

Handwritten text, possibly a title or signature, in a cursive script.

Dt. H. (Klages) bei Jnk.!

Bibliothek
der
Königlichen Kunst-Akademie
zu Düsseldorf.

Nr. des Catalogs.

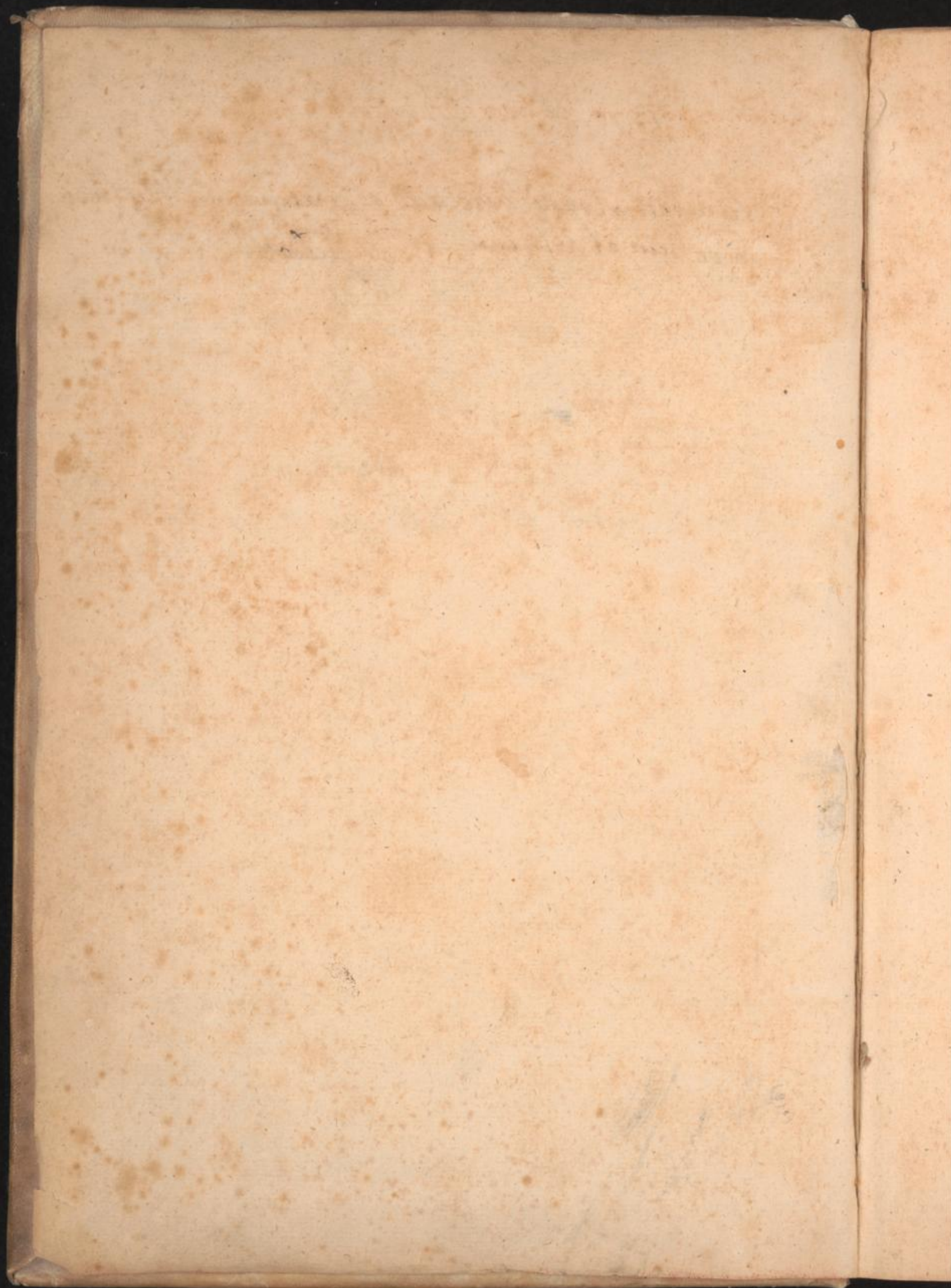
1. niederl. Ausgabe

Singer, Nr. 60; Meder, S. 289; Holstein VII, No. 28.

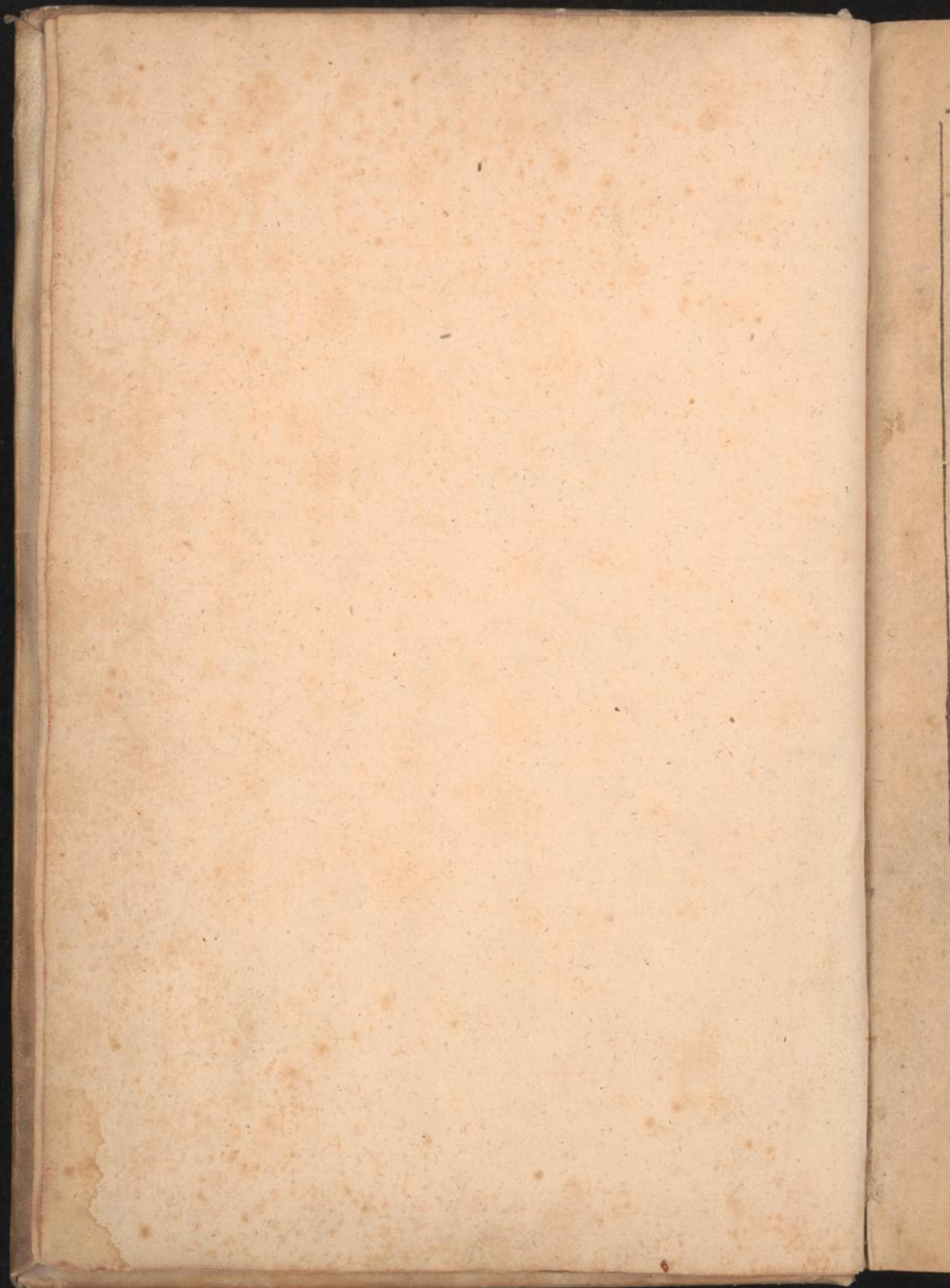
Nicht ausleihbar

1770 le 22 Maij

Lambert Krake Directeur de l'Académie Electorale
de dessin et peinture a Düsseldorf

BESCHRYVINGHE
VAN
**ALBRECHT
DVREER,**

Van de

Menschelijcke Proportien.

Begrepen in vier onderscheyden Boecken / zeer nut ende
profijtelijck voor alle Uet-hebbers
deser konste.

In't Latijn ende Hooghduytsch, tot Nurenbergh ghedruct,
tot koste van syne nae-ghelaten Weduwe,
In't Jaer ons Heeren
1527.

*Ende nu in onse Nederlandsche sprake over-gheset, tot dienste der ghenen
die de konste beminnen, ende de Latijnsche ofie Hooghduytsche
sprake niet en verstaen.*

AD

Moelke

TOT ARNHEM,

Ghedruckt by Jan Iansz. Boeckverkooper / In't Jaer
ons Heeren 1622.

~~Rara~~
21 KW. 84 (40)

Landes- u. Stadt-
Bibliothek
Düsseldorf

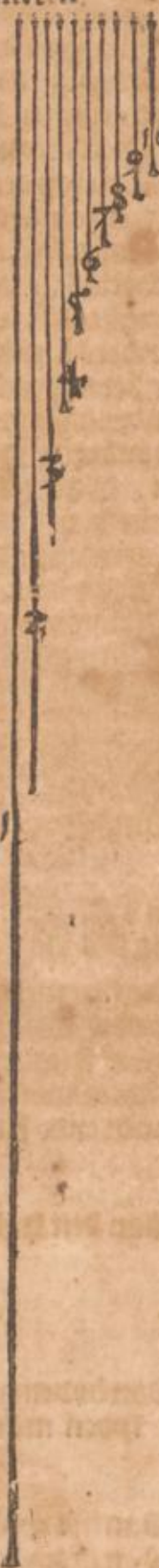
fo
ic
er
n
fo
le
va
ho
n
de
al
w
m
le
er
ho
ke
w
m
or
n
to
ho
en
w
fo
w
ge
m
de
n

Beghinsel des eersten Boecks.

f
Scheydet of
Deplet om te
meten

So ick my onderstaen wil een menschelijcke beelden te maken/ ghebruycke ick dese maniere : Ick neme een Rije ofte Heet-Stock/ langher als het Beelde is/ Daer op treck ick eene rechte linie 300 langh als het Beelt zal syn / alzo dat het eene eynde den top des hoofts roere / ende het ander eynde onder de sole des voets. Het Beelde sy dan langh ofte kort/ 300 treck ick tot elck een besondere linie/ en verdeple die oec sonderling/ ende daerom 300 dickwils ick hier na een deel in zynen getal neme/ 300 neme ic altyt de lenghte des gantschen Beelts / tusschen den top des hoofdes ende de solen der voeten. Alzo deele ic met vlijt wt dese lenghte/ dat dan in zyne getal nu een is/ van twee tot op vijftich ofte hondert deelen/ 300 vele icker behoefte / ende punctere die op het Linael ofte de Haet-Stock nevens de langhe Linie ende zetse al bob. n met het eene eynde de hoochte van den top des hoofdes ghelijck / ende tellense alle met hare Cyfferen/ als 2. 3. 4. etc. ende dooz desen wech worden wt de minste ghetallen de langhste deelen/ ende wt de meeste ghetallen de kortste deelen. Alzo is van de gantsche lenghde het halve deel 2. het derdendeel 3. het vierdedeel 4. etc. ende 300 voortaen ghelijck boden verhaelt is. Ende 300 ick het behoefte/ deple ick oock een jeghelijck deel/ het 30 lanc ofte kort/ in 300 veel deelen als ick wil/ tly effen ofte oneffen/ want wie zeer nau wil meten/ die moet kl. p. ne deelen maken/ want men kan met een bestemt deel niet alle dinghen af meten/ daerom zet ick hier somtijdes twee ofte driederley ghetallen te samen/ groot ofte kl. pn/ effen ofte oneffen/ 300 ick op het beste toe-komen kan. Oock moghen zulcke ghetallen ghelijck ick hier na zette verkeert/ ende na een jeder 3 wel gh. vallen gezet ende ghebruyckt worden : Maer om te klaerder te verstaen/ wil ick den voorbeschreven depl. r voor ooghen stellen/ van desen Deplet moet te voren recht ende heel ghewis ghemaecte worden/ want anders zonder lange tijt ende veel moeyten toe-gaan/ zoude ick altyt jegelijcke lenghte eens benoemde deels/ int langhe tusschen den top des hoofts ende de voetsolen/ ondersoecken. Maer hoe ick de Beelden mete/ dat volghet hier na.

Erstelijck neme ick uip vooz/ eenen dicken/ groven boerschen Mensche te beschrijven/ die 7. hunder voeten langh zal wesen Daer toe trecke ick eenen rechte dwerfche linie daer op stel ick de rechte liemen oprecht/ in behoortlijcker wyde van malck anderen/ een jeghelijck 300 langh als het Beeldt zal werden. De eerste ghebrypck ick tot eenen Han van beyden te zien. De andere/ tot een Han van voren. De derde/ tot eenen van achteren te zien. Als dese liemen ofte paralel staen als dan mete ick eerst de lidmaten des Hans/ tusschen den top des hoofts ende solen der voeten/ dan doortreck ick de lenghte in 3. oprechte linien tot ghelijcke hoeken/ ende de selve lenghte der lidmaten/ ghelijcke met haren ghetallen ende Cijferen gheschreven worden/ zet ick buyten het Beeldt/ met ecken oprechten linien/ op datmen se terfont kan kennen/ ende de lenghte der lidmaten lichtelijck kan vinden. Naer de voozmaeste deelen der dwers linien zullen dese zijn / doch weynich meer ofte minder : De eerste hooghte is den top/ de naeste linie daer onder/ noeme ick des Vooz-hoofts-linie/ de ander daer na/ de Soghbraen/ daer na de Neuse/ de kinne/ ende voortaan de Schouderen hooghte/ des Hals hooghte/ de hooghte der Borst/ de voozste Orselen / de achterste Orselen / de Borsten ofte Tepelen/ onder de Borsten in het weecke/ dan Nabel tot der Heupen/ eynde der Heupen/ eynde des Byncks/ op de Schaemte/ eynde der Schaemte ende der Billen/ de Dpen midden int bovenste dicke vant been/ daer nae buyten op de knie/ binnen op de knie/ midden in de knie/ buyten onder de knie/ binnen onder de knie/ en de buytenste knipten/ ende de binnenste knipten de hooghte des ghewichts bozen den Doet ende de knipten te Enckelen onder het Scheenbeen/ daer naer de solen onder den Doet.

Zulcke woorden ofte namen / wil ick zerten by de oprechte linien aen haer eynden/ die de lenghte der lidmaten aenwysen/ op dat zuler lich elijck verstaen kan worden. Dese maniere zal ick dooz het gantsche Boeck / by alle Beelden ghebrypcken.

Nu mete ick alzoo eerstelijck de lenghte der lidmaten.

Van den scepdel of te top des Hoofts. { tot de hooghte des Halskups een 10. deel/ en een 11. deel.
 { tot de hooghte der Orselen/ twee elfte deelen.
 { tot het eynde der Kinnen/ een sevendende deel.

Den werbelachter op het Hooft/ staet recht midden/ tusschen den top ende het voozhooft/ van de kinne opwaerdt/ tot daer het Hapz beghint boven het voozhooft/ is een tiende deel. Vandep ick in 3. ghelijcke velden/ het bovenste des Voozhoofts. Het ander/ tot den Soghen ende Neuse. Het derde/ tot den Bonte ende kinne.

{ tot op de hooghte der Borst/ een 30. deel.
 { tot onder de Orselen/ eendertigste deel.

Van den Halskups neerwaerts af { tot op de Tepelen der Borst/ een 10. deel.
 { tot onder de Borst/ een achten deel.
 { tot in het weecke der zijden/ twee 11. deel.

Van boven int weeck der syden nederwaerdt. { tot in den Nabel/ een veertichste deel.
 { tot het beghinsel der Heupen/ een tiende deel.
 { tot het eynde der Heupen/ een tiende deel.
 { tot op de Schaemte/ een achten deel.
 { tot het eynde der Schaemte/ een sefte deel.
 { tot het eynde der Billen/ een 10. ende 11. deel.

Van het eynde der Billen tot de dicke des Beens/ een achtendende deel.
 Van de voetsolē opwaerts tot onder de Enckelen/ een achtentwintichste deel.
 Naer van de solen opwaerts aen het ghewicht/ een twintichste deel.

Als

Als ick nu het lijf des beeldts na de lenghte tot het eynde der Figuren/ ghemeten hebbe/ zoo wil ick navolghende het knie-ghelid/ aen zijn plaets *a. h. i.* daer wort het Beeldt dypderley onghelycke lenghte ghegheden/ namelijk het Lijf van de hooghte des Hals-kupls heen tot het eynde der Heupen/ is de eerste ende langhste. De ander/ van het eynde der Heupen tot midden in de knie/ is korter. De derde/ van het middel des knies tot het eynde des Scheen-beens/ is de alderkorte/maer de achterste leden/ zullen wat langher ende stercker zijn dan de voorste / ghelijck dat aen den Menschen te mercken is. Het Lichaem neem ick hier voor het langhste deel hoe wel van veel stucken verzameldt/ doch onghedeelt/ ende machtich ghenoech om de ander leden te beweghen. Dese dyp lenghten zullen zich verghelijckelijck teghen malckanderen houden / ghelijck de lenghte des Lijfs zich teghen de lenghte des bovensten Beens houdt / zoo moet oock de lenghte des bovensten Beens zich houden teghen de lenghte des Scheen-beens. Doch ick en ghebruyck die manier niet in allen Beelden/daer om wil ick dit alzoo maken :

Ik treck eenen Triangel *a. b. c.* / *a. b.* zijn de Spden over dwers/maer *b. c.* oprecht/ alzoo dat *b.* een n rechten hoeck blybe/ Daer na deyl ick de optrechte Spden *b. c.* met 2. puncten *d. e.* in dyp ghelycke velden/ ende treck wt den hoeck *a. 2.* rechte linien in de twee puncten *d. e.* daer wt zoecke ick de verghelijkinghe als 300 :

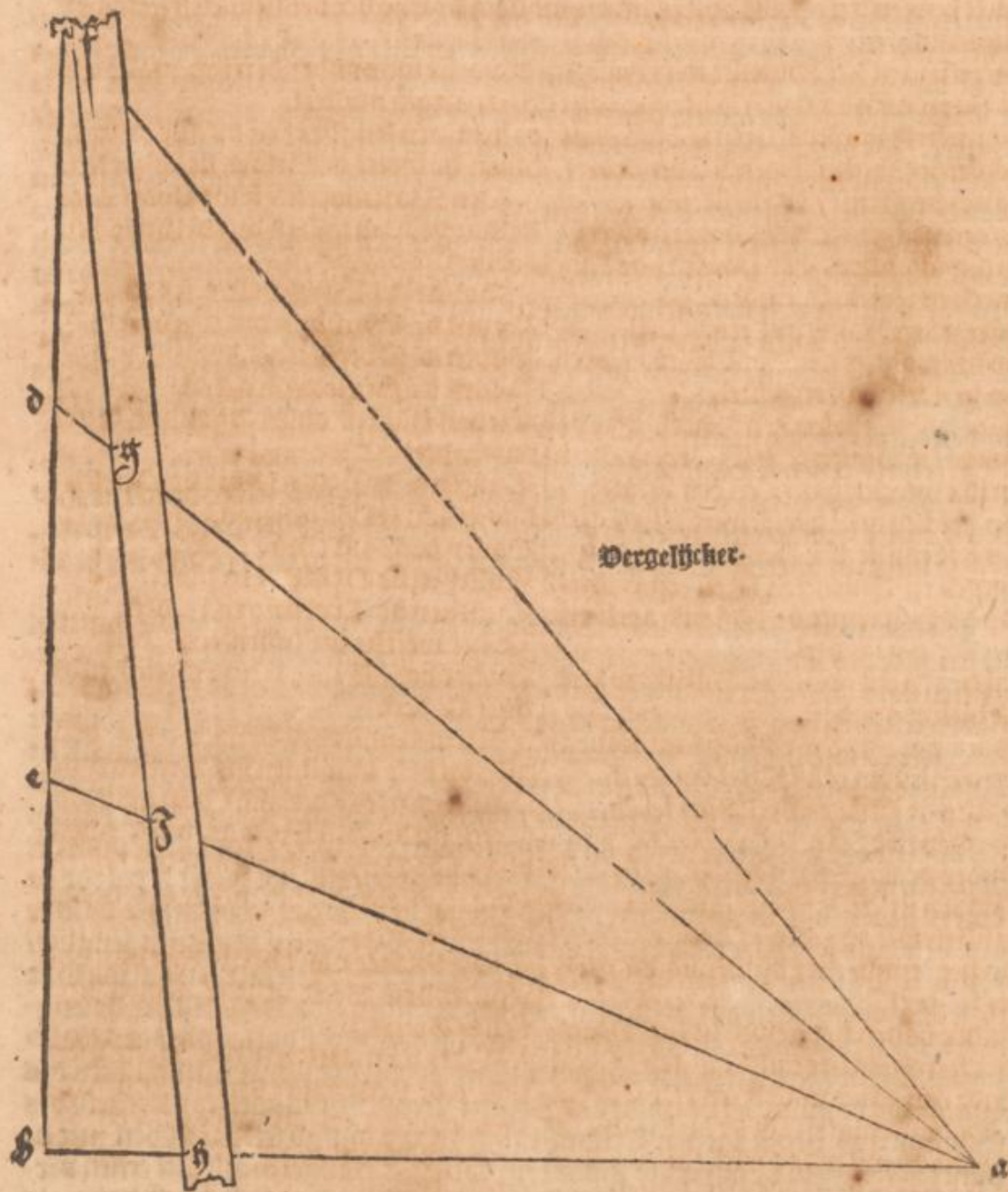
Ik neem een Harekstock oft Schepder / en steek daer op met twee puncten de lenghte des Lijfs tusschen den Hals-kupl en het eynde der Heupen. Des gelijken daer onder het eynde der buytenste Enckelen onder aent Scheen-been/ en betrecken den boven de puncten des Hals-kupls met een *f.* en de Heupen eynde met een *g.* maer het eynde des Scheen-beens met een *h.* Daer na neem ick de Rije ofte Schepder/ en leg die met de puncten *g.* op de linie *a. d.* des voorsz gemelden Triangels/ en laet dese puncten niet van de voorsz linie komen/ Doch draey ick de Rije oft Schepder alzoo op de linie *g. i.* ende weer / tot dat de punct *f.* boven aenroere des Triangels linie *a. c.* ende dat de onderste punct *h.* roerdt de dwers linie *a. b.* Als ick dat alzoo ghedaen hebbe / als dan doorsnijdet de linie *a. e.* den Rije-schepder tusschen *g. h.* en maect met tzaemen des Lijfs lenghte/ dyp verghelijcker linie deelen/ en dese puncten mercke ick met een *i.* alzoo vind men dat 300 ghelijck de lenghte *f. g.* teghen de lenghte *g. i.* is/ 300 is ooc de lengte *g. i.* oock teghen de *i. h.* Alzoo merck ick by de punct *f.* de hooghte des Hals-kupls/ By de puncten *g.* het eynde der Heupen/ By het punct *i.* het midden des knies/ By de punct *h.* het eynde des Scheen-beens. Het is oock te mercken/ als ick mijnen Schepder in den Triangel legghen/ zoo buygh ick het boven met de puncten *f.* teghen de optrechte Spde *c. b.* Dese Triangel mach wel eenen verghelijcker ghenoecht worden/ Men kan hem oock verkeert ghebruycken / als men het veranderen ofte verkeeren wil. Door dese maniere worden oock veel andere profijtelijcke dinghen ghebonden/ ende int werck ghestelt / als mensche te recht ghebruycken kan. Nu zette ick de hooghte *i.* in het Beeldt / zoo ick hier na stelle/ en maect de knie aen de selve plaets/ daer na mete ick wijder / wt het midden des knies/ opwaerts op de knie een 21. deel.

Wt het middel des knies neerwaerts/ { een veertichste deel daer eynde ick de knie
 twee negentiende deel daer eynde ick de buytenste kuyten.
 een achte deel/ daer eynde ick de binnenste kuyten.

Ende eer ick nu voort vace/ zoo wil ick den Triangel / den Verghelijcker/ hier voor ooghen stellen :

A h j

Daer

Daer na make ick die lenghte des Arms / also hier na volghet / van het ghelid des orels / dat daer staet in de hooghte van den hals kopl / tot in den Ellenbooghe / is twee elften deelen / maer wt het lid des orels / tot aen het eynde des orels vleesch een thienden deel. Wt den Ellenbooghe tot het eynde des vinghers een vierdendeel / van het eynde des vinghers achterwaerts tot het eynde der Hant / een tiendendeel / doch die wil machte een neghendedeel langh maken. De lenghte der Lidmaten zijn boven aenghewesen.

Nu

van de Proportie des Menschens.

5

Du wil ick by de eerste oprechte linie / des van besyden ziende Mans / zijne dichte ten eersten op alle dwers linien / die door de lenghte der litmaten getogen zijn / aenwijzen.

Eerstelijck het bovenste in't hooft / op de naeste linie onder den top / make ick het hooft dick door den achtersten wervel / een neghende deel.

Boven het Doozhooft / een 14. en 15. deel. de litmaten lenghte / en op alle dwers-

Boven de Ooghbraen / een sevendedeel. linien / de breete des zelven deels / zetten.

Boven de Neuse / een achtendeel. Den Man maeck ick int hooft / op

Boven de kin en Hals / ooc een 8. deel. de linie des achtersten wervel breet / een

Den Hals onder het hooft ende kin / 10. deel.

maeck ick dick een 12. deel. Boven het Doozhooft / een 8. deel.

Boven den Halskuyl / een 9. deel. Boven de Ooghbraen / een 9. deel.

By de hooghte der Borst / twee 13. deel. Boven de Ooren / een 8. deel.

By de Orselen / een 6. deel. Boven de Neuse / een 10. deel.

Boven de Tepelen / een 6. deel. En den Hals is onder de kinne breet /

Onder de Borsten / een 12. en 13. deel. een 12. deel.

In het weecke / een 12. en een 13. deel. Tusschen de Leden onder de Orselen /

By het beginsel der Heupen / een 6. deel. boven den Halskuyl / een 5. deel.

By het eynde der Heupen over den Bupck en Billen / een 11. en een 12. deel. Boven de Borst / Dyp 10. deel.

Op de Schaemte des Mans / oock een Tusschen de Orselen / een 5. deel.

11. ende een 12. deel. Tusschen de Tepelen / een 15. deel.

En het Been onder de Billen / maeck In het weecke der Lyden / een 5. deel.

ick dick een 7. deel. By het beginsel der Heupen / een 9. ende

Maer daer onder midden int boven- twee 19. deel.

been / een 14. en een 15. deel. By het eynde der Heupen een 4. deel

Boven de knie / een 10. deel. ende op dese linie staen die Beenen inde

Midden in de knie / een 12. deel. Heupen een sefte deel wijt van malcan-

Onder de knie oock een 12. deel. deren / op de Schaemte oock een 4. deel

Midden in de kuyten daer het aen't maer dat Been by het eynde der Billen

dicksten is / een 20. en 21. deel. twee 17. deelen by het dichte des beens

By het eynde der binnenste kuyten / een 10. deel.

een 13. deel. Dese dichte van't been is het van vo-

Onder boven het gewicht des Voets / ren sienden Beelt acht te nemen bin-

daer het Been het dunste is / een 18. deel. nens Beens.

Ende den Voet maeck ick een 6. deel. Daer na maeck ick dat Been breet

Daer na maeck ick de dichte des sp- bob. n de knie een 12. deel midden in de

delijckē Arms inde Orsel / twee 21. deel. knie een 14. deel. onder de knie een 25.

Maer onder de Orsel een 13. deel. deel / midden indelkuyten een 22. deel en

In den Ellenboghe in de sterckte des een 24. deel.

Arms / oock een 18. deel. By het eynde des binnenste kuyten

Ende by de hant / een 32. deel. een 14. deel.

En de holle handt maeck ick dick een Onder int Scheenbeen een 2. deel.

30. deel. Door de Enckelen een 22. deel / ende

En in het afteekenen wil ic de Armen den voet booz een 15. deel.

beneben de beelden bezonder zetten / op Daer na maer ic die breeten des van

dat men daer door in de ander dingen voren siende Arms.

niet en verdwale. Onder de orselen een 18. deel.

Hier na wil ick de ander oprechte li- Achter den Ellenboghe een 21. deel.

nie / des van voren ziende Mans / tot Door den Ellenboogh een 16. deel.

Achter het gewicht der hant een 25. d.

En de open hant/een 15. deel.

Daer na maect ick by de derde linie/
den van achter ziende Hans/ tusschen
de Orselen bzeet een 4. deel.

En de Splete van achteren opwaerts/
een 8. deel.

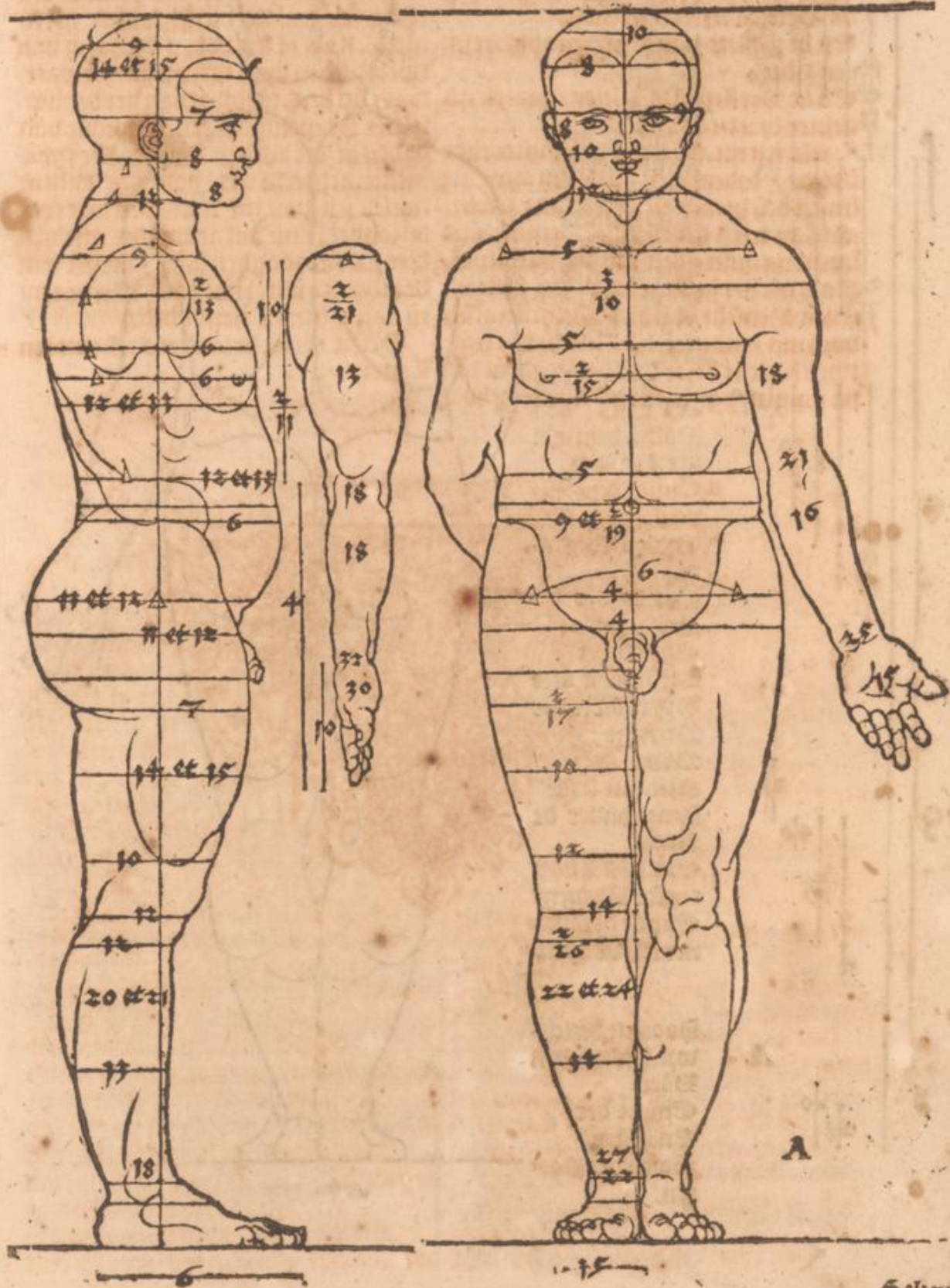
En de Versten ofte Hielen / maect ick
achter bzeet/een 24. deel.

Als ick nu alle lenghte / dichte ende
bzeede / ordentlijk by de dyp oprechte
linien beschreuen en geteekent hebbe/
als dan treck ick de ghestaltenisse met
linien na mijn goetduncken daer in/of-
te als ick het hebben kan/ zoo stelle ick
eenen Mensche van dier ghelijckenissen
booz my / ende treck de linien nae hen
twelck alrijt beter valt/ als tghene ick
na mynen eyghen sin ghemaect hebbe.

Oock ist zonderlingh aen te merck-
ken/ (als men de linien des Hans ghe-
staltenisse in treckt) hoe de Natuer den
Hans zoo meersterlyc ghemaect heeft/
ghelijck als of het boven Lichaem van
twee stucken opde beenen ghezet waer/
want op beyden syden van het beghin-
sel der Heupen/gaet eene Drouwe van
boven af/tot om den Suppek. Des ghe-
lijcken achterwaerts boven de Billen/
twelck ick dan int teekenen met eene
byzondere linie wil aentwisen/ghelijck
hier na vo oz ooghen staet / in het van
beyden ziende/ ende oock van voren/
en van achteren ziende beelt.

Desen Hans beteeckene ick met een
Letter A.

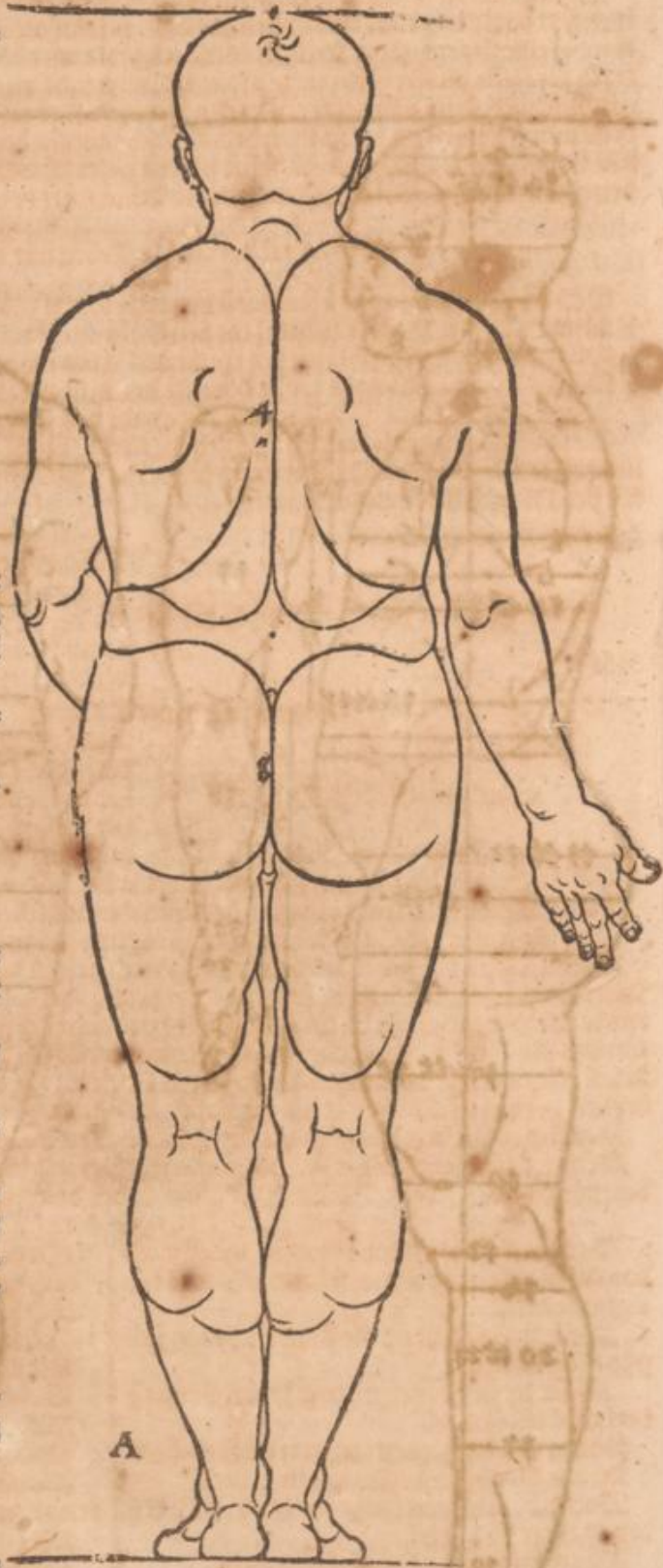

Schijnt.

re-
he-
den
eft/
van
er/
m-
an
he-
en/
ne
ick
an/
en

Schepl.
 Achterste Wervel.
 Doozhoofst.
 Ooghbraen/
 Neus/
 kinne.
 Hooghte der
 Schouderen/
 Hooghte des
 Hals kups/
 Der Borst/
 Der Orselen/
 Cepelen/
 Onder de borst
 sten.
 In het weecke
 des Lijfs/ den
 Nabel/beginfel
 der Heupen.
 Eynde der heu-
 pen/
 Opde Schaem-
 te.
 Eynde der
 Schaemte/
 Eynde der
 Aersbillen ofte
 Dpen dicte der
 Beenen.
 Boven de knie/
 Widden in de
 knie/ onder de
 knie/
 Eynde der buy-
 tenste Wapen/
 Eynde der bin-
 nenste Wapen/
 A
 Hooghte des ge-
 wichts op den
 Voet/
 Eynde der
 Enckelen/
 Solen der Voet-
 ten.

Nu wil ick een sterck Boerachtich Wyf beschryven/ die seben haerder hoofden lanc is / ge-
lych den vorigen. Man swelch ick doe dooz de selve ordinantie / maer booz de drie Linien siel
ic inde selve plaets. Puncten daer mede ick die langte der Lidmaten mete / ende ick en dooz-
treck die selve puncten gene niet dwars Linien inde dicke noch bzeete des van bespden siende/
ooc van boren ofte van achteren ziende Beelts / maer ic set getal en ryseren aen de selve plaets
der dwars Linien by de puncten dewelcke aenwysen hoe dick ofte bzeet dat van bespden ofte
van boren siende Beelt aen die selve plaets moet zyn. Dese manier sal ic hier na by alle Beel-
den ghe bypucken, om dat de trecken ofte Linien niet te veel in malkanderen souden komen.

Nu mete ick eerst die Leden nae der lenghte.

Van den scheidel tot de schouder leden een 10. deel ende twee 23. deel.

Maer van den Hoofst-scheidel tot den Hals-kupl 2. elste deelen.

Van den Hoofst-scheidel tot het eynde des kins een 7. deel.

Van de kinne opwaerts tot de hoochte des achterste werbels vant Hoofst een 8. deel.

Maer van de kinne opwaerts tot het eynde des Doozhoofst een 10. deel.

Dese 10. deelen deple ic in drie gelijcke deelen/ in het bovenste siel ick het Doozhoofst / in het
ander Neuse/ Oogen ende Ooren/ in het derde. Doot ende kin/ ende onder de kinne maecke
ick het Pleesch beter nederwaerts.

Van de hooghte des Hals-kupls tot

in het weecke des Tijfs een 5. deel.
onder de Bozst een 7. deel.
op de Cepelen een 9. deel.
onder de voorste Cepelen een 15. deel.
op de hoochte de Bozst een 28. deel.

De Orselen zyn achter altyt wat leegher als booz.

Van het weecke des Tijfs tot

inden Navel een 22. deel.
het eynde der Heupen een 9. deel.
het eynde des Dupcks een 8. deel.
het eynde des schaemte een elste deel.
het eynde der Aers-billen een vyfte deel.

Van de Doetselen opwaerts tot de hoochte der splete ofte reers een 20. deel.

Maer van de solen tot de buptenste Enckelen des scheenbeens een 28. deel.

Van het eynde der Enckelen opwaerts tot midden in de kinne twee 9. deelen.

Ofte ick sette de kinne dooz den vergelijcker / gelijck daer booz / soo wort de kinne leegher
dan te boren maecht / igene ghy wilt / wt het middel des kins opwaerts een 30. deel / daer
eynde ick de kinne desgelijcks een 30. deel daer onder eynde ic het onderste des kins. Wt het
midden des kins opwaerts een 8. deel/ daer eynde ick die kupten/ ende den voet maecke ick
lanck een 6. deel. Daerna make ic den Arm lanck wt het Orsel-lid tot den Elleboog twee 11.
deelen / wt den ellenboge tot het eynde des Vingers een vierden deel.

Van het eynde des Vingers tot het gewicht des Want een thiende deel.

Gelijck ick de lenghte der Lidmaten aengewesen hebbe / soo mete ick in de plaets de dicke
van des bezynen siende Beelts by de puncten der boozesette langhte.

Dat van bespden siende Hoofst / maecke ick
dooz de puncten des achterste werbels dick een
negende deel.

Mercht soo altyt op die puncten soo en sult
ghy niet ddolen.

Maer by het punctgen des Hoofst een 24
deel ende een 15. deel.

Boven de Ooghzaen ooc een 14. en 15. deel.

Boven t Hoofst ende Neus een 8. deel.

Boven de kin ende Hals ooc een 8. deel. En
den Hals een 12. deel.

Maer by den Halskupl een 10. deel.

By de hooghte der Bozst een 7. deel.

By de Orselen twee 13. deel.

Boven de Cepelen een 12. en een 13. deel.

Onder de Bozsten een 7. deel.

In het weecke een 7. deel.

By den Navel een 10. en een 11. deel

By het eynde der Heupen een 8. ende een
10. deel.

Het Been onder de Aersbillen/ een 7. deel.

Boven de kinne twee 10. deel/

Midden in de kinne een 12. deel.

Onder de kinne/ ooc een 12. deel.

Midden onder de kupten / een 20. ende
een 22. deel.

By het eynde der kupten een 11. deel.

Het Been onder / recht boven den Doet / een
18. deel.

Daer na maech ick de dicke des van be-
spden zierenden Arms.

In de Orsel een 11. deel.

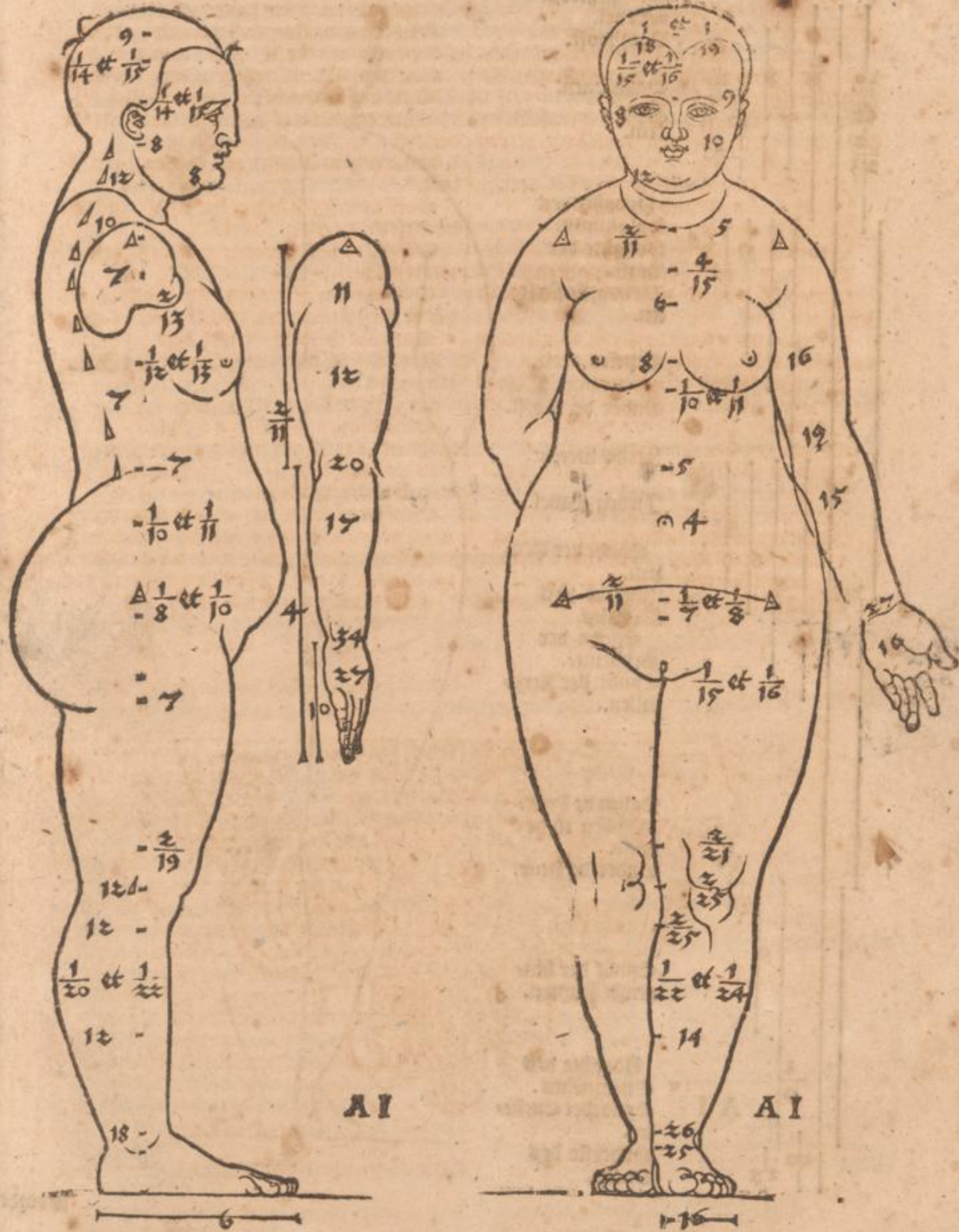
Onder

Onder de Orsel een 11. deel.
 In den Elleboghe een 20. deel.
 Dooz den Ellenboghe een 7. deel.
 By de Hant/ een 34. deel.
 Ende het hol der Hant/ een 27. deel.
 Daer na make ick de bzeede der deelen des
 van voren zienden Wyfs/ by alle puncten die
 by de oprechte linie staen.
 Dat van voren ziende Hoofst/ maech ick by
 den achtersten werbel des Hoofsts bzeedt/ een
 18. en 19. deel.
 Boven het Doozhoofst/ een 15. en 16. deel.
 Boven de Ooghbaen/ een 9. deel.
 Boven de Ooren een 8. deel.
 Boven de Neuse/ een 10. deel.
 Den Hals onder de kin een 12. deel.
 Boven het Schouder vleesch/ by den Hals-
 kupp/ een 5. deel.
 En daer onder staen de Orsel Ghelederen
 wijt van malckanderen twee 11. deel.
 En ick make de Orselleden boven de Doozst
 bzeet/ vier 15. deel.
 Tusschen de Orselen een 6. deel.
 Tusschen de Cepelen een 8. deel.
 Onder de Doozsten/ een 10. en een 11. deel.
 In het werckie een 5. deel.
 Boven den Nabel/ een 4. deel.
 By het eynde der Heupen een 7. en 8. deel.
 Op dese linien/ staen de Ledden der Heupen
 wijt van malckanderen twee 11. deelen.
 En het Been by het eynde der Schaemte/

make ick bzeet een 15. en 16. deel.
 Boven de kinie/ twee 21. deelen.
 Midden in de kinie/ twee 25. deel.
 Onder de kinie oock twee 25. deelen.
 Midden in de Wapen een 22. en 24. deel.
 By het eynde der Wapen een 14. deel.
 Het Been boven 't ghewricht/ een 26. deel.
 Dooz by de Enckelen een 25. deel.
 Maer den Doet maech ick bzeedt/ een 16.
 deel.
 En achter de Derffen ofte Dielen/ een 18.
 deel.
 Oock maech ick achter het Wyf/ tusschen
 de Orselen bzeet/ een 5. deel.
 Den Hers van beueden opwaerts ghesple-
 ten/ een 6. deel.
 Den van voren zienden Arm/ make ick on-
 der de Orselē nederwaerts bzeet/ een 16. deel.
 By den Ellenboghe/ een 19. deel.
 Dooz den Ellenboge/ inde bzeete des Arms
 een 15. deel.
 Dooz by de Hant/ een 27. deel.
 Ende de open Hant/ een 16. deel.
 Daer na treck ick in dit ghemerck/ de ghe-
 stalt linie des Wyfs/ van besyden ziende/ ooc
 van voren en van achteren.
 Ende zeer nau zal men acht daer op nemen/
 waer de ghestalt linien/ neffen dit ghemerck/
 engher ofte wyder gheroken worden/ Alzo
 ick dat hier novolghende hebbe afgeteekent/
 Ende dit Wyfs teecken is A j.

van de Proportie des Mensche.

25 Scheydel

Schepdel des
Hoofst.
Den achtersten
Werbel.
Doozhoofst.

Ooghbræen.
Pens.
Lin.

Hooghte des
Halshupst.
Hooghte der
Borst.
De voozste Orse-
len.

Tepelen.

Onder de Borst.

In het tweeke.

In den Nabel.

Epnde der Heu-
pen.

Epnde des
Bupchst.

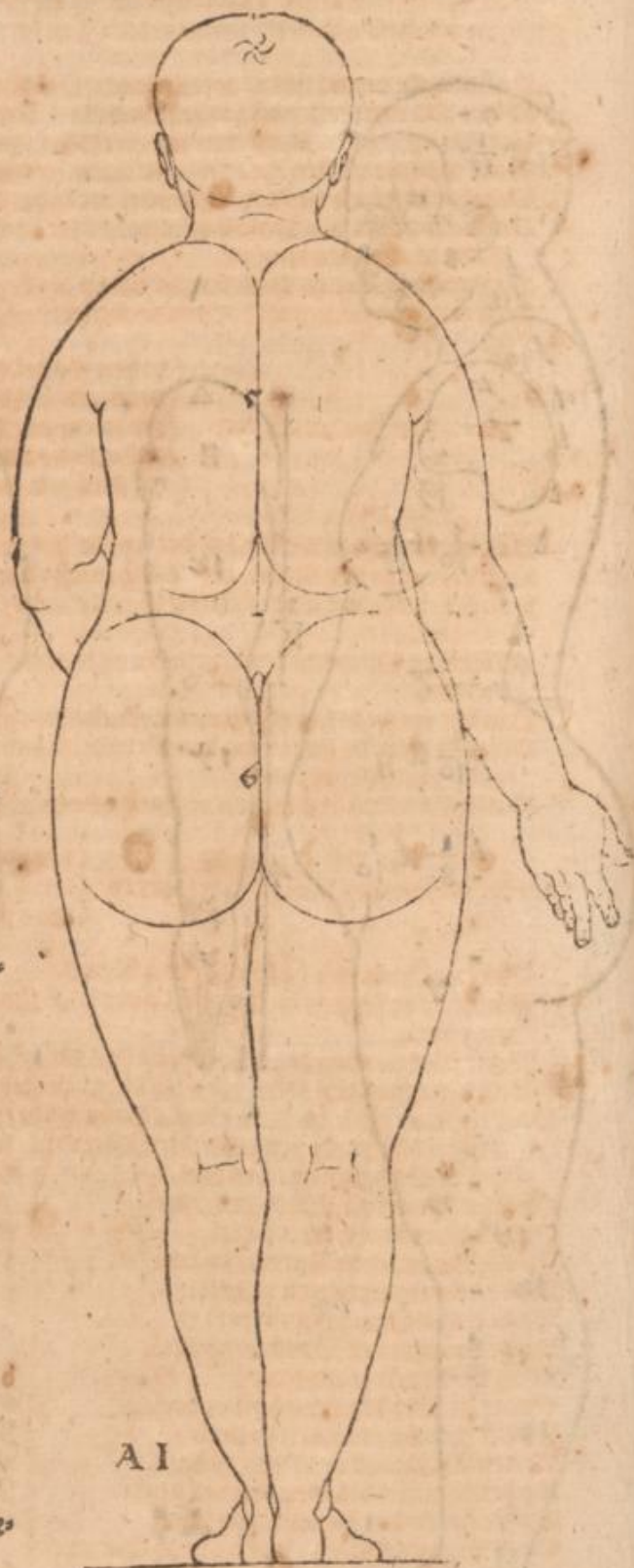
Epnde der
Schacnte.

Epnde der Aerg-
billen.

Boben de Linie.
Midde in de
Linie.
Onder de Linie.

Epnde der bin-
nenste kupten.

Hooghte des
Ghetwichts.
Epndeder Enche-
len.
Onderste des
Doets.

Doozhoofst

Doozder wil ick eenen Man beschryven die zal 8. spnder Hoofden langh worden daer in ghebruyck ic dese nabeschryven manier: Ick mete eerstelyck de lenghte der Lymaten alsoo:

Van den Schepdel des Hoofst tot den Halskupl een 6. deel.
 Maer van den Schepdel tot het eynde des kins een 8. deel.
 Van het eynde des kins opwaerts tot het eynde des Doozhoofst een 10. deel.
 Daer in deple ick het Lenghezicht na de lenghte als dooz verhaelt.
 Doozder mete ick van den Schepdel tot in het weecke des Lys een 3. deel.
 Van de hooghte des Halskupls tot onder de Orselen een 14. deel. Maer op den Ringhe
 staen de Orselen leegher.
 Van de hooghte des Halskupls tot op de Cepelen een 10. deel.
 Van den Hoofschepdel tot aen de Splytinghe des Mans een 1. deel.

Van het weecke tot

}	in den Pabel een 29. deel.
	het beginsel der Heupen een 18. deel.
	het eynde der Heupen een 20. en een 18. deel.
	op de Schaemte twee 12. deelen.
}	tot het eynde der Hersbillen een 10. en 11. deel.

Van het eynde der Billen tot het eynde der Pieren een 40. deel.
 Van het eynde der Billen tot de Dpen ofte dichte des Beens een 15. deel.
 Van het eynde der Doetsolen op waerts tot de buptenste Enckels des Scheenbeens een
 27. deel.
 Maer van het eynde der Enckelen opwaerts tot op de hooghte des Ghetwichts een
 21. deel.
 Van het eynde der boozghemelde Enckelen opwaerts tot midden in de knie een 14. deel.
 Ofte ick zette de knie dooz den Verghelecker aen zyn plaets ghelyck by het eerste Beel
 aen ghewesen is.
 Van het midden des knies opwaerts een 30. deel. Daer eyndet de knie.

Wt het midden des knies neerwaerts

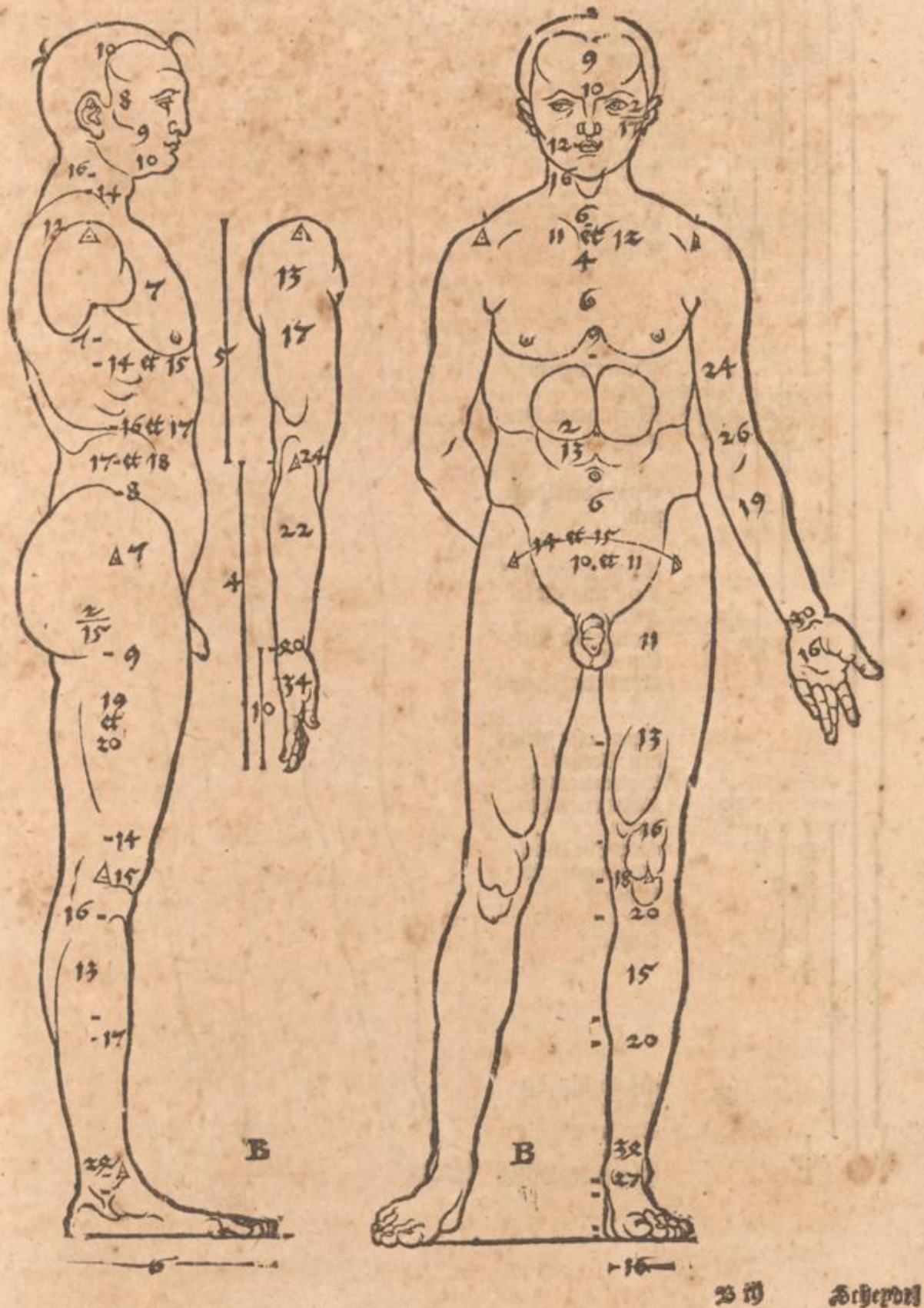
}	een 30. deel daer eyndet de knie.
	een 9. deel daer eyndet de buptenste kuypten.
	een 19. en 16. deel daer eyndet de bunneste kuypten.

Daer nae make ick de lenghte des Arms.
 Van de hooghte des Halskupls daer de Schouder-leven in staen tot in den Ellenboghe
 een 5. deel.
 Van den Ellenboghe tot het eynde des Vinghers een 4. deel.
 Van het eynde des Vinghers tot int ghewicht der Pant een 10. deel.
 Daer nae maech ick de dichte des Mans na der spden.
 In het eerste punt des achtersten Werbels dick een 10. deel.
 Ober de Sogghzaen een 8. deel.
 Ober het Hoofst en Peuse een 9. deel.
 Ober kin en Hals een 10. deel.
 Den Hals onder de kin een 16. deel.
 Beter nederwaerts een 14. deel.
 By den Halskupl een 12. deel.
 By de hooghte der Bozst een 7. deel.
 Ober de Cepelen een 7. deel.
 Onder de Bozsten een 14. en 15. deel.
 In het weecke een 16. en 17. deel.
 Bobenden Pabel een 17. en 18. deel.
 By het beginsel der Heupen een 8. deel.
 By het eynde der Heupen een 7. deel.
 Ober Been en Billen tot op de Schaemte/
 ten 15. deel.
 En het Been maech ick onder de Billen dick/
 een 9. deel.
 Midden int bobenste Been een 19. en 20. deel.
 Op de knie een 24. deel.
 Midden in de knie een 15. deel.

Onder de knie een 16. deel.
 Midden in de kuypten een 13. deel.
 By het eynde der kuypten een 17. deel.
 Onder by den Doet een 24. deel.
 En den Doet maech ick lanck een 6. deel.
 Daer nae maech ick den Arm nae der spden
 dick.
 In de Orsel een 13. deel.
 Onder de Orselen een 17. deel.
 In den Ellenboghe een 24. deel.
 Dooz den Ellenboghe een 22. deel.
 Int Ghetwicht der Pant een 40. deel.
 En de holle Pant een 34. deel.
 Daer nae maech ick by alle punten de hzee-
 ten des van boren zinden Mans alsoo:
 Int Hoofst boven de stern ofte Doozhoofst/
 een 9. deel.
 Boven de Sogghzaen een 10. deel.
 Boven de Soren een 17. deel.
 Boven de Peuse een 12. deel.

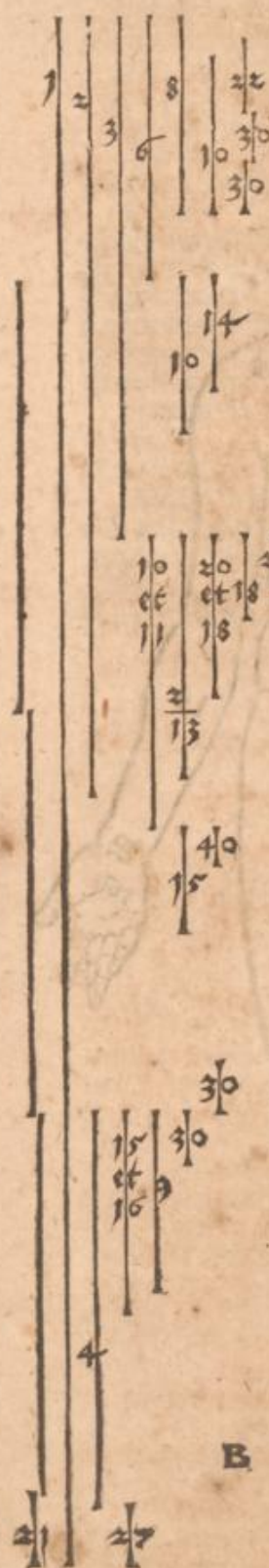
Den Hals is onder de kinne een 16 deel.
 By den Halsknyl maech ick de Schouderen
 bzeet een 6 deel.
 Daer onder staen de Orsel leden ofte Schou-
 deren wyjt van malchanderen een 11 ende
 12 deel.
 De Boorst maech ick boven de Orsel bzeet een
 4 deel.
 Tusschen de Orselen / een 6 deel.
 Tusschen de Cepelen / een 9 deel.
 In het weecke twee 13 deelen.
 By het beghinsel der Heupen een 6 deel.
 By het eynde der Heupen een 10 en 11 deel.
 In dese hooghte staen de Beenen in de Heu-
 pen wyjt van malchanderen / een 14 en 15
 deel.
 Ende het Been maech ick boven onder de
 Billen bzeet / een 11 deel.
 By de Oyen ofte dichte des beens / een 13 deel.
 Boven de kinne een 16 deel.
 Midden in de kinne / een 18 deel.
 Onder de kinne / een 20 deel.

Midden in de knuyten / een 15 deel.
 By het eynde der knuyten een 20 deel.
 Maer het Been boven het Ghewricht des
 Voets maech ick bzeet / een 34 deel.
 En dooz de Enckelen een 27 deel.
 Maer den Voet booz een 16 deel.
 Daer na maech ick den Arm onder de Or-
 selen midden in de Muis bzeet / een 24 deel.
 Achter den Ellenboghe / een 26 deel.
 Dooz den Ellenboghe / een 19 deel.
 By het ghewricht der Pant / een 30 deel.
 En de open Pant van binnen / een 16 deel.
 Den van achteren zienden Man / make ick
 tusschen de Schouderen bzeet / een 5 deel.
 En het achterste opghespleten / een 10 deel.
 De Derffen ofte Dielen / maech ick bzeet / een
 28 deel.
 Daer na treck ick de ghestalt linien / by als
 te vermerckte puncten desen Man na der sp-
 den van voren / ende van achteren te zien / ghe-
 lyck hier na opghe trocken staet.

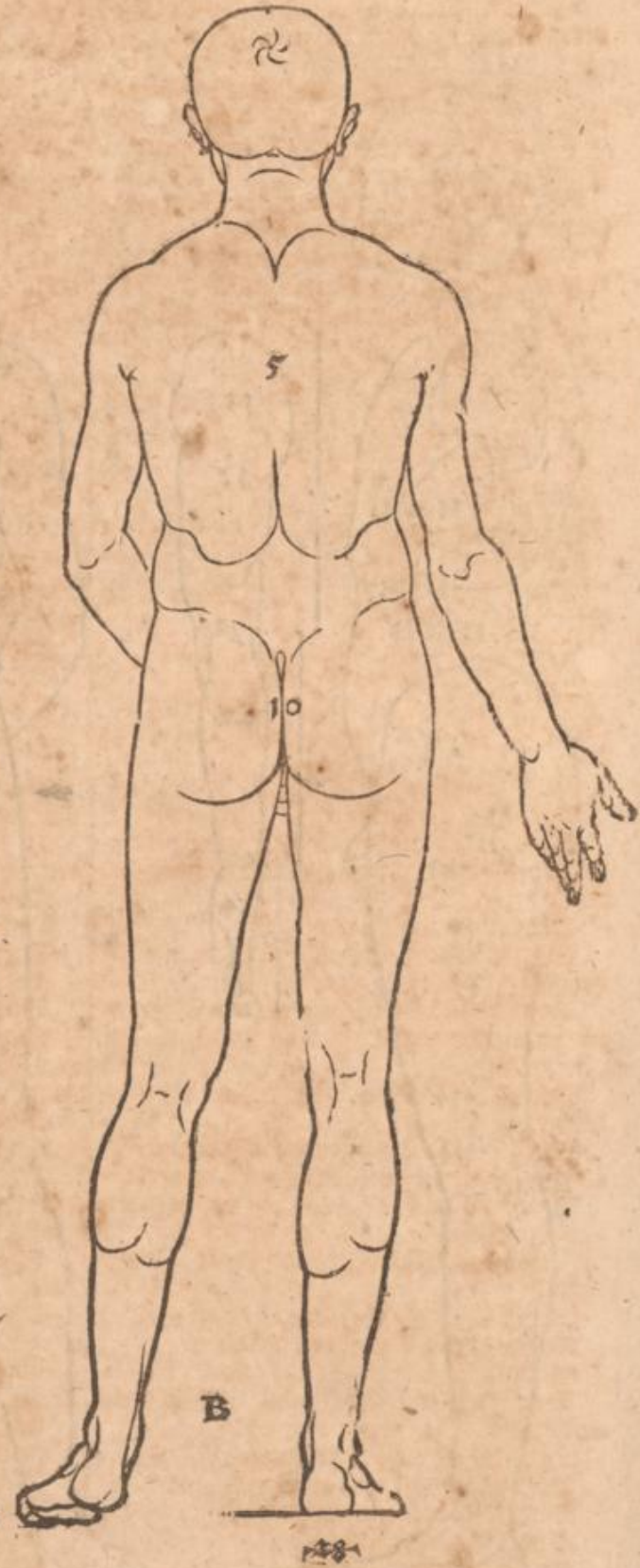

3 19 Scheffel

it des
e Or
deel.
rel.
ke ick
deel.
rel.
t/ een
op als
er sp
ighe

Scherpdel/
Doozhoofst/
Ooghbaen/
Neuse/
Kin/
Halskupl/
Orselen/
Cepelen/
In het weecke/
Navel/
Beghin der Heu-
pen/
Eynde der Heu-
pen/
Op de Schaemte
Sphittinghe des
Mars/
Eynde der Bil-
len/
Eynde der Nieren
Oyen ofte dichte
des Beens/
Boven de knie
Midden inde
knie/
Onder de knie/
De buytenste
kuyten/
De binnenste
kuyten/
B Ghetwicht op
den Doet/
Enckelen/
Platte des Doets

Hier na wil ick den vooꝛbeschreuen Man een ghelyck matich Wijs beschryuen / die zal ooc acht haerder Hoofden langh wesen / daer toe ghebruyck ick dese nabeschreuen ordeninghe.

Ik mete eerstelyc de lenghte der Lidmaten:

Van der hooghte der Schepdel / tot in den Halsknyl een 6 deel.

Wederom van de hooghte der Schepdel / tot het eynde des kins een 8 deel.

Van het eynde des kins opwaerts / tot het eynde des Dooꝛhoofst / een 10 deel.

Dese 10 deelen depl ick oock in 3 ghelycke deelen / als vooꝛ verhaelt is tot het Dooꝛhoofst / Peus en kin / die ghelyck te deelen.

Wt den Halsknyl tot het weecke / zet ic een 5 deel.

Tot onder de Orselen / een 16 deel.

Tot op de Cepelen / een 11 deel.

Tot onder de Woꝛst / een 9 deel.

Wt het weecke tot het eynde der Billen een 11 en 12 deel.

Tot het eynde der Schaemte / een 13 en 14 deel.

Tot het eynde der Heupen / een 10 deel.

Tot in den Pabel / een 40 deel.

Van het plat des Doets opwaerts tot onder aen de Enckelen des Scheenbeens / een 30 deel.

Tot de hooghte des Gewichts / een 21 deel.

Tot midden in de kinne een 8 en 9 deel.

Of ic zet de kinne vooꝛ de kinne aende plaets wt het midden des kinnes / opwaerts / een 26 deel.

Van het eynde ick de kinne.

Wt het midden des kinnes nederwaerts tot het eynde der kuyten / zet ick een 8 deel.

Van na maech ick de lenghte des Arms / wt het Schouderghelide tot den Ellenboghe een 5 deel.

Van den Ellenboge tot het eynde der Vingheren / een 4 deel.

Van het eynde des Dingers achterwaerts / tot het Ghewicht des Hants / een 10 deel.

Van na maech ic de dicte des van bezijden zierenden Wijs.

In't Hoofst boven het Dooꝛhoofst / een 9 deel.

Boven de Ooghbaen / een 16 en 17 deel.

Boven de Peuse / twee 19 deelen.

Boven Hals en kin / een 11 deel.

Den Hals maech ick onder de kin dick / een 17 deel.

Van den Halsknyl / een 14 deel.

Boven de Woꝛst / een 9 deel.

Boven de Cepelen / een 8 deel.

Onder de Woꝛsten / een 9 deel.

In het weecke / een 9 deel.

Boven den Pabel / een 8 deel.

Van het eynde der Heupen / een 6 deel.

En het Been boven de Aersbillen / twee 17 deelen.

Boven de kinne / een 14 deel.

Midden in de kinne / een 16 deel.

Midden in de kuyten / een 14 deel.

Van het eynde der kuyten / een 18 deel.

Maer t Been boven het Ghewicht / een 28 deel.

Dooꝛ de Enckelen / een 17 deel.

En desen Doet maech ick langh / een 7 deel.

Van na maech ic de dicte des Arms.

In de Orselen / een 14 deel.

Onder de Orselen / een 18 deel.

Achter den Ellenboghe / een 26 deel.

Vooꝛ den Ellenboghe / een 24 deel.

Van het ghelide des Hants / een 40 deel.

En de Hant int holle / een 36 deel.

Van naer maech ick de breedte des van boren ziende Wijs / alsoo: Het Wijs in het punt des Dooꝛhoofst / breekt twee 19 deelen.

Boven de Ooghbaen / een 10 deel.

Boven de Peuse / een 12 deel.

En den Hals onder de kin / een 17 deel.

Boven het Schouderbleesch / by den Halsknyl / een 7 deel.

Van onder staen de Schouderleden / wijt van malcanderen / een 7 deel.

Maer de breeke boven de Woꝛst en Orselen / een 9 en 10 deel.

Tusschen de Orselen / een 7 deel.

Tusschen de Cepelen / een 10 deel.

In het weecke / een 7 deel.

Boven de Pabel / twee 11 deelen.

Van het eynde der Heupen / een 9 en 10 deel.

En op des kinne stel ic het Been en Heupen / een 7 deel / wijt van malcanderen / en het Been / maech ic onder de Schaemte nederwaerts / breekt een 10 deel.

Boven de kinne / een 15 deel.

Midden in de kinne / een 18 deel.

Midden in de kuyten / een 16 deel.

Van het eynde der kuyten / een 19 deel.

Maer het Been by het Ghewicht / een 34 deel.

Dooꝛ de Enckelen / een 29 deel.

Onder de Enckelen / een 31 deel.

En den Doet maech ick vooꝛ breekt / een 20 deel.

Van na maech ick den van boren zierende Arm in de Mups / breekt een 24 deel.

Achter den Ellenboghe / een 28 deel.

Dooꝛ den Ellenboghe / een 22 deel.

Van het Ghewicht der Hant / een 34 deel.

En die open Hant / een 20 deel.

Van na maech ick het van acht eren zierende Wijs / tusschen de Orselen / breekt / twee 13 deel.

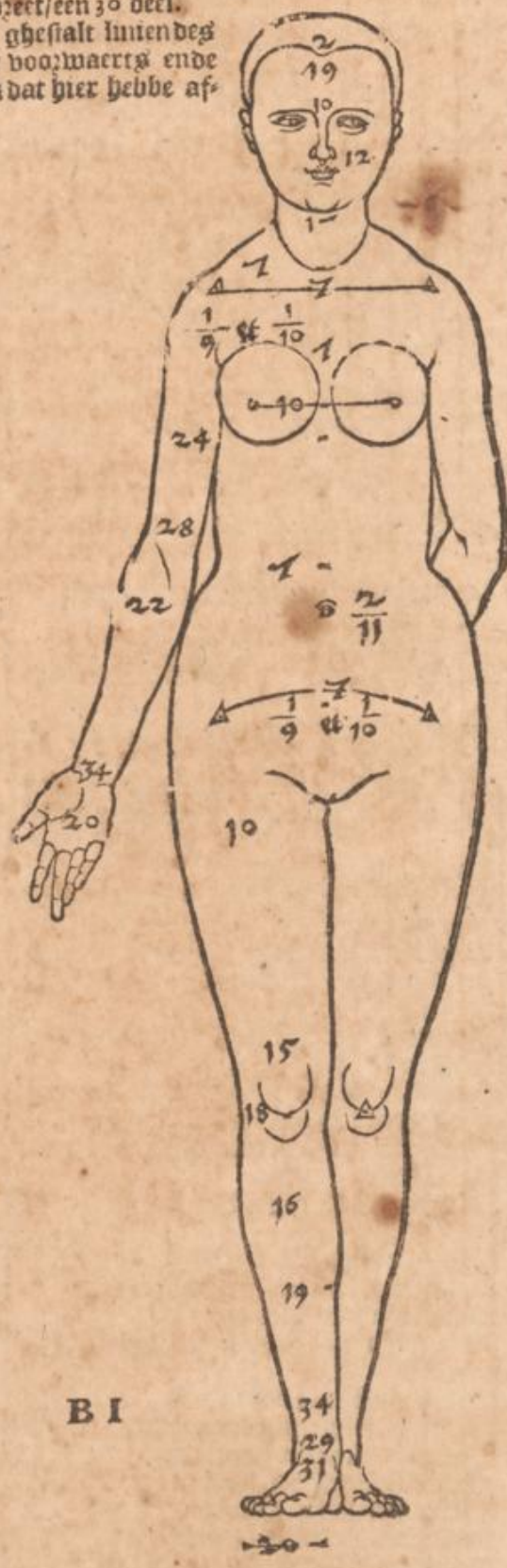
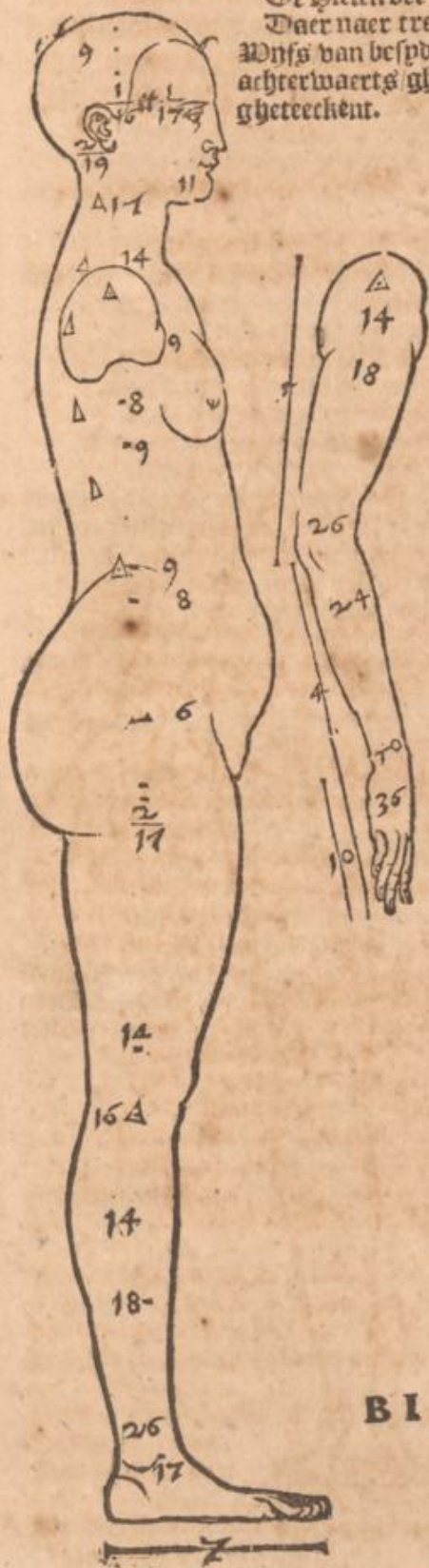
W iij deel /

Het eerste Boeck

deel en den Aers van onderen opghespleten
een 9. deel.

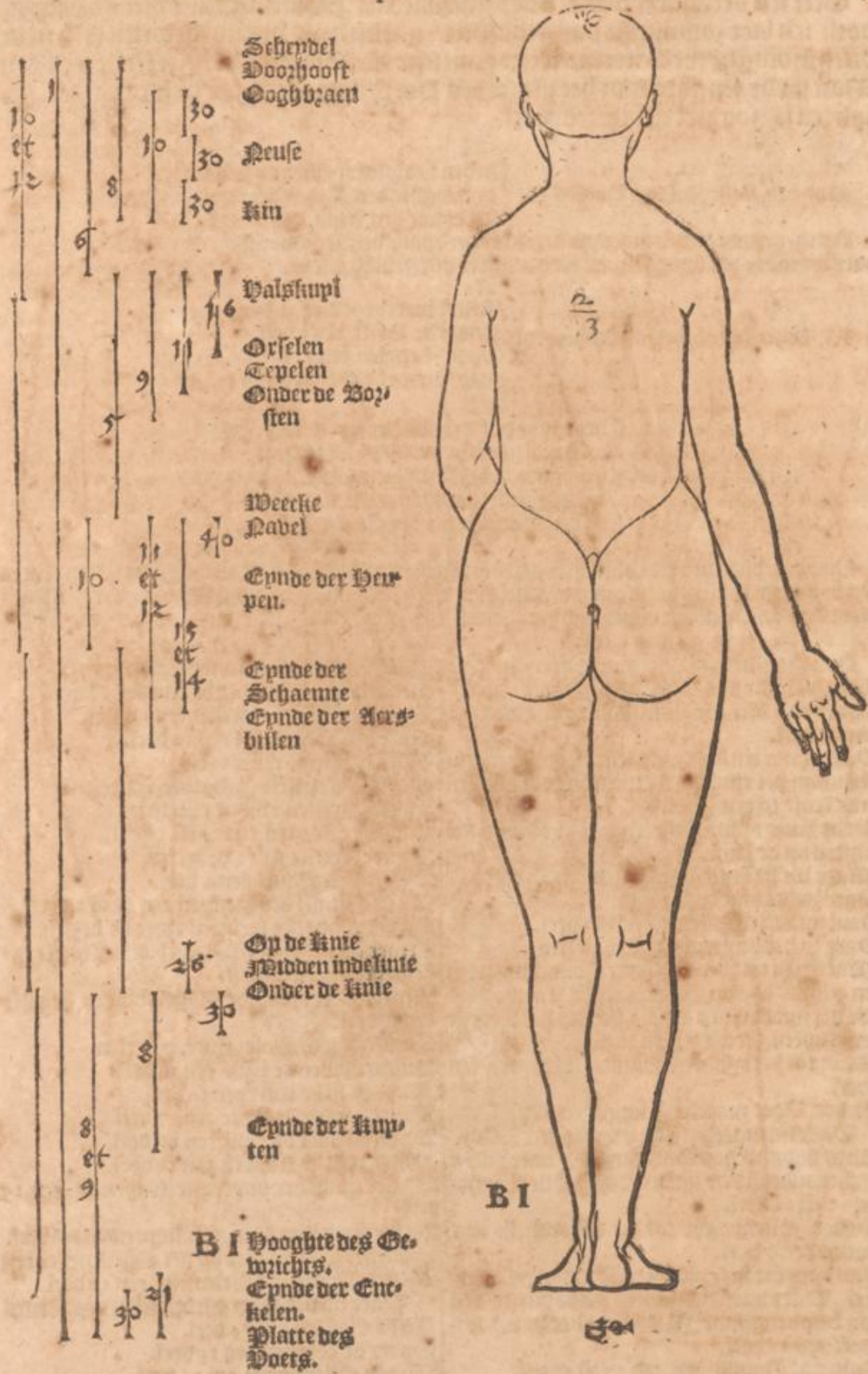
De Hiel der Doeten breekt een 30 deel.

Daer naer treck ick de ghesalt linnen des
Wijfs van bespden ziende voorwaerts ende
achterwaerts ghelyck ick dat hier hebbe af-
gheteekent.

BI

BI

Ofte ick verandere dese 2. vooz-ghemaecte Beelden/ghelijc hier na volghet/
doch ick laet zommighe deelen blijven/ ghelijc als voren/ dewelcke ick in de
beschrijvinghe mede noem/en het gantsche Beelt beschrijve. Eerstelijc den
Man na de lenghte/van het platte des Doets opwaerts 300 Wijt den Man ge-
spleten is/300 ziet een tweede deel.

Dan den Schepdel des Hoofst tot { in den Halskuyt twee 11 deelen.
de hooghte des Schouderbleesch een 7 deel.
het eynde des Arms een 8 deel.
Van het eynde des Arms opwaerts tot het eynde des Doozhoofst een 10 deel.
daer wt make ick dyp ghelycke deelen/als te voren verhaelt is.

Wt de hooghte des Halskuyts tot { in het weecke twee 11 deel.
onder de Bozst een 9 deel.
op de Tepelen een 11 deel.
vooz onder de Orselen een 16 deel.

Wt het weecke tot { het eynde der Aersbillen een 12 en 13 deel.
op de Schaemte een 17 en 18 deel.
het eynde der Heupen een 10 deel.
int beghinsel der Heupen een 24 deel.
in den Pabel een 35 deel.

Dan het eynde der Aersbillen nederwaerts heen af een 40 deel daer heeft het Been achter
een besonder indiepinghe maer van het eynde der Aersbillen onder zich een 14 deel / Daer
maeck ick de Open int bobenste vant Been.

Dan het plat des Doets opwaerts met 10
tot de hooghte des Ghetwichts een 22 deel.
Maer van den Sool des Doets opwaerts/
een 32 deel.

Daer eynde ick de Enckelen aen het Scheen-
been/van het eynde der Enckelen tot midden
in de knie is een 4 deel.

Wt de knie opwaerts een 20 deel/daer is het
kuyten op de knie.

Maer wt de knie bobensich een 30 deel.

Daer is het binnen op de knie.

Dant midden des knies een 80 deel.

Daer is het kuytenste onder de knie.

Maer van midden des knies onderwaerts/
een 40 deel. Daer is het onder de knie.

Wt het midden des knies hen tot het wterste
der kuyten zet ick een 10 deel.

Maer tot het eynde der binnenste kuyten een
9 deel.

En den Doet maeck ick langh een 6 deel.

Daer na maeck ick de lenghte des Arms/
van de hooghte des Halskuyts / daer onder
de Schouderleden staen tot den Ellenboghe/
een 10 en 11 deel.

Wt den Ellenboghe tot het Ghetwicht des
Hants een 7 deel.

Van daer tot het eynde der Vinghers / een 10
deel. Daer naer verandere ick de dichte des
van bespdenziende Mans / ober het Dooz-
hoofst een 10 deel.

Boben de Oogbjaen een 17 en 18 deel.

Ober de Aruse en Hoofst twee 19 deelen.

Ober kin en Hals een 10 deel.

Maer den Hals onder de kin een 17 deel.

By het Schouderbleesch een 15 deel.

Ober den Halskuyt een 12 deel.

Ober de Bozst een 8 deel.

Ober de Tepelen/ook twee 15 deelen.

By de Orselen/twee 15 deelen.

Ober de Bozsten een 15 en 16 deel.

In het weecke twee 19 deelen.

Boben den Pabel een 9 deel.

By tbeghinsel der Heupen een 16 en 17 deel.

By het eynde der Heupen/twee 15 deelen.

Maer de dichte des Beens / onder de Aers-
billen een 19 en 20 deel.

Nederwaerts by de Open binnen beens /
een 10 deel.

Kuyten op de knie / twee 27 deelen.

Binnen boben de knie een 14 deel.

Midden in de knie een 16 deel.

Kuyten onder de knie een 17 deel.

Binnen onder de knie een 16 deel.

Midden in de kuyten een 14 deel.

By het eynde der kuytenste kuyten / een 15
deel.

By het eynde der binnenste kuyten een 16 deel.

En het Been onder by het Ghetwicht / een
26 deel. Dooz het Ghetwicht / een 10 deel.

Daer na verandere ick de dichte des Arms
In de Orselen een 14 deel.

Onder de Orselen een 19 deel.

In den Ellenboghe een 26 deel.

Dooz den Ellenboghe / een 25 deel.

Int

Int Ghetzicht der Vant/een 44 deel.
 En de holle Vant een 34 deel.
 Daer naberandere ick de breedte / des van
 voren zienden Mans.
 Ober het Doozhoofst / twee 19 deelen.
 Ober de Ooren een 9 deel.
 By de Neuse / een 12 deel.
 Den Hals onder de kin / een 17 deel.
 By de hooghte des Schouderbleesch / een 14
 deel.
 Ober den Halsknyl een 6 deel.
 Daer onder stel ick de Schouder leden wyjt
 van malckanderen een 6 deel.
 En maeck de bzeeten ober bozst ende orsfelen/
 een 8 en twee 17 deelen.
 Tusschen de orsfelen een 12 en 13 deel.
 Tusschen de Cepelen een 9 deel.
 In het weecke / twee 13 deelen.
 By het bigmsel der Heupen een 11 en 12 deel.
 By het eynde der Heupen dry 20 en 21 deelen.
 Ende in dese hooghte staen de leden der Been-
 nen in de Heupen wyjt van malckanderen / een
 7 deel.
 Het Been onder de Aersbillen een 11 deel.
 By de onderste knyten / een 13 deel.
 Bnyten op de kinne / een 16 deel.
 Inwendich op de kinne een 17 deel.
 Midden in de kinne een 29 deel.
 Bnyten onder de kinne / een 20 deel.

Binnen onder de kinne / een 26 deel.
 Midden in de knyten een 16 deel.
 By het eynde der bnytenste knyten / een 18
 deel.
 By het eynde der binnenste knyten / een 20
 deel.
 Maer onder het Scheenbeen een 37 deel.
 Dooz het Ghetzicht en Eukelen / een 29
 deel.
 Onder de Eukelen een 30 deel.
 Ende den Doet booz een 17 deel.
 Den van voren zienden Arm make ick in de
 Mups bzeet een 25 deel.
 Achter den Ellenboghe / een 27 deel.
 Dooz den Ellenboghe in de bzeete des Arms/
 een 21 deel.
 By het Ghetzicht der Vant / een 34 deel.
 En de open Vant een 18 deel.
 Daer na verander ic den van achteren zien-
 den Man die make ick tusschen de Schoude-
 ren bzeet twee 11 deelen.
 En splnte hem van benede achter op / een 16 d.
 En make de Hielen ofte Verffen bzeet / een 33
 deel.
 Daer na treck ick de ghestalt linien in dese
 manier alzoo als booz 319 / hebbe alzoo desen
 navolghenden Man van bezijden van voren/
 en van achteren / afgheteekent en booz 304
 ghen ghestelt.

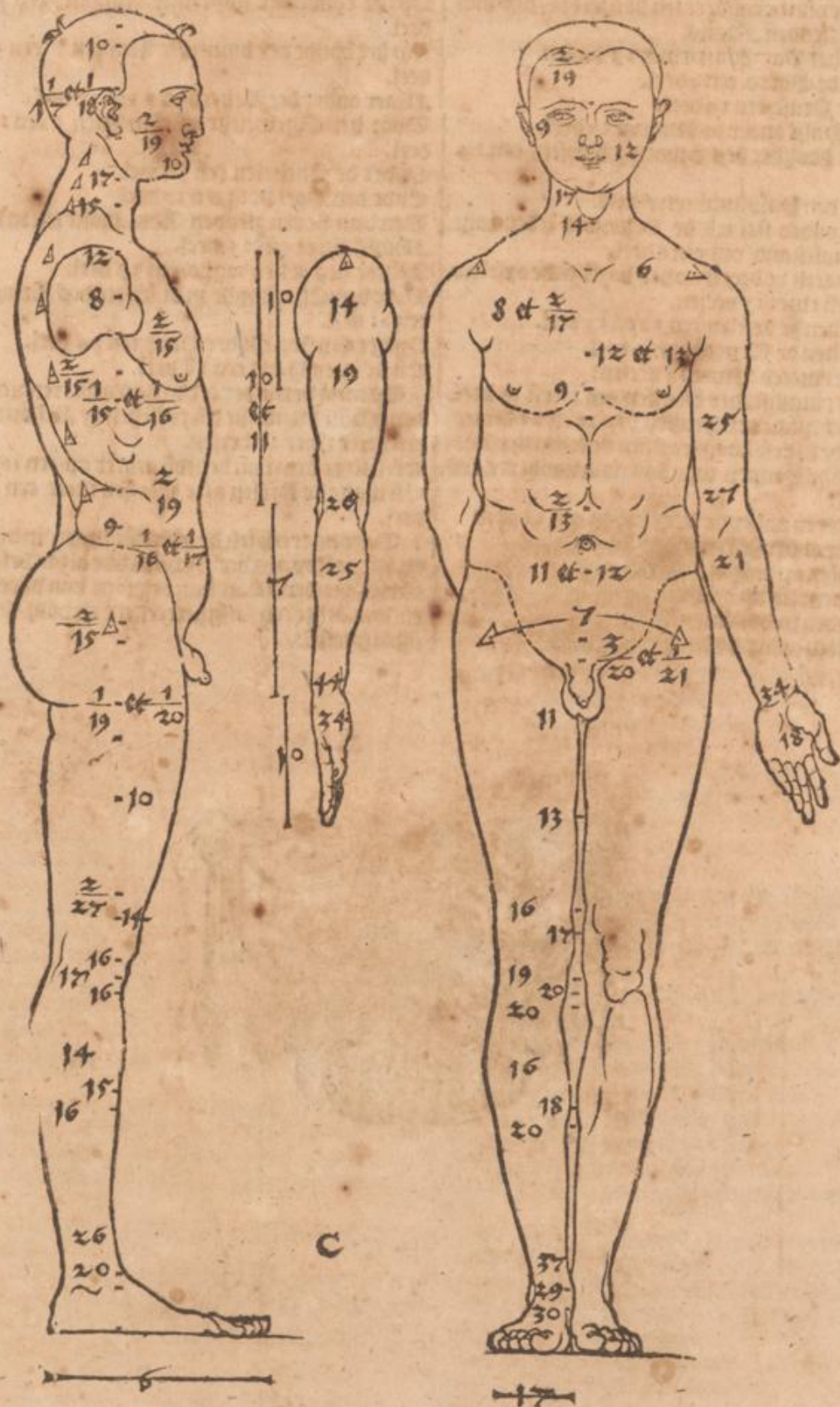
ht/
 de
 den
 ge

hter
 Daer

decl.
 l.
 lers
 ens

en 15
 deel.
 t / een
 l.
 arms

Int

Schepdel
Doozhoofst

Ooghbaen
Deuse

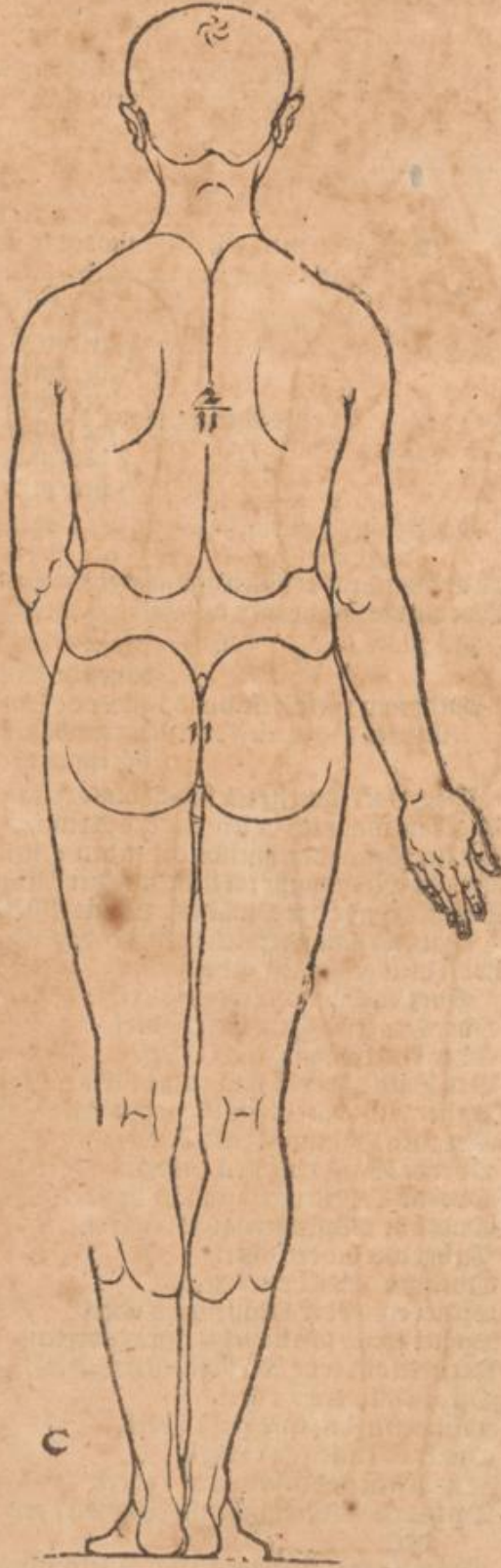
kinne
Hooghte der
Schouderen:
Palskuyl

Schouderen
Cepelen
Onder de Boz-
sten,

In het Weecke
Pabel
Beginsel der
Heupen.
Eynde der Heu-
pen
Op de Schaemte

Eynde der Aers-
billen
Int Been onder
de Billen
Open ofte dicke
des Beens
Bupten op de
Knie
Binnen op de knie
Midden in de
Knie
Bupten onder de
Knie
Binnen onder de
Knie
Eynde der bup-
tenste knipten
Eynde der bins-
nenste knipten

Gewicht des
Doets
Enckelen
Platte des
Doets.

Hier na wil ick het Wyf veranderen/ ende mete alzo.

Van den Schepdel des Hoofst tot { de hooghte des Halskuyptjens/ twee 11 deelen.
de hooghte des Schouderbleesch/ een 7 deel.
het eynde des kins/ een 8 deel.

Van het eynde des kins hen tot de hooghte des achtersten Werbels/ een 9 deel.
Van het eynde des kins hen tot het eynde des Doozhoofst/ een 10 deel.
Dese 10 delen deyle ick ghelyck hier booz dickmaels verhaeldt is/ ende maech het Aenghe-
zicht daer in.

Wederom mete ick van de hooghte { onder de Oxfelen een 17. deel.
des Hals-kuypt tot op de Cepelen een 11. deel.
onder de Bozst een 9. deel.
in het weecke twee 11. deel.

Wt het weecke tot { in den Pabel/ een 40 deel.
het eynde der Heupen een 10 deel.
het eynde des Bupchis twee 17. deelen.
de splytinghe des Wyfs/ een 7 deel.
het eynde der schaemte/ twee 13 deelen.
het eynde der Billen/ een 11 en 12 deel.

Doozts mete ick van de Solen der Doeten opwaerts/ tot de hooghte des Ghewrichts/ een
23 deel.
Maer van de Doetsolen opwaerts/ tot aen de Enckelen des Schenbeens/ een 35 deel.
Van daer tot midden in de knie/ een 4 deel. Ofte ick zette de knie booz den verghelycker aen
zyn plaets.

Wederom mete ick vant { boven de knie/ een 25 deel.
midden des knies/ tot onder de knie/ een 36 deel.
het eynde der buytenste kuypten/ een 11 deel.
het eynde der binnenste kuypten/ een 9 deel.

Den Doet maech ick langh een 12 en 13 deel.

Vaer na make ick de lenghte des Arms.

Wt het Schouder. ghelidt tot in den Ellenboghe/ twee 11 deelen.

Wt den Ellenboghe tot het eynde der Dinghers/ een 4 deel.

Van het eynde der Dinghers/ tot int Ghewricht der Hant/ een 11 deel.

Vaer na verandere ick de dichte des Wyfs/ nae der zyden / en maech die booz het Dooz-
hoofst dick een 18 en 19 deel.

Over de Oghbzaen/ een 9 deel.

Over Hoofst en Neuse/ een 10 deel.

Over kin en Hals/ een 11 deel.

Den Hals onder de kin/ een 18 deel.

By het Schouderbleesch hooghte/ een 16 deel.

Over den Halskuypt/ een 14 deel.

Over de Bozst een 18 en 19 deel.

Over de Cepelen/ een 16 en 17 deel.

Onder de Bozsten/ een 18 en 19 deel.

In het weecke/ een 9 deel.

Over den Pabel/ een 8 deel.

By het eynde der Heupen/ een 6 deel

By het eynde des bupchis/ twee 13 deelen.

Het been onder de Aersbillen/ een 9 deel.

Op de knie/ een 13 deel.

Midden in de knie/ een 16 deel.

Onder de knie/ een 17 deel.

Midden in de kuypten/ een 15 deel.

By het eynde der binnenste kuypten/ een 17
deel.

Maer het Schenbeen op het Ghewricht/ een
26 deel.

Dooz het Ghewricht ober de Enckelen / een
24 deel.

De dichte des van bezijden zienden Arms
verandere ick alzo/ ick maech die in de schou-
deren dick/ een 16 deel.

Onder de Oxfelen/ een 18 deel.

In den Ellenboghe/ een 26 deel.

Dooz den Ellenboghe/ een 24 deel.

By het Ghewricht der Hant/ een 40 deel.

Ende de holle Hant/ een 36 deel.

Vaer na verandere ick de breedte des van
boren ziende Wyfs alzo:

Het van boren ziende Hoofst/ ober het Dooz-
hoofst/ een 19 en 20 deel.

Over de Doren/ een 9 deel.

Over de Neuse/ een 12 deel.

Den Hals onder de kin/ een 18 deel.

By de hooghte des Schouderbleesch/ een 16.
deel.

En de Schouder leden make ic by de hooght-
te des Halskuypt/ wyf van malckanderen/
een 7 deel.

De

De hzeete ober de Borst ende Schouderen / twee 9 deelen.
 Tusschen de Schouderen twee 15 deelen.
 Tusschen de Cepelen een 10 deel.
 In het weecke een 7 deel.
 Over den Pabel twee 11 deelen.
 Bp het epnde der Heupen / een 5 deel.
 In dese hooghte staen de beenen oock in de Heupen wjt van malckanderen een 7 deel.
 Maer de hzeete des beens onder de Aersbilen een 20 en 21 deel.
 Boven de knie een 15 deel.
 Midden in de knie / een 17 deel.
 Onder de knie / oock een 17 deel.
 Bp het epnde der buptenste knipten / een 16 deel.
 Bp het spnde der binnenste knipten / een 18 de.

Onder het Scheenbeen een 35 deel.
 Dooz het Ghetwicht en Enckelen / een 30 deel.
 En den Doet booz hzeet een 18 deel.
 Daer na verander ick de hzeete des Arms.
 Onder de Orselen / een 22 deel.
 Dooz den Ellenboghe een 22 deel.
 Achter den Elleboghe / een 29 deel.
 Bp het Ghetwicht der Pant / een 36 deel.
 En de open Pant / een 20 deel.
 Daer na make ic het Wjff / achter tusschen de Schouderen hzeet / een 6 deel.
 En den Aers van achteren opghespleten / een 9 deel.
 De Hielen ofte Derffen / hzeet een 34 deel.
 Daer na tree ick de ghestalt linien / ghelijc in dese nabolghende Figuren woꝛdt aenghe-
 wesen.

C ij

nghe

een

er aen

Dooz

een

Arms
shou

f.

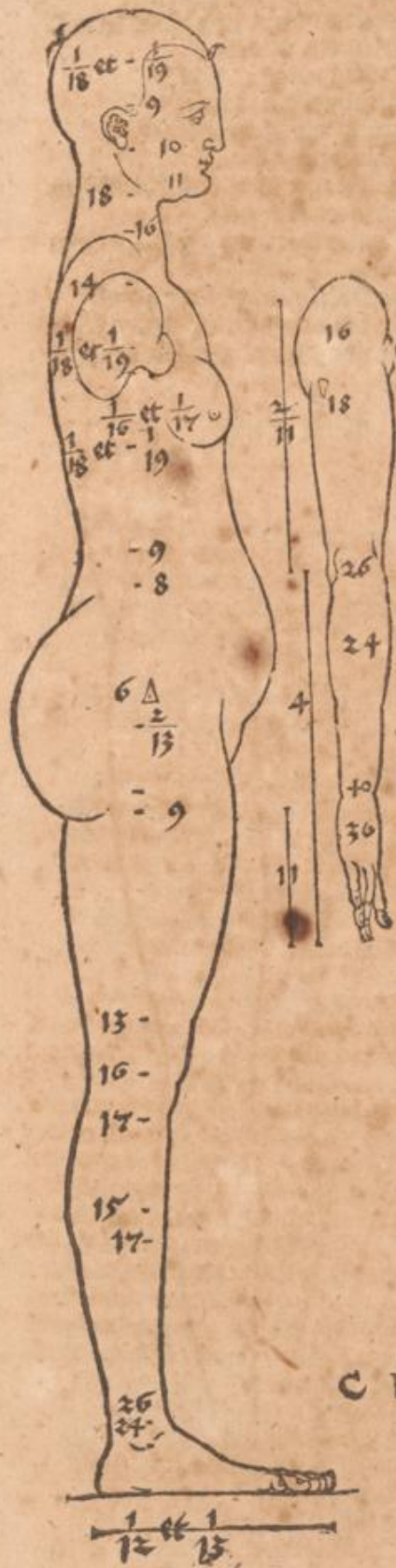
eg van

Dooz

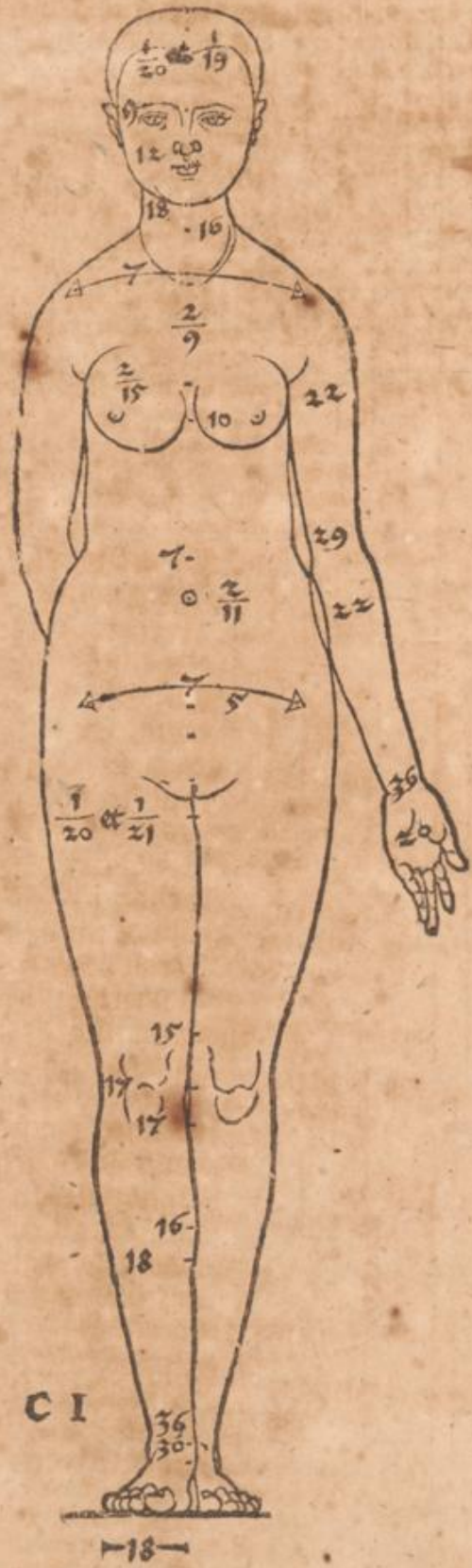
een 16.

hoogh-
nderen/

De

ci

ci

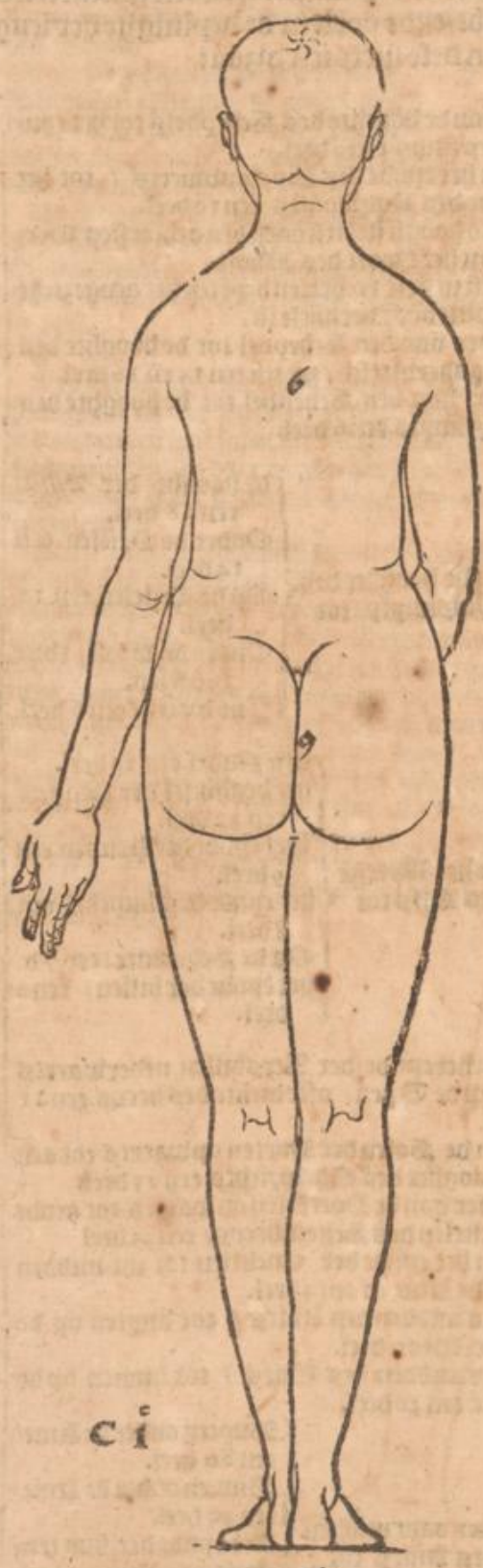

Scheydel
 Achterste Wer-
 vel des hays.
 Doorhooft.
 Ooghbraen/
 Neus/
 Kinne.
 Hooghte des
 scholderbleesch
 Hals-kupls/

Der Orselen/
 Tepelen/
 Onder de boz-
 sten.

In het weecke
 Den Navel/

Beghinsel der
 Heupen.
 Eynde des
 Byncks/
 Splijtinghe
 des Wijs/
 Eynde der
 Schaemte.
 Eynde der
 Aersbillen/
 Boven de knie/
 Midden in de
 knie/ onder de
 knie/
 Eyndeder byp-
 tenste kupten/
 Eynde der bin-
 nenste kupten/
 Hooghte des ge-
 wichts op den
 Doet/
 Eynde des
 Scheenbeens/
 Platte des
 Doets.

C i

C i

**

C i

Hier na wil ic eenen Man beschrijven van 9 spander Hoofden langh / ende zal ghelijcke ordinantie houden ghelijck ick met de voozgaende beelden ghedaen hebbe/ende oock in de deplinghe der lenghte/vele de voozgaende beelden ghelijc. Van dese mete ick alzoo:

Van de hoochte des Schepdels tot het eynde des kins een 9 deel.

Van het eynde des kins opwaerts / tot het eynde des Doozhoofst een 10 deel.

Alzoo hoogh stel ick oock den achtersten Werbel op het Hoofst des Mans.

En in dese 10 deelen depl ick het aengezicht ghelijck vooz verhaelt is.

Maer van den Schepdel tot de hoochte des Schouderbleesch / zet ick een 15 en 16 deel.

Ende van den Schepdel tot de hoochte des Halskups een 6 deel.

Van de hoochte des Halskups tot

- de hoochte der Woest / een 28 deel.
- Onder de Orselen een 14 deel.
- Op de Cepelen een 12 deel.
- Onder de Woest / twee 19 deelen.
- In weecke een 6 deel.

Van het Weecke des Tijfs tot

- den Pabel een 26 deel.
- het beghinsel der Heupen / een 22 deel.
- Het eynde der Heupen een 9 deel.
- het eynde des bupchs / een 8 deel.
- Op de Schaemte / een 7 d.
- het eynde der billen / een 6 deel.

Van het eynde der Hersbillen nederwaerts tot op de Open / ofte dichte des beens / een 11 deel.

Van de Solen der Doeten opwaerts tot aen de hoochte des Ghewichts een 23 deel.

Maer van de Doet solen opwaerts tot aende Enckelen des Scheenbeens / een 35 deel.

Van het eynde der Enckelen tot int midden bande kinie is een 4 deel.

Want midden des kinies / tot bupten op de kinie een 29 deel.

Want midden des kinies / tot binnen op de kinie een 30 deel.

Maer want midden des kinies tot

- Bupten onder de kinie / een 80 deel.
- Binnen onder de kinie / een 40 deel.
- Het eynde der bupten / een 10 deel.
- Het eynde der binnen / een 9 deel.

En den Doet maech ic langh twee 13 deelen.

Daer na maech ick de lenghte des Arms / Met het Schouderlidt / tot in den Ellenboogh / twee 11 deelen.

Met den Ellenboghe tot het eynde des Dinghers een 4 deel.

Want eynde der Dinghers achterwaerts tot int Ghewicht des Hants een 10 deel.

Daer nae maech ick de dichte des van he spden zienden Mans.

In het Hoofst ober het Doozhoofst / een 12 deelen.

Ober de Odghbaen een 9 deel.

Ober Peuse en Hoofst / een 10 deel.

Ober kin en Hals / twee 23 deelen.

Den Hals onder de kin een 18 deel.

By de hoochte des Schouderbleesch / een 17 deel.

Ober den Halskups / een 12 deel.

By de hoochte der Woest een 8 deel.

By de Orselen een 15 en 16 deel.

Ober de Cepelen / een 8 deel.

Onder de Woest / een 16 en 17 deel.

In het weecke / een 18 en 19 deel.

By den Pabel een 18 en 20 deel.

By het beghinsel der Heupen een 18 en 19 deel.

By het eynde der Heupen / een 15 en 16 deel.

By het eynde des bupchs / ober de Billen / een 8 deel.

By de Schaemte / een 16 en 17 deel.

En het Been onder de Hersbillen een 10 deel.

Nederwaerts in de Open / een 11 deel.

Bupten op de kinie een 15 deel.

Binnen op de kinie twee 31 deelen.

Midden in de kinie / een 18 deel.

Bupten onder de kinie / een 19 deel.

Binnen onder de kinie / een 18 deel.

Midden in de kupten / een 15 deel.

By het eynde der buptenste kupten / een 16 deel.

By het eynde der binnenste kupten / een 18 deel.

Het Scheenbeen onder op het dunste / een 28 deel.

By het Ghewicht des Doets / een 24 deel.

Daer na maech ick de dichte des van he spden zienden Arms / in de Orsel / een 15 deel.

Onder de Orselen / een 20 deel.

In den Ellenboghe / een 26 deel.

Dooz den Ellenboghe / een 25 deel.

By het Ghewicht der Hant / een 48 deel.

En de holle Hant / een 38 deel.

Daer na maech ick de bzeeten des van he spden zienden Mans:

In het Hoofst boven het Doozhoofst / bzeet een

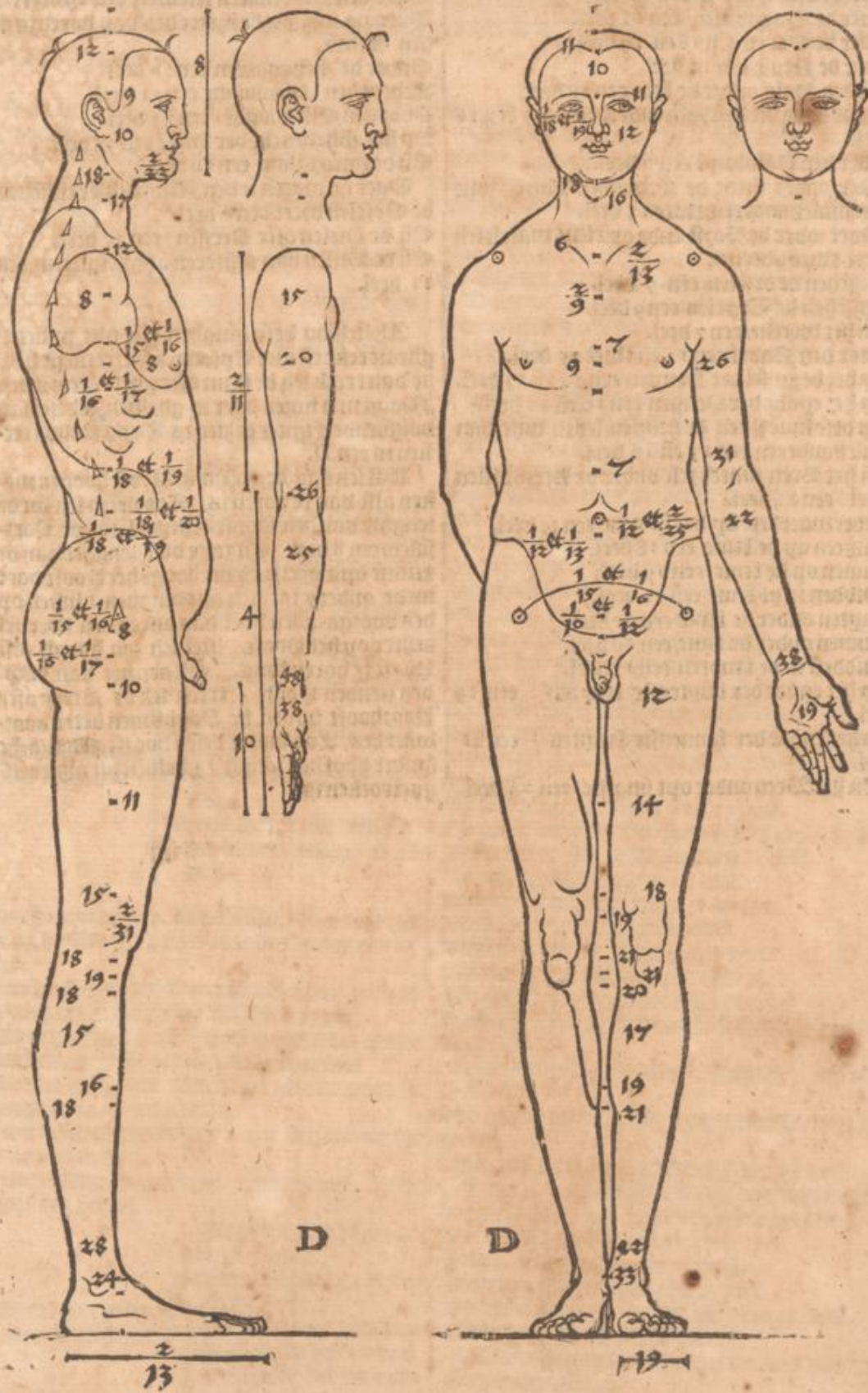
een

een 11 deel.
 Beter nederwaerts / een 10 deel.
 Ober de Ooghbaen / een 11 deel.
 Ober de Ooren een 18 en 19 deel.
 Ober de Neuse een 12 deel.
 En den Hals onder de kin / een 18 deel.
 By de hooghte des Schouder vleesch / een 16
 deel.
 Ober den Halskupl een 6 deel.
 Daer onder staen de Schouder leden / wijt
 van malckanderen / twee 13 deel.
 Maer ober de Bozst ende orselen / maeck ich
 hzeet twee 9 deelen.
 Tusschen de orselen / een 7 deel.
 Tusschen de Cepelen / een 9 deel.
 In het tweeke / een 7 deel.
 Ober den Nabel een 12 en twee 25 deel.
 By het beginsel der Heupen / een 12 en 13 deel.
 By het eynde der Heupen een 10 en 12 deel.
 Op dese linie staen de heupen-leden wijt van
 malckanderen een 15 en 16 deel.
 En het Been maeck ich onder de Kers-billen
 hzeet / een 12 deel.
 Nederwaerds by de Open / een 14 deel.
 Bupten op de linie / een 18 deel.
 Binnen op de linie / een 19 deel.
 Midden in de linie / een 21 deel.
 Bupten onder de linie een 21 deel.
 Binnen onder de linie / een 20 deel.
 Midden in de kupten / een 17 deel.
 By het eynde der buptenste kupten / een 19
 deel.
 By het eynde der binnenste kupten / een 21
 deel.
 En het Been onder opt smalste / een 24 deel.

Dooz de Enckelen een 33 deel.
 Ende den Doet maeck ich hzeet een 19 deel.
 Daer na make te de hzeete des van borenzichte
 den Arms.
 Ober de Schouderen een 26 deel.
 Achter den Ellenboghe / een 31 deel.
 Dooz den Ellenboghe / een 22 deel.
 By het Ghewicht der Hant een 38 deel.
 En de open Hant een 19 deel.
 Daer na maeck ic den Man achter tusschen
 de Orselen hzeet / een 6 deel.
 En de Hielen ofte Derffen / een 35 deel.
 En de Billen van achteren opghespleten / een
 11 deel.

Als ich nu dese dinghen alle met puncten
 gheme recht en met Cypsen afgeteekent heb-
 be dan treck ich de soym ofte ghesaltenis des
 Mans met lijnen daer in ghelich in dese nae-
 volghende figuer te zien is Des Mans teec-
 ken is een D.

Wil ich dan des Mans Hoofst hooger ma-
 ken als van te voren is / Zoo neem ich tot de
 lenghte van den Hoofst-schepdel tot de Doet-
 solen / een 8 deel. En zette dese lenghte van de
 kinne opwaerts en verhooge het Hoofst daer
 mede anders laet ich alle dinghen blijven op
 den booggaenden voet van alleen den Wervel
 achter op het Hoofst / stel ich zoo hoogh als
 Hoofst te voren was. En aen het van bezyn-
 den zienden Hoofst / treck ich de Stern ofte
 Doozhoofst boven de Ooghbaen beter boog-
 waerds / Zoo wordt desen hooz / Man acht
 spander hoofden langh / ghelych dit alhier af-
 ghetrocken is.

Schepdel
 Doorzhoofst.
 Ooghbzaen.

Peus.
 kin.
 Hooghte der
 Schouderen

Halskupl.
 Hooghte der
 Borst.
 Orselen.
 Cepelen.
 Onder de borsten

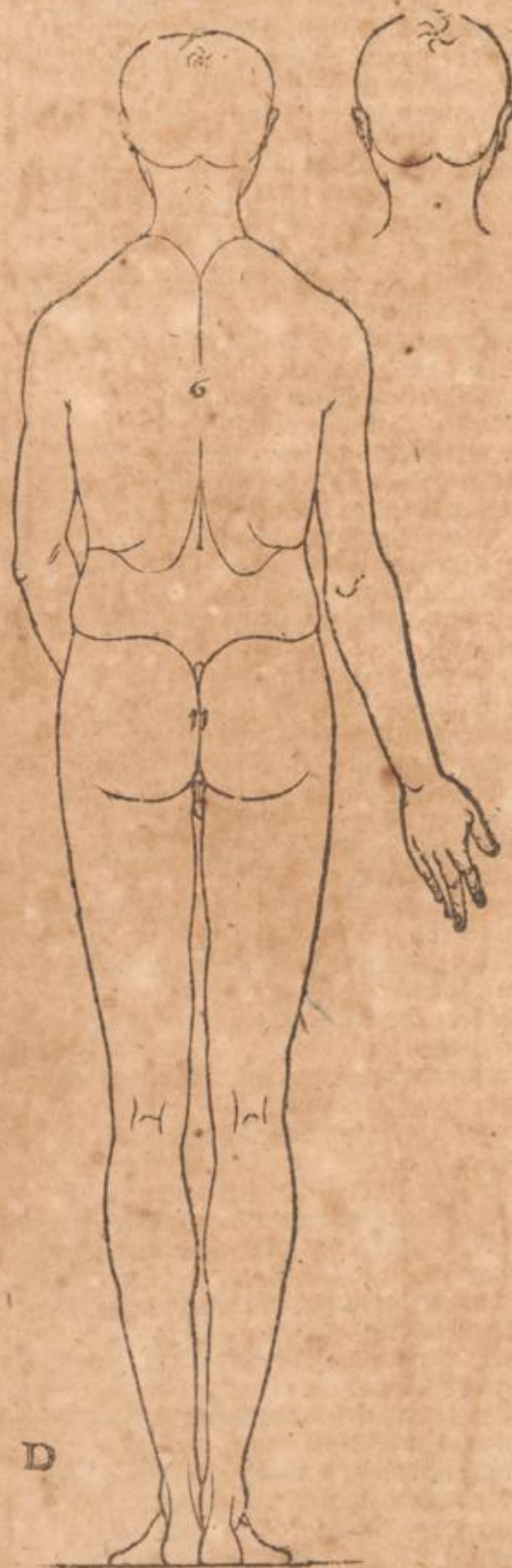
In het weecke.
 In den Nabel.
 Heupen

Eynde der Heu-
 pen.
 Eynde des
 Bupchs.
 Op de Schaemte
 Eynde der Aers-
 billen.

Dpen oft dichte
 des Beens
 Buppen boven de
 knie
 Binnen boven de
 knie.
 Midden inde knie
 Buppen onder de
 knie.
 Binnen onder de
 knie.

Eynde der bup-
 tenste kupten
 Eynde der bin-
 nenste kupten.

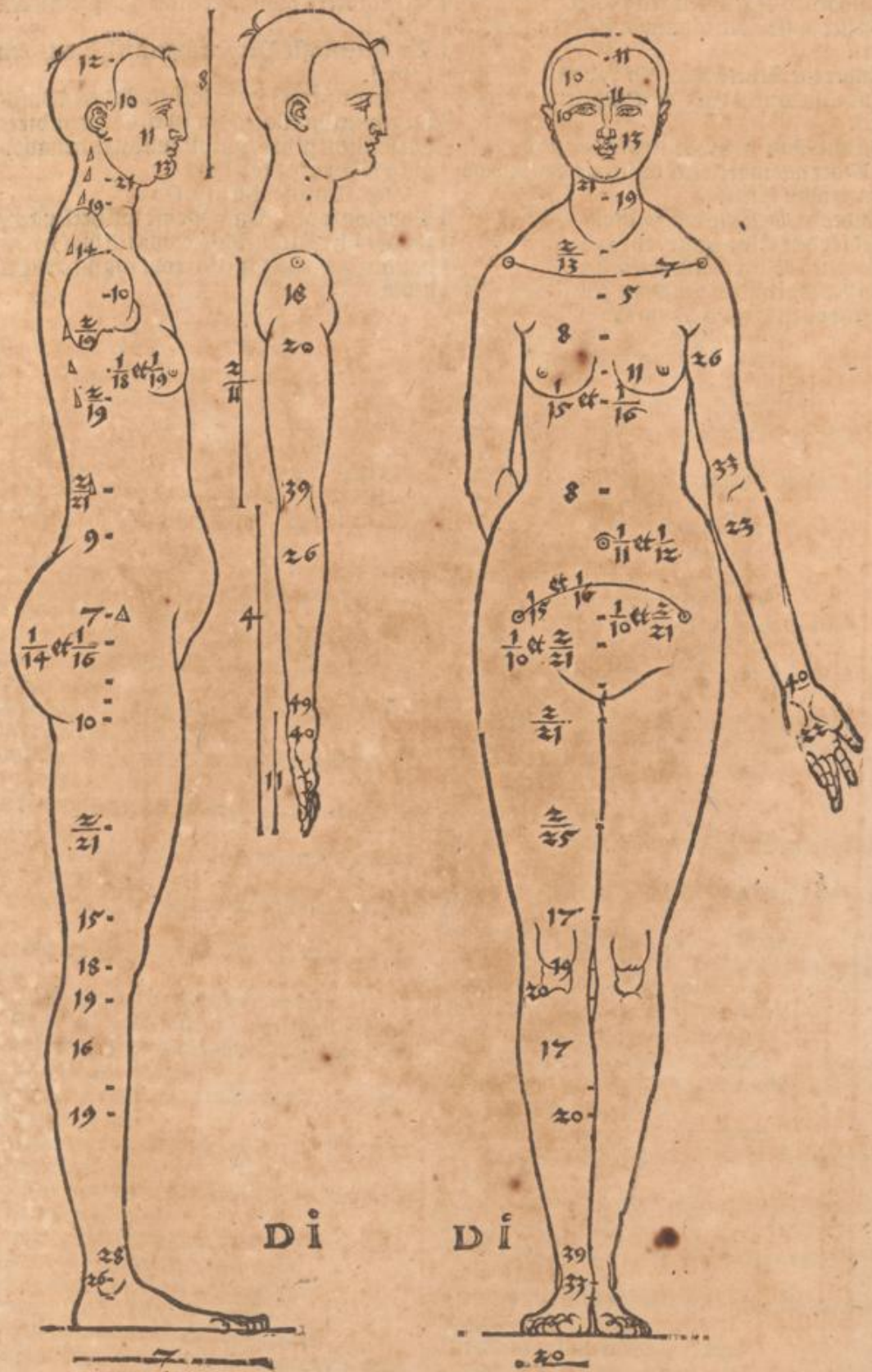
D Hooghte des
 Ghewichts.
 D Eynde des scheen-
 beens
 Solen oft platte
 des Voets.

Volgens

Volghens wil ick desen voozst / een
 ghelijck matigh Wyf beschryuen oock van 9.
 haerder hoofden langh / na de voozgaende o-
 dmantie / Dat meet ick dan ten eersten na de
 lenghte / van de hooghte des Schepdels / tot
 het eynde des kins / een 9 deel.
 Van het eynde des kins optwaerts / tot het
 eynde des Doozhoofst / een 10 deel.
 Dese lenghte des Aenghezichts / depke ick in
 dyp deelen ghelijck te voren verhaelt is / maer
 van den Schepdel tot de hooghte des Schou-
 derbleesch een 15 en 16 deel.
 Wederom van den Schepdel tot den Hals-
 kuyt een 6 deel.
 Van de hooghte des Halskuyts / tot op de
 hooghte der Vozst een 30 deel.
 Tot onder de Orselen / een 16 deel.
 Tot op de Cepelen / een 11 deel.
 Tot onder de Vozst / een 9 deel.
 Tot in het weecke / twee 11 deelen.
 Ut het weecke tot in den Pabel / een 26 deel.
 Tot het eynde der Heupen / een 16 deel.
 Tot het eynde des Wupcks / twee 17 deelen.
 Tot de Splijtinghe des Wyfs / een 7 deel.
 Tot het eynde der Schaemte / een 12 en 13
 deel.
 Tot het eynde der Billen / een 11 en 12 deel.
 Van het eynde der Billen nederwaerdt / tot
 int bobenste Been een 12 deel.
 Van de Solen / ofte platte des Voets op-
 waerts / tot de hooghte des Ghewichts op
 den Doet een 26 deel.
 Maer van de Voetsolen tot de Enckelen des
 Scheenbeens / een 42 deel.
 Van daer optwaerts / tot midden in de kinie /
 een 4 deel.
 Ut het midden des kinies / tot boven de kinie /
 een 26 deel.
 Ut het midden des kinies / tot onder de kinie /
 een 30 deel.
 Tot het eynde der buytenste kuyten / een 11
 deel.
 Tot het eynde der binnenste kuyten / een 9
 deel.
 Ende den Doet maeck ick een 7 deel.
 Daer nae make ick de lenghte des Arms /
 wt de hooghte der Schouderen tot in den El-
 leboghe twee 11 deelen.
 Ut den Ellenboogh / tot het eynde des Vin-
 ghers / een 4 deel.
 Van het eynde des Vinghers / tot het Ghe-
 wicht der Hant / een 12 deel.
 Daer na maeck ick de dichte des van bezp-
 den zienden Wyfs.
 Int Hooft ober het Doozhoofst / een 12 deel.
 Ober de Ooghzaen / een 10 deel.
 Ober Hooft en Peuse / een 11 deel.
 Ober Hals en kin / een 13 deel.
 Den Hals onder de kin / een 21 deel.
 Bp het Schouderbleesch hooghte / een 19 deel.
 Ober den Halskuyt / een 14 deel.
 Bp de hooghte der Vozst / een 10 deel.
 Bp de Orselen / twee 19 deelen.
 Ober de Cepelen / een 18 en 19 deel.
 Onder de Vozsten / twee 19 deelen.
 In het weecke / twee 21 deelen.
 Ober den Pabel / een 9 deel.
 Bp het eynde der Heupen / een 7 deel.
 Bp het eynde des Wupcks ober de billen / een
 14 en 16 deel.
 En het Been onder de billen / een 10 deel.
 Nederwaerts af int dicke des Beens / twee
 21 deelen.
 Boven de kinie / een 15 deel.
 Midden in de kinie / een 18 deel.
 Onder de kinie / een 19 deel.
 Midden in de kuyten / een 16 deel.
 Bp het eynde der binnenste kuyten / een 19
 deel.
 Onder int Scheenbeen / een 28 deel.
 Int Ghewicht door de Enckelen / een 26
 deel.
 Daer na maeck ick de dichte des van be-
 zpden zienden Arms.
 In de Schouder / een 18 deel.
 Onder de Orselen / een 20 deel.
 In den Ellenboghe / een 39 deel.
 Dooz den Ellenboghe / een 26 deel.
 Bp het Ghewicht der Hant / een 49 deel.
 En de holle Hant / een 40 deel.
 Daer na maeck ick de bzeete des van voren
 zienden Wyfs.
 Bp het eynde des Doozhoofst / een 11 deel.
 Midden ober het Doozhoofst / een 10 deel.
 Ober de Ooghzaen / een 11 deel.
 Ober de Oren / een 10 deel.
 Ober de Peuse / een 13 deel.
 En de bzeete des Hals onder de kin / een 21
 deel.
 Bp de hooghte des Schouderbleesch / een 19
 deel.
 Ober den Halskuyt / twee 13 deelen.
 Onder dese kinie staen de Schouderleden wjt
 van malckanderen / een 7 deel.
 De bzeete boven de Vozst / een 5 deel.
 Tusschen de Orselen / een 8 deel.
 Tusschen de Cepelen / een 11 deel.
 Onder de Vozsten / een 15 en 16 deel.
 In het weecke / een 8 deel.
 Ober den Pabel / een 11 en 12 deel.
 Bp het eynde der Heupen / een 10 ende twee
 21 deelen.
 Bp dese kinie staen de Beenen in de Heupen
 wjt van malckanderen / een 15 en 16 deel.
 Bp het eynde des Wupcks / een 10 en twee
 21 deelen.
 En het Been onder de Aersbillen / maeck ick
 bzeet / twee 21 deelen.
 Beter nederwaerts / een 25 deel.
 Boven de kinie / een 17 deel.

Midden

Schedel
Doozhooft

Ooghbaen
Neuse
Kin
Hooghte des
Schouderbleesch
Halskuyl
Hooghte der borst

Orselen
Cepelen
Onder de Borst
sten

Weecke
Nabel

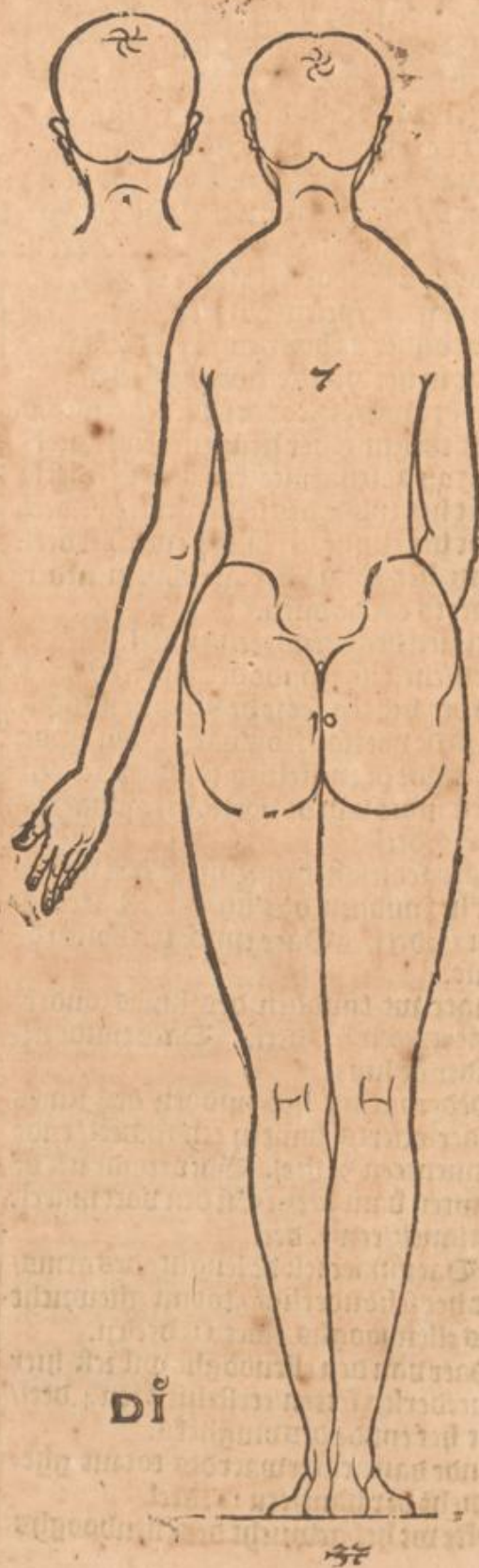
Eynde der Heu-
pen.
Eynde des
Bupcks
Splintinghe des
Wys
Eynde der
Schaemte
Eynde der billen
Tat bovenste
Been

Boben de knie
Midden inde knie
Onder de knie

Eynde der buy-
tenste knipten
Eynde der bin-
nenste knipten

DI

Hooghte des Ge-
wichts.
Eynde der Enc-
helen.
Solen des
Doets.

Noch wil ic eenen langhen dunnen Man maken/ die zal 10. synder hoofden langh worden/ en ghebruyck oock de voorbeschreven meyninghe/ en mete oock eerstelijck de lenghte der lidmaten.

Van de hooghte des schepdels/ tot het eynde des kins/ set ick een 10. deel.

Van daer opwaerts/ tot het eynde des voorhoofds/ een 11. deel.

In dese lenghte maeck ick het aenghesicht/ ghelijck voor verhaelt is: Daer van de hooghte des schepdels/ tot de hooghte des schouder vleesch/ twee 17. deel.

Tot in den halskuyt/ een 13. ende 14. deel.

Tot op de hooghte der schouder/ een 6. deel.

Van de hooghte der schouder/ tot te hooghte der borst/ een 25. deel.

Tot onder de orefelen/ een 17. deel.

Tot op de tepelen/ een 13.

Tot onder de borst/ twee 21. deelen.

Tot in het weecke/ twee 13. deelen.

Wt het weecke tot den navel/ een 30. d.

Tot tebeginfel der heupen/ een 8. deel.

Tot op de schaemte/ een 14. en 15. deel.

Tot het eynde des selven twee 13. deel.

Tot het eynde der billen/ twee 11. deel.

Van het eynde der aersbillen nederwaerts tot de dyen.

Binnen des beens/ een 11. deel.

Tusschen het eynde der billen en de solen der voeten/ set ic de knie int midden.

Van de voetsoelen opwaerts/ een 35. de.

Te eynde de enckelen onder aent scheenbeen maer van de voetsoelen opwaerts/ een 26. deel.

Daer set ick het ghewicht des voets/ wt het midden des knies opwaerds/ een 30. deel. Daer eynde ick boven de knie.

Maer wt midden des knies onderwaerts/ een 40. deel. Daer eynde ick onder de knie.

Wederom wt het midden des knies nederwaerts buyten een 10. deel/ ende binnen/ een 9. deel. Daer eynde ick de kuyten vant been. En den voet maeck ick lanck/ een 7. deel.

Daer maec ick de lenghte des arms/ wt het schouderlidt / tot int ghewicht des ellenbooghs/ twee 11. deelen.

Maer van den ellenboghe wil ick hier tweederley setten/ eerstelijck een 4. deel/ tot het eynde des vinghers.

Ende dan achterwaerds tot int ghewicht der hant/ een 11. deel.

Ofte wt het gewicht des ellenbooghs

tot het eynde der hant/ drie 11. deelen.

Ende van het eynde des vinghers achterwaerds / tot in het ghewicht der hant/ twee 21. deelen.

Daer na maeck ic de dichte des van bezijden zienden Mans/ by allen puncten/ daermede de lenghte der lidmaten beteeckent zijn.

Den Man maeck ick na de syden int hooft by de puncten des voorhoofds dick/ een 13. deel.

Over de ooghbzaen/ een 11. deel.

Over de neus ende hooft/ een 11. d.

Over den mont en hals/ een 13. d.

Over de kin en hals/ een 14. d.

En den hals onder de kin/ een 22. d.

By de hooghte des schouder vleesch/ een 20. d.

Over den halskuyt/ een 13. d.

By de hooghte der schouderen / een 11.

By de hooghte der borst/ twee 17. d.

By de Orefelen/ een 8. d.

Over de tepelen oock een 8. d.

Onder de borsten/ twee 17. d.

In het weecke/ een 11. d.

Over den navel/ oock een 11. d.

By het beghinsel der heupen/ een 10. d.

By het eynde der heupen/ een 17. en 18. deel.

Op de schaemte/ een 9. d.

Het been by het eynde der billen een 11.

Nederwaerds by de dyen ofte dichte des beens een 12. d.

Boven de knie/ een 17. d.

Midden in de knie/ een 19. d.

Onder de knie/ een 20. d.

Midden in de kuyten/ een 32. en 34. d.

By het eynde der buytenste kuyten/ een 17. d.

By het eynde der binnenste kuyten/ een
19. deel.

En het been maeck ick boven het ghe-
wicht dick/ een 32. d.

Door het ghewicht/ een 29. d.

Onder de enckelen inden voet/ een 23. d.

Vaer na maec ic de dichte des van be-
zypden zienden arms.

In de schouder/ een 17. d.

Onder de orsel/ een 21. d.

In den ellenboghe/ een 30. d.

Door den ellenboghe/ een 28. d.

By het ghewicht der hant/ een 50. d.

Vaer de holle hant/ een 42. d.

Vaer na maeck ic de bzeete des van
voren zienden Mans.

By het voorhoofd/ een 14. d.

Over de bzeete des hoofts/ een 12. d.

Over de ooghbzaen/ een 13. d.

Over de ooren/ een 12. d.

Over de neuse/ een 15. d.

Vaer den hals onder de kin/ een 22. d.

By de hooghte des schouderbleesch/
een 28. deel.

By de hooghte des schouderghelids/
een 12. ende 13. d.

Vaer onder staen oor de schouderleden
wilt van malckanderen/ een 12. en 13. d.

En ick make de bzeete onder de borst
en schouderen/ by 18. en een 19. deel.

Tusschen de orselen/ een 7. d.

Tusschen de tepelen/ een 10. d.

Onder de borsten/ twee 13. d.

In het weecke/ twee 15. d.

Over den Navel/ een 13. en twee 17. d.

By tbeginfel der heupen/ een 13. en 14. d.

By het eynde der heupen/ een 6. d.

En in dese hooghte/ set ick de been ge-
lederen in de heupen wilt van malckan-
deren/ twee 15. d.

Het been maeck ic onder de billen bzeet
een 13. d.

Nederwaerts by tinnenste der dyen/
een 16. d.

Boven de knie/ een 20. d.

Midden in de knie/ een 22. d.

Onder de knie/ oock een 22. d.

Midden in de kuyten/ een 19. d.

By het eynde der binnenste kuyten/
een 23. d.

Onder het scheenbeen/ een 45. d.

Door de enckelen/ een 35. d.

Onder de enckelen in den voet/ een 46.

En voor den voet/ een 21. d.

Vaer na maeck ick de bzeete des van
voren zienden arms.

Onder de oren/ een 28. d.

Achter den ellenboogh/ een 34. d.

Door den ellenboogh/ een 24. d.

By het ghewicht der hant/ een 42. d.

En de open hant/ een 22. d.

Vaer na maeck ick desen man ach-
ter tusschen de orselen bzeet/ een 12. en
13. d.

En de billen van onderen opghesple-
ten/ een 11. d.

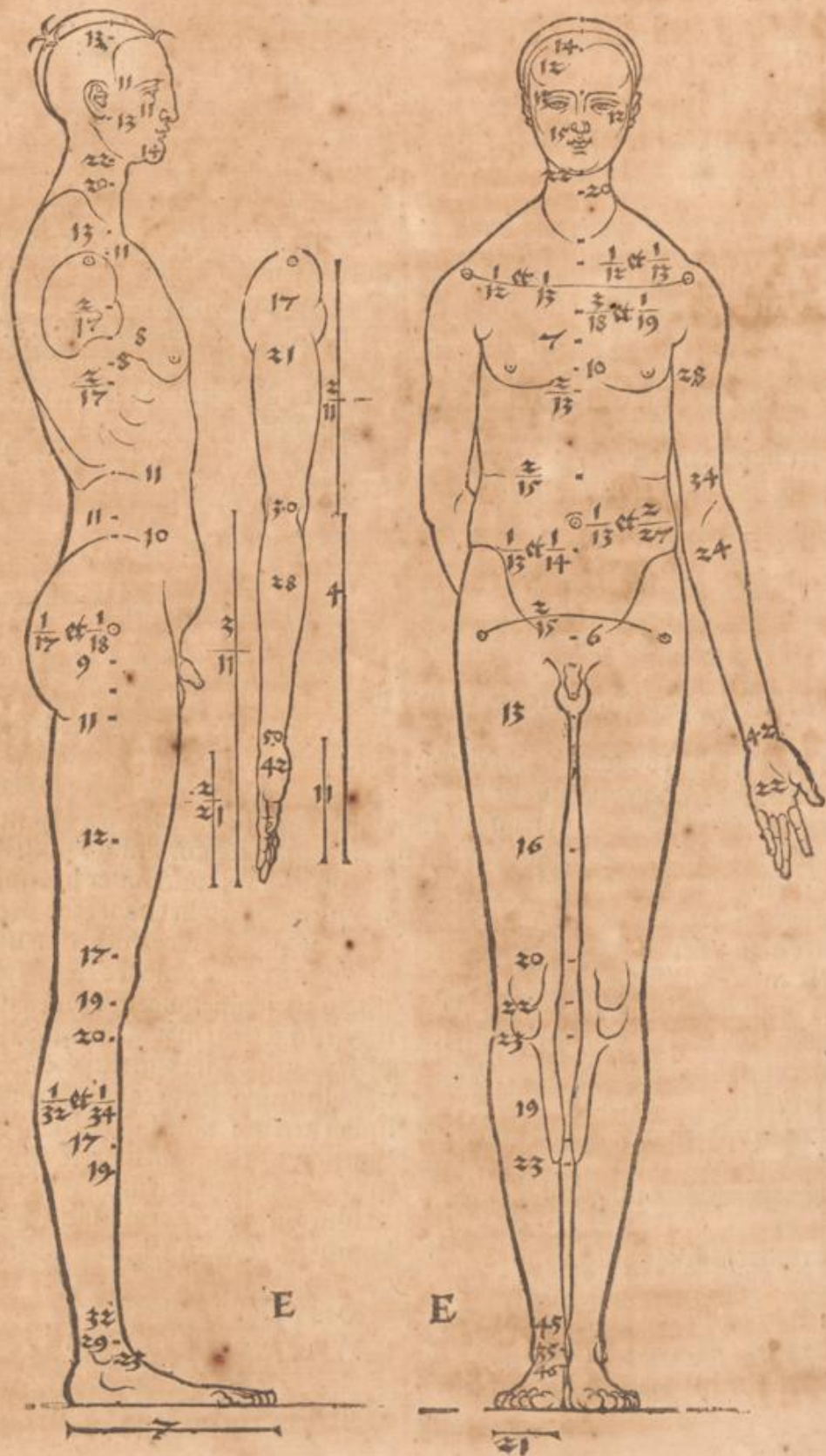
En de hielen ofte verffen achter bzeet/
een 37. d.

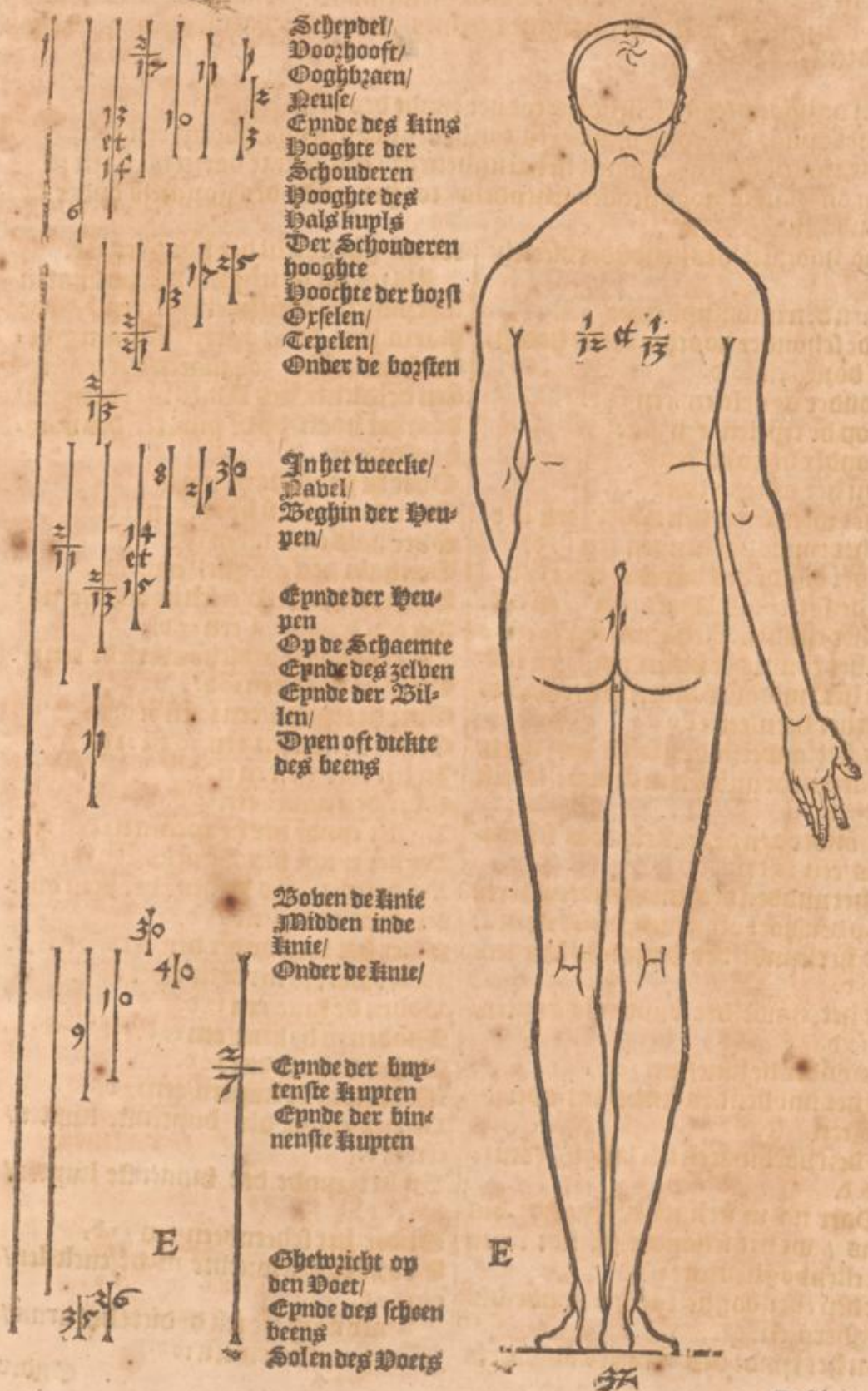
Vaer nae treck ick de ghestalt linien
deses Mans/ in dese ghemerckte Cypse-
ren/ ghelijck ick die hier nae hebbe af-
ghetrocken.

Vaer wil ick des Mans hoofd oor hoo-
ger maken/ zoo zet ick een 9. d. met het
eynde onder des knies punten/ en
laet het ander eynde over het hoofd wt
gaen/ en maken het hoofd zoo veel hoo-
gher/ als het te voren is/ dan volghet
ooc dat het hoofd dicker en bzeeder ge-
ghetoghen moet worden/ doch ick late
het aenghesicht niet allen dinghen blij-
ven/ als te voren is/ ghelijck dat in dese
navolghende afghetogen beelden met
linien aen die van byzypden/ als oock
van voren en van achteren ziende fi-
guren aenghewesen is/ maer dens Man
en blijft niet meer tien spnder hoofden
langh/ maer wort schier neghen hoo-
den langh.

Des Mans teecken is een E.

D ij

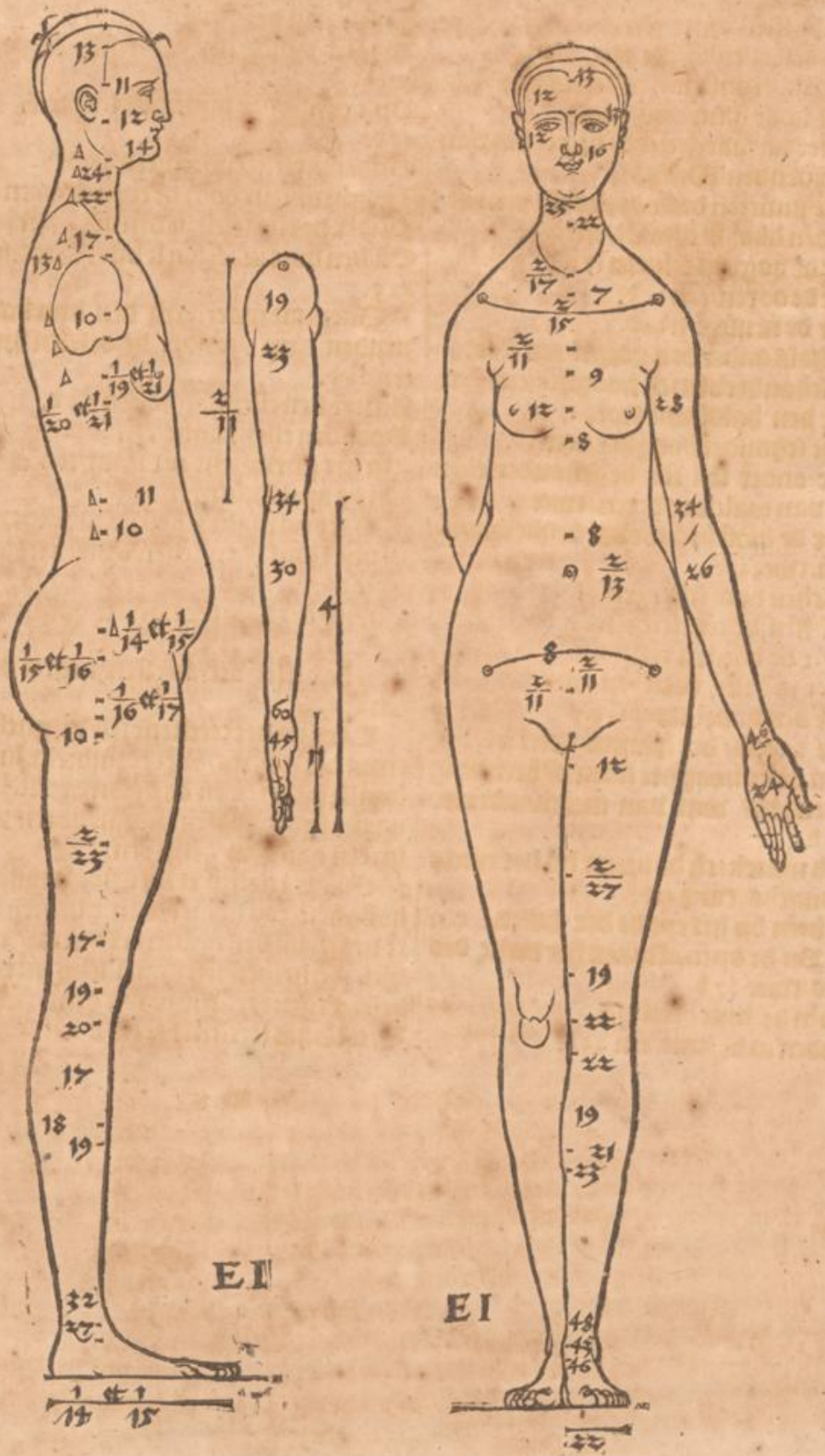
Volghens wil ick den voozsz Van een ghelijck matich Wijs aenwisen/
in de selve ordeninghe als te voren menichmael verhaelt is/ en stelle eer-
stelijck de puncten der lenghte des lijfs / en mete daer in de lengyte der
lidmaten.

Van de hooghte des scheidels/tot het eynde des kins/een 10 deel
Van het eynde des kins opwaerts/tot het eynde des voozhoofts/een 12 d.
In dese twaelf deelen/oeple ick het aenghesicht / ghelijck te voren verhaelt is.
Wederom van de hooghte des scheidels / tot het eynde des gozghels onder de
kin/een 18 en 19 d.
Tot de hooghte des schouder vleesch/
een 8 d.
Tot aen den halskuypl/twee 13 d.
Van de schouder hoochte tot de hooch-
te der bozst/een 22 d.
Tot onder de orselen/ een 16 d.
Tot op de tepelen/ een 11 d.
Tot onder de bozst/ een 9 d.
Tot in het weecke/twee 11 d.
Wt het weecke tot den navel/ een 40 d.
Tot het eynde der heupen/een 10 d.
Tot het eynde des bupcks/twee 17 d.
Tot de splete des Wijs/een 13 en 14 d.
Tot het eynde der schacmt/een 12 en 13
Tot het eynde der billen/een 11 en 12 d.
Van het eynde der billen nederwaerts
tot in het been/een 12 d.
Van het onderste der solen des voets
opwaerts tot midden in de knie/set ick
twee 7 d.
Tot onder aen de enckelen des scheen-
beens/een 38 d.
Wt het midden des knies onderwaerts
tot op den voet oft gewricht/set icken 4.
Tot het eynde der binnenste kuyten/
een 9 d.
Tot het eynde der buytenste kuyten/
een 10 d.
Tot onder de knie/ een 30 d.
Wt het midden des knies tot ober de
knie/een 30 d.
En den voet maeck ick langh / een 14
en 15 d.
Daer na maeck ick de lenghte des
arms / wt het schouder-ghelid, tot in
den ellenboghe/twee 11 d.
Wt den ellenboghe tot het eynde des
vinghers/een 4 d.
Van het eynde des vingers opwaerts
tot int ghewricht der hant een 11 d.
Als ick nu de lenghte der lidmaten
met puncten ende haer cyfferen / in de
plaers van de 3. oprechte linien ghe-
teekent hebbe / 300 maeck ick ten eer-
sten de dichte des Wijs van bezpden/
dooz het hooft/by de puncten des vooz-
hoofts/een 13 d.
Over de ooghbraen/een 11 d.
Over de neuse en hooft een 12 d.
Over hals en kin/een 14 d.
Den hals den gozghel/ een 24 d.
By het schouder vleesch hoochte/een 22
By den halskuypl/een 17 d.
By de hooghte der schouderledē/een 13.
Over de bozst/een 10 d.
Over de tepelen/een 19 en 21 d.
Onder de bozsten/een 20 en 21 d.
In het weecke/een 11 d.
Over den navel/een 10 d.
By het eynde der heupen/een 14 en 15 d.
By het eynde des bupcks/een 15 en 16.
By de splete des Wijs / het been ober
den aers/een 16 en 17 d.
Maer het been onder den aers/een 10 d.
Nederwaerts int been/twee 23 d.
Boven de knie/een 17 d.
Midden in de knie/een 19 d.
Onder de knie/een 20 d.
Midden in de kuyten/een 17 d.
By het eynde der buytenste kuyten/
een 18 d.
By het eynde der binnenste kuyten/
een 19 d.
Onder het scheenbeen/een 32 d.
Dooz het ghewrichte in de enckelen/
een 27 d.
Daer na maec ick de dicte des arms/
In deschouderen/een 19 d.

Onder

Onder de orselen/ een 32 d.
 In den ellen boghe/ een 34 d.
 Dooz den ellenboghe/ een 30 d.
 By het ghewicht des hants/ een 50 d.
 En de holle hant/ een 45 d.
 Daer na maeck ick de bzeete des van
 voren zienden Wijs.
 By de punten des voorhoofs/ een 13 d.
 Midden dooz het hooft/ een 12 d.
 Over de ooghbraen/ een 13 d.
 Over de ooren/ een 12 d.
 Over de neuse/ een 16 d.
 Den hals onder den gozgel/ een 25 d.
 By tsehouderbleesch hooghte/ een 22 d.
 Over den halskuyl/ twee 17 d.
 By de schouderhooghte/ een 7 d.
 Daer onder stel ick de schouderleden
 wijt van malckanderen/ twee 15 d.
 Haer de borst bzeete ober beyde schou-
 deren/ twee 11 d.
 Tusschen de orselen/ een 9 d.
 Tusschen de tepelen/ een 12 d.
 Onder de borsten/ een 8 d.
 In het weecke/ oock een 8 d.
 Over den navel/ twee 13 d.
 By het eynde der heupen/ twee 11 d.
 En in deser hooghte staen de beenen in
 de heupen/ wijt van malckanderen/
 een 8 d.
 Oock maeck ick de bzeete by het eynde
 des buycks/ twee 11 d.
 Sint been by het eynde der billen/ een
 12 d By de dyen ofte aen het dicke des
 beens/ twee 27 d.
 Boven de knie/ een 19 d.
 Midden in de knie/ een 22 d.

Onder de knie/ oock een 22 d.
 Midden in de kuyten/ een 19 d.
 By het eynde der buytenste kuyten/
 een 21 d.
 By't eynde der binnenste kuyten/ een
 23 d.
 Onder int scheenbeen/ een 48 d.
 Int ghewicht dooz de enckelen/ een 43 d.
 Onder de enckelen in den voet/ een 46 d.
 En den voet maeck ick dooz bzeet/ een
 22 d.
 Daer nae maeck ick den van voren
 zienden arm / onder de orselen bzeet/
 een 28 d.
 Achter den ellenboghe/ een 34 d.
 Dooz den ellenboghe/ een 26 d.
 By het ghewicht der hant/ een 46 d.
 En de open hant/ een 24 d.
 Daer na make ick het van achteren
 ziende Wijs / tusschen d'orselen bzeet/
 twee 15 d.
 En den aers van onderen opghesple-
 ten een 10 d.
 En de helen ofte verffen/ achter bzeet
 een 40 d.
 Daer na verteckene ick de ghestal-
 tenis des Wijs / met formlijcke linien
 by alle punten en cijfferen/ eerstelijck
 na der syden/ daer nae van voren zien-
 den en dan van achteren.
 En als ick des Wijs hooft wil ver-
 hooghen/ 300 doe ick dan ghelijck hier
 te voren by den naesten Man is aenge-
 wesen/ ghelijck ick dan sulcks hier met
 dese figure aengheteckent hebbe
 Des Wijs tecken is een E i.

Dese voor-beschreven Beelden/buyghe ick in de gewrichten door den rug-graet/eñ in alle ander leden/twelck een jeder te voren weten zal. Op dat het hier dan te voren grondelijck aenghewesen worde/300 wil ick beyde de voorghestelde Beelden/ eerstelijck na de syden bezien/ eñ den ruggraet in het achter vierdel des lijfs dichten stellen / eñ dan met klepne triangelskens verteckenen / desghelijcks die van vorenzienden Beelden/ de selve ghewrichten met klepne rinckskens aenwijzen: Eñ hoewel ick hier te voren/ alle Beelden een ghelijcke lenghte / wt eene ghedeylde mate ghemeten hebbe / om de minste moeyte. Zoo is te mercken/dat 300 wanneer men die int werck stellen zal/ende de Beelden tsamen ordineren/ 300 moeten altijd de dunne Beelden langher als de dicke ghemaectt worden.

Ende wanneer den Man eñ het Wijf/van eender soorten/ tsamen gheordondert worden/300 zal de linie des Wijfs/ daer wt sy ghemeten wert / een 18 deel korter ghenomen worden / dan des Mans linie is / anders zoude het Wijf langher schijnen als den Man/daerom dat haer lichaem vleeschachtigher eñ molachtigher ghetoghen wert dan den Man/maer den Man moet harder eñ minder vleeschachtigher ghetoghen worden.

Dese groote onderschept / der voorghemaecte mate der Beelden / van de sterckste tot op de swackste/ hebbe ick daerom al300 gheset/op dat een jeghelijck zoude zien/hoe dat hy syn voornemen veranderen eñ onderscheyden mach / nae zijn eyghen goetduncken / ghelijck ick dan in dit naevolghende Boeck / noch breeder eñ klaerder zal aenwijzen.

Hoe wel ick hier voren / vierderley onderschept van Beelden hebbe aenghewesen/300 wil ick hier na een Man klaerder als te voren/ beschrijven eñ afteekenen/maer ick ghebryck ghelijckewel de voorgaende ordonnantie/ eñ maectt eerstelijck het hooft van besyden te zien in een rechte vieringh / van des Mans lenghte een achtendeel hoogh eñ oock 300 breed.

Maer de maet tot dit hooft/wil ick int afteekenen wt een langer linie nemen/ dan daer de voorgaende Beelden in beschreven zijn / om te beter ruynde te hebben/ende klepne deelen te beter eñ klaerder aen te wijzen.

Als ick nu dese vieringhe stelle / 300 beteckene ick het plat voor de oprechte syde/daer de neuse wt zal staen / met eene a. eñ de achter rechte syde / met een b. maer de bovenste dwars syden met een c. eñ de onderste met een d. Daer na deyle ick de deelen int aenghesicht/ ten eersten / nae de lenghte met de dwaers linien alle paralel/eñ set een jeghelijck hare letteren/die wijzen de bovenste deelen eñ de onderste deelen des aensichts.

Ten eersten/treck ick een dwars-linie e. op de syden d. een 10 deel hoogh/ghelijck ick dat/voor aen den Man van 8 hoofden langh/hebbe aenghewesen. Dese linie scheydet voor het hant eñ de bloote des voorhoofts/ maer den achtersten wervel des hoofts/ zet ick een derdendeel hoogher/tusschen c. e. daer na deyle ick e. d. met twee linien f. g. in d'n ghelijcke velden / de bovenste linie f. zal roeren de ooghbraen eñ boven de ooren / maer de linie g. onder de neus eñ ooren/ ende het hooft heeft achter aen de selve plaets een indiepinghe/ghelijck dat ten deele hier voor aenghewesen is. Daer na deyle ick e.f. met twee puncten in d'n ghelijcke velden/ eñ doortrec de onderste puncten met een dwars-linie h. dese linie roert boven de ooghbraen den mannelijken balle des voorhoofts/ van daer af rondet zich het voorhoof opwaerts/ tot het beginsel des hants / maer deyle ick f. g. met twee puncten in d'n ghelijcke velden/het bovenste derdendeel snyde ick af/ met

met eene dwarslinie i/ zoo wort tusschen f. i. begrepen het gantsche oogh/ en de 2. hoecken der ooghen/ eynden achter ende vooz int midden tusschen f. i. Maer depl ick f. g. met drie puncten in vier ghelijcke velden/ soo snijde ick dat onderste vierdel af met een dwars- lini k. Dese lini roert boven de Neus- pellen/ ooc wort dat Oozelleken tusschen k. g. begrepen / Daer na depl ic g/ d/ met een lini l/ in twee gelijcke velden/ dese lini roert boven de kin/ gelijc onder de d. Maer depl ic g/ l/ met eene lini m/ in tweek/ dese lini gaet midden dooz den Hondt/ de bovenste Lip maeck ick in dat onderste derdendeel tusschen g/ m/ maer die bovenste twee derdendeelen laet ic tot de ringstkens onder de Neuse: De onderste Lippen maeck ick in dat bovenste half deel tusschen l/ m. Maer in dat onderste halve deel dat holleken onder de Lippen boven de kin. Alsoo zijn met dese dwars- linien aenghewesen/ die vooz naemste deelen der hooghe ende leeghe dinghen int Hooft.

Voozder wil ick die diepte in het Aenghesicht met oprechte parallel linien aenwijzen/ ende dat verstaet vooz de diepte/ wat van voren daer die Neuse wt- staet achterwaerts treet.

Gerstelick/ depl ic de twee oprechte syden a/ b/ met ses oprechte linien n/o/p/ q/r/s/ in seben gelijcke velden. De eerste lini n/ roert vooz den Oog- appel/ ende die hoecken des Honts. Maer den achtersten hoek der ooghen/ eynde ick int middel tusschen de oprechte n/o/ dan dese dinghen sullen op tweederley manieren in het ghebruyck verstaen worden: Daer na treck ick een eynd lini wt den hoek die daer sluyp die dwarslyden e/ ende oprecht n/ inden hoek der twee linien a/ f/ daer heen set ick een e. Daer nae treck ic een ander hoek- lini/ doch wt den voozgemelden hoek e/ n/ inden hoek die daer sluyp die oprechte a/ en de dwars lini g/ daer heen sett ic dan een v.

Over die lini n/ t/ sal dat Voozhooft treden met zijne form. Maer over die lini n/ b/ tepcken ic der Neuse gesteltenisse. Ende daer die dwarslini e/ de hoek lini n/ t/ dooz snijdet/ daer tepcken ick het beginsel des Hays boven het bloots Voozhooft: Daer na trec ic midden tusschen de twee oprechte a/ n/ tusschen den dwarsken d/ g/ een oprechte lini/ dese roert vooz de bovenste Lippe des Hondts en vooz de kinne: Daer na depl ic n/ r/ tusschen de dwarslini m/ d/ met twee oprechte linien in drie ghelijcke velden. Die voozste roert vooz die onderste Lippe maer die achterste roert dat eynde der hol- kele/ tusschen de onderste Lippe boven de kinne. De Ooghaen treck ick schier tot aen de lini o/ ooc verhef ick ic in den midden een weynich over de dwarslini f/ en tusschen de twee oprechte linien q/ r/ tusschen de dwarsse f/ g/ verbat ic dat gantsche ooz/ doch dat onderste oozlapken treet ic int voozste halve deel/ tusschen q/ r/ tusschen de twe dwarslinien k/ g. Den achtersten w. rbel des Hays op het Hooft/ set ic tusschen de oprechte s/ b/ ende de dwarslini e/ e/ aen dat derdendeel tegen de oprechte lini l/ en ooc een derdendeel bovende dwarslini e/ op de dwarsse g/ tusschen de oprechte linien s/ b/ aen het naeste vierdendeel/ tegen de l/ set ic dat Hooft op den Hals. Daer na treck ic die gestalt linien des van beneven siende Aenghesichts in ende by dese geschranckte linien: Alsoo dat bovendat Hooft die dwars syden e/ tusschen den oprechten p/ q/ aenroert/ desgelicken de achter oprechte syde b/ tusschen de dwarslinien h/ f/ van daer tot op den Hals / ende denselven achterwaerts gants hen af dooz die vieringhe.

Daer na treck ic dat Hooft vooz hen af tot dat Voozhooft/ en dan het Voozhooft/ neuse/ mont en kin/ die neuse roert vooz die oprechte syde a/ tusschen de dwersche

dwersche

dwersche k/ g. Alsoo wort dat gancsche Hooft in dit vierkant besloten/ en roert alle vier syden aen. Haer bande km treck ic de kinnebacken achterwaerts en opwaerts tot achter dat Ooz: Daer na treck ick die Ooghen ende Ooghbraen/ desgelicken die Soren aen haer plaets. Soe treck ic die bloote des aengesichts daer dat Hapz begint en vaer met vanden voersten werbel des Doozhoofts over die dwarlinie e/ ende tusschen de twee oprechte p/q/ weder nederwaerts hen af tot dooz dat halve Ooz: Daer na treck ick dooz den Hals onder de dwersche d. onderwaerts achter de oprechte lini o/ een vierdendeel tegē de oprechte p. Doch soo ic wil so maeck ic den Hals dick een 14. deel ofte twee 27. deelen/ wie dese dingen ghebruycken wil / die moet seer nau acht nemen op die ghebogene ghestalt linien/ hoe datse by de ghestreckte linien wt ende in gherogen worden/ want almen daer op gheen acht en neemt soude inde ghestalten alle missen / doch dooz de krys-linien inde vierkant / kannen zoo grootelicks niet feelen ofte upt de maet loopen.

Als ick nu dat neffen ziende Hooft verandert hebbe/ so wil ick voorts dat van voren siende maecten in dat ander vierkant / die sal in ghelijcke hooghte wesen als de eerste/ maer smalder. Ten eersten/ treck ic alle effen dwars-parallel linien des eersten vierkants des neffen siende Aenghesichts / voren dooz het vierkant heen upt soo wijt als ickt behoeve/ in aller ordenantien/ ghelijck dan de Letteren staen bande c/ tot d. Dese linien deplen in het van voren siende Aenghesicht alle hooghten en leeghten gheheel gelijc het neffen ziende Aenghesicht/ daer na treck ick dooz dese dwarslinien/ oprechte linien/ die sullen aenwijzen alle breeten der deelen in het van voren siende Aenghesicht.

Ten eersten/ treck ic twee oprechte linien a/b/ te beyden zijden/ dooz die voozgetrokken dwersche/ en setse een 10. deel wijt van malkanderen/ daer na depl ick met vier oprechte parallel linien/ c. d. e. f. de twee syden a/b/ in vyf ghelijcke velden. In dat middelste velt d/ e/ set ick in het midden den schepdel tusschen de dwarssen c/ e. Daer na set ic die Neuse int midden/ alsoo datse met hare Neuspollen die tusschen de dwars-linien k/g/ aenroert. Soe laet ick die twee hoeken des Honts die oprechte d/ e. Daer na set ic de twee Oogen datse met hare vier hoeken de vier oprechte linien c/d/e/f/ tusschen de dwersche f/i/ aenroeren.

Daer na depl ic die oprechte a/c/ en f/b/ met twee oprechte linien g/ en h/ in het midden van malkanderen. Dese 2. linien g/h/ roeren op jeghelicke syde op de dwersche k/ die hooghte der kinnebacken en die eynde der Ooghbraen op beyden syden/ in het midden tusschen de oprechte g/ c/ en f. h. onder de dwerschen f. Haer depl ic a. g. en h. b. inde midden van malkanderen met twee oprechten i/ k. Dese twee oprechten schepden het bloote des Dooz-hoofts van het Hapz op beyden zijden tusschen de dwersche e. f. Haer dat hooft overtreest dese twee linien op beyden syden/ also dat het halve deel der Soren bedect worden tusschen de dwerschlinien f/g/ ooc treck ic de twee Soren te beyden zijden tusschen a. i/ en k. b. tusschen de dwerschen f. g. Haer hoven en der dwarslinien f/ overtreden sy de oprechten twee syden/ a/b/ en naederen sich onder met haren tippelgens tegen de twee oprechte i. k.

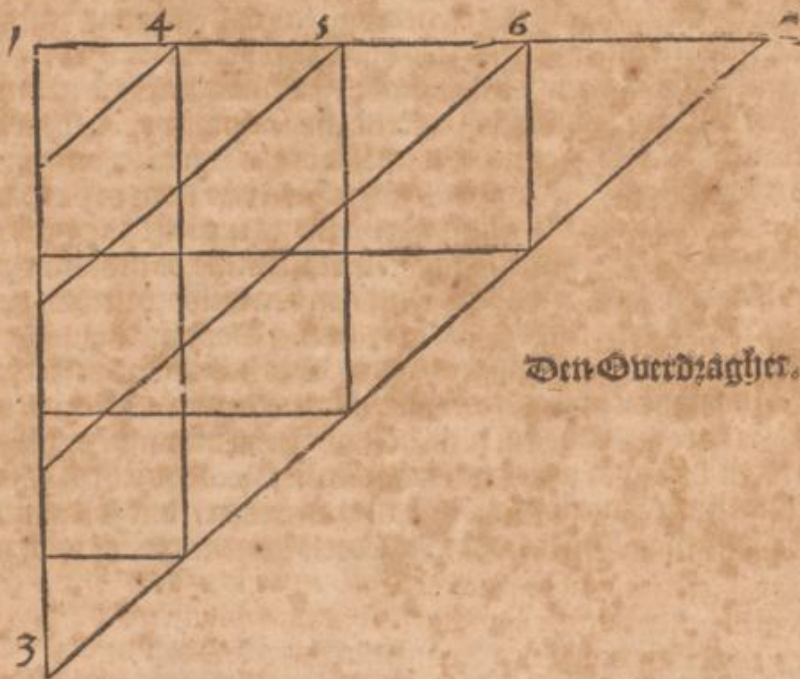
Als nu de oprechte dooz de twee dwarslinien gheroghen zijn / de welke alle breete/ hooghte ende leeghte aenwijzen in het van voren siende Aenghesicht/ dan treck ick die ghestalt linien des Aenghesichts in dese deplinghe; Eerstelick het hooft van de bovenste so dat de dwarslini c/ in het midden tusschen de twee oprechte d/ e/ aenroert/ van daer ront op beyde zijden aen die oprechte a/ b/ op die dwersche

dwersche

Dwarsche h/van daer tot op die Ooren by de dwars- lini f. midden tusschen a/i/ en k/b. Daer na treck ic het bloote des Doorhoofts en die Kinnebacken door de twee oprechte g.h. op de dwarsch-linie m. gantsch nederwaerts tot de kin/ende van de voorghemelde eynden treck ic den hals/ van beyden zyden nederwaerts op de dwarsche linie d/daer maeck ick dien breed/ een i d. ofte een weynich breed. Daer na treck ick daer in de ooghen/neuse/ mont en kin/ met alle het voor naemste dat in het aenghesicht behoert.

Als ick dan dit bovengheschreven hooft in den gront neder legghen wil/ zoo doe ick dat door eenen Triangel/den welken ick hier na aenwysen wil / op dat ick wt eenen voorghescheven/ dat selve in een ander verandere/ en een jeghelijck doch ghelijckfoornich brenghen mach. Dese Triangel beteckene ick/met 1. 2. 3. die zal alle weggen eenen rechten hoec hebben/ op dat hy op alle zyden/ ende hoe dat men hem van doen heeft/ ghebruickt mach worden/hy behout ghelijcke ofte onghelijcke zyden/lanck ofte kort. Daer na neem ic eene zyde voor my welke dat ick wil/en teekene die met punten/maer hier zette ick ongheweer 4. 5. 6. etc. wt desen treck ick teghen eene zyde des Triangels paralel linien / aen de derde zyde/zoo deplen sy de selve zyden/ ghelijck de eerste ghedeelt is. Zoo ick dan yet weder wt de nieu gheworden punten met paralel linien/als voor tegen de onghedeelde zyden vaer/zoo werden sy oock ghelijckfoornich ghedeelt / ghelijck de eerste ende de ander.

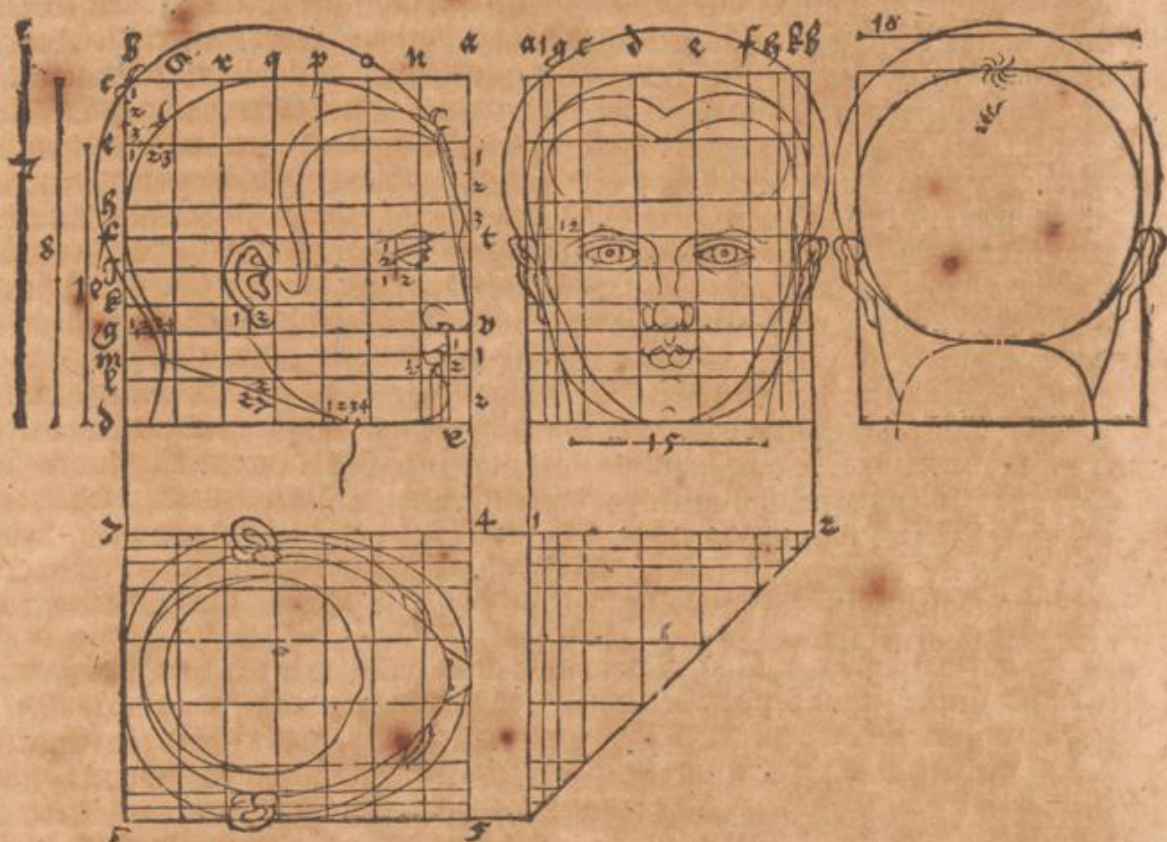
Wt dese Figuer/kan veelderley onderschepdelijckheyt ghemaect worden/ en hier tot mynen voornemen/ mach het wel een Overdragher ghenoemt worden/Want door desen wech machmen een jeghelijck dinc in't ander draghen en trecken/maer eer ick het hooft neder in den gront drucke/zoo wil ick te voren desen Overdragher hier onder op trecken en afteekenen.

Ende alzo ghebruick ic desen Overdragher: Ick stel het neben-ziende ende kan voren-ziende hooft / ghelijck het in zijn vierrant beschreven is/voor my/ ende

ende treck eerst wt het neven-ziende hoofts viercant/alle oprechte linien a. n. o. p. q. r. s. effen onderwaerts/300 wijt ick die behoefte. Daer na treck ick wt het ander viercant des van voren-ziende aenghesichts/ oock alle oprechte parallel- linien a. i. g. c. d. e. f. h. k. b. ghestreckt onderwaerts/ghelijc vooz verhaelt is. Daer na treck ic een effen parallel- linie/dwerfch onder de twee viercanten des hoofts/ dooz alle oprechte linien/die van boben af ghetrocken zijn waer dan dese dwarsche linie de twee oprechte sydt- linien a. b. des van voren ziende aenghesichts dooz snijt daer set ic by de linie a. 1. en by de linie b. 2. Daer nae meet ick van het ghetal 1. op de linie a. onderwaerts 300 bzeet het viercant des van voren ziende aenghesichts is/daer set ic 3. en treck 2. 3. met een hoeck- linie te samen/ alzo is desen Trianghel tot den nederghedrukten gront veerdigh/ twelt ick den Over- dragher noeme. Daer na waer dese hoeck- linie 2. 3. die oprechte linien/ die wt het van voren ziende hooft her af ghetoghen zijn/af snydet/ wt de selve punten vaer ick stracks over dwerfch/met parallel linien/ dooz alle oprechte linien/ die uyt het neven ziende hooft her af ghetoghen zijn. Waer dan de dwerfch linie 2. 1. en de dwerfch linie 3. de twee oprechte syden a. b. des neven ziende aengesichts dooz snyden/ aen dit eynde des viercants / set ick vooz aen 4. 5. en achter 6. 7. dit maect een aflaghe viercant/ daer in het hooft in den nederghedrukten gront begrepen wort.

Zoo nu het viercant 4. 5. 6. 7. dooz hulp des Overdraghers gheheel dooz de oprechte linien / van beyden des van voren en van beyden ziende aenghesichten dooztoghen syn/300 wijfen de kleyne viercanten aen / waer henen een jeghelijcken sneedt des aenghesichts/met syne ghestalt linien ghemaect zullen worden/want daer wijft jeder viercant aen/waer dat alles moet ghestelt worden/Als de ooghen/neuse/mont/kin/ooren/hals/en voozts waer alle linien der ghestaltenisse behooren/ghelijc ic dat hier na met linien inghetoghen/ en eyghentlijk vooz ooghen ghestelt hebbe. Eerstelijck het nevenziende hooft/daer na het van voren en achterwaerts staende / ooc in den nederghedrukten gront/ ghelijck dese ondergestelde Figuren wt wijfen. Het is ooc noodich te weten/ dat/ 300 dit hooft van Was gemaect waer/in welke dwerfch- linie dat af ghesneden zoude worden/moetmen te voren eygentlijk weten/ hoe de planus een form heeft/ dat is daer dooz te vinden. Maer wil ick het hooft een 7. deel hoogh maken/ gelijk het voozste een achtendeel hoogh is / gelijk ick dat vooz in de Beelden gemelt hebbe / 300 laet ick doch alle ander deelen int aengesicht blijven als sy te voren syn/alleen dat ick het hooft verhooge en verdicke/nae de syde van het voozhooft opwaerts/en daer na achterwaerts af tot aen den hals/ tusschen de dwerfch-lijnen g. m. maect ick den hals dick twee 27. deel. Daer na verbreedde ick het van voren ziende hooft / nae ordeninge alzo : Dat het byvoeghsel twee 17. deelen over het voozhooft bzeet worde/ en treck dat ten beyde syden op de ooren weder in/aen de twee oprechte syden a. b. en verhooghe en verwide de bloote des voozhoofts/en treck boben de ooren wijders van het hooft/ghelijck dat in de navolgende Figuren wort aengewesen. Het is te mercken / dat 300 een Beelt/van sepen synder hoofden langhte/ recht in ghedeelt wort/niet en is te verachten.

Op sulcken manier gelijk ick dit hooft in eenen neder ghedruckten gront geslept hebbe/alzoo mach men oock een gantsch Beelt/het staet recht oft kit om / in eenen neder gedruckten gront legghen.

Doorder wil ick een stercken Hans wt ghestreckte handt breeder beschrijven/Danse te voren aengewesen is/en gelijk ick die te voren een 10 deels lanc gemaect hebbe/300 laet ick se noch daer by blywen. Deses 10 deels lenghte/stel ick in een oprechte linie vooz my/en teekene die boven met een a. en onder b. en beslypt die tusschen 2. parallel dwersch-linie c. d. Daer nae deel ick a. b. met 18 puncten in 19 gelijke velden. Daer nae treck ick een ander oprechte linie/tusschen de dwersche-liniec. d. parallel/neben de oprechte a. b. 300 wijt daer van/dat de handt ongheroerd blyft/die ick maken zal. Dese linie is boven e. en onder f. die zet ick midden in de byeten der wtgestreckte hant/alzoo dat se dooz den langhen vinger wt gaet/dan ick tree hier de hant oprecht/alzoo dat se boven met den langhsten vinger/de dwerschlinie c. aenroert/maer onder laet ic de linie d. midden dooz het gewicht der hant strijcken. Daer nae treck ick wt de puncten 1. een dwerschlinie g. die roert boven het eynde des goutvingers/daer nae zet ick een puncten op de linie a. b. midden tusschen 1. 2. daer wt treck ick een linie h. die roert boven het eynde des voozsten vinghers ofte Wijsers / dan treck ick wt de puncten 4. een dwerschlinie i. die roert boven het leste deel des kleynen vinghers: Daer treck ick wt de puncten 7. een dwerschlinie k. die roert het eynde des dupins.

Als ic nu het voozste des vinghers aenghewesen hebbe/ dan teekene ick hare achterste leden/daer mede se aen de handt staen/ende treck wt de puncten 11. een dwerschlinie l. dese streck dooz de twee achterste leden des Wijsers ofte voozste

ende langsten vingers/want sy staen vooz aen de hant/ in eender hooghde neben malckanderen. Alzoo wert den langhsten vinger langer dan het gantsche ander deel der hant/en waer de linie l. de oprechte linie e. f. dooz snydet/daer zet ic een m. daer na zet ick eenen passer met den eenen voet in de punct f. en den anderen in de punct m. van daer treck ick met achterwaerts uyt der handt/ zoo wijt ic dat behoer/ in desen ronden treck zet ic de 2. achterste leden des gout en kleynsten vingers/want sy staen dieper in de hant/als de 2. voozsten: Haer trec ic uyt de puncten 14. een dwersch linie n. die gaet midden dooz het achterste gelid des dupms. Zoo nu de lenghte der hant en alle vingers aengewesen is/ zoo wil ic vooz der de leden der vingeren ooc beschryben/ ic trec uyt de puncten 10. een dwersch linie o. die gaet midden dooz het ander lid des dupms. Daer nae depl ick de voozste vinger/langhs nae tusschen h. l. met een dwersch linie/ int midden van malckanderen/dese gaet midden dooz syn ander gelid. Daer nae depl ic de voozste helft/ na de lenghte met 6. puncten in 7. gelijke velden/ en trec uyt de puncten 3. eene dwersch linie/die gaet midden dooz het voozste lid des voozsz vingers. Daer nae treck ick uyt de punct 6. een dwersch linie p. die gaet dooz het ander lid des langhsten vingers. Daer na depl ic tusschen de dwersch linien c. p. met 6. puncten 7. ghelijcke velden/ende trec uyt de selve puncten 3. een dwersch linie/die gaet midden dooz het voozste gelid des langhsten vingers/ de dwersch linie k. gaet midden dooz het ander lid des gout vingers. Daer na depl ic de voozste lengte/met 8. puncten in 9. gelijke velden/ en trec uyt de selve punct 4. een dwersch linie/die gaet midden dooz het voozste gelid des gemelden vingers.

Den kleynsten vinger make ic 30 langh als de twee achterste deelen des langsten vingers syn/ofte laet hem blyben gelijc hy sich te voren begeben heeft/De selve lenghte depl ic met 10. puncten in 11. gelijke velden/en treck uyt de puncten 6. een dwersch linie/die gaet midden dooz het ander gelid des kleynsten vingers. Daer na depl ic van nieuw de 6. bovenste deelen/in 10. puncten/in 11. gelijke velden/en treck uyt de nieu ghe worden punct 5. weder eene dwersch linie / die gaet midden dooz het voozste lid des ghemelden vingers. Een ieder gheeft acht op het ghetal / dat daer ghenomen wordt tusschen a. b. ofte uyt de andere klepne deelen.

De nagels maeck ic aen elcken vinger 30 langh / als de helfte des lides daer hy aen staet/neffen den langsten vinger op beyden syden/gaet de splijtinghe des vingers in het halve deel des hants lengte/maer tusschen den gout en kleynsten vinger /gaet de splete dieper in de handt / maer de splete tusschen den dupme/die gaet noch dieper in de hant.

De wyle ic nu de lengte der deelen in de hant beschryben hebbe/zoo wil ic oock de selve deelen haer dicte en bzeete aenwijsen/en hoe wel ic hier vooz by de figuren ten eersten/na der syden hare dicte beschryben hebbe zoo en wil sich hier met de hant niet wel schicken/Daerom wil ic nu de uytghe streckte hant nae haerder bzeeten beschryben/ende dan eerst hare dicte na der syde.

De blacke hant make ic int ghelenc /op de dwersch linie d. bzeet seven 19. deel/ van de lenghte a. b. maer op de dwersch linie n. elf 19. deel/want by des dupms kneuckel/ is de hant het alderbzeetste/ en de ander bzeete van buyten des voozsten vingers/op de dwersch linie l. dooz de onderste leden der vingers/tot het eynde des Circkelronts/ buyten by het eynde des kleynsten vingers/ maeck ick de handt bzeet en zoo lanck/als den voozsten vinger is.

Den langhsten vinger maeck ick onder bzeet een 5. deel/ van syn eygen lengte/ en boven aen een vierdendeel van synder bzeeten smalder dan onder. **Ooc maeck ick**

ick

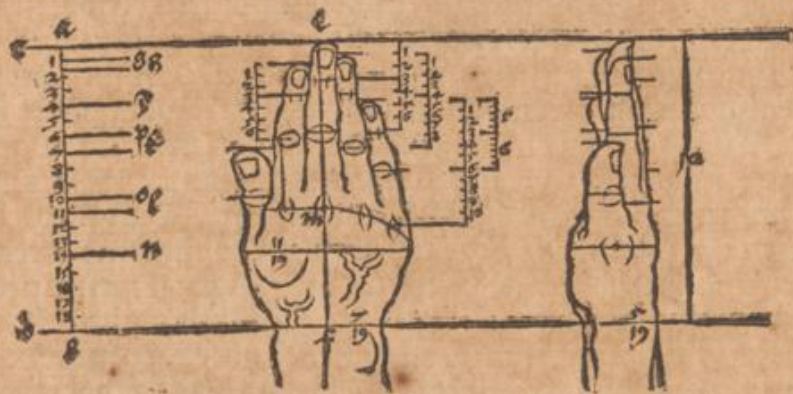
ick den voorsten vinger onder eben zoo breeet als den langhsten vinger / maect bo-
 ven maec ic hem een weynich smalder dan den langhsten vingher. Den Gout
 en kleynsten vinger / make ic een jegelijck breeet van syn lenghte / een 5. deel / ende
 maec een jeghelijc boven ofte voor / een 4. smalder als hy boven is. Den dupm
 maec ic in syn middelste lidt breeet / een 3. deel van syn eygen lenghte.

De vingers staen achter in de hant / een jegelijck in de midden spnder breeeten /
 daerom wil ic in het optreckeren klepne rinckken maken.

Het is te mercken / datter niet enen vinger aen de handt en is die den anderen
 van forme ghelijck / dat kan een jeghelijc bezien / men zalt aen gheene menschen
 bevinden. Doc beproef ic dat als de hant wtgheftrect wordt / dat niet gantsch
 gelijc op een ander en staet / maer by den kleynen vinger schuyfste sich opwaerts.
 Daer na maec ic de dicte der hant na der syden / int gewicht aen den arm / vijf 19
 deel / wt de oprechte lengte a. b. maer door den kneukel des dupms / op de dwerssch
 linie n. half zoo dick als de blacke hant breeet is / des gelijcken beneden in de plam
 ooc zoo dick / maer de hant maect sich hol / want die twee syden des dupms ende
 kleynen vingher staen inwaerdtis / daerom en is de hant niet zoo dick alse wel
 schijnt / ofte de buptenste linien aenwijfen.

Den dupm is in syn voorste lidt effen zoo dick als het voorste deel des kleyn-
 sten vingers lanc is / maer voorwaerts henen upt / is hy een vierdendeel dunder /
 doch achter tegen den kneukel wel dic. De vingers syn zeer na op hare mate zoo
 dic als breeet / dan alleen in de leden feelt het / doch zeer weynich.

Als ic nu alle lenghte / breeete en dicte der hant geteekent hebbe / dan rret ic de
 gestaltenisse der hant met linien daer in gelijc ic hier sulcx met dese Figure voor
 oogen stelle wie dat na maect / die moet nau daer op letten / dat hy daer in niet
 en dole / want dese linien zijn swaerlijck recht te trecken.

E 14

Voordet

Voorder wil ick eenen stercken Mans voet (duydlijcker als te voren) beschryven/ en ghelijc ic dan vooz verhaelt hebbe/ by den Man die van acht synder hoofden langh gemaect is/ diens voet maect ick een 6. deel lanck en een 17. deel breec/ ende volghhe dese maniere.

Wt dese lenghte en breec/ trec ick een over langh vierhoeck/ ende stel dat over dwersch vooz my op een effen plaets/ dan treck ic den voet daer in/ alzo dat die ten beyden syden achter en vooz aenroert/ alzo hier na volghen zal. Als ic den voet met syne gestalt linien daer in trecke / en teckene de voozste lange syde met een a. en de naeste by my / met een b. Maer de kortste twee syden teckene ick de voozste/ daer ick de tien wt wil trecken met een c/ en de achterste met een d. in dit afgaende viercant maer ick den voet/ dat hy heel plat in eenen nederghedrueten gront opleyt. Daer na deyl ick desen vierhoeck/ eestelijck/ na de lenghte tusschen c. d. met twee linien e. f. in drie ghelijcke velden / dat de e. vooz staet/ alzo welke letter ic vooz noeme/ zullen vooz gheset worden/ op datter gheen dwalinghe in het tellen daer wt en komt/ maer men zal daer op letten / hoe wel de letteren dooz malekanderen gheset worden/ zoo zullen doch altyt de voozghenoemde op het selve mael vooz ghestelt worden / als boven verhaelt is. In het voozste velt tusschen e. e. zal ic 10. stellen / en in het middelste tusschen e. f. den blooten voet maken/ maer in het achterste derde velt/ zal ic stellen de vers ofte hiel/ ende het been op den voet. Daer na drele ic de linie d. met 6 puncten g. h. i. k. l. m. in 7. ghelijcke velden/ en trecke wt de puncten g. een paralel Linie e. waerse die aenroert/ daer set ic een n. maer waer sy doozsnijdet de oprechte f. daer set ick een o. Daer nae deele ick l. m. met een puncte p. in het midden van malekanderen/ wt dese puncte p. trec ick een paralel dwersch linie / tot aen de Linie f. in dit selfde punct set ic een q. dan trec ic een kromme Linie k. q. Daer na set ic een punct r. op de Linie e. midden tusschen a. b. dan deyl ick r. b. met twee puncten S. T. in dyp gelijcke velden/ Maer deyl ic b. c. met twee puncten v. r. ooc in 3. gelijcke velden/ zoo deele ic weder e. f. met twee linien p. z. in dyp ghelijcke velden/ maer deele ic f. d. met twee puncten st. sz. in dyp gelijcke velden / daer na waer de Linie g. de Linie e. doozsnijdet/ daer set ick een t3. daer na trec ic wt de punct h. een dwersch Linie in de Linie f. en waer sy die aenroert daer set ick a. i. Daer na deele ick r. S. met 2. puncten 1. 2. in dyp ghelijcke velden. Maer deyl ick r. e met twee puncten 1. 2. oock in dyp ghelijcke velden. Daer na deele ick sz. d. met vier puncten 1. 2. 3. 4. in byf ghelijcke velden wt de puncten 3. treck ic een Linie op de dwersch linien h. a. i. daer heen set ic b. i. Ooc zal men in acht nemen dat ic de letteren der korte Linien alle op de dwersch linie a. gheset hebbe / daer wt trec ick sommighe kromme linien eene c. n. de ander r. t3. maer de andere wt de puncten 2. tusschen r. S. in de punct p. Daer na eene t. 3. ooc eene b. d. daer nae v. a. i.

Daer na trec ic de punct st. een rechte Linie tot aen de kromme k. q. daer set ic c. i. Daer na set ic een Passer met den eenen voet in den punct t3. en treck met den anderen van de punct n. wt den voet tot aen de kromme linie r. t3. en daer na laet ic den Passer met den eenen voet noch staen/ en alzo onberroert trec ic een ronde trec/ tusschen de kromme t3. en b. d. Dan laet ic den Passer met den eenen voet noch stil staen/ in de puncten t3. en doen hem engher toe / en set den anderen voet in de puncten 2. op de linie b. tusschen r. e. en trec van daer met voozwaerts/ tot aen de kromme linie b. d. Maer laet ic den Passer met den eenen voet staen in de puncten t3. en den anderen voet set ic in de punct r. en trec met van daer tot aen de kromme t3. Zoo ic nu met de kromme ende ronde linien aenghewesen hebbe

hebbe/waer ic de teenen stelle/en vooz af snyde/300 wil ic voozder haer achterste lide stellen. Ick set een punct op de linie/midden tusschen de kromme b.o. ende v.a.i. In dese puncten zal ick setten het achterste lidt / aen eenen den kleynsten teen/ en set eenen passer met den eenen voet in de punct z. en den anderen in den nieuwen ghemaecten punct/van daer treck ic ront tot aen de dwersche linie g.n. daer set ic het achterste lidt van den grootsten teen/daer na set ic op desen ronden t'rec twee puncten/midden tusschen de kromme linie s/p/z/en b/o. Daer stel ic de twee achterste leden der middelste teenen / die wil ick int optrecken na hare groote/met afgaende ringhskens beteckenen / het achterste lidt van den kleynsten teen/set ic met een punct op de linie e/midden tusschen de dwersche linie b/en de kromme linie v.en a/i/ De groote teen heeft twee leden/daer van maec ic het achterste deel een weynich langher als het voozste.

De d'yn middelste teenen/deele ic een jehelijc dooz haer d'yn leden/dat het achterste deel 300 langh sy als de twee voozste deelen / Maer een jehelijc voozste deel aen de middelste teenen/zijn i. vierdendeel langher / dan de ander deelen daer na/niet van wegghen het binnenste ghebernte/ maer van wegghen het vleesch dat sy vooz hen hebben. Maer den kleynsten teen maec ic by zijn achterste lidt/eenen stercken achterbal / ende laetse vooz eynden aen de linie r. Haer achterdeel maec ic langher dan de voozste/ en elcken naghel op alle teenen/maec ic half 300 langh al het ghelid is daer hy op staet. Daer na set ic eenen passer met den eenen voet in de punct p. en den anderen voet set ic een weynich boven het punct des achtersten lides des kleynsten teens/op de linie e. Van daer t'rec ic dooz de slimme linien/en waer de kromme de slimme doozsnydt / wt dat selve punctken t'rec ic korte linien tot een maec. Alzo wijt splijte ic de teenen in dit vleesch/hoe wel ic op den voet de aderen en de holligheit daer tusschen/ veel verder achterwaerts t'rec. Delinie f. roert vooz t'ghewicht / van daer sich dat been opwaerts t'rec/maer onder de sool der af-snydingh / 2. derdendeel vooz de linie f. tegghen de z.

Wydens / depl'ick s3. d. met vier puncten in d'yn ghelijcke velden / ende wt het punct ken 3. treck ick een rechte linie / die roert achter de span-aderen boven de versten.

Zoo ic nu de rechte/slimme en kromme linien alle ghetrocken hebbe / daer dooz den voet gantsch ghesatsoeneert wort. Als dan treck ic de ghestalt linien daer in/hoe die in den nederghedruckten gront legghen sullen/ ende begin dan van voren aen.

Eerstelijc t'rec ic den grooten teen met syne ballen / wt de punct e. hier vooz/ buyten de slimme linien e. n. tot schier int midden des achtersten teens/dan gaen ic gebogen onder de slimme e.n. en t'rec de ghestalt linie vooz het voozste ghelit/ tegghen de slimme e.n. Van daer t'rec ic de teen volmaect/ vooz aen den ronden t'rec/midden tusschen n.f. Van daer t'rec ic se achterwaerts 300 wijt als sy gespleten is/tot aen de linie r.t3. Daer na t'rec ick de 3. middelste teenen/tusschen hare slimme linien / dat sy vooz den ronden t'rec aenroeren. Daer aenis te mercken / dat de grooten teen niet heel recht voozwaerts wt zal staen/ ghelijc sulcx by veel plompe menschen ghebonden wort / Daerom hebbe ick de slimme linien daer toegetrocken daer dooz de teenen/deen meer dan d'ander wtwaerts tegghen de kl'pne teen ghestelt worden / van stercke en wel-staens wegghen.

Des wegghen laet ick een ruyntecusschen den grooten en den teen daer naest/ Want de middelste 3. teenen zullen meer voozwaerts staen / dan de grootste/maer de kleynste teenen t'reck ick inwaerts aen de ander der slimme liny v. a. i.

die eynde ick wtwendich aen de linie e. van haer achterste lidt twee derdendeel/
tusschen de linie b. Oock treck ick de voorste het grootste/ maer de ander nae-
volghende/de een kleynder dan de ander/ ende wijs daer mede aen/ hoe de ghe-
wichten en ander deelen hare ghestaltenisse zullen hebben/ ooc het eene anders
dan het ander. Daer na treck ick buyten den voet/ van den kleynen teen bal-
let in den hoeck b. p.

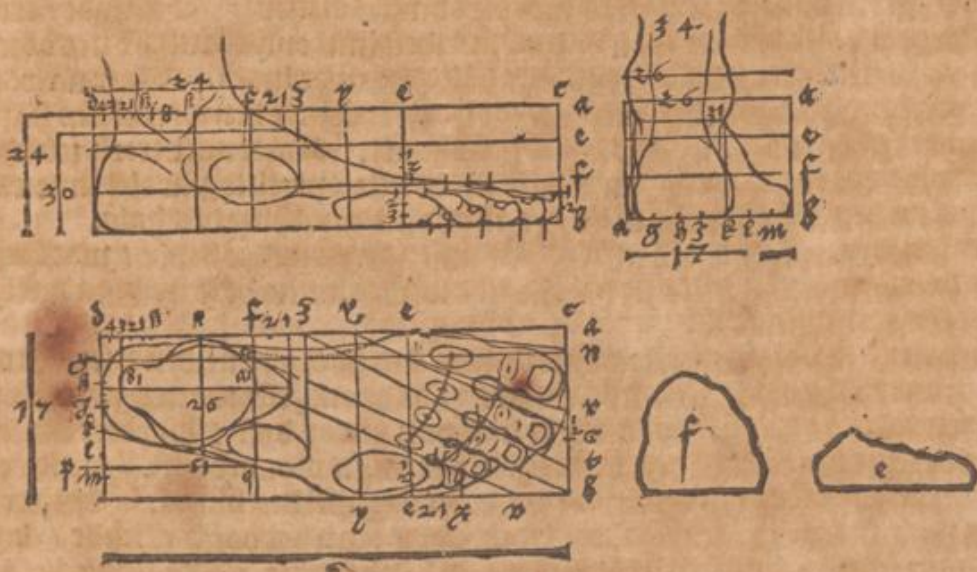
Daer treck ick binnen de linie des voets/wt de puncten e. besonder ghebogen
aen de linie p. midden tusschen de langhe syden a. en de linie n. g. en treck verder
achterwaerts inwaerts ghekromt / tot aen de linie f. midden tusschen f. o. van
daer heel achterwaerds / ende ronde de versten aen de linie d. in de puncten h.
van daer treck ick de versten ghelyck die een vzeemde kromme linie heeft / tot
aen de slimme k. q. Doch treck ick by de linie st. een kromme in den voet/ maer
van de punct q. treck ick vol wt / tot de ballen achter het klepne teecken in de
puncten p. b. De solen teekene ic binnen met besondere punctiens wt de linie
st. Dooz de snede int ghewicht/onder de enckelen des scheenbeens/ maer ic de
wyde een 26. deel/maer onder de enckelen een 31. deel/ en trec den af-sne voort tot
de linie f. twee derdendeel teghen de linie 3. Ick trec ooc den binnensten enckel
platter/ en den buytensten hoogher/des ghelycken ooc den binnensten wat meer
na voren en den buytensten wat achterwaerts/ 300 begheeft sich de holligheyt
neben de span-aderen / achter den binnensten enckel langher en vlacker dan de
buytenste. Daer na trec ic eenen besonderen bal / op de buytenste syde naest
van het been/voorz de linie f. tot aen de linie 3. dat geeft den voet eenen wel stant.
Daer na trec ic de ballen achter den kleynen teen dooz de linie p. tot op het half
deel/ teghen de linie 3. In zulcken intrecken der ghestalt-linien/ moetmen go. de
achtinghe nemen/dat men die wel trecke tot een goede yzopozitie/op dat het niet
bedorven en wort. Daer na trec ic de twee sneden dooz den voet e. f. besonder/
ghelyc die in de effene rene forme hebben / op dat dit alles te klaerder verstaen
kan werden: Want ghelyc ic dese twee sneden aen wylse / alzo mach men in
alle cozperen de snede verloerken/sp zijn recht oft slim.

Hier na wil ic den voet wt den gront op trecken/boven den nederghedrueten/
een 24. deel/en trec dooz den overdrach wt den nederghedrueten gront/ de linien
c. e. p. 3. f. d. ghelyc sy vooz staen/ en wat anders noot is alles opwaerts. Dese
opghetoghen linien/ dooz trec ic met twee dwerssch-linien een 24. deel hoogher/
dat wort ooc een boben lanckachtich vierkant/ daer stel ic den opgetogen voet/
Daer na depl ic de dwerssch syde a. b. met 2. andere dwersschlinien e. f. in dyy ghe-
lycke velden. Alzo wylse de eerste opghetoghen linien aen / waer alle deelen
des voets/na der lenghde henen behooren/ghelyc daer syn de voorste afsnydin-
ghe der teenen/daer na hare leden en slyptinghe/ ooc waer de nagelen staen zul-
len/waer den voet met al synen aertballen/des ghelycken het been op de versten
in zijnen afschept opghetoghen wert / Daer dooz de dwersche wylse ick aen de
hoochte/des voets en syne deelen stel de solen plat op de linie b. voozder depl ick
de oprechte linie c. tusschen de dwersche f. b. met twee puncten 1. 2. in dyy gelijcke
velden/maer ic depl de oprechte linie e. tusschen de dwersche f. k. met dyy punct-
ten 1. 2. 3. in vier gelijcke velden/Noch trec ic een dwersschlinie/ midden tusschen
de dwersche a. e. tusschen de oprechte 3. d. Van treck ick de ghestalt linie des
voets in dit ghemerck / en beginne in den hoeck a. f. en treck het ghewichte
henen af/tot aen de rechte linie e. in het punctien 3. Van daer treck ick den bal-
le achter den grooten teen henen af op de dwersche f. Daer nae gaen ick daer
onder henen vooz/tot aen het punctien 1. daer eyndet het voorste ende bovenste
van

van den grooten teen/maer den kleynsten roert boven met het achterste lidt ende
balle/het vierde deel/tusschen f. b. Daer nae trec ic de dyp middelste teenen nae
oordeninghe/den langhsten maec ic het hoochste/eñ voort den eenen leegher als
den anderen/den kleynsten voor heel leeghe. Daer na trec ic hare ballen/ach-
ter de oprechte p. maer ic trec den bal neben aen den voet/dat hy boven de dwer-
sche linie e. aenroert/eñ sich onder ooc mit bovenste derdendeel/tusschen de dwer-
sche f. b. eñ roert voor den hoec des dwerschen e. f. Daer nae trec ic de verflen/
dat se op de dwersche f. die oprechte d. aenroert/eñ treckse boven in den hoec / die
daer sluyp de dwersche e. eñ de oprechte z. die ic wt hare puncten der dwersche a.
tusschen s. d. ghetoghen hebbe. Van daer treck ic het been achter. opwaerts/
Daer na treck ick den buypensten enckel des scheenbeens / wt de puncte z. achter-
waerts/eñ nederwaerts/tot op de middel dwersche linie/tusschen de dwerschen a.
e. Eñ boven over het ghewricht op den enckel des scheenbeens / maec ick het
been na de syden die een 24. deel/ eñ trec voor het scheenbeen van de puncten des
oprechten f. opwaerts eñ achterwaerts/ eñ den affset der verflen/treck ick boven
van de dwersche e. af eñ voorwaerts.

Volghens wil ic den voet van achteren ooc een weynich aenwysen / daer toe
maec ic een viercant/300 hooghe eñ breet als den voet is / eñ treck wt den Over-
dragher de puncten eñ linien daer in/die berdeylen ende wysen aen / alle plaetsen
des voets/hoe dat den binnensten enckel hoogher eñ den buypensten leeger staen
zal. Eñ de breetten in het ghewricht door de enckelen/maec ic wt eenen een 20.
deel/ ende op de middel linie/ tusschen de dwersche a. e. een 31. deel/maer het been
boven beyde de enckelen/maec ic breet een 34. deel.

Ooc is den voet door dien selven wech eñ manier/van voren ziende te maken/
Daer van hebbe ic myne meyninghe seer eyghentlijck / door dese figure voor-
ooghen ghestelt/eñ in het trecken klaerder eñ breder aenghewesen als beschre-
ven. Daer wt seer lichtelijck verstaen kan werden/hoe wt de eerste ghemaect te
twee gronden/desen derden gront ghemaect moet werden.

Dewijle nu den voet gheepndicht is/ 300 wil ick een Wijs hooft beschryven/klaerlijcken als hier voren / ende daer in den wech ghebruycken/ daer dooz het vorighe Mans hooft beschreven is / ende ghelijck ic hier te voren by de ander soozten der beelden ghenomen hebbe/ een achte deel van des beelts langhte tot de hoochte des hoofts / Dat wil ick hier oock alzo in de hoochte eens achtendeels vooz nemen/ doch 300 groot in de mate als des Mans hooft.

Gerstelijck stel ick dyp viercanten neven malckanderen / ende maecte dooz den Overdragher elck een 8. deel hooch/ de eerste een 8. deel breet/ daer in maecte ick het hooft na der syden/ maer de ander twee viercanten / de eene tot het van voren ziende/ de ander tot het van achteren ziende hooft / maecte ick een 10. deel breet. Int beginsel teekene ick de twee opstaende syden der viercanten/ daer in ick het hooft naer der syden make / de voozste daer ick de neuse wt stellen zal/ met eene a. ende de achterste met een b. Dan deel ick met de andere oprechte linien tusschen a. b. alle diepten die int aenghesicht syn / ende teekene elck met eene besondere letter/ ende met wat cyferen ofte ghetallen dat ickse beschryve/ die neem ick wt des beelts lenghte. Nu set ick de eerste c. een 80. deel achter de a. Dese linie c. roert boven den werbel op het voozhooft daer het hayz begint/ ende eyndighe vooz aen de oogghbraen / want sy moeten boven de neuse niet te samen roeren Oock roert sy vooz de bov' nste lip. Daer naer set ick een ander linie d. een 64. deel achterwaerts / dat verstaet altyt van de voozste a. dese linie roert vooz de bovenste oogghleden/ ende vooz de onderste lippe des monts/ oock de kin. Noch treck ick een linie e. een 56. deel achterwaerts / dese roert de diepte op de oogghleden ende vooz den oogghappel / achter het neuspeleken / den hoeck des monts / ende de hollicheyt onder de onderste lippe. Noch set ick een linie f. achterwaerts een 40. deel/ die roert achter den hoeck des oogghs. Noch set ick een linie g. achterwaerts een 32. deel/ die roert achter de eynden der oogghbraen/ ende het onderste der wunen/ onder ende achter de kin. Daer naer set ick een linie h. achterwaerts een 22. deel/ die roert vooz den hals. Voozder set ick een linie i. een 14. deel achterwaerts/ die roert binnen het ooz. Daer naer treck ick een linie k. achterwaerts een 11. deel/ aen dese linie eyndet achter het ooz/ maer het onderste lalleken blijft een halven deel teghen de linie i. Daer naer set ick een linie l. een 9. deel achterwaerts / die roert achter den werbel des hayz opt hooft / ende het ghewricht onder aent hooft. Daer naer treck ick den hals achterwaerts af. Daer naer treck ick de leste oprechte parallel linie twee 17. deelen/wijt achterwaerts die roert achter het middelste des hals.

Als ick de oprechten al ghetoghen ende aenghewesen hebbe / wat sy moeten aenroeren/ dan deele ick met de parallel dwersche linien/ de hooghe ende leege deelen in het aenghesicht.

Gerstelijck is de bovenste dwersche linie des voozghemelden viercants een n. die roert het hoochste deel des hoofts / ende de onderste is een r. p. Daer naer treck ick een dwersche linie o. onder de linie n. een 80. deel / die roert den achtersten werbel des hoofts. Noch treck ick een linie p. onder de n. henen af een 30. deel/ die roert boven het voozhooft aen het beginsel des hayz. Noch treck ick een linie q. onder de n. een 16. deel/ die roert boven het ooggh-ghelid / boven de ooren/ ende de oogghbraen eynde achter ende vooz daer op / maet in het midden treck ickse daer over. Dan treck ick weder een linie t. midden tusschen q. p. die roert onder de neuse/ ende daer aen stoot het ghewricht op den hals. Daer naer

naer treck ick een linie r. en snyde niet af het bovenste derdendeel / tusschen q. t. die roert onder het ooggh-ghelid / Maer de twee hoecken der oogghen maeck ick in de midden / desgelijcken den ooggh-appel tusschen q. r. Daer naer snyde ick af / tusschen q. t. het onderste vierdendeel met eene linie s. die roert boven de neushellen / en het onderste der ooren. Daer naer deele ick r. p. met een linie r. int midden van malckanderen / die roert het bovenste des kins. Noch deele ick f. g. met eene linie v. int midden van malckanderen / die gaet midden dooz den mont / Maer t. v. deele ick in drie ghelijcke velden / in het onderste maeck ick de bovenste lippe / ende in de bovenste twee / maeck ick de hollekens vooz onder de neuse boven de mont / tusschen v. r. maeck ick twee deelen / in het bovenste maeck ick de onderste lip / maer in het onderste deel maeck ick het holleken tusschen de onderste lip boven de kin.

Daer naer treck ick een slimme linie wt de punct die daer sluyp de oprechte t. ende de dwersch-linie p. in den hoeck a. p. over dese linie treck ick tusschen p. q. het voozhooft maer de neus treck ick daer onder / tusschen / q. t.

Daer naer deele ick dien anderen vierhoeck / des van voren zienden hoofts / eerstelijck met dwersch-linien dooz den overdragher wt den eersten vierhoeck / als dan deele ickse oock met oprechte linien / de oprechte twee aen de syden des viercants / teekene ic met a. b. daer naer deele ic a. b. met neghen linien d. e. f. g. h. i. k. l. m. in tien ghelijcke velden. Noch deele ick a. d. en m. b. met twee linien / r. n. een jeghelijck in de midden van malckanderen. Als nu de quadraturen in beyde viercanten dooz malckanderen ghetogen zijn / daer tusschen de deelen des aenghelichts begrepen worden / Als dan treck ick de ghestalt linien daer in / met klepne en sachte treckskens / en soeter als des Mans aenghelicht / en treck eerst het hooft na der syden alzo: dat het hooft boven de dwersch-linie n. by de oprechte t. aenroere desghelijcken achter de oprechte b. tusschen de dwersche p. q. Daer nae treck ick vooz het hooft / voozhooft / neuse / mont / kin de wangen / ooren. Daer naer de oogghen / en dan de blootte des voozhoofts / in alle de vooz aenghewesene plaetsen ofte ghemerck / en den hals maeck ick Dick / een 14. deel.

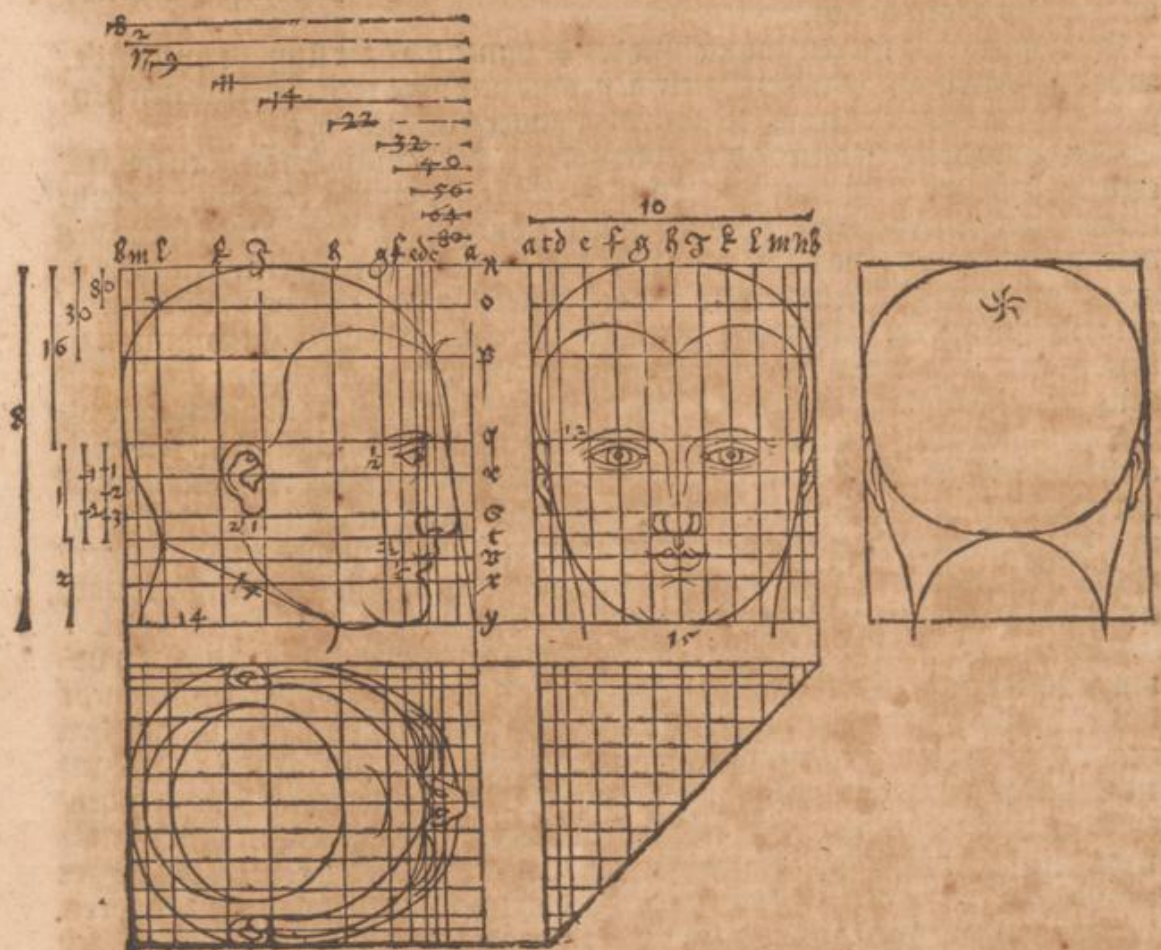
Daer naer treck ick de ghestalt linien / tusschen de kruys-linien des van voren zienden viercants. Ten eersten de rondinghe des hoofts / dat daer boven de dwersch-linie n. midden aenroert / en ten beyden syden de oprechte a. b. tusschen p. q. Daer naer trec ic van de twee oprechte onder de dwersch-linie r. de kinnebacken her af / heen tot het eynde der kin / De ooren tres ic op beyden syden / tusschen de oprechte a. c. en n. b. tusschen de dwerschlinien q. s. maer de binnenste tippelen inwaerts de oprechte linien c. n. Dit verhael ic daerom weder op het nieu / op dat sulcks te beter te verstaen is / dan treck ic den hals onder de ooren nederwaerts tot op de dwersch-linie p. daer maec ic die een 15. deel byc. Daer na trec ic de bloote des voozhoofts / op beyden syden over de middel tusschen de oprechte a. c. ende n. b. tusschen de dwersche linien p. q. ende van de linie g. op de dwersche p. trec ic het hanz opt voozhooft / ten beyden syden de blootheyt opwaerts / tot midden tusschen de dwersch-linien o. p. Daer na trec ic beyde de oogghen / datse met haren hoecken de oprechte linien e. g. en i. l. aenroeren / en de oogghbraen trec ic beyde de oprechte f. k. over de dwersch-linie q. en laetse ten beyden syden onder dese linie eynden / midden tusschen de oprechte d. e. ende l. m. Daer nae trec ic de neuse / maer ic laet onder hare pellekens de twee oprechte g. i. aenroeren / maer den mont trec ic datse die met beyde hoecken aenroert.

Daer

Daer na treec ic het van achterziende hooft / nae de buytenste linien des voorsz. zienden / ende maec daer in synen aert ende eyghenschap.

Daer na treec ic het hooft dooz den Overdraghet in eenen platten neder ghe- druckten gront / ghelijck dat vooz by het Mans hooft beschreven is / sulcx heb- be ic hier nae zoo eyghentlic opghetrocken / dat het eenen jegelijken van klep- nen verstant kan begripen / al en waerder gheene beschryvinghe by.

Ende of ick dit Wijs hooft hoogher ende wyder maken wil / zoo doe ick ge- lijk ic daer vooz by des Mans hooft hebbe aenghewesen / maer niet zoo veel / want het Wijs hooft behoort klepnder te blyven als des Mans hooft.

Qu vol.

I
ne
de
D
en
a.
de
ar
da
w
de
g
ic
da
van
het
ho
ach
wo
het
hal
dee
ter
sp
dec
neu
lijc
ken
me
ste
vie
ste
het
ma
kin
des
lini
ken
in/d

N Volghens wil ick een jongh kindeken beschryben ende afteekenen/ daer toe ghebruyck ick dese manier/by dese voorsz beelden: Eerstelijck/ stel ick d'oprechte linien ofte punten/300 langh als 't kint wesen zal/ neven malckanderen. By de eerste zal ick het kint naer der syden maken / by de andere/het kint van voren/ en by de derde/het kint van achteren te zien. Dese d'oprechte linien die dooztreck ick met twee dwerschlinien / een onder en boven/de bovenste is a. De onderste z.

Doozder deele ick de lenghte der deelen in dit kint met dwersch-linien/en als a. en z de schepdel en solen roeren/ 300 meet ick boven van den schepdel af/ een 4. deel/daer set ic de dwersch linie b. die roert het eynde des halskens aen het lijf/ achter en voren daer syn halskuyplken is.

Wt dese hooghte maeck ick tot het besyden ziende hooft / een recht viercant/ daer in beslypt ick het hooft/en teckene de voozste oprechte syde daer de neuse wt staen zal/ ooc met een a. en achter met een b. Ende eer ick met het kint wijsders vooztvaer/wil ick eerstelijck het hooft gantsch beschryben.

Eerstelijck deel ic dat na de lenghte/de hooghte en leeghte met dwerschlinien/ ghelijc voozdickwils verhaelt is/van de dwersch-linie a. af een 24. deel / daer set ic een dwersch-linie/die roert boven het voozhooft/noch van de a. af/een 16. deel/ daer set ick een dwerschlinie c. die gaet dooz den achtersten werbel op het hooft/ van dese linie af/een 6. deel. Dan set ic een andere d. die roert onder de kinne/ende het hooft staet achter daer in op den hals/ ooc roert sy midden boven den nec/de hooghte des lijfs/van het schoudervlesch opwaerts ghetoghen : Want men achte daer op / dat den hals in zijnder lenghte/met twee slanghe linten getogen wort.

Daer naer deele ick d. b. met twee punten in drie ghelijcke velden / en snyde het onderste derdendeel af met een linie e. daer op roert ondert gewricht op den hals onder de kin. Alsoo krijght het kindeken een seer kort halsken. Noch deele ick a. d. met een linie f. in de midden van malckander/die roert vooz en achter de oogghyaen/maer in haren midden verhef ick se daer boven. Oock roert sy boven de ooren/ ende het hooft roert aen haer de oprechte linie b. Wpders deele ick f. d. met eene linie g. in het midden van malckander/die roert onder de neuse en onder de ooren. Daer naer deele ick f. g. met twee linien h. i. in drie ghelijcke velden/de bovenste h. gaet midden dooz den oogghappel en beyde de hoeken der oogghen/en het gantsche ooggh beslypt ick tusschen de dwersch linie f. i. met al zijn toebehooz/en de linie i. roert boven de neusbellekens / en het onderste tippelken des oorsz/maeck ick tusschen i. g. Daer naer deele ick g. d. met vier dwersch linien k. l. m. n. in vijf ghelijcke velden/de linie k. voert op de bovenste lip/maer de linie l. treck ick midden dooz den mont/Daer naer deele ick l. m. in het midden van malckanderen/in het bovenste deelmaeck ic de onderste lippen/maer in het onderste deel maeck ick het kuyplken onder de onderste lip boven de kin op de linie m. Oock treck ick by de linie l. eene besondere in de indiepinghe des hoofts boven het ghewricht/waer dat komt wort hier na aenghewesen De linie n. roert het poozste kuyplken in de kin en onder de rondingh der kinnebakken/ende in de syde boven het halsken.

Als nu de dwersch linien ghetoghen syn/dan treck ick de oprechte linien daer in/die aenwysen alle diepten der deelen des hoofts / en teckense oock met hare

letteren en deel de oprechte linie a. b. met eene rechte c. int midden van malckanderen/die roert vooz het ooz/en staet midden opt lijf maer set ick een linie d. midden tusschen a. c. die roert achter de oogghbraen/ende voozt het halsken/ ende de bloote des voozhoofts.

Daer naer deele ick a. d. met vier linien e. f. g. h. in vijf ghelijcke velden / de linie e. roert vooz het ooggh den inbucly boven de neus en bovenste lippen / maer de linie f. roert vooz de eynden der oogghbraen/en achter het neuspelleken/vooz de kinnebacken/den hoeck des monts/en het holleken onder de onderste lip/boven de kin. De linie g. roert boven het hant/boven het voozhooft en boven de diepte des oogghenlids/ooch vooz den oogghappel/en onder de kin de in diepinghe. De linie h. roert de achterste hoecken der oogghen / maer de voozste hoeken gaen vooz de linie g. tot op het halve deel teghen de f. nu deele ick a. e. met eene linie int midden van malckanderen/die roert vooz het voozhooft/maer het neusken treet een weynich vooz. Daer naer deelt i. h. e. f. met eene oprechte b. d. int midden van malckanderen/die roert vooz de onderste lippe en vooz de kin. Daer naer set ick van de a. achterwaerts drie twintichste deel / een linie k. die roert achter het ooz/maer het onderste oortippelken maeck ick ten halven weghen teghen de linie c. Weder set ick een linie l. van de a. achterwaerts een s. deel aen dese roert de voozghemelde indiepinghe onder het hooft/boven het gewicht. Den hals eyndet achter midden tusschen k. l. Daer naer deele ick l. b. met drie punten in vier ghelijcke velden / ende in het derde punct set ick den werbel achter op het hooft.

Zoo ick nu het viercant des van besyden ziende hoofts met de oprechte ende dwerschlinien dooztoeghen hebbe/daer dooz dan vele viercanten worden / daer in ick die sonderlinghe stellinghe der deelen int aensicht trecken wil / Daer eer ick het selve doe / zoo wil ick eerst de lenghte der deelen dooz het lichaem aenwysen.

<p>Erstelijck onder de dwersch linie b. nederwaerts/een 60. deel. Daer maeck ick de hooghte der schouder-leden. Maer op de hooghte der borst/een 16. d. Onder de voozste orselen/een 10. d. Op de tepelen/een 9. d. Onder de borst/een 7. d. En in het weecke/een 5. d. Van het weecke tot in den nabel/maeck ick een 21. d. Tot het beginsel der heupen/ een 14. d. Tot het eynde der heupen/ twee 15. d. Tot het eynde des buccks/een 6. d. Tot op syn ghemacht/een 10. en 11. d. Tot het eynde der meren/ twee 9. d. Tot het eynde der aersbillen/een 4. d. Van het eynde der aersbillen nederwaerts/een 50. d. maeck ick hem de eerste vrouwen aent been: Want de kin-</p>	<p>derkens syn betachtich bol. Noch van de billen achter henen af/een 18. d. Daer maeck ick de ander rumpel ofte bou/en is boven de knie. Midden tusschen de heupe en de solen der voeten/set ick de knie. Van't midden des knies nederwaerts/ een 36. d. Daer eynde ick binnen de knieschijven. Maer wt het midden des knies nederwaerts/ een 9. d. Daer eynde ick de waven. Van het platte des voets opwaerts/een 20. d. Daer set ick de hooghte des ghewichts. Daer naer maeck ick de lenghte des arms. Wt het schouder lid tot in den ellenboeghe/twee 11. d.</p>
--	---

Dan

Van den ellenboghe tot het eynde der
vingheren/een 4 d.

Van het eynde des vinghers tot in het
ghewichte des hants/een 9 d.

Alzoo ick de lenghte der deelen des
kints aenghewesen hebbe/wil ick oock
voorder de dichten des van besyden zien-
de kints by allen puncten der aenghe-
wesene lenghte beschryven.

Dit kint is by de puncten der schou-
der-leden dick/ twee 15 d.

By de hooghte der borst/een 6 d.

Boven de tepelen/ twee 11 d.

Onder de borst/een 11 en 12 d.

In het weecke/een 6 d.

By den navel/twee 11 d.

By het beginsel der heupen/een 10 ende
11 d.

By het eynde der heupen/een 9 en 10 d.

By het eynde des buycks/ achter over
de billen/een 5 d.

By het eynde der nieren/een 6 d.

En het been maeck ick onder de billen
dick/een 7 d.

Voorder ned: rwaerts/ een 14 en 15 d.

Boven de knie/een 8 d.

Midden in de knie/een 10 d.

Onder de knie/een 11 d.

Midden in de kupten/een 10 d.

By het eynde der kupten/een 12 d.

Op het ghewicht/een 16 d.

Ende den voet maeck ick langh/ een 13
ende 14 d.

Daer naer maeck ick de dichte des
van besyden zienden Arms.

In de schouder/een 10 d.

Onder de orselen/een 12 d.

In den ellenboghe/een 16 d.

Voorder den ellenboghe/een 15 d.

Neer voozwaerts/een 18 d.

Boven de hant/een 23 d.

En de hant maeck ick dick/een 21 d.

Zoo ick nu alle lenghten en dichten
des sydelijcken kints aenghewesen
hebbe/alzoo treck ick hier wt/ dooz den
Overdragher / alle lenghte der gant-
sche deelingh tot de plaetsen des voren-
zienden kints/met samen alle dwerssch-
lijnen des hoofts/ en de deelen des lijfs
set ick met puncten.

Ende eerstelijck deele ick het voren-
ziende aensicht met oprechte linien / de
welcke alle bzeede deelen aenwijzen.

Aenbanckelijck make ick des vorenziende hoofts viercant / twee 9 deele bzeet/
en teerkene de twee oprechte syden met a. b. dit viercant deele ick met een op-
rechte c. in het midden van malckanderen/die gaet midden dooz den Scheydel/
neuse mont en kint.

Daer naer deele ick a. c. en c. b. met tweeen d. e. beyde deelen int midden van
malckanderen/de twee roeren de buytenste hoecken der ooghen/ ende de bzeete
des hals.

Daer naer deele ick d. e. met tweeen f. g. in drie ghelijcke velden / die roeren
de binnenste hoecken der ooghen/buyten de tepelen ende de hoecken des monts/
ende vooz de bzeete des kins.

Daer naer deele ick a. d. met h. i. en e. b. met k. l. in ses ghelijcke velden/ dese
twee h. l. roeren op beyde syden de bzeete des aenghesichts / by de dwersschlinie
h. Oock treck ick de onderste oozellekens binnen dese oprechte h. l. en de ooz-
re trec

ren treck ick met haer bovenste deel/aen het viercant der oprechte a. b. De twee oprechte linsen i. k. sullen roeren buyten de rondingh der kinnebacken.

Daer naer deele ick a. h. en l. b. elke syde met vier punten in vijf ghelijcke velden/ende treck op beyde syden wt de naeste twee punten by a. b. twee oprechte linien m. n. die sullen ten beyden syden de bzeete des hoofts roeren/ tusschen de dwersche linien e. f. ende de bloote des voorhoofts / sal op beyden syden ober treden de twee oprechten h. l. tusschen de dwersche linien e. f.

De ooghbzaen eynde ick op beyde syden / midden tusschen de oprechte i. d. ende e. k. onder de dwersche f.

Als nu het boren-ziende viercant oock met kruptslinien doortoghen is/ daer in alle deelen des aenghelichts ghemaect worden/dan maeck ick by alle punten/de welke de lenghten der deelen aenwijzen/de bzeete des kints lijf.

Erstelijcken maeck ick byde hoochde der schouder-leden het lijf bzeet / een 4 deel.

Ende op dese linie stel ick de schouder-leden wijt van malckanderen/twee 9 d.

Daer naer maeck ick de bzeete by de hooghte der borst ober de schouder/twee 7. d.

Tusschen de orselen/een 5 d.

Tusschen de tepelen een 7 d.

In het weecke/een 5 d.

Ober den navel/vier 17 d.

By't beginsel der heupen/ soe vier 17 d.

By het eynde der heupen / een 15 ende drie 16 d.

En op dese linie staen de been-leden wijt van malckanderen/twee 11 d.

En de bzeete by het eynde des buycks/ maeck ick vier 15 d.

By het eynde der nieren/maeck ick het been bzeet/ een 15 en 16 d.

By het eynde der billen/een 8 d.

By de dygnen des beens/twee 17 d.

Boven de knie/een 19 en 20 d.

Midden in de knie/ een 12 d.

Onder de knie/ een 13 d.

Midden in de kuyten twee 23 d.

By het eynde der kuyten/een 16 d.

Het been boven den voet een 19 d.

En den voet maeck ick voor bzeet/twee 27 d.

Daer naer make ic de bzeete des boren-zienden arms.

Onder de orselen/een 17 d.

In den ellenbogh/een 16 d.

Voort den ellenbogh/een 14 d.

By het ghewicht der hant/ een 20 d.

Maer de open hant/een 13 d.

Dit kindeken buygh ick voort den ruggen-graet en in syne ledemens/ghelijck voort aen de ander Beelden ofte figuren verhaelt is.

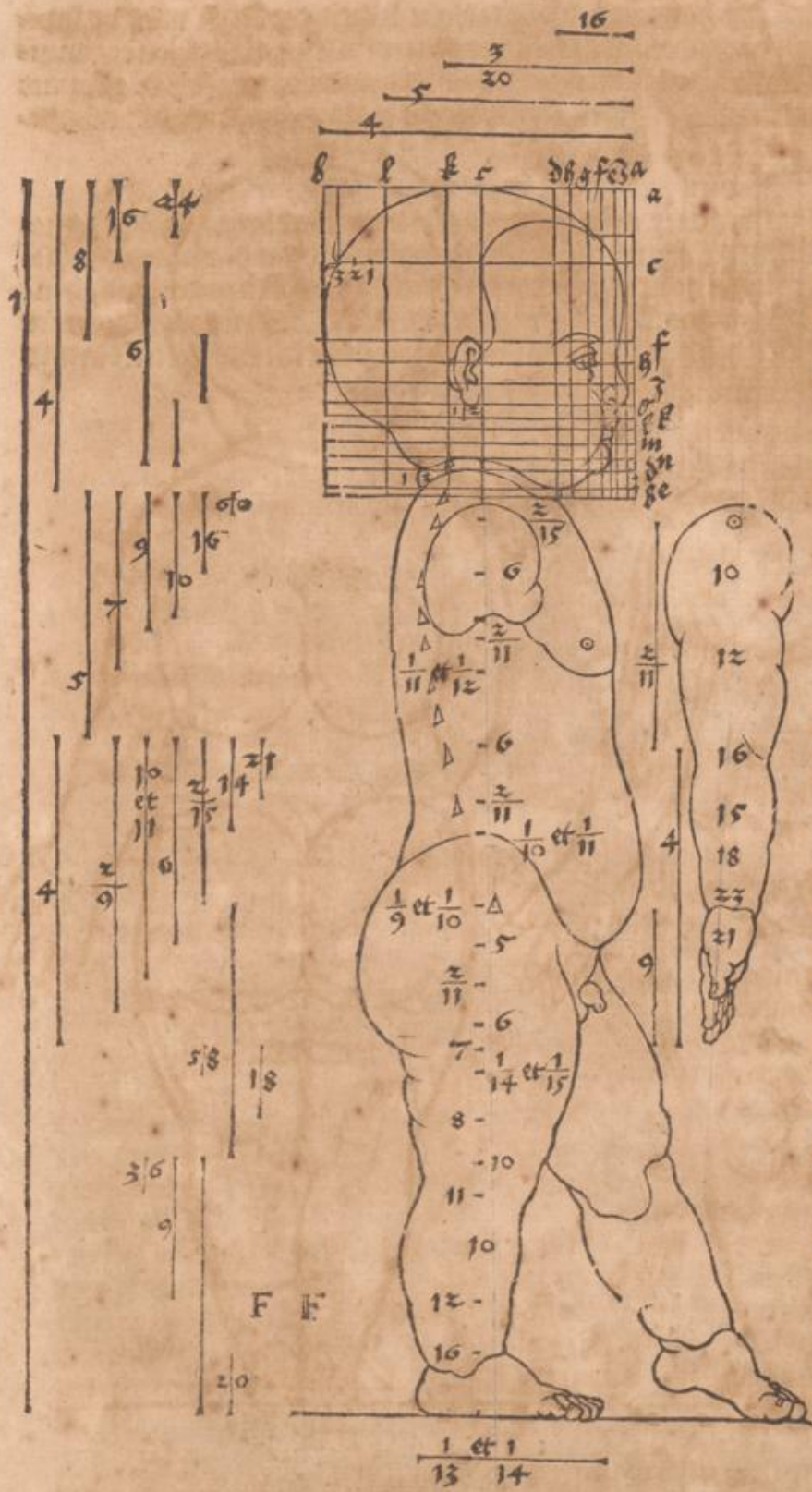
En alsulcken kindt/ maeck ick een derdendeel van syn Hoeder langh.

Als ick nu de lenghte/dichte/en bzeete des kints / nae der syden ziende / ende boren ziende/aenghewesen hebbe / dan treck ick de ghestalt-linien met vlijt in dese teekeninghe. Erstelijck het kint naer der syden te zien / daer naer het van

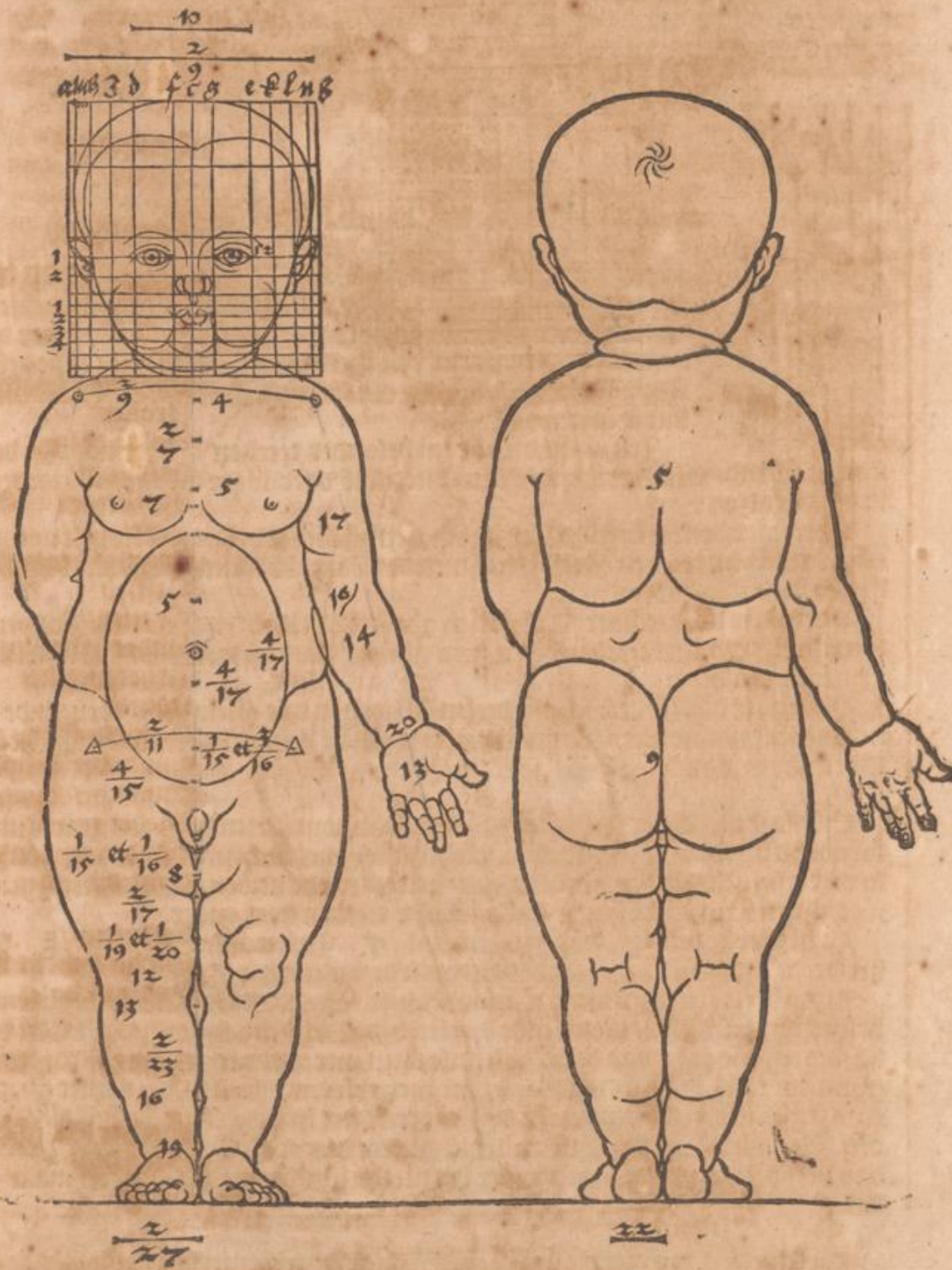
van voren ziende. En het van achteren ziende kint / treck ick naer de buy-
tenste linien des vorenzienden/en maeck het achter tusschen de orselen een we-
nigh breeder dan een 5 d. en splitte het achter van onderen op een 9 d. en maec
hem de versten breeet/een 22 d. ghelijck ick dat hier naer eyghentlijck af-ghes-
beelt hebbe.

Ende niemant zal sich daer aen argheren ofte verleyden laten / of het ghes-
beurde dat in de figuren eenich dinck ghemist ware: want dat kan gheschie-
den met het op-linien der houten/ofte dat de blocken verrecken/in-doooghen/
ofte int leyden versuynt worden. Maer de schyft blijft sekerder/ daer naer
sich dan een jeghelijck richten mach/hoe wel datter oock int corigeren somtijts
wel verzien kan worden.

¶ iij

- Schedel/
Stern/
- Ooghbraen/
Neuse/
- kin/
Eynde des hoofts
trollen/
Onder de kin/
Halstkuyl/
Hoochte der schou
der/
Hoochte der boest
Orselen/
Tepelen/
Onder de boesten/
In het weecke/
Nabel/
Begin der heupē/
Eynde der heupē
Eynde des buycr
Op het gemacht/
Eynde der nieren
Eynde der billen.
- Op de knie/
Midden inde knie
Onder de knie/
- Eynde der kuyten
- Hoochte des ghe
wichts/
Solen.

T III

HET TVVEEDE BOECK

Van de

Proportie des Menschen /

Aan

ALBRECHT DVRER.

In dit tweede Boeck / wil ick op een nieu ende op een ander manier een Menschelijck beelt leeren meten / namelijk / met eenen Meet-staf / die maeck ick langh ofte kort / naer dat ick daer groote ofte klepne beelden met meten wil / ende desen Meet-staf maeck ic alrijt een sestiendeel langh van 't selve beelt dat ic meten wil.

Ick make die ooc een besonder teecken / daerment by verstaen kan / ende weet dat ic een heelen Meet-staf daer mede meyne / ende ic teekene hem alzo: ¶

Daer naer deele ic desen Meet-staf in tien ghelijcke velden / en elc velt noem ic een Cal / en zijn teecken daer by / dat men de Cal zal kennen / als ic dat beschrijve zoo stelle ic het aldus: ¶

Daer naer deele ic haer Cal in tien ghelijcke velden / ende elcke veldt noeme ic een deel / ende het teecken dat ic hem ghebe / daer by men de deelen kan kennen / ende is aldus: ¶

Daer naer deele ic dese klepne deelen elc noch in drie ghelijcke velden / ende de selve eender noeme ic een Crumlen / ende ic ghebe hem een teecken daer ment by kent / ende is aldus: ¶

En als ic met desen Meet-staf ende synen inhoud meten wil / zoo tree ic uytwendigh beneven de schrift een oprechte tafel / met vijf oprechte bloote linien / in vier ghelijcke velden ghedeelt / ende beteecken de velden / boven een jeghelijc met zijnen naem / ende synen Character ofte teecken daer onder.

In het eerste velt maec ic den Meet-staf. ¶ In het ander t'ghetal. ¶ In het derde dat Deel. ¶ Ende in het vierde / maec ic het Crumlen. ¶

Alzo heeft een jeghelijc zijn besonder velt. Ende als ic dan aenvanghe ende beschrijve de lenghte / dicten ende breeten des Menschen uytterlijc / ghestalt der lidmaten / zoo zal ic van de selfde schrift alrijt met een linie uytbaren in de voorszghemelde tafel. Daer in wil ic setten met cyferen / de deelen ende het ghetal eens jeghelijcken lids / in welck velt dat treft / het sy in de Meet-staf / Cal / Deel / ofte Crumlen / hoe veel de maet der lenghten / dicten ofte breeten gheeft / het sy dan veel ofte weynigh / ende waer het niet en gheeft / daer wil ic dese nulla o setten.

Du schicke ic my met dit voorsz meten op de selve maniere / ghelijc als ic in het eerste Boec ghedaen hebbe / ende houde ooc de selve ordonnantie.

Ick

Ic stelle drie oprechte linien des Beelts lenghte vooz my/ende besluyt die on-
 der ende boven met twee dwerschlinien Scheydel ende Solen ghenoemt. By
 de eerste maect ic het Beelt naer der syden. By de tweede/het van voren. Ende
 by de derde/ het Beelt van achteren. Daer naer meete ic de lenghte der lid-
 maten/eerdelijc by het van besyden ziende Beelt / ende doortrec de selve lengh-
 te der leden ende beginselen/al met dwersch linien/300 vele als ic dier van noo-
 de hebbe. De andere twee oprechte linien des van voren ende van achteren
 ziende Beelts/ ende alle maten der leden/ wil ic setten met oprechte linien / ach-
 ter het van besyden ziende Beelts. Ende wat dan de mate eener jeghelijcker
 linie van den Heet-staf/Deel ofte Crumlen/inhoudt ende gheeft/300 wil ic de
 selve linie beteekenen / met des Heet-stafs Ghetal/ Deel ofte Crumlens Ca-
 racter/ende de cyffers daer by setten / alsoo veel alst van eenen jeghelijcken in-
 hout. Alsoo wil ic ooc beteekenen/ghelijc als boven verhaelt is / een jeghe-
 lijcke dwersch linie des van besyden ende van voren ziende Beelts/hoe veel een
 jeghelijcken dicten ende bzeeten inhouden zal.

een
 lijck/
 r dat
 desen
 beelt

 a ver-
 teer-

 em ic
 chrij-

 oeme
 ken-

 de de
 nt by

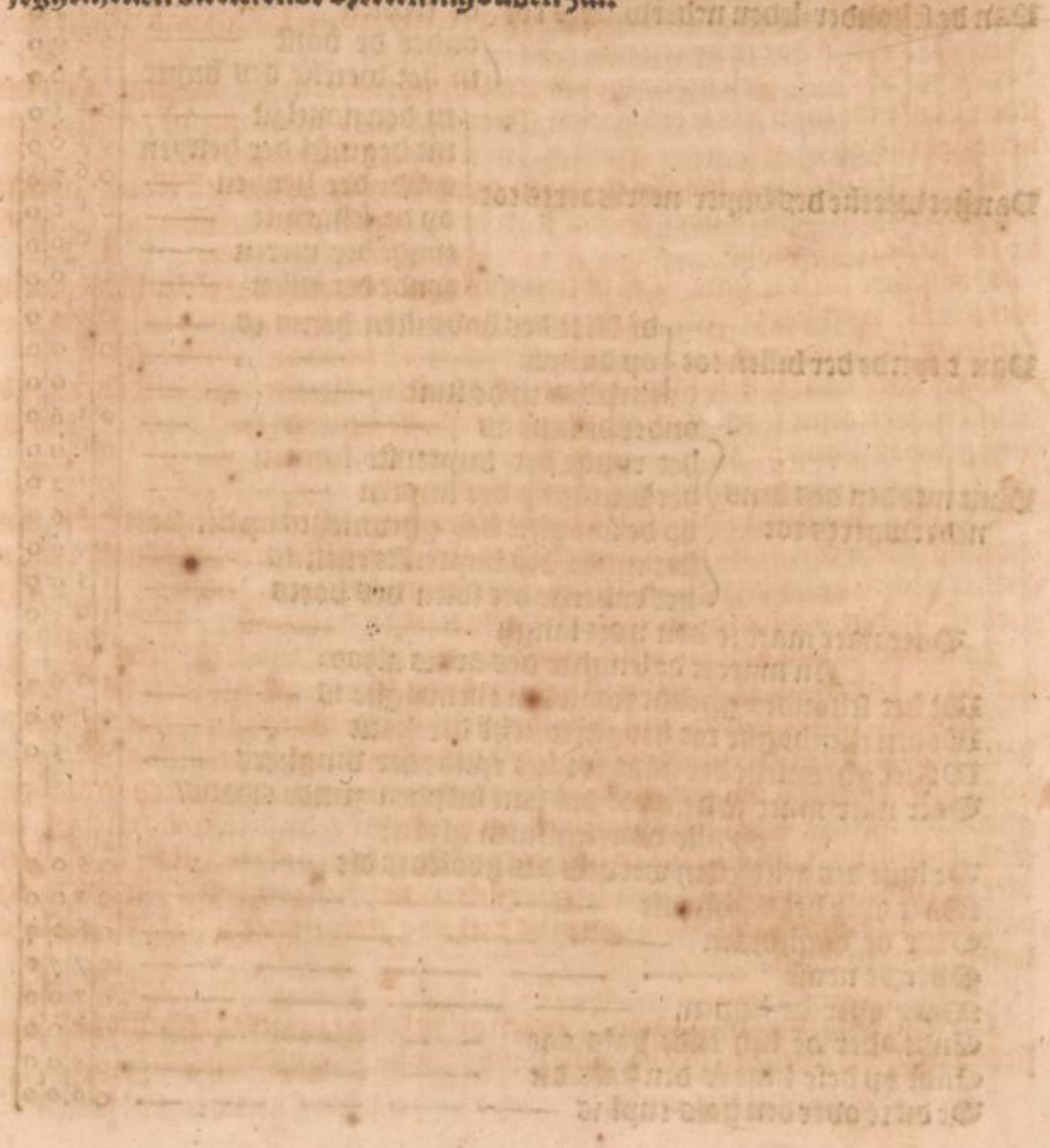
 uyt-
 nien/
 gelijc

 In

 ende
 t der
 000-
 hetal
 Deel/
 het sp
 la o

 ic in

 Ick

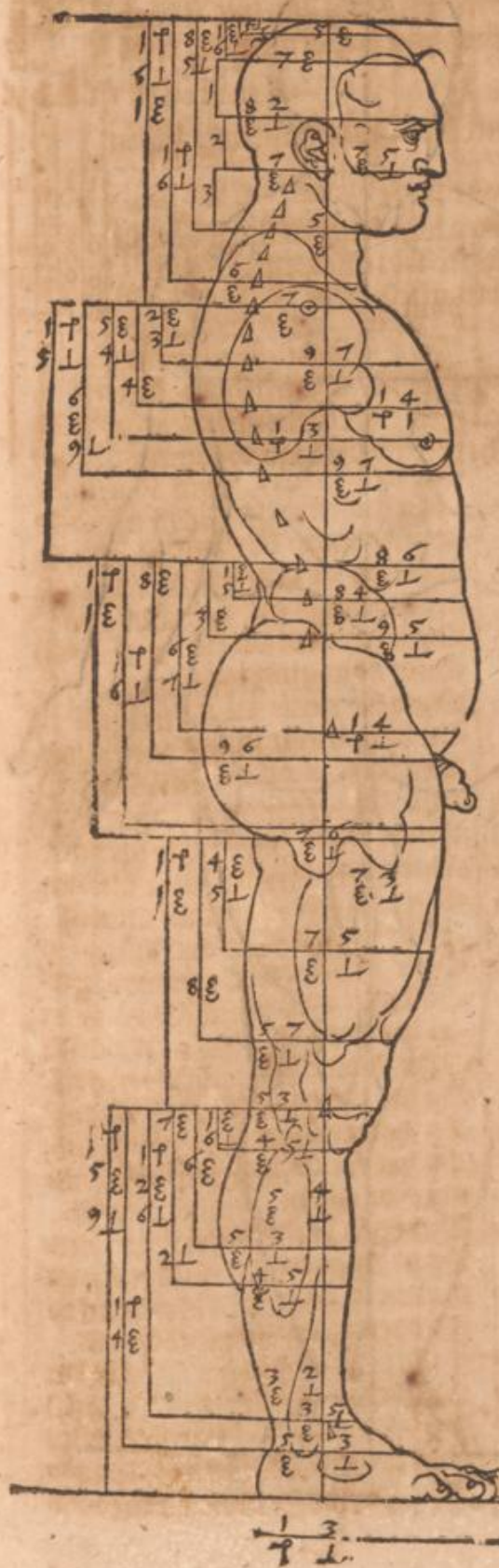
Zoo dit nu verstaen/en wel daer op ghepast wort / zoo beginne ic en mete alzoo voor eerst eenen middelmatigen Man:

Eerstelijc de lenghte.

	W	E	L	W
Den achtersten werbel opt hooft is	0	0	5	0
het voorhooft is	0	1	6	0
Den Schepdel nederwaerts tot het eynde des kins	0	8	5	0
in den halskuyt	1	0	6	0
de hooghte der schouder-leden	1	1	6	0
Tusschen de linie des voorhoofts en eynde des kins/ deele ic met twee dwerschlinien in 3. gelijcke velden/ in het bovenste maec ic het voorhooft/ de ander de neuse/ in het derde den mont ende kin.				
De breeete der borst is	0	2	3	0
de voorste orselen	0	4	0	0
de tepelen	0	5	4	0
Van de schouder-leden nederwaerts tot onder de borst	0	6	9	0
in het weecke des buycx	1	5	0	0
in den nabel ist	0	1	5	0
int beginsel der heupen	0	3	0	0
Van het weecke des buycx neerwaerts tot eynde der heupen	0	6	7	0
op de schaemte	0	8	0	0
eynde der mieren	1	0	6	0
eynde der billen	1	1	0	0
de dicte des bovensten beens is	0	4	5	0
Van t eynde der billen tot op de knie	0	8	0	0
in midden in de knie	1	1	0	0
onder de knie is	0	1	6	0
Van t midden des kins nederwaerts tot het eynde der buytenste kuyten	0	6	0	0
het binnenste der kuyten	0	7	2	0
op de hooghte des ghewichts op den voet	1	2	6	0
het eynde des buytenste enckels	1	4	0	0
het onderste der solen des voets	1	5	9	0
Daer naer maec ic den voet langh	1	0	3	0
Nu maec ic de lenghte des arms alzoo:				
Wt het schouder-ghelidte tot in den ellenboghe is	1	0	6	0
Wt den ellenboghe tot het ghewicht der hant	0	7	9	0
Wt het ghewichte der hant tot het eynde der vinghers	0	6	5	0
Daer naer maec ic de dicte des van besyden-ziende Mans/ op alle dwerschlinien alzoo:				
De linie des achtersten werbels des hoofts is dic	0	5	0	0
Maer over het voorhooft	0	7	0	0
Over de ooghbzaen	0	8	2	0
Over de neuse	0	7	5	0
Maer over de lippen	0	7	0	0
Ende over de kin ende hals ooc	0	7	0	0
Ende op dese linie is den hals dic	0	5	0	0
De dicte over den hals-cuyt is	0	6	0	0

	T	E	L	Z		T	E	L	Z
Ober de borst	0	9	7	0	Ober de ooghbraen	0	7	3	0
By de voorste schouderē	1	0	4	0	Ober de ooren	0	8	0	0
Ober de tepelen	1	0	3	0	Ober de neuse	0	6	0	0
Onder de borsten	0	9	7	0	Onder den hals ist bo-				
In het weecke	0	8	6	0	ven dic	0	4	3	0
Ober den navel	0	8	4	0	maer by de lini des kins	0	6	6	0
By't begin der heupen	0	9	5	0	Ober t halskuytken	1	4	3	0
By't eynde der heupen	1	0	4	0	Ober de schouderleden	1	5	8	0
By de schaemte	0	9	6	0	En op dese linie staen de				
Ende aen het eynde der					schouderleden wijt van				
billen is het been dic	0	7	6	0	malckanderen	1	2	4	0
By de inbytingh daer					De bzeete over de borst	1	8	0	0
onder	0	7	3	0	Tusschē d'orselē ist bzeet	1	2	5	0
Maer by de linie der					Tusschen de tepelen	0	8	2	0
inbytingh nederwaert	0	7	5	0	In't weecke is de bzeete	1	1	4	0
Boven de knie	0	5	7	0	Maer over de navel	1	2	7	0
Widden in de knie	0	5	3	0	By't begin der heupen	1	2	8	0
Onder de knie	0	4	5	0	By't eynde der heupen	1	4	6	0
Widden in de kuyten	0	5	4	0	Op dese lini staē de heup				
By't eynde der buyten-					geledē wijt vā een ander	1	0	5	0
ste kuyten	0	5	3	0	Op de schaemt ist bzeet	1	4	5	0
By't eynde der binnen-					En het been by't eynde				
ste kuyten	0	4	5	0	der billen	0	6	7	0
Onder int dunste vant					By de dygnen ofte dicte				
scheen-been	0	3	2	0	des beens	0	6	0	0
Doort gewricht des boe	0	3	5	0	Boven de knie	0	4	6	0
By't eynd des wtersten					Widden inde knie	0	4	4	0
enckels aent scheenbeen	0	5	3	0	Onder de knie	0	4	0	0
Hier na maec ic de dicte					Widden in de kuyten	0	5	0	0
des arms nader syde also					By't eynd der buytēste k.	0	4	6	0
Den arm nae der syden					By't eynd der binnēste k.	0	3	9	0
is in de schouder dic	0	5	5	0	Onder int scheenbeen	0	2	2	0
Widden in de mups	0	4	7	0	In't ghewricht door de				
In den ellenboghe	0	3	5	0	enckelen	0	2	7	0
In't stercke des arms	0	3	6	0	Onder de enckelen in				
In't ghelenc der hant	0	2	1	0	den voet	0	2	4	0
En de hant int dicke	0	2	3	0	Onder de voet ist bzeet	0	4	2	0
Daer na maec ic by de					Daer na maec ic de bzeete				
andere oprechte linien/					te des voorszindē arms				
op allen dwerssch-linien					Den arm is onder de				
de bzeeten des lijfs also :					schouder bzeet	0	3	5	0
De voorszinde Man					Achter den ellenboghe	0	3	4	0
is int hooft/op de dwers-					Door den ellenboghe in				
sche linie des achtersten					de bzeete	0	4	0	0
werbels bzeet	0	5	5	0	By't ghewricht der hant	0	2	4	0
Op de li. des voorszindes	0	7	2	0	En de hant is bzeet	0	4	3	0
Door de bzeete des hooft.	0	7	8	0	Zoo nu alle lenghten/				

Ermenen
Ocul
7
0
0
7
0
0

Schepdel/
Achtersten werbel/
Stern/
Ooghbraen/

Neuse/
Kin/

Hals-kupl/
Hoochte der schouder/
Hoochte der bo:st/

De voorste okselen/
Tepelen/
Onder de bo:sten/

In het weecke/
Nabel/
Begin der heupen/

Eynde der heupen/
Op het ghemacht/

Eynde der nieren/
Eynde der billen/

De dygnen oft dichte des
beens/

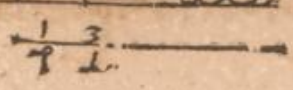
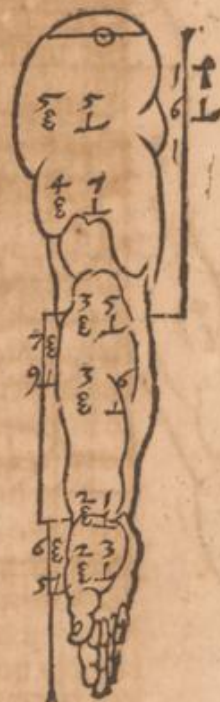
Op de knie/

Midden inde knie
Onder de knie/

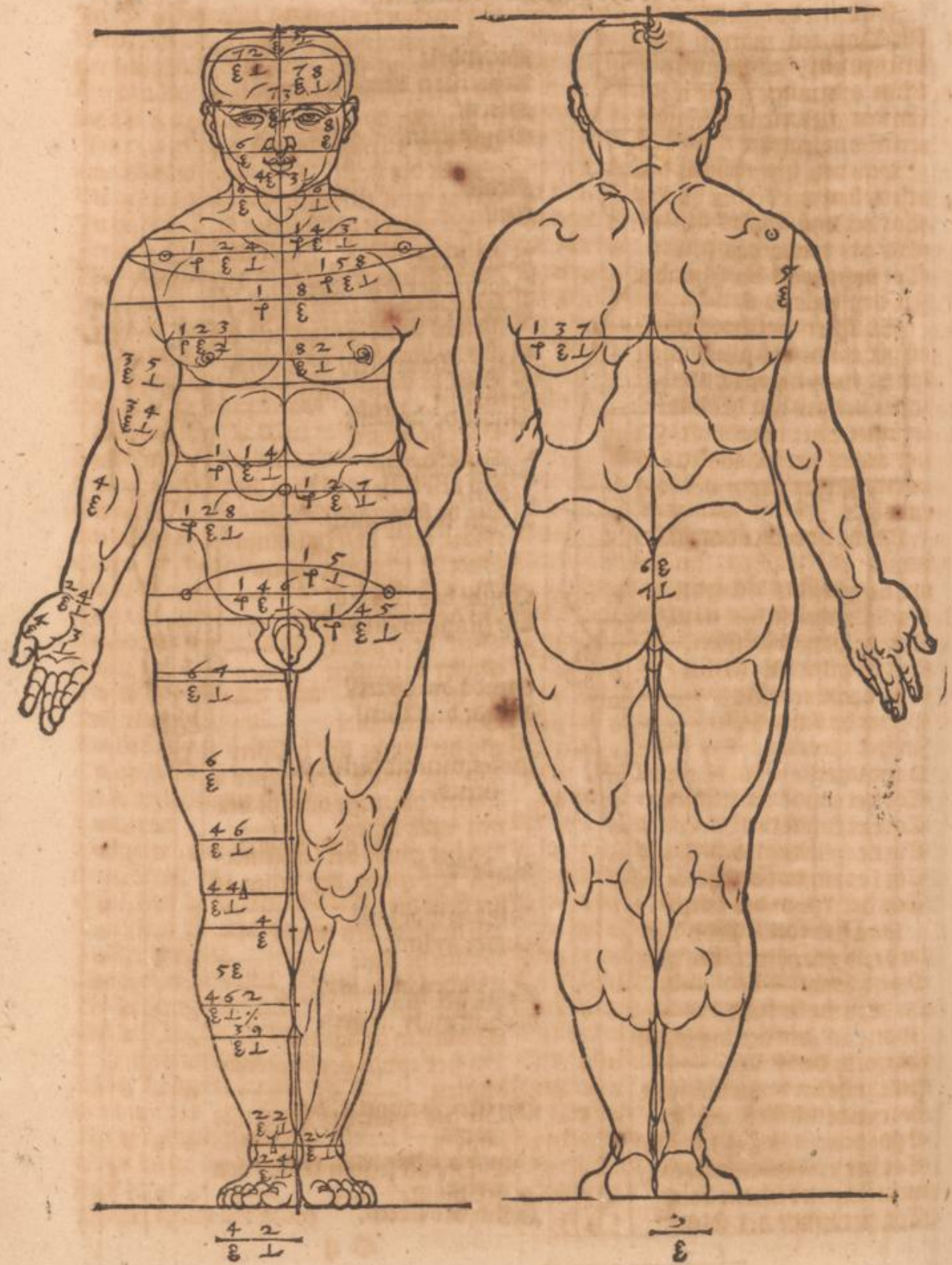
Eynd der buytenste ende
der binnenste kuyten/

Op het ghewricht des
voets/

Eynde der buytenste ene
kelen/
Solen des voets.

⊙

Nu wil ic volghens tot de-
sen Van een matigh Wijs
beschryven / en begin op de
selfde ordeninge gelijc te vo-
ren aenghewesen is / en meet
eerstelic de lenghte /

Van den scheidel tot den
achtersten werbel des hoofts
Tot het voorhoofd
Tot het eynde des kins
Tot de hooghte der schouder
In den halskuypl /

Tusschen het voor-hoofd
en het eynde des kins / deele
ic met twee linien in drie ge-
lijcke velden / aen het boven-
ste maec ic het voorhoofd / In
het ander neuse / ooghen / en
ooren / In het derde de mont
ende kin.

Wt de hooghte des hals-
kuypls nederwaerts / tot het
orsels-ghelids hooghte ist
Op de hooghte der borst /
Tot de voorste orselen
Tot de achterste orselen /
Tot op de tepelen
Onder de borst
In het weecke

Danc weecke tot in de navel
Tot het eynde der heupen
Tot het eynde des buycx
Tot de splijtingh des Wijs
Tot het eynde der schaemte /
Tot het eynde der billen /

Van het eynde der billen /
tot de dygne of dicte des bees
Op de knie
Midden in de knie

Danc midden des knies / tot
het eynde des knies
Het eynde der buytenste kuy.
Het eynde der binnenste kuy.
Op de hooghte des gewichts
Tot het eynde der buytenste
enckelen aen't scheen-been
Tot het eynde der solen /

7 8 1 %

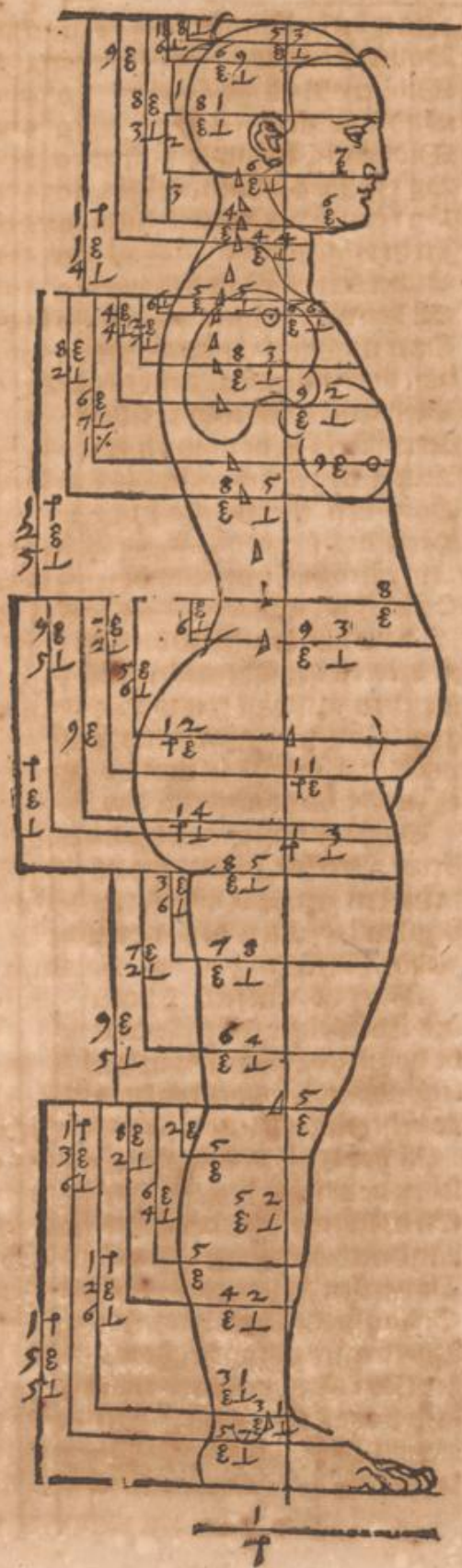
0	0	8	0
0	1	6	0
0	8	3	0
0	9	0	0
1	1	4	0
0	0	6	0
0	2	7	0
0	4	4	0
0	4	8	0
0	6	7	1
0	8	2	0
1	2	5	0
0	1	6	0
0	5	6	0
0	7	2	0
0	9	0	0
0	9	5	0
1	1	1	0
0	3	6	0
0	7	3	0
0	9	5	0
0	2	0	0
0	6	4	0
0	8	2	0
1	2	6	0
1	3	6	0
1	5	5	0

En den voet is langh
Daer naer maec ic de leng-
te des arms alzoo :
Wt het schouder-ghelid tot
in den ellenboghe is
Wt den ellenboghe tot int
ghelid der hant
En de hant is langh
Nu maec ic de dicte des sp-
delijcken Wijs / op allen
dwersch linien alzoo : Het
Wijs is in het hooft / op de li-
nie des achterste werbels die
Op de linie des voorhoofds
Over de ooghzaen
Over de neuse
Over de lippen
Over de kin
Op dese linie is de hals die
By de schouder-hooghte
Maer over den halskuypl
Over de schouder-leden
Over de borst /
By de voorste orselen
Over de tepelen
Onder de borsten
In het weecke
Over den navel
By het eynde der heupen
By het eynde des buycx
By de splijtinge over de bee-
nen ende billen
By het eynde der schaemte
En ten eynde der billen is
het been die
By de dicte des bees
Boven de knie
Midden in de knie
Onder de knie
Midden in de kuyten
By het eynde der buytenste
kuyten
By het eynde der binnenste
kuyten
Onder int scheen-been / aen
het dunste

7 8 1 %

1	0	0	0
1	0	2	0
0	7	6	0
0	6	8	0
0	5	3	0
0	6	9	0
0	8	1	0
0	7	0	0
0	6	5	0
0	6	0	0
0	4	0	0
0	4	4	0
0	5	5	0
0	6	6	0
0	8	3	0
0	9	2	0
0	9	0	0
0	8	5	0
0	8	0	0
0	9	3	0
1	2	0	0
1	1	0	0
1	4	0	0
1	0	3	0
0	8	5	0
0	7	8	0
0	6	4	0
0	5	0	0
0	5	0	0
0	5	2	0
0	5	0	0
0	4	2	0
0	3	1	0

	T	E	L	%		T	E	L	%
In het ghewicht oock	0	3	1	0	Maer by de dygnen	0	6	9	0
Door den voet/ by het eynde	0	5	7	0	Boven de knie	0	5	3	0
der buytenste enckelen/	0	5	7	0	Midden inde knie	0	4	3	0
En den voet en is niet alzoo					Onder de knie	0	4	3	0
dic als des Mans voet.					Midden in de kuyten	0	5	0	0
Hier na maec ic de dicte des					By't eynde der buytste kuyt.	0	4	5	0
arms nader soden also :					By't eynde der binneste kuyt.	0	3	8	0
De arm is in de schouder dic	0	5	3	0	In het ghewicht	0	2	5	0
In de mups	0	4	5	0	Onder d'enckelē in den voet	0	2	5	0
In den ellenboghe	0	3	7	0	En den voet is breet	0	4	0	0
Weynigh voorder by de hat	0	2	7	0	Daer na maec ic de breete des				
In't ghewicht der hant	0	2	0	0	van voren zienden arms				
Ende de handt is dick	0	2	4	0	Den arm is onder de orselen				
Daer na maec ic de breete					neerwaerts in de mups breet	0	3	4	0
des voorszende Wijs/ op al-					Achter den ellenboghe	0	3	0	0
len dwersch linien alzoo :					Door den ellenboghe in de				
Het voorszende Wijn is in					breete des arms	0	3	8	0
hooft/ op de linie des achter-					By't ghewicht der handt	0	2	4	0
sten werbels breet	0	5	2	0	En de hant is breet	0	3	9	0
Over de linie des voorhoofds	0	6	9	0	So nu alle lenghten/ dicten				
over de blote des voorhoofds	0	7	5	0	en breeten der lidmaten be-				
Over de ooghyacn	0	7	2	0	schreven zijn/ dan trec ic daer				
Over de ooren	0	8	0	0	in met linien de proportie des				
Over de neuse	0	5	6	0	wijs/ van bespde en van vo-				
Onder de kinne is den hals					re ziende/ by de oprechte lini.				
breet	0	4	0	0	Daer na omtrec ick by de				
By de hooghte der schouder	0	4	2	0	derde oprechte linien/ het vā				
By den hals kuyt	1	1	0	0	achteren ziende Wijn/ met de				
By de schouderleden	1	2	2	0	buytenste linien des voren				
En op de selfde linie staen de					ziende Wijs.				
schouderleden wijt van mal-					Maer de achterste schou-				
kanderen	1	0	1	0	der-leden maec ic leegher als				
De breete over de boxt ende					de vooste/daerom ist van het				
schouderen is	1	4	8	0	schouderlidts hooghte af/ tot				
Tusschen de orselen ist breet	0	9	6	0	de achterste orselen	0	4	8	0
Tusschen de tepelen	0	7	2	0	En het Wijn is achter tus-				
In het weecke	1	0	2	0	schen de orselen breet	1	2	0	0
Maer over de navel	1	3	7	0	En de splijtinghe der billen				
By het eynde der heupen	1	5	2	0	van beneden opwaerts lanck	0	7	5	0
Op dese lini staē de beenen en					De verken syn breet	0	2	5	0
de heupen wijt vā een ander	1	1	1	0	Ende ghelijck hier voor ges-				
Maer de breete by het eynde					schreven is / alzoo hebbe ick				
des buycr is	1	5	4	0	het Wijn af-ghetrocken ende				
By de splijtinghe des Wijs	1	5	6	0	hier voor ooghen ghesteldt/				
Ende by de schaemte is het					om te beter tot het verstandt				
been breet	0	7	6	0	te komen.				
By het eynde der billen	0	7	6	0					

Schepdel/
Achterste werbel/
Doozhooft/

Ooghbzaen/
Neuse/
Kin/

Hooghte des schouder/
Halskuyt/
Schouder-hooghte/
Borst/
De voorste orselen/
Cepelen/
Onder de borsten/

In het weecke/
Navel/

Eynde der heupen/
Eynde des buyx/
Sphittinghe/
Eynde der schaemte/
Eynde der billen/

Dygnen oft dicte des
beens/

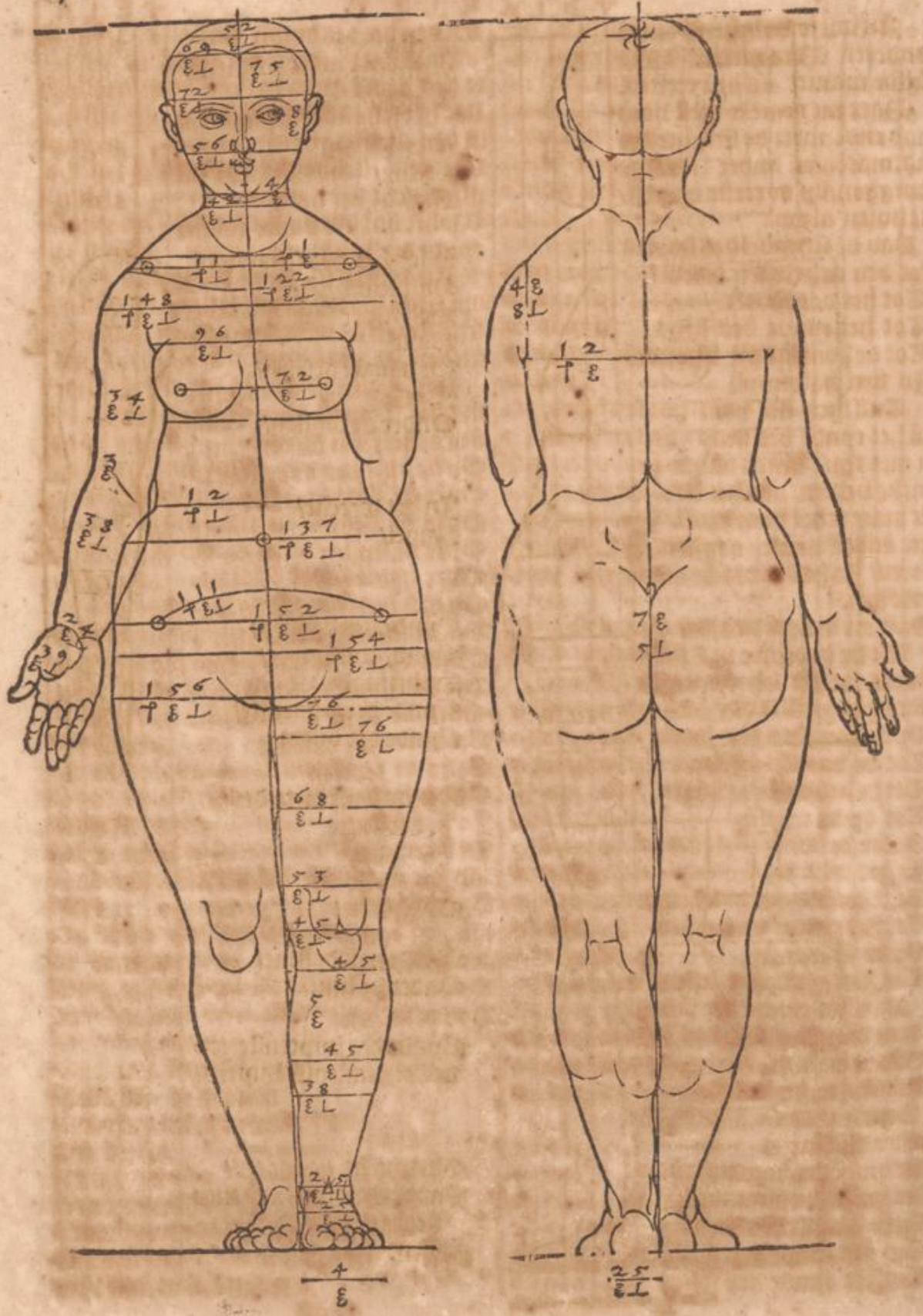
Op de knie/

Midden in de knie/
Onder de knie/

Eynde der buytenste en
de der binnenste kuyten/

Ghewicht des voets/
Eynde der buytenste en
kels aent scheenbeen/
Solen.

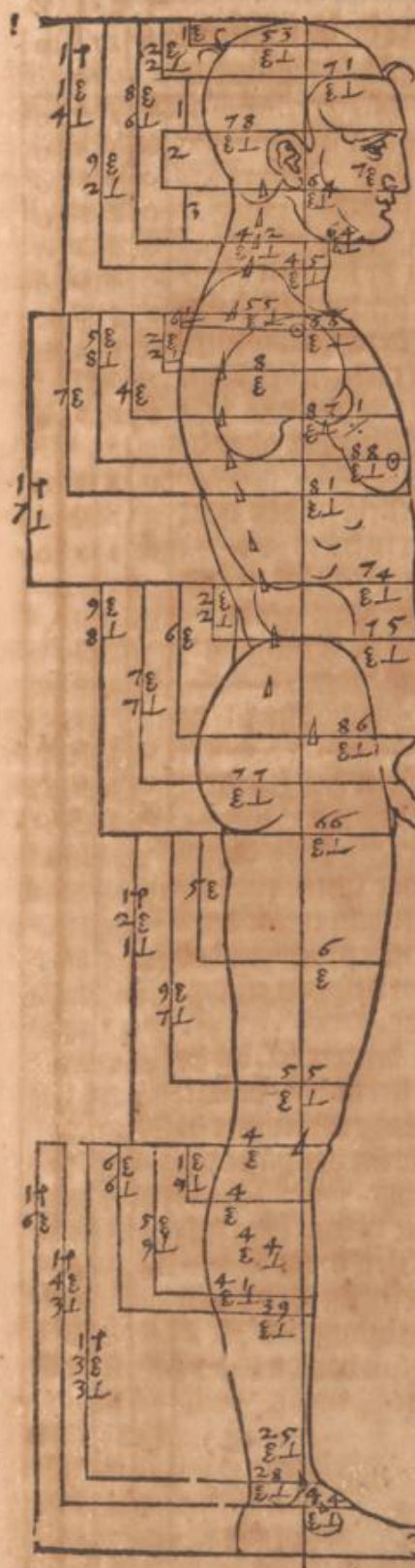

	T E L %				T E L %		
Nu wil ic volghens eenen anderen Man meten / op de selfde manier als den eersten.				En den voet is langh —	1	0	0
Maer nu neme ic eerst vooz my ende mete de lenghte der lidmaten / en ander noodige dinghen / by de eerste oprechte linien alzo:				Daer naer maec ic de lengte des arms alzo:			
Dan de schepdel des hoofts tot den achtersten werbel.	0	1	0	Wt het schouder-ghelid tot in den ellenboghe is —	1	0	0
Tot het voozhooft —	0	2	2	Wt den ellenboghe tot int ghewicht der hant —	0	8	6
Tot het eynde des kins	0	8	6	Wt het lidt der hant / tot het eynde der vinghers —	0	6	4
Tot de hoochte der schouder	0	9	2	Nu maeck ick by de eerste oprechte linien / op alle dwersche linien de dicte des spdeslijcken Mans / alzo			
In den halsknyl / —	1	1	4	Den nevenziende Man is in't hooft / op de dwerschlinc des achtersten werbels dic	0	5	3
Tusschen het vooz-hooft en het eynde des kins / deele ic met twee linien in drie gelijke velden / aen het bovenste maec ic het voozhooft / In het ander neuse / ooghen / en ooren / In het derde de mont ende kin.				Op de linie des voozhoofts	0	7	1
Daer na deele ic voozder alzo				Over de ooghbraen —	0	7	8
Wt de hooghte des halsknyls tot het schouder-ghelidts hooghte is —	0	0	6	Over de neuse —	0	7	0
Op de hooghte der borst /	0	2	2	Over de lippen —	0	6	4
Tot de voozste orselen	0	4	0	Over hals en kin —	0	6	4
Tot de achterste orselen /	0	5	0	Op dese linie is de hals dic	0	4	2
Tot op de tepelen —	0	5	8	By de schouder-hooghte	0	5	5
Onder de borst —	0	7	0	Maer ober den halsknyl	0	4	5
In het weecke —	1	0	7	By de schouder-leden —	0	6	6
Dant weecke tot in de navel	0	2	2	Over de borst / —	0	8	0
Tot het eynde der heupen	0	6	0	By de voozste orselen —	0	8	7
Op de schaemte / —	0	7	7	Over de tepelen —	0	8	8
Tot het eynde der billen /	0	9	8	Onder de borsten —	0	8	1
Dan het eynde der billen / tot de dygne of dicte des bees	0	5	0	In het weecke —	0	7	4
Boben de knie —	0	9	7	In den navel —	0	7	5
Midden in de knie —	1	2	1	By het eynde der heupen	0	8	6
Dant midden des knies / tot onder de knie is —	0	1	9	By het eynde der schaemte	0	7	3
Het eynde der buytenste kny.	0	5	9	En ten eynde der billen is het been dic	0	6	6
Het eynde der binnenste kny.	0	6	6	By de Dygnen —	0	6	0
Op de hoocht des voets	1	3	3	Boben de knie —	0	5	5
Tot het eynde der enckelen	1	4	3				
Tot het eynde der solen /	1	6	0				

	T	E	L	%		T	E	L	%
Midden in de knie	0	4	0	0	En de breeete by de schaemte	1	1	8	0
Onder de knie	0	4	0	0	By het eynde der billen is				
Midden in de kuyten	0	4	4	0	het been breeet	0	5	6	0
By het eynde der buytenste kuyten	0	4	1	0	Maer by de dygnen	0	4	4	0
By het eynde der binnenste kuyten	0	3	9	0	Boven de knie	0	3	5	0
Onder int scheen-been/ aen het dunste	0	2	5	0	Midden inde knie	0	3	0	0
In het ghewicht oock	0	2	8	0	Onder de knie	0	3	3	0
In de voet/ by het eynde der buytenste enckelen	0	4	4	0	Midden in de kuyten	0	4	0	0
Hier na maect ic de dicte des spdelijcken arms also:					By't eynde der buytēste kup.	0	3	6	0
De arm is in de schouder dic	0	4	8	0	By't eynde der binnēste kup.	0	3	1	0
In de muis	0	4	0	0	Onder aen't scheen-been aen het dunste.	0	1	6	0
In den ellenboghe	0	2	6	0	Dooz het ghewicht ober de enckelen	0	2	2	0
Dooz den ellenboghe	0	2	7	0	Onder d'enckelē in den voet	0	2	0	0
Int ghewicht der hant	0	1	7	0	En den voet is breeet	0	3	5	0
Ende de handt is dick	0	2	0	0	Daer na maect ic de breeete des van voren zienden arms.				
Daer na maect ic de breeete des van voren ziende Mans/ by de ander oprechte linien/ op allen dwerssch-linien also:					Den arm is in de muis/ne-derwaerts af breeet	0	2	6	0
De Han is int hooft/ op de linie des achtersten wer- vels breecht	0	5	5	0	Dooz den ellenboghe in de breeete	0	3	0	0
Op de linie des vooz hoofes	0	6	8	0	Byt ghewicht der handt	0	2	0	0
Over de ooghsyaen	0	6	3	0	En de hant is breeet	0	3	2	0
Over de ooren	0	6	9	0	So nu alle lenghten/ dicten en breeeten der lidmaten bes- schreven zijn/ dan trec ic daer in met linien de proportie des Mans/ van besyden en van voren ziende.				
Over neuse en kinnebacken	0	5	0	0	Daer na omtrec ick by de derde oprechte linien / de van achteren ziende Han/ met de buytenste linien des vā voren ziende Mans/				
Onder de kinne is den hals breeet	0	4	1	0	Ende maect hem achter tus- schen de orselen breeet	1	1	5	0
By de hooghte der schouder by den hals-kuyt	1	1	2	0	En de splijtinghe der billen van beneden opwaerts	0	6	3	0
Daer onder staen de schou- derleden wijt vā malkander	1	0	0	0	De vercken syn breeet	0	2	0	0
De breeete ober de borst is	1	4	7	0					
Tusschen de orselen ist breeet	1	3	0	0					
Tusschen de tepelen	0	7	2	0					
Ende het lijf is onder de bor- sten breecht	1	1	1	1					
In het weecke	0	9	9	0					
Maer over de navel	1	3	0	0					
Ober het eynde der heupen	1	1	9	0					
Op dese linie staen de heupen wijt van malkanderen	0	8	8	0					

Zoo desen Man syn handen kruys-wijs gestreect westeect / 300 maect hy een viercant / 300 langh als hy is / 300 breed is hy ooc: Ghelijc hier naer voor ooghen staet.

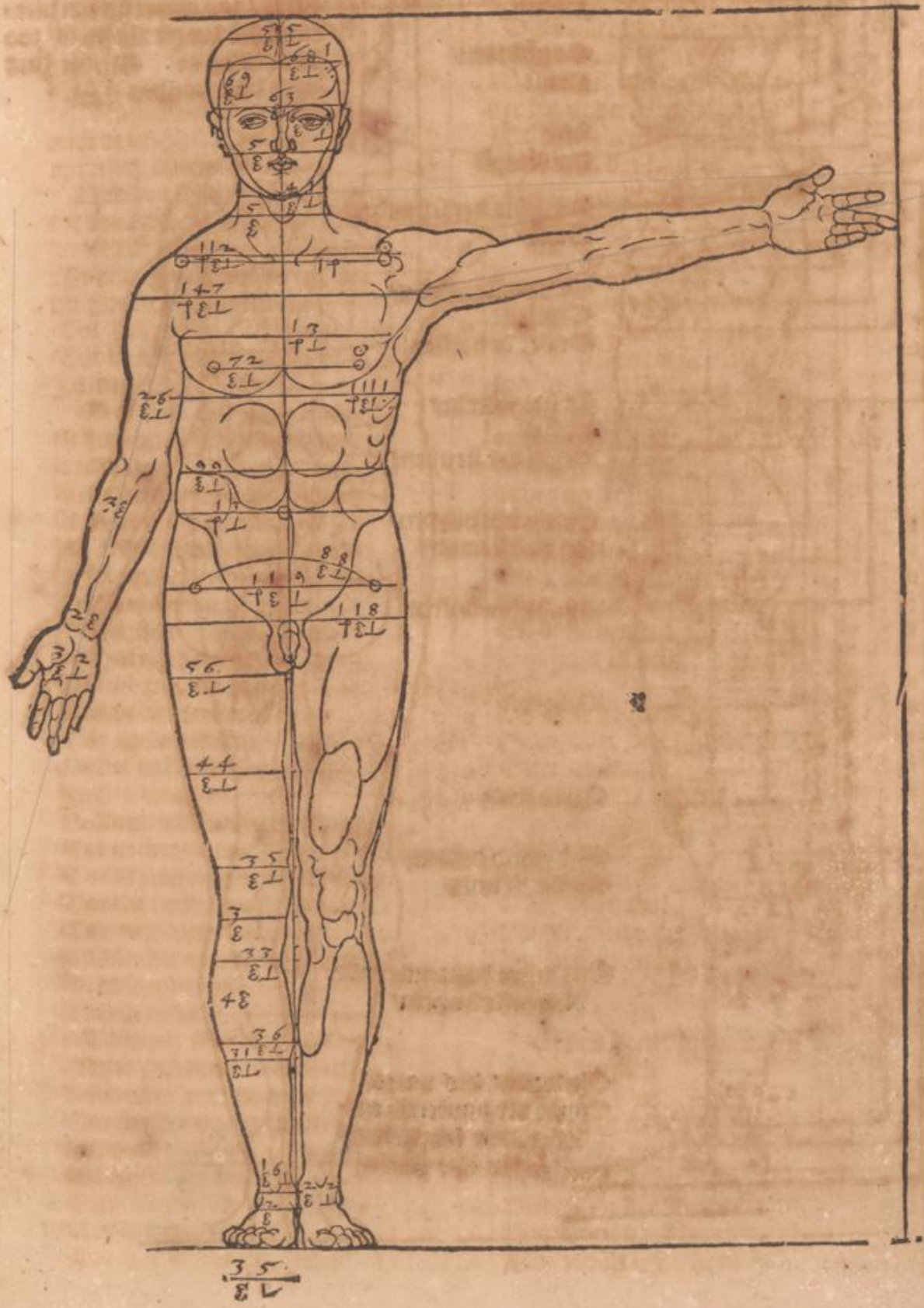

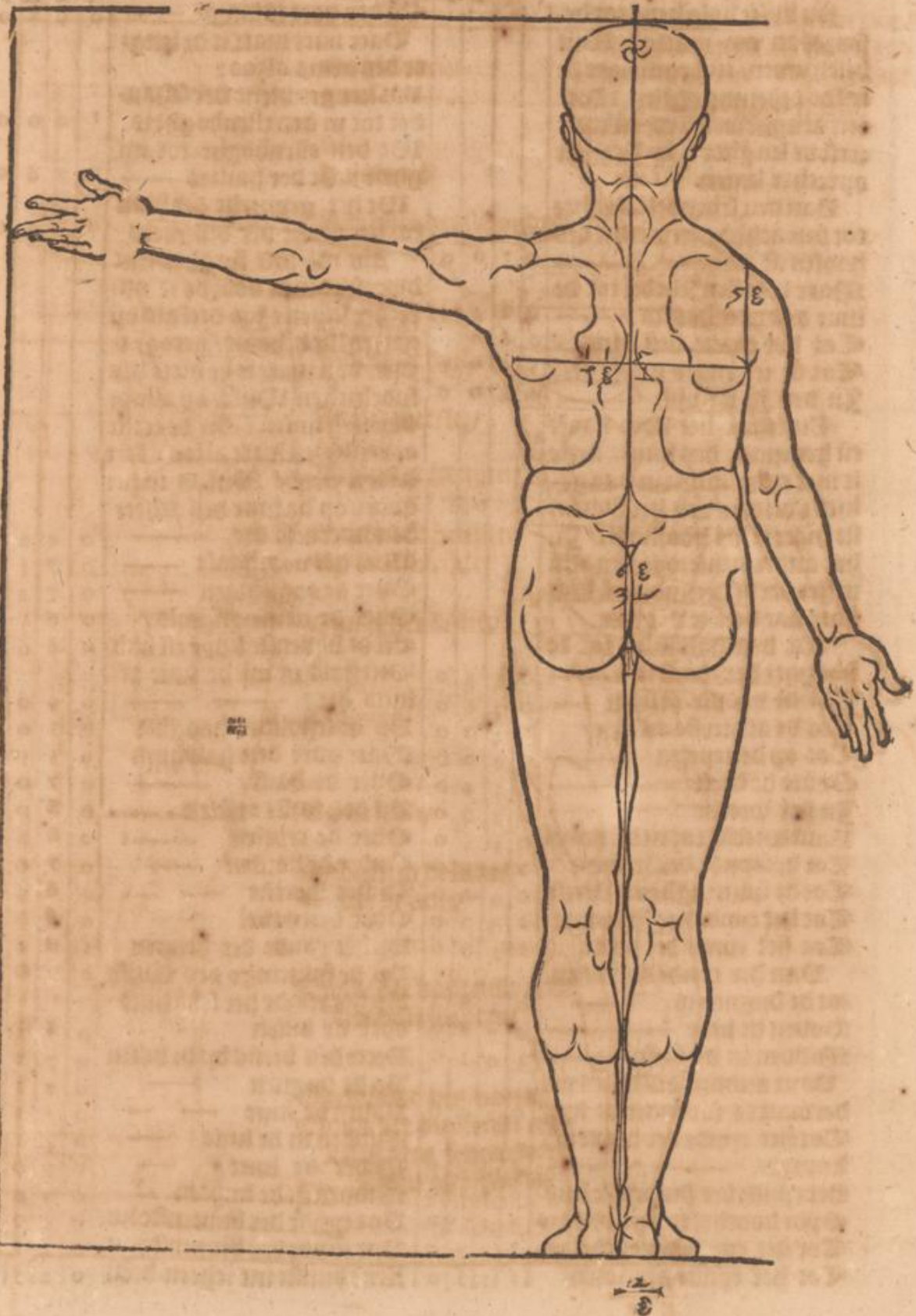
- Schepdel/
- Achtersten werbel/
- Stern/
- Ooghbraen/
- Neuse/
- kin/
- Halskupl/
- Hooghte der schouder/
- Borst/
- De voorste orfelen/
- Tepelen/
- Onder de borsten/
- In het weecke/
- Navel/
- Beginder der heupen/
- Eynde der heupen/
- Op de schaemte/
- Eynde der billen/
- Dygnen/
- Op de knie/
- Midden in de knie/
- Onder de knie/
- Eynde der buytenste ende binnenste kuyten/
- Ghevoicht des voets/
- Eynde der buytenste ende kelen aene scheenbeen/
- Solen ofte platts.

8 0
6 0
4 0
5 0
3 0
0 0
6 0
1 0
6 0
2 0
0 0
5 0
6 0
0 0
0 0
2 0
5 0
3 0
0 0

Hande

Nu wil ic volghens tot desen Van een matigh Wijs beschrijven/ en begin naer de selfde ordeninge gelijc te voren aenghewesen is/ en meet eerst de lenghte / by de eerste oprechte linien.

Van den schepdel hooghte tot den achtersten werbel des hoofts ist

Maer van den schedel tot de linie des voorhoofts

Tot het eynde des kins

Tot de schouder hooghte/

In den halskuyt/

Tusschen het voor-hoofte en het eynde des kins / deele ic met twee linien in drie gelijcke velden/ aen het bovenste maec ic het voorhoofte/ In het ander neuse/ooghen/ En in het derde den mont en kin/ daer nae deel ic voorder.

Wt den halskuyt tot de hooghte der borst is

Tot de voorste orselen

Tot de achterste orselen/

Tot op de tepelen

Onder de borst

In het weecke

Dant weecke tot in de navel

Tot het eynde der heupen

Tot de splijtingh des Wijs

Tot het eynde der schaemte/

Tot het eynde der billen/

Van het eynde der billen/

tot de dygnen is

Boven de knie

Midden in de knie

Dant midden des knies ne-

derwaerts/tot onder de knie

Tot het eynde der buytenste

kuyten/

Het eynde der binnenste kuy-

ten/

Op de hooghte des gewrichts

Tot het eynde der enckelen

Tot het eynde der solen/

En den voet is langh

Daer naer maec ic de lengte des arms alzo:

Wt het gewricht der schou-

der tot in den ellenboghe is

Wt den ellenboghe tot int

gewricht der hant is

Wt het gewricht der hant

tot het eynde der vinghers

Als nu dese lenghte met

dwerschlinien door de 3. op-

rechte linien / zoo veel als by

een segelic behoort / getogt te

zijn / dan maec ic de dicte des

spdelijcken Wijs/ op alle de

dwersch linien / by de eerste

oprechte/ en mete alzo: Het

neven-ziende Wijs is in het

hoofte/ op de linie des achter-

sten werbels die

Over het voorhoofte

Over de ooghbraen

Over de neuse en hals /

En de bovenste lippē en hals

Den hals is op de linie des

kins die

By de schouder-hooghte

Maer over den halskuyt

Over de borst /

By de voorste orselen

Over de tepelen

Onder de borsten

In het weecke

Over den navel

By het eynde der heupen

By de splijtinge des Wijs

By het eynde der schaemte

over de billen

Dicte des heens by de billen

By de dygnen

Boven de knie

Midden in de knie

Onder de knie

Midden in de kuyten

Byt eynde der buytenste ku-

yen

Byt eynde der binnenste ku-

yen

Aent dunste int scheen-been/

	T	E	L	%
En den voet is langh	0	9	8	0
Daer naer maec ic de lengte des arms alzo:				
Wt het gewricht der schouder tot in den ellenboghe is	1	0	0	0
Wt den ellenboghe tot int gewricht der hant is	0	7	6	0
Wt het gewricht der hant tot het eynde der vinghers	0	6	2	0
Als nu dese lenghte met dwerschlinien door de 3. oprechte linien / zoo veel als by een segelic behoort / getogt te zijn / dan maec ic de dicte des spdelijcken Wijs/ op alle de dwersch linien / by de eerste oprechte/ en mete alzo: Het neben-ziende Wijs is in het hoofte/ op de linie des achtersten werbels die	0	4	6	0
Over het voorhoofte	0	7	1	0
Over de ooghbraen	0	7	2	0
Over de neuse en hals /	0	6	5	0
En de bovenste lippē en hals	0	6	0	0
Den hals is op de linie des kins die	0	4	0	0
By de schouder-hooghte	0	5	0	0
Maer over den halskuyt	0	5	5	0
Over de borst /	0	7	0	0
By de voorste orselen	0	8	0	0
Over de tepelen	0	8	2	0
Onder de borsten	0	7	4	0
In het weecke	0	6	4	0
Over den navel	0	8	0	0
By het eynde der heupen	1	0	4	0
By de splijtinge des Wijs	0	9	0	0
By het eynde der schaemte over de billen	0	8	5	0
Dicte des heens by de billen	0	7	2	0
By de dygnen	0	7	1	0
Boven de knie	0	5	1	0
Midden in de knie	0	4	1	0
Onder de knie	0	7	0	0
Midden in de kuyten	0	4	4	0
Byt eynde der buytenste kuyten	0	4	0	0
Byt eynde der binnenste kuyten	0	3	5	0
Aent dunste int scheen-been/	0	2	5	0

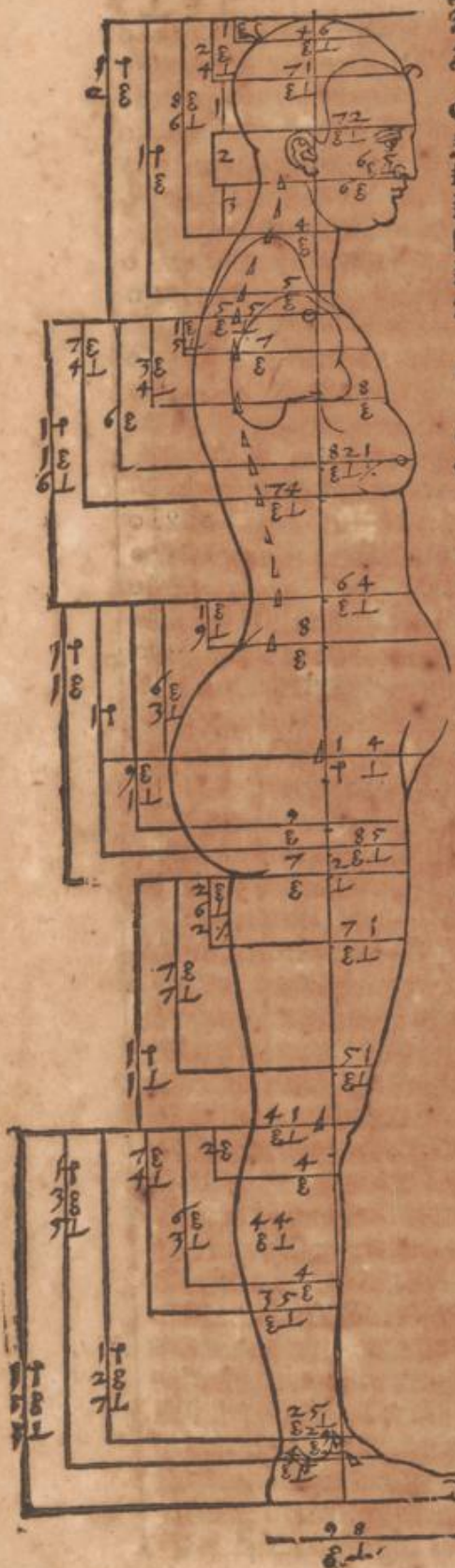
van de Proportie des Menschen.

1 %
8 0
0 0
6 0
2 0
6 0
1 0
2 0
5 0
0 0
0 0
5 0
0 0
2 0
4 0
4 0
0 0
4 0
0 0
1 0
1 0
0 0
4 0
0 0
5 0
5 0

	T	E	L	%
In het ghewicht	0	2	9	0
In de voet/ by het eynde der buptenste enckelen	0	4	4	0
Hier na maec ic de dicte des spdelijcken arms also:				
De arm is in de schouder dic	0	4	4	0
Onder de orsel in de muys	0	3	8	0
In den ellenboghe	0	2	7	0
Door den ellenboghe	0	2	6	0
By het ghewicht der hant	0	1	5	0
Ende de handt is dick	0	1	8	0
Daer na maec ic de bzeete des van voren ziende Wijs/ by de ander oprechte linien/ op allen dwersly/linien also:				
Het Wif is int hooft/ op de linie des achtersten wer- vels bzeedt	0	4	8	0
Over het voor hooft	0	6	5	0
Over de ooghbraen	0	6	0	0
Over de ooren	0	6	5	0
Over neuse en kinnebacken	0	4	9	0
Onder de kinne is den hals bzeet	0	3	8	0
By de hooghte der schouderē	1	0	2	0
Over den hals-kupl/	1	2	2	0
Op dese linie staen de schou- derleden wijt vā malkander	0	9	3	0
De bzeete over de bozst ende schouderen is	1	3	9	0
Tusschen de orselen ist bzeet	0	9	0	0
Tusschen de tepelen	0	7	4	0
Ende het lijf is onder de boz- sten bzeedt	0	9	9	0
In het weecke	0	9	3	0
Daer over de navel	1	2	6	0
Over het eynde der heupen	1	4	0	0
Op dese linie staen de heupen wijt van malkanderen met de bovenste ghewichten der beenen	1	0	0	0
En by de splijtinghe de bze- te des lijfs	0	3	8	0
En de bzeete by de schaemte	0	7	0	0
By het eynde der billen is het been bzeet	0	6	7	0
Daer by de dpgnen	0	6	2	0

	T	E	L	%
Boven de knie	0	4	4	0
Widden inde knie	0	4	0	0
Onder de knie	0	3	8	0
Widden in de kupten	0	4	0	0
By't eynde der buptēste kup.	0	3	5	0
By't eynde der binnēste kup.	0	3	0	0
Onder aen't scheenbeen aen het dunste.	0	1	7	0
Over de enckelen	0	2	0	0
Door den voet onder de ene- kelen	0	1	8	0
En den voet is bzeet	0	3	4	0
Daer na maec ic de bzeete des van voren zierenden arms.				
Des Wijs arm is in de muys bzeet	0	2	9	0
Achter den ellenboghe	0	1	5	0
Door den ellenboghe	0	2	9	0
Byt ghewicht der handt	0	1	9	0
En de hant is bzeet	0	3	0	0
So nu alle lenghten/dicten ende bzeeten des Wijs be- schreven zijn/ dan t rec ick de proportie/ des van besyden- ziende/ by de eerste en twee- de oprechte linien.				
Daer na omtrec ick by de derde oprechte linie/ de pro- portie des van achteren zien- de Wijs/ ende omsluyt die met de buptenste linien des van voren ziende Wijs.				
En achter syn de orselen des Wijs leeger dā de voor- ste/daerom is wt der hoogh- te des hals-kupls tot onder de achterste orselen	0	4	0	0
En het Wif is achter tuss- schen de orselen bzeet	1	0	8	0
En de splijtinghe der billen van beneden opwaerts	0	6	6	0
De vercken syn bzeet	0	1	8	0
En eben ghelijc hier boven beschreven is/ alzo hebbe ic het hier na afgebeelt/om alzo myne meeninghe te beter te doen verstaen.				

H

Sheydel/
Achterste werb.
Stern/

Ooghbraen/
Neuse/
kin/
Hooghte der
schouder/
Halskupt/
Bozst/

Oxfelen/

Tepelen/
Onder de bozstē

In het weecke/
Navel/

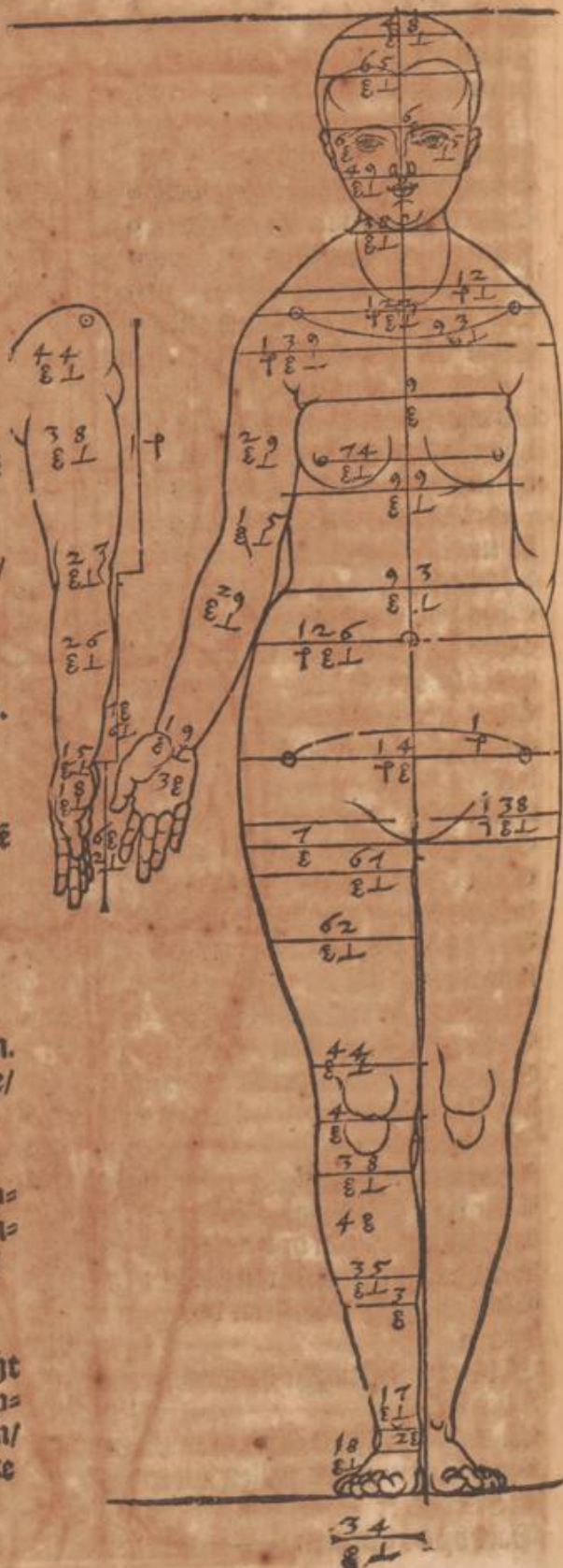
Beginder hen.
Splytinghe/
Eynde der
schaemte/
Eynde der billē

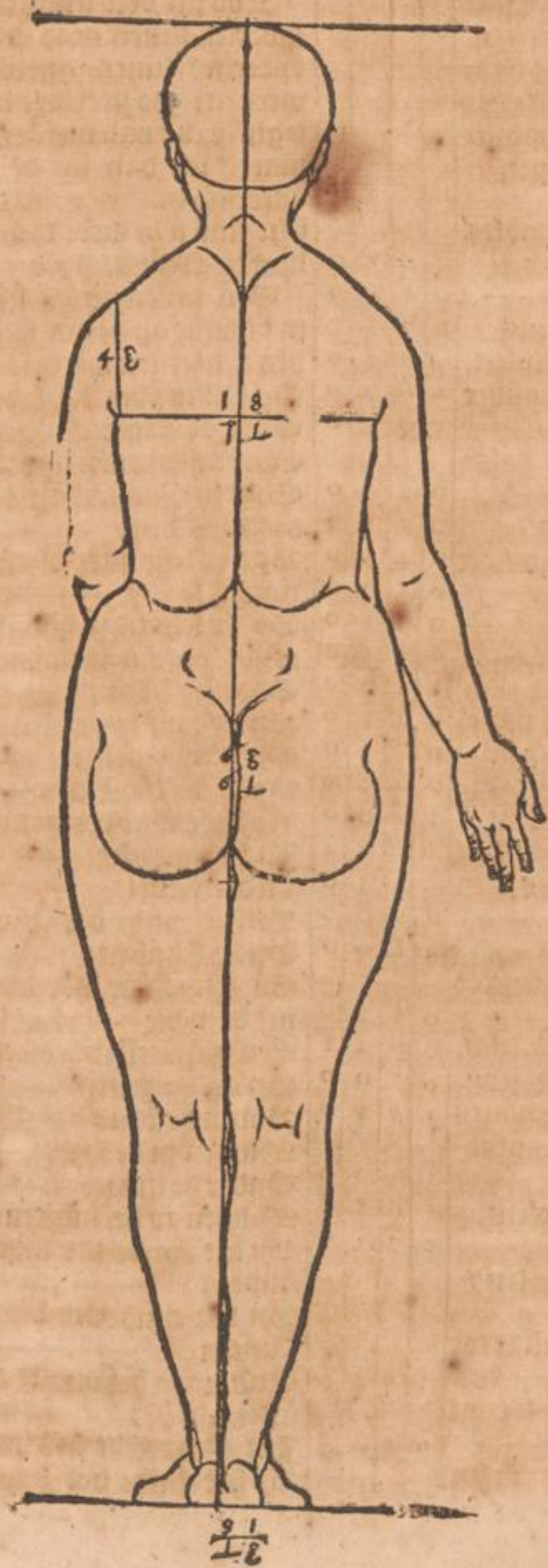
Dygnen/

Op de knie/
Middē in de kn.
Onder de knie/

Eynde der buy-
tenste ende bin-
nenste kupten/

Des ghewricht
Eynde der buy-
tenste enckelen/
Solen ofte
platte.

T E L X

Nu wiltic volghens eenen
 anderen Man meten / op de
 selfde manier als den eersten.
 Maer nu neme ic eerst vooz
 my ende mete de lenghte der
 lidmaten/ en ander noodige
 dinghen/by de eerste oprech-
 te linien alzo:

Van de schepdel des hoofts
 tot den achtersten werbel. 0 0 7 0
 Tot het voozhoofte 0 1 4 0
 Tot het eynde des kins
 Hooghte des schouder-veef. 0 8 4 0
 Tot de hooghte der schouder 1 0 0 0
 Tot den halsknyl 1 0 6 0
 Ut de hooghte des hals-
 knyls tot op de borst/
 Tot de voozste orselen 0 3 5 0
 Tot de achterste orselen /
 Tot op de tepelen 0 5 0 0
 Onder de borst 0 6 2 0
 Tot het eynde des borstbees
 In het weecke 1 1 0 0
 Vant weecke tot in de navel 0 1 9 0
 Tot het eynde der heupen 0 1 9 0
 Op de schaemte/ 0 7 3 0
 Tot het eynde der billen/
 Van het eynde der billen/
 tot de dygnē of dicte des bees 0 7 5 0
 Tot op de knie 0 9 0 0
 Midden in de knie 1 1 6 0
 Vant midden des knies/tot
 onder de knie is 0 1 7 0
 Het eynde der buytenste kuy-
 Het eynde der binnenste kuy- 0 6 2 1
 Op het ghewricht des voets 0 7 0 0
 Tot het eynde der buyten-
 ste enckelen 1 4 3 0
 Tot het eynde der solen/
 En den voet is langh 0 9 3 0
 Daer naer maec ic de leng-
 te des arms alzo:

Ut het schouder-ghelidte tot
 in den ellenboghe is 1 1 2 0
 Ut den ellenboghe tot int
 ghewricht der hant 0 8 0 0
 Ut het lidte der hant / tot het

eynde der vinghers
 Zoo nu dese lenghte met
 dwersch-linien dooz de drie
 oprechte linien ghetoghen
 werden / zoo veel dier by een
 jeghelijcke van noode is / zoo
 maeck ick dan by de eerste
 oprechte linien / op alle dwer-
 sche linien de dicte des spde-
 lijcken Mans / alzo

Den nebenziende Man is
 in t hooft / op de dwerschlinc
 des achtersten werbels die 0 4 7 0
 Op de linie des voozhoofts 0 6 0 0
 Over de neuse en t hooft 0 6 0 0
 Over de bobenste lippe en nec 0 5 7 0
 Ende den hals is op de linie
 des kins dick 0 3 8 0
 By des schouder-bleesch
 hooghte 0 4 0 0
 By de schouder-hooghte 0 4 5 0
 Maer over den halsknyl 0 4 9 0
 Over de borst / 0 7 0 0
 By de voozste orselen 0 7 7 0
 Over de tepelen 0 7 9 0
 Onder de borsten 0 7 7 0
 By het eynde des borstbeens 0 7 8 0
 In het weecke 0 6 4 0
 In den navel 0 6 5 0
 By het eynde der heupen 0 7 6 0
 Op de schaemte 0 7 0 0
 En ten eynde der billen is
 het been die 0 5 7 0
 Een weynich nederwaerts 0 5 5 0
 By de Dygnen 0 5 5 0
 Boven de knie 0 4 0 0
 Midden in de knie 0 3 6 0
 Onder de knie 0 3 6 0
 Midden in de kuyten 0 4 0 0
 By het eynde der buytenste
 kuyten 0 3 6 0
 By het eynde der binnenste
 kuyten 0 3 3 0
 Onder aen het dunste des
 scheen-beens 0 2 2 0
 Int ghewricht des voets 0 2 5 0
 By het eynde der buytenste

T E L X

1 %
5 0
7 0
0 0
7 0
8 0
0 0
5 0
9 0
0 0
7 0
9 0
7 0
8 0
4 0
5 0
6 0
0 0
7 0
5 0
0 0
6 0
6 0
0 0
6 0
3 0
2 0
5 0

	T	E	L	%		T	E	L	%
enckelen dooz den voer.	0	3	0	0	Over de heupen	1	8	0	0
Hier na maec ic de dicte des spdelijcken arms also :					Op dese linie staen de heupen wijt van malkanderen	0	7	9	0
Den arm is in het schouder- ghelide dick	0	4	1	0	En de bzeete by de schaemte	1	0	7	0
Onder de orsel in de mups	0	3	6	0	By het eynde der billen is het been bzeet	0	4	8	0
In den ellenboghe	0	2	5	0	Maer by de dpgnen	0	4	0	0
Dooz den ellenboghe	0	2	5	0	Boven de knie	0	3	2	0
By het ghewicht der hant	0	1	4	0	Midden inde knie	0	3	0	0
Ende de handt is dick	0	1	7	0	Onder de knie	0	3	0	0
Daer na maec ic de bzeete des van voren ziende Mans/ by de ander oprechte linien/ op allen dwerfch linien also:					Midden in de kuyten	0	3	7	0
Den Man is int hooft/op de linie des achtersten wer- vels bzeedt	0	4	5	0	By t eynde der buytste kuyt.	0	3	2	0
Op de linie des vooz hoofts/ Midden dooz het vooz-hooft	0	5	8	0	By t eynde der binnste kuyt.	0	2	8	0
Over de ooghbzaen	0	6	2	0	Onder aen't scheenbeen aen het dunste.	0	1	5	0
Over de ooren	0	6	0	0	Dooz yet ghewicht	0	1	8	0
Over de neuse ende kinne- backen	0	6	4	0	Over de enckelen	0	2	0	0
En by de kinne is den hals bzeet	0	4	8	0	Dooz den voer onder de enc- kelen	0	1	9	0
Maer by des schouder- bleefch hooghte is het	0	3	7	0	En den voer is bzeet	0	3	4	0
By de hoochte der schouderē	0	4	2	0	Daer naer maeck ick de bze- te des van voren zierenden arms.				
Over den hals-kuyt/	1	2	8	1	Des Mans arm is in de mups bzeet	0	2	5	0
Op dese linie staen de schou- derleden wijt vā malkander	0	9	6	0	Achter den ellenboghe	0	2	2	0
De bzeete over de bozst ende schouderen is	1	4	0	0	Dooz den ellenboghe	0	3	0	0
Tusschen de orselen ist bzeet	0	9	7	0	Naerder teghen de hant	0	2	2	0
Tusschen de tepelen	0	6	5	0	Byt ghewicht der handt	0	1	8	0
Ende het lijf is by het eynde des bozst-beens bzeede	1	0	2	0	En de hant is bzeet	0	3	4	0
In het weecke	0	9	2	0	So nu alle lenghten/dieten ende bzeeten des Mans be- schreven zijn/ dan trec ick de proportie met zijne linien recht daer in / van besyden ziende/ by de eerste oprechte linie/en by de tweede oprech- te linien/den van voren-zien- den Man.				
Over de navel	0	9	7	0	Daer na omtrec ick by de derde oprechte linie / de pro- portie des van achteren zien- de Mans / ende met de buy-				
Maer tusschen het weecke en den navel is het vleefch wat besyden wt gheladen / alsoo dat de bzeete is	0	9	9	0					

tenste linien des van voren
ziende Mans.

Ende achter maeck ick
hem tusschen de orselen bzeet
Ende wt de hooghte des
hals-kupls tot de achterste
orselen ——— ———
En de splijtinghe der billen

7 E L Z

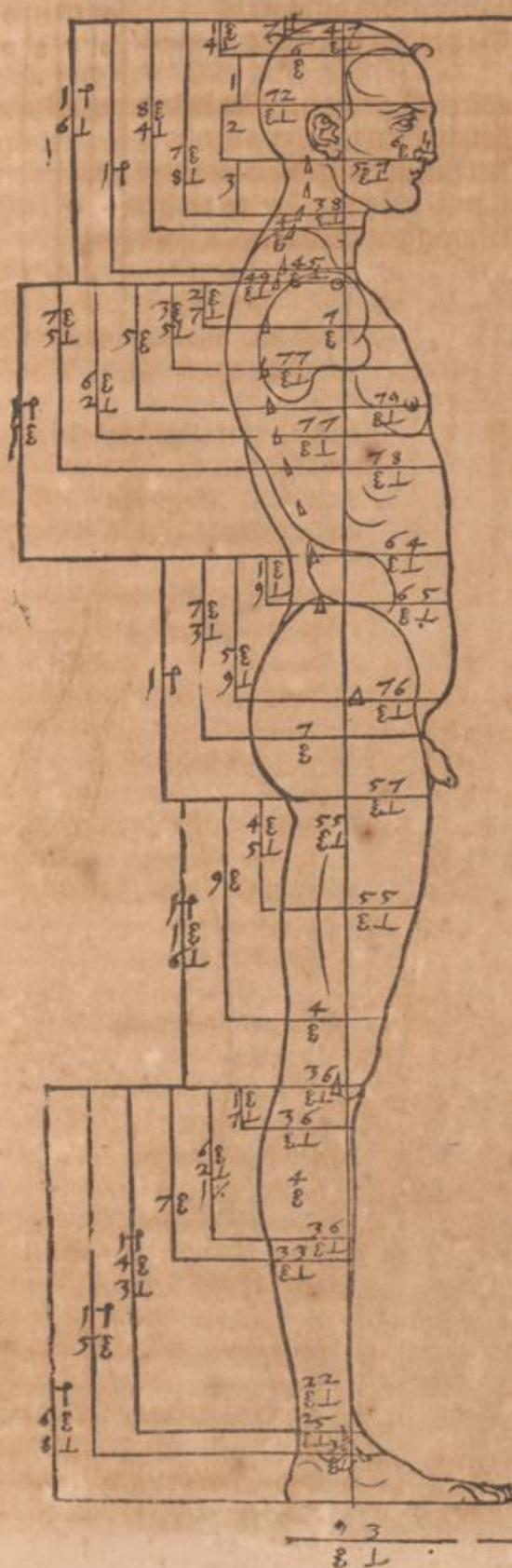
1	1	5	9
0	4	3	0

van beneden opwaerts
De versten syn bzeet ———

En even gelijc het hier boven
beschreven is/ alzo hebbe ic
het hier na afgebeelt/om alzo
myne meeninghe te rechte
te moghen verstaen.

7 E L Z

0	6	0	0
0	1	8	0

- Schepdel/
- Achtersten werbel/
- Stern/
- Ooghbraen/

- Neuse/
- kin/

- Hoochte deschouderble.
- Hoochte der schouder/
- Hals-kupl/

- Boest/
- Tepelen/
- Onder de borsten/
- Eynde des borstbeens/
- In het wecke/

- Nabel/

- Eynde der heupen/
- Op het ghemacht/

- Eynde der billen/

- De dygnen oft dichte des
beens/

- Op de knie/
- Midden inde knie
- Onder de knie/

- Eynd der buytenste ende
der binnenste kuyten/

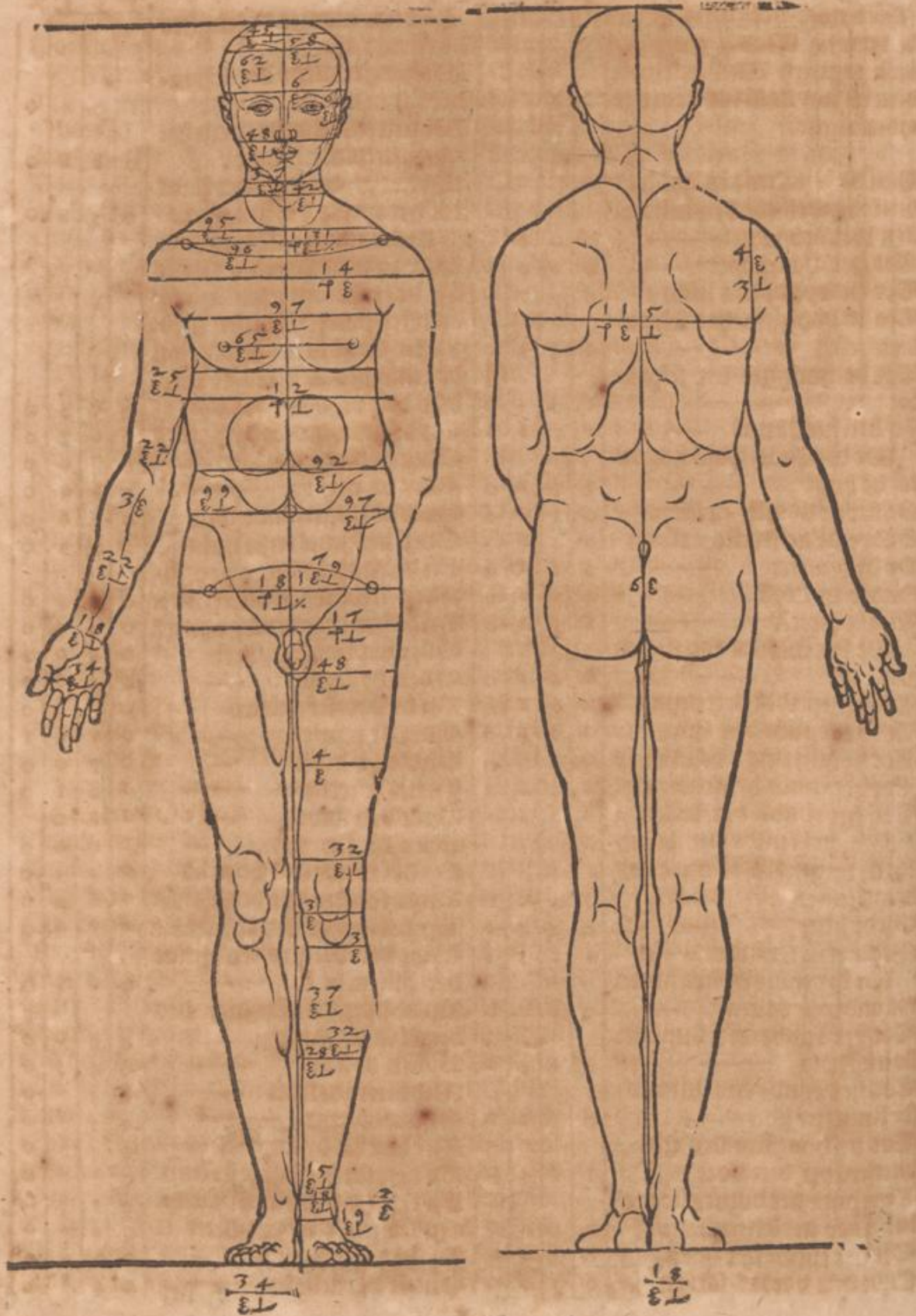
- Op het ghewicht des
voets/
- Eynde der buytenste ene
kelen/

- Solen des voets.

H iij

Handwritten signature or note at the bottom of the page.

	T	E	L	%		T	E	L	%
Hier naer volghens wil ic den voorsz Man / een ghe-lyck matigh Wijs beschrij-ven / en houde alzo de eerste ordeninghe.					Hier nae maec ic de lenghte des arms also :				
Van de hooghte des hoofts / den scheidel / tot den achter- sten werbel / is	0	0	6	0	Wt het gewricht der schou- der tot in den ellenboghe	1	0	6	0
Tot het voorhoofd	0	2	0	0	Wt den ellenboghe tot in het ghewricht der hande	0	8	8	0
Tot het eynde des kins	0	7	7	0	Wt het ghewricht der hant tot het eynde der vinghers	0	5	8	0
Tot de hooghte des schou- der vleesch	0	8	3	0	Daer nae maec ic de dicte des van bespde ziende Wijs				
Tot de hooghte der schou- der	1	0	4	0	by de eerste oprechte linien / op allen dwersche linien alzo:				
In den halskupl	1	1	1	1	Het Wijs is int hooft / op de linie des achtersten wer- vels breedt	0	4	5	0
Wt den hals kupl henen / tot de borst	0	1	7	0	Op de linie des voorsz hoofts Over de ooghbzcn	0	6	7	0
Onder de voorste orselen	0	3	2	0	Over de neuse	0	7	0	0
Onder de achterste orselen	0	4	0	0	Over de lippen ende hals	0	5	6	0
Op de tepelen	0	6	1	0	Over de kinne ende hals	0	5	5	0
Onder de borst	0	7	6	0	En den hals is by de hooght- te des schouder vleesch dick	0	3	5	0
In het weecke	1	1	3	0	By de hooghte der schouderē	0	4	4	0
Wt het weecke tot in den nabel ist	0	2	1	0	Over het halskuplken	0	5	0	0
Tot het eynde der heupen	0	6	1	0	Over de borst	0	6	6	0
Tot het eynde des buycks	0	7	0	0	By de voorste orselen	0	7	3	0
Tot de splijtinge des Wijs	0	8	5	0	Over de tepelen	0	7	6	1
Tot het eynde der schaemte	0	9	6	0	Onder de borst	0	7	0	0
Tot het eynde der billen	1	0	3	7	In het weecke	0	6	1	0
Van het eynde der billen tot de dygnen ofte dicte des beens is het	0	4	5	0	Over den navel	0	8	0	0
Op de knie	0	9	0	0	Over de heupen	1	0	0	0
Midde in de knie	1	1	2	1	By het eynde des buycks	0	9	3	0
Wt het midden des knies tot onder de knie ist	0	2	0	0	By de splijtinghe des Wijs	0	8	0	0
Tot het eynde der buyten- ste kupten	0	6	4	0	By het eynde der schaemte	0	7	6	0
Tot het eynde der binnen- ste kupten	0	7	2	0	Ende het been is ten eynde der billen di k	0	6	9	0
Tot de hooghte des ghe- wichts op den voet	1	3	4	0	By de dygnen ofte dicte des beens is het dick	0	6	0	0
Ten eynde der buytenste ene- kel naen het scheenbeen	1	4	4	0	Boven de knie	0	4	5	0
Tot het eynde der solen	1	6	0	0	Midde in de knie	0	3	9	0
Ende den voet is langh	0	9	0	0	Onder de knie	0	3	8	0
					Midde in de kupten	0	4	1	0
					By t eynde der buytenste kup.	0	3	4	0
					By t eynde der binnenste kup.	0	3	2	0
					Onder aen't scheen-been	0	2	3	0
					In het ghewricht	0	2	6	0
					Onder de enckelen	0	4	1	0

Hier na maect ic de dicte des
spdelijcken arms also:

Den arm is in de schouder
dick

Onder de orsel in de mups

In den ellenboghe

Dooz den ellenboghe

In het ghewicht der hant

Ende de handt is dick

Daer na maect ic de bzeete
des van voren ziende Wijs/
by de ander oprechte linien/
op allen dwersch linien also:

Het Wijs is int hooft / op
de linie des achtersten wer-
vels bzeedt

Over het voor hooft

Over de ooghbraen

Over de ooren

Over de neuse ende kinne-

backen

En by de kinne is den hals
bzeet

Maer by des schouder-

bleesch hooghte is het

By de hoochte der schouderē

Over den hals-kupl /

Op dese linie staen de schou-

derleden wijt vā malkander

De bzeete over de bozst ende
schouderen is

Tusschen de orselen ist bzeet

Tusschen de tepelen

Ende onder de bozsten is het
lichaem bzeedt

In het weecke

Over de navel

Over de heupen

Op dese linie staen de beenen
in de heupen wijt van malk-

kanderen

Ende de bzeete by het epnde
des bupcks

By de splijtinghe des Wijs

En het been is by het epnde
der schaemte bzeedt

By het epnde der billen is

T E L X

het been bzeet

Maer by de dpgnen

Boven de knie

Bidden inde knie

Onder de knie

Bidden in de kuyten

By't epnde der bupteste kuyt.

By't epnde der binnēte kuyt.

Onder aen't scheenbeen aen
het dunste.

In het ghewicht

Over de enckelen

Dooz den voet onder de enc-
kelen

En den voet is bzeet

Daer naer maect ic de bzeete
des van voren zienden arms

Den van voren ziende arm
is in de mups bzeet

Achter den ellenboghe

Dooz den ellenboghe

Byt ghewicht der handt

En de hant is bzeet

Zo nu alle lenghten / dicten
ende bzeeten des Wijs bes-
schreven zijn / dan trect ic de
proportie met hare linien
recht daer in / van besyden
ziende / by de eerste oprechte
linie / ende by de tweede / des
van voren-ziende.

Daer na omtrec ic by de
derde oprechte linie / des van
achterenziende Wijs / ende
met de buptenste linien des
van voren ziende Wijs.

Maer het van achteren zien-
de Wijs / is achter tusschen de
orselen bzeedt

De achterste orselen staen les-
ger dā de voorste / daerom ist
wt de hoochte des halskupls
tot onder de acht rste orselen

De splijtinghe der billen

Achter syn de versten bzeet

Also ic voor de Man beschre-
vē heb / beschrijf ic t Wijs ooc.

T E L %

0 6 0 1

0 5 5 0

0 4 2 0

0 3 5 0

0 3 4 0

0 3 9 0

0 3 4 0

0 3 0 0

0 1 1 0

0 1 8 0

0 2 0 0

0 1 9 0

0 3 2 0

0 4 5 0

0 6 2 0

0 5 7 0

0 6 4 0

0 4 8 0

0 3 3 0

0 3 6 0

0 8 7 0

1 0 2 2

0 8 3 0

1 2 6 1

0 8 6 0

0 5 6 0

0 9 0 0

0 8 5 0

1 1 4 0

1 2 5 0

1 0 0 0

0 8 7 0

1 2 4 0

1 2 3 0

0 6 1 0

0 4 0 0

0 6 5 0

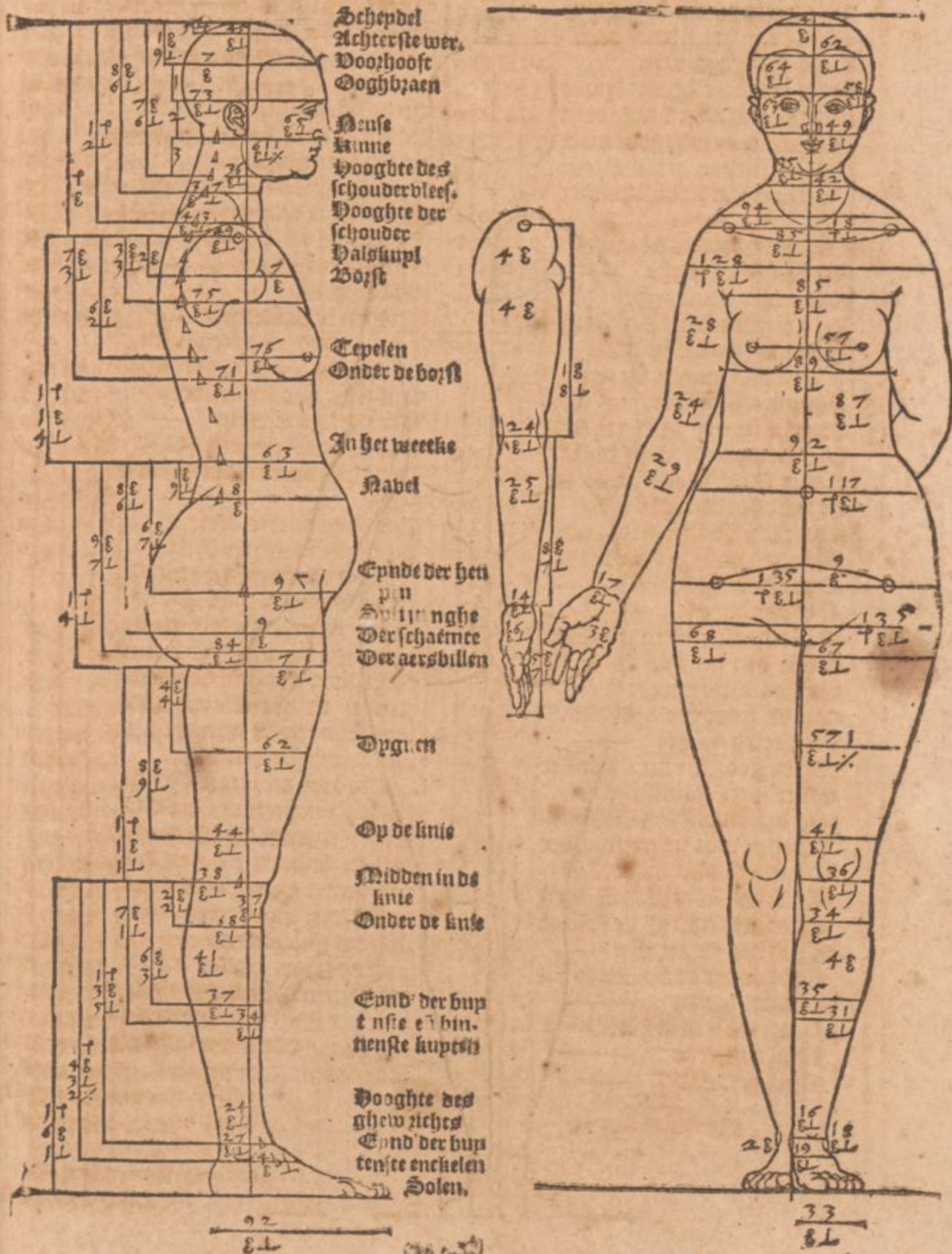
0 1 7 0

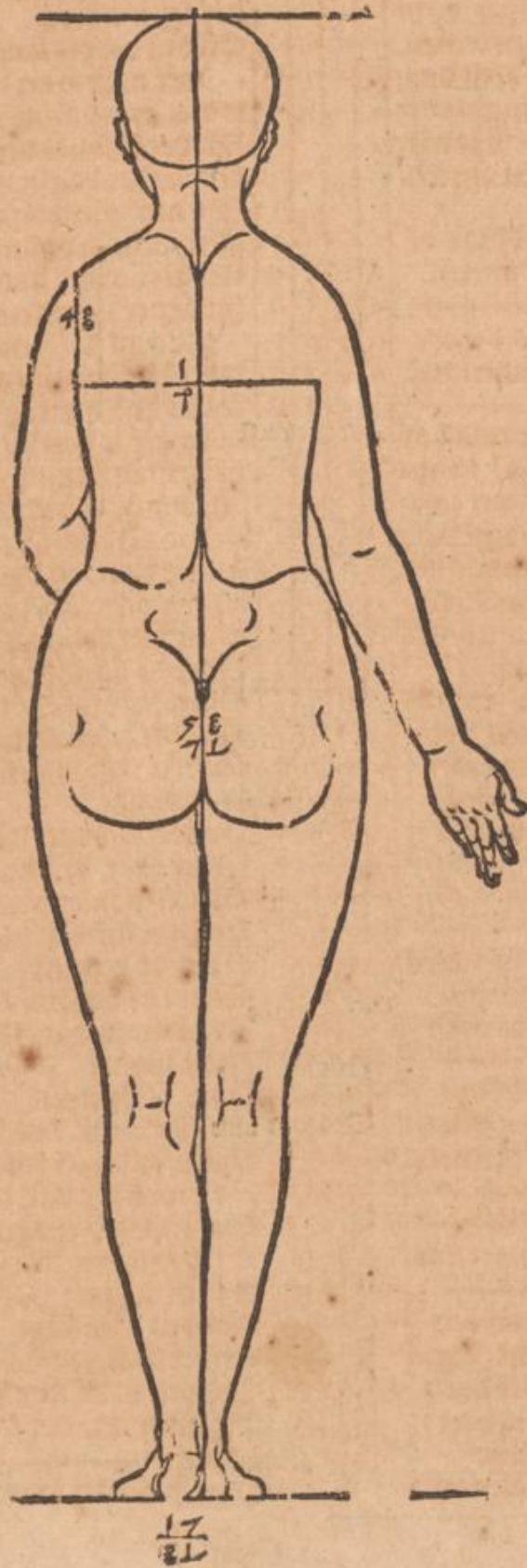
van de Proportie des Menschen.

				95					
T E L %				T E L %					
Hier naer volghens wil ic den voorsz Man / een ander matigh Wijs beschrijven en houde also de selfde ordeninghe.				Wat het ghewicht der orselen/tot in den ellenboghe	1	0	8	0	
Dan de hoochte des hoofts/ den scheydel/ tot den achtersten werbel/ is	0	0	5	0	Wat den ellenboghe tot in het ghewicht der hande	0	8	7	0
Tot het voorsz hooft	0	1	9	0	Wat het ghewicht der hant tot het eynde der vinghers	0	5	7	0
Tot het eynde des kins	0	7	6	0	Daer nae maect ic de dicte des Wijs / by de eerste oprechte linien/ op allen dwersche linien also:				
Tot de hooghte des schouderbleesch	0	8	6	0	Het Wijs is int hooft/ op de linie des achtersten werbels dick	0	4	5	0
Tot de hooghte der schouder	1	0	2	0	Op de linie des voorsz hoofts	0	7	0	0
In den halskuypl	1	1	0	0	Over de ooghbzaen	0	7	3	0
Wat den hals kuypl henentot de bozst	0	2	0	0	Over de neuse	0	6	5	0
Onder de voorsz orselen	0	3	3	0	Over de lippen ende hals	0	6	1	1
Onder de achterste orselen	0	4	0	0	Over de kinne ende hals	0	3	6	0
Op de tepelen	0	6	2	0	En den hals is by de hooghte des schouder bleesch dick	0	3	7	0
Onder de bozst	0	7	3	0	By de hoochte der schouder	0	4	3	0
In het weecke	1	1	4	0	Over het halskuyplken	0	4	9	0
Wat het weecke tot in den nabel ist	0	1	9	0	Over de bozst	0	7	0	0
Tot het eynde der heupen	0	6	7	0	By de voorsz orselen	0	7	5	0
Tot het eynde der schaemte	0	9	7	0	Over de tepelen	0	7	6	0
Tot het eynde der billen	0	0	4	0	Onder de bozsten	0	7	1	0
Dan het eynde der billen tot de dygnen ofte dicte des beens is het	0	4	4	0	In het weecke	0	6	3	0
Op de knie	0	8	9	0	Over den nabel	0	8	0	0
Midden in de knie	1	1	1	0	By het eynde der heupen	0	9	7	0
Wat het midden des knies tot onder de knie/ist	0	2	2	0	By de splijtinghe des Wijs is het	0	9	0	0
Tot het eynde der buytenste kuyten	0	6	3	0	By het eynde der schaemte	0	8	4	0
Tot het eynde der binnenste kuyten	0	7	1	0	Ende het been is ten eynde der billen dick	0	7	2	0
Tot de hooghte des ghewriches op den voet	0	3	5	0	By de dygnen	0	6	2	0
Ten eynde der buytenste enkelenaen het scheenbeen	1	4	3	2	Boven de knie	0	4	4	0
Tot het eynde der solen	1	6	1	0	Midden inde knie	0	3	8	0
Ende den voet is latigh	0	9	2	0	By het eynde der knieschijve/	6	3	7	0
Hier nae maect ic de lenghte des arms also:					Onder de knie	0	3	8	0
					Midden in de kuyten	0	4	1	0
					By het eynde der buytenste kuyten	0	3	7	0

	T	E	L	%		T	E	L	%
By't eynde binnenste kuyten	0	3	4	0	Over de heupen	1	3	5	0
Onder aen het scheen-been	0	2	4	0	Op dese linie staen de beenen				
Dooz het ghewicht	0	2	7	0	in de heupen wijt van malkander	0	9	0	0
Dooz den voet by het eynde					der kanderen				
der enckelen aent scheenbeen	0	4	1	0	By de splijtinghe des Wijfs	1	3	5	0
Daer nae make ic de diete					En het been is by het eynde				
des spdelijcken arms alzo:					der schaemte breekt	0	6	8	0
Den arm is in de schouder					By het eynde der billen ist	0	6	7	0
dick	0	4	0	0	Haer by de dpgnen	0	5	7	0
Onder de orsel in de muys	0	4	0	0	Boven de knie	0	4	1	0
In den ellenboghe	0	2	4	0	Midden in de knie	0	3	6	0
Dooz den ellenboghe	0	2	5	0	Onder de knie	0	3	4	0
In het ghewicht der hant	0	1	4	0	Midden in de kuyten	0	4	0	0
Ende de handt is dick	0	1	6	0	By't eynde der buytenste ku.	0	3	5	0
Daer na maec ic by de an-					By't eynde der binnenste ku.	0	3	1	0
dere oprechte linie / op alle					Onder in het scheen-been	0	4	6	0
dwersh. linien / de breeete des					Dooz het ghewicht	0	1	8	0
vā voren ziende Wijfs / alzo:					Over de enckelen is het	0	2	0	0
het Wijf is int hooft op					Dooz den voet onder de enc-				
de linie des werbels breeet	0	4	0	0	kelen	0	1	5	0
Over des voorhoofts linie	0	6	2	0	Ende den voet is breeet	0	3	3	0
Mid den dooz het voorhooft	0	6	4	0	De verste is achter breeet	0	1	7	0
Over de ooghbzaen	0	5	8	0	Zo nu alle lenghten / dicten				
Over de ooren	0	6	3	0	ende breeeten des Wijfs be-				
Over neuse en kinnebacken	0	4	9	0	schreven zijn / dan trec ick de				
Ende den hals is op de li-					propoztie met hare linien				
nie des kins breeet	0	3	5	0	recht daer in / van bespden-				
By de hooghte des schou-					ziende / by de eerste oprechte				
der vleesch is het	0	4	2	0	linie / ende by de tweede / des				
By de hooghte der schouder	0	9	4	0	van voren-ziende.				
Over den hals-kuyt /	1	0	8	0	Daer na omtrec ick by de				
Op dese linie staen de schou-					derde oprechte linie / des van				
der leden wijt vā malkander	0	8	5	0	achterenziende Wijfs / ende				
De breeete ober de borst is	1	2	8	0	met de buytenste linien des				
Tusschen de orselen ist breeet	0	8	5	0	van voren ziende Wijfs / en				
En achter tusschē de orselen	1	0	0	0	make haer van onderen op-				
Tusschen de tepelen	0	5	7	0	waerts ghespleten	0	5	7	0
Ende onder de borsten is het					Ende eben ghelijc ic hier				
lichaem breeet	0	8	9	0	beschreven hebbe / alzo heb-				
Nederwaerts in het lijf	0	8	7	0	be ic het Wijf hier naer voor				
In het weecke	0	9	2	0	ooghen ghestelt / om te beter				
Over den navel	1	1	7	0	te verstaen /				

1%
50
00
50
80
670
570
410
360
340
400
350
310
460
180
200
150
330
170
579

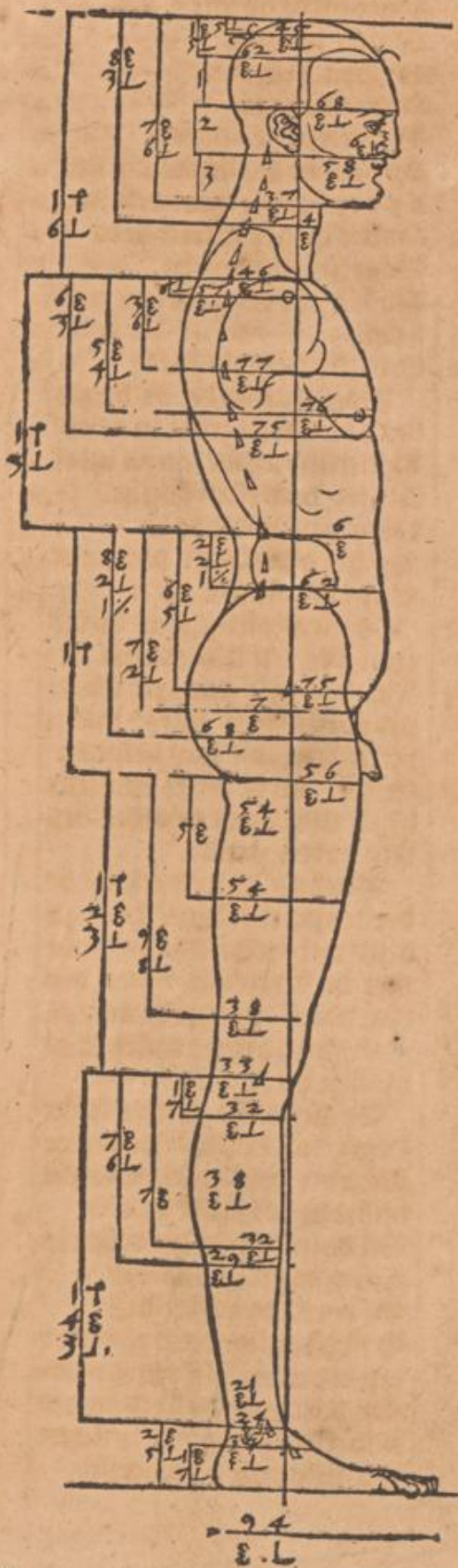

and
self
my
like
dun
te h
cot
Co
Co
hoc
In
de l
het
Owe
veld
hoo
neu
der
kuy
On
On
Co
On
In
Van
Co
Co
Op
Co
D
tot d
Co
Mid
Van
onde
Het e
Het e
Op
Van
tot h
Pan

van de Proportie des Menschen.

	T	E	L	%		T	E	L	%
Daer nu neme ic eerst vooz my ende mete de lenghte der lidmaten/en ander noodige dinghen/by de eerste oprechte linien alzo:					waerts / tot de enkelen aen het scheen-been	0	1	7	0
Van de schepdel linie af tot den achtersten werbel.	0	0	5	0	En den voet is langh	0	9	4	0
Tot het voozhoofd	0	1	5	0	Daer naer maec ic de lengte des arms alzo:				
Tot het eynde des kins	0	7	6	0	Wt het schouder-ghelid tot in den ellenboghe is	1	0	6	0
Hooghte des schoudervleef.	0	8	3	0	Wt den ellenboghe tot int ghewricht der hant	0	9	3	1
In den halskuypl	1	0	6	0	Wt het lidt der hant / tot het eynde der vinghers	0	6	1	0
Daer nae deele ic tusschen de linie des voozhoofs ende het eynde des kins/met twee dwerslinien in drie gelijke velden / in het bovenste het vooz-hoofd / in het ander de neuse/ ooghen en ooren/ in t derde de mont en kinne.					Zoo nu dese lenghte met dwersch-linien by de drie oprechte linien getogē werden/ zoo maec ic dan by de eerste oprechte linien/op alle dwersche linien de dicte des spdeslijcken Mans/ alzo				
Daer nae deele ic wyders					Den Man is in t hooft/opde lin. des achterste werfels dic	0	4	5	0
Wt de hooghte des halskuypls tot de schouderleden	0	0	6	0	Over het voozhoofd	0	6	2	0
Onder de voozste orselen	0	3	6	0	Over de ooghzaen	0	6	8	0
Onder de achterste orselen	0	4	2	0	Over de neuse is het	0	6	3	0
Tot op de tepelen	0	5	4	0	Over de bovenste lippen nec	0	5	8	0
Onder de borst	0	6	3	0	Ende den hals is op de linie des kins dick	0	3	7	0
In het weecke	1	0	3	0	By des schouder-vleesch ho.	0	4	0	0
Dant weecke tot in de nabel	0	2	2	1	Maer over den halskuypl	0	4	6	0
Tot het eynde der heupen	0	6	5	0	By de schouderlits hooghte	0	5	7	0
Tot het eynde des buycks	0	7	2	0	By de voozste orselen	0	7	7	0
Op de schaemte /	0	8	2	0	Over de tepelen	0	7	6	0
Tot het eynde der billen/	1	0	0	0	Onder de borsten	0	7	5	0
Van het eynde der billen/ tot de digne of dicte des befs	0	5	0	0	In het weecke	0	6	0	0
Tot op de knie	0	9	8	0	In den nabel	0	6	2	0
Midden in de knie	1	2	3	0	Over de heupen	0	7	5	0
Dant midden des knies/tot onder de knie is	0	1	7	0	By het eynde des buycks	0	7	0	0
Het eynde der buytenste kuy.	0	7	0	0	Onder billen en schaemte	0	6	8	0
Het eynde der binnenste kuy.	0	7	6	0	By t eynd der billē ist b ē dic	0	5	6	0
Op het ghewricht des voets	1	4	3	0	En weynich nederwaerts	0	5	4	0
Van het gewricht des voets tot het eynde der solen/	0	2	5	0	By de digne	0	5	4	0
Van het eynde der solen op					Boven de knie	0	3	8	0
					Midden in de knie	0	3	3	0
					Onder de knie	0	3	2	0
					Midden in de kuyten	0	3	8	0
					By het eynde der buytenste kuyten	0	3	2	0
					By t eynde der binnenste kuyten	0	2	9	0

	T	E	L	%		T	E	L	%
Onder aen het scheen-been	0	2	1	0	Maer by de dpgnen	0	4	0	0
In het ghewricht	0	0	4	0	Boven de knie	0	3	1	0
Dooz den voet by het eynde					Midden in de knie	0	2	8	0
der enckelen aent scheenbeen	0	3	7	0	Onder de knie	0	2	8	0
Daer nae make ic de dicte					Midden in de kupten	0	3	3	0
des sydelijcken arms alzo:					By t eynde der buytenste ku.	0	2	6	0
Den arm is in de schouder					By t eynde der binnenste ku.	0	2	4	0
dick	0	4	1	0	Onder in het scheen-been	0	1	4	0
By de achterste orsel	0	3	6	0	Dooz het ghewricht	0	1	8	0
In den ellenboghe	0	2	1	0	Dooz den voet onder de enckelen	0	1	2	0
Dooz den ellenboghe	0	2	5	0	Ende den voet is breet	0	3	2	0
By het ghewricht der hant	0	1	3	0	Daer na maec ic de breete				
Ende de handt is dick	0	1	6	0	des van voren zienden arms				
Daer na maec ic by de an-					Den arm is inde muys breet	0	2	5	0
dere oprechte linie / op alle					Achter den ellen boghe	0	2	0	0
dwerschlinien / de breete des					Dooz den ellenboghe	0	2	7	0
vā voren ziende Mans / alzo:					By het ghewricht der hant	0	1	7	0
De Man is int hooft op					Ende de hant is breet	0	3	2	0
de linie des achtersten wer-					Zo nu alle lenghten / dicten				
vels breet	0	4	1	0	ende breeten des Mans be-				
Op des voorhoofts linie	0	5	5	0	schreven zijn / dan trec ick de				
Midden dooz het voorhooft	0	6	0	0	pproportie met hare linien				
Over de ooghbzaen	0	5	1	0	recht daer in / van besyden				
Over de ooren	0	6	4	0	ziende / by de eerste oprechte				
Over neuse en kinnebacken	0	4	4	0	linie / ende by de tweede / des				
Ende den hals is op de li-					van voren-ziende.				
nie des kins breedt	0	3	4	0	Daer na omtrec ick by de				
By de hooghte des schou-					derde oprechte linie / den van				
der vleesch is het	0	4	0	0	achterenziende Mans / ende				
By den hals-kupl	1	1	4	0	met de buytenste linien des				
Op dese linie staen de schou-					van voren ziende Mans / en				
der leden wijt vā malkander	0	9	3	0	make hem achter tusschen de				
De breete over de borst is	1	3	5	0	orselen breet	1	0	2	0
Tusschen de orselen ist breet	0	8	8	0	De achterste orselen staen				
Tusschen de tepelen	0	6	3	0	leeger dan de borste / zoo is de				
Ende onder de borsten is het					hooghte des halskupls tot				
lichaem breedt	0	9	9	0	onder de achterste orselen	0	4	2	0
In het weecke	0	8	2	0	En de splijtinge der billen is				
Over den navel	0	9	0	0	van onderen opwaerts	0	5	5	0
By het eynde der heupen	1	0	2	0	De berste is achter breet	0	1	0	0
Op dese linie staen de beenen					Den Man omtrec ghy met				
in de heupen wijt van mal-					eenen passer / als ghy den ee-				
kanderen	0	7	3	0	nen voet des Passers in den				
En het been is by het eynde					navel set en den arm wtstrect				
des dupcks breedt	1	0	1	2	een wepnich opwaerts.				
By de schaemte	1	0	1	0					
By het eynde der billen ist	0	4	8	0					

Schedel/
Achterste werbel/
Doozhoof/
Ooghbracn/

Neuse/
Kin/
Des schouderble.
Halskuyl/
Schouder-lidc

De voozste orfelett
Tepelen/
Onder de boziken/

In het weecke/
Nabel/

Spnde der heupē/
Spnde des buyce/
Op de schaemte
Spnde der billen/

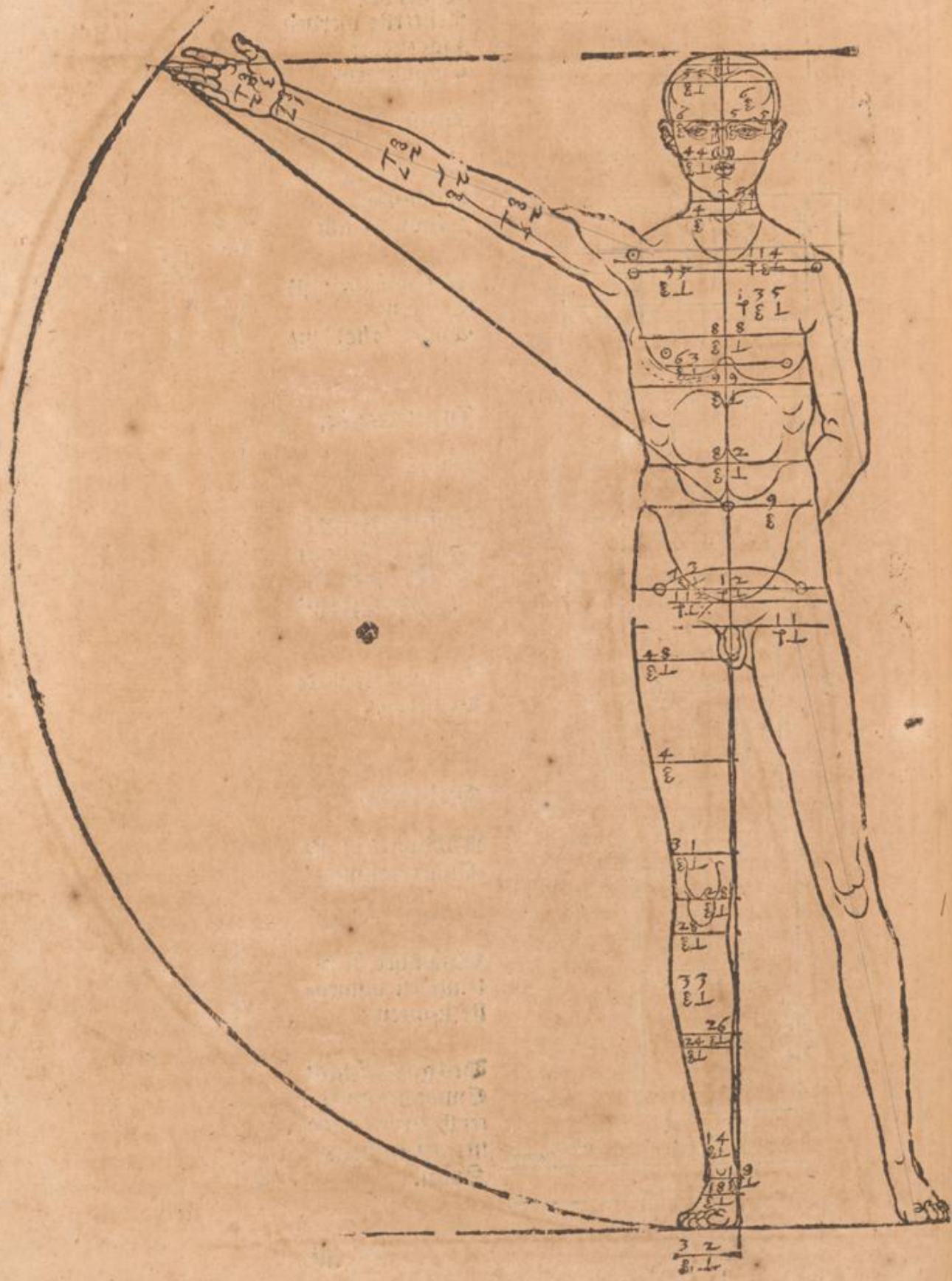
Dygnen ofte dicte
des beens/

Op de knie/
Middē in de knie/
Onder de knie/

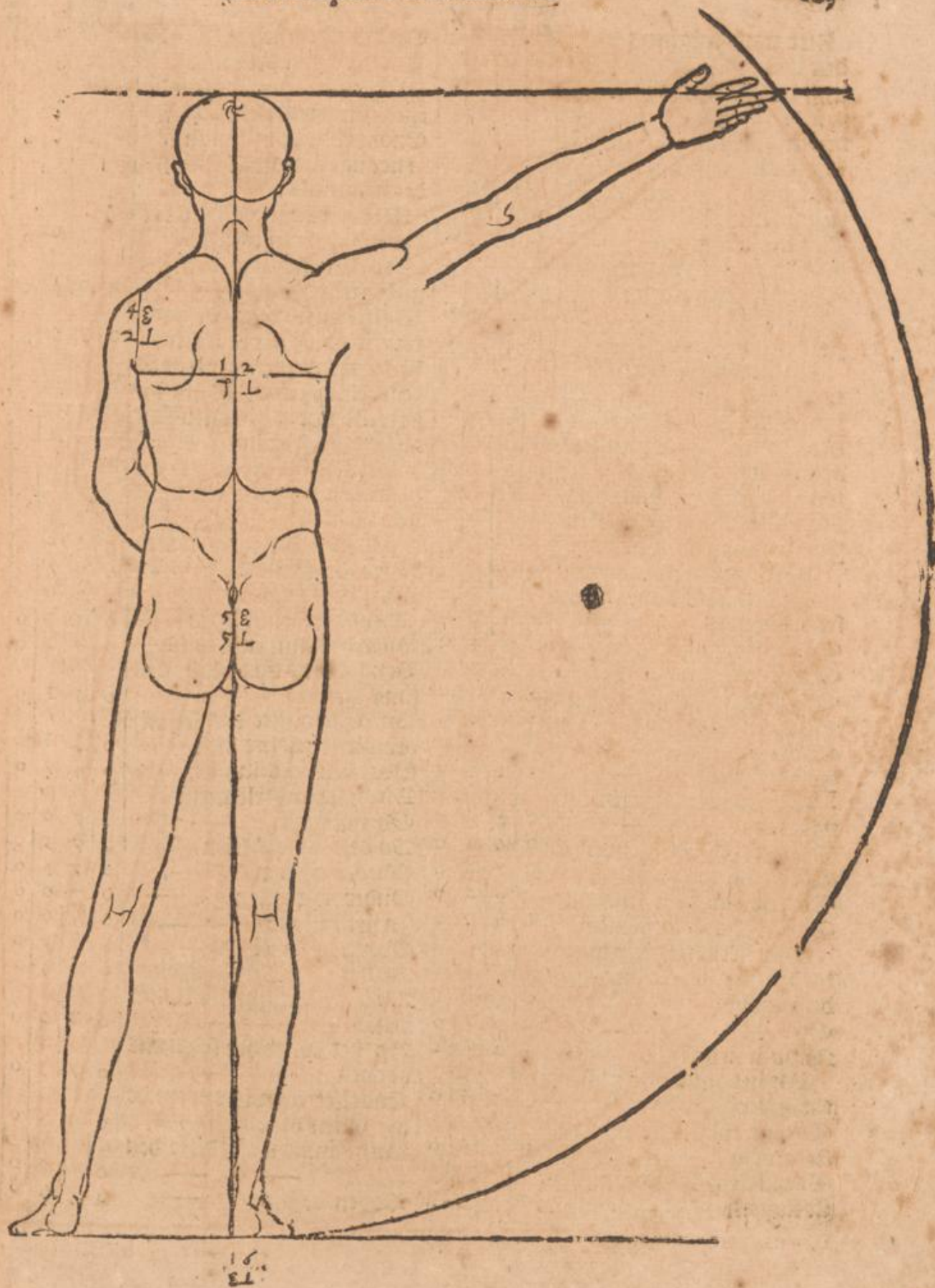
Spnde der buyt-
tenste en binnens-
te kuyten/

Des ghewychez/
Spnde der buyt-
tenste enckels aen
het scheen-been/
Solen.

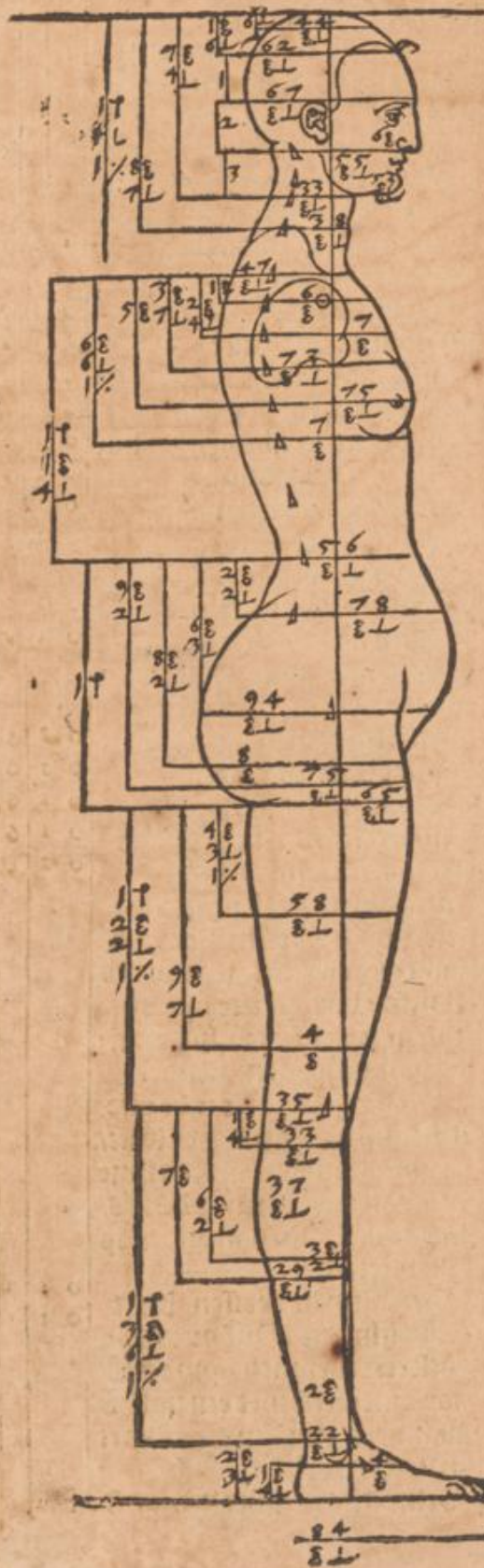

Handwritten signature or name

	Y	E	L	%		Y	E	L	%
Hier naer volghens wil ic den voorsz Man / een matigh Wijs beschrijven/en my met de 3. oprechte linien houden in de selfde ordeninghe. Van de hoochte des hoofts/ den schepdel/ tot den achtersten wervel/ is	0	0	6	0	Op het ghewicht is	1	3	6	7
Tot het voorhoofd	0	1	6	0	Tot het eynde der solen	0	2	3	0
Tot het eynde des kins	0	7	7	0	Wt de solen opwaerts tot de enckelen aen het scheenbeen	0	1	4	0
Tot de hooghte des schouder vleesch	0	8	7	0	Ende den voet is langh	0	8	4	0
In den halskupl	1	4	0	1	Hier nae maec ic de lenghte des arms also :				
Daer naer deel ic tusschen de linie des voorsz hoofts en het eynde des kins/met twee dwerschlinien in 3. ghelijcke velden/ in het bovenste maec ic het voorhoofd/ In het ander neuse/ ooghen en ooren/ In het 3. mont en kin.					Wt het schouderghelic tot in den ellenboghe is het	0	9	6	0
Daer naer deel ic voorsz					Wt den ellenboghe tot in het ghewicht der handt	0	9	1	0
Wt den hals kupl tot de schouderen is	0	1	0	0	Wt het ghewicht der hant tot het eynde der vinghers	0	5	9	0
Tot de hooghte der borst	0	2	4	0	Daer na maec ic de dicte des van bespde ziende Wijs/by de eerste oprechte linien / op allen dwersche linien also:				
Onder de voorsz orselen	0	3	7	0	Het Wijs is int hooft / op de linie des achtersten wervels dick	0	4	4	0
Onder de achterste orselen	0	4	4	0	Op de linie des voorsz hoofts	0	6	2	0
Op de tepelen	0	5	0	0	Over de ooghbraen	0	6	7	0
Onder de borst	0	6	6	0	Over de neuse	0	6	0	0
In het weecke	1	1	4	0	Over de bovenste lippe	0	5	5	0
Wt het weecke tot in den navel is	0	2	2	0	Over de kinne ende hals	0	5	3	0
Tot het eynde der heupen	0	6	3	0	Den hals is op de linie des kins dick	0	3	3	0
Tot de splijtinghe is	0	8	2	0	By de hooghte des schouder vleesch is het dick	0	3	8	0
Tot het eynde der schaemte	0	9	2	0	Over den hals kupl	0	4	7	0
Tot het eynde der billen	1	0	0	0	By de schouderleden ist	0	6	0	0
Van het eynde der billen tot de dpgnen ofte dicte des beens is het	0	4	3	1	Over de borst	0	7	0	0
Op de knie	0	9	7	0	By de voorsz orselen	0	7	3	0
Widden in de knie	1	2	2	1	Over de tepelen	0	7	5	0
Wt het midden des knies tot onder de knie/is	0	1	4	0	Onder de borsten	0	7	0	0
Tot het eynde der buptenste kupten	0	6	2	0	In het weecke	0	5	6	0
Tot het eynde der binnenste kupten	0	7	0	0	Over den navel	0	7	8	0
					By het eynde der heupen	0	9	4	1
					By de splijtinghe des Wijs is het	0	8	0	0
					By het eynde der schaemte ist oock	0	7	5	0
					Ende het been is ten eynde der billen dick	0	6	5	0
					By de dpgnen ofte dicte des beens	0	5	8	0
					Boven de knie	0	4	0	0

		T E L %				T E L %				
Midden in de knie	—	0	3	5	0	0	1	1	0	0
Onder de knie	—	0	3	3	0	0	1	1	9	0
Midden in de kuyten	—	0	3	7	0	0	8	6	0	0
Byt eynde der buytenste ku.	—	0	3	2	0	0	2	5	0	0
Byt eynde der binnenste ku.	—	0	9	2	0	0	6	2	0	0
Onder aent dunst des scheen beens	—	0	2	0	0	0	6	1	0	0
In het ghewichte	—	0	2	2	0	0	5	6	0	0
Onder de enckelen in de voet	—	0	4	0	0	0	3	7	0	0
Daer naer maect ick de dicte des van besyden ziende arms dicte des arms inde schouder	—	0	3	9	0	0	3	2	0	0
In de mups	—	0	3	5	0	0	3	1	0	0
In den ellenboghe	—	0	2	5	0	0	2	9	0	0
Door den ellenboghe	—	0	2	6	0	0	1	2	0	0
Byt ghewicht der hande	—	0	1	3	0	0	1	7	0	0
En de hant is die	—	0	1	6	0	0	1	8	0	0
Daer naer maect ic by de andere oprechte linie / op alle dwersche linie / de breete des van voren ziende Wijfs / Het van voren ziende Wif / is int hooft op de dwerschlinitie des achtersten werfels breet	—	0	4	2	0	0	2	5	0	0
Op de linie des voorhoofts	—	0	5	4	0	0	2	0	0	0
Midden door het voorhooft	—	0	6	0	0	0	2	6	0	0
Over de oogbzaen	—	0	5	8	0	0	1	6	0	0
Over de ooren	—	0	6	2	0	0	2	9	0	0
Over neuse en kinnekacken	—	0	4	8	0	0	2	9	0	0
En den hals is by het eynde des kins breet	—	0	3	3	0	0	2	9	0	0
By de hooghte des schouder vleesch	—	0	3	7	0	0	2	9	0	0
By de hooghte der schouder / Op dese linie staen de schouder ledē wijc van malskander	—	1	1	2	0	0	2	9	0	0
Maer de breete over de boyst en schouderen is	—	0	8	5	0	0	2	9	0	0
Door tusschen de orselen	—	1	3	0	0	0	2	9	0	0
Achter tusschen de orselen	—	0	8	5	0	0	2	9	0	0
Maer de breete tusschen de tepelen is	—	0	9	4	0	0	2	9	0	0
En het lijf is onder de boysten breet	—	0	6	5	0	0	2	9	0	0
In het weecke	—	0	8	5	0	0	2	9	0	0
	—	0	7	8	0	0	2	9	0	0
Over den navel	—	0	1	1	0	0	2	9	0	0
By het eynde der heupen	—	0	1	1	0	0	2	9	0	0
En op dese linie staen de heupen leden wijc van een ander	—	0	8	6	0	0	2	9	0	0
En de splijtinge des Wijfs	—	0	2	5	0	0	2	9	0	0
By het eynde der schaemte is het been breet	—	0	6	2	0	0	2	9	0	0
By het eynde der billen	—	0	6	1	0	0	2	9	0	0
By de dygnen	—	0	5	6	0	0	2	9	0	0
Boven de knie	—	0	3	7	0	0	2	9	0	0
Midden in de knie	—	0	3	2	0	0	2	9	0	0
Onder de knie	—	0	3	1	0	0	2	9	0	0
Midden in de kuyten	—	0	3	7	0	0	2	9	0	0
Byt eynde der buytenste ku.	—	0	3	1	0	0	2	9	0	0
Byt eynde der binnenste ku.	—	0	2	9	0	0	2	9	0	0
Onder aent scheen-been	—	0	1	2	0	0	2	9	0	0
In het ghewicht	—	0	1	7	0	0	2	9	0	0
Door den voet onder de enckelen des scheen-beens	—	0	1	8	0	0	2	9	0	0
En den voet is breet	—	0	2	9	0	0	2	9	0	0
Daer na maect ic des van voren zienden arms alzo Den arm is in de mups breet	—	0	2	5	0	0	2	9	0	0
Achter den ellenboghe	—	0	2	0	0	0	2	9	0	0
Door den ellenboghe	—	0	2	6	0	0	2	9	0	0
By het ghewicht der hant	—	0	1	6	0	0	2	9	0	0
De open hant is breet	—	0	2	9	0	0	2	9	0	0
Als van al dese lenghte / dicte en breete beschreven zijn / zoo trec ic de gestaltenis des Wijfs / by de eerste oprechte linie / nae der syden by de ander / die van voren ziende.	—	0	5	7	0	0	2	9	0	0
Daer na omtrec ic de gestalte by de 3. oprechte linie / met de buytenste gestalt linie des van voren ziende Wijfs / haer billen zijn van onder op ghespleten	—	0	5	7	0	0	2	9	0	0
Achter syn de versten breet	—	0	1	5	0	0	2	9	0	0
Zoo ghy dit Wif dien arm wtstrect weynich optwaerts / zoo omtrect ic met een passer / watmeer ghy den eenen voet in den navel set.	—	0	1	5	0	0	2	9	0	0
Selje dese Figure wt wijst.	—	0	1	5	0	0	2	9	0	0

Schepdel/
 Achterste werb.
 Stern/
 Ooghbraen/
 Nense/
 kin/
 Hooghte des
 schouder vleesch
 Halskupl/
 Schouderhoo.
 Boest/
 Orfelen/
 Cepelen/
 Onder de boestē

In het weecke/
 Nabel/

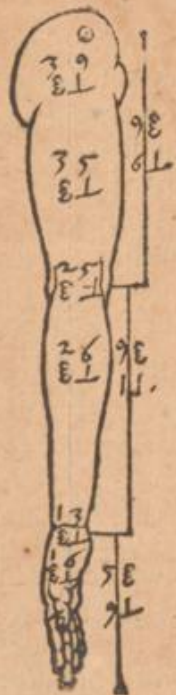
Epnde der heu.
 Splijtinghe/
 Epnde der
 schaemte/
 Epnde der billē

Dpgnen/

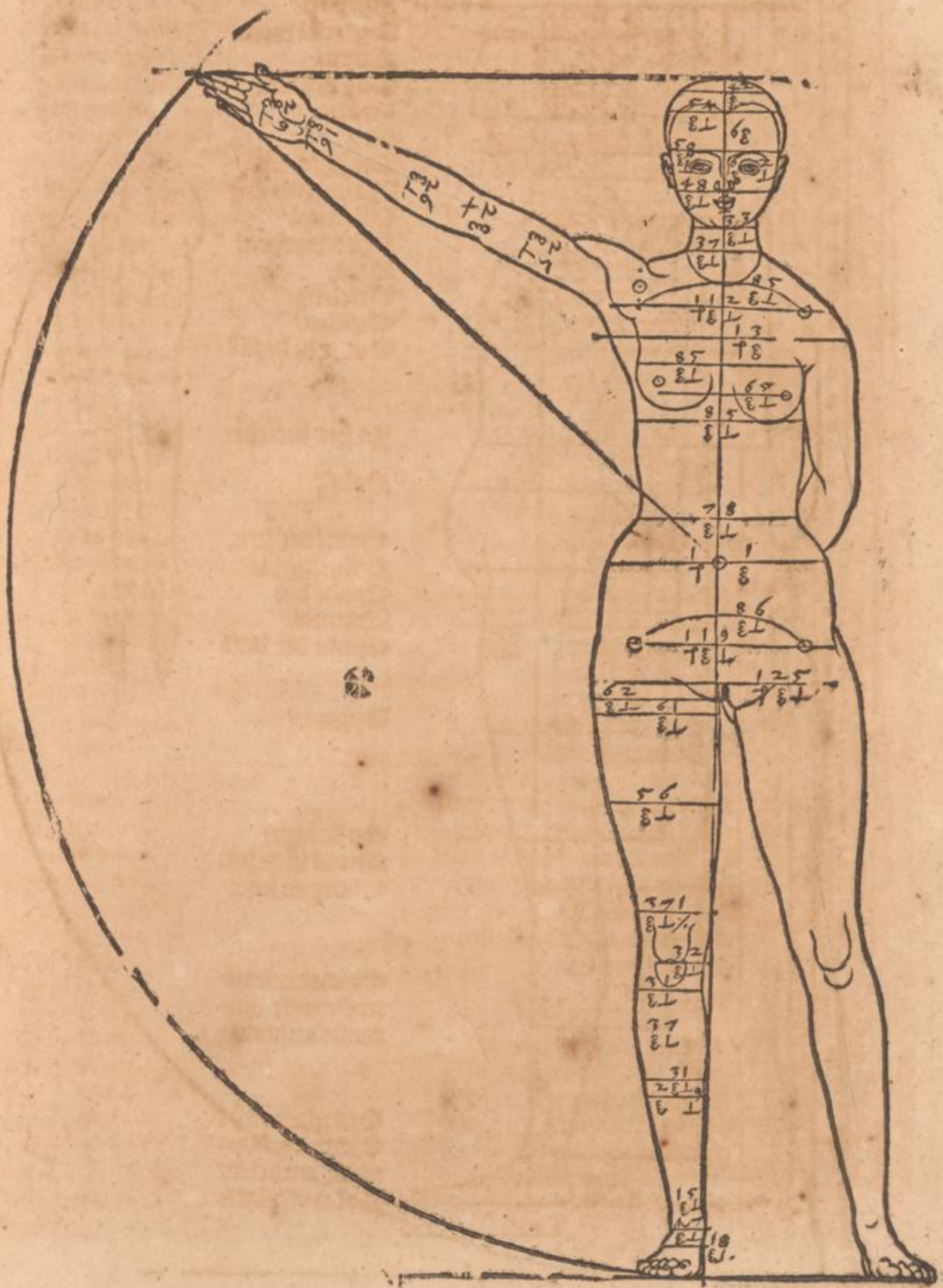
Op de knie/
 Middē in de kn.
 Onder de knie/

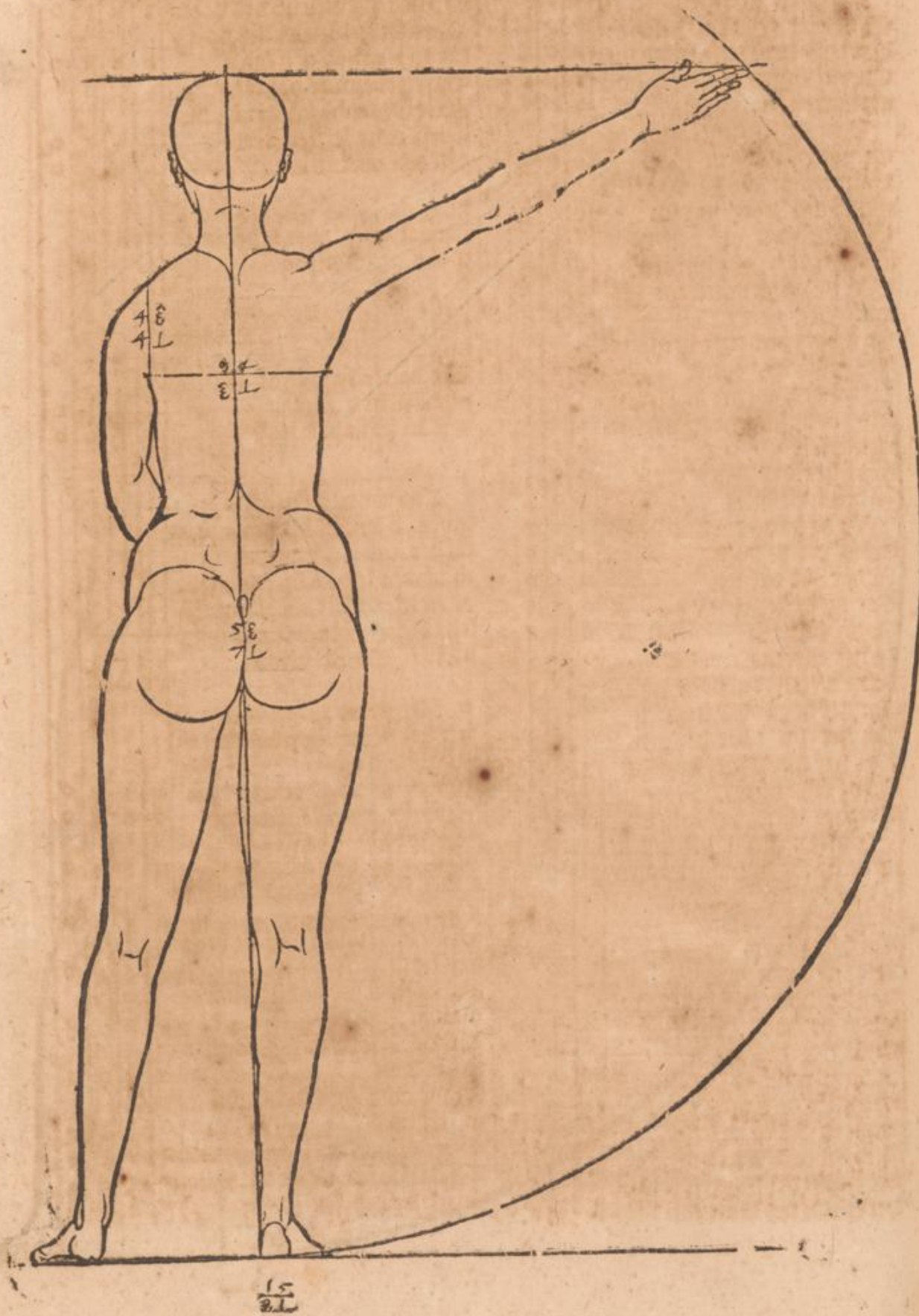
Epnde der buy-
 tenste ende bin-
 nenste kuyten/

Des ghewichte
 Epnde der buy-
 tenste enckelen/
 Solen ofrplatte

84
 8L

	†	ℰ	ℓ	℥		†	ℰ	ℓ	℥
Al wil ic volghens eenen Man met een Wyf beschryven/ende deyl ten eersten met dwerfchlinien de lenghte der lidmaten/ eerst de Man.					Op het ghewicht des voets	1	4	7	0
Dan de fchepdel linie af tot het eynde des kins	0	7	0	0	Dan het gewicht des voets tot het eynde der solen/	0	2	8	0
Dant eyndt des kins tot het eynde des vooz-hoofst	0	6	0	0	Dan het eynde der solen opwaerts/aende buytenste enkelen aent fcheen-been	0	1	8	0
Dan de hooghte des vooz-hoofst tot de ooghbzaen	0	2	0	0	En den voet is langh	0	9	0	0
Dan de ooghbzaen tot het eynde der neufe	0	2	0	0	Daer naer maec ic de lengte des arms alzo:				
Dan het eynde der neufe tot het eynde des kins	0	2	0	0	Wt de hooghte des halskuyls tot in den ellenboghe	1	1	4	0
Dan de hooghte des fchepdels/tot de hooghte des fchouder vleefch	0	7	7	0	Wt den ellenboghe tot int ghewicht der hant	0	8	5	0
Hooghte des fchouder	0	9	5	0	En de hant is langh	0	6	0	0
In den halskuyll	1	0	4	0	Zoo nu dese lenghte met dwerfchlinien by de 2. oprechte linien getogt werden/				
Wt de hooghte des halskuyls tot de borst	0	2	0	0	zoo maec ic dan by de eerste oprechte linien/op alle dwerfche linien de dichte des fydelyjcken Mans/ alzo				
Onder de orfelen	0	3	6	0	Den van beyden Man is in het hooft / op de linie des voozhoofst	0	5	1	0
Tot op de tepelen	0	5	0	0	Over de ooghbzaen	0	6	6	0
Onder de borst	0	0	0	0	Over de neufe ende de neck	0	6	0	0
In het weecke	0	1	6	0	Over de lippen ende den hals	0	5	4	0
Dant weecke tot in de nabel	0	2	0	0	Ende den hals is op de linie des kins dick	0	5	4	0
Tot het begin der heupen	0	2	7	0	By de hooghte des fchouder vleefch	0	3	5	0
Tot het eynde der heupen	0	6	5	0	By de fchouderen hooghte is het dick	0	4	4	0
Tot het eynde des buycks	0	7	6	0	Maer over den halskuyll is het dick	0	5	3	0
Op de fchaemte /	0	8	6	0	Over de borsten	0	7	4	0
Tot het eynde der billen/	0	9	7	0	By de voozste orfelen	0	8	2	0
Dan het eynde der billen/ tot de naefte linie daer onder	0	0	6	0	Over de tepelen	0	8	3	0
Dant eynde der billen tot de ander daer onder	0	2	5	0					
Tot de dygnen	0	1	6	0					
Midden in de knie	1	2	8	0					
Dant midden des knies/ tot boven de knie	0	2	8	0					
Binnen op de knie	0	1	9	0					
Dant midden des knies/ tot onder de knie	0	0	7	0					
Buyten onder de knie	0	0	7	0					
Binnen onder de knie	0	1	5	0					
Het eynde der buytenste kuyll	0	6	2	0					
Het eynde der binnenste kuyll	0	6	9	0					

	Ƨ	Ǝ	L	%		Ƨ	Ǝ	L	%
Onder de borsten	0	6	0		kings breeet	0	1	0	
In het weecke	0	5	0		By de hooghte des schou	0	4	0	
Ober den navel is het	0	6	3	0	der vleesch	0	4	0	0
By het begin der heupen	0	6	5	0	By de hooghte der schouder	9	2	0	
By het eynde der heupen	0	8	0	0	Ober den hals	2	4	0	
Byt eynde des buycks	0	7	0	0	Op dese linie staen de schou	0	9	7	0
Op de schaemte en ober de	0	6	9	0	der ledē wijt van malckander	0	9	7	0
billen	0	6	9	0	Maer de breeete ober de borst	1	4	0	
En het been is by het eynde	0	5	9	0	en schouder en is	1	0	2	0
der billen die	0	5	9	0	Tusschen de orselen	0	7	0	0
By de naeste daer onder	0	5	9	0	Maer de breeete tusschen d	0	7	0	0
By de tweede daer onder	0	5	8	0	tepelen is	0	7	0	0
By de dygnen is het	0	5	4	0	In het weecke	0	1	0	0
Buyten op de knie	0	4	0	0	Ober den navel	1	0	4	0
Binnen op de knie	0	3	7	0	By het begin der heupen	1	0	0	0
Midden in de knie	0	3	5	0	By het eynde der heupen	1	1	0	
Buyten onder de knie	0	3	4	0	En op dese linie staen de been				
Van binnen onder de knie	0	3	4	0	leden in de heupen wijt van				
Midden in de kuyten	0	4	0	0	malckanderen	0	8	5	0
Byt eynde der buytenste ku.	0	3	7	0	By het eynde des buycks	1	1	4	0
Byt eynde der binnenste ku.	0	3	4	0	is het been breeet	1	1	3	0
Onder aent dunst des scheen	0	2	1	0	Op de schaemte	1	1	3	0
beens	0	2	1	0	By het eynde der billen	0	5	5	0
In het ghewzicht	0	2	4	0	En by de naeste daer onder	0	5	1	0
Dooz de enckelen in den voet	0	4	0	0	De andere daer onder soek				
Daer naer maec ick de dicte					zoo veel	0	5	1	0
des van besyden ziende arms					By de dygnen	0	4	2	0
Den arm is in de schouder	0	4	5	0	Buyten de knie	0	3	2	0
dick	0	3	3	0	Soc binnen op de knie	0	3	2	0
Onde de orselen in de mups	0	2	4	0	Onder de knie	0	2	9	0
In den ellenboghe	0	2	4	0	Midden in de knie ist breeet	0	2	9	0
Dooz den ellenboghe	0	1	7	0	Desghelijcken soek in d				
Bet teghen de hant	0	1	4	0	andere twee linien daer on				
Byt ghewzicht der handt	0	1	5	0	der / hout een jeggelijck zoo				
En de hant is die	0	1	5	0	veel / maer de gheskalt linien				
Nu maec ic by de andere					werden krom daer nae ghe				
oprechte linie / op alle dwer					trocken.				
sche linie / de breeete des van					Midden in de kuyten	0	3	5	0
voren ziende Mans /					By de buytenste kuyten	0	3	0	0
Den van vorē ziende Man /					By de binnenste kuyten	0	2	8	0
is int hooft op de dwerchli	0	5	1	0	Onder aent scheen-been	0	1	4	0
nie des werbels breeet	0	5	8	0	Dooz het ghewzicht en enc				
Midden dooz het voorhooft	0	5	5	0	kelen des scheen-beens	0	1	9	0
Ober de ooghbraen	0	6	0	0	En onder de enckelen dooz				
Ober de ooren	0	4	6	0	den voet	0	1	0	0
Op de linie des neus	0	4	6	0	En den voet is breeet	0	3	0	0
En den hals is op de linie des					Daer na maec ic de breeete				

T E L %

¶ E L %

des van voren zienden arms
 Den arm is in de mups breed
 Achter den ellenboghe
 Door den ellenboghe
 En beter teghen de hant
 By het ghewicht der hant
 De open hant is breed
 Doozts maec ic de lenghte
 der litmaten des Wijs / by
 hare oprechte twee linien / en
 dooztreck die met dwerssch-
 linien alzoo :
 Van de hooghte des schen-
 dels tot het begin des hals
 Van daer tot het eynde des
 voorszhoofs
 Van het voorszhoof tot op de
 ooghbraen ist
 Van de ooghbraen tot het
 eynde der neuse is het
 Van daer tot op den hals
 Daer de kin is voor van den
 hals een weynich verheven
 Van de hooghte des schen-
 dels tot de hooghte des schott
 der vleesch is het
 In den halsknyl
 Ut den halsknyl tot op de
 hooghte der borst is het
 Onder de orselen ist
 Op de tepelen
 Onder de borst is het
 In het weecke
 Over den navel
 Tot het eynde der heupen
 By het eynde des buycks
 Tot de suljtinghe
 Onder billen en schaemte
 Byt eynde der billen ist beē die
 En weynich nederwaerts
 By de dygnen
 Boven de knie
 Midden in de knie
 Onder de knie
 Byt eynde der buytenste kn.
 Byt eynde der binnenste kn.
 Op het ghewicht

0 2 5 0
 0 2 1 0
 0 3 0 0
 0 2 2 0
 0 1 6 0
 0 3 1 0
 0 7 0 0
 0 6 0 0
 0 2 0 0
 0 2 0 0
 0 2 0 0
 0 7 9 0
 1 0 0 0
 0 2 1 0
 0 3 7 0
 0 5 5 0
 0 7 0 0
 1 1 2 0
 0 1 5 0
 0 6 0 0
 0 7 0 0
 0 8 8 0
 0 9 6 0
 0 0 4 0
 0 2 3 0
 0 4 3 0
 0 9 2 0
 1 1 3 0
 0 2 0 0
 0 6 0 0
 0 7 2 0
 1 4 5 0

Dant ghewicht tot de solen
 Onder de enckelen
 Ende den voet is langh
 Daer na maec ic de lengte
 des arms.
 Ut de hooghte des hals
 Tot in den ellenboghe ist
 By het ghewicht der hant
 Ende de hant is langh
 Zo nu alle lenghten / by de
 oprechte linien / met dwerssch
 linien dooztrocken zijn / Van
 maec ic de dichte des Wijs /
 na der syden by de eerste op-
 rechte linien / op allen dwers-
 sche linien alzoo :
 Het Wijs is int hooft op
 des voorszhoofs linie dick
 Over de ooghbraen
 Over de nec ende neuse
 Over de lippen ende hals
 Over den hals ende kin
 En den hals is op de linie
 des kins dick
 By de hooghte der schouder-
 vleesch
 Over den halsknyl
 Over de borst
 By de orselen
 Over de tepelen
 Onder de borsten ist
 In het weecke
 Over den navel
 By het eynde der heupen
 By het eynde des buyck
 By de suljtinghe des Wijs
 By de schaemte
 En het been is by het eynde
 der billen dick
 Op de ander linie daer onder
 Daer by de dygnen
 Boven de knie
 Midden in de knie
 Onder de knie
 Midden in de knien
 By het eynde der buytenst.
 Byt eynde der binnenste kn.

0 2 6 0
 0 1 8 0
 0 8 5 0
 1 1 5 0
 0 8 5 0
 0 5 8 0
 0 5 1 0
 0 6 3 0
 0 5 5 0
 0 5 2 0
 0 5 2 0
 0 3 2 0
 0 3 3 0
 0 4 0 0
 0 6 2 0
 0 6 8 0
 0 7 0 0
 0 6 6 0
 0 5 5 0
 0 6 8 0
 0 9 0 0
 0 8 6 0
 0 8 0 0
 0 7 5 0
 0 6 5 0
 0 6 0 0
 0 5 4 0
 0 4 0 0
 0 3 5 0
 0 3 5 0
 0 3 9 0
 0 3 6 0
 0 3 2 0

	T	E	L	%		T	E	L	%
En het been is onder in het scheen-been dick	0	2	0	0	Byper breet	1	1	0	0
Maer by het ghewichte	0	2	2	0	Maer by de splijtinghe	1	2	4	0
En dooz den voet onder de enckelen des scheen-beens	0	3	5	0	En by het eynd der schaepte	0	6	2	0
Daernaer maec ic de dicte des spdelijcken arms.					Maer by het eynd der billen	0	6	1	0
Den arm is inde schouder dic	0	4	4	0	By de naeste linie daer onder	0	6	0	0
Onder de orselen henen af	0	3	3	0	By de opgnen	0	5	3	0
In den ellenboghe ist	0	2	4	0	Op de knie	0	3	8	0
Dooz den ellenboghe	0	2	4	0	Widden in de knie ist	0	3	5	0
By het ghewichte der hant	0	1	3	0	Onder de knie	0	3	1	0
En de hant is dick	0	1	4	0	Widden in de kuyten	0	3	5	0
Daernaer maeck ick by de andere oprechte linie/op alle dwerschlinien / de bzeete des van voren-ziende Wijs.					By t eynd der buytenste ku.	0	3	4	0
Het Wijs is int hooft / op de linie des vooz hooft breet	0	5	1	0	By t eynd der binnenste ku.	0	3	0	0
Widden dooz het vooz-hooft	0	5	7	0	Het scheen-been is onder op de enckelen oock breet	0	1	4	0
Op de linie der ooghbzaen	0	5	3	0	Maer in het ghewicht	0	2	6	0
Over de ooren	0	5	8	0	En dooz den voet onder de enckelen/ooch zoo veel	0	2	6	0
Over neuse en kinnebacken	0	4	5	0	En don voet is ooc breet	0	2	9	0
Ende den hals is op de linie des kins breet	0	3	0	0	Daer naer maeck ick de bzeete des van voren zien- den arms.				
Maer tot de hooghte des schouderbleesch / ist breet	0	3	5	0	Den arm is onder de orse- len henen af / breet	0	2	4	0
Over den hals-kupl	0	8	7	0	Achter den ellenboghe	0	2	1	0
Ende onder staen de schou- derleden wijt va malkander	0	8	5	0	Dooz den ellenboghe	0	2	9	0
Maer de bzeete over de bozst	1	2	2	0	By het ghewicht	0	1	5	0
Tusschen de orselen ist breet	0	8	2	0	En de hant is oock breet	0	2	3	0
Tusschen de tepelen	0	6	0	0	Nu soeck ick de ghestalt- linien des Mans en Wijs/ in de vooz-beschreven lengte/ dichte en bzeete / harer ma- ten alzo : Tusschen de dwersch-linie en ghestalt-li- nie in ofte wt-waerts / ghes- lijk ick dan hier naer/de sel vighe/ in de twee naeste beel- den/ vlijtigh Man en Wif/ hebbe af-gheteckent.				
Ende onder de bozsten is het lijf achter over den rug breet	0	8	4	0	Wilt ghy maer het hooft van dit beelt vergrooten/zoo doet alzo/verhooght de op				
De bzeete in het weecke	0	7	7	0					
Over den navel	1	4	0	0					
Over de heupen ist	1	2	0	0					
Op dese linie staen de beenen in de heupen wijt van malk- kanderen	0	8	4	0					
Oock ist lijf by het eynde des									

van de Proportie des Menschen,

rechte linie van het beelts
lenghte

T E L %

o	o	8	o
---	---	---	---

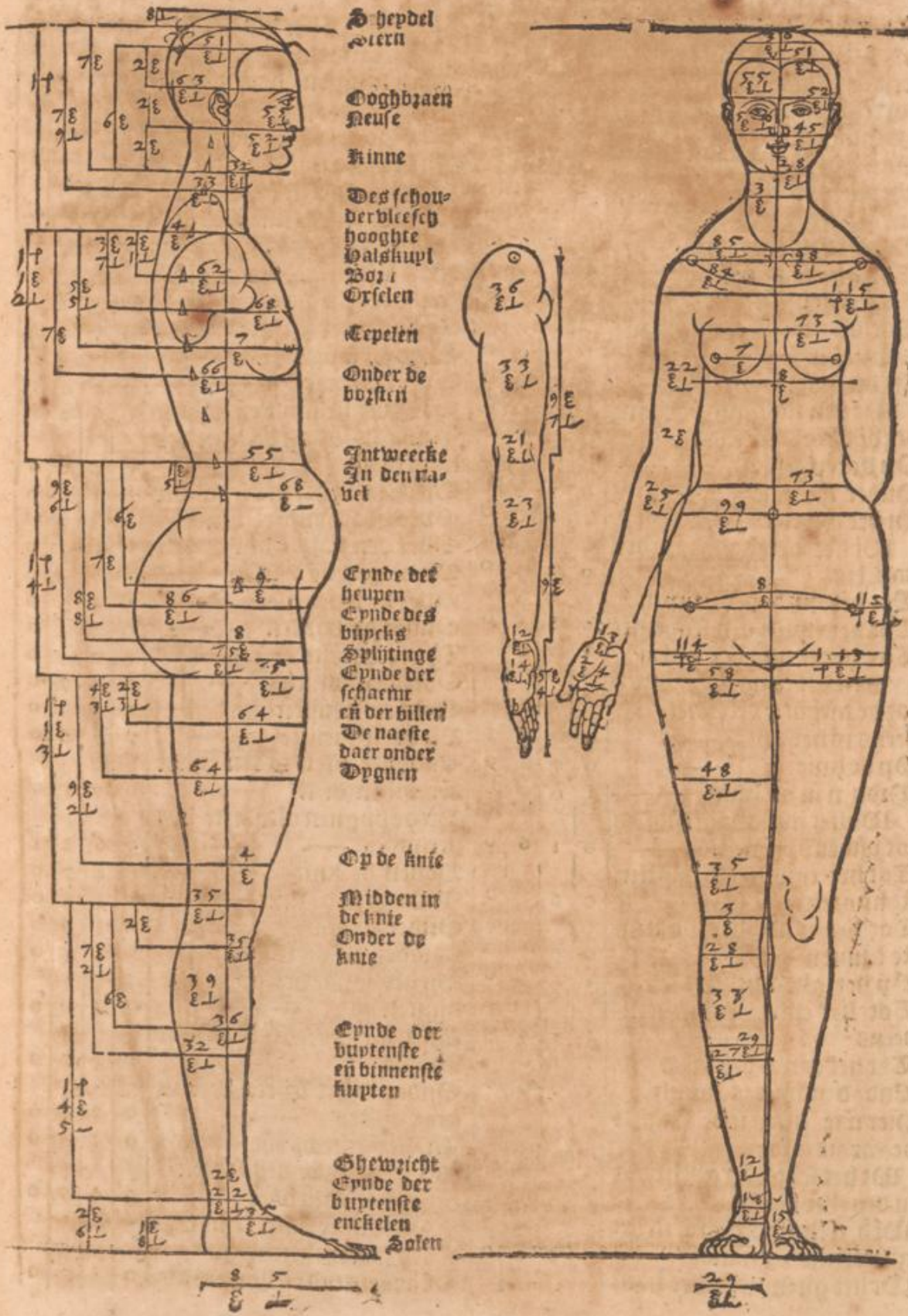
En maect het hooft naer
der syden van het vooz-hooft
ront / tot de vooz-bekemde
hooghte / en van daer achter
sich wt / en yenen af / tot den
neck op den hals.

Maer het van voreu zien
de hooft/maect vander toe-
gegebene hooghte op beyde
syden ront op en af / en treckt
het by de dwersche linie der
ooghbraen weder daer in tot
den ooren / gelijk ick't oock
in't af-teekenen / hebbe aen-
gewesen.

113

T	E	L	%
o	o	8	o

Et iij

D hepdel
 oern
 Oogbjaen
 Neuse
 Rinne
 Des schou
 der bleesch
 hooghte
 Halskuyt
 Boz
 Orselen
 Tepelen
 Onder de
 bozken
 Gntweecke
 In den ma
 del
 Eynde des
 heupen
 Eynde des
 bupchs
 Splijtinge
 Eynde der
 schaemr
 en der billen
 De naeste
 daer onder
 Dpnen
 Op de knie
 Midden in
 de knie
 Onder de
 knie
 Eynde der
 bupenste
 en binnenste
 kupten
 Ghewicht
 Eynde der
 bupenste
 enckelen
 Soeten

8
 5
 6
 L

29
 El

Hier naer-bolghens wil ic eenen anderen Man meten/ eerst de litmaten/ op de eerste oprechte linie / in de voorsz. ordeninghe.
 Van de hoochte des hooftschepdels/ tot de dwersch-li. des achtersten werbels/
 Tot het voorhoofd ———
 Tot het eynde des kins
 Tot de hooghte der schoud.
 Tot de hooghte des schou-der vleesch ———
 In den halskuyt ———
 Ut den hals-kuyt tot onder de voorsz. orselen
 Op de tepelen ———
 Onder de borst ———
 In het weecke ———
 Ut het weecke tot in den navel is ———
 Tot het eynde der heupen
 Tot het eynde der schaemte
 Tot het eynde der billen
 Van het eynde der billen tot de dygnen ofte dicte des beens is het ———
 Op de knie ———
 Midd. n in de knie ———
 Ut het midden des knies tot onder de knie/is ———
 Tot het eynde der buytenste kuyten ———
 Tot het eynde der binnenste kuyten ———
 Op het ghewricht is
 Tot het eynde des scheenbeens ———
 Tot het eynde der solen
 Ende den voet is langh
 Hier nae maec ic de lenghte des arms also:
 Ut het schouderghelit tot in den ellenboghe is het
 Ut den ellenboghe tot in het ghewricht der handt
 Ut het ghewricht der hant

T E L %

0	1	0	0
0	2	2	0
0	8	4	0
1	0	1	1
1	1	0	0
1	1	5	0
0	2	1	0
0	4	0	0
0	5	3	0
1	0	0	0
0	2	3	0
0	7	3	0
0	8	5	0
1	1	0	0
0	3	2	1
0	7	4	0
1	0	5	0
0	1	6	0
0	6	8	0
0	7	7	0
1	4	6	0
1	5	4	0
1	7	0	0
1	0	0	0
1	0	0	0
0	9	0	0

tot het eynde der vinghers

Zoo nu dese lenghte met dwersch-linien doortoghen werde/op de oprechte linien/
 Van zoo maec ic de dicte des van bespde ziende Mans/ by de eerste oprechte linien / op allen dwersche linien also:
 Den Man is int hooft/op de dwerschlinie des achtersten werbels dick ———
 Op de linie des voor hoofs
 Over de ooghbraen ———
 Over de neuse ———
 De bovenste lippe en hals
 Den hals is op de linie des kins dick ———
 By de hooghte der schouder
 Over de schouderleden
 Over den hals-kuyt
 By de voorsz. orselen
 Over de tepelen ———
 Onder de borsten ———
 In het weecke ———
 Over den navel ———
 Over de heupen ———
 By de schaemte ———
 Ende het been is ten eynde der billen dick ———
 By de dygnen ofte dicte des beens ———
 Boven de knie ———
 Midden in de knie ———
 Onder de knie ———
 Midden in de kuyten
 By het eynde der buytenste kuyten ———
 By het eynde der binnenste kuyten ———
 Onder in het scheen-been in het dunste ———
 In het ghewricht
 By het eynde des scheenbeens door den voet
 Daer naer maec ic de dicte des sydelijcken arms
 De arm is inde schouder dic

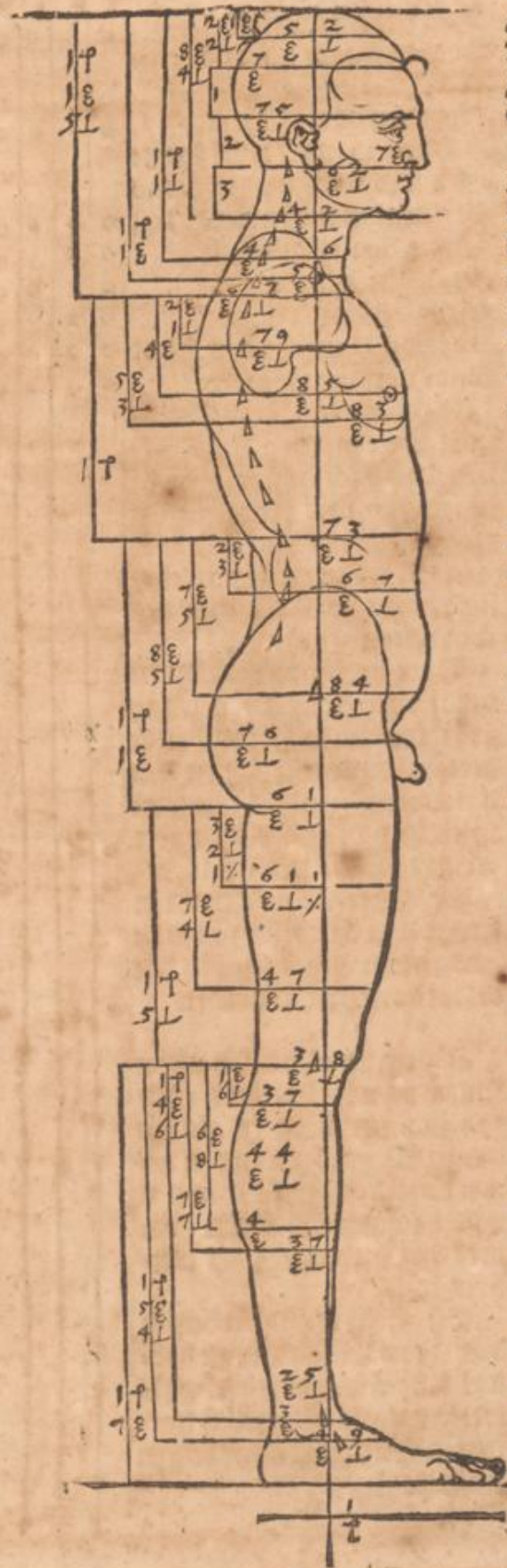
T E L %

0	0	0	0
0	5	2	0
0	7	0	0
0	7	5	0
0	7	0	0
0	6	2	0
0	4	2	0
0	4	0	0
0	5	0	0
0	6	7	0
0	7	9	0
0	8	5	0
0	8	3	0
0	7	3	0
0	6	7	0
0	8	4	0
0	7	6	0
0	6	1	0
0	6	1	1
0	4	7	0
0	3	8	0
0	3	7	0
0	4	4	0
0	4	0	0
0	3	7	0
0	2	5	0
0	3	0	0
0	4	9	0
0	5	0	0

van de Proportie des Menschon.

117

	T	E	L	%		T	E	L	%
In de mups	0	7	3	0	Over het ghewicht	0	2	0	0
In den ellenboghe is	0	2	6	0	Dooz den voet onder de eng-	0	2	0	0
Dooz den ellenboghe	0	2	8	0	kelen	0	2	0	0
Meer teghen de hant	0	2	0	0	Ende den voet is breet	0	3	9	0
By het ghewicht der hant	0	1	6	0	Daer na maec ic de breete				
En de hant is dick	0	1	9	0	des van voren zienden arins				
Daer na maec ic by de an-					Den arm is inde mups breet	0	2	6	0
dere oprechte linie / op alle					Achter den ellenboghe	0	2	3	0
dwerk. hlinien / de breete des					Dooz den ellenboghe	0	3	0	0
va voren ziende Mans / alzo:					Meer teghen de hant	0	2	3	0
De Man is int hooft op					By het ghewicht der hant	0	2	0	0
de linie des achtersten wer-					Ende de hant is breet	0	3	2	0
vels breet	0	5	5	0	So nu alle lenghten / dicten				
Op des voozhoofts linie	0	6	6	0	ende breeten des Mans be-				
Over de ooghbzaen	0	5	8	0	schreven zijn / dan trec ick de				
Over de ooren	0	6	5	0	proportie met hare linien				
Over neuse en kinnebacken	0	4	8	0	recht daer in / van besyden				
Ende den hals is op de li-					ziende / by de eerste oprechte				
nie des kins breete	0	4	0	0	linie / ende by de tweede / des				
By de hooghte der schouder	1	0	0	0	van voren-ziende.				
Op dese linie staen de schon-					Daer na omtrec ick by de				
derleden wijt va malkander	1	0	0	0	derde oprechte linie / den van				
Over de borst / schouder en					achteren-ziende Mans / ende				
halskupl / is de Man breet	1	5	0	0	met de buytenste linien des				
Tusschen de orselen	1	0	0	0	van voren-ziende Mans / en				
Maer achter tusschen de or-					splijt he van onder opwaert	0	6	0	0
selen	1	1	8	0	Achter sin de versten breet	0	2	2	0
Tusschen de tepelen	0	7	6	0	De achterste orselen staen				
Ende onder de borsten is het					leger dan de voste / 300 is de				
lichaem breete	1	1	6	0	hooghte des halskupls toe				
In het weecke	0	9	0	0	onder de achterste orselen	0	4	5	0
Over den navel	1	0	0	0	Wanneer ghy desen Man				
By het beghin der heupen	1	1	7	1	spnen arm wt streckt / ende				
Op dese linie staen de beeneren					300 hooghe verheft als hy				
in de heupen wijt van malk-					langh is / 300 set dan den ee-				
kanderen	0	8	5	0	nen voet des Palle s in d n				
By de schaemte	1	1	9	0	navel / 30 omtreect ghy hem				
En het been is by het eynde					met den anderen Doet circ-				
des billen breete	0	5	4	0	kels-wijs.				
Maer by de dyggen	0	4	5	0	En ghelijck als ick boven				
Boven de knie	0	3	5	0	den Man bel-zeb- n / 30 heb-				
Midden in de knie	0	3	1	1	be ick hem kla rlijck af-ghes-				
Onder de knie	0	3	0	0	treckent / met cijfren en teer-				
Midden in de kupten	0	3	8	0	kenen / hier naer vooz oogen				
Byt eynde der buytenste ku-	0	3	4	0	gestelt.				
Byt eynde der binnenste ku-	0	3	0	0					
Onder in het scheen-been	0	1	6	0					

Scheydel/
Achtersten werbel/
Stern/
Ooghbraen/

Neuse/
kin/
Hooghte der schouder/
Hooghte der schouderledē
Hals-kupl/
De voorste orselen
Tepelen/
Onder de borsten/

In het weerce/
Navel/

Opnde der heupen/
Op het ghemacht/

Opnde der billen/

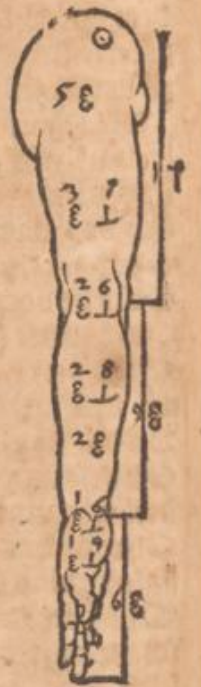
De dygnen oft dichte des
beens/

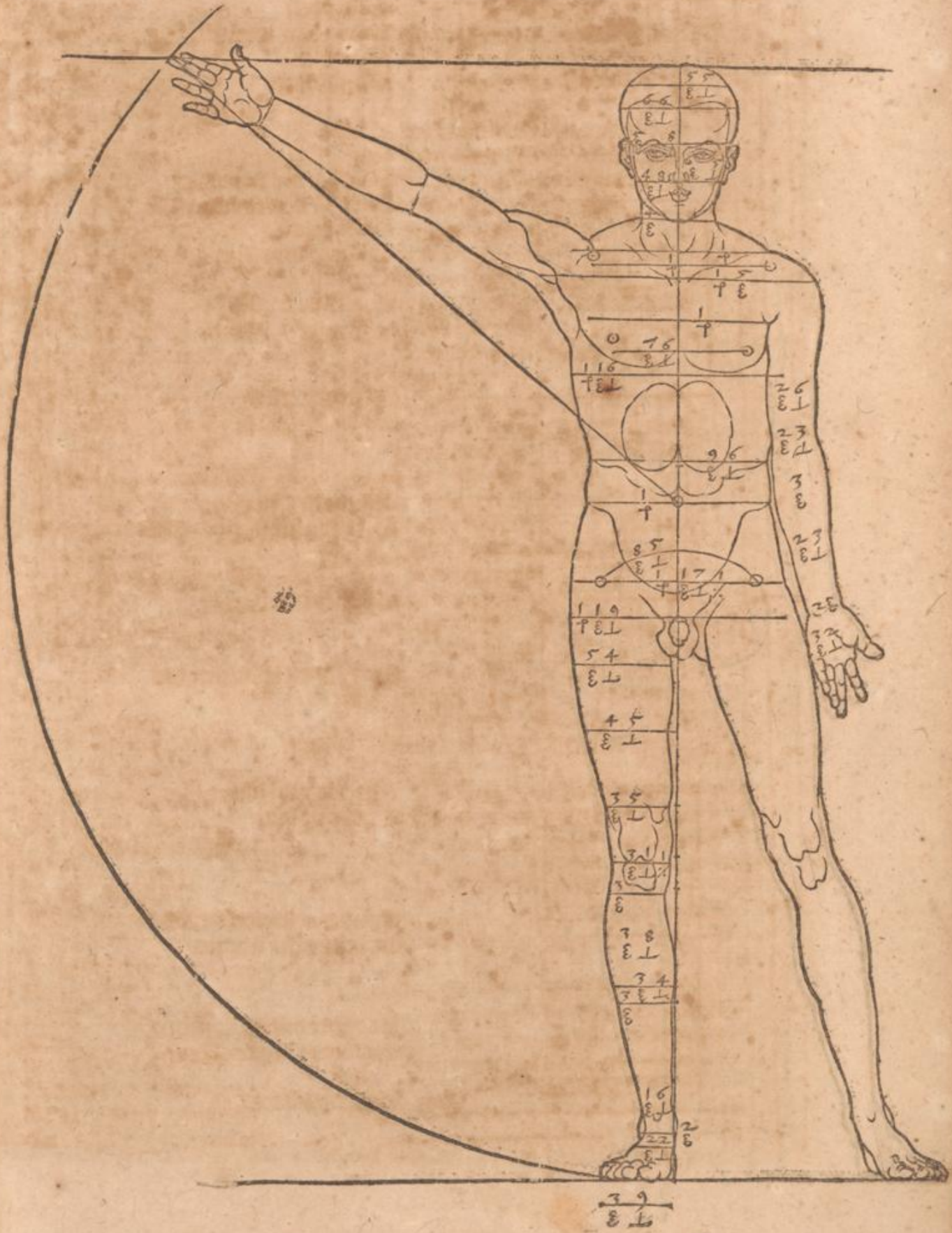
Op de knie/

Midden inde knie
Onder de knie/

Opnde der buytenste ende
der binnenste kuyten/

Hooghte des ghewrichts
Opnde der buytenste enge
kelen/
Sol in des voets.

II

T E L %

T E L %

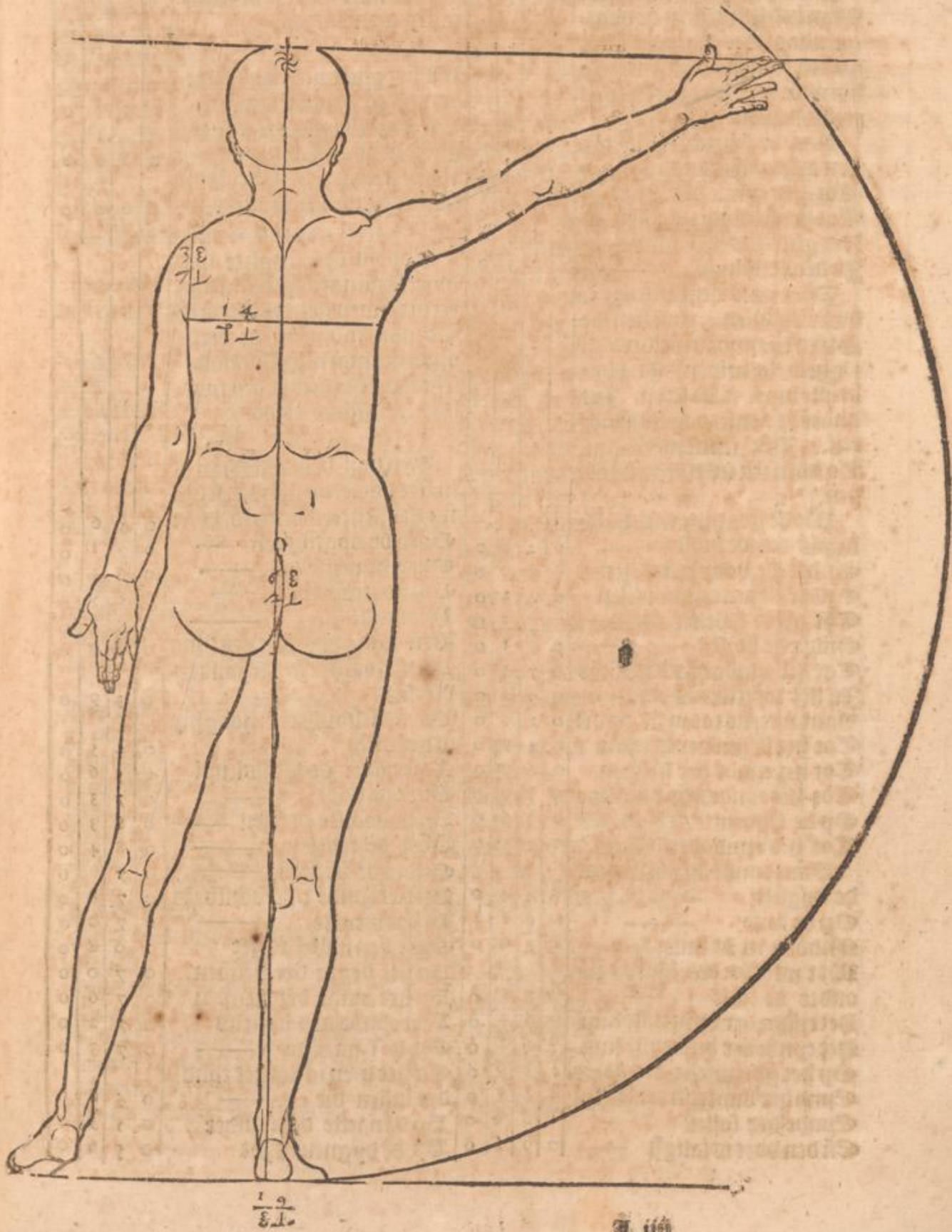
Hier naer volghens wil ic
 belonsan een Wijs beschrij-
 ven / en meet eerst de lengte
 der litmaten / op de eerste op-
 rechte linie / in de voorsz. oz-
 deminghe.
 Van de hooghte des schep-
 dels-linie tot den achtersten
 werbel des hoofts
 Tot het voorsz. hooft
 Tot het eynde des kins
 Tot de hooghte der schoud.
 In den halskupl
 Tot den hals-kupl tot on-
 der de voorsz. orselen
 Onder de achterste orselen
 Op de tepelen
 Onder de borst
 In het weerke
 Tot het weerke tot in den
 navel is
 Tot het eynde der heupen
 Tot de splijtinge
 Tot het eynde der schaemte
 Tot het eynde der billen
 Van het eynde der billen
 tot de dygnen ofte dicte des
 beens is het
 Op de knie
 Midden in de knie
 Tot het midden des knies
 tot onder de knie / is
 Tot het eynde der buyten-
 ste kuyten
 Tot het eynde der binnen-
 ste kuyten
 Op het ghewricht is
 Tot het eynde des scheen-
 beens
 Tot het eynde der solen
 Ende den voet is langh
 Hier nae maec ic de lenghte
 des arms also:
 Tot het schouderghelit tot
 in den ellenboghe is het
 Tot den ellenboghe tot in het
 ghewricht der hands

0	0	6	0
0	2	4	0
0	8	4	0
0	9	8	0
1	1	0	0
0	2	8	0
0	3	7	0
0	4	5	0
0	6	0	0
1	0	7	0
0	2	6	0
0	6	2	0
0	8	3	2
0	9	0	0
1	0	5	0
0	4	5	0
0	9	0	0
1	1	6	0
0	1	9	0
0	6	4	0
0	7	3	0
1	3	3	0
1	4	2	0
1	6	2	0
0	9	4	0
0	9	4	0
0	8	4	0

De het ghewricht der hant
 tot het eynde der vinghers
 Zo ic nu de lenghte door 3.
 oprechte linien / met dwerssch
 linien door-toghen hebbe /
 Van zoo maec ic de dicte des
 van beyde ziende Wijs / by
 de eerste oprechte linie.
 Het Wijs is int hooft / op
 de linie des achtersten wer-
 vels dick
 Op de linie des voorsz. hoofts
 Over de ooghbraen
 Over de neuse
 De bovenste lippe en hals
 Den hals is op de linie des
 kins dick
 By de hooghte der schouder
 Over den hals-kupl
 By de voorsz. orselen
 Over de tepelen
 Onder de borsten
 In het weerke
 Over den navel
 Over de heupen
 By de splijtinghe der billen
 By de schaemte
 Ende het been is ten eynde
 der billen dick
 By de dygnen
 Boven de knie
 Midden in de knie
 Onder de knie
 Midden in de kuyten
 By't eynd der buytenste ku.
 By't eynd der binnenste ku.
 Onder in het scheen-been
 By het ghewricht
 By de enckelen
 Daer naer maec ic de dic-
 te des spdelijcken arms
 De arm is inde schouder dic
 In de mups
 In den ellenboghe
 Int ghewricht der hant
 En de hant is dick
 Daer naer maec ick by

0	6	1	0
0	4	5	0
0	7	2	0
0	7	4	0
0	6	6	0
0	6	1	1
0	4	0	0
0	4	5	0
0	5	3	0
0	7	5	0
0	8	0	0
0	7	5	0
0	6	2	0
0	8	0	0
0	9	9	0
0	8	2	0
0	7	9	0
0	6	6	0
0	6	4	0
0	4	5	0
0	3	8	0
0	3	9	0
0	4	2	0
0	3	8	0
0	3	6	0
0	2	4	0
0	2	9	0
0	3	9	0
0	4	6	0
0	3	6	0
0	2	8	0
0	1	4	0
0	1	8	0

	T E L				T E L			
De andere oprechte linie / op allen dwerchlinien / de bzeete des vā voren ziende Wijs				Dooz den ellenboghe Heer teghen de hant In het ghewicht der hant En de hant is bzeet	0	2	8	0
Op de linie des achtersten wervels bzeet	0	4	8		0	2	1	0
Het voozhoofst	0	6	4		0	1	7	0
De ooghbzaen	0	5	8		0	2	8	0
De ooren	0	6	2					
De neus en kinnebacken	0	4	8	Daernaer maeck ick by de eerste oprechte linie / de ghe- stalte des van bespden / by de ander / des van voren ziende Wijs.				
En den hals is op de linie des kins bzeet	0	3	9					
By de hooghte der schouder	0	9	5	Dan omtrec ic de ghestal- te des van achteren ziende Wijs / met de buptenke li- nien des van voren ziende Wijs / en split haer de bil- len vart epnde opwaerts	0	6	2	0
Over den halskupl	1	1	8	En maeck haer de versten bzeet	0	1	9	0
Op dese linie staen de schou- derleden wijs van malckan- deren	0	9	5					
Dooz tusschen de orselen	0	8	7	Item wanneer ghy dit Wijs met den armen krups-wijs wt streckt / en de handen om hoogh verheft / 300 lang als sy syn / 300 set dan eenen Pas- ser met den eenen voet 'in den navel / en den anderen voet tot de solen / en trect hem al- 300 ront om.				
Tusschen de achterste orselen	1	0	4					
Tusschen de tepelen	0	5	7	En ghelijck boven beschre- ven is / alzoo hebbe ick dit Wijs hier naer epghentlijck afgheteekent / met alle hare Opffers en Characters / daer naer sich een jeder kan regu- leren.				
Bzeete over bozst en schoud.	1	3	2					
Elif is onder de bozste bzeet	1	0	2					
In het weecke	0	9	4					
Over den navel	1	1	7					
Over der heupen	1	2	4					
Op dese linie staen de beenen in de heupen wijs van mal- kanderen	0	9	0					
By de splijtinghe des Wijs	1	2	8					
By't epnde der schaemte	0	6	1					
By het epnde der billen	0	6	1					
By de dygnen	0	5	2					
Op de knie	0	3	9					
Midde in de knie	0	3	2					
Onder de knie	0	3	1					
Midde in de kupten	0	3	8					
By't epnd der buptenke ku.	0	3	2					
By't epnd der binnenste ku.	0	2	8					
Onder int scheen-been	0	1	6					
Maer by het ghewicht	0	1	9					
En dooz den voet onder de enckelen des scheen-beens	0	1	9					
Den voet is vooz bzeet	0	3	4					
Daer na maec ic de bzeete des van voren ziende arms.	0	2	7					
Den arm is in de mups bzeet	0	2	4					
In den ellenboghe ist	0	2	4					

En wilt volghens eenen
Man beschrijven/in de booz-
gaende oorde/ daerom meet
ick ten eersten de lenghte der
lidmaten / by de eerste op-
rechte linien.

Van de scheidel linie/tot
den achtersten werbel
Tot het eynde des kins
Tot het schoudervlesch
Hooghte des schouder
In den halsknyl

Daer naer deyl ick met 2.
dwerschlinien / tusschen de
Stern en eynde des kins/ in
3. ghelijcke velden. Int bo-
venste maec ic de stern. Int
ander de neuse/ oogen en oo-
ren. Int 3. mont en kin.
So doen ick met allen hoof-
den.

Wt de hooghte des hals-
knyls tot de bozst
Onder de voorste orselen
Onder de achterste orselen
Tot op de tepelen
Onder de bozst
Tot het eynde des bozstbees
In het weecke
Vant weecke tot in de navel
Tot het begin der heupen
Tot het eynde der heupen
Tot het eynde des buycks
Op de schaemte /
Tot het eynde der billen/

Vant eynde der billen tot
de dygnen
Op de knie
Midden in de knie
Wt r midden des knies / tot
onder de knie
Het eynde der buytenste kup.
Het eynde der binnenste kup.
Op het ghewicht des voets
Eynde der buytenste enckelen
Eynde der solen/
En den voet is langh

Daer naer maec ic de leng-
te des arms alzo:

Wt het ghewicht der schou-
der tot in den ellenboghe
Wt den ellenboghe tot int
ghewicht der hant
Wt het ghewicht der hant
tot het eynde der vingers.

Zoo nu dese lenghte met
dwerschlinien by de 3. op-
rechte linien getogt werden/
300 maec ic dan by de eerste
oprechte linien/op alle dwer-
schlinien de dichte des spde-
lijcken Mans/ alzo

Den van besyden Man is
in het hoest/op de dwerschli-
nie des achtersten werbels die
Over de ooghbzaen
Over de neuse
Over de lippen
Hals ende kin
Den hals op de linie des kins
By de hooghte des schouder-
vlesch
By de schouderen hooghte
is het dick
Maer over den halsknyl
Over de bozst
By de voorste orselen
Over de tepelen
Onder de bozsten
By het eynde des bozstbees
In het weecke
Over den navel is het
By het begin der heupen
By het eynde der heupen
Byt eynde des buycks
Op de schaemte
En het been is by het eynde
der billen die
By de naeste daer onder
By de dygnen is het

0	5	6	0
0	7	1	0
0	6	3	0
0	5	5	0
0	5	2	0
0	3	9	0
0	3	9	0
0	4	5	0
0	5	6	0
0	7	3	0
0	8	3	0
0	8	4	0
0	7	0	0
0	7	8	0
0	7	0	0
0	6	8	0
0	7	0	0
0	7	6	0
0	7	2	0
0	7	3	0
0	5	8	0
0	5	5	0
0	5	6	0

van de Proportie des Menschen.

	Ƴ	Ʒ	L	%		Ƴ	Ʒ	L	%
Op de knie	0	4	2	0	Achter tusschen de orselen	1	1	8	0
Midden in de knie	0	4	0	0	Het lijf is onder de borsten				
Onder de knie	0	3	5	0	breet	1	0	9	0
Op de linie onder de knie	0	4	0	0	In het weecke	0	9	0	0
Midden in de kuyten	0	4	2	0	Ober den navel	1	3	0	0
Byt eynde der buytenste ku.	0	3	9	0	By het begin der heupen	1	0	7	0
Byt eynde der binnenste ku.	0	3	5	0	By het eynde der heupen	1	1	5	0
Onder aent dunst des scheen					En op dese linie staen de been				
beens	0	2	4	0	leden in de heupen wijt van				
In het ghewicht	0	2	8	0	malckanderen	0	8	5	0
Dooz de enckelen in den voet	0	3	8	0	By het eynde des buycks				
					is het been breet	1	1	4	0
Daer naer maec ick de dicte					By de schaemte	0	5	5	0
des van besyden ziende arms					By het eynde der billen	0	5	3	0
Den arm is in de schouder					By de dygnen	0	4	4	0
dick	0	5	0	0	Op de knie	0	3	5	0
By de achterste orselen	0	3	8	0	Midden in de knie ist	0	3	5	0
In den ellenboghe	0	2	5	0	Onder de knie	0	3	1	0
Dooz den ellenboghe	0	2	6	0	Midden in de kuyten/	0	3	8	0
Het teghen de hant	0	2	0	0	Byt eynde der buytenste ku.	0	3	2	0
In t ghewicht der handt	0	1	4	0	Byt eynde der binnenste ku.	0	3	0	0
En de hant is dic	0	1	7	0	Onder in t scheen-been	0	1	7	0
Daer naer maec ick by					In t ghewicht dooz de ene-				
de andere oprechte linie / op					kelen	0	2	2	0
allen dwerlsche linie / de breete					En onder de enckelen dooz				
des van boren ziendes Hans.					den voet	0	2	1	0
Den van vort ziende Han/					En den voet is breet	0	3	7	0
is int hooft op de linie des					Daer na maec ic de breete				
achtersten werbels breet	0	6	0	0	des van boren ziende ar ms.				
Midden dooz het vooz hooft	0	6	6	0	Den arm is in de mups				
Ober de oogghyaen	0	6	2	0	breet	0	2	6	0
Ober de ooren	0	6	8	0	Achter den ellenboghs	0	2	4	0
Ober neus en kinnebacken	0	5	2	0	Dooz den ellenboghe	0	3	0	0
Ende den hals is op de linie					En beter teghen de hant	0	2	4	0
des kins breet	0	3	5	0	By het ghewicht der hant	0	2	0	0
By de hooghte des schouder					De open hant is breet	0	3	4	0
blesch	0	4	0	0	Zoo nu alle lenghten / dic-				
By de hoorchte der schouder /	1	0	7	0	ten en breeten op-geteekent				
Ober den hals knyl	1	3	4	0	zijn / als dan trec ic de gestalte				
Op dese linie staen de schou-					linie daer in. By de eerste				
der ledē wijt van malckander	1	0	8	0	oprechte linie / naer der sp-				
Daer de breete ober de borst	1	5	2	0	den / Daer by de andere op-				
Dooz tusschen de orselen	1	0	4	0	rechte linie trec ic spn gestalte				

¶ E L %

¶ E L %

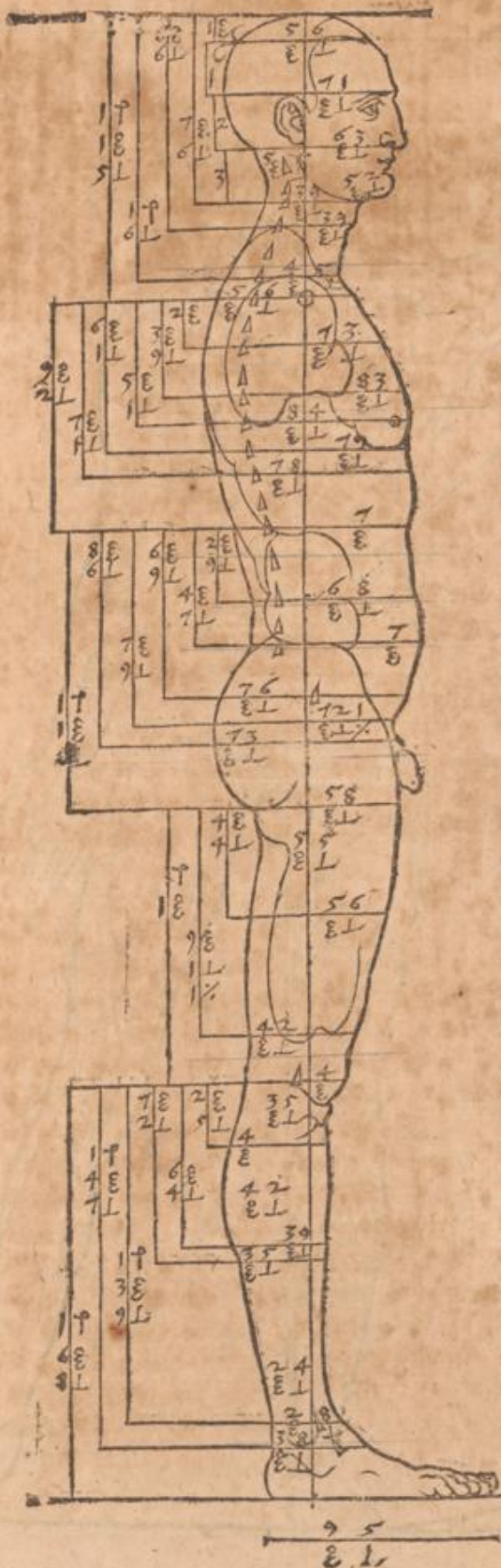
van boren/ Daer naer om-
treck ick de gestalte des van
achteren ziende Mans / by
de derde oprechte linie / met
de ypperste linie des van bo-
ren ziende Mans / En maec
de billen van onder op ghe-
spieren
En maec de vercken breet
Wanneer ghy desen Man
spaan arm wt streckt/en hem

0	5	5	0
0	2	2	0

syn hoochte verheft/ zoo om-
treckt hem met eenen Passer/
zettende den eenen voet van
den Passer / in den nabel.

En ghelijck hier boven be-
schreven is / alsoo hebbe ick
desen Man na myne meymin-
ghe gantsch af gheteeckent/
op dat ment te beter mach
verstaen.

0	5	5	0
0	2	2	0

Scheydel/
Doozhoofte/
Ooghbraent/
Neuse/

kin/
Des schouderble.
Schouder-licte
Halskuyl/
Boorst
De voorste of selen

Tepelen/
Onder de borsten/
Eynde des boorst-
beens
In het weecke/
Navel/
Begin der heupē
Eynde der heupē/
Eynde des buyck
Op de schaepte

Eynde der billen/

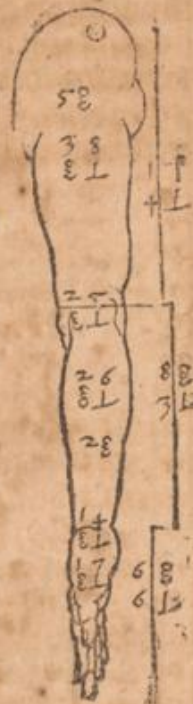
Duygen oft dicke
des beens/

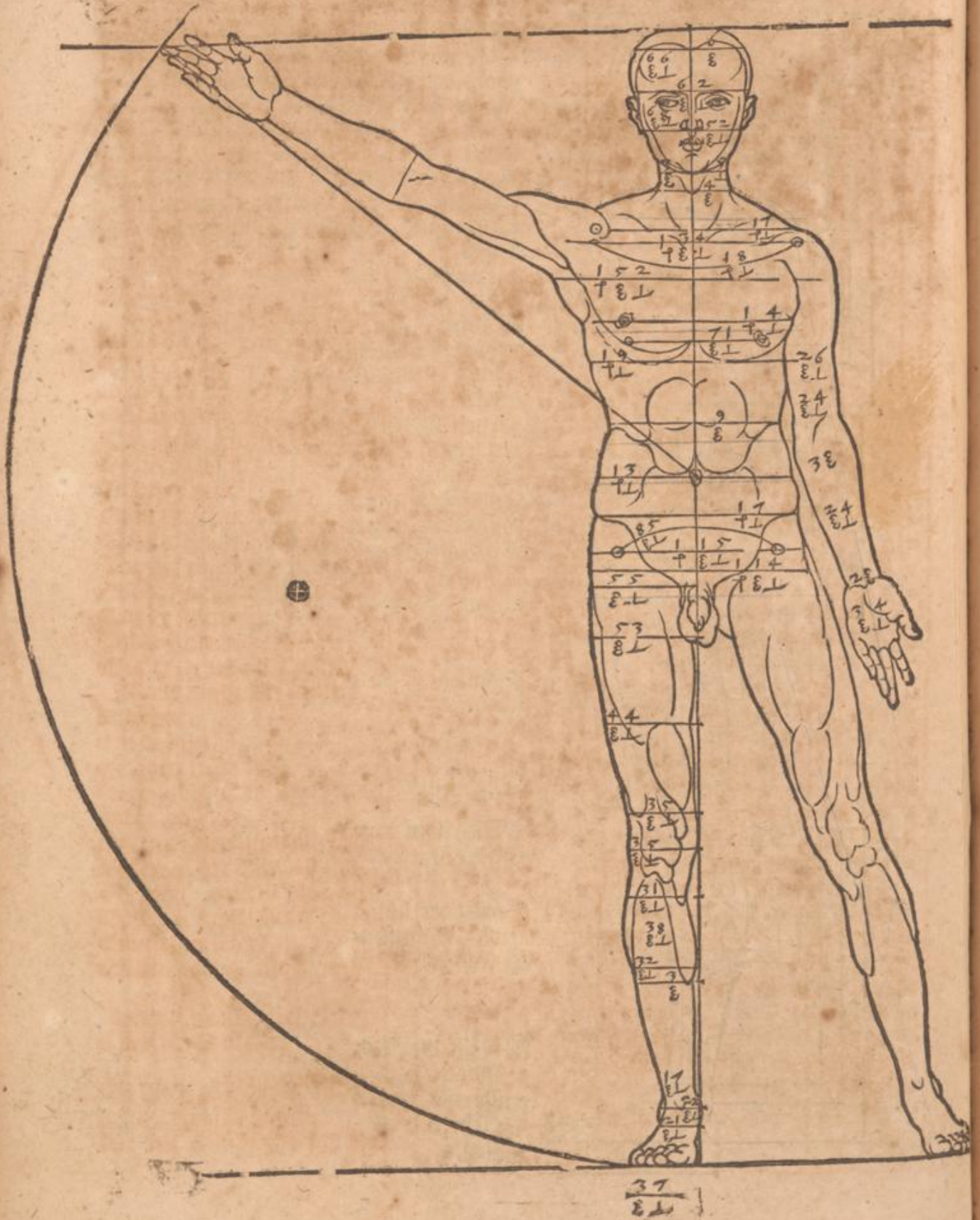
Op de knie

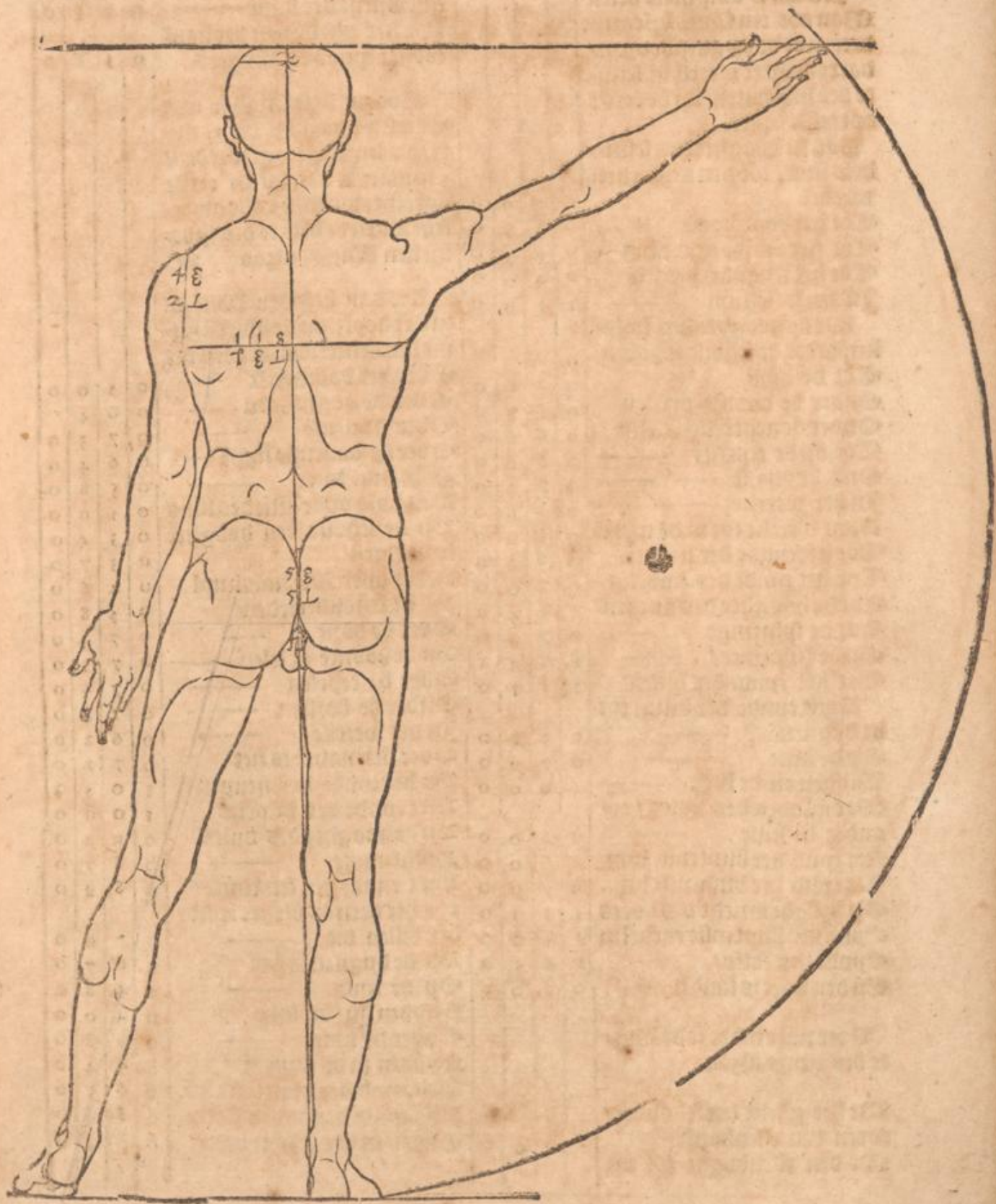
Middē in de knie
Onder de knie/

Eynde der buy-
tenste en binnen-
ste kuyten/

Des ghewichts/
Eynde der buy-
tenste enckels aen
het scheen-been/
Solen.

141

09

TEL

TEL

An wil ic volghens desen
Van ooc een Wijs beschrij-
ven/in de vooz-gaende ordre/
daerom meet ic eerst de leng-
te der lidmaten/ by de eerste
oprechte linien.

Van de hooghte des schen-
dels linie/ tot den achtersten
werbel.

Tot het vooz-hoofte

Tot het eynde des kins

Tot het schouderbleesch

In den halsknyl

Wt de hooghte des hals-
knyls tot de schouderhoofte.

Tot de borst

Onder de voozste orselen

Onder de achterste orselen

Tot op de tepelen

Onder de borst

In het weecke

Want weecke tot in de navel

Tot het eynde der heupen

Tot het eynde des buycks

Tot de hooghte des bucheis

Tot de splijtinge

Op de schaemte /

Tot het eynde der billen/

Want eynde der billen tot
de dygnen

Op de knie

Midden in de knie

Wt midden des knies / tot
onder de knie

Het eynde der buytenste kny.

Het eynde der binnenste kny.

Op het ghewicht des voets

Eynde der buytenste enckelen

Eynde der solen/

En den voet is langh

Daer naer maec ic de leng-
te des arms alzo:

Wt het ghelit der schouder/
tot in den ellenboghe
Wt den ellenboghe tot int

ghewicht der hant

Wt het ghewicht der hant
tot het eynde der vingers.

Zoo nu dese lenghte met
dwersch-linien by de 3. op-
rechte linien getogé werden/
300 maec ic dan by de eerste
oprechte linien/op alle dwer-
schelinien de dichte des spde-
lijcken Wijs / alzo

Het van besyden Wijs is
in het hoofte/op de dwerschli-
nie des achtersten wervels die

Over het voozhoofte

Over de ooghyden

Over de neuse

Over de bovenste lippe

Hals ende kin

Den hals op de linie des kins

By de schouderen hooghte
is het dick

Maer over den halsknyl

By de schouderleden

Over de borst

By de voozste orselen

Over de tepelen

Onder de borsten

In het weecke

Over den navel is het

By het eynde der heupen

Byt eynde des buycks

By de hooghte des bules

Splijtinghe

Byt eynde der schaemte

En het been is by het eynde
der billen die

By de dygnen is het

Op de knie

Midden in de knie

Onder de knie

Midden in de knyen

Byt eynde der buytenste kny.

Byt eynde der binnenste kny.

Onder in het scheen-been

0	0	9	0
0	1	8	0
0	7	5	0
0	9	0	0
1	1	0	0
0	0	5	0
0	2	8	0
0	3	7	0
0	4	6	0
0	5	6	0
0	7	2	0
1	1	8	0
0	1	2	0
0	6	1	0
0	7	0	0
0	8	4	0
0	9	3	0
1	0	2	1
1	1	1	0
0	3	8	0
0	7	9	0
1	0	0	0
0	1	0	0
0	6	0	0
0	7	0	0
1	3	1	0
1	4	0	0
1	6	1	0
0	9	0	0
1	0	0	0

0	8	3	0
0	5	8	0
0	5	0	0
0	6	4	0
0	7	3	0
0	6	4	0
0	5	8	0
0	5	6	0
0	3	4	0
0	3	7	0
0	4	8	0
0	5	8	0
0	7	4	0
0	7	5	0
0	7	8	0
0	7	2	0
0	6	2	0
0	7	2	0
1	0	5	0
1	0	0	0
0	9	2	0
0	8	7	0
0	8	2	0
0	7	0	0
0	6	7	0
0	4	8	0
0	4	0	0
0	3	8	0
0	4	4	0
0	4	1	0
0	3	6	0
0	2	5	0

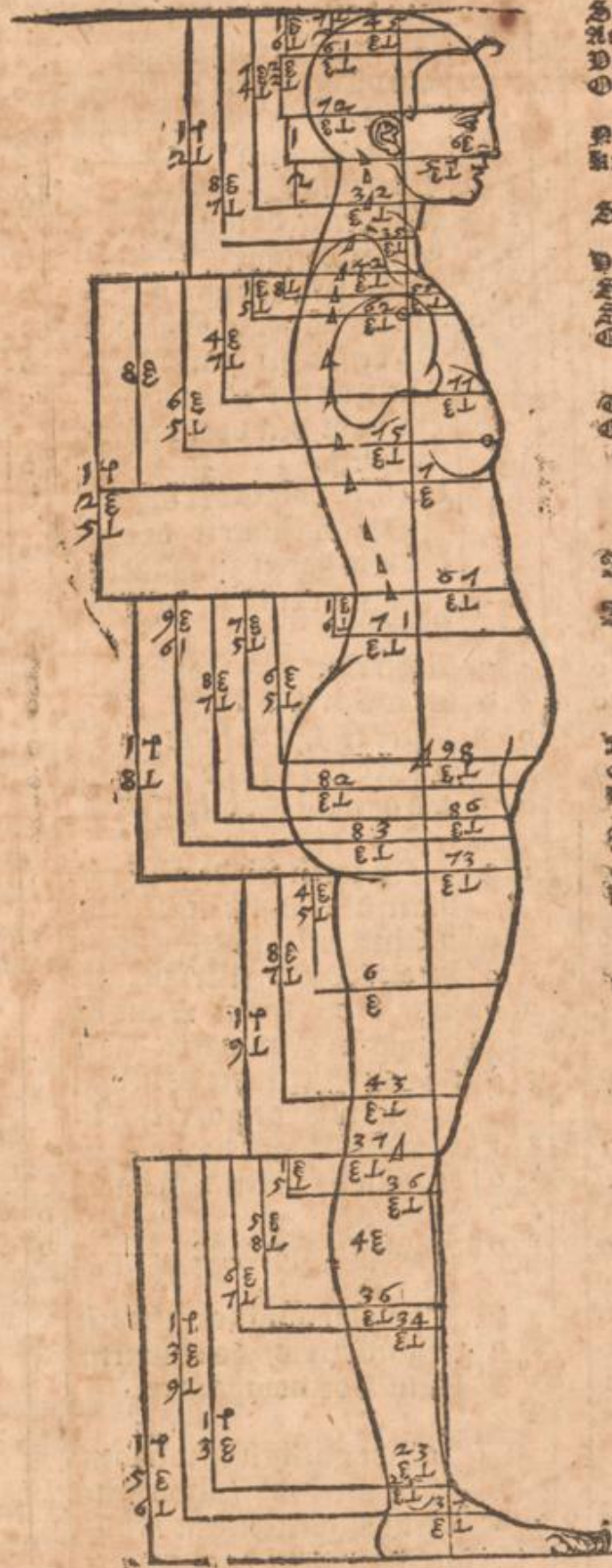
van de Proportie des Menschen.

	f	ℰ	l	℥		f	ℰ	l	℥
Dooz het ghewicht	0	2	6	0	Bp de hooghte des bulcs	1	3	5	0
Bp het eynde der enckelen/ dooz den voet	0	3	8	0	Maer bp de splijtinghe	1	3	4	0
Daer na maeck ick de dic- te des spdelijcken arms.					En bp het eynd der schaemte	0	6	6	1
De arm is in de schouder dic	0	4	4	0	Maer bp het eynd der billen	0	6	6	0
In de mups	0	3	8	0	Bp de dygnen	0	5	6	0
In den ellenboghe	0	2	6	0	Op de knie	0	4	2	0
Dooz den ellenboghe	0	2	7	0	Widden in de knie ist	0	3	8	1
Meer teghen de hant	0	2	0	0	Onder de knie	0	3	7	0
In het ghewicht	0	1	5	0	Widden in de kuyten	0	4	3	0
De hant is dick	0	1	8	0	Bp't eynd der buptenke ku.	0	3	9	0
Daer na maeck ic bp de 2. oprechte linie/ op allen dwer- sche linien/ de bzeete des van voren ziende Wijs.					Bp't eynd der binnenke ku.	0	3	4	0
Het Wijs is int hooft / op de dwerschlinie des achter- sten werbels bzeet	0	5	0	0	Maer op het ghewicht	0	1	7	0
Op de linie des vooz-hoofcs	0	6	4	0	En dooz des voet onder de enckelen/	0	2	1	0
Widden dooz het vooz-hoofc	0	6	5	0	En den voet is ooc bzeet	0	3	5	1
Op de linie der ooghybraen	0	6	0	0	Daer na maec ic de bzeete des van voren ziende arms.				
Over de ooren	0	6	5	0	Den arm is in de mups				
Over neuse en kinnebacken	0	5	0	0	bzeet	0	2	9	0
Endeden hals is op de linie des kins bzeet	0	7	2	0	Achter den ellenboghe	0	2	4	0
Maer tot de hooghte des schoudervlesch / ist bzeet	0	5	6	0	Dooz den ellenboghe	0	3	0	0
Over den hals-kupl	1	0	6	0	Meer teghen de hant	0	2	4	0
Over de schouderleden	1	2	0	0	In het ghewicht	0	1	8	0
Op dese linie staen de schou- derleden wijt vā malkander	0	6	5	0	En de hant is oock bzeet	0	3	0	0
Maer de bzeete over de bozst en schouder	1	3	7	1					
Tusschen de Orselen	0	9	1	0					
Tusschē de achterste orselen	1	0	5	0					
Tusschen de tepelen	0	6	8	0					
Ende onder de bozsten is het lijf bzeet	0	9	7	0					
De bzeete in het wercke	0	8	8	0					
Over den nabel	1	1	2	2					
Bp het eynde der heupen	1	3	0	0					
Op dese linie staen de beenen in de heupen wijt van mals- kanderen	0	9	5	0					
Oock ist lijf bp het eynde des bupcx bzeet	1	3	2	1					

Nu treck ick de ghestal-
linien des Wijs/ in de vooz-
beschreven lenghte/dicte en
bzeete. Bp de eerste oprechte
linie na der spden Maer bp
de andere/vooz-waert. Daer
na omtreck ick het Wijs van
achteren/bp de 3 oprechteli-
nien des Wijs van voren/
en splijt de billen van onde-
ren op.

De vercken spn bzeet

Zonu dit Wijs arm hoorch
wtghestrect is/300 omtrectse
ghelijck de voozgaende.
Ende ghelijck ickt boden
beschreven hebbe/ alsoo heb-
be ickt af-gheteckent / ende
hier naer vooz ooghen ghe-
feldt.

Scheepdel
Achterste wer.
Doozhoofst
Doghbaen

Neuse
Kinne

Schouderble.

Dalskijpl
Schouderhos.
Schouderlidt
Oxjelen

Tepelen
Onderde bofsten

In het weecke

In den nabel

Beginder hetu.
Eynde des buycks
Splijtinghe
Der schaemte
Eynd der bilten

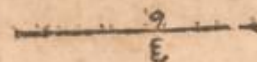
Dygnen

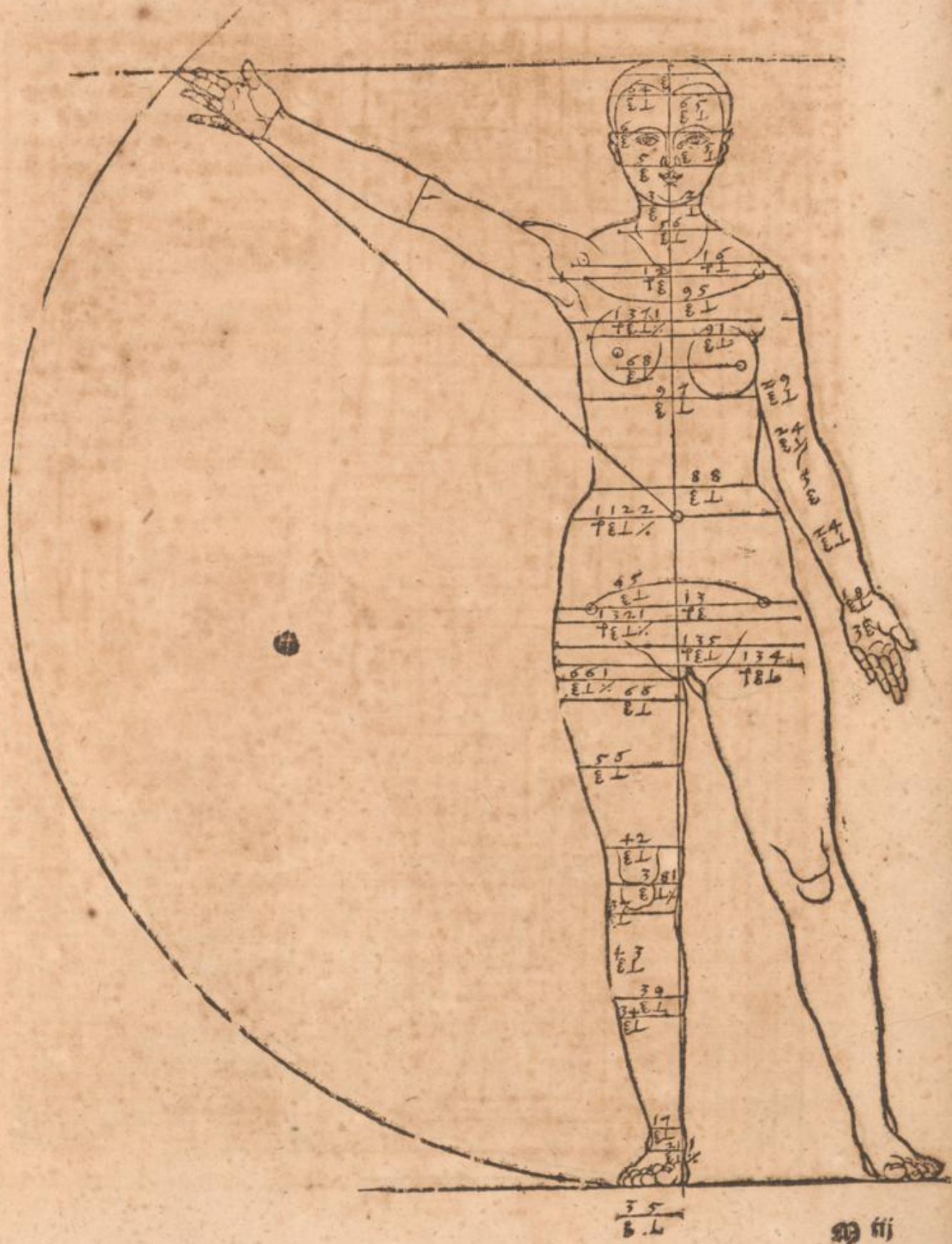
Op de knie

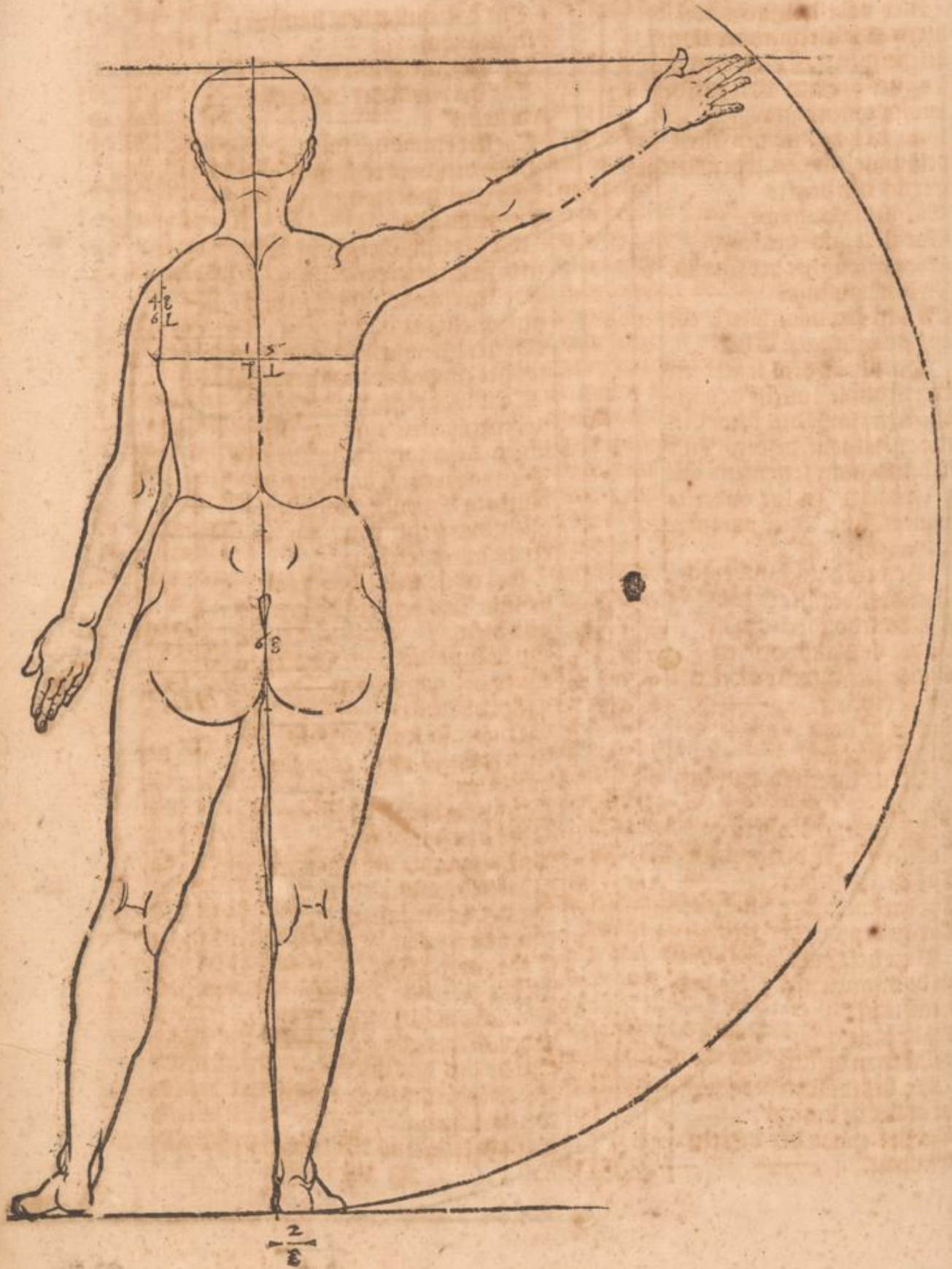
Midden in de knie
Onder de knie

Eynd der buytenste en buytenste kuyten

Hooghte des ghewichts
Eynd der entaken
Solen.

† E L %

† E L %

Hier naer-bolghens wil ic desen Man een ander Wijs beschrijven / en meet eerst de lenghte der litmaten / in de voorlz ordeninghe.

Van de hooghte des schepbels linie tot den achtersten werbel des hoofts

Tot het voor-hoofst

Tot het eynde des kins

Tot de hooghte der schoud.

In den halsknyl

En van het voor-hoofst tot op de oogbzaen is het

Daer naer depl ic met een dwerschlinie tusschē de oogbzaen en eynde des kins / in twee ghe lijcke velden / In't bovenste maect ic de neuse ooge en ooren / In het onderste mont en kin. Daer nae meet ick voorder :

Wt den hals-knyl tot de schouderhooghte is het

Tot de schouderleden ist

Onder de voorste orselen

Onder de achterste orselen

Op de tepelen

Onder de borsten

In het weecke

Wt het weecke tot in den navel is

Tot het eynde der heupen

Tot het eynde des hupcks

Tot de splijtinge

Tot het eynde der schaemte

Tot het eynde der billen

Van het eynde der billen tot de dygnen ofte dicte des beens is het

Op de knie

Midden in de knie

Wt het midden des knies tot onder de knie is

Tot het eynde der hupcken kupten

Tot het eynde der binneste kupten

Op het ghewicht is

Tot het eynde der hupcken enckelen

Tot het eynde der solen

Ende den voet is langh

Hier nae maect ic de lenghte des arms also :

Wt het schouderghelit tot in den ellenboghe is het

Wt den ellenboghe tot in het ghewicht der hande

Wt het ghewicht der hant tot het eynde der vinghers

Zo ic nu de lenghte door 3. oprechte linien / met dwersch linien door-toghen hebbe / Dan zoo maect ic de dicte des van bespde ziende Wijs / op allen dwerschlinien / by de eerste oprechte linie.

Het Wijs is int hooft / op de linie des achtersten werbels dick

Op de linie des voor hoofts

Ober de oogbzaen

Ober de neuse

De bovenste lippe en hals

Den hals is op de linie des kins dick

Schouderbeelsch hooghte

Ober den hals-knyl

By de hooghte der schouder

Ober de schouderleden

By de voorste orselen

Ober de tepelen

Onder de borsten

In het weecke

Ober den navel

Ober de heupen

Eynde des hupcks

By de splijtinghe der billen

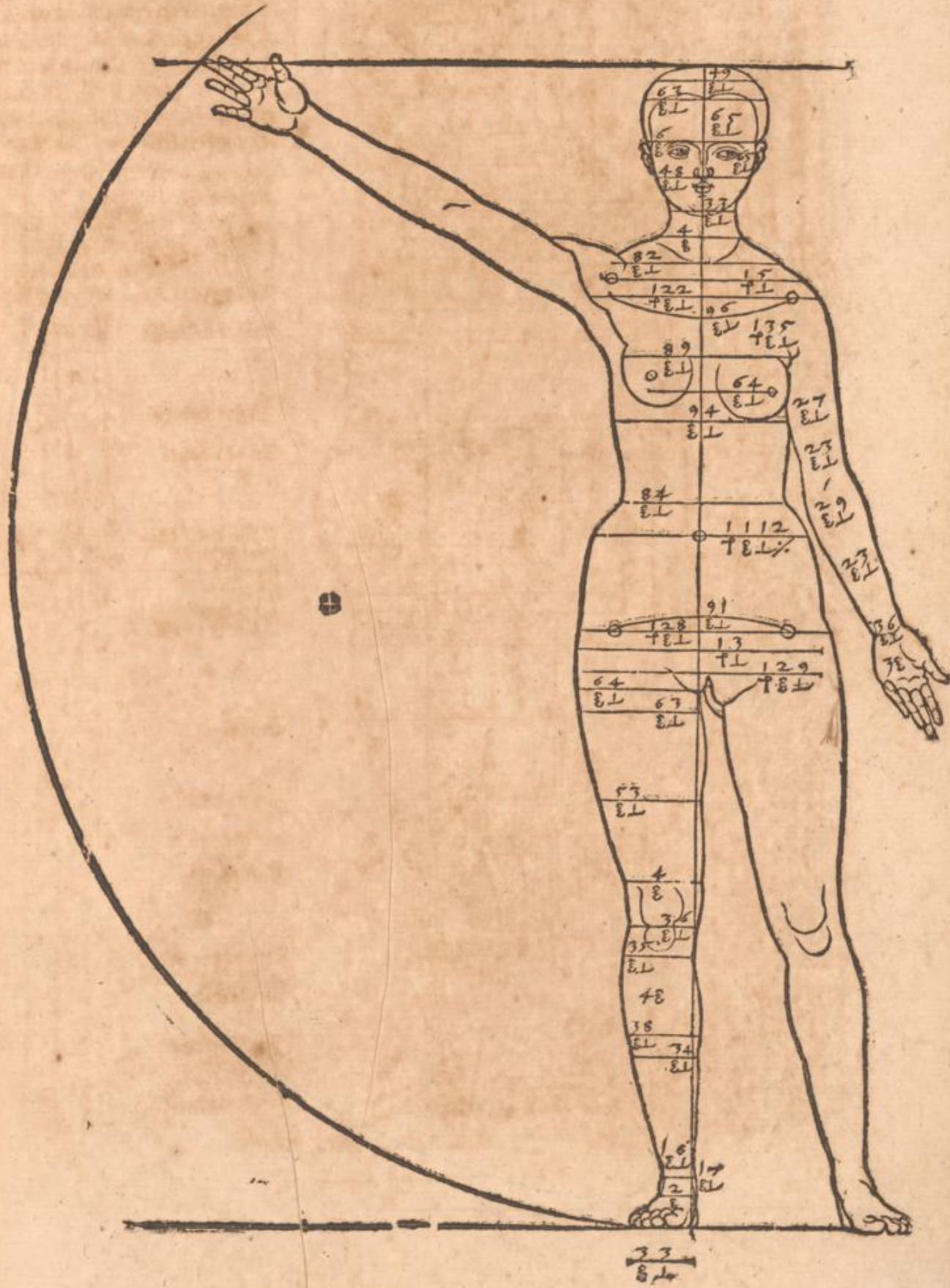
By de schaemte

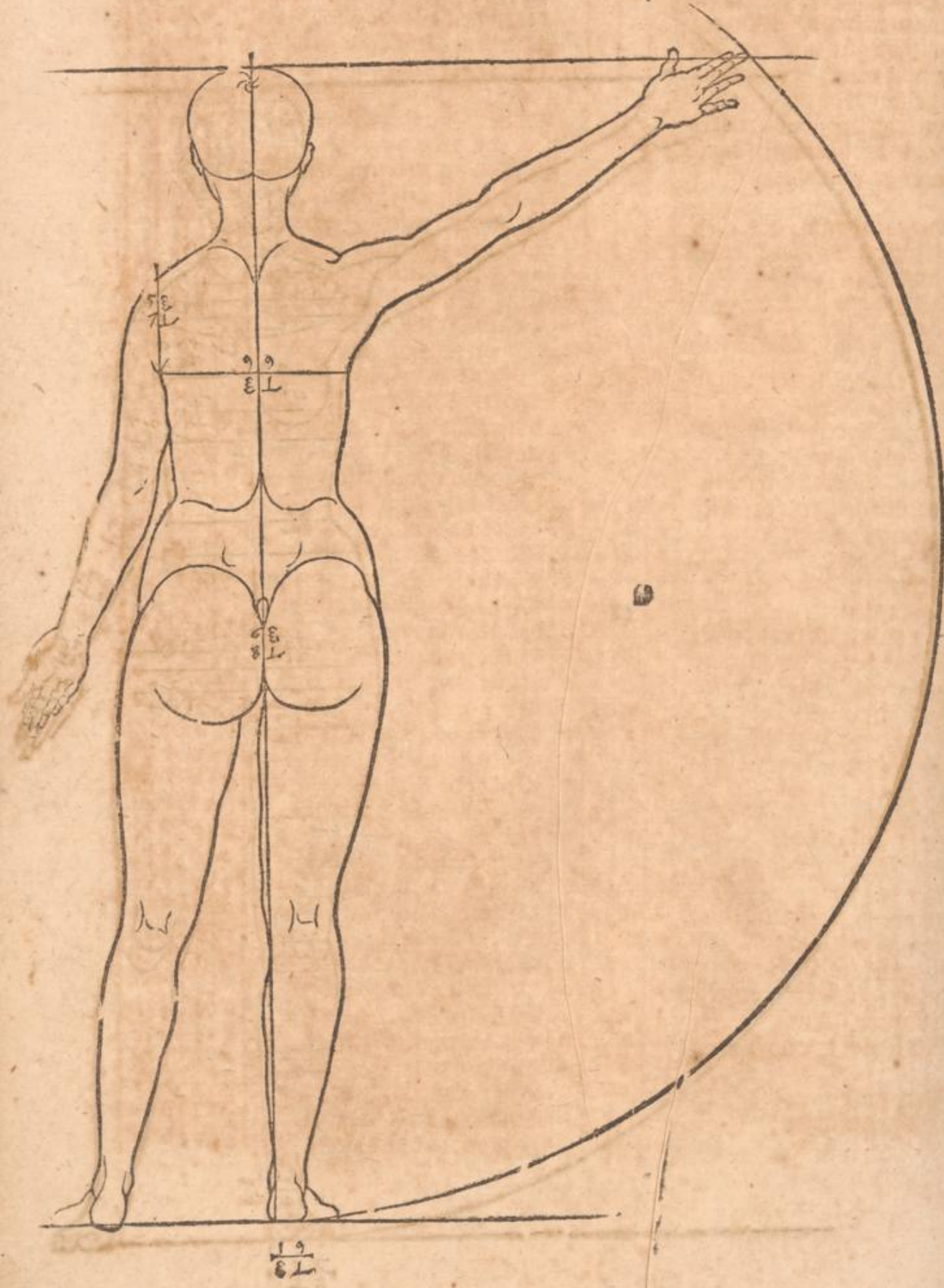
Ende het been is ten eynde

¶ iij

0	0	7	0
0	1	6	0
0	7	4	0
0	3	7	0
1	0	2	0
0	2	2	0
0	0	8	0
0	1	5	0
0	4	7	0
0	5	7	0
0	6	5	0
0	8	0	0
1	2	5	0
0	1	6	0
0	6	5	0
0	7	5	0
0	8	7	0
0	9	6	0
1	0	8	0
0	4	5	0
0	8	7	0
1	0	9	0
0	1	5	0
0	5	8	0
0	6	7	0
1	3	0	0
1	3	9	0
1	5	6	0
0	9	0	0
1	0	0	0
0	8	3	0
0	5	8	0
0	4	5	0
0	6	1	0
0	7	2	0
0	6	0	0
0	5	7	0
0	3	2	0
0	3	5	0
0	4	2	0
0	5	5	0
0	6	2	0
0	7	7	0
0	7	5	0
0	7	0	0
0	6	1	0
0	7	1	0
0	9	8	0
0	9	2	0
0	6	6	0
8	7	0	0

	Ƴ	Ǝ	L	Ʒ		Ƴ	Ǝ	L	Ʒ
der billen dick	0	7	1	0	Het lijf is tusschen de borsten	0	9	4	0
Bp de dygmen	0	6	0	0	breet	0	8	4	0
Boven de knie	0	4	3	0	In het weecke	1	1	1	2
Bidden in de knie	0	3	7	0	Over den navel	1	2	8	0
Onder de knie	0	3	6	0	Over der heupen	0	9	1	0
Bidden in de kupten	0	4	0	0	Op dese linie staen de beenen	1	3	0	0
Bp't eynd der buytenste ku.	0	3	6	0	in de heupen wijt van mal-	1	2	9	0
Bp't eynd der binnenste ku.	0	3	4	0	kanderen	0	6	4	0
Onder in het scheen-been	0	2	3	0	Bp het eynde des buycks	0	6	3	0
Over het ghewicht	0	2	5	0	Bp de slytinghe des Wijs	0	5	3	0
Bp de enckelen door de voet	0	3	7	0	Bp't eynde der schaemte	0	4	0	0
Daer naer maec ic de dic-					Bp het eynde der billen	0	4	0	0
te des sydelijcken arms					Bp de dygmen	0	4	0	0
De arm is inde schouder dic	0	4	4	0	Op de knie	0	3	6	0
In de mups	0	3	7	0	Bidden in de knie	0	3	5	0
In den ellenboghe	0	2	4	0	Onder de knie	0	4	0	0
Door den ellenboghe	0	2	6	0	Bidden in de kupten	0	3	8	0
Int ghewicht der hant	0	1	5	0	Bp't eynd der buytenste ku.	0	3	4	0
En de hant is dick	0	1	8	0	Bp't eynd der binnenste ku.	0	1	6	0
Daer naer maec ick by					Onder int scheen-been	0	1	7	0
de andere oprechte linie / op					Maer by het ghewicht	0	2	0	0
allen dwerschlinitien / de breete					En door den voet onder de	0	3	3	0
des va voren ziende Wijs					enckelen des scheen-beens				
Het Wijs is int hooft op					Den voet is voor breet				
de linie des achtersten wer-	0	4	9	0					
vels breet	0	6	3	0	Daer na maec ic de breete				
Het voorhooft	0	6	5	0	des van voren ziende arms.				
Bidden doorz voorhooft	0	6	0	0					
De nooghbraen	0	6	5	0	Den arm is in de mups breet	0	2	7	0
De ooren	0	6	5	0	Achter den ellenboghe is	0	2	3	0
De neus en kinnebacken	0	4	8	0	Door den ellenboghe	0	2	9	0
En den hals is op de linie	0	3	3	0	Over teghen de hant	0	2	3	0
des kins breet	0	4	0	0	In het ghewicht der hant	0	1	6	0
Schouderbleesch hooghte	0	8	2	0	En de hant is breet	0	3	0	0
Over den halskuyl	1	0	5	0					
Bp de schouder hooghte	1	2	2	0	Zoo nu alle lenghten / dic-				
Over de schouderleden					ten en breeten op-geteekent				
Op dese linie staen de schou-	0	9	6	0	zijn / als dan trec ic de gestalte				
derleden wijt van malcan-	0	8	9	0	linie daer in. Bp de eerste				
deren	0	9	9	0	oprechte knie / naer der sp-				
Door tusschen de orselen	0	9	9	0	den / Maer by de andere sp-				
Tusschen de achterste orselen	1	1	5	0	rechte linie trec ick de gestalte				
Maer over half van de bor-	0	6	4	0	des van voren ziende Wijs.				
sten en schouder									
Tusschen de tepelen									

van de Proportie des Menschen.

Nu wil ic volghens eenen
Dannen en smallen Man me-
zen / welc men voor een lang
persoon mach gebruiken/
en volge ooc de voor-gaende
ordze/dacrom meet ic eerst de
lenghte der lidmaten/ by de
eerste oprechte linien.

Van de hooghte des schep-
dels linie/ tot den achtersten
wervel.

Tot het voor-hoofc

Tot het eynde des kins

Tot het schouder vleesch

Tot de hooghte der schoud.

In den halsknyl

Wt de hooghte des hals-
knyls tot de borst

Onder de voorste orselen

Onder de achterste orselen

Tot op de tepelen

Onder de borst

Het eynde des borst-beens

In het weecke

Dant weecke tot in de nabel

Tot het begin der heupen

Tot het eynde der heupen

Op de schaemte/

Tot het eynde der billen/

Dant eynde der billen tot

de dygnen

Op de knie

Midden in de knie

Wt midden des knies / tot

onder de knie

Het eynde der buytenste kny.

Het eynde der binnenste kny.

Op het ghewicht des voets

Eynde der buytenste enckelen

Eynde der solen/

En den voet is langh

Daer naer maec ic de leng-
te des arms alzo:

7 8 1 %

0	0	7	0
0	1	8	0
0	7	0	0
0	8	0	0
1	0	0	0
1	0	9	0
0	1	9	0
0	3	3	0
0	3	8	0
0	4	4	0
0	5	5	0
0	7	0	0
1	0	0	0
0	2	0	0
0	2	5	0
0	5	9	0
0	7	3	0
1	0	0	0
0	4	5	0
0	9	1	1
1	1	8	0
0	1	6	0
0	6	2	0
0	6	8	0
1	4	8	0
1	5	6	0
1	7	3	0
0	8	5	0

Wt het ghelit der schouder/
tot in den ellenboghe

Wt den ellenboghe tot int
ghewicht der hant

Wt het ghewicht der hant
tot het eynde der vingers.

Zoo nu dese lenghte met
dwersch-linien by de 3. op-
rechte linien getogé werden/
300 maec ic dan by de eerste
oprechte linien/op alle dwer-
schelinien de dichte des spde-
lijcken Mans/alzo

Den van besyden zierenden
Man / is in het hooft / op de
dwerschlinie des achtersten

wervels dick

Ober het voorhoofc

Ober de ooghbraen

Ober de neuse

Ober de bovenste lippe

Den hals opde linie des kins

By de hooghte des schou-

der vleesch/is het dick

By de schouderleden

Maer ober den halsknyl

Ober de borst

By de voorste orselen

Ober de tepelen

Onder de borsten

By het eynde des borst-

beens

In het weecke

Ober den nabel is het

Begin der heupen

By het eynde der heupen

Ober de schaemte en billen

En het been is by het eynde

der billen dic

By de dygnen/is het

Op de knie

Midden in de knie

Onder de knie

Midden in de kuyten

7 8 1 %

1	0	6	0
0	8	5	0
0	5	4	0
0	4	7	0
0	6	1	1
0	6	7	0
0	5	8	0
0	5	2	0
0	3	4	0
0	3	7	0
0	4	3	0
0	5	0	0
0	7	1	0
0	7	5	0
0	7	6	1
0	7	1	0
0	7	0	0
0	5	8	0
0	6	0	0
0	7	7	0
0	7	0	0
0	5	4	0
0	5	2	0
0	3	8	0
0	3	2	0
0	3	0	0
0	3	0	0

	T	E	T	%		T	E	L	%
Byt eynde der buytenste ku.	0	1	4	0	In het weecke	0	8	1	0
Byt eynde der binnenste ku.	0	3	0	0	Over den navel	0	9	1	0
Onder aent dunkt des scheen beens	0	2	0	0	By het begin der heupen	0	9	0	0
In het ghewicht	0	2	3	0	By het eynde der heupen	1	0	0	0
Dooz de enckelen in den voet	0	3	5	0	En op dese linie staen de been leden in de heupen wijt van malckanderen	0	7	5	0
Daer naer maeck ick de dichte des van besyden zien den arms.					En over de schaemte is het breet	0	9	9	0
Den arm is in de schouder dick	0	4	0	0	By het eynde der bill. n	0	4	7	0
In de mups	0	3	0	0	By de dygnen	0	3	7	0
In den ellenboghe	0	2	1	0	Op de knie	0	2	8	0
Dooz den ellenboghe	0	2	2	0	Midden in de knie ist	0	2	6	0
Int ghewicht der handt	0	1	2	0	Onder de knie	0	2	6	0
En de hant is dic	0	1	4	0	Midden in de kuyten	0	3	2	0
Daer naer maeck ick by de andere oprechte linie / op allen dwersche linie / de breete des van voren ziende Mans.					Byt eynde der buytenste ku.	0	2	8	0
Den van vorē ziende Man/ is int hooft op de linie des achtersten werbels breet	0	4	4	0	Byt eynde der binnenste ku.	0	2	5	0
Over het vooz-hooft	0	5	5	0	Onder in t scheen-been / aent smalste	0	1	2	0
Over de ooghbzaen	0	5	2	0	In t ghewicht dooz de enc- kelen	0	1	6	0
Over de ooren	0	5	8	0	En onder de enckelen dooz den voet	0	1	5	0
Over neus en kinnebacken	0	4	3	0	En den voet is breet	0	3	0	0
Ende den hals is op de linie des kins breet	0	3	1	0	Daer naer maeck ick de breete des van voren zienden arms.				
By de hooghte des schouder bleesch	0	3	6	0	Den arm is in de mups breet	0	2	2	0
By de hooghte der schouder	0	8	8	0	Dooz den ellenboghe	0	2	5	0
Over den halskuyt	1	1	2	1	By het ghewicht der hant	0	1	4	0
Op dese linie staen de schou- derledē wijt van malckander	0	9	4	0	De open hant is breet	0	2	5	0
Maer de breete over de bozst	0	3	2	0	Zoo nu alle lenghten / dic- ten en breeten op-geteekent zijn / als dan trec ic de gestalt linie daer in. By de eerste oprechte linie / naer der sy- den / Maer by de andere op- rechte linie trec ick de gestalte des van voren ziende Mans.				
Tusschen de orselen	0	9	0	0					
Achter tusschen de orselen	1	4	0	0					
Dooz tusschen de Tepelen	0	7	0	0					
Het lijf is onder de bozsten breet	0	9	6	0					
Byt eynde des bozstbeens	0	9	0	0					

1 0
1 0
0 0
0 0
5 0
9 0
7 0
7 0
8 0
6 0
6 0
2 0
8 0
3 0
2 0
6 0
5 0
0 0
2 0
5 0
4 0
5 0

Dan omtter ic de ghestal-
ze des van achteren ziende
Mans/ by de derde oprechte
linie / met de buytenste line
des van voren ziende Mans/
en split hem de billen van
onderen opwaerts
Ende maeck hem de verffen
bzeet

En ghelijckerwijs als ick
desen boven-geschrevenen
hier vooz ooghen gestelt heb-
be / alsoo hebbe ick hem hier
naer af-gheteekent / om dat
sich een iegheltick daer naer
te beter mach reguleren.

T E L

0 5 8 0
0 1 6 0

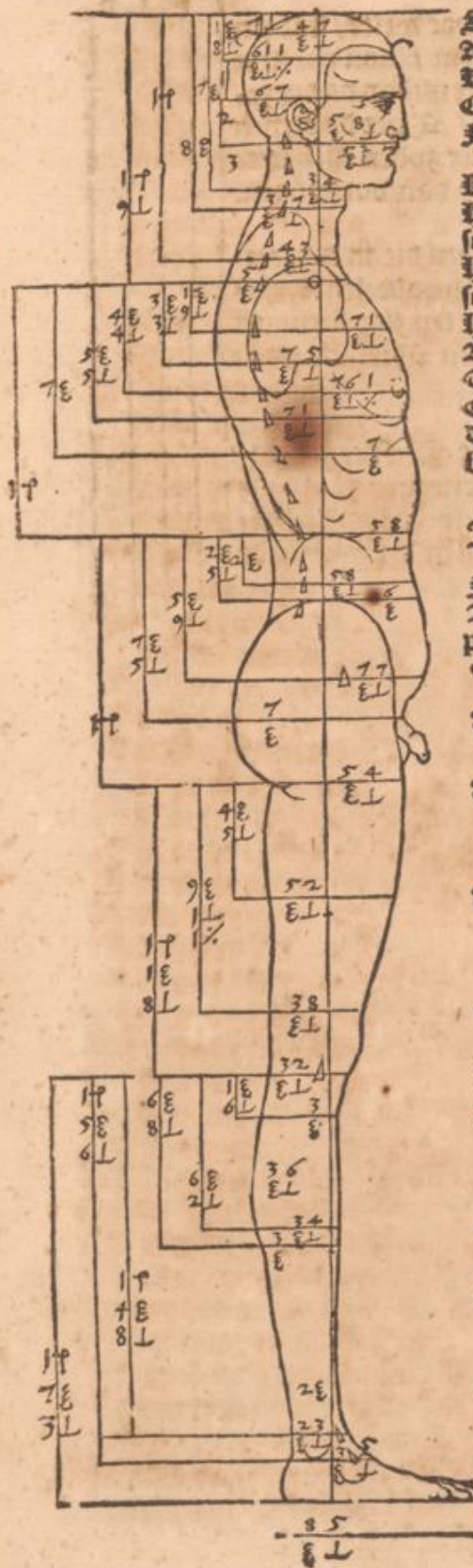
Men zal ooc weten/ dat een
ieder lichaem / van voren te
zien/ breedter is/ dan na der zy-
den dicker / Maer de beenen
zijn van ter zyden dicker te
zien/ dan sy van voren doen.

De beelden die in den eer-
sten boeck/ met deelen en cyfe-
ren gemeten zijn/ die mach
men met den Meet-staf oock
meten.

Ende het gheeft een groo-
te veranderinghe / zoo wan-
neer een beelt syn hooft beno-
men / en ander in de stede
ghestelt wort.

T E L

A ij

Schepdel
 Achterste wer.
 Doozhoofst
 Ooghbraen
 Neuse

Rinne
 Hooghte des
 schouderbleef.
 Hooghte der
 schouder
 Halskuyl
 Bozst
 Tepelen
 Onder de bozst
 Des bozst-
 beens

In het tweeke

Nabel
 Begin der heu-
 pen
 Epnd der heu-
 pen
 Der schaemte

Der aersbillen

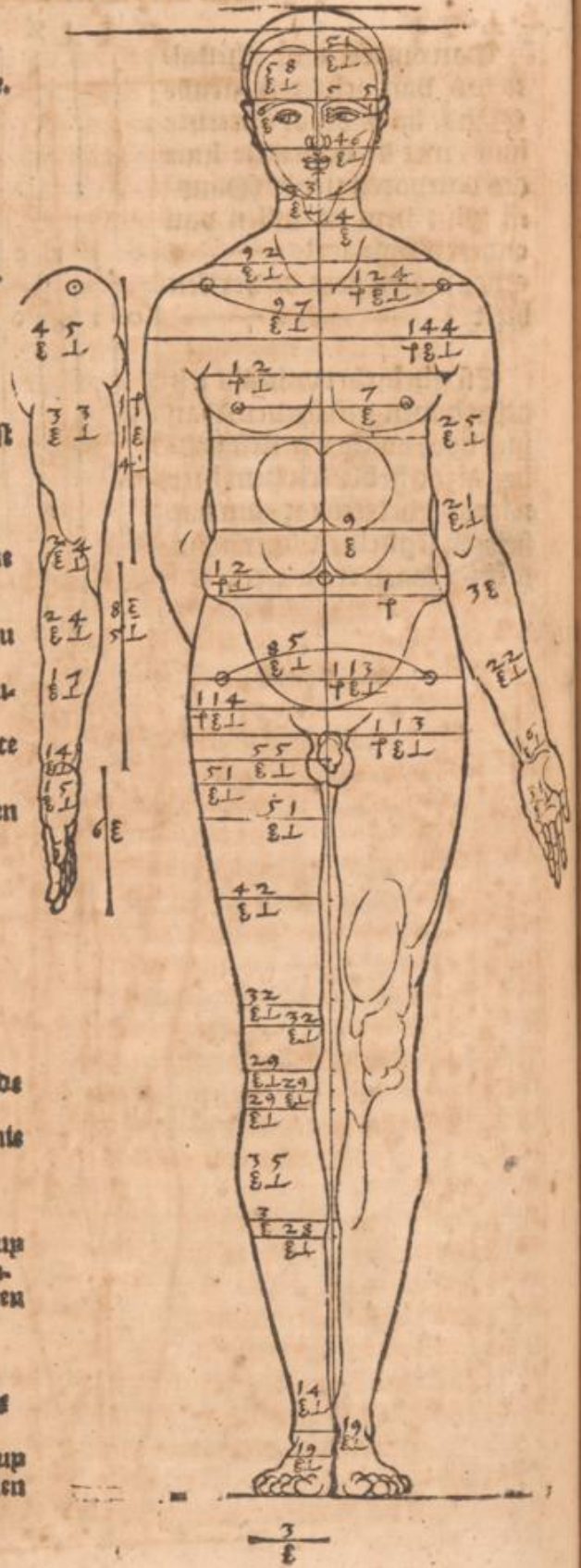
Dygnen

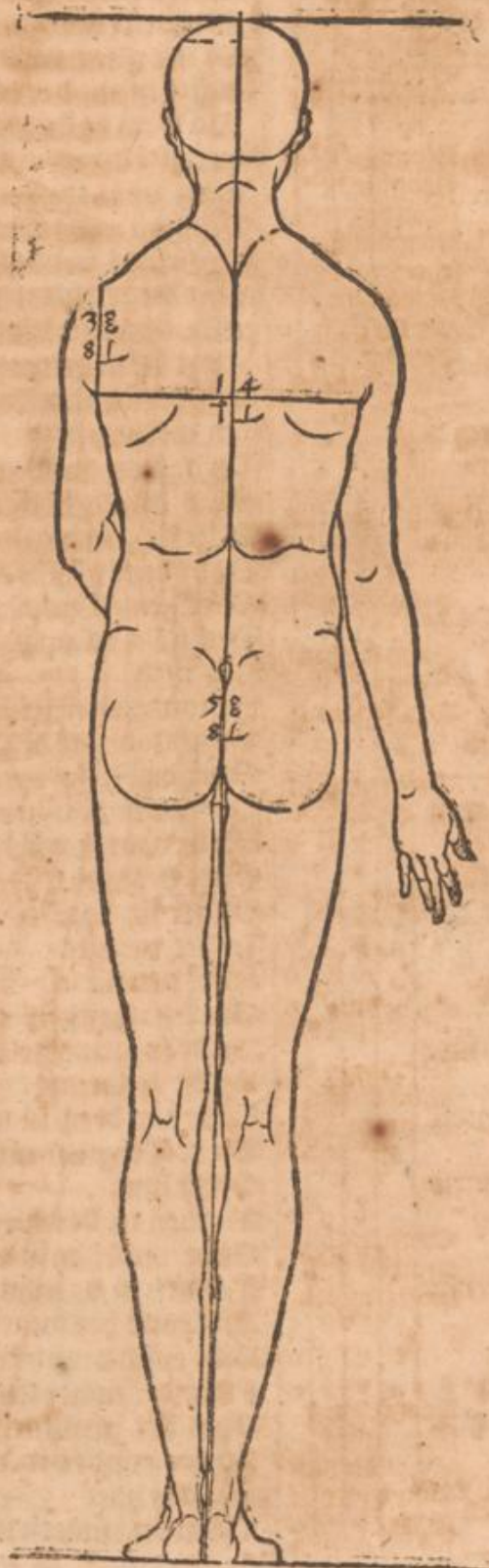
Op de knie

Midden in de
 knie
 Onder de knie

Epnd der hup-
 cense en bin-
 nenste kupten

Hooghte des
 ghewonches
 Epnd' der hup-
 cense enckelen
 Sollen.

$\frac{16}{3L}$

乘積

T E L %

T E L %

Hier naer volghens wil ic
desen Man een ander Wyf
beschrijven / en meet eerst de
lenghte der litmaten / in de
voorz; ordeninghe.

Van de hooghte des schep-
dels linie tot den achtersten
werbel des hoofts

Tot het voor-hoofc ———

Tot het eynde des kins

Hooghte des schouderveef.

Tot de hooghte der schoud.

In den halskupl ———

Wt den hals-kupl tot de
hooghte der borst is

Onder de voorste orselen

Onder de achterste orselen

Op de tepelen ———

Onder de borst ———

In het weecke ———

Wt het weecke tot in den
navel is ———

Tot het eynde der heupen

Tot de splijtinge ———

Tot het eynde der schaemte

Tot het eynde der billen

Van het eynde der billen
tot de dygnen ofte dicte des
beens is het ———

Op de knie ———

Midden in de knie ———

Wt h't midden des knies
tot onder de knie/is ———

Tot het eynde der buyten-
ste kuyten ———

Tot het eynde der binnen-
ste kuyten ———

Op het ghewricht is

Tot het eynde der buytenste
enckelen ———

Tot het eynde der solen

Ende den voet is langh

Hier nae maec ic de lenghte
des arms also:

Wt het schouderghelit tot
in den ellenboghe is het

Wt den ellenboghe tot in het
ghewricht der hande

Wt het ghewricht der hant
tot het eynde der vinghers

So ic nu de lenghte door 3.
oprechte linien/ met dwerssch
linien door-toghen hebbe /

Van zoo maec ic de dicte des
van besyde ziende Wyfs / op
allen dwersschlinien / by de
eerste oprechte linie.

Het Wyf is int hooft / op
de dwersschlinie des achter-
sten werbels dick ———

Op de linie des voor; hoofts

Over de ooghbracen ———

Over de neuse ———

De bovenste lippe en hals

Over kin en hals ———

Den hals is op de linie des
kins dick ———

Schouderveef. h' hooghte

By de hooghte der schouder

Over den hals-kupl

Over de borst is het

By de voorste orselen

Over de tepelen ———

Onder de borsten ———

In het weecke ———

Over den nael ———

Over de heupen ———

By de splijtinghe der billen

By de schaemte ———

Ende het been is ten eynde

By de Dygnen ofte dicte

Op de knie ———

Midden in de knie ist

Ende onder de knie

Midden in de kuyten

By't eynd der buytenste ku.

By't eynd der binnenste ku.

En onder in h't scheen-been

Door het ghewricht

By het eynde der enckelen /

door den voet ———

Daer na maeck ick de dic-

	0	9	0	0
	0	5	4	0
	0	0	5	0
	0	1	2	0
	0	6	7	0
	0	8	2	0
	1	0	6	1
	1	1	2	0
	0	1	6	0
	0	3	2	0
	0	3	9	0
	0	4	8	0
	0	6	1	0
	1	1	2	0
	0	1	3	0
	0	6	0	0
	0	8	2	0
	0	8	7	0
	0	9	5	0
	0	4	5	0
	0	9	5	0
	1	1	6	0
	0	1	6	0
	1	0	2	0
	0	0	9	0
	1	4	0	0
	1	5	0	0
	1	0	5	0
	0	8	4	0
	0	9	0	0
	0	2	9	0
	0	2	0	0
	0	2	2	0
	0	3	5	0

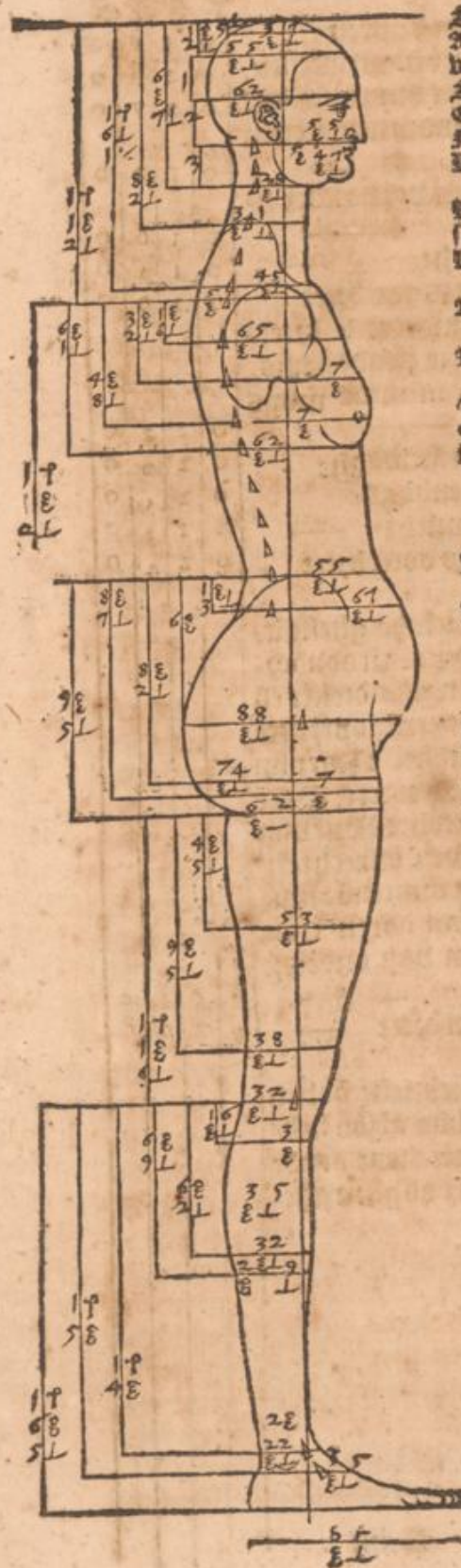
van de proportie des Menschens

1 %
0 0
4 0
7 0
5 0
2 0
5 0
0 0
7 0
8 0
1 0
5 0
0 0
5 0
0 0
0 0
2 0
5 0
8 0
4 0
0 0
2 0
3 0
8 0
2 0
0 0
5 0
2 0
9 0
0 0
2 0
5 0

	T	E	L	%
te des sydelycken arms.				
De arm is in de schouder dic	0	3	6	0
In de mups	0	3	3	0
In den ellenboghe	0	2	1	0
Dooz den ellenboghe	0	2	3	0
In het ghewzicht	0	1	2	0
De hant is dick	0	1	4	0
Daer na maect ic by de 2. oprechte linie / op allen dwersche linien / de bzeete des van voren ziende Wijs.				
Het Wijs is int hooft / op de dwersclinie des achtersten werbels bzeet	0	3	6	0
Op de linie des vooz-hoofst	0	5	1	0
Midden dooz het vooz-hoofst	0	5	5	0
Op de linie der oogbzaen	0	5	2	0
Over de ooren	0	5	6	0
Over neuse en kinnebacken	0	4	5	0
Ende den hals is op de linie des kins bzeet	0	2	8	0
Maer tot de hooghte des schouderbleesch / ist bzeet	0	3	0	0
Over de schouder	0	8	5	0
Over den hals-kupl	0	9	8	0
Op dese linie staen de schouderleden wijs vā malkander	0	8	4	0
Maer de bzeete over de borst en schouder	1	1	5	0
Tusschen de Orselen	0	7	3	0
Tussche de achterste orselen	0	9	0	0
Tusschen de tepelen	0	7	0	0
Ende onder de borsten is het lijf bzeet	0	8	0	0
De bzeete in het wercke	0	7	3	0
Over den navel.	0	9	9	0
By het eynde der heupen	1	1	2	0
Op dese linie staen de beenen in de heupen wijs van malkanderen	0	8	0	0
Maer by de splijtinghe	1	1	4	0
En by het eynd der schaemte	1	1	3	0
Maer by het eynd der billen	0	5	8	0
By de dygnen	0	4	8	0
Op de knie	0	3	5	0
Midden in de knie ist	0	5	0	0
Onder de linie	0	2	8	0

	T	E	L	%
Midden in de kuyten	0	3	3	0
By t eynd der buytenste ku.	0	2	9	0
By t eynd der binnenste ku.	0	2	7	0
Int dunste onder aent scheen been	0	1	3	0
En dooz den voet onder de etckelen /	0	1	6	0
Int ghewzicht	0	1	5	0
En den voet is ooc bzeet	0	2	9	0
Daer na maect ic de bzeete des van voren ziende arms.				
Den arm is in de mups bzeet	0	2	2	0
Achter den ellenboghe	0	2	0	0
Dooz den ellenboghe	0	2	5	0
In het ghewzicht	0	1	3	0
En de hant is oock bzeet	0	2	4	0
Nu treck ick de ghestaltlinien des Wijs / in de voozbeschreven lenghte / dichte en bzeete. By de eerste oprechte linie na der syden. Maer by de andere / vooz-waert. Daer na ontreck ick het Wijs van achteren / by de 3 oprechte linien / met de buytenste linie des Wijs van voren / ende splijt de billen van onderen opwaerts.	0	5	5	0
De versten syn bzeet	0	2	6	0
Ende ghelijck ickt boden beschreven hebbe / alzoo hebbe ickt af-gheteekent / ende hier naer vooz ooghen gheseldt.				

R III

Schepdel
 Achterste
 werbel
 Stern
 Ooghbrae
 Neuse
 Kinne

Hoocht der
 schouder
 Halskuyl

Boyst

Booyste or.

Tepelen
 Onder de
 boysten

Int weers
 ke
 In den na-
 vel

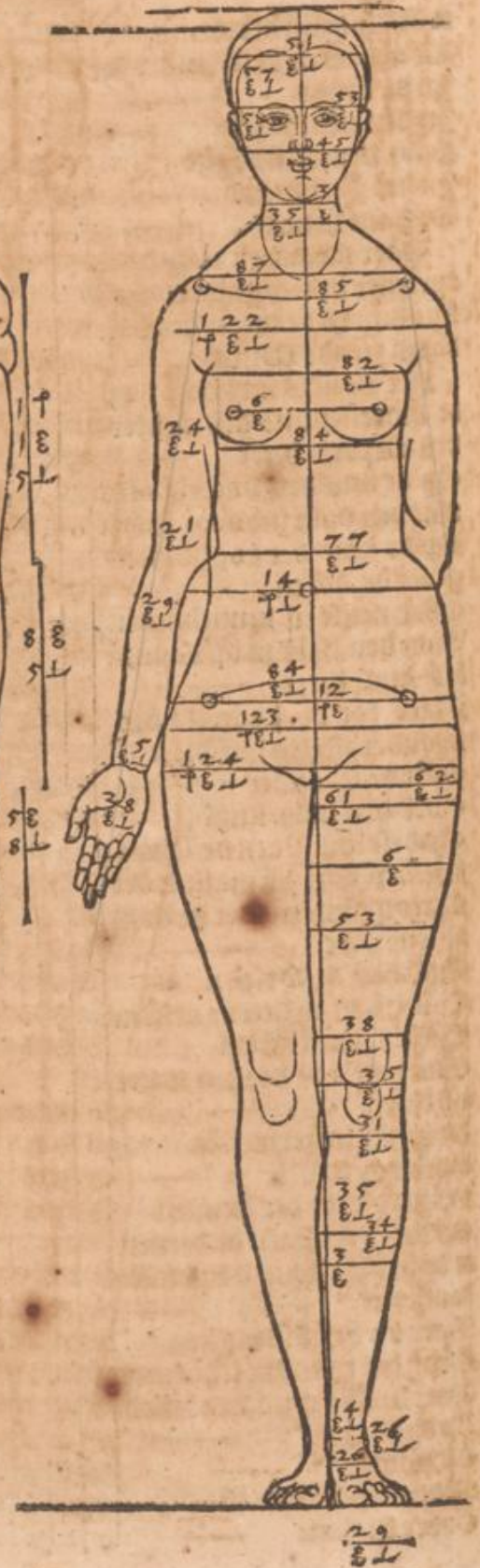
Spnd der
 heupen
 Splijtinge
 Schaemte
 Spnde der
 billen

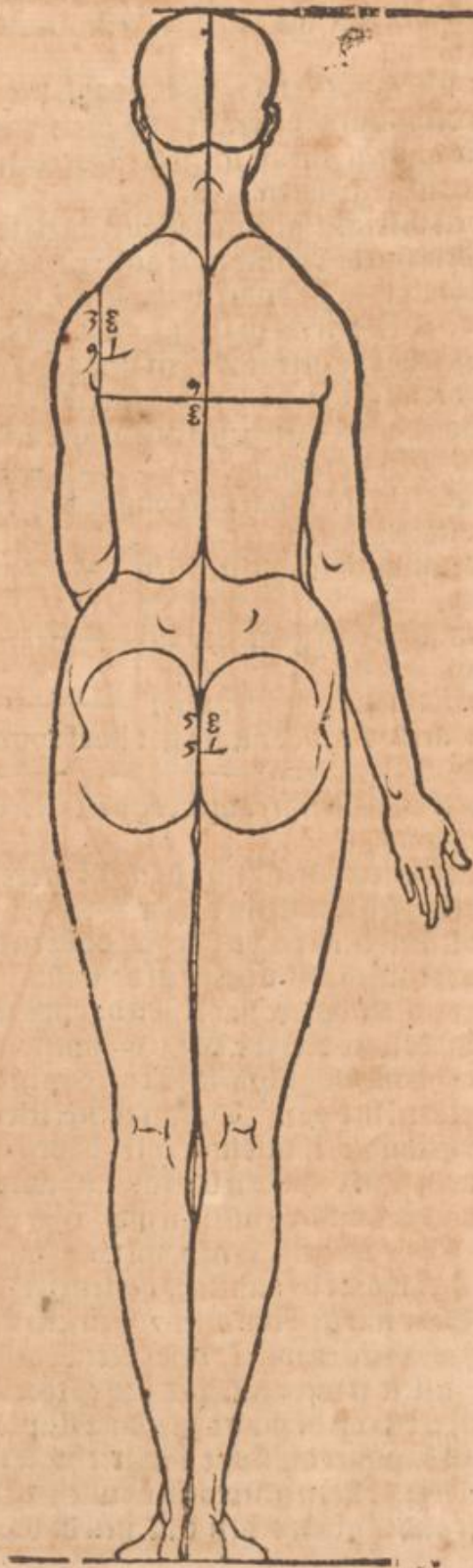
Dygnen

Op de knie
 Midden in
 de knie
 Onder de
 knie

Spnde der
 buytenste
 en binnens-
 te kuyten

Hoocht des
 gewichts
 Spnde der
 buytenste
 enckelen
 Solen

$\frac{16}{81}$

Handwritten signature or scribble

Hier na-volghende / wilt ic noch tweederley Mans hoofden beschrij-
ven/ en volghe ten deele de selve oorde/ als ic in het eerste Boeck gheschre-
ven hebbe.

Eerst maect ic een rechte viercant / eens 7. deels hoogh van des beelts
lenghte/ zoo iemand wilde/ die mach de viercant een 8. deel hoogh maken/
en dat maer in t 8. deel/ alle dingen ghelijc in-gedeelt werden/ als in t 7.
deel gedaen is/ in t kleenen en vergrooten.

Nu neme ick booz my dese viercant/ ghelijc boven staet/ zoo breeet als
hoogh/ en de 2. oprechte syden/ syn de voorste a. de achterste b. Maer de 3.
dwersch syden syn de bovenste c. en de onderste d. Daer naer deele ick
de hooghte des 7. deels/ in 8. ξ . en een tal in 10. L. Daer naer meet ick
als hier naer volghet ghelijc booz gheseyt is / en deel ten eersten de op-
rechte linien De eerste linie e. set ic van de linie o. achter sich

Dese linie roert booz den ooggh-appel / en achter de neus-belle

Daer na set ic de linie f. achter de linie a.

Dese linie roert achter de ooggh-braen / maer het ooghe blijft in den ach-
tersten hoec / in de midden tusschen e. f.

Daer nae set ic de derde linie g. van a. achter sich

Dese linie roert booz het ooz.

Daer na set ic de vierde linie h. van g. achter sich

Aen dese linie eyndet het ooz.

Daer nae set ic noch een linie i. van b. hier booz

Dese linie roert achter den neck / aldaer staet het hooft op den hals.

Maer set ic een linie k. van b. hier booz

Dese linie roert bovenden wervel achter op het hooft/ en onder op de
dwersch linie d. achter den hals.

Zoo nu de oprechte linien ghetrocken zijn / dan zoo trec ic de dwer-
sche linien alzo: Van de dwersch linie c. heenen af

Daer nae set ic een linie l. dese linie roert booz op de stern daer t hayz
wast. Daer naer de ick c. l. met eene linie m. in de midden van mal-
kanderen/ Dese linie roert achter op het hooft/ by de oprechte k. boven
den wervel des hayzs. Daer naer deel ic l. d. met 2. linien n. o. in 3. ge-
lijke velden/ dese linie gaet booz d. ooggh-braen/ en roert op het ooz/ Maer
de linie o. roert onder de neus en het ooz. Daer nae deel ick o. d. met een
linie p. in t midden van malckanderen/ dese linie roert boven de kin onder
de lippen/ Daer na met een lin. q. in t midden van malckanderen/ zo blijft
de bovenste lippe tusschen o. q. en onder tusschen q. p. en gaet de linie q.
midden booz den mont. Daer na deele ic n. o. met een linie r. in 2. ge-
lijke velden/ in t bovenste deel wordde de gantsche oogen gemaect met al-
len haer toe-behooren. Daer nae deel ic r. o. in 7. gelijke velden/ ende
synde de onderste 3. velden af/ met een linie s. dese roert boven het neus-
belleken/ en het klepne ooz/ selcken wert tusschen s. p. getrocken. Daer
na trec ic 2. hoec-linien/ de eerste op de punct die daer sluyt de oprechte
linie e. en de dwersche c. en in de punct die sluyt de oprechte a. en de dwer-
sche o. Op dese hoec linie wert de stern ghetrocken tusschen de dwersche
l. n. maer de neus wert daer onder ghetrocken tusschen de dwersche n. o.

0 0 9 0

0 1 8 0

0 3 3 0

0 1 0 0

0 1 3 0

0 0 7 0

0 2 6 0

van de Proportie des Menschen.

153

De andere hoec-linie/ treck ick wt de punct die sluyp de oprechte ende de
dwerk: he n. en in de punct die sluyp de oprechte e. en de dwersche d. Aen
dese hoec- linie/roert vooz aen de bovenste en onderste lip/ ooc de kin. Zoo
nu dat ghedaen is/ als dan treck ic de ghestalt- linie des aengesichts/ met
vlijt daer in/ alzo dat het hooft boven de dwersch linie c. by de oprechte
h. aentoeert/ en achter tusschen de dwersche l. n. de oprechte b.

Ende maec den hals die van den neck tot den gozghel

Ghetje ic dan hier na het hooft heb af-ghemeten/ vallet dan te groot
vooz u beelt/ zoo laet alle dinghen staen/ zoo het te voren ghemaect is/ en
treck het hooft alleen klepnder. Doet dan alzo: tusschen de dwersche
g. h. laet het hooft midden tusschen de dwersche c. m. aent bovenste aen-
toeren/ en achter aen de oprechte k. midden tusschen de dwersche l. n.

En treck het hooft henen af tot den neck/ op de dwersche o. van de oprech-
te linie b. tot vooz toe

Van daer treck ic den hals henen af/ tot op de dwersch linie d. aen de op-
rechte i. Nu meucht ghy ghebruycken welc u wel ghevalt.

Het tweede hooft maect in zijn rechte viercant alzo:

De twee oprechte zyden des viercants is de voozste a. de achterste b. en
de bovenste dwersch linie is de i. de onderste k. Daer deel ic eerstelijck
daer in/ de oprechte linien/ en set de eerste linie c. van de h. achter sich

Dese linie roert vooz den oogh-appel/ en achter de neus-belle

Daer na set ic de ander linie d van h. achter sich

Dese linie roert het eynde der ooghbzaen/ ende onder op de dwersche k.
achter de kin/ en den achtersten hoec der ooghbzaen/ eyndet in de midden
tusschen c. d.

Daer nae set ic de derde linie e. van a. achter sich

Dese linie roert vooz het ooz/ en by haer roert boven het hooft de dwers-
sche linie i.

Daer na set ic de vierde linie f. van h. achter sich

Aen dese linie eyndet het ooz.

Daer nae set ic noch een linie g. van b. her vooz

Dese linie roert boven den wervel des hayz op het hooft / aldaer staet
den neck des hoofts op den hals.

Daer na treck de dwersch linie alzo: Van de dwerschlinie i. hen af

Set een linie l. dese roert achter den wervel des hayz op het hooft/
aen de oprechte g. Haer set een linie m. van de linie i. hen af

Dese linie roert vooz daert hayz walt/ op de stern. Daer na deel ic m.
k met twee linien n. o in drie ghelijcke velden/ de linie n/ midden dooz de
ooghbzaen/ en roert boven het ooz/ Daer de linie o. roert onder de neus
en het ooz/ en het hooft in den neck staet by dese linie op den hals / Ende
den hals is van daer tot den gozghel dick

Daer na treck de linie p. van de linie n. hen af

Zoo wort tusschen n. p. het gantsche oogh begrepen/ en de twee hoecken
der ooghen syn in de midden tusschen n. p. Daer na set een linie r. op de
linie o.

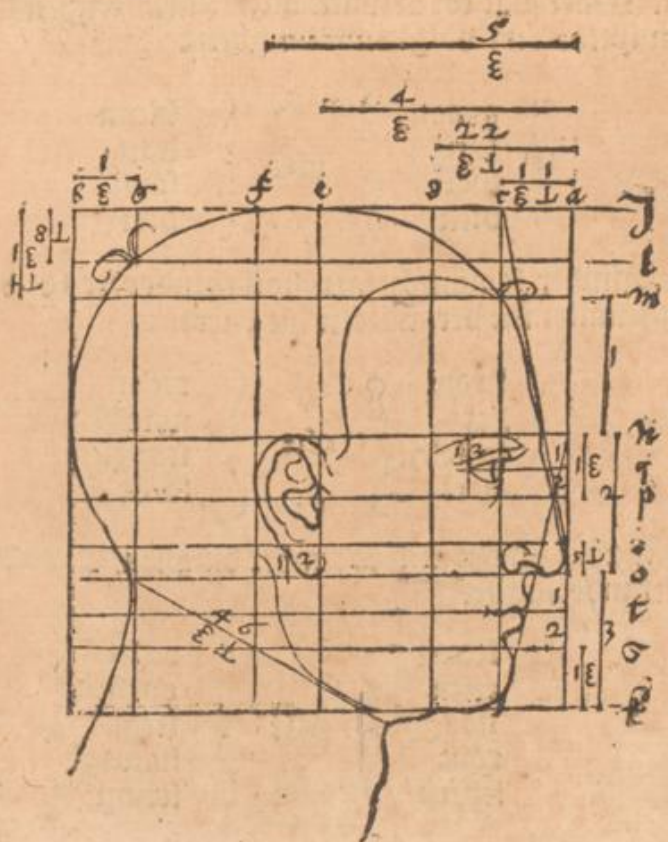
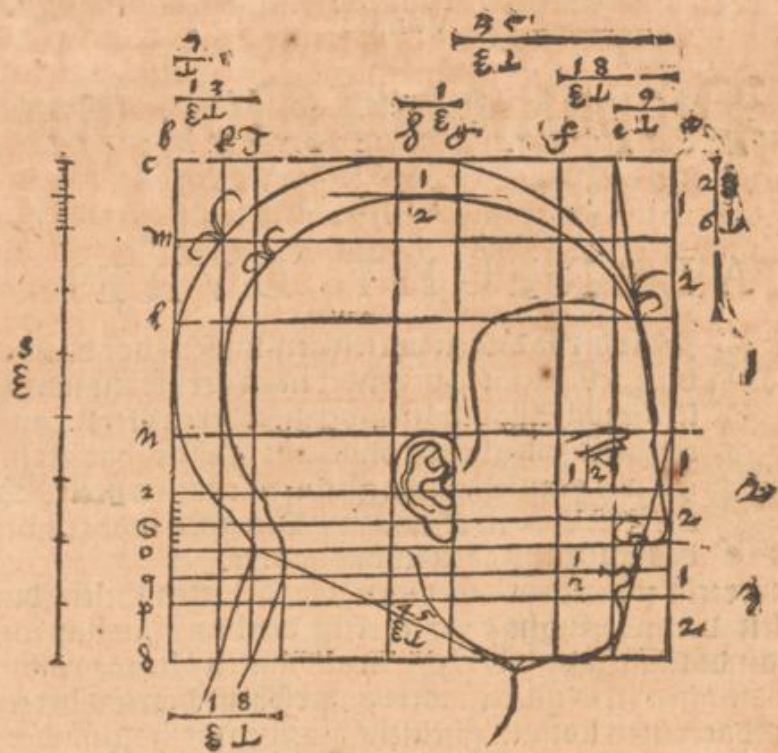
Dese linie roert boven het neus-belleken / de ooren hebben tusschen r.
o. haer besonderen treck. Daer na set van k. de linie l. over sich

9	ε	↓	½
0	4	5	0
0	1	8	0
0	1	1	0
0	2	2	0
0	4	0	0
0	5	0	0
0	1	0	0
0	0	8	0
0	1	4	0
0	4	6	0
0	1	0	0
0	0	5	0
0	1	0	0

1 x
0 9 0
1 8 0
3 3 0
1 0 0
1 3 0
0 7 0
2 6 0

Dese roert boven de kinne/onder de lippen. Daer na deeldt o. f. met de li-
 nie t. van malckander/Dese linie gaet midden dooz den mont. Daer nae treect
 de 2. hoer linien/de eerste wt de oprechte puncten/die daer sluyp de oprechte c. en
 de dwerfche i. en in de puncten daer sluyp de oprechte a. en de dwerfch o. Haer de
 ander treect wt de puncte daer sluyp de oprechte a. en de dwerfch n. en in de punc-
 ten daer sluyp de oprechte c. en de dwerfche k. Op de bovenste hoer linie/wert
 het voozhooft ghetrocken tusschen de dwerfche m. n. maer onder haer wert de
 neus ghetrocken tusschen de dwerfche n. o. Daer na wert by de onderste hoer
 linie de lippen/mont en kin ghetrocken. Zoonu de ghestrecte linien alle ghes-
 trocken zijn/als dan treect daer in de ghestalte des aenghesichts met linien/ghe-
 hijk ick hier na afgheteeckent hebbe/elt ghelidt vooz sich selfs/wt zijne lenghte
 en groote/meten en deelen. Dat verstaet alzo: neemt een scheenbeen vooz u/
 van de midden des knies/tot onder ten eynde der enckelen/en spreect: De kuyt
 is een vierdendeel breet van de lenghte des scheenbeens/ Haer onder de encke-
 len is sy half zoo breet. Doch in sulcker voeghen set de maet/als ghy wilt/die
 mach dooz alle deelen des gantschen lichaems/gebzupet worden / daer met men
 een jeghelijck dingh zeer nauwe versoecken mach.

van de proportie des Menschen

De li-
treet
e c. en
er de
punc-
wert
ert de
e hore
ghe
ghe
nghe
oor u
e kupt
enke-
le/ die
et men

HET DERDE BOECK.

Van de

Proportie des Menschen/

Van

ALBRECHT DVRER.

In dit derde Boeck wil ick aen-wylen / hoe dat men dese voop-
 belchzeben maten veranderen en verkeeren kan / nae dat men
 selver wil / Alle dinghen vermeerderen ofte verminderen / ende
 een beelt zoo gheheel onbekent maken / dat het met syn voop-
 gaende gantsch gheen ghemeenschap en heeft. Sulcks neem
 ick eerst vooz in Mannen / Vrouwen ende kinderen beelden /
 des-ghelijcks oock in alle andere.

Om dit nu recht te verstaen / moet men vooz al weten / welke dingen dat het
 syn daer sulcke veranderinghe dooz gh eschieden kan / dit kan men doen dooz
 te ghenstrijdende tsamen-voeghinghe / in alle maten ofte toe-vallinghe : want
 in ghelijcke dinghen en is gheen andere onderschept dan dat het eene het ande-
 re niet en is / daerom en kunnen ghelijcke dinghen wt malckanderen niet ghe-
 kent worden. Maer wat tot de mate / dienstelijck / teghen-strijdich ghenoomt
 mach worden / syn dese na-volghende dinghen :

groot	}	ofte	}	kleyn
langh				kozt
breet				smal
dick				dun

Daer naet zijnder sommighe aen-hanghende ofte toe-vallende dinghen /
 die oock de ghestaltenisse veranderen / als daer is :

krom	}	ofte	}	recht
vet				magher
lieffelijc				schrickelijck
hert				sacht

Daer naer ghebruyckt men ooc ander dinghen / die mede dienen tot
 de veranderinghe.

krom	}	ofte	}	recht
effen				oneffen
hoogh				leegh
ront				kantigh
scherp				stomp

Daer

Daer naer verkeerren dese dinghen oock } oprecht
overdwersch
ofte overcant

Oock verkeert die { gheben
nemen
veel
weynigh

Daer naer ghebruyctmen ooc wel } rechte
sincks
boren
achter
boren
onder

Wt sulcken boren verhaelde dinghen/machinen een dinghen van maickan-
deren onderscheyden en deelen/en het tweede anders maken als het eerste/dit
wil ic nu eens beginnē in't werck te stellen/en nemen eerstelijc vooz de twee wooz-
den Grooten en kleynen / dese zijn tot allen dinghen te ghebruycken/ die niet
groot oft kleyn maken wil/ In welcker ghestalt het gheen andere verandering-
ghe en geeft/dan dat men segt: Dit is een groot dingh/Dat is een kleyn dingh/
ghelijcke wel konnense beyde in eene proportie syn / daerom moghen de ghe-
schreyden proportien/ groot ofte kleyn worden/ want ele besluyt zijn eygen deel
in sich/van maet en ghetal/ ghelijc by exempel: Men hout een kleyn vernieu-
t Hups/gelijc oft men een groot Passelys wilde oprichten/ ofte gelijc eenen groo-
ten ronden koghel die teghen eenen kleynen ghehouden wert / daer blijft geen
onderscheyt/dan alleen/Dat wert groot ofte kleyn/als boren gheseyt is.

Maer zal het woort Groot ofte kleyn/in de ghelijckenisse een onderscheyde-
lijcke veranderinghe byngghen / zoo moet sulcks in verscheyden deelen geschic-
den en niet op eene tijt/dan zoo men eenige deelen grooter/de andere kleynder
maect/zoo wort verandert dat zelvighe dingh in't aenzien / ghelijc als men een
beelt boren het gordel groot maect/en onder het gordel henen af kleynder/ende
zuler ghelijc boren verhaelt / is vooz allen de lidmaten in een jeghelijc deel be-
sonder te ghebruycken/zoo wel in de kleynste als in de grootste / hier in zijn de
veranderinghen ontallijcke veel. Daer is te mercken/ dat gheen dingh kan
onderscheyden worden ten sy dat het eene teghen het ander ghestelt worde/het
groot teghent kleyne/dit mach een jeder ghebruycken/ zoo wijt en veer alst een
ieder van noode heeft.

Voorder wil ic het woort Langh ofte kort / vooz nemen / hier wt wil ic kort
ofte langh maken/den dicken Man die vooz in't eerste Boec beschreven is. Nu
meret hier op/ in dien desen Man langher ghemaect wert / zoo wort hy in de
mate dunder en smalder/maer wort hy korter ghemaect/zoo wort hy in de ma-
te dicker en breeder naer de eyghenschap / In sulcke verlenginghe ofte verkort-
tinghe/laet men de dicte en breete onverandert blijven in alle dinghen/ghelijck
in den vooz beschreven Man aen-ghewesen is / Maer alzo beyde de Mans
den verlengden ende verkorten weder in haer eyghen mate/ in de lenghte des
eersten

eersten beschreven Hans ghetoghen worden/ dan zoo wort hare dicke en bzeets al anders/ dan den eerst beschreven Han/ daer wt sy ghetogen zijn/ en alle deelen der lenghte komen wederom ghelijc den eersten beschreven Han/ ende zijn doch eben-wel malckanderen onghelijc / om dat den eenen dunder en smalder/ den anderen dicker en breeder geworden is/ dooz dien boven-genoemden wegh worden de lenghten der lidmaten ghelijckelijc met malckanderen verlengt ofte verkort/ tusschen alle dwersch-linien / welke de lenghte des Menschens lijf aen-wijzen/ strectmensse wijt van malckanderen / zoo verlengt sich dat beeldt korter / daerom ghelijc boven gheseyt is / gheeft ofte neemt sulcks aen de dicke ofte bzeete/ niet aen de gantsche lidmaten/ nochtans maect dat woortde Langh ofte kort/ een onderschept in de beelden. Indien men zoo op het nieuwe met den Passer meet/ zoo wort de beschrijvinghe anders dan den eersten Han. Nu zoudehet seer verdzietich wesen/ zoudemen alrijt die moepten doen/ en elck deel inde verlenginghe en verkortinghe met den Passer te soecken/ daerom wil icse hier toe een anderen wegh wijzen/ om dese verlenginghe ofte verkortinghe lichtelijc te vinden/ sette derhalven desen reghel:

Eerstelijc mete ic eene ghepuncteerde linie/ daer naer 2. andere/ een langhe en een korte/ en punctier die ghelijckelijc/ dat doe ic al zoo: Ic neme eene linie vooz die sy a. b. zoo langhe als den eerst beschreven Han is/ int eerste Boec/ Dese linie is gepunctiert met de dwersch-linien/ daer dit beelt mede beschreven is/ dooz alle lenghte der lidmaten. Dese linie a. b. stel ic oprecht vooz my/ en stel op de syden wijt daer van een punctken c. wt dese punct c. trec ic gestrecte linien/ dooz alle puncten der oprechte linien a. b. en henen wt. Als nu a. b. c. eenen triangel gheworden is/ en de doozstreckende linien schier eene hojste gelijc syn/ Dan set ic 2. andere oprechte linien neben de oprechte a. b. op elke syde een/ de korte teghen de punct c. die teeckene ic boven met d. onder e. maer de langhste sette ic vooz henen wt/ die is boven f. onder g. en zoo veel als ic den Han langer hebben wil/ zoo veer set ic de linien henen wt/ en zoo veel ic hem korter hebben wil/ zoo veer trec ic de linie naerder tegen het punct c. Al zoo ist nu ghedeelt/ wat wy begheren tegen de wtghesrecte linien wt de puncten c. dooz de drie oprechte linien d. e. a. b. en f. getogen/ en is al zoo elke linie den anderen gantsch ghelijc gedeelt.

Sulcken regel als hier boven staet/ heb ic hier naer eygentijc vooz ooggen gestelt/ niet alleen hier toe/ maer tot andere dingen te gebruycken. Dese Figure geef ic eenen onghen naem/ en noemse een Verkeerder/ daerom dat een dinghen daer dooz verkeert wort. Neben desen Verkeerder mogen gebruyct worden/ dese twee worden veel ofte weynich.

Dooz desen Verkeerder mach een teghelijc dingh dat onnoemelijcke deelen heeft/ in een groote ofte klepne ofte gelijcke form ghebrocht worden/ want daer wt zijn veel wonderlijcke dinghen te maken.

Dooz desen Verkeerder kunnen een beelt / dat 7. hoofden langh is/ 8. 9. ofte in de 10. hoofden langh maken/ Als tusschen het hooft en ghewicht des voets het beelt omtrent des hoofts lenghte/ een reyle 2. ofte 3. verlengt wort/ zo moet men het hooft ooc een weynich naer ghelegentheyt ver lingen/ op dat het hooft syne proportie en fatsoen behoude/ maer het gantsche beelt blijft dan niet meer zoo veel hoofden langh is te voren.

Het is sonderlijck wel in acht te nemen en daer wel op te passen / als men den besonderen alle instacnde voet en hant des eersten Boecks/ dooz desen Verkeerder/ langher ofte korter wil maken/ dat men voozlichtich daer mede om gaet. Hier naer volcht de Figure ghenaemt den Verkeerder.

bzeets
ke des
de zijn
valder/
wegh
ngt of
ens lijf
beelde
de dicke
Langh
we met
n. Nu
ck deel
wil icse
he lich

nghe en
ne vooz
Deleli
is/dooz
tel op de
en/dooz
n trian
n/Dan
de korts
e sette ic
hebben
wil/300
t wy be
te linnen
gedeel.
ngen ge
Figure
dinghen
den/de

te deelen
anc daer

8.9. ofte
es voets
/30 moet
het hooft
niet meer

men den
Derkeer
in gact.

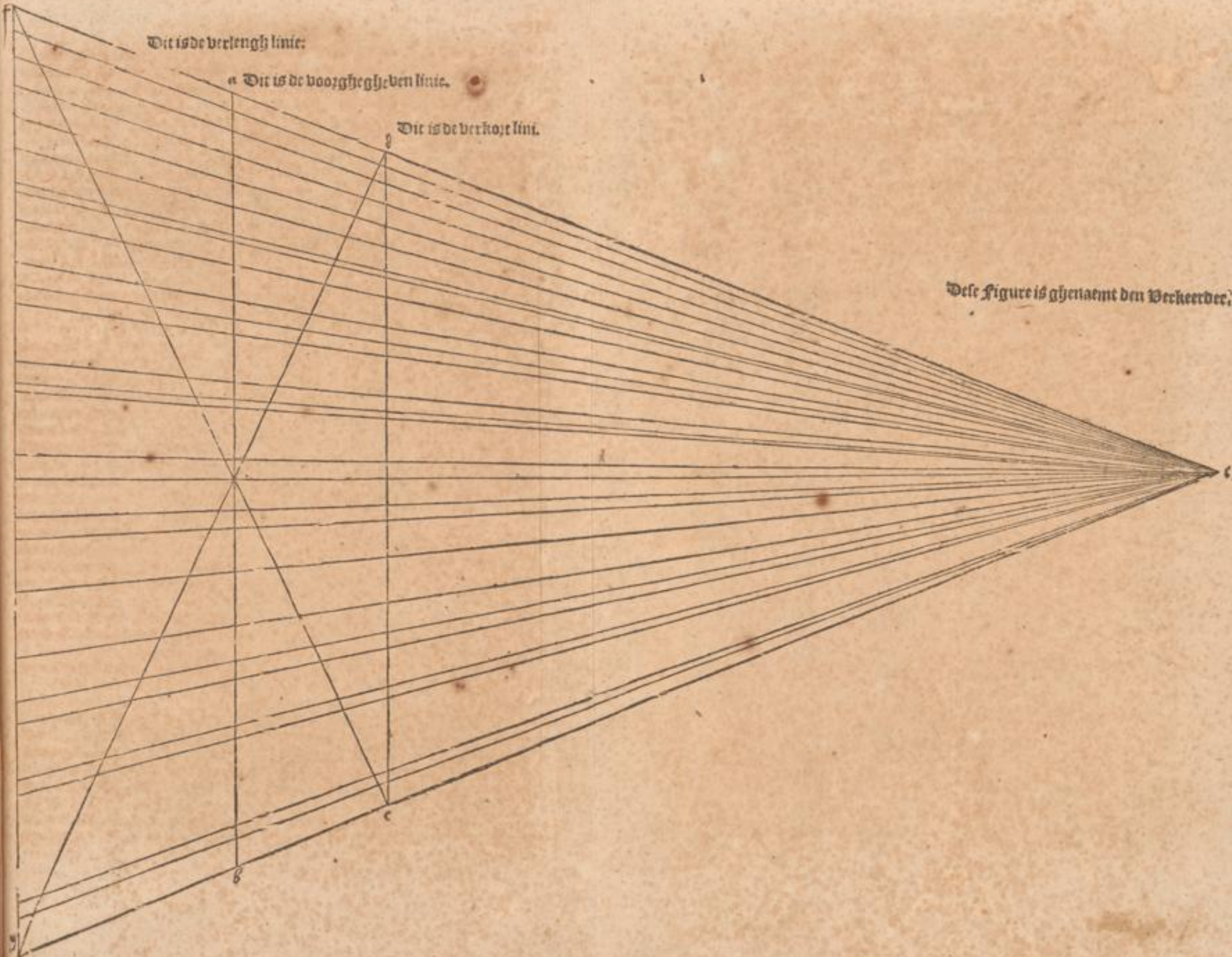
ziet
e d
e z
lde
weg
gt of
as lij
beide
e die
angh
te met
l. Su
k deel
oil ufe
te lich

ghe ri
e vooz
Dele li
s/ dooz
l op de
n/ dooz
trian
a/ Dan
e kooz
lette ic
hebben
oil/ 300
wp de
e lumen
gedekt.
gen ge
Figure
inghen
den/ de

e deelen
is daer

s. o. ofte
s vort
so moet
et hooft
iet meer

nen den
erker
n gart.

Dit is de veelengh linie;

a Dit is de voozghegeben linie.

Dit is de verhojt lini.

Dese figure is ghenamt den Verkeerde.

Z
de
gh
ri
ten
der
bar
er
ma
me
de l
de
met
goe
tog
leu
e
jede
ghe
ghe
har
de
sma
ri
nae
me
s
sen
ghe
sma
doe
bye
e
des
lin
in
ma
s
nie
seth
wo
seth
sich
ald

Zo nu dese twee niet-ghemaecte ghepuncteerde linien / de langhe f. g. en de korte d. e. / een jehelijck met twee dwerfch-linien / dooz alle puncten die sy ontfanghen hebben / dooz-ghetrocken worden / Dan treck ick de ghestaltenis des Mans / langh en kort / nae der syden en van boren ziende / ghelijck in het eerste Boeck aen-ghewesen is / met alle dichte en breete daer in / en eben zoo desen reghel aen-wijst / de lenghte des verlenghden en des verkozten Mans / alzo heb ickse beyde af-ghetrocken ghelijckse sullen zijn / Daer den verlenghden Man / hier int net te setten / heeft niet konnen gheschieden / van weghen dat het Papier te kleyn was / daerom heb ickse wederom in haer eerst beschrevene lenghte gheset / en ghelijckelijc met haren nieuwe veranderde mate van niens opghetrocken / dooz desen wegh als hier nae volghet / ghelijcmen dat ooc in ander dinghen mach ghebruycken. Alzo wert de maet op de linie f. g. den dunnen en smallen Man / en op de d. e. een dicken en breedten Man ghestelt. Desen Verkeerder kannen op ghelijcke wijse ghebruycken / met de woorden Dick en Dun / Breet en Smal / als in Langh en Kort / het is goet en schickt zeer wel / dat alle beelden / dooz alle Boecken in eene lenghte getoghen worden / op datse dan teghen malckanderen zien en daer van oorzdeelen moghen.

Oock zal men weten / dat men dooz den boven-ghemelden Verkeerder / een jeder besonder de el in het vooz-ghemaecte beelde veranderen mach / en sommighe laten blyden / Doch wat een deel ghenomen wort / dat wort het ander deel ghegheben / Dit is nu ghesproken van de lenghte der lidmaten / maer men kan oock zoo van ghelijcken doen op alle dwerfch-linien der beelden / daer mede de lenghte ghedeelt is / en oock daer tusschen die dicker / dunner / breedter ofc smalder te maken / want zoo dickmael ghy een vooz-beschrevene linie hebt / en die in den Verkeerder op stelt / en twee ander linien / de eene vooz de andere nae ofte achter ket / zoo wijst hy u aen wat het gheeft. In desen Verkeerder meucht ghy setten wat ghy van nooden hebt / dat verandert hy u gelijckelijck.

Nu wil ic aen-wijzen / hoe dat men hier wt arbeypden zal / en wilt ghy wt desen Verkeerder een instrument maken / daer mede ghy vinden kondt / een jehelijc vooz-beschreven deel / langher oft korter / dicker oft dunner / breedter ofc smalder te maken / gantsch ghelijckelijc teghen malckanderen / dooz ende dooz allen de deslen des gantschen af-ghedeelden beeldts lenghte / dichte ofc breete.

Eerst treect een dwerfch-linie / het beginsel is a. en het eynde is b. maect dese linie vast / en wt de punct a. treect een ander linie diens eynde sy een c. dese linie a. c. die moet beweghelijck zijn / doch moeten de twee linien a. b. en a. c. in de punct a. nimmermeer van malckanderen wijcken / maer stadich aert malckanderen vast blyven.

Merckt hier op / wanneer ic van puncten ofc linien sprekke / zoo meyne ick niet alleen de puncten en linien / die u den Mathematica vooz-stelt / hoe wel de selve onzichtbaer / ondeelbare puncten en linien hier in verbat en ghemeynt wort / maer ic sprek hier van sulcken puncten en linien / die met de naelde ofc scherpe pinne gheteekent en ghetrocken worden / aen een rechtschept het gesichte verstandelijc vooz-ghestele.

Als ghy nu dit instrument ghebruycken wilt / zoo rechte dit werck-rupch aldus toe / neemt een effen glat planckken / daer toe dienende / en treect de vooz-

ghemelde linie a. b. en steect een spitse naelde in de punct a. wel stijf ende valt bint daer aen eenen fynen ghetweerden spiden draet / en treect die vooz by het eynde c. desen ghetruyct dan vooz een beweghelycke linie a. c. want den draet kont ghy lichtelyc gmit ende weder draepen waer ghy wilt.

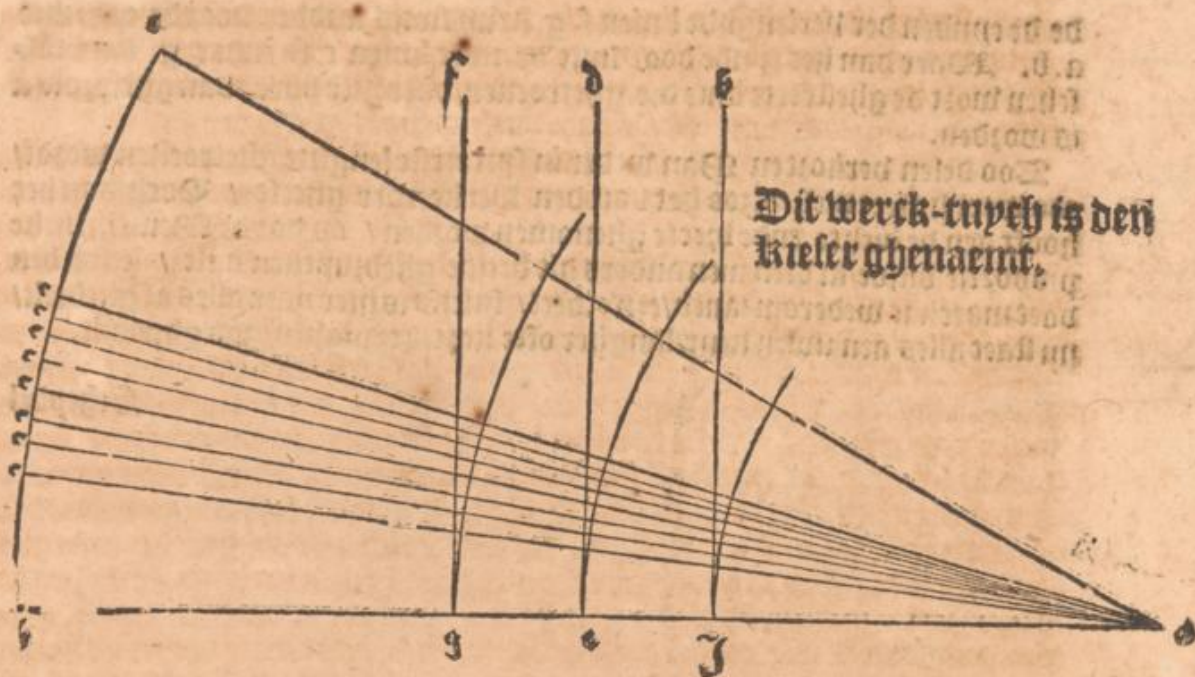
Als dit dan alzo toeaghericht is / dan treect wt het midden der dwersche a. b. ghereede oprechte linien d. e. naer de ghelycke hoecken opwaerds / boven sich.

Op dese linie d. e. moet het voozghenomen deel het sp dan de lenghte / dichte ofte breete / twelc ghy verandert / ghelept worden / dat het onder de dwerschlinie a. b. met een eynde aenroert. Daer naeneemt den draet / die daer is in plaets van de linie a. c. / en treect die wt / alzo dat die boven aen roert / het deel dat ghy op de linie d. e. gheleght hebt / Dan verlenght u voozghenomen deel / zoo vele als ghy wilt / en set de selve verlenghde linie met het een eynde op de dwerschlinie a. b. tot ghelycke hoecken / vooz de linie d. e. teghen het eynde b. en treecte recht wt / tot dat sp boven den ghestrecten vadem a. c. aenroert / dese oprechte linie is f. g. Daer zoo ghy het deel korter wilt hebben / het gene ghy op de linie d. e. ghelept hebt / zoo set utwe voozghenomen korte linie oprecht tot ghelycke hoecken op de dwerschlinie a. b. achter de oprechte linie d. e. teghen de punct a. en treect die oock op de linie a. b. opwaerds tot datse boven roert aen den wtghestrecten draet a. c. dese oprechte linie is h. i. Alzo zijn in dit werck tynch 3. oprechte bloote linien neben malckanderen / op de linie d. e. wort ghelept de eerste beschrevene lenghte / Daer op de linie f. g. wort ghenomen het verlenghde deel / en van de linie h. i. het verkortte deel / en daerom gelyc een deel op de linie d. e. ghelept wort zoo mist den wtghestrecten draet a. c. zoo den selven de lenghte boven op de linie d. e. roert / op beyde de oprechte linien f. g. en h. i. verlenght en verkort ghelycke dinghen / ende verandert alles wat men daer mede maect. Wt dit werck tynch is veel te maken / want men treect desen draet hoogh ofte leegh / zoo maect hy ghelycke deelen teghen malckanderen / het sp in lenghte / korte ofte middelmate dinghen / en oft ghelycke wel de deelen niet eenparich zijn int ghetal dat men meten wil / als men niet kan seggen dat is een 2. deelen in 3. deelen / ofte een 3. deelen in 6. deelen etc. als vooz ghelept is.

Dit myn boven gheschryven voozemen / heb ick hier naer af gheteeckent / daer met sich een ieder weet nae te rechten en vooz ooghen kan zien.

Dit werck tynch noeme ic ooc kiesel / om dat hy kennelijck sp / en dat daer wt te weten is wat men wil / thy om veel ofte om weynich. Wt sulcken kiesel is desen Man / hier naer gheteeckent / dunder / en den anderen dicker gheworden / als ghy aen dese figure des kieselers zien kont.

In dit veranderen is te merken / dat een jehelijck dinc dat dooz desen werck als boven gheseyt is / ghemaect wort / hoe de lenghte / dichte en breete / in groote deelen komt / hoe verder alle dinghen in de maet van malckanderen komen / ende hoe de deelen kleynder ghenomen worden / hoese naerder tsamen loopen / daerom wort het dunste beelt / twelc dooz desen kiesel verandert is / veel ghelynder dan het vergroote beelt. Dit boven beschreven / is dooz eenen Quadrant ooc alzo te maken / ghelyck dan de circkel trecken in desen kiesel aenwijzen.

Desen verlenghden Man is een vierdendeel van syn eyghen lenghte toe-ghegehen/en 300 men hem ghebruycken wil / 300 moet men zijn hooft een wepnich korter maken / dan de verlengingh gheeft hem een onghestaltenisse/alzoo treet men de kinne wat opwaerts/en deelt het aengesicht weder dooz den kieker teghen een. Ick maeck het hier naer dat het boven in syne hoochte aenroerdt/en maeck de lenghte van de hoochte des schepdels tot het eynde des kins/een 15.deel/en van het eynde des kins opwaerts/tot het eynde des boozhoofts/een 10.deel. Daer naer deel ic het aengesichte der lenghte/half dooz den kieker weder in/maer de dicte en smalte behout het ghelijck dooz den kieker gheworden is/als ick beneffens het beelt sulcken aengesicht hebbe af-gheteekent en booz ooghen ghestelt. Soe maec ick den boeck lanck twee 13.deel/want die is dooz den kieker te kort gheworden/soe maec ic het nederste van den enkel naer behooren/en sonderlijck zouden hem de enkelen een wepnich dunder en smalder ghemaect worden/om het wel-staen ende beter proportie wille in welke deelen het geschieden moet/ hebbe ic in de naest volghende beelden mijne meyninghe aen-ghewesen / desen Man is een 5. deel dunder als den eerst-beschreven Man/int eerste Boeck/ daer wt desen verandert is / En ghelijck het hooft en alles dat ic meyne ghetrocken zal worden/ 300 hebbe ickt hier naer. volghende af-gheteekent/ op dat ghy teghemwoozdit h booz ooghen zien meucht / het onderschept tusschen den eerst-beschreven Man/ende den ghenen die daer wt ghetrocken is.

Woozder ist ooc te mercken/hoe desen korten Man ghemaect is worden/dat beziet alzoo in den Verkeerder/ daer ick de korte linie d. e. gheset hebbe ende ghenomen, daer hebbe ick twee ghestreckte rechte linien ghetrocken/van beyde de

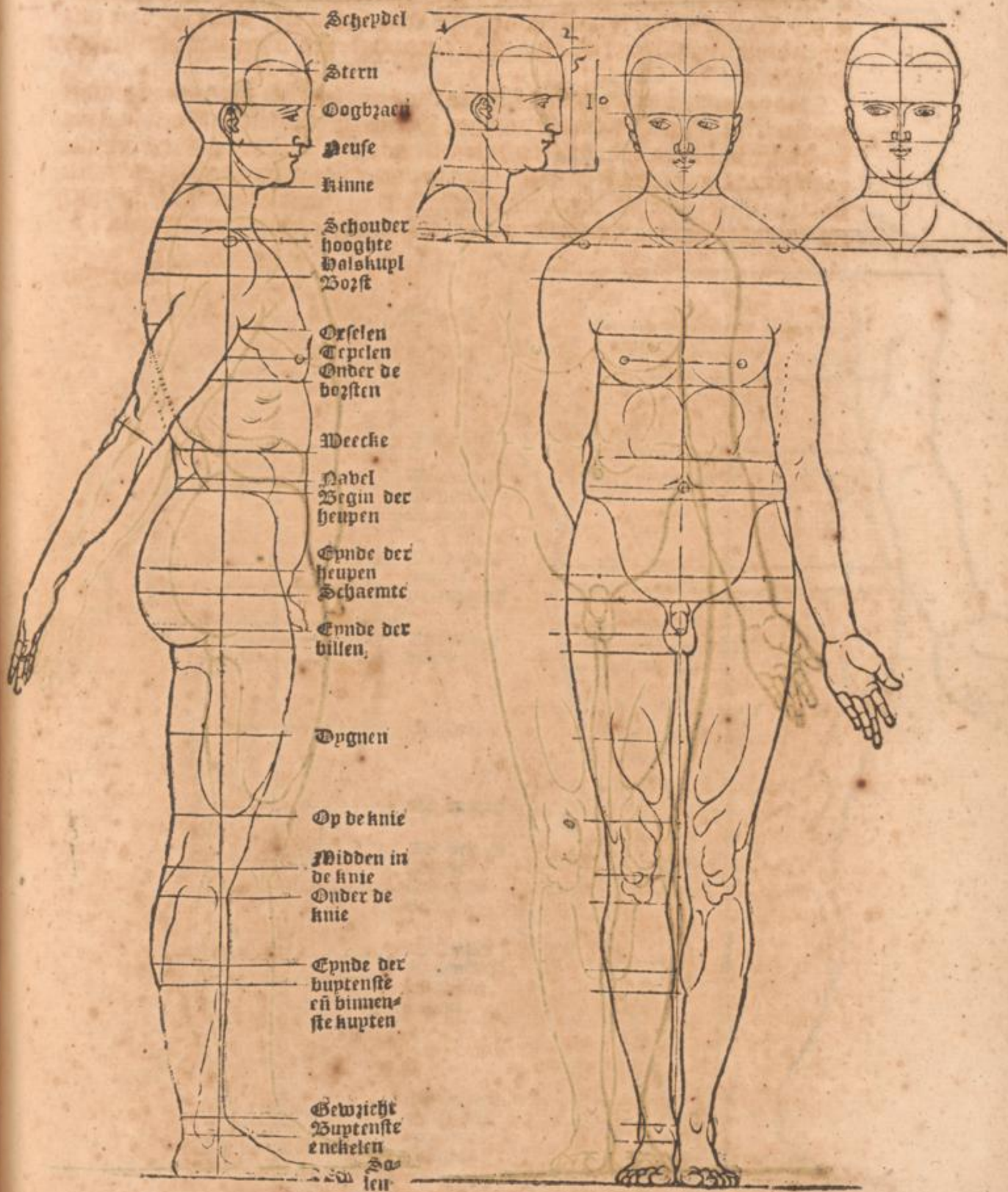
de de

valt
het
naer
he a.
oben
ichte
ch-li
is in
et deel
deel/
op de
ade h.
t/dese
e ghy
recht
e. te
oben
zijn in
ie d. e.
gheno
in ge
et a. c.
hte li
t alles
want
teghen
ft ghe
is men
len etc.
eckent/
at dare
kieker
gewoz
en wech
in groo
kome/
loopen/
eel ghe
en Qua
ker aen
Desen

de de eynden der verlenghde linien f. g. kruyswijs midden dooz de oprechte
 a. b. Waer dan het eynde dooz snijt de twee linien c. f. ende c. g. daer tus-
 schen wozt de ghestrecte linie d. e. ghetrocken/daer hier voren van ghesproken
 is worden.

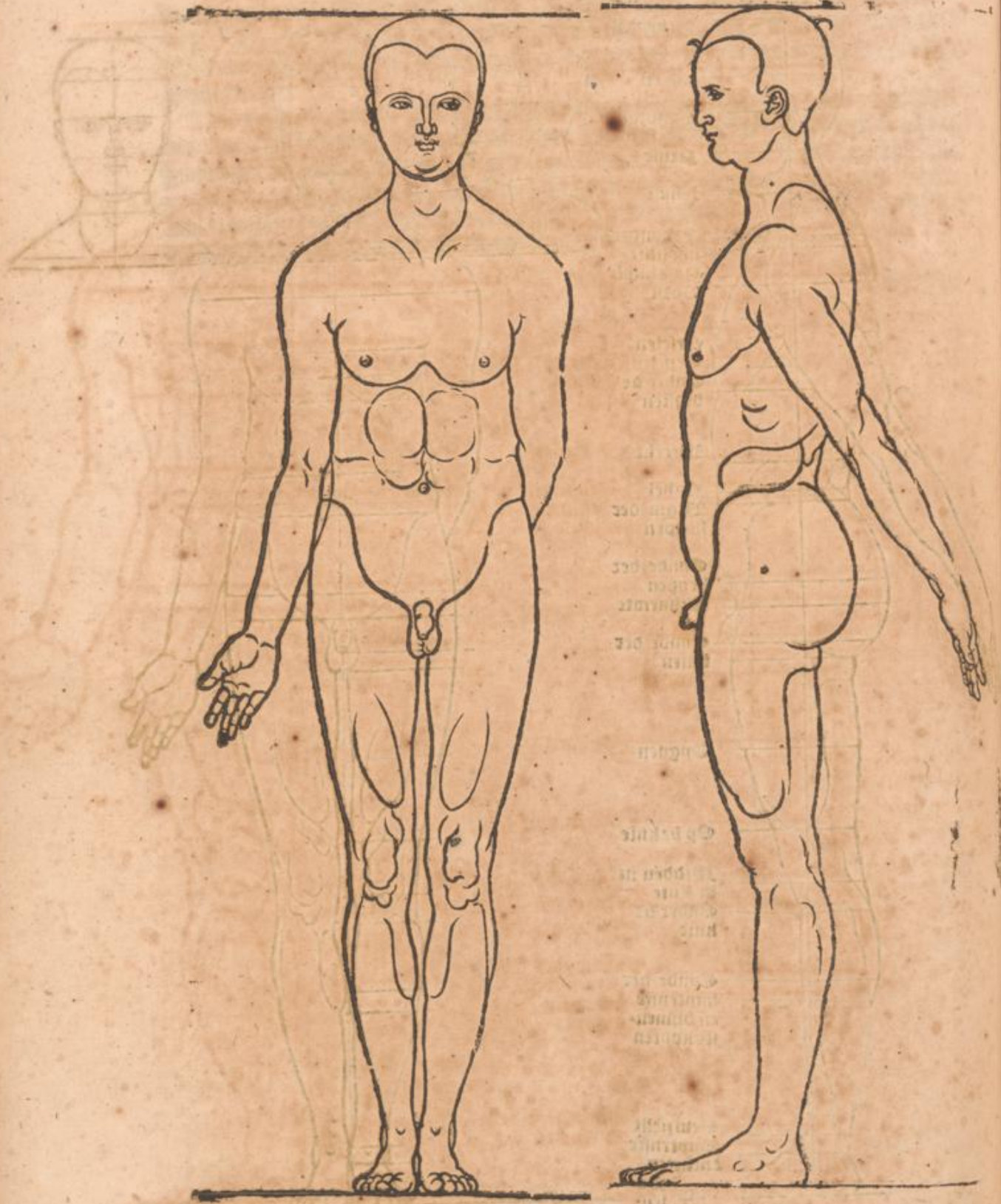
Zoo desen verkort en dan weder in syn eerste lenghte ghetrocken wozt/
 zoo wert hy seer dick/alzoo het dan den Verkeerder gheeft / Doch kan het
 hooft aen de dicke ende byete ghenomen worden / op dat de Menschelijke
 proportie blijve/in dien men anders dit beeldt ghebruycken wilt / ende den
 boet maeck ic wederom lanck/een 6. deel / sulcks is hier naer alles af ghebeelt/
 nu staet alles aen uwen keur/langher ofte korter te maken/ zoo ghy wilt.

Schepdel

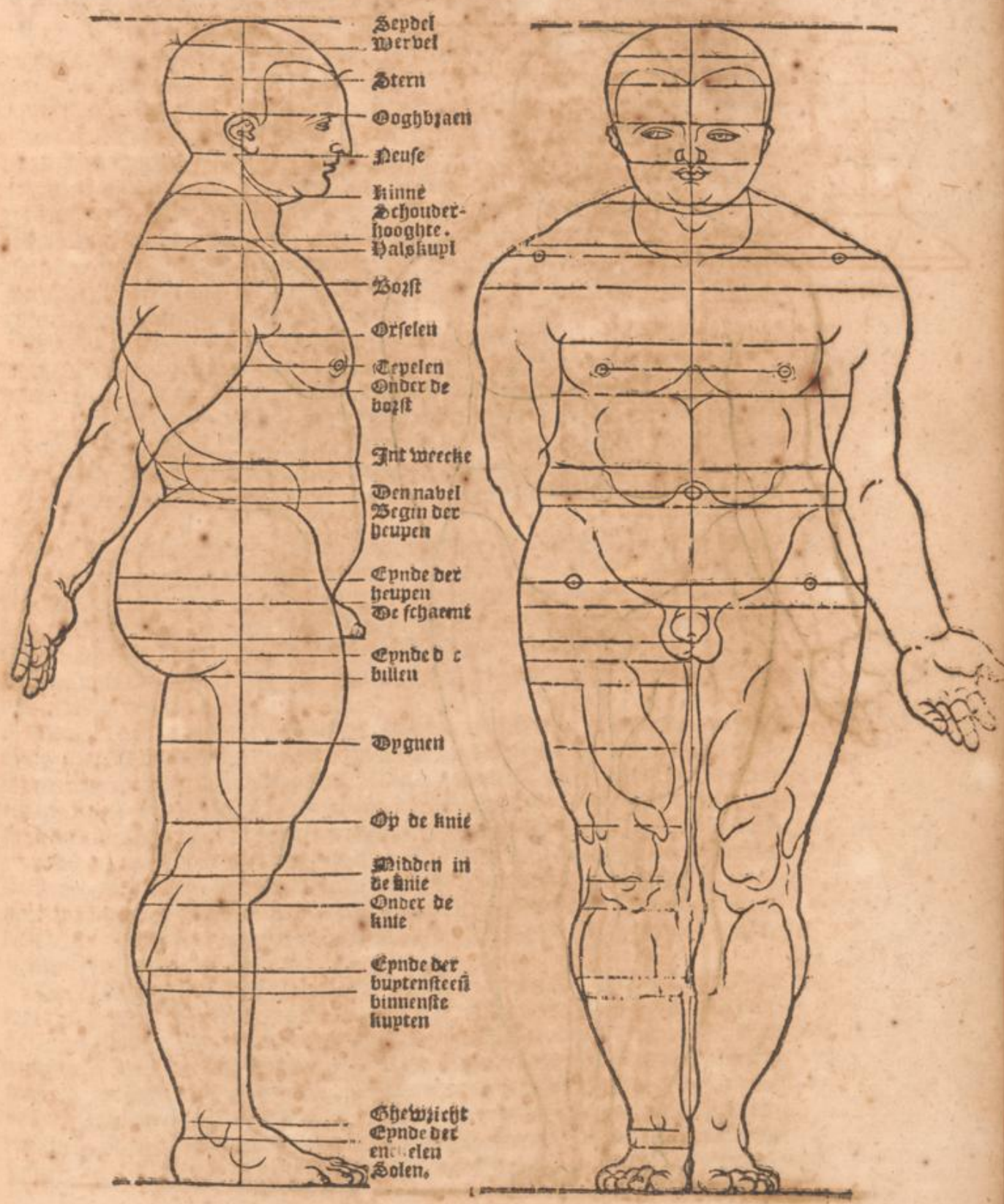
13

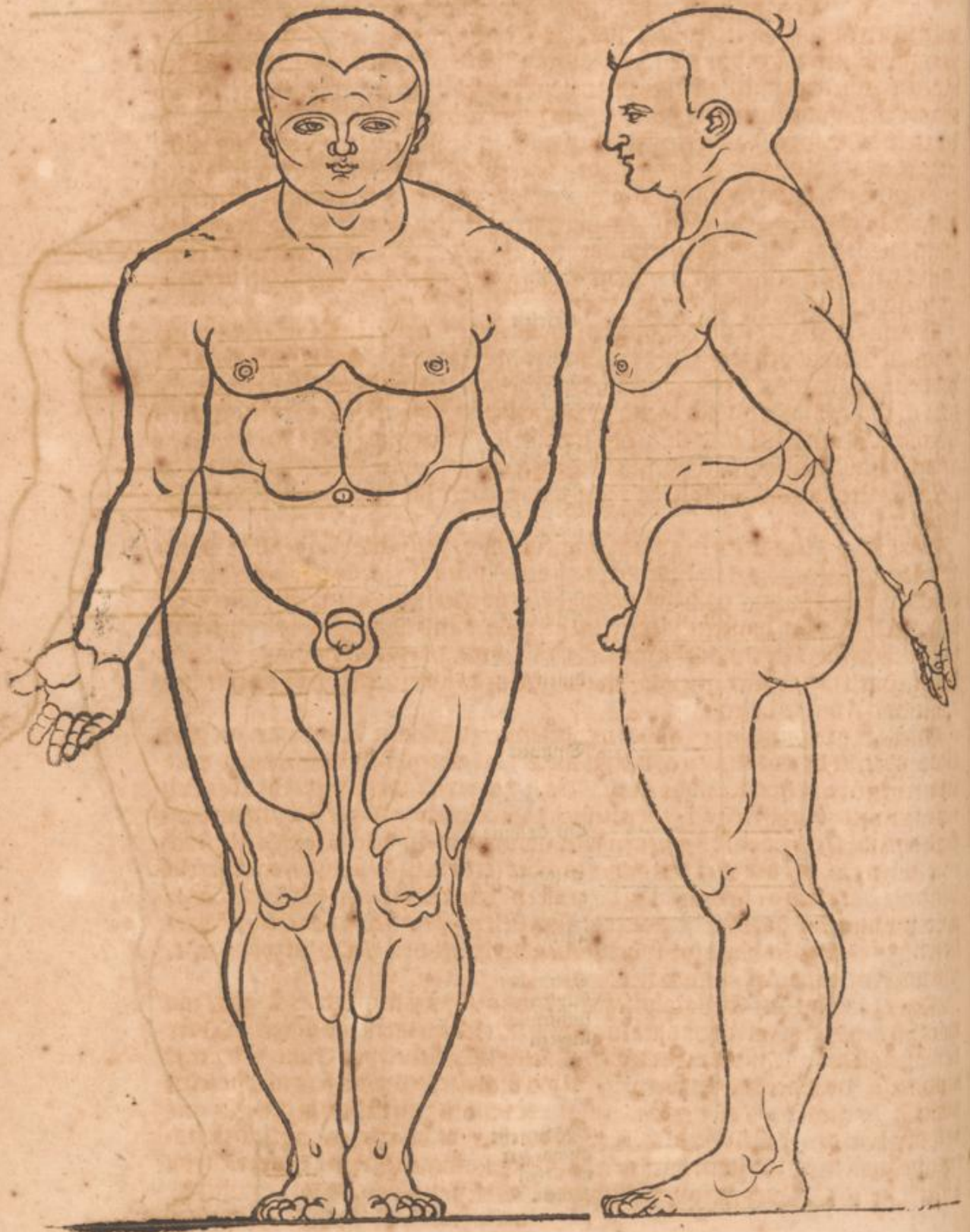
chte
tuf-
oken
ozde/
n het
lijke
e den
beelt/
.
gepdel

van de Proportie des Menschen.

9945

VV **T** het woort Langh en kort/ wil ick wederom aenwysen/ hoe men des Hans hooft/ dat int eerste Boeck/ in zyne besondere Ceerlinghs vierkant/ door gevierde kruys linien ghedeelt ende beschreven is/ zoo dat in eenen Cubo ofte Ceerlinghs vierkant/ verstaen ende voorszghenomen wort/ hoe men den selven Cubo strecken/ dat is/ verhooghen en neder-drucken mach/ en daer by weten/ zoo hy ghestrect werdt/ hoe veel hy dunder en smalder wert/ Zoo men hem maer neder druckt/ hoe veel hy dieker en breeder wert/ van een ghelijcken in-hout/ te weten/ de maet en gewicht/ moet men alzo doen: Ic neme voor een rechte Ceerlinghs vierkant geheel ghelijc/ die zoo hoogh is/ als het voorszghemelde Hans hooft/ dan in desen Cubo moet het begrepen werden. Nu moet ic ten eersten met de Cubo ofte Ceerlingh alleen handelen/ dat jertwes daer in beschreven ende gheteekent werde. Nu is het in jehelijc wil/ hoe veel hy den Cubum ofte Ceerlingh verhooghen/ strecken ofte neder-drucken wil.

Ic neme van den rechten Cubo een syde die teekene ic/ in de a. boven b. des selmie a. b. verhoogh ic met het eynde c. zoo veel als ick den Cubo hogher wil hebben dan hy te voren was. Daer naer neme ic de syden a. b. en de verlengh linie a. c. maer daer wt een rechten winckel-hoec/ alzo dat a. c. over dwerssch sp/ ende a. b. oprecht/ ende de a. den winckel. Daer naer wert verlenght de dwerschlinae a. c. voor den winckel a. henen wt/ het eynde is d. alzo wert d. a. c. een ghestreckte dwersche linie / daer naer wert het ghetrocken een hoghe linie b. c.

Daer naer neem ic eenen rechten winckelhaec / hy sp van koper ofte hout/ ende legghen hem met een syde aen de hoec linie b. c. alzo dat den hoec des winckelhaec de punct b. aenroert/ ende trec dan een winckel-rechte linie / wt de punct b. aen den winckelhaec henen af/ waer dan dese linie die winckelrechte ghetrocken wert/ de dwerschlinae d. a. c. doorsnijt/ daer set ic de punct e. Zoo dat ghedaen is/ zoo isser ghedonden een ghelijcke linie/ tusschen de twee linien a. b. ende a. c. dat is de linie a. e.

Nu moet ghy vinden een ander middel linie/ tusschen a. b. ende a. e. dit doet alzo/ Neemt de twee linien a. b. ende a. e. set die aen malckander/ maect daer wt ten ghestrecte dwerschlinae e. a. b. Daer naer trec wt de punct a. over sich een ghestrecte oprechte linie/ tot ghelijcke winckelen. Daer naer neemt een Passer/ ende set hem met den eenen voet int midden op dese te samen ghestootene liniene. a. b. ende met den anderen voet set hem in de punct e. ende treck van daer over sich ront om/ tot in de punct b. waer dan desen Passers trec de oprechte linie/ die daer wt de punct a. over sich ghetrocken is/ doorsnijt/ daer set een k. Dese is de wijte der syden/ eenen verhoogden Cubi/ alzo is a. c. zijn hoochte/ ende a. k. zijn wijte.

Daer zoo ghy den Cubo leegher wilt hebben/ dan zijn syden a. b. zijn/ zoo moet hy wijder werden/ dat doet men door den selven wech als voren. Daer de tegghenstellinghe/ moet op de selve manier als de syden des Cubi a. b. met de punct c. voor verhooght werden/ alzo wert sy wederom jets met de selve punct c. verkozt. Dese verwyderinghe te vinden/ gheschiet alzo: Neemt de syden van des eersten Cubi a. b. stelt die oprecht voor u/ ende ghelijck voren ghesproken is/ zoo stoot daer aen de ghelijcke winckelen over dwersche de hoek linie a. c. Daer naer verlenghet de dwersche linie c. a. voor de punct a.

henen wt/ het eynde is d. ende trec de hoeck-linie b. c. ende neme maer eenent
 Winckel-haec/ende legghe hem met eene syde aen de hoec-linie b. c. also dat
 den hoec aen den Winckel-haec de punct b. aenroert/ende trec aen den Win-
 kel-haec wt de punct b. een winckelrechte linie/ dooz de dwerschlinc d. a. c.
 Waer dan dese linie dooz-snedek wert/daer set dan een punct e. Alzoo is dan
 de eerste middel-linie ghevonden / tusschen de twee linien a. b. ende a. c. dat
 is de linie a. e.

Maer de andere middel-deelighe linie moet ghy aldus soecken: De twee
 linien a. b. ende a. c. voecht alzo te samen / datse een rechte dwarschlinc
 e. a. b. maken/daer naer trec een hoec-linie in het punct a. en set den eenen
 voet des Passers midden in de linie e. a. b. en maect wt het punct e. eenen
 halven circkel/En waer ghy dan zien sult/dat de circkel-linie de oprechte/opt
 punct a. ghestelde hoec-linie/dooz-snijdet/daer sult ghy een f. by schryben.
 Ende dese linie zal de lenghte wesen/des wt-steeckels van den neder-ghedruc-
 ten Cubus/welckers hoochte de voozghestelde linie a. c. gheweest is. Van
 desen allen zijn de figueren besonder/ ende de af-teeckeninghen van allen dee-
 len des hoofts in haer Cubo wt-ghedruet/en hier onder by ghevoecht.

Men moet weten/ als men het teghendeel des hoofts wil af-teekenen/ dat
 men van ziju bzeete een 5. deel af-neme/nae dien de af-meetunge verhepschet.
 Ofte dat ghy het alzo zekerlijc maket. Stelt vooz u/de bzeede des wtsteec-
 kenden ende nederghedructen Cubi/sevenmael/ende deelt het in 10. ghelijcke
 stucken/En een deel van desen tien/zal des teghenghestelde ghestaltemus bze-
 de zijn/ naer het welke de viercantighmakinghe des Cubi zal te samen ghe-
 trocken worden / van twelcke de langhachtighe en wtsteekende ghemaect
 was. Ende aldus sult ghy des form lidien/ dooz hulpe des Verkiefers/ be-
 len/ Welcke manier ghy meucht naer volghen/dooz de veranderinghe in het
 gantsche lichaem.

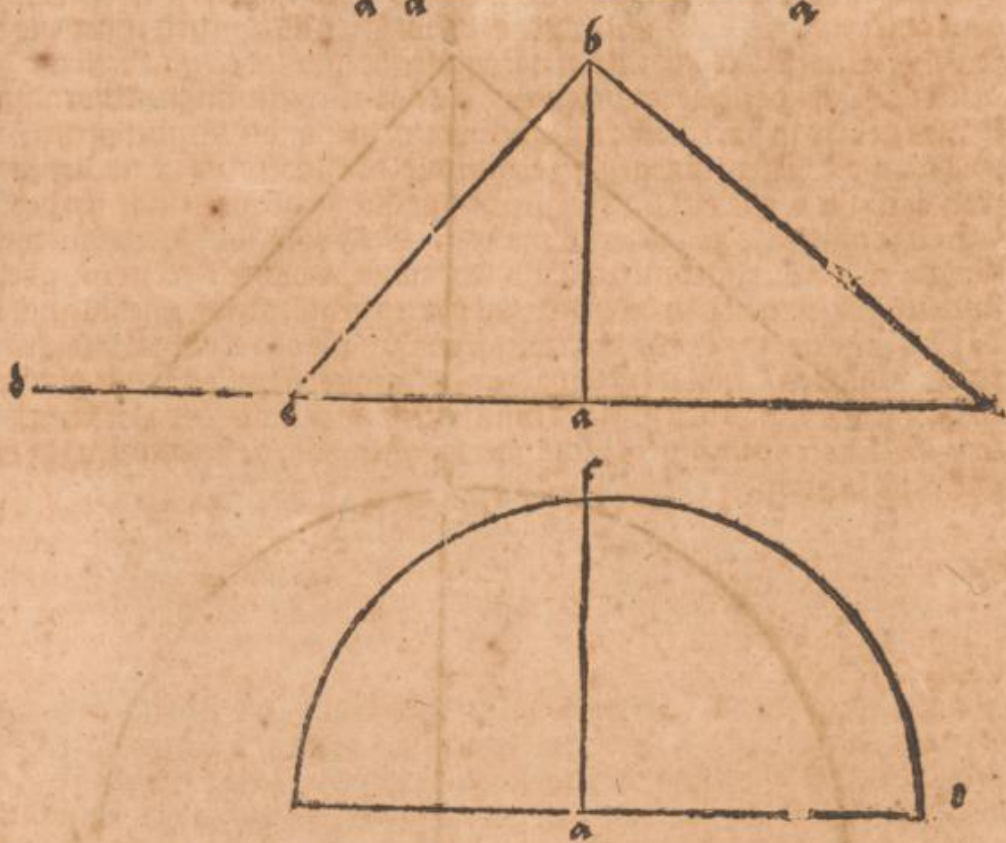
van de proportie des Menschen:

169

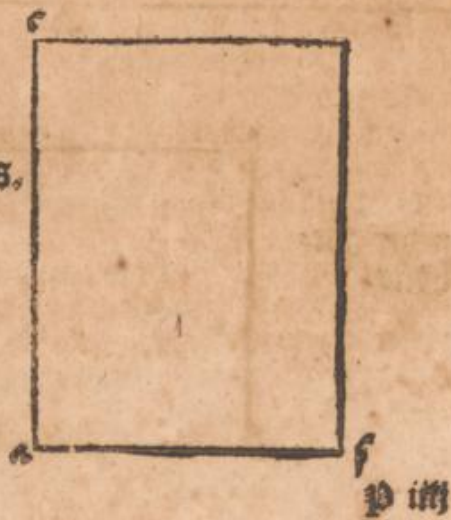
Dit is de rechte voor-
ghegheven Cubus.

De verlenghlinie a. c.

De verkort
linie a. c.

De opgherechte Cubus.

Pitt

er eenen
alzo dat
n Wine
e d. a. c.
o is dan
a. c. dat

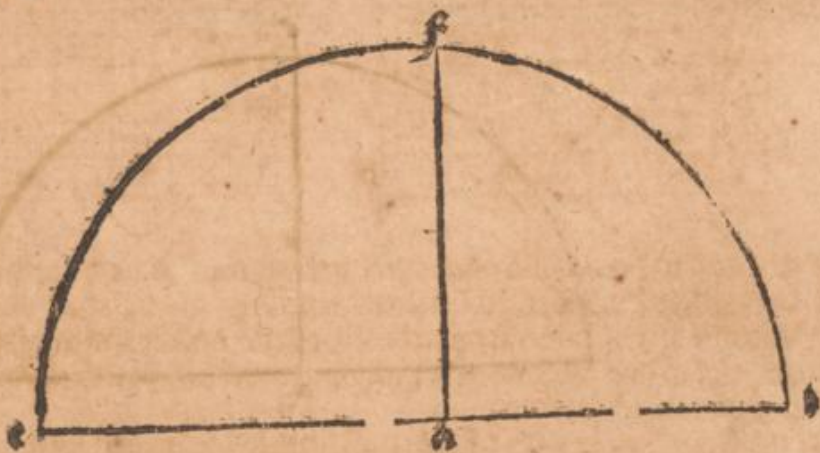
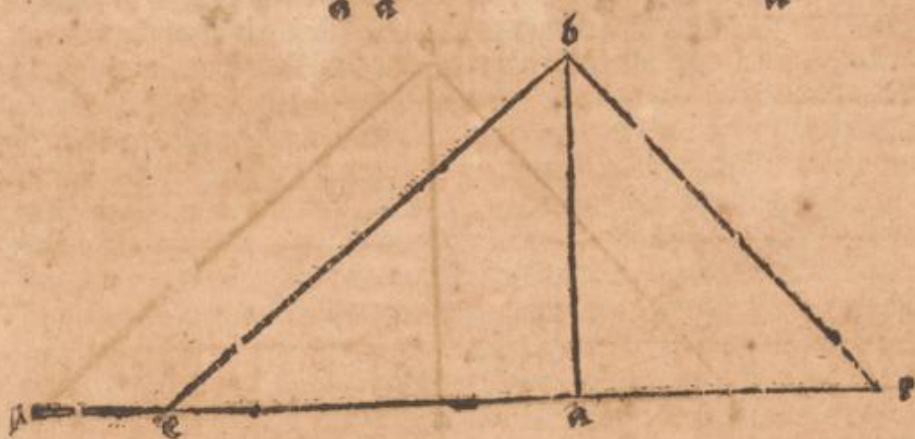
De twee
schlinie
en eenen
e. eenen
chte/opt
hijven.
ghedzue
s. Dan
llen des

nen/ dat
gepshet
wtkeec
ghelijke
nis bzo
nen ghe
emaecte
ers/ de
ge in het

Het derde Boeck
 Dit is de rechte hoop
 ghegeven Cubus

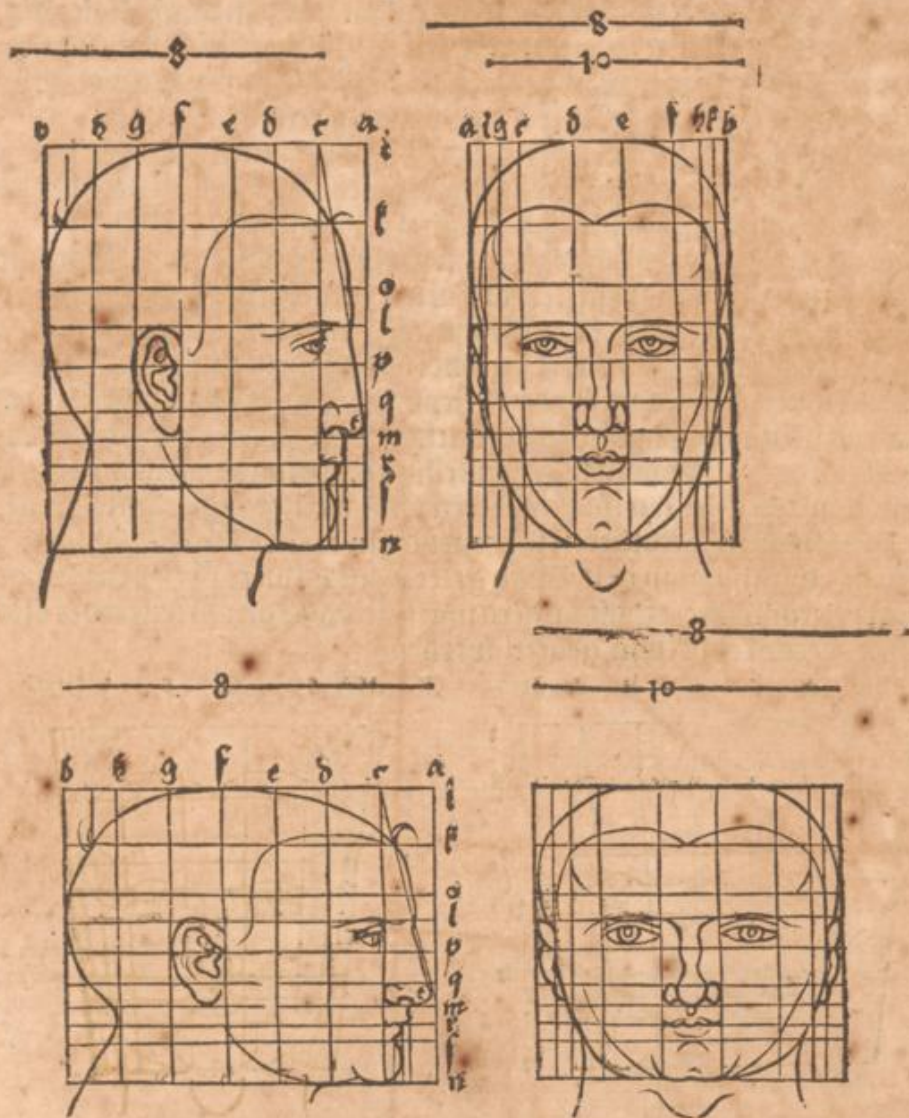
Dit is de verlengh
 huyt a. c.

Dit is de verhoft
 huyt a. b.

Dit is de neder-ghe-
 dyckte Cubus.

MEn kan in den Cubo noch meer veranderen (daer door het hooft anders ghesfeldt wort) in sulcken meppinge als volcht: Alzoo dat den Cubus op het bovenste platte ofte effene/ op alle syden ghelijc ghewyrdert werde/ en zoo veel hy boven wt ghelinet werdt/ zoo veel moet hy onder ghelijc in-ghetrocken werden.

Daer naer zoo doet men in de tegen stellinghe/ Zoo den Cubus door twee derlepe weggen verkeert is/ eerst boven wijd/ onder smal/ En wederom boven smal/ onder wijd/ als van tree ic de gestrecte linien des eerst beschrevene hoofts/ weder door den kiesel verandert/ daer in/ met samen de gestalt linien des aen-ghesichts/ zoo werden de tweederlepe soorten van aensichten bevonden. Het eerste hooft wert boven kleyn/ en onder groot/ sulcx machmen door het gantsche lichaem ghebruycken.

Ende eben gelijc de verkeeringhe in den Cubo boven en onder gh'bruycke worden/ alzoo ghebruyckt ment in den Cubo van achter en voren/ Van zoo den Cubus voor op zijn platte wijder gemaect wert/ zoo moet hy achter in zijn platte ooc zoo veel in- getrocken worden. Desghelijcks zoo men de tegenstel-

linghe

kozt

linghe ooc zoo doet/en dan de gestrecte linien niet samen de ghestalte des aensicht/gelijc weder in trect/ zo wert het aensicht/ inde eerste Cubo/ vooz groot/ en achter kleyn/ En weder wert het aensicht in den anderen Cubo/ vooz kleyn ende t'hoofte achter groot/ghelijc ic hier naer afgeteecken hebbe.

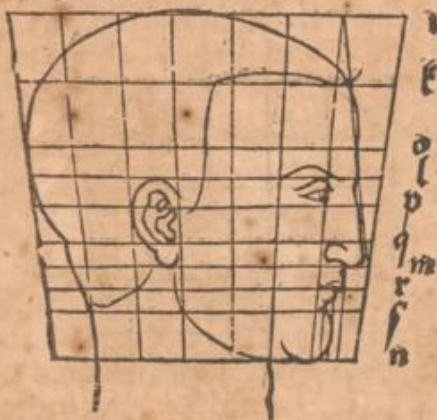
Men mach ooc in sulcke verkeeringe/ het platte aen den Cubo/ boben ofte onder gelijc laten gaen/niet over cant/gelijc hier naer int opteeckenen/aengeseyt is. Ende sulcken wegghen zijn menigerley te ghebruycken.

Noch een andere verkeeringe met den Cubo te ghebruycken/ alzo dat de 2. nevensyden in ruyten wijs gestelt werden/Het geschiet zo de 2. hoecken over cant/tegen malckanderen over engh zijn/en maer over cant de andere 2. hoecken teg en malckanderen wijt werden/wt sulcken meucht ghy ten eersten de 2. enge hoecken/den eenen vooz by den schepdel/ den anderen achter by den hals stellen/alzo hebt ghy een wijden hoec achter by t'hoofte/ en de ander vooz by de kin. Alzo doet men ooc in de tegenstellinge/gelijc hier na is afgeteeckent. Het eerste hoofte kriecht een spitsige steern/ Daer het ander achter een hooge hoofte. Dese hoofden accorderen niet/met die in t'eerste Boec beschreven zijn.

En jeder dingh dat in den Cubo geteeckent is/wert/ zoo den Cubus verkeert woer/mede verkeert/ oft anders moet het dooz den Verkeerder ofte Kieker/daer wederom gelijck in-gedeelt werden.

b h g f e d c a

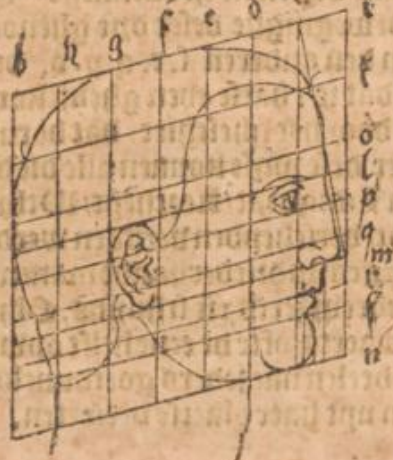
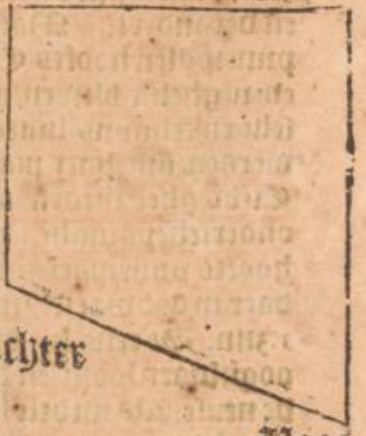
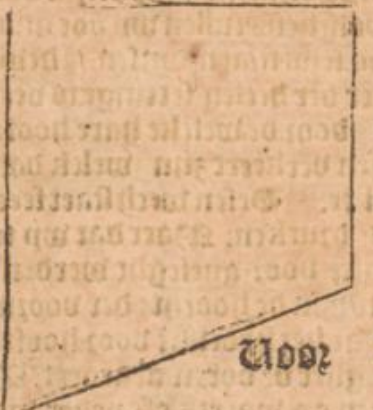
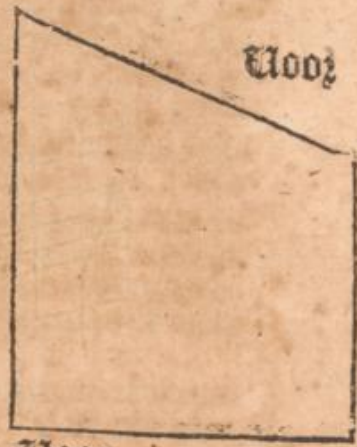
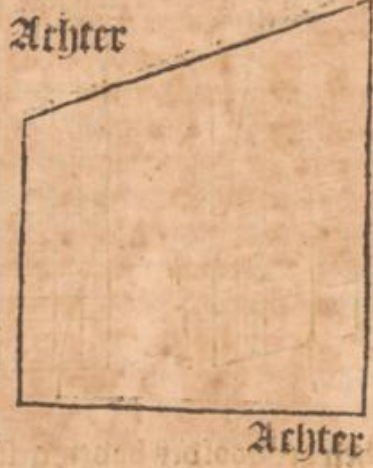
a i g c d e f h k b

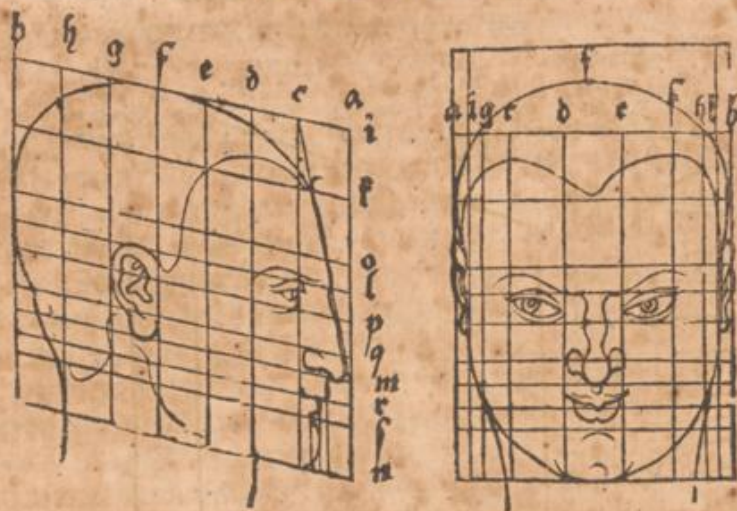
b h g f e d c a

a i g c d e f h k b

ne
t/
m
te
e
2.
er
e
2.
is
bu
nt,
ge
n.
er
e

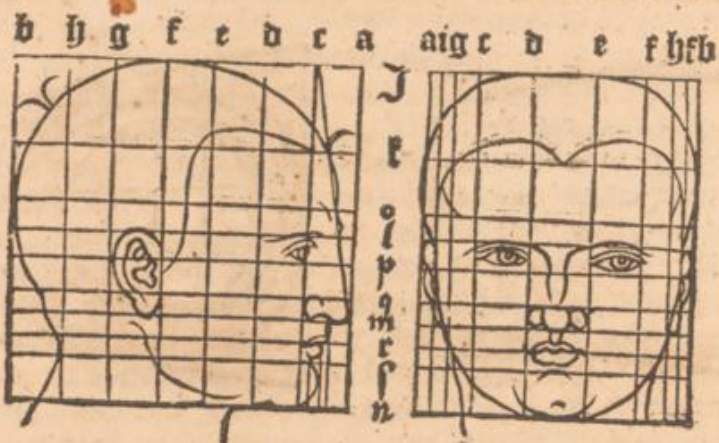
Alle veranderinghen der hoofden boven gestelt/ zijn wt de veranderinge des Cubi selven wtghetrocken / en wt de principael ghestalte met allen zijn deelen bequaemelijc dooz dienst des Verkieters wt-ghedruet en verandert. Maer volghens sullen wy ooc andere veranderinghen in des principalen hoofts Cubo selven/aen-wyzen / dewelcke wel eben de selve ende eben ghelijc blijven/maer der deelen-settinge is verscheyden/om dat de dwarsche en schuyms-linien / dooz de welke hare hoofden sekerlijc aen-ghewesen werden/uyt haer plaetsen verkeert zijn / welck doch selve in den veranderden Cubo gheschieden mochte. Dese wech staet seer breet open / om ontelbare onderscheydinghe wy te dzucken: Maer dat wy tot de saken komen/laet des hoofts principael ghestalte vooz-geheght werden / Men teekent vooz eerst daer in de dwarschlinien/van de hoochte der voozmaemste deelen/die int getal 3. zijn. De eene k. die vat het hoochte vooz-hoof. De andere l. die dooz de ooghbzaen loopt/en hoogher de ooren aenroert. Maer de derde m. die raect de neuse. Als nu dese linien op-waerts oft neder-waerts uyt hare plaetsen beweert worden/soo ontsaen daer tusschen onderscheyden wyten/en de plaetsen worden hoogher ofte leegher / Maer al wat dooz dese beweginghe der linien de eene rupmte af gaet. dat selve moet noodich de andere toe gaen/op dese maniere kan een jehelijck alle deelen in het aensicht / verheffen ofte neder dzucken. Maer dat van de beweginghe deser drie ghenomde linien gesept is/dat selve moet men oock van den anderen l. r. q. p. o. verstaen / het sy dat men haer-ozderinghe houdt/dat is / datse eben ghelijcke rupmte behouden/ ofte datse schuyms gaen/waer dooz het gheschiet / dat de rupmte daer wyder/en daer engher werden. Maer dese wijze konnen alle die dinghen verandert worden/die van de namen van Langheyt/koztheyt/Wetbeydinghe/Intreskinghe/Dickheyt en Dunheyt/verscheyden verstaen werden.

Maer alle dwarsch linien plegen op drieerhande manieren uyt haer plaets verzet te worden/opwaerts/nederwaerts en schuyms. Schy meuchtse oock al te samen opwaerts/soo nederwaerts/ ofte de eene helft opwaerts / en de ander nederwaerts/en by nae in alle deelen nae jeders goetduncken/ doock de dwarsche en rechte op-gaende linien uyt haer plaetse verzetten.

Maer

Maer zoo ghy wat veranderen wilt dat sich schicket niet het principael dat is/met het gene waer upt het verandert is/dat moet men dooz hulpe des Verkielers te samen setten. Men kan niet seggen/wat vooz wonderlijke dingen den ghenen vooz komen/die niet dese saken/met voozsichticheyt en vlijt/ om gaen. Maer dien ghy dan vooz-ghenomen hebt/een aensicht upt te drucken/ zoo sult ghy rechte linien trecken/ van de welke een bequame ende naer uwen wille accorderende form/ beteeckent werde. Maer wy hebben te voren gheseydt/dat naer de versettinghe der linien/ onghelijke ruimte ontsaen / Als ghyse dan te samen maect/ zoo sullen de deelen/daer in het gheschiet/ een wepnich korter vallen/ en zoo ghyse wat wyder maect/ zoo sullen dese deelen wat langh vallen/welcke op tweederley wyse ghemaect zijnde/naer de rechte opgaende linien/int dwarsche aensicht onderscheydinghe van dickheyt en dunheyt by-brenghen.

Maer die dese dinghen te tracteren in hande n nemen wil / die moet bedencken/wat en hoe veel veranderinghe hem de natuere toe-laet. Van dese gheseyde dinghen/laet een sulc exempel zijn: Stelt vooz u een principael hooft/ 'twelc wy in't eerste Boec/aen de eerste plaetse beschreven hebben. Die rechte opstaende linien van dit hooft/laet alle onbeweecht staen/maer met de dwarsche linien sult ghy al zoo handelen/dat ghy de 3. linien k. l. m. tusschen i. n. in vier ghelijke velden / in de welke de principale deelen ghesloten werden/ Daer naer dooz hulpe des Verkielers settet wederom bequamelijc de overige linien/ namelijk/ o. l. p. q. r. s. Dese form heeft wy van wegghen haer ghehijckheyt cierlijck goet gheweest/ En het selve eens dwarsche en rechtstaende hooft/hebben wy hier onder uptghedruet en vooz ooghen ghestelt.

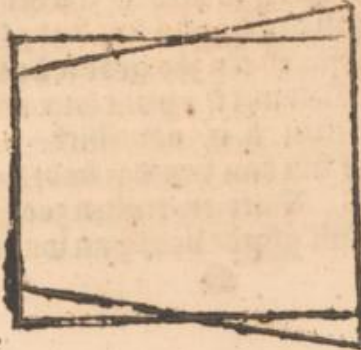
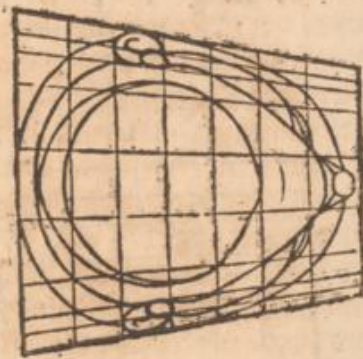
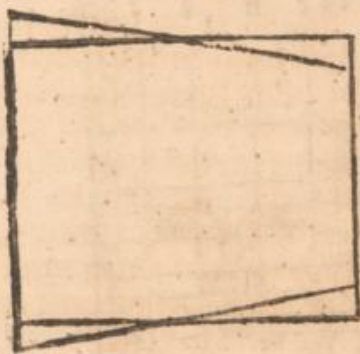
MEn moet mercken dat het aensicht aen het hooft/er ghens wat langer/ en anders wat korter sy. Daerom sult ghy weten / zoo des monds aensicht zeer langh is/dat de vooz-pan des hoofts smalder ghemaect wordt. Laet dan ghestelt worden in het exempel/ een zoo groote hoochte in des mons aensicht/dat de linie k. op i. ghestelt wert/ op dat daer naer dooz hulpe des Verkielers/de overighe linien tusschen k. n. namelijk/ o. l. p. q. r. s. bequamelijc ghedeelt werden: Ghy sult dan zien/dat dooz dese verhoginghe de hapren upt-ghesloten worden. Daer-en-teghen zoo ghy des mons aensicht wat korter hebben wilt/ zoo sult ghy de vooz-pan wat hooger ende

ende

ende scherper zien uyt gaen. Laet dan in desen hier beneffens ghestelde exem-
 pel van onderschept / zoodanighe kortheyt in desmonds aensicht zijn / dat de
 linie k. onder i. staet / een derdendeel van de gantsche hoochte i. n. ende
 dat de oberighe linien o. l. p. q. m. r. s. dooz hulpe des Verkieters ghedeelot
 worden / zoo sult ghy zien gheschieden / dat in dit onder-ghestelde exempel
 blijkt.

Noch is het sulcke veranderinge / dat de viertantighe rame / daer in het
 hooft beschreven wort vooz smal en achter byet moet zijn / en zoo veel
 haer van voren ghenomen / wort haer achter wederom ghegheben.
 Desgelijc geschiet in het tegendeel / zoo men dan in dese verkeerde viertan-
 tige rame / alle dingen gelijckelijc van nieuws wederom in-deelt / ghelijc wel ge-
 beurt / zoo werden twee aengesichten daer uyt / als in dese 2. gronden staen.

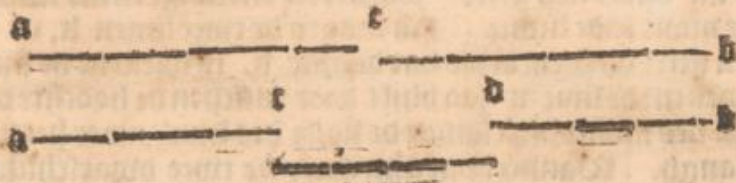
No merckt wijder/ dat alle dwerslinien in het hooft/ dooz den Ver-
valscher/ die hier naer volghende beschreven zal worden/ te versetten
zijn/ alzo dat sich de velden daer tusschen boven verlenghen/ ende on-
der korter worden/ Dat doet men oock in de teghenstellinghe/ oft int halfdeel
des hoofts/ boven ofte onder/ ofte oock tusschen welke dwarsch-
linien men wilt.

Dat brynght oock groote veranderinghe in het versetten der linien in de
teghenstellinghe / Zoo ghy jet een linie onder setter/ die ghy vooz boven ghes-
setter hadde/ Men moet oock wel acht nemen op de oprechte linien / de selve
vooz ofte achter te setten / Daerom wil ick wijder ettelijcke aensichten be-
schrijven/ ghelijck myne boven-ghemelde meyninghe in het werck ghetroc-
ken zonde worden/ Daer mede gheve ick my oorlake / om veel verder te ghe-
dencken/ dat noch te maken ende noch niet beschreven en is/ ick wil hier maer
ettelijcke versettinghe ghebrypcken ghelijck als volghet:

Eerstelijck is onse meyninghe / dat wy het eerste beschrevene aenghesicht
dooz de dwarsch linien gantsch versetten wilden / dat gheen dinghen by den
anderen blyben. Wederom wy willen een langhe ofte korte Stern / een
langhe ofte korte neuse / een langhe ofte korte kin maken / Is het sake dat
ghy de dwarsch linie l. oversich settet tegen de linie k. zoo werdet daer tus-
schen een korte Stern/ ende neus verlenght sich tusschen l. m. set ghy maer
de linie l. onder sich teghen de linie m. zoo krijght ghy een langhe stern tus-
schen k. l. ende een korte neus tusschen l. m. Daer is het sake dat ghy de
linie l. staen laet/ ende set de dwarsch linie m. over sich / zoo wert het maer
een korte neuse tusschen l. m. maer de mont ende kinne werden langh / wert
maer de linie m. onder sich geset / zoo werter een lange neuse tusschen l. m.
ende een korte mont ende kinne/ Nu mogen de twee linien k. m. wijt van
malckander en geset werden/ alzo dat de linie k. is naekent de linie i. ende
de linie m. naekent de linie n. zoo blijft daer tusschen de hoochte des hoofts
ende de lenghte des monts/ met samen de korte des kins/ maer het vooz-
ho oft
ende de neus langh. Wanneer dat ghy maer de twee dwarschlinien k. m.
naerder te samen settet / zoo werdt de hoochte des hoofts lanck/ des ghelijc-
ken de mont ende kin/ maer het vooz-hooft kort. Treckt ghy k. l. hoogh
over sich/ zoo wert het een kort hooft een kort vooz-hooft. Daer naer deelt
tusschen l. n. de andere dwarschlinien/ dooz den Verkeerder ghelijck weder
in/ zoo wert het een lange neuse/ mont ende kinne. Dit meucht ghy gelijck
omgekeert in de tegenstellinge oock doen / zoo wert het een hooch hooft ende
een lange stern/ met een korte neus/ mont ende kinne. Daer een andere ver-
settinge/ set de linie k. naest de linie i. ende de linie m. naest de linie l. ende
laet de linie l. staen/ daer wt wert een leegh hooft. een langhe stern/ een korte
neus/ met een lange lijv ende kinne. Doet dese tegenstellinge alzo: set de li-
nie k. naest de linie l. ende de linie m. naest tot de linie n. zoo wert het een
hooch hooft/ een korte stern/ een langen neus/ een korten mont ende kin. In
sulcken handelinghe waer veel aen te wijzen/ dat hier om korthepts wille / ver-
wegen wort/ Oock is in dit gebenende nemen te mercken/ dat men de linien
alzo set/ ende dat men de natur niet te veel en noodicht/ op datse mens. helijck
blyve/ welke anders sulcken dingen in t werck zien wil/ ende gelijck ghy met
de drie linien k. l. m. ghehandelde hebt / alzo meucht ghy oock doen met de
andere

andere dwerschlinien o. p. q. r. s. zoo nu naer onsen wille / dooz de dwarsch-
linien langh ende kort te maken / ghedeelt is / ende de dinghen anders werden
int eerste voorghenomen viercant / doch gantsch liniewijs / zoo mach men de
selve al over cant zien / vooz over sich / achter onder sich / ende wederom / oft een
deel ettelijke effen laten / de andere krom maken. Men mach oock de vooz-
beschrevene kant linie des eersten hoofts / by de neus verletten / ghelijck men
wil. Men mach oock de gestreckte linien breeken / over sich ende onder sich /
maer in de oprichte vooz sich ofte achter sich / desgelijcken doet men met de
cant linien. In ettelijke deelen meucht ghy de linien wenden waer dat
ghyse henen hebben wilt / ghy meucht oock de velden tusschen de dwarsch-
linien / in welken deel sy ghebzoken werden / verschuyben / vooz sich ofte ach-
ter sich / ende over sich ofte onder sich / Een jeghelijck zal in het ghebzupck
binden waer van ick spreke.

Maer dat ghy verstaet / wat ick een ghebzoken linie noeme / zoo merckt hier
op al zoo : Een voozghegehevene linie is a. b. in die set een punct c. waer
ghy nu henen wilt / in die breeckt sy van malckanderen / treckt een half deel
over sich ofte onder sich / ofte set op de voozghemelde linie twee puncten /
als daer is c. d. dat selve stuck c. d. breeckt henen uyt over sich ofte onder
sich / Desghelijcken ist oock te breeken uyt de oprichte linien / vooz sich ofte
achter sich / al zoo oock in de cant-linien. Daerom wil ick segghen / ghelijck
men in de veranderinghe des aensichts / de cant-linien ghebzoken ghebzup-
ken zoude. Doch ghelijck hier onder in de figure / de ghebzoken linien / zijn
af-gheteekent / daer van dat boven ghesproken is / ende daer naer oock byde
verkeerde aenghesichten ghestelt.

In dit

In dit aenghesicht is alleen
de linie l. over sich ghetrocken.

i
k
l
m
n

In dit aenghesicht is alleen
de linie l. onder sich getrocken.

i
k
l
m
n

In dit aenghesicht is alleen
de linie m. over sich getrocken.

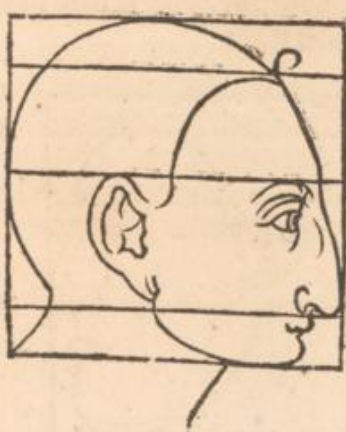
i
k
l
m
n

In dit aenghesicht is alleen
de linie m. onder sich getrocken.

i
k
l
m
n

In dit aenghesicht is de li-
nie k. over sich / en de linie m.
onder sich ghetrocken.

i
k
l
m
n

In dit aenghesicht is de li-
nie k. onder sich / ende de linie
m. over sich ghetrocken.

i
k
l
m
n

• 11

• 11

sch
den
n de
een
oor-
nen
ich/
t de
dat
sch
ach-
pck

hij
aar
Deel
ten/
nder
ofte
lijck
upe-
/zijn
pnde

n dit

In dit aensicht zijn de twee li-
men k. l. hoog over sich getroc-
ken/maer m. is tusschen l. n. ge-
lyck in-gheedeelt.

In dit aensicht is l. m. onder
sich ghetrocken/maer k. is tuss-
schen i. l. wederom ghelyck in-
gheedeelt.

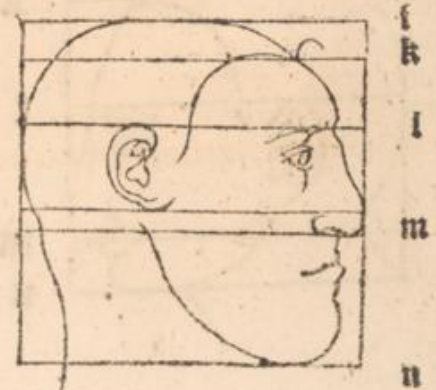
In dit aensicht is k. m. over
sich ghetrocken.

In dit aensichte is k. m. onder
sich getrocken.

Noch zijn de 3. dwarsch-linien k. l. m. alzo te trecken: Erst dat het bo-
venste velt/tusschen l. k. het hoogste sy. Het 2. tusschen k. l. 't nederst. Het 3.
tusschen l. m. noch leger/en noch voort tusschen m. n. 't alderleeghste. Maer
het ander viercant des 2. aensichts/ moet in de tegenstellinge gedeelt zijn/ doch
meer naer de proportie/ghelyck hier naer af getreect stact.

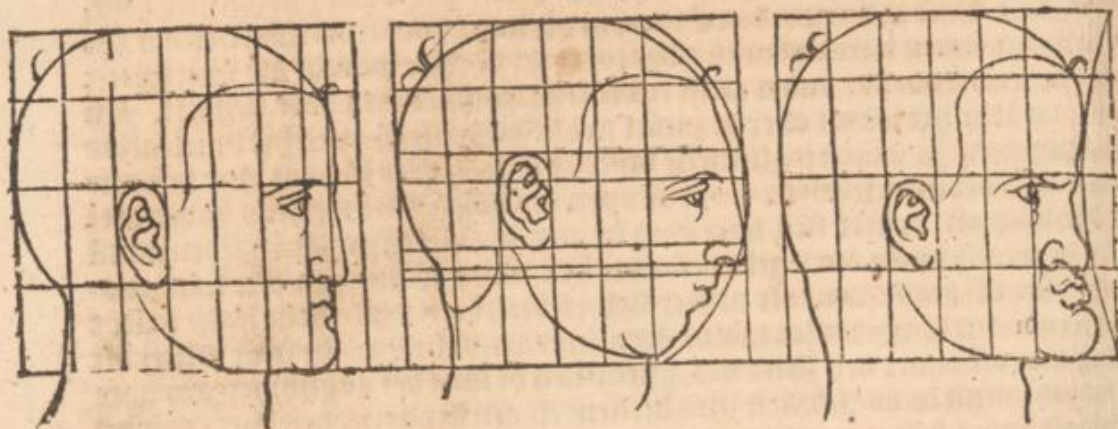

Ende

Ende ghelijc vooz ghezept is/ van het eerste beschreven hooft des eersten Boecks/ dat de dwerfch en oprechte linien / ghetogen zijn gantsch linie wijs/ Dese linien werden wederom verkeert/ zoom: nse bzeect/ en ooc zoomen punct-linien daer upt maect/ daerom zijn de twee woorde die men spreekt ghebroken/ en over de punct alijt te bedencken/ waer men haer behoeft. Nu wil te eerste het woorz over de punct in alle dwerfch en oprechte linien alzoo ghebypen/ Ic set een jehelijcke dwerfchlinie/ achter en vooz over sich ofte onder sich/ des ghelijcken set ic ooc de oprechte linien/ daer teghens boven ofte onder/ vooz ofte achter sich/ daer dooz blijen sy allen effen/ Derhalven moest ghy de vooz linien een jegelic besonder krommen in-buygen/ ofte slangens wijs/ over oft onder/ vooz oft achter sich/ en bzeect een jehelijcke linie/ waer t n van nood: n is/ wy willen met de stern-linie aenvanghen / de selve achter oft vooz/ over oft onder sich zien / des ghelijcken de linie der ooghbzaen aen hare cant zoo langh de ooghbzaen zijn/ bzecken/ en aen beyde eynden daer teghens over oft onder sich zien/ ofte in de midden op de ooghen gebroken/ en de bzeuc over oft onder sich ghetrocken/ Dan ghy meucht de oogen over oft onder sich krommen/ nae jeders zin/ Dit doet men ooc met de hoecken der ooghen/ zoo de selve lenghte upt de linie ghebroken is/ meucht ghyse wenden/ met de voozste oft achterste hoecken/ over oft onder sich / ghelijck de tonghe in een Compas ghewepnt werde/ ghy meucht de binnenste ofte buytenste hoecken der ooghen dieper oft klaerder maken.

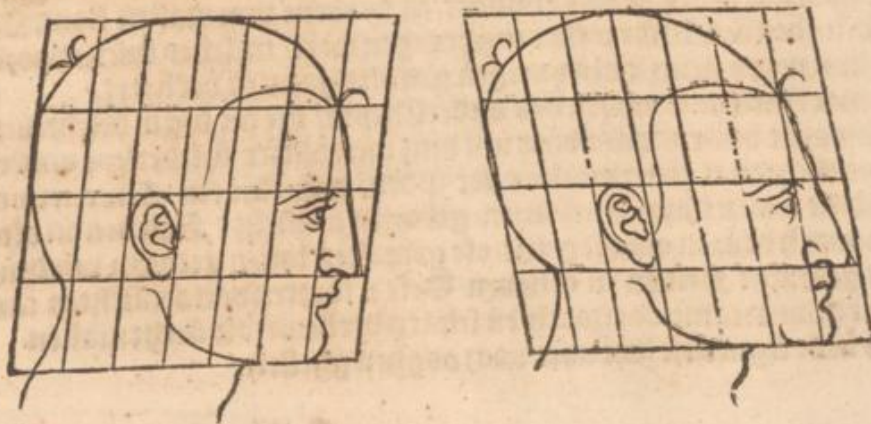
Item/ zo de naeste linie gebroken wert / zo mach sy met haer tippelken over oft onder sich getrocken werden/ Also ist ooc met den mont te doen/ des gelijcken met de kinnebacken/ die werden achter/ over oft onder sich getrocken. Het is ooc onderschepdelijc te zien naeder zyden/ zoo den hals aen 't hooft de kinne naerdert/ en wederom over cant achter van de kin/ zoo werdt het hooft recht/ maer het eerste necht sich nae der aerden. Noch hebben wy de ooren te setten in haer viereant over/ onder/ vooz en achter sich ofte over cant/ op welke zyde ghy wilt. Ghy meucht ooc het viereant des oozs langh/ kort/ bzeet ofte smal maken/ groot oft kleyn. Eetelijcke ooren legghen aen 't hooft glat aen/ andere zijn wijt daer van. De sulcken aenwijzen moghen alle ghelijcke dinghen over cant krom/ kin en hoecks getrocken werden/ daer upt vindt ghy/ als ghy alle hoochde neder/ de dicke dunder/ en de ebene slim maken kont/ Zo dan de ghy stalte des aensichts weder inghetogen wert/ tusschen sulcke vooz veranderinge linien/ zoo gesicht des vorigen gestalts gantsch verkeert.

In dit alle moet men de woorden des onderschepst/ die int begin beschreven sijn/ eygentlic acht nemen/ want daer upt vint men datter driederleye onderschepst van aensichten te zien zijn/ naer der zyden/ namelijk een effen/ een uptgebogen/ als de Halsen koppen/ en een in-gebogen aensicht / Sulcken in ofte upt-buygen/ mach dooz krom oft gelijc/ oft gebroken linien getogen werden/ Hier in wert gebuyget Nemen en Sheben/ Dese 3. soorten van aensichten can men veranderen/ men canse ooc hooch en scharp verheven oft srecht maken. Hebbende de selve figuerlijc hier naer vooz ooghen ghestelt.

Daer zijn noch tweederley sozten van aensichten/die naer der syde te zien/en in haer viercant alzo te setten zijn. De twee dwarfsch=linien des viercants onder en boven / blyven by de viercanten rechte dwarfsch=linien die zichtbaer zijn/doch moeten beyde de viercanten ruytenswijs ghesteit werden/Dat doet also ; De eerste viercant wert met hare voorsz en opperste hoecken voorsz/ ende met den ondersten en achtersten hoeck achter ghetrocken. Desghelijcken doet men in de teghenstellinghe/Daer naer deelt men door de ghestrecte dwarfsche linien / allen de voorsz deelen daer weder in / Daer soo men de oprechte weder in deelt/ soo werden tsamen beyde zyden enkel pinet=linien daer wt die in het eerste voorsz/ en in het tweede achter sich hanghen. Daer naer trece men de ghestalt=linien des aenghesicht daer weder in/Dan so vint ghy in beyde de viercanten wat daer wt wert. Ghelijc ic dan dese aenghesichten / ten naelsten by/naer de drie voorsz aenghesichten hebbe af=ghetreckent.

Een van voren ziende/ En een van achteren ziende/hanghende aensicht.

In dese

In dese verſetten aenghelichten / moghen ooc alle rechte ende dwerſche linien verſet werden. Doozder zal men weten / hoe men met de rechte linien mach handelen / tot onderſcheyt der gheſtalt des aenſichts. Nae dien de twee ſyden des viercants / des ſydelycken aenſichts / de voorſte rechte a. de achterſte b. is / ende daer tuſſchen de ſes andere linien c. d. e. f. g. h. in ſeven beſeden ghedeelt zijn / die moghen verſet werden nae een jeders wil / ghelijck als de dwerſchlinien / en een jeghelijck velt mach tuſſchen de rechte linien byſonder gheſet werden / achter oft voor ſich / des ghelijcks ertelijcke meer oft alle met malckanderen.

Ende ghelijcker wijs als voor gheſeydt is / met de dwerſchlinien langh ofte kort te maken / Alzoo iſt ooc met de rechte linien die dun / breeet ofte ſmal te maken / hier feelt gheben en nemen / Ende ghelijc ic doe met de even linien / alzoo doet men ooc met de kromme / ſimme ende cant linien / Ende zoo men ſulcks ghebruycken wil / moet men acht gheben : Eerſtlijck aen het voorhoofd / waer men daer af neemt / moet men aen de hoochte van den neus legghen / Sulcks doet men ooc in de teghenſtellinghe / dit kan gheſchieden dooz uyt ofte in buyghen / oft ooc even ghebroken linien / alzoo doet men in alle deelen dooz het geheele aenghelicht / nae der syden te zien.

Daerom moeten de teghenſtellighe dinghen in de verkeerlinghe altyt te ſamen gheſet werden / dat gheſchiet daer uyt als boven gheſeyt is / zoo ghy een deel hier voor ſettet / dat ghy dan het ander deel daer bove oft onder achterom ſet / Dat maect dan een deel die ofte breeet / dun ofte ſmal.

Zoo nu tuſſchen de dwerſchlinien / dooz de rechte oft ober cant en ghebroken linien / de veranderinghe int gantsche hooft ghemaectt werdt / zoo moet men daer by mercken / dat in een jeder byſonder kleyne deel des aenſichts / de woorden / te weten / Even oft Wt en Ingheboghen / te ghebruycken zijn / ghelijc zoo wel int deelen als in de drie onderſcheydelijcke aenghelichten / Daer uyt komt dan dat ghy meucht maken / een ſlecht uyt ofte in-gheboghen voorhoofd / Des gelijcken doet men ooc met de neus / lippen / mont ende kin / ende in allen anderen dinghen.

Ooc iſt te mercken / dat de linie / daer dooz de rondinghe van het hooft ghemaectt wort / nae der syden te zien / menigherlepe wijs mach ghevoert werden / Dan ſommighe hebben een vlak hooft / andere een ſpits / de derde een cantigh / alzoo voort veelderlepe ſoorten / als de natuere gheeft.

Nu willen wy wijder ſpreken van de can-linie / die van wegghen de neus getogghen wert / die mach achter ſich ghelept werden / tot boven aen de rechte linie d. ooc mach sy recht ghetogghen werden / in de midden van a. c. sy mach ooc voor ſich ghelept werden / boven aen de rechte a. Waer in ſulcke ſaken houde ic de ghelijcke dinghen voor de ſchoonſte / hoe-wel de andere af-gheſneden dinghen verwonderinghe mede brenghen / zoo en zijn sy doch niet alle liefelijc. Verhalven is hier een exempel te nemen / by de boven-ghemelde aenſegginghe / dat men mach legghen / geen ſpitsigh hooft / ooc gheen vlak / is wel gheſtelt / maer een ront hooft is fraep geacht daerom dat sulcx een middel tuſſchen de anderen is. Daerom en wordt hier niet bewezen dat een jeghelijcke middel tuſſchen alle dinghen het beſte is / alleen neem ic dit voor / in ertelijcke dinghen te ghebruycken / Als men ſpreect / dat is een te langh oft te kort aenghelicht

ghelicht / des ghelijcks / dat is een te langhe / korte / bult ofte kuyplachtige vooz-
hoofft. Alzoo ist ooc met de neusen te handelen / dan ettelijke hebben enen
grooten hoogh en overlich hanghende neus / Daer teghen wederom hebben
sommighe gheheele korte ofte knobbelachtighe neusen / opghestroopt / dick /
kolfachtich / diep tusschen de ooghen inghedruet / oft sy syn hoogh bukten het
voozhoofft ghelijc.

Daer nae hebben sommighe diepe klepne ooghen / ofte hooghe / groote uyt-
ghepuyde ooghen / Ettelijke syn hare ooghen eng ghelijc een Dercken / ende
zien / al stonden hare onderste leden meer over dan de bovenste onder sich. Ooc
synder die sperren hare ooghen circkel-wijt op / alzoo dat men in de gantsche
ooghtern ziet. Sommighe syn hare ooghbzaen hoogh verheben boven de
ooghen / de andere ligghe nde dicht daer op oft hanghen daer over / Ende syn
ettelijke oog hbzaen dun / ende andere dick.

Ooc synder die hebben dicke / hooghe ende ghebulde monden / ofte inwen-
dighe dunne lippen / En ettelijke gaet de bovenste lippe vooz de onderste / ende
wederom de onderste vooz de bovenste / ende ist oft de eene dicker dan de andere
ware. Ettelijke hebben van den neus een langhe lippe / de ander een korte.
Zoo hebben menighe een dicke / bzeede ende groote kinne / de ander een klepne
spitsighe. Ettelijke syn langh / en sommighe kort / ghelijck als boven gheseyt
is / dat sulcks de dwerschlinien gheben.

Wijder zoo syn ettelijke aenghesichten alzoo te verstaen / dat sy van voren
boven het wijtste syn / hoe meer onder hoe meer achter sich / Alzoo ist oock in de
teghenstellinghe / het onderste vooz / hoe meer over hoe meer achter sich / daer
toe zijn te ghebruycken de ghebroken linien. Van dese dinghen mocht men
wel meer schryven / hoe ment in de alderkleynste deelen ghebruycken soude /
doch een die vlijtich is / kan sulcx haest vinden.

Oock vint men hier nae / hoe dat men de vooz / rechte / dwersche ende cant-
linien meer oft minder maken kan / met seer klepne moeyte. Men vint oock
dat men de ghestrecte linien / tot den noordruyt / krommen mach / alzoo men
wil. Ende om dat ic dit boven-verhaelde te klaerder mach te verstaen ghe-
ben / wil ic hier nae de boven-beschrevene hoofden ettelijke af-teekenen / met
hare verkeerde / oprechte / dwersche / cant ende ghebroken linien / daer onder
ettelijke krommen / Ende daer nae de ghestalte des aenghesichts wederom
daer in trecken / tot onder sich / De ghene die dit schryft van af-teekenen niet
en verstaen / mochten allen voozbeschrevene aenghesichten / die oock een mael
verandert zijn. In veelderlepe manieren van de eene plaecte in de andere
draghen dooz malckanderen / van het leste tot het eerste / zoo men wil / ende zoo
zelefaem daer met handelen / als men bedencken kan / dan altydt kan men alle
dinghen verkeerren. Ooc zal men niet vergheten / wat een aensicht naer der
syden te zien / van de dicke ghenomen wert / dat wort het van voren ziende we-
derom toe-ghelept in de bzeede / En sulcx gheschiet ooc in de teghenstellinghe.
Merct noch op een ander onderrecht / Alle rechte ende dwersche linien in het
vierecant des sydelijcken aensichts / wil ic als onversins versetten / hoe het sich
gheeft / over cant ofte gantsch moerwillich / en dan de ghestalte linien daer we-
der in trecken / wat dan daer uyt komt / dat besiet hier in de leste figuer. Dit
mach een jeghelijc anders maken zoo't hem belijft.

Alcalcke

Maer dese voorsz meyninghe dient meer tot onderscheyt / dan tot de fraye
ghestalte / doch men moet sulcke en dierghelijcke dinghen weten / op dat men
uyt vese erbarentheit / menigherlepe mach leeren / Want niemant en kan we-
ten wat een goede ghestalte gheeft / of hy en moet oock weten wat een onghe-
stalte gheeft.

ooz-
nen
ben
ick/
het

upt-
nde
Doc
sche
n de
syn

den-
nde
dere
vte.
pne
sept

oren
n de
daer
men
ude/

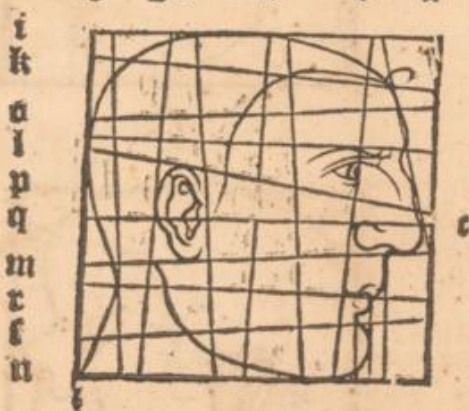
ant-
doek
men
ghe-
met
nder
rom
niet
mael
dere
309
alle
der
we-
ghe.
n het
e sich
e we-
Dit

alcke

bh gf ed c a

1 2 3 4

Voer al wil ic aen-wijzen / hoe men het hooft vooz-waerts veranderen ende verkeeren mach. Erstelijc mach men van alle verkeerde spdes-lijcke hoofden / de veranderde dwerschlinien / upt den Overzagher ist het viercant des van voren-ziende hoofden trecken / Daerom wil ic van de dwerschlinien in het van voren-ziende hooft / niet vooz-der spreken / dan alleen dat men weet / dat mensche ober cant kan trecken / ettelijcke ofte al zoo men wil / dan dooz sulcken wech werden kromme achsichten / ghelijc als oft men e. n. sp. de dieper dan de andere maecte / Daerom wil ic alleen vooznemen / met de rechte linien te handelen.

Merct nu / zoo tusschen de twee spden vart viercant des aensichts a. b. ander rechte linien zijn / als i. g. c. d. e. f. h. k. die de vooznaemste dinghen int aenghelicht / naer de bzeete deplen / begrijpen en onderscheyden / al ist de stern / ooghen / neuse / ooren / mont / kin ende de andere dinghen.

Zoo is ooc acht te nemen / dat sulcke ghemelde rechte linien / een yeder besonder / oft al met malckanderen te verketten zijn / ende waer de twee linien wijt van malckanderen staen / daer werden de deelen bzeet daer tusschen / maer aen de eynden daer sp. na. by te samen loopen / werden de deelen daer tusschen smal / het sp. boven oft onder. De ghestrecte linien moghen ooc boghenswijs ghestrocken werden / Dooz sulcke boven-ghemelde meyninghe / blijft gheen linie recht / sp. hanghen in oft upt-waerts / wt sulcken verketten der vooz-ly linien / daer

daer in dan de ghestalte des aensichtes met linien van nieus ghetogen werden. Dint ghy dat daer werden bzeede ofte smalle vooz-hoofden/ des gelijcken ober dwerfche/langhe ofte korte ooghen/ dicht te samen oft wijt van malckander ren gheset/ Men mach d' een grooter dan d' ander maken/ van groote oft klepne ooghs gheleden/ en onghelijc d' een hoogher dan d' ander setten/ des ghelijcken de ooghbzaen. Het werden ooc bzeede en smalle neusen/ het sy boven oft onder krom/ oft slecht/ knobbelachtich oft spits/ hoeckachtich oft ront/ achter by de neus-gaten bzeet/ vooz smal/ en wederom groote/ wijde oft klepne ende enghe neus-gaten. Des ghelijcken bzeede ofte smalle monden/ kinnen/ kinnebacken/ alzoo werden ettelijcken boven bzeet/ onder smal. Dooz al sulcke onghelijcke in-deelinghe/ werden buitachtighe/ kromme aensichten/ en andere zeltsaemheyt/ als met enghe ofte wijde muplen/ krom/ dic/ groot ofte klepne lippen/ ofte onghelijc bzeede ofte smalle kinnebacken/ spits oft stomp/ gantsch ofte ghespletten. Sulcken en dier ghelijcke dinghen / die men gherlepen tot alsulcken onderschept behooren/ die mach een blytigh Lief-hebber tot het upterste dooz-foecken/ en uyt de boven-ghescheven meyninge veel wonders vinden/ dat hier in begraven leyt. En dit is een bysondere waerheyt/ wie het verstaet en erkent/ welc leelijc en ongheschet maect / die kan daer by af nemen/ dat hy dat selve myden zal/ en hoe men de onghestalte meer wech neemt/ hoe het meer lieffelijcker blyve. En wie dese vooz dinghen leert verstaen/ dien ziet in een jeder dingh/ hoe de verkeeringhe ghestelt zijn/ en is een jegelijc noodich te weten / hoe men een Mensch kentijs zoude maken / het sy mit schilderen ofte verheben beelden. Welcke dan in sulcken wer is / ende verstaet dese dinghen niet/ dien is het onmogelijc dat hy een werc gelijc oft effen zal maken.

Item op eenen langhen/ dunnen hals/ is het hooft anders dan op eenen dicken hals. Merct oock/ dat ettelijcke Menschen in haer aensicht hebben een groot ghebzec/ dat is/ dat de ooghen/ neuse/ mont en kin wel uytvullen. Zoo hebben ettelijcke klepne gebzeken van dese vooz dinghen.

Item een jegelijc ghemaect hooft kan men erstellen/ met het hanz oft gheschoren krous ofte slecht/ dic ofte dun/ langh oft kort/ met locken oft gestreelt/ doozch ofte nat/ Alzoo ooc met een baert oft sonder baert/ hoe men t gebzuyet.

Wt dese vooz meyninghe/ wil ic een wepnich daer van etlijcke aensichten af-teekenen. Een jegelijck Wijs hooft/ is te verkeeren/ ghelijc het Hans/ doch het Wijs aert blyft/ Het sulcke verkeeringhe als vooz is / mach men dooz het heele lijf loopen/ ende lidt-maten dooz-foecken.

Ende als ic zegghe wat Wijvelijcke oft Mannelijcke aert sy/ is zoo te verstaen Dat men een Han ofte een Vrou niet zoo zeer en veranderdt/ dat mense onderscheyden kan/ Dit dient tot exempel/ dat alle Menschen ofte Ghedierte niet in syn gheslacht/ den meestendeel te erkennen syn welc een Han oft Wif is/ Alzoo moeten Han en Wif / met haer eyghenschappen onderscheyden blyven. By de Dieren ziet men dat gheen Leeuw nimmer zoo ontstelt wert/ dat men hem vooz een Esel aenziet/ noch een Vos vooz een Wolf / Daerom en sulden gheen gheslachten der Creatueren/ ordentelijc/ van hare natuere ghescheyden werden.

Maer dat men dicwils zept de Mensch ziet als een Leeu/ Beer/ Wolf Vos ofte Hont hoe wel hy gheen vier voeten en heeft/ daerom en is de Mensch niet verandert in een Dier/ dan alleen het ghemoet des Menschen. Daerom de

ghelijckheit des onderschepts/daer ic van spzake / mach ten deel de Honden
 toe-ghiepgent werden. want de onghelijckheit is groot onder haer / sy syn
 ten deel groot/ de andere kleyn / sy syn meer dan dupsent in verscheyden pro-
 portien in alle lidmaten/ Sy syn glat van hanz ofte gheheel wolachtich/ ende
 veel verscheyden in couluren. Dan sy syn onder malckanderen meer onder-
 scheidt/dan een Wolff ende Vos/nochtans ziet men wel / dat sy geen Wolff
 noch Vos en sijn. Wt sulcx ist openbaer/dat de verkeerlinge der ghestalte/
 niet de een natuer in de ander en maect/Dan men kent een Hont ende een wilt
 Dier wel vooz malckanderen/ van dese ghestalte waer veel te spzaken/ om de
 langheyt willen wy t hier by laten.

Daerom is het vooz ghelent/op dat men int verkeerden den Han tot geen
 Wyff/noch gheen Wyff tot een Han en maect.

aig c d e f hkb

aigc d e fhkb

aigc d e fhkb

aigc d e f fhkb

i
k
o
l
p
q
m
r
s
n
i
k
o
l
p
q
m
r
s
n

Nier-volghende wil ic eenen anderen wech aen-wijzen/wt diet/ dooz de woorden Dic/Dun/Breed en Smal/met tweederlepe linien/ elc voor- beel hzeven beeldt van niens te meten/ en anders maken als het te voren was/dicker/dunder/breeder ofte smalder. En wert ooc een dingh verandert/alleen doozt woort Langh en kort/ dooz een ander ghebruyck/dat moet men alzoo verstaen: Soude het voor- gemaeckte beel by syn eerste beschreuen lenghte blijven / en op de dwersch-linie / en daer tusschen dicker/dunder/breeder ofte smalder werden/Zoo is de linie der lenghte des beelts te voren gemeten/Daer tot de dicte en breete moet ghy een andere linie hebben / daer met ghy meten wilt tot de vergrootinghe des beelts/maect de linie langher/ Zoo ghy het beel sachter wilt hebben/ zoo maect de ander linie korter/en deelt alle noodighe deelen dooz den Verkeerder ghelijckelijc weder daer in/ in de nieuwe linie/en meet dan het beel daer met/zoo werdet upt de langhe linie/ dicker en breeder ghemeten/maer upt de korte linie/dunder en smalder. Tot sulcker handelingh wil ic u hier na af-teekenen een besondere figuer der twee linien/die wil ic noemen den Tweelingh/Daer om dat men tweederlep linien tot een dinghen ghebruyct.

Eerstelijc set ic op eene zyde recht/de eerste ghedeelde linie des beelts lenghte/ boven de a. onder de b. die met hare deelen voor ghedeelt is/en raec onder by het eynde van de b. met de punct van een dwersch-linie/kort oft langh nae myn believen/het eynde is c. alzoo wert het een triangul a.b.c. Zoo nu dese dwersch-linie dooz den Depler oft Verkeerder/weder ghedeelt werdt/naer de rechte in sich selfs/dan zoo is den Tweelingh veerdigh. Als dan meucht ghy u beel daer met meten/en alle uwe deelen nemen upt de dwersch-linie/wat dic/dun/breede ende smal aen-treft.

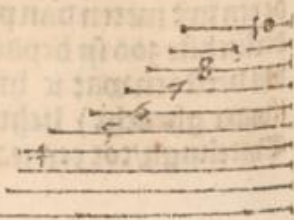
Dese Tweelingh mach ooc tot het woort Langh en kort/ ghebruyct werden/Alzoo te verstaen: zoo de rechte linie a. b. verlengt wordt/ende dooz den Verkeerder weder in sich selfs ghedeelt is/ en dan het beel daer mede ghemeten/zoo wert het beel langh ende kleynder van lijf / nae syne mate. Daerom wat linie het sy/de rechte ofte dwersch-linie/verandert werdt/ ende het voorz beel daer mede ghemeten/zoo wert het altijt anders. Alzoo vernemt ghy/ zoo het voorz beel dat ghy veranderen wilt/by syne lenghte zal blyven/maer zal grooter oft kleynder van lijf werden dan't te voren was / alzoo moet ghy de dwersch-linie upt den Tweelingh ghebruycken.

Daer wilt ghy het beel by syne voorbeschreue dicte en breete laten blyven/en alleen langher oft korter maken zoo moet ghy de rechte linie gebruycken als boven staet. Alzoo verstaet ghy nu dat beyde zyden des Tweelinghs/ elc een bysonder deeler is/als in't eerste Boec beschreuen is/ Hier upt kan men ghebruycken het woort Deel oft Wepnigh.

By-sonder is ooc te mercken/dat daer dooz tweederlep linien / als langh en kort/wonderbarelijcke dinghen te meten zijn/en noch veel wonderlijcker/ zoo de een in't meten van punct tot punct beweecht ofte verset wert en alderwonderlijckste zoo sy beyde verset ofte beweecht werden. Dit konnen de Boeren wel verstaen wat ic hier segghe. De dese dinghen kan men veel wonders (waer gheacht) lichtelijc vinden/Daerom hebbe ic dese figuer/ genaemt den Tweelingh/tot een jeders onderrecht/hier naer-volghende ghefelt.

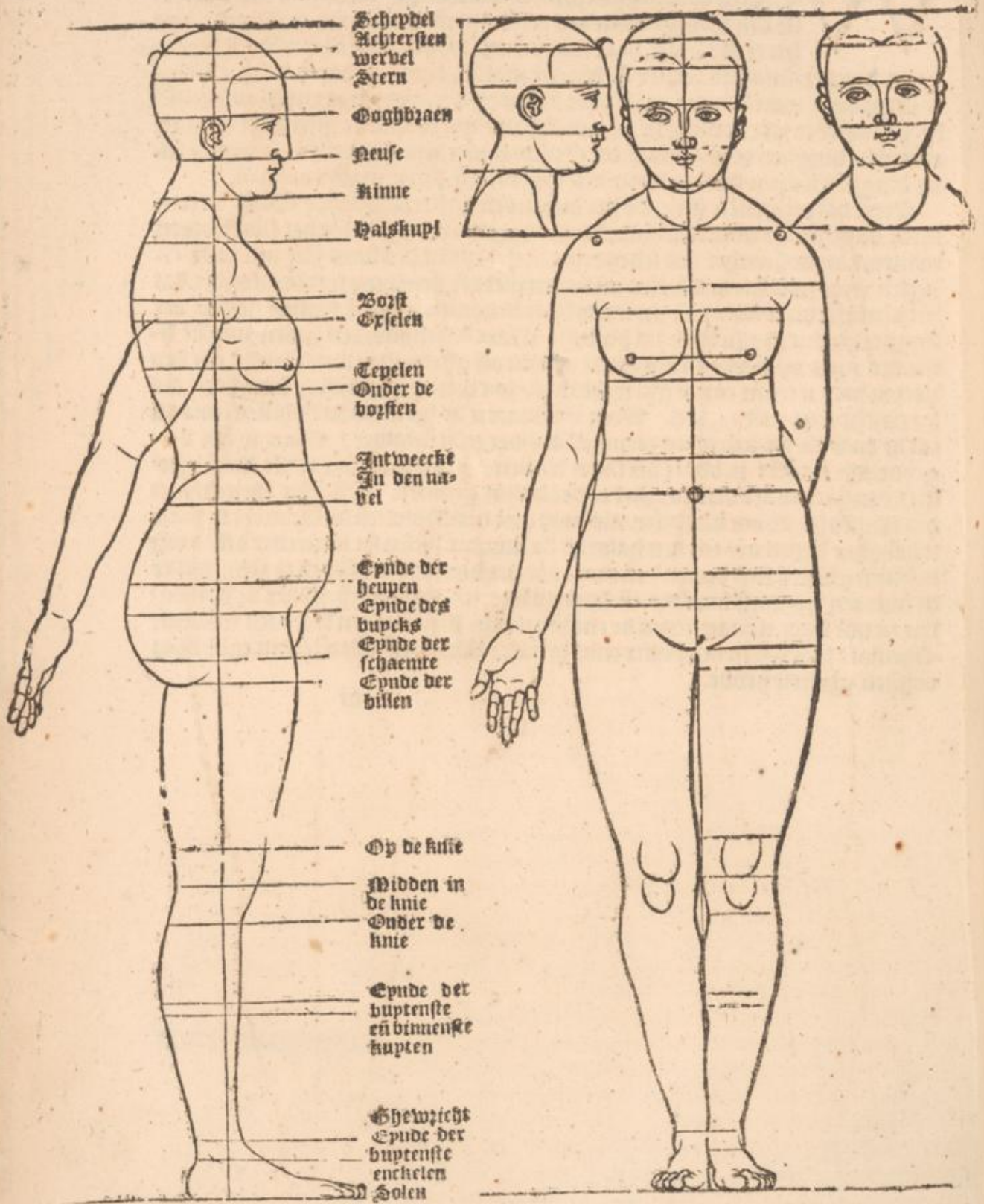
Den tweelingh.

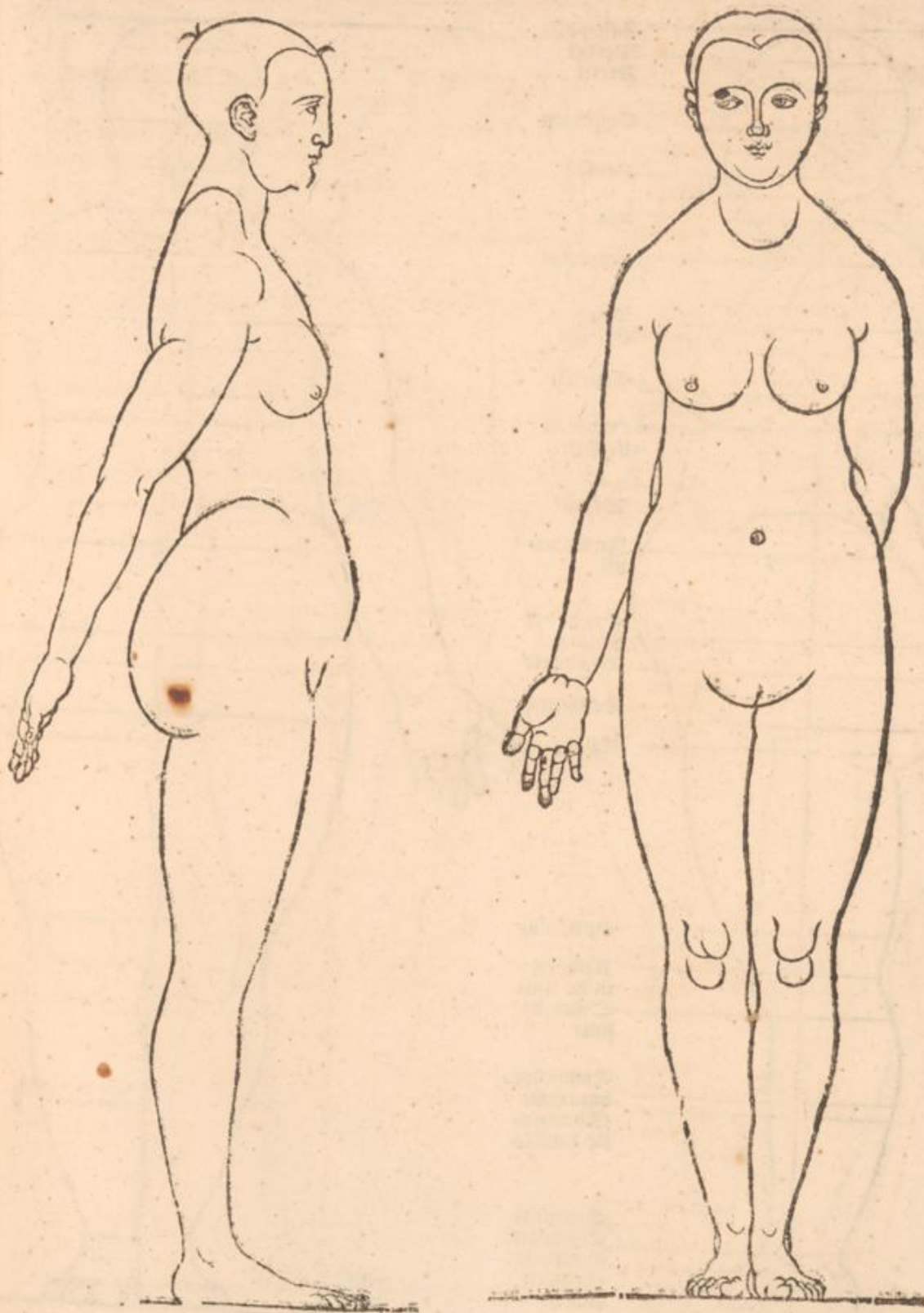

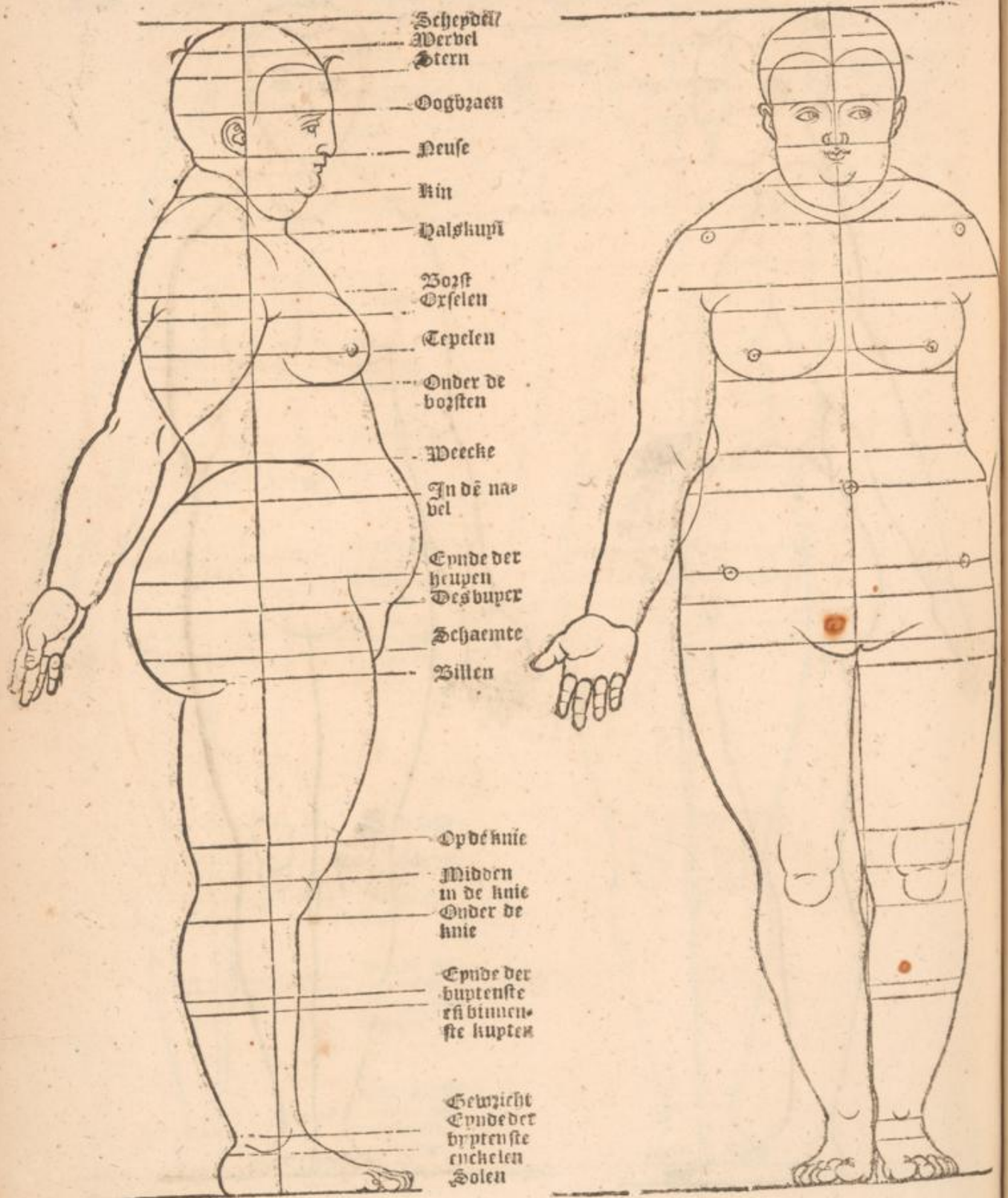
VV **E** desen boven-gheichzeven Tweelingh/ wil ic hier nae het eerste beschrevene Wif des eersten dicken en stercken Mans/ uyt het eerste Boec/voor my nemen/ en door den Tweelingh veranderen dunder/smalder, dicker en breeder maken/dan sy te voren beschreven is.

Men moet mercken wannect door de voorsz veranderinge een Menschelijke ghestalte te zeer vervalscht is/gantsch uyt syn proportie gheraect/ als daer ettelijcke dinghen te dun/smal/dic of te breed werden/Als dan moet men de selve dinghen helpen/door de woorden Gheven en Nemen/als voorsz is.

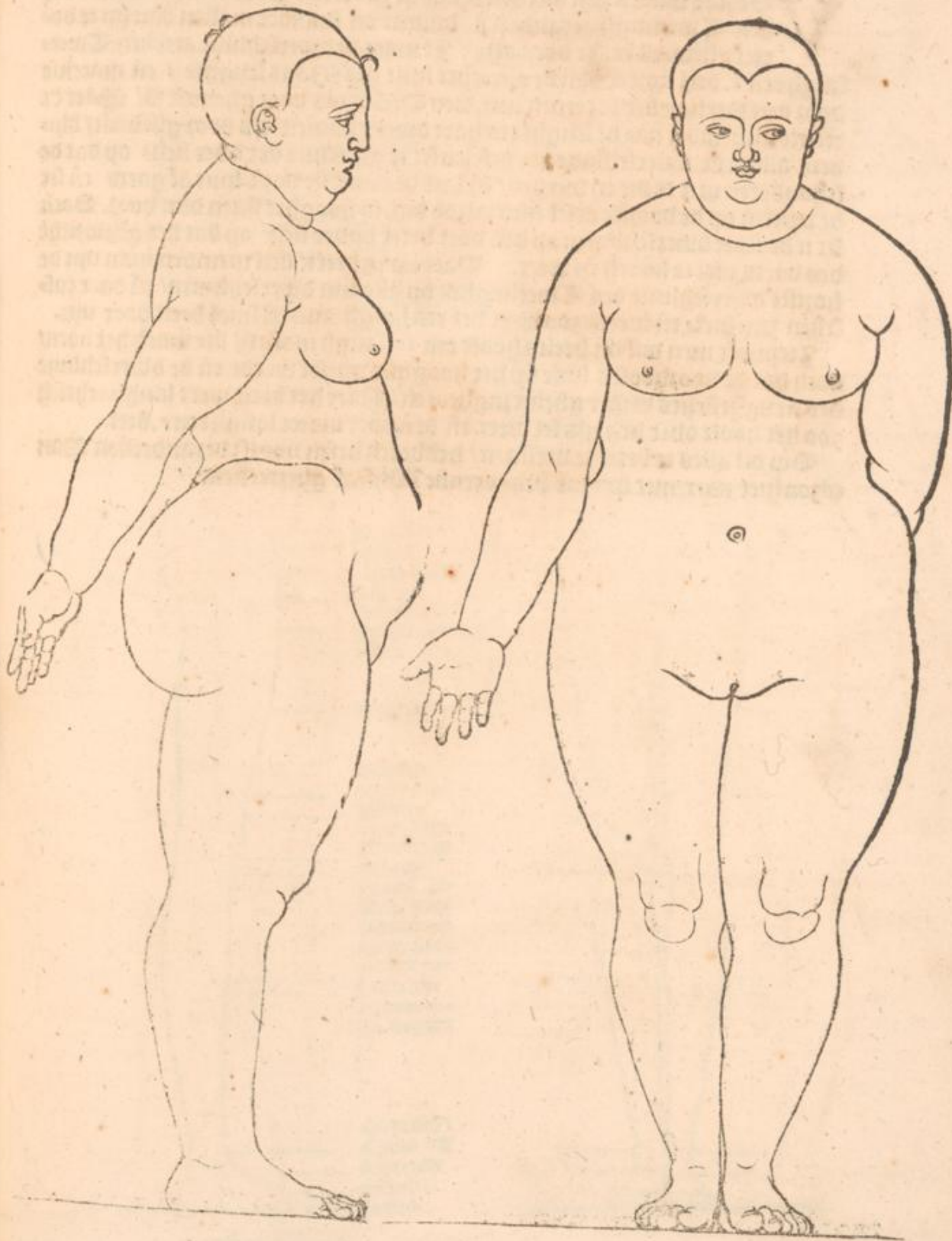
Ende daerom wil ic hier nae het dunner en dicker wordende Wiff in ettelijcke dinghen veranderen/namelijc het dunne Wiff zal men het hooft korter maken/van de hoochte des schepdels/tot het eynde des kins zalt zijn twee 13. deelen/en de hoochte des beelts zal boven niet afghenomen werden/sonder dat het aensicht wert ober sich verset/ende onbenomen in zijne deelinghe/nae der lenghte ghelijc in-gheedeelt zal blijven. Maer de schouderen zullen van de linie des kins op beyde zyden tot de orselen aff ghetoghen werden/En als den voet in het viercant coxter gheworden is/300 wert hy wederom langher/ als hy crijcht een 3. en 14. deel. Daer nae maec ic de beenen van de billen linie aff tot de onderste enckelen/een weynich dunder ende smalder / Maer in het vergrootende Wiff/ hebbe ic het laten blijven / ghelijc als in't eerste Boec gheschreven staet/maer den go:ghel onder de kin grooter. En ghy meucht met des Wiffs hooft ooc handelen/als vooz met des Mans/en de schouderen maec ic hoogher henen op/ tot den hals/en de linie der billen set ic veerder aff / doch de billen gheven sich by een / en maec ooc het been nae der syden te zien/ onder de knie een weynich smalder/en haren voet een 6. deel langh. Maer de van voren ziende beenen/maec ic om de enckelen ende den voet een weynich smalder/Ghelijc ic hier nae het clepnder ende grooter Wiff/aff-gheteeckent ende vooz ooghen ghestelt hebbe.

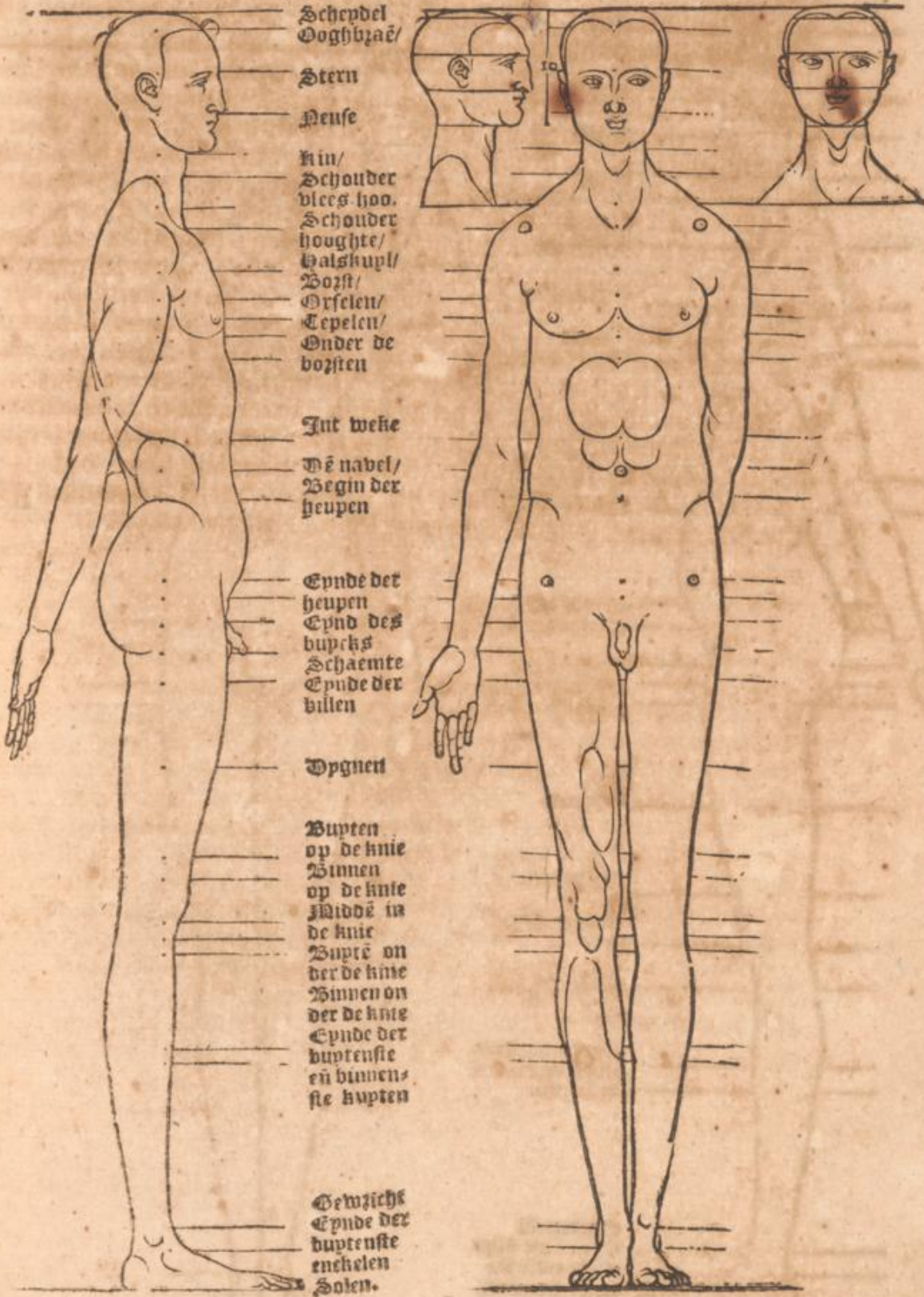
- Scheepdell
- Werbel
- Stern
- Oogbzaen
- Neuse
- Kin
- Halskruys
- Boorst
- Orselen
- Tepelen
- Onder de borsten
- Weeche
- In de navel
- Eynde der heupen
- Des buycx
- Schaemte
- Billen
- Op de knie
- Midden in de knie
- Onder de knie
- Eynde der huytenste en binnenste huyten
- Gewricht
- Eynde der huytenste en chelen
- Solen

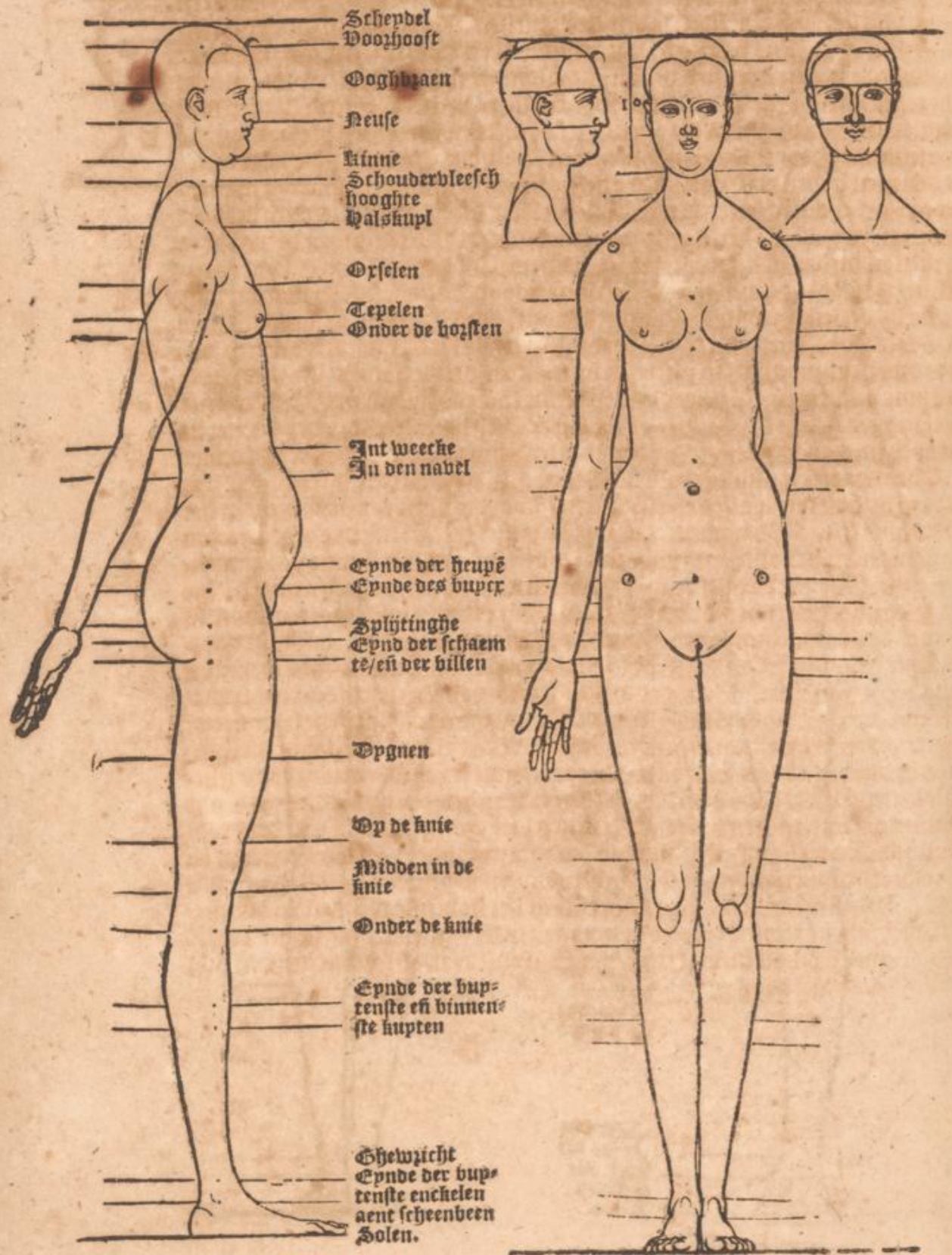
Voorder wil ick den vierden Man/in het eerste Boeck beschreuen / voorder den Tweelingh veranderen / dunner en smalder maken dan hy te voren gheweest is. Ic doen also: Ic maect de dwerschlinie aen den Tweelingh een 6. deel korter dan de oprechte linie des Mans lenghte / en maecte doo den Verkeer der tot eenen nieuwen Deeler / als voorder ghemelt is. Maer de rechte linie / moet nae de lenghte in hare dwerschlinien / als voorder ghedeelt / bliuen / alleen de dwerschlinie der orselen set ic gheschiet bet over sich / op dat de schouderen niet te dic en werden / en laet de vnderste boest-linie af gaen / en set de tepelen op de voorder orsel-linie / alsoo dat sy hooghet staen dan voorder. Oock set ic de twee dwerschlinien op den voet beter onder sich / op dat het ghewicht des voets niet te hoogh en wert. Daer nae gheef ic den nieuwen man upt de kortste dwerschlinie des Tweelinghs / op alle zijn dwerschlinien / en daer tuschen zijn dicte en breekt / zoo wert het een langh / dun en smal beelt daer upt.

Item / oft men wil dit beelts hooft een 10. langh maken / die mach het doen / doch dat de voorder hoofts-linie op het hooghste gheset werde / en de dwerschlinie des aenghesichts weder ghelijc inghedeelt. Maer het beelt wert langhachtich / zoo het hooft over sich gheset wert en den voet maect langh een 7. deel.

Om dit alles te beter te verstaen / hebbe ick desen voorder veranderden Man alsoo hier naer / met syn toe-behoorende Wijs / af-gheceekent.

Dooz
e vo-
wee-
eckle
ter de
/ bly-
at de
en set
Doch
zicht
yt de
t kus-
apr.
doen/
hlinie
htich
Man

Hier naer volghende wil ic noch eenen wegh aen wijzen / hoe men een van de voozsz beelden mach vervalschen en veranderen / doch ordentlijck / dan elke vooz ghemaecte mate / wert door desen wegh / wanneer men wil / alle deelen over sich verlenght / en onder sich verkoz / Oft men doet in de teghenstellinghe / men verkoz de deelen des beelts over sich / en niet verlenghtse onder sich / En in dit alles blijft de dicte en bzeete des beelts / op alle dwerschlinien / daer tusschen in alle litmatē als vooz. Oft men mach het beelt / dat deel men boven verlenght / nae gheleghentheyt dunner en smalder maken. Desghelijcks ooc in de teghenstellende beelden / die de bovenste deelen verkoz werden en de onderste verlenght / moghen boven de dwerschlinien en wat daer tusschen is / dicker en bzeeder werden. Hoe men dit doen zal / wil ic u hier aenwijzen: Ic set over dwersch een effen linie a. b. onder die set ic een punct c. wile ghy nu de deelen verwyderen / zoo set de punct c. om leegh / tot de dwersch linie a. b. Wilt ghy dit deel niet te veel verwyderen / zoo set de punct c. wel diep onder de dwersch linie a. b. Nu merct / de linie a. b. is des beelt solen linie / Op dese solen linie a. b. trec ic een ander dwersch linie f. g. zoo hoogh verheven / als het beelt langh is / dat ic beschrijve / en set daer tusschen een rechte ghepunctierde linie daer in / die nae de lenghte der lidmaten ghedeelt is / die is boven h. onder i. Daer nae trec ic midden tusschen f. g. en a. b. een dwersch linie k. l. zoo dat ghedaen is / dan trec ic alle dwersch linien / door de punct der deplinghe in het beelts linie h. i. Daer nae trec ic uyt de punct c. twee linien over sich / zoo langhe als ickse behoeve / het eynde is d. e. dese splijten sich boven van malcksz anderen / en sullen beweghelijck zijn / daer niet moet men de deelen meten / die daer grooter en kleender soudē worden. Daer bepde linien moeten onder in de punct c. aen malckanderen blijven. Zoo ghy nu het deel dat ghy vooz neemt / het sy boven oft onder / grooter oft kleender / maken wilt / ende behindē hoe het recht gheschiet. Zoo doet alzo: Het staen de deelen die daer ghemetē soudē werden / op wat dwersch linie het sy / zoo neemt altijd de selve bzeete oft dicte / als in het eerste vooz genomene beelde beschreven is / en leght die midden op de dwersch linie k. l. alzo dat de rechte linie h. i. midden door de op gheleghte deelen strijct / Zoo ghy dan de twee beweghelijke linien d. e. tot bepde ynden des op gheleghten deels / aenstrijcken laet / zoo gheven sy u de vergrootte bzeede / boven op de dwersch linie die daer staen zoude. Alzo vergroot en vermindert dese meeninghe alle dinghen / boven en onder de linie k. l. op ende ooc af. Dit alles mach men het onderste tot het bovenste wenden / en omghekeert ghebruycken / zoo werden alle dinghen in de teghenstellinghe het eerste. Dese figuer hebbe ic hier nae tweemaal omghekeert / af ghetreckent / en geef haer den naem / Den Wijser.

Mer dat ic wederom come tot de verballchinghe (daer toe desen boven-ghefchreven Wijfer te ghebruycken is/ en des te beter te verfaen magh werden) daer van ic segghe hoe men hem maken zal/doet alzo: Neemt voor u het tweede Boeck / en het vijfde beschrevene Mans beelde met syn toe-behoorende Wijf / ende als hare oprechte linien / de lenghte door de dwersich linien gedeelt zijn / Der selve rechte punct-linien boven is a. en onder b. die stelt recht voor u / en vaert uyt de punct b. met eene dwersichlinie tot de ghelijcke hoeken uyt/diens eynde is c. Daer nae treckt een punct-linie a. c. Daer nae uyt de gepunctieerde linie des beelts/uyt alle n puncten die de lengte der deelinghe aen-seggen/effen linien/in de puncten c. Alzo is dit werck tuych veerdich/daer uyt ghy nemen moet de verballchinghe des beelts/ dat daer boven in syn deelen verlenght/en schier toe-gheruffet wert/ des gelijcken ooc in de teghentellinghe. Daerom zoude dit verkozt werck tuych voormaels ghenamt zijn/den Verballcher / en zoo daer jet in met een hanghende linie ghemeten wert/al vallsch is.

Nu moet ghy eerst het ghene ghy ghebruycken moet / daer uyt nemen / te weten alzo: Neemt een andere linie des beelts lenghte / die boven met een d. en onder met een e. gheteekent is / Dese linie set onder met haer eynde e. op de linie b. c. en trectse van den hoec b. achter teghen de punct c. ongheweerlic een s. d. van des beelts lenghte/en linietsse bove met haer eynde d. aen de punct-linie a. c. Dan zoo wert dese linie d. e. uyt de doorghestrecke linien / die daer getoghen zijn uyt de puncten deelinghe / in de punct c. alle doorghesneden en gelijc in-ghedeelt / en doch ghevallsch / dan alle dinghen verlengen sich over sich / en verkorten onder sich. Zoo ghy nu dese nieuwe ghewordene gepunctieerde linie voor u stelt / die boven gheteekent is met een d. onder met een e. en met dwersichlinien alle puncten door-treect / en daer op in allen en daer tusschen des beelts voor beschrevene dicke en bzeecte maect / En de ghestalte des beelts wederom van nieuws daer in treect / als dan ziet ghy zijn veranderinghe / daerom hebbe ic desen Verballcher hier naer af-gheteekent / tot twee malen het onderste boven ghekeert / recht daer op / en dat daerom / Zoo ghy het voorsz beelde in de teghentellinghe wilt om-keeren / zoo keert de gepuncteerde linie om / het onderste boven / en handelt nae mijne voorsz meyninghe / en sulcken twee beelden / die daer door de boven-ghemelde middel verballsch zijn worden / hebbe ic jeghelijc een even Man en Wijf hier nae af-gheteekent. Doch hebbe ick hen boven noch onder / vergrootet noch verkleynt / als dan boven daer van ghesproken is. Wie maer wilt die mach het ghebruycken / en desen Verballcher wel betrachten / men zal veel wonderlijcke dinghen daer mede uprechten / ooc veel nutticheyt. Dan de voorsz woorden des onderscheydes / zijn alle hier in te bedencken / daer door men verborghene dinghen / tot die werck / kan vinden / Maer men moet de beelden niet te veel gheven oft nemen / Een jeghelijc mach uyt den Heet-staf alle dese voorsz en veranderde beelden / van nieuws beschrijven / zoo sy te voren gheworden zijn.

Zoo jemant nu beschrijven wil / die verbeterde de onghestalte / die door te zect verballchinghe ghekomen is / Dan dese dinghen neme ic niet voor dat sy also en niet anders zijn sullen / maer tot een leer hebbe ic dit nae de rechte aert ghestelt / op dat men uyt sulcken groven onderscheyt merckelijc erkennen mach / dat men dese voorsz dinghen tot nootduft ende niet tot verderven / ghebruycken

ken zal / daerom set de gheliniede linie in den Dervalscher niet te vast op de
 dwerschlinie achter sich / sy is dan recht ofte omghekeerd / ende siet wel toe
 dat upt uwe verkeeringhe niet verwisselt en werde / dan dat tot nut deser din-
 ghen behoeft / Alzo sy verlettelijck / zoo men in noot en niet booz-weten
 ghebruyckt / in de overmetinghe / die men sonder oozsaeck te veel doet. Desen
 Dervalscher mach men bysonder ghebruycken / zoo wel in een deel als int ges-
 nerael. Dit sulcken men gherlepe verkeeringhe der Menschelijcker ghestalt
 wert ghevonden / wie de stercke ofte swacke / de kloecke ofte langhsame / ende
 maghere ofte sware sy / Daerom is men dit van nooden te weten / Dit streect
 sich noch wijder upt / dan hier aen ghewesen is.

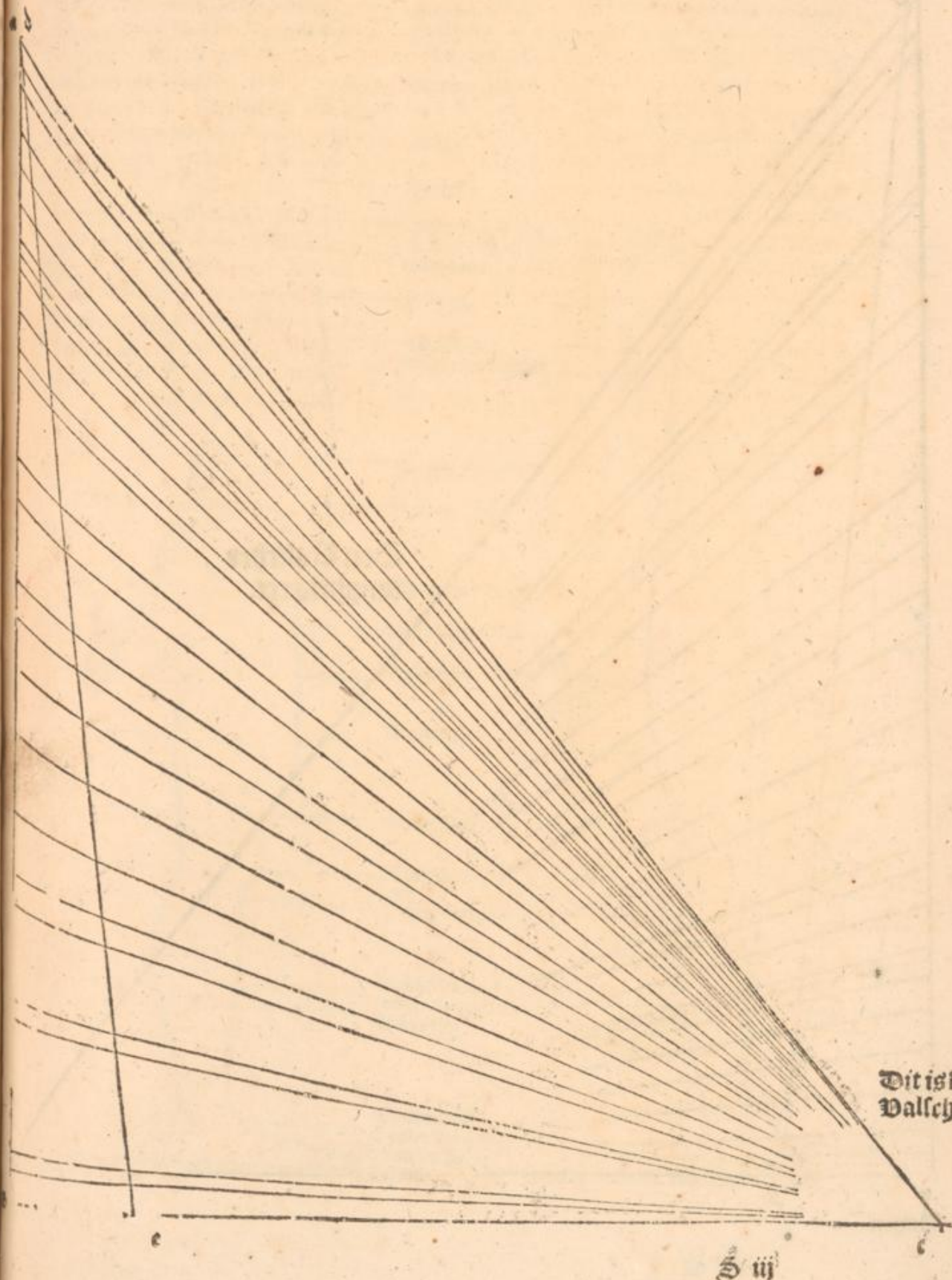
Item wie van zeltsaemheide ghebruycken wilt / de bloote beelden van Man en
 Wijf / die dooz den valscher verandert zijn / die zouden de twee beelden / die bo-
 ven verlenght worden / het hooft boven de stern wel leger maken / en souden
 doock het ghewicht des voets hoogher van ghelijcken doen. Maer het
 ander bloote beeldt / dat onder verlenght wordt / dat zoudemen het scheen-been
 met samen het ghewicht des voets / veel korter maken / ende dan dooz den
 Verkeerder / alle dinghen ghelijck wederom in-deplen / maer in de volghende
 figuren / hebbe ick alle dinghen laten blijven / als sy gheworden zijn.

Boven

a b

Boven.

Dit is den
Valscher.

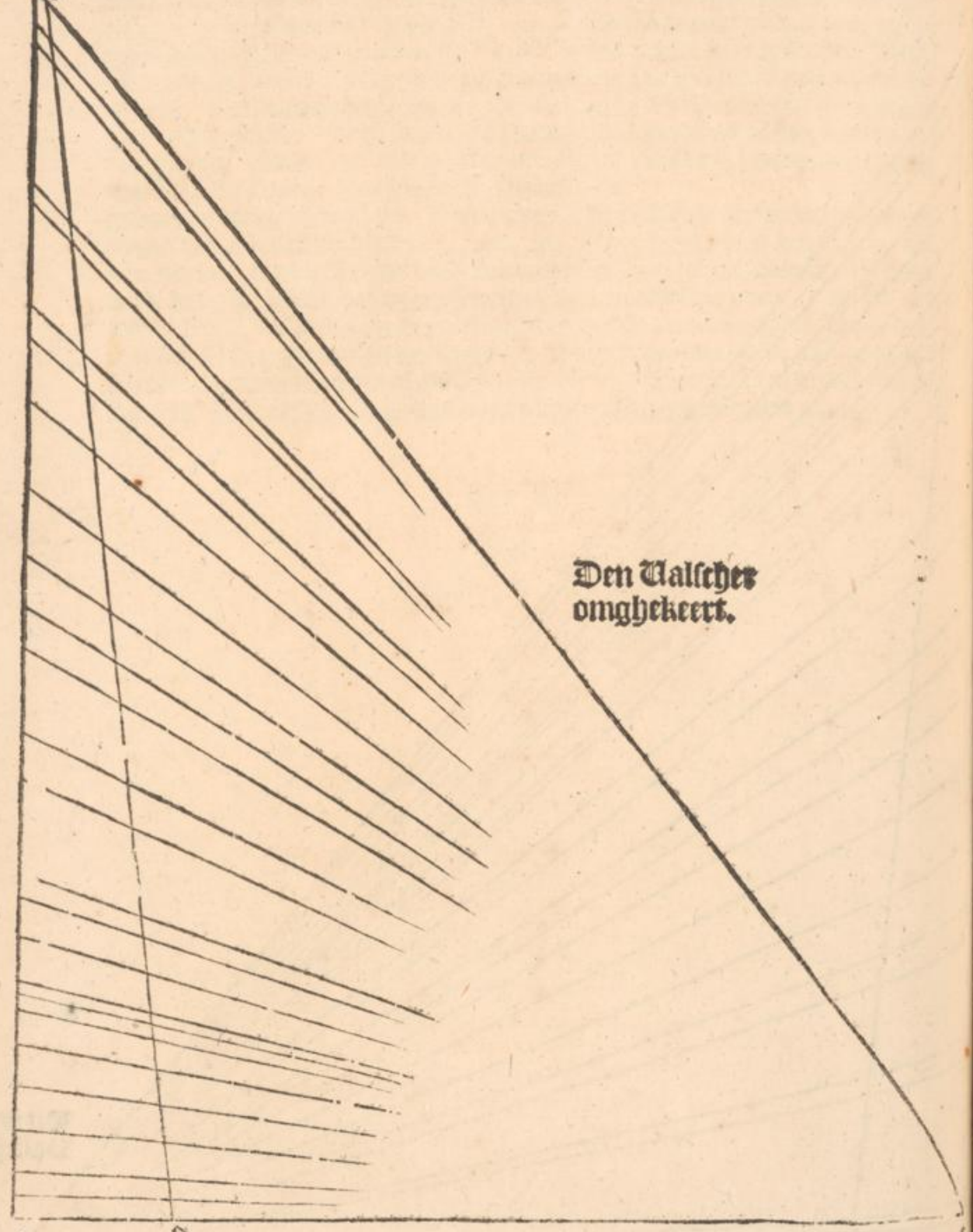
D III

op de
el toe
: d'm
peten
Desen
at ges
estalt
ende
treect

an en
e bo
uden
t het
-been
z den
ende

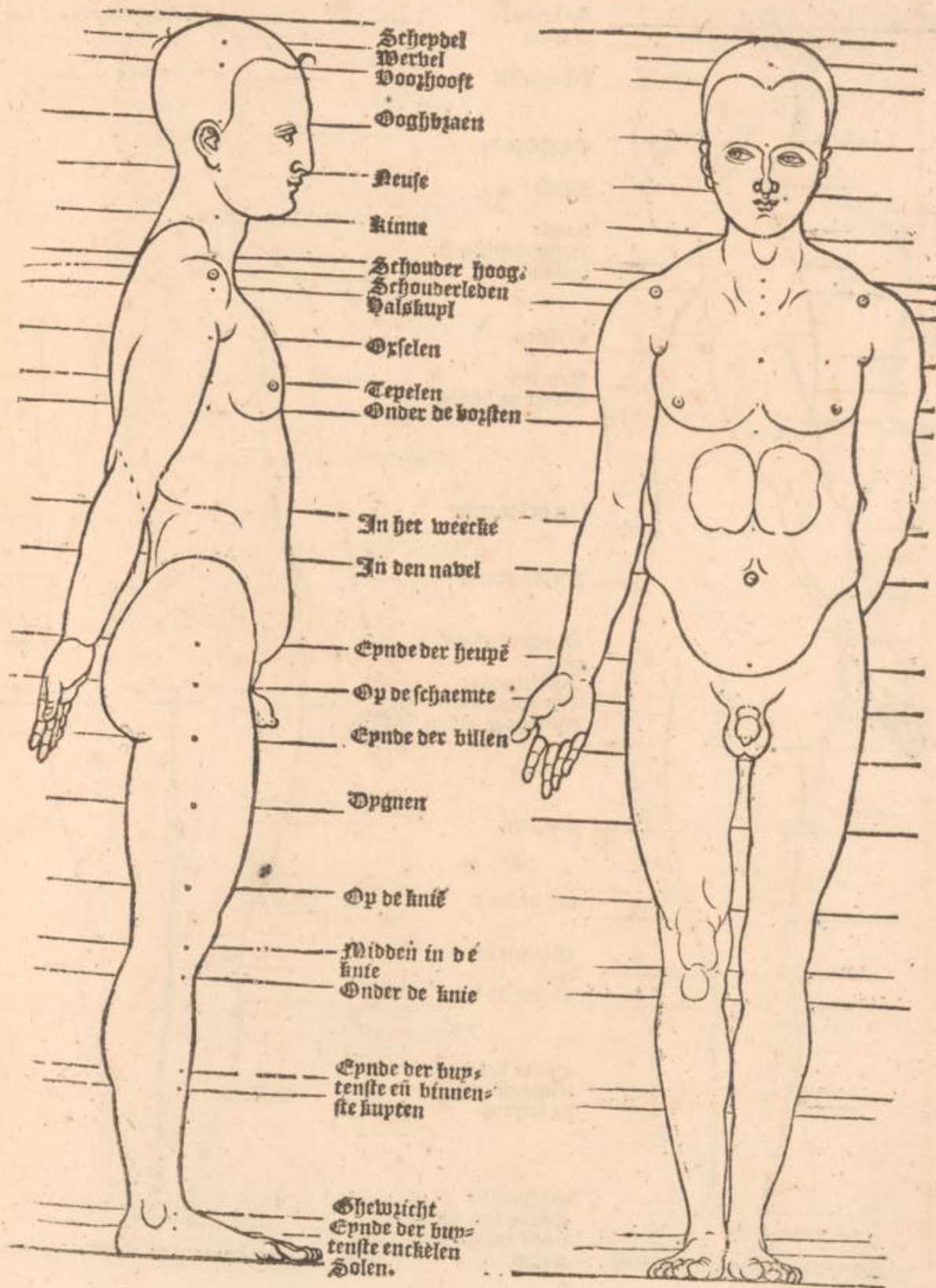
Onder.

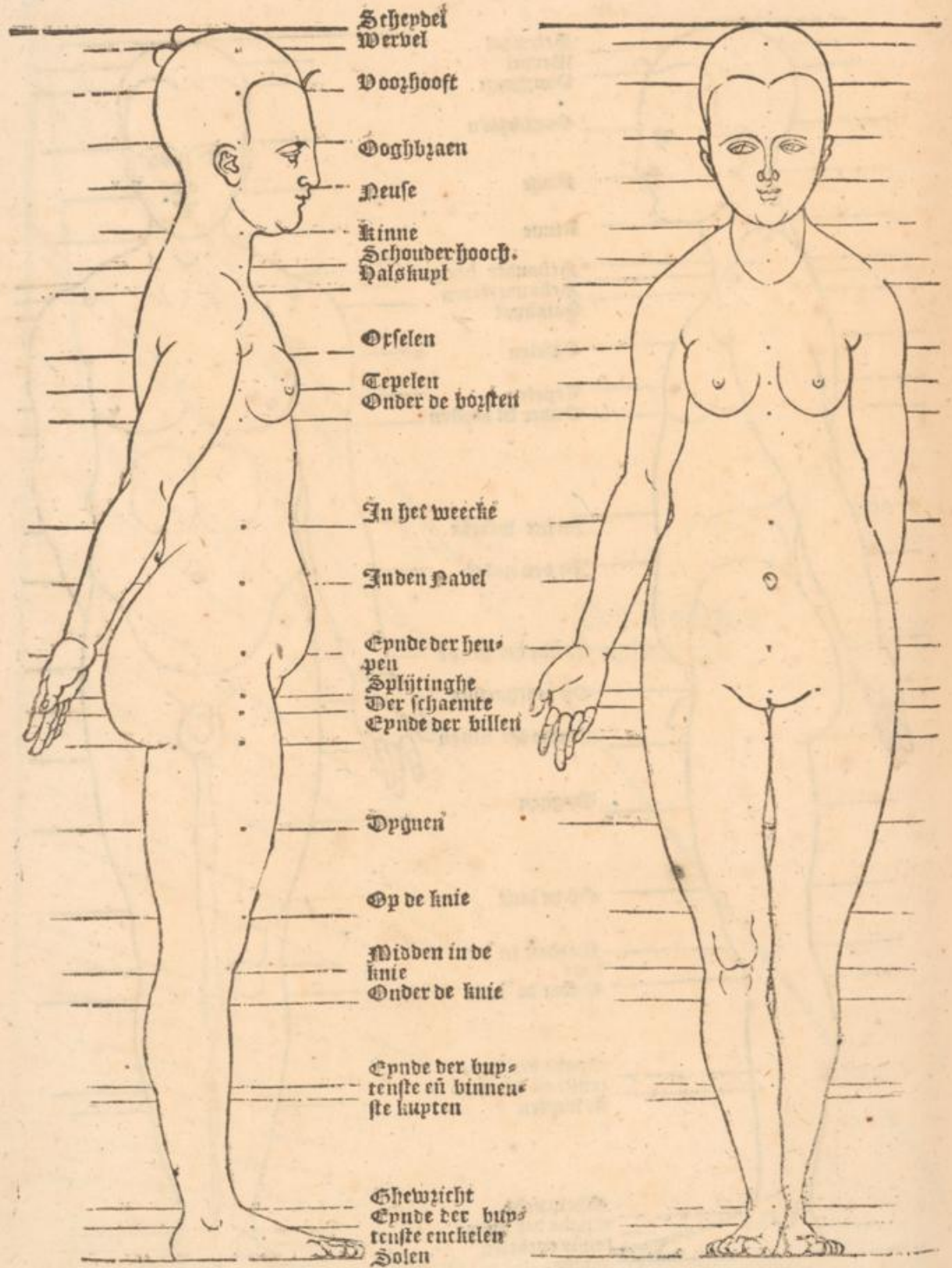
6

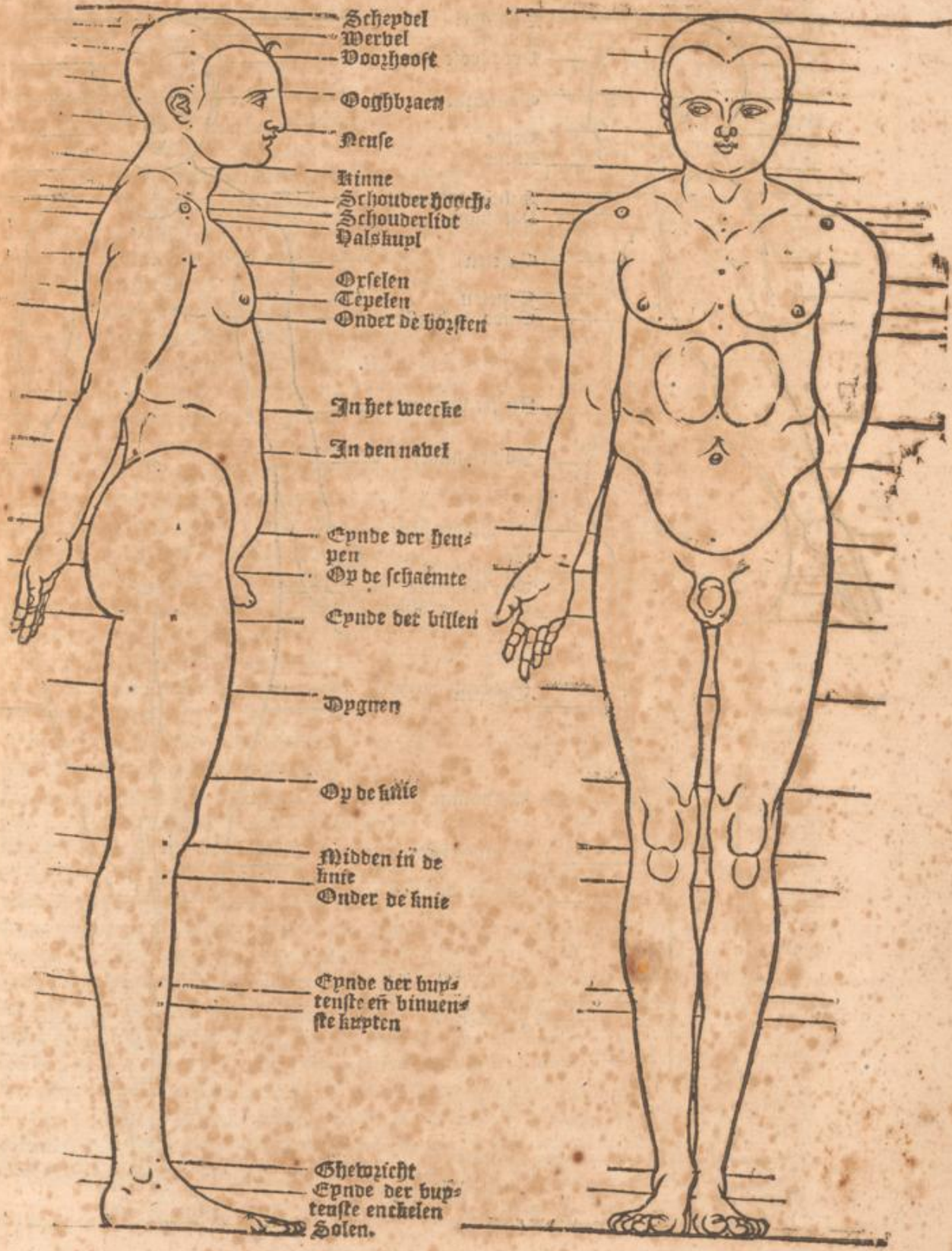

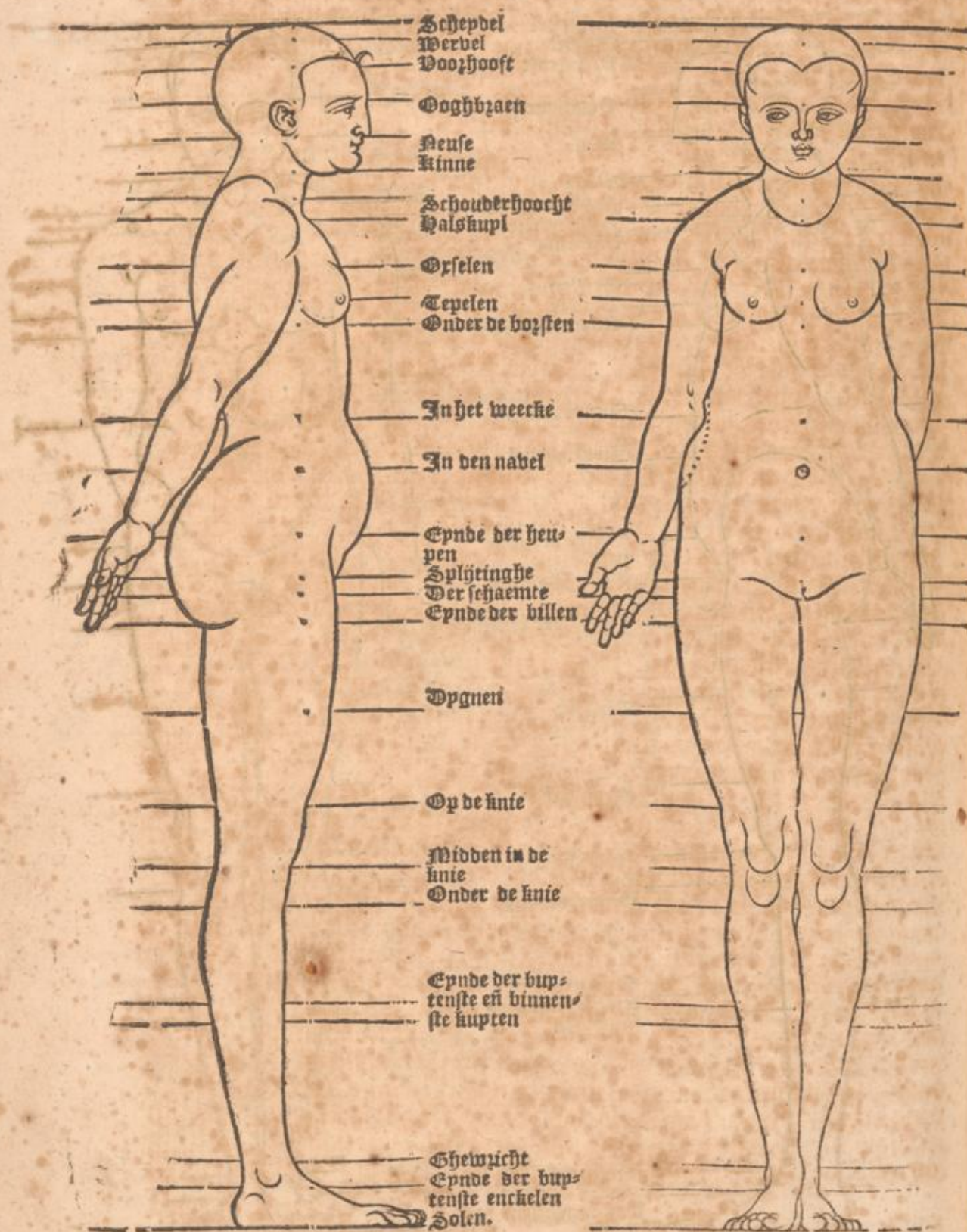
Den Walscher
omgheert.

Boven.

Noch wil ick eenen anderen Vervalscher af-teekenen ende aen-wijzen/ daer met men odc een van de voorsz Menschelijke beelden mach Verkeeren nae der lenghte. Daer nae syne dicte ende breete wert het orendentlijck verkeert dooz den Verkeerder/ ende oft men sulcks van doen hadde/ mach ment ghebruycken/ en op tweederleye manieren meten. De rene meet buyten om den circkel/ den anderen binnē in het hol des circkels/ daer in mach een jegheltje soecken wat daer mede te doen is/ zoo lange het hem wel-gevalt/ Wie nu het rechte verstant daer van kriyght/ die weet wel hoe men't gebruycken zal. Men kan oock daer dooz vernemen hoe het toe-gaet / dat vooz een ronden Spiegghel een effen paralel rechtscheyt krom verschijnt / zoo dat het recht daer vooz staet / int midden van den Spiegghel vooz een uyt-ghebooghen buyck/ en wert breet/maer boven en onder smal/ ende achter sich ghebooghen/ desghelijcken alle andere dinghen richten sich nae den circkel. Daerom wie in de ghewelckels schilderen wil / dien ist van nooden sulcks te weten/ hoe wel het gheen Perspective is/ sy loopt maer zoo men sulcks ziet in den Spiegghel/ Daer ic spreck hier alleen van de metinghe aen haer selfs/ dan desen Vervalscher wijst alleen aen wat op een ront oft hold dingh effen gemeten wert. Daer de oorzaeck waerom het al zoo valt/ zult ghy bevinden in de verkeeringhe van de beelden / zoo ghyse uyt desen Vervalscher af-treect/ dan het vint sich selfs. Ende hoe wel het zeltsaem ziet int af-teekenen/ ende tot het ghebruycken onnut schijnt/ nochtans ist van nooden dat men dese ende alle andere ghebruycken weet/ om alles ten besten te brenghen.

Nu wil ick aen-wijzen/ hoe men desen anderen Vervalscher toe-rechten zal/ dat men een gemaeckt beelt/ daer uyt verkeert/ en zoo men dit recht gebruyckt/ maect hy ettelijcke dinghen tot verbeteringhe.

Desen Vervalscher maect al zoo: Eerstelijck neemt des beelts lenghte op syne linie / die met alle hare puncten ghedeelt is/ steltse recht vooz u/ haer eynde teeckent boven met een *x.* onder een *p.* Daer naer deelt *x. p.* met een punct *r.* in het midden van malckanderen. Ut dese punct treect een effen linie tot ghelijcke hoecken over dwerssch/ het eynde is *z.* Daer na *z.* linien *x. z.* ende *p. z.* al zoo wert hy een langhe trianghel/ en de *z.* is het spits/ Daer na treect uyt allen puncten der rechter linie *x. p.* linien in de punct *z.* zoo wijt als ghy behoeft/ dan sy zal wijt onder en boven vooz de voozste linie des triangels op en neder gaen. Daer nae neemt een langhen Passer en set hem met den eenen voet in de punct *z.* en met den anderen voet / set hem op de middel-linie des triangels achter na de rechte *x. p.* al zoo dat hy in de punct de linie *x. p.* aenroert/ en treect van daer over sich en onder sich/ een ronden circkel daerom/ tot aen de achter-ghesette rechte effene linie. Ende waer dese ronde trec de achter-ghesette rechte effen linie af- snijdt/ daer boven een *s.* en onder een *t.* ende waer daer nae desen ronden trec wijder af- snijdt de linien die daer uyt de puncten der linie *x. p.* in de punct *z.* ghetoghen zijn / uyt allen de selve puncten trec over dwerssch ghestrecte effen linien/ in de achter-ghesette rechte linien *s. t.* zoo wert de linie *s. t.* ghedeelt uyt de linie *x. p.* Daer sy verandert sich gantsch/ daeromme dat sy ten eersten korter werdt/ Daer naer dat sy uyt des circkels punct ghetoghen is. En al zoo verkozten sich alle dinghen over sich

ende

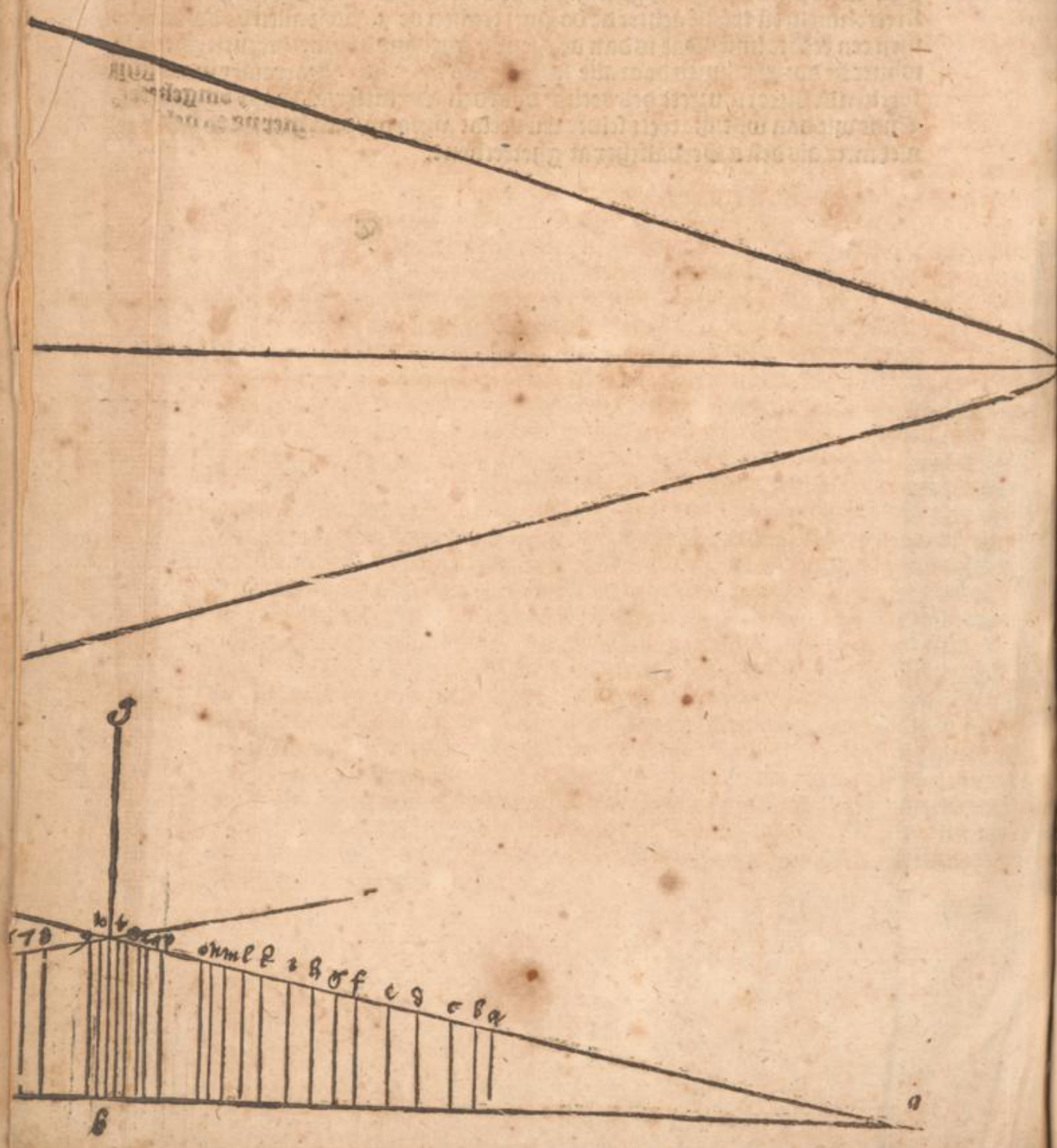
ende onder sich/hoe langher meer. Daer nae beteekent alle puncten in dese nieuwe gewordene linie midden ober de helft/ Beteekent ooc de dwerschlinitie met een a. de ander b. daer na c. alzo voort d. e. f. h. etc. Haer onder int midden de helft cyfferen/hebbe tot het onderste aent midden 1. daer nae 2. 3. 4. 5. etc. Dese linie a. i. met haren inhoudt aller lenghte der ghelidmaten/ ghebruyct als voort geschreven is/ende set dese 2. linien in gelijke hoochte neven malckanderen / De eerste tot het van besyden ziende / De andere tot het van boren ziende beelt/ende doortrect alle hare nieuwe ghewordene tupelingshen met dwerschlinien. Zoo nu de lenghte der dinghen ghedeelt zijn/dan moet ghy eerst de dicke ende breete vinden te deelen/sulcks doet doort den Verkieler met zijne beweghelijcke linie/ maer ghy moet hem op beyde syden ghebruycken/ n/ boven ende onder ghelijck.

Eerst trect een effen dwerschlinitie/ dier beyde eynden sy a. ende a. ende op de selve set in de midden een rechte linie tot ghelijcke hoecken/dese is boven gonden b. Nu maect de beweeghelijcke linien a. c. twee op elcke syde eene/ die moet ghy also ghebruycken: Neemt den gemaect n Vervalscher op de middel dwerschlinitie des Trianghels die wyt de punct 3. ghetoghen is/ doort de gebogghen s. t. de groote wijte tusschen de effen linie en des gheboghene/ende legse met het een eynde onder op de dwerschlinitie des Verkielers a. a. op de linie g. b. recht / op dese hooghte lege de twee beweghelijcke linien a. c. dat sy kruyswijs ober malckanderen gaen.

Daer naer neemt het bovenste halfdeel der dwerschlinien/ tusschen de gheboghene/en zijne ghestrecte linien/ eener lenghte/ en beziet met wat letteren sy gheteekent zijn/en setse op de een syde des Verkielers recht/alzo dat sy met haer een eynde de dwerschlinitie des Verkielers a. a. aenroert/en trecte parallel op de dwerschlinitie a. a. heen en weder tot dat sy boven de opghelegte linie a. c. aenroert. Alzo komen de korte linien al in den Verkieler teghen de punct a. ghelijck als sy in haren boghen in den Vervalscher / de naeste by de punct s. zijn / maer de wijte daer tusschen blijft als in den boghe van wegen des booghs kromte/ dan de effene teghen de kromme / maect een veranderinghe/ En ghelijc als ic het bovenste halfdeel/dat in den Vervalscher met letteren beteekent is/in het een deel des Verkielers sette/alzo doen ic met het ander halfdeel des booghs / onder in den Vervalscher met de deelen die daer met cijfferen gheteekent zijn/die set ic in het ander halfdeel des Verkielers. Zoo dit nu toe-gherecht is/ dan neemt een jeghelijcke dicke ofte breete des beeldts/ dat voort beschreven is/op elcke dwerschlinitie en daer tusschen / en legse in den Verkieler op de rechte linie g. b. dat sy onder aen-roerdt de dwerschlinitie a. a. en legt daer u beweghelijcke linie a. c. daer op/300 snijt sy af alle oprechte linien d. e in den Verkieler staen. Daerom op welke rechte linie een breete ofte dicke ghenomen wert/300 bevint sich uwe maet recht/ doort dit op leggen en af snyden/ghelijc als ic hier na hebbe af-gheteekent. En alzo hebbe ic hier na ooc twee beelden Han en Wijs/ die ic int 2. Boeck int leest beschreven hebbe/doort desen Vervalscher af gheteekent en omghekeerd / alleen de armen en handen/des ghelijcken de voeten/ hebbe ic na desen Vervalscher ordentliick ghemaect/ dan desen Vervalscher/300 hy in de hooghte ofte beneden komt/300 verzet hy vastelijck.

Item

Item desen Verbalscher/ 300 men hem om-keerde en in de teghenstellinghe ghebypet/ en dan een beeld daer upt verkeert/ 300 wert dat selve beeld over en onder sich in syn deelen hoe langher hoe meerder verlenght/ maer teghen den middel/ hoe langher hoe meerder verhoort/ als in het voorsz verkeerde beeld. Desen om-ghekeerden Verbalscher te maken/ doet alzo: Neemt weder de ghepneerde lime r. p. des beelds lenghte/ telese recht door u/ en verlenghtse met s. t. als vooz. Daer na set de punct 3. en treet de twee linien r. 3. ende 3. p. Daer na treet upt allen puncten die in de lime r. p. zijn/ gestrecte linien in de punct 3. Daer na set teghen de 3. over een punct t. in gelijcke hooch- te/ teghen de 3. en neemt eenen langen Passer/ en set hem met den eenen voet in de punct t. en den anderen voet set in d. met s. ende treet rontom in de punct t. alsoo dat de boghen zijn tusschen t. en de punct 3. Waer dan desen passer-treec af snijt de ghestrecte linien. **A** daer upt de puncten tusschen r. p. in de punct 3. ghetoghen zijn/ upt de selve treec over dwerssch effen ghestrecte linien/ en trecht achter de boghen teghen de 3. door allen de dwersschli- nien een rechte lime/ Dat is dan de nieuwe ghevonden lime/ die nieu ghedeelt is/ met de dwersschlinien door alle lenghte des beelds. Daer naer moet ghy soecken de dicke en breette des beelds/ door den Verkieler/ als vooz omgevert. Ende wie dan wilt/ die treet selver een beeldt alzo op/ dan hier na en hebbe ic niet meer als desen Verbalscher af-ghevecken t.

Sch
 Wer
 Doo
 Oog
 Neu
 kinn
 Sch
 bleck
 Sch
 Scho
 Wort
 Ortel
 Cype
 Onde
 sim
 Int w
 Den u
 Eynd
 pen
 Splij t
 Eynde
 schaem
 Eynd
 sim
 Digne
 Op de k
 Bidden
 me
 Onder d
 me
 Eynd de
 nite efi
 nite ku
 Het wzie
 unde de
 schelen
 olen.

De leste ma-
te des les-
ten Mans/
in het twee-
de Boeck.

Schepde
Wervel
Doozhoo
Ooghbra
Neuse
kinne
Schoude
bleesch
Schoude
Schouder
Dorst
Orselen
Cepelen
Onder de
lim

Int weck
Den uavel

Spnd der
pen
Spilj tingh
Spnde der
scharmt
Spnd der
ten
Opnien

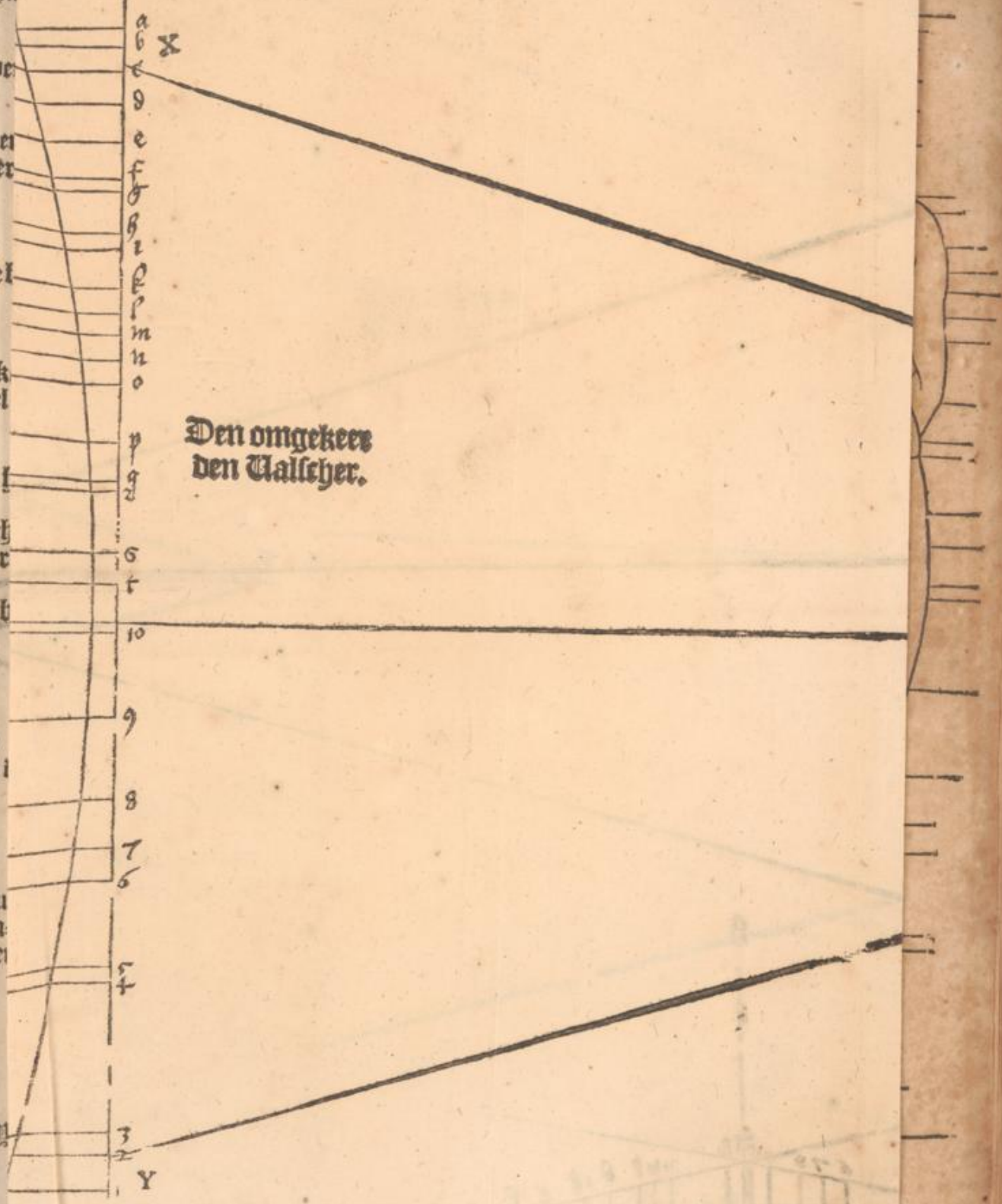
Op de knie
Spdden in
me
Onder de
nie

Spnd der bu
mte en bin
mte kuyten

Schwozicht
Spnde der
schelen
olen.

a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
v
w
x
y

Den omgekeers
den Ualscher.

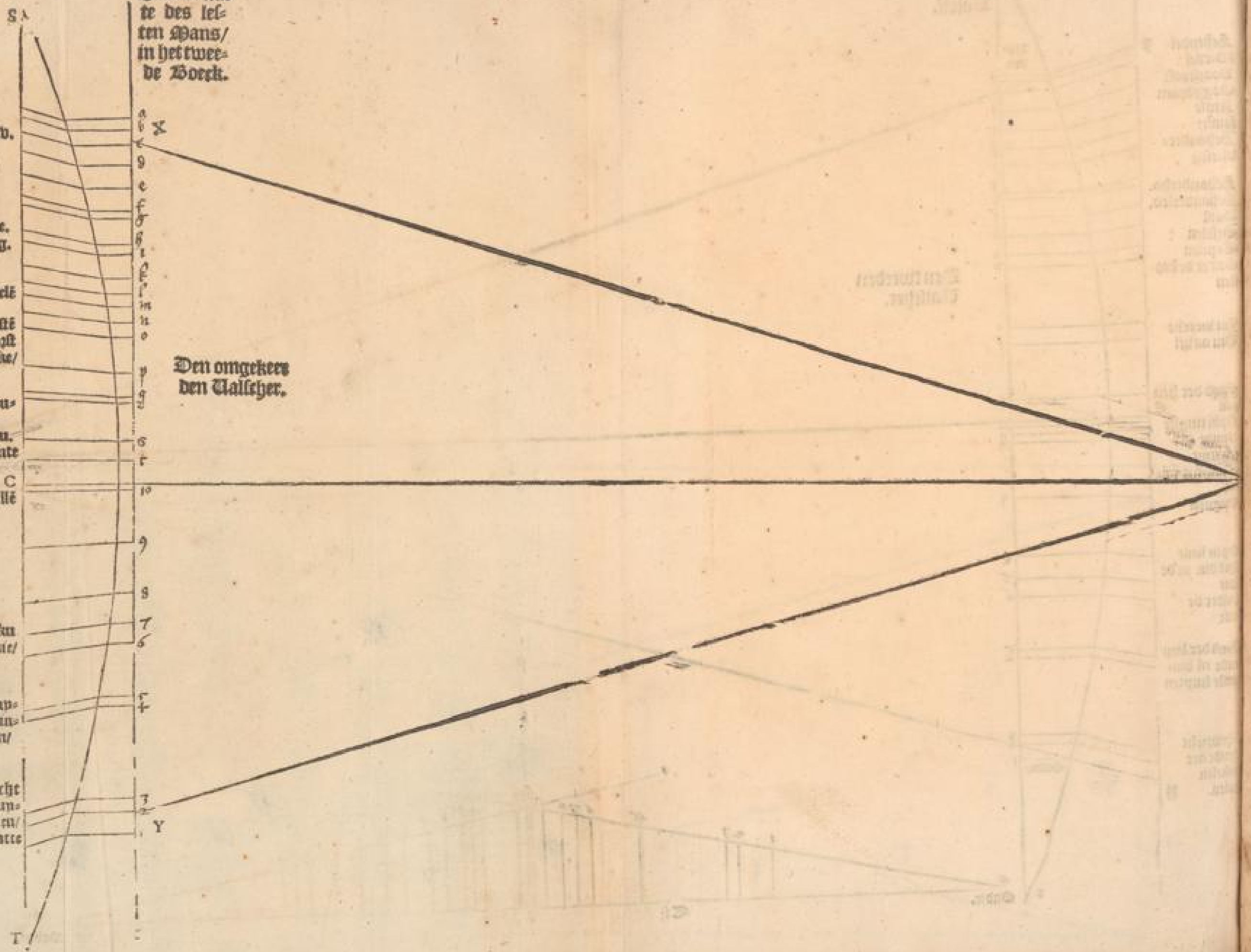

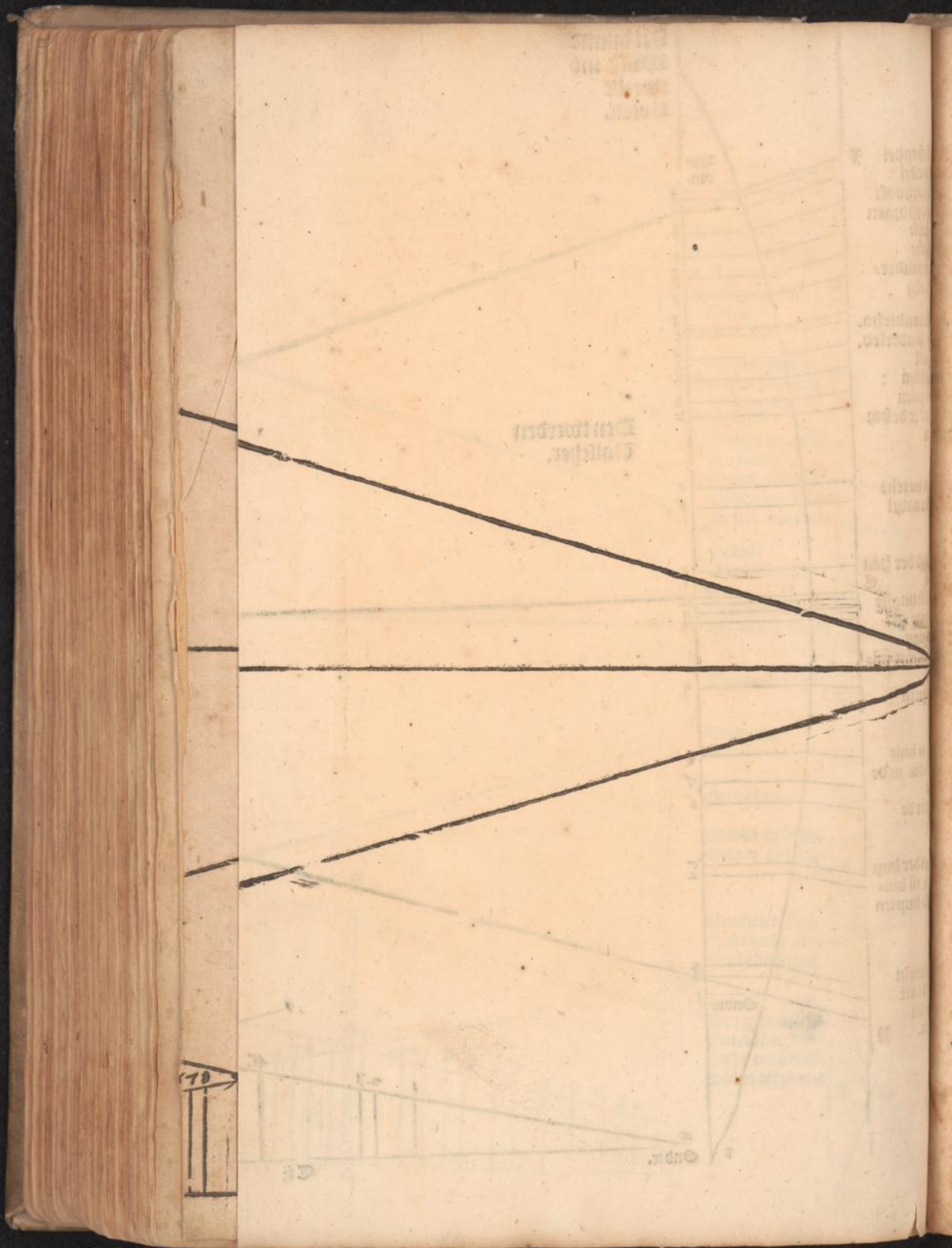
De leste ma-
te des les-
ten Mans/
in het twee-
de Boeck.

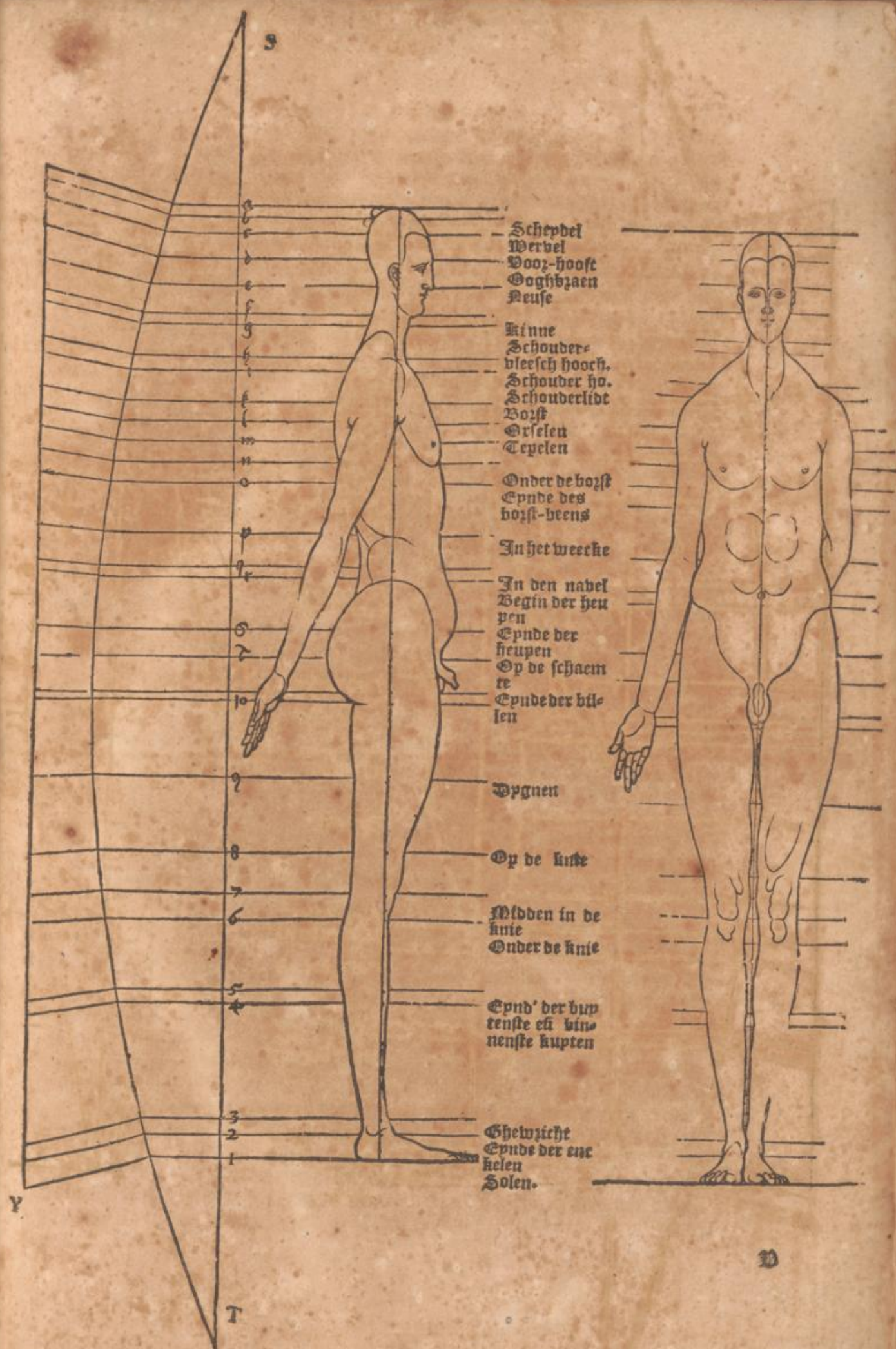
S A
Scheepdel/
Achteckte werb.
Stern/
Ooghbaem/
Neuse/
kun/
Schouder vlee.
Schouderhog.
Halshup.
Bozst
Onder de orschē
Eypelen/
Onder de bozstē
Eynde der bozst
In het weecche/
Nabel/
Begin der heu-
pen
Eynd der heu.
Op de schaemte
C
Eynde der billē
Oygnen/
Op de knie/
Middē in de kn
Onder de knie/
Eynde der hup-
tenke ende bin-
nenste hupten/
Des ghewicht
Eynde der hup-
tenke enckelen/
Solm ofe place
T

a
b
c
d
e
f
g
h
i
k
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
v
w
x
y

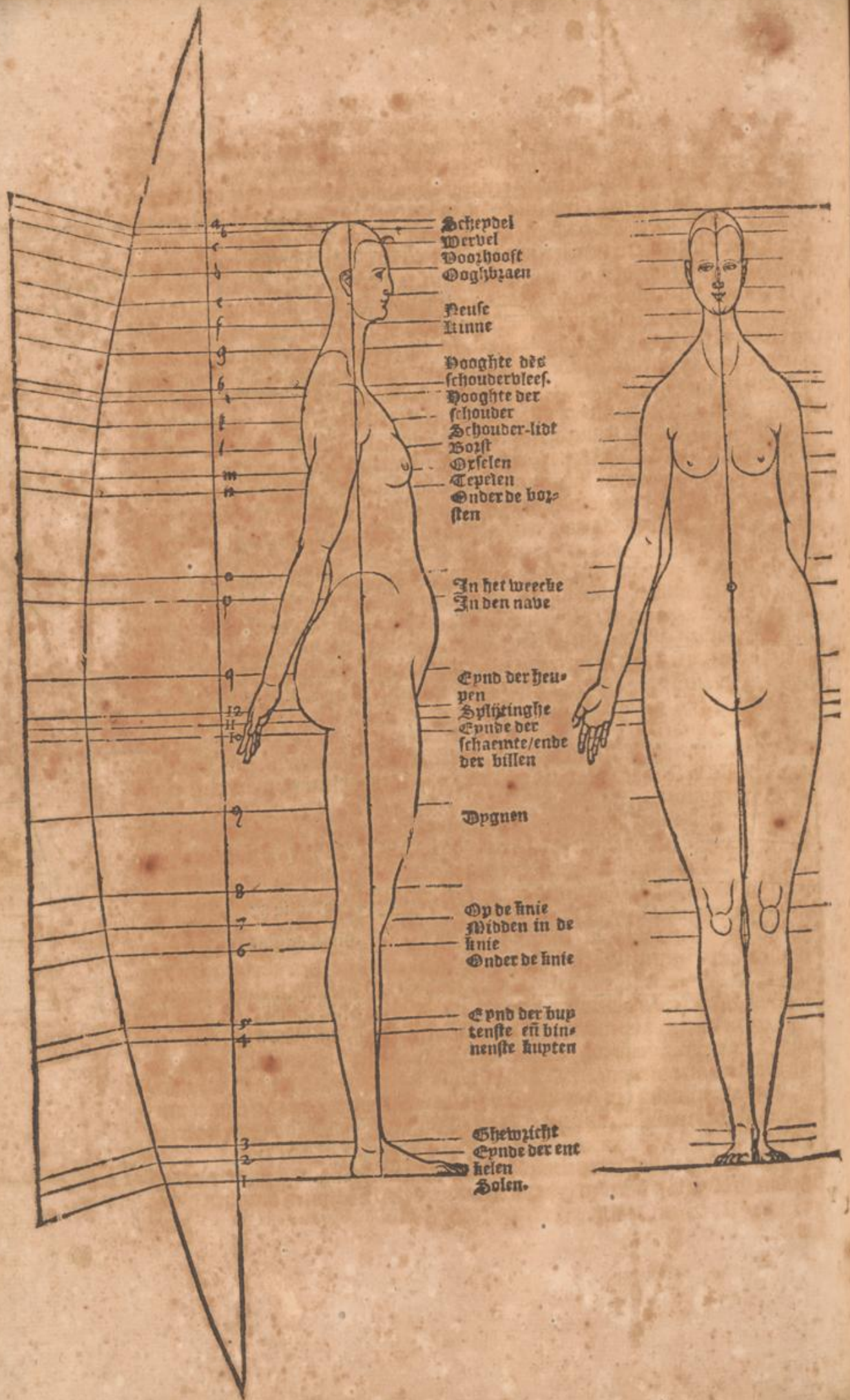
Den omgekeers
den Ualcher.

s
 1
 2
 3
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534
 535
 536
 537
 538
 539
 540
 541
 542
 543
 544
 545
 546
 547
 548
 549
 550
 551
 552
 553
 554
 555
 556
 557
 558
 559
 560
 561
 562
 563
 564
 565
 566
 567
 568
 569
 570
 571
 572
 573
 574
 575
 576
 577
 578
 579
 580
 581
 582
 583
 584
 585
 586
 587
 588
 589
 590
 591
 592
 593
 594
 595
 596
 597
 598
 599
 600
 601
 602
 603
 604
 605
 606
 607
 608
 609
 610
 611
 612
 613
 614
 615
 616
 617
 618
 619
 620
 621
 622
 623
 624
 625
 626
 627
 628
 629
 630
 631
 632
 633
 634
 635
 636
 637
 638
 639
 640
 641
 642
 643
 644
 645
 646
 647
 648
 649
 650
 651
 652
 653
 654
 655
 656
 657
 658
 659
 660
 661
 662
 663
 664
 665
 666
 667
 668
 669
 670
 671
 672
 673
 674
 675
 676
 677
 678
 679
 680
 681
 682
 683
 684
 685
 686
 687
 688
 689
 690
 691
 692
 693
 694
 695
 696
 697
 698
 699
 700
 701
 702
 703
 704
 705
 706
 707
 708
 709
 710
 711
 712
 713
 714
 715
 716
 717
 718
 719
 720
 721
 722
 723
 724
 725
 726
 727
 728
 729
 730
 731
 732
 733
 734
 735
 736
 737
 738
 739
 740
 741
 742
 743
 744
 745
 746
 747
 748
 749
 750
 751
 752
 753
 754
 755
 756
 757
 758
 759
 760
 761
 762
 763
 764
 765
 766
 767
 768
 769
 770
 771
 772
 773
 774
 775
 776
 777
 778
 779
 780
 781
 782
 783
 784
 785
 786
 787
 788
 789
 790
 791
 792
 793
 794
 795
 796
 797
 798
 799
 800
 801
 802
 803
 804
 805
 806
 807
 808
 809
 810
 811
 812
 813
 814
 815
 816
 817
 818
 819
 820
 821
 822
 823
 824
 825
 826
 827
 828
 829
 830
 831
 832
 833
 834
 835
 836
 837
 838
 839
 840
 841
 842
 843
 844
 845
 846
 847
 848
 849
 850
 851
 852
 853
 854
 855
 856
 857
 858
 859
 860
 861
 862
 863
 864
 865
 866
 867
 868
 869
 870
 871
 872
 873
 874
 875
 876
 877
 878
 879
 880
 881
 882
 883
 884
 885
 886
 887
 888
 889
 890
 891
 892
 893
 894
 895
 896
 897
 898
 899
 900
 901
 902
 903
 904
 905
 906
 907
 908
 909
 910
 911
 912
 913
 914
 915
 916
 917
 918
 919
 920
 921
 922
 923
 924
 925
 926
 927
 928
 929
 930
 931
 932
 933
 934
 935
 936
 937
 938
 939
 940
 941
 942
 943
 944
 945
 946
 947
 948
 949
 950
 951
 952
 953
 954
 955
 956
 957
 958
 959
 960
 961
 962
 963
 964
 965
 966
 967
 968
 969
 970
 971
 972
 973
 974
 975
 976
 977
 978
 979
 980
 981
 982
 983
 984
 985
 986
 987
 988
 989
 990
 991
 992
 993
 994
 995
 996
 997
 998
 999
 1000
 1001
 1002
 1003
 1004
 1005
 1006
 1007
 1008
 1009
 1010
 1011
 1012
 1013
 1014
 1015
 1016
 1017
 1018
 1019
 1020
 1021
 1022
 1023
 1024
 1025
 1026
 1027
 1028
 1029
 1030
 1031
 1032
 1033
 1034
 1035
 1036
 1037
 1038
 1039
 1040
 1041
 1042
 1043
 1044
 1045
 1046
 1047
 1048
 1049
 1050
 1051
 1052
 1053
 1054
 1055
 1056
 1057
 1058
 1059
 1060
 1061
 1062
 1063
 1064
 1065
 1066
 1067
 1068
 1069
 1070
 1071
 1072
 1073
 1074
 1075
 1076
 1077
 1078
 1079
 1080
 1081
 1082
 1083
 1084
 1085
 1086
 1087
 1088
 1089
 1090
 1091
 1092
 1093
 1094
 1095
 1096
 1097
 1098
 1099
 1100
 1101
 1102
 1103
 1104
 1105
 1106
 1107
 1108
 1109
 1110
 1111
 1112
 1113
 1114
 1115
 1116
 1117
 1118
 1119
 1120
 1121
 1122
 1123
 1124
 1125
 1126
 1127
 1128
 1129
 1130
 1131
 1132
 1133
 1134
 1135
 1136
 1137
 1138
 1139
 1140
 1141
 1142
 1143
 1144
 1145
 1146
 1147
 1148
 1149
 1150
 1151
 1152
 1153
 1154
 1155
 1156
 1157
 1158
 1159
 1160
 1161
 1162
 1163
 1164
 1165
 1166
 1167
 1168
 1169
 1170
 1171
 1172
 1173
 1174
 1175
 1176
 1177
 1178
 1179
 1180
 1181
 1182
 1183
 1184
 1185
 1186
 1187
 1188
 1189
 1190
 1191
 1192
 1193
 1194
 1195
 1196
 1197
 1198
 1199
 1200
 1201
 1202
 1203
 1204
 1205
 1206
 1207
 1208
 1209
 1210
 1211
 1212
 1213
 1214
 1215
 1216
 1217
 1218
 1219
 1220
 1221
 1222
 1223
 1224
 1225
 1226
 1227
 1228
 1229
 1230
 1231
 1232
 1233
 1234
 1235
 1236
 1237
 1238
 1239
 1240
 1241
 1242
 1243
 1244
 1245
 1246
 1247
 1248
 1249
 1250
 1251
 1252
 1253
 1254
 1255
 1256
 1257
 1258
 1259
 1260
 1261
 1262
 1263
 1264
 1265
 1266
 1267
 1268
 1269
 1270
 1271
 1272
 1273
 1274
 1275
 1276
 1277
 1278
 1279
 1280
 1281
 1282
 1283
 1284
 1285
 1286
 1287
 1288
 1289
 1290
 1291
 1292
 1293
 1294
 1295
 1296
 1297
 1298
 1299
 1300
 1301
 1302
 1303
 1304
 1305
 1306
 1307
 1308
 1309
 1310
 1311
 1312
 1313
 1314
 1315
 1316
 1317
 1318
 1319
 1320
 1321
 1322
 1323
 1324
 1325
 1326
 1327
 1328
 1329
 1330
 1331
 1332
 1333
 1334
 1335
 1336
 1337
 1338
 1339
 1340
 1341
 1342
 1343
 1344
 1345
 1346
 1347
 1348
 1349
 1350
 1351
 1352
 1353
 1354
 1355
 1356
 1357
 1358
 1359
 1360
 1361
 1362
 1363
 1364
 1365
 1366
 1367
 1368
 1369
 1370
 1371
 1372
 1373
 1374
 1375
 1376
 1377
 1378
 1379
 1380
 1381
 1382
 1383
 1384
 1385
 1386
 1387
 1388
 1389
 1390
 1391
 1392
 1393
 1394
 1395
 1396
 1397
 1398
 1399
 1400
 1401
 1402
 1403
 1404
 1405
 1406
 1407
 1408
 1409
 1410
 1411
 1412
 1413
 1414
 1415
 1416
 1417
 1418
 1419
 1420
 1421
 1422
 1423
 1424
 1425
 1426
 1427
 1428
 1429
 1430
 1431
 1432
 1433
 1434
 1435
 1436
 1437
 1438
 1439
 1440
 1441
 1442
 1443
 1444
 1445
 1446
 1447
 1448
 1449
 1450
 1451
 1452
 1453
 1454
 1455
 1456
 1457
 1458
 1459
 1460
 1461
 1462
 1463
 1464
 1465
 1466
 1467
 1468
 1469

VV Je nu wil/ die mach een jeder vooz-beschreue maet der beelden die verkeert syn gheworden/ het sy door den Verkeerder/ Verkieler/ Tweelingh/ Wyser oft Dervallcher/ weder in bysonder deel. n ofte gheheel teekenen en anders verkeeren/ Ghy meught ooc alle de vooz-ghemaecte beelden/ dooz malckeren menghen uyt hare maten/ zoo dat tot het beste gheschieden mach / tot dat ghy vooz u en andere jetwes ghevalighs vint. Maer sulcke vormenginge gheeft zetsame dinghen/ ende bysondere merck-teekenen/ zoo ghy de ghestalte van ene beeldt met zijne linien wilt in-zien/ op allen ghestreckte deel-linien en daer tusschen/ Zoo moet ghy oock wel acht nemen dat ghy geen ongestalte en maect/ dan tusschen/buyten om de dwersylinie wert aen-ghesept de lenghte der lidmaten en het begin/en oock de dichte en byete des selvighen puncts/ hier in en kan men niet falen/ Maer tusschen de dwerschlinien feelt men lichtelijc/ want dickwils zoect men de dinghen te veel/ Hier in ofte hier uyt / zoo werden dan de selve dinghen te dick/ byet ofte smal. Dan dese dinghen zijn om korthepts wille/ niet zoo gheheel uyt-gelegt / ghelijcke dooz een hantvoeringhe wel konden aen-ghewesen worden.

Hier komt ny in den zin/ dat zonnighe onervarene/ die onsen ghewesen wech in-gaen willen en int werck dwalen/ ons als dan de schult sullen geven en ons werck verachten : Ick verstaec ooc / dat den ghenen die onse wijze gebuycken willen/ alle dinghen swaer sullen schijnen/ Maer dese/ meyne ic/ sullen wel dooz dat se als dan haer een levendigh beeld / dat sich tot des in-ghestelden af-meringhe wel schicket/ vooz de ooghen stellen/ ende alsoo dat werck der Natuyz aenschouwende/ sullen haer na haer krachten en verstant beneestighen/ haer werck nae het leven uyt te drucken : Want de beelden / in den welcken het leven ghelijcksaem aenghemerckt wert/ worden gheprezen vooz-namelick als de schoonheyt daer by is/ worden sy/ ghelijcke waerdich zijn/ hoogh ghehouden.

Maer in de namen der onderscheydinghen / die boven van ons uyt-gelegt zijn mach een jehelijck verkeeren/ zoo hy wil. Want hy kan hem gewennen de konst nae te volghen/ die de waerheyt begrijpt/ en hy kan sonder die eenighe vyphet alle dinghen te vervoeren/ ghebuycken/ welcken arbeyt den verstandighen leerlijck is / ghelijck daer-en-teghen wel en neerstighe gedane saken/ Gode ter eeren / den Menschen tot nuttigheyt/ dooz sich selven aenghenaem en gheneughelijck te zijn pleghen : Maer den versachtlijcken arbeyt van verdozventheyt/ is in de konst te bestraffen en schadelijck/ zoo wel in klepne als in groote wercken ghehater. Daerom ist billick / dat men de dinghen die men int openbaer wil laten komen/ met sozghen en verstant verichte : men moet oock toe-zien/ dat men de Natuyre niet wat onverdzaerlijck toe-sette ofte af-neme. Ghy sult sommighe vinden die hare veranderinghe zoo wepnich doen dat mens naulijcks mercken kan / dese moet men zoo wel als de excessen vermijden. De middelmatighe dinghen zijn daerom de beste.

Maer dat wy in de exempelen zoo groote contrarieteyten hebben uyt-gelegt/ dat hebben wy daerom ghedaen/ dat men het in klepnen dinghen des te

beter mercken konde/welcke in groote dinghen na te volghen / niet recht en soude zijn/Want daer in moet men de ongheschicktheit verbeteren/ende de treckingh moeten versacht worden/op dat die wiltjendat verminderet/ende die konst ghesien worde. Maer wie soude onderscheydingen die qualijck ende sonder konst ghetepkent zijn/mercken conuen; Anders moet sich niemant verwonderen/dat soo veel en verscheydene dinghen een ervaren konst-meester in den sin komen can/welcke altemael te dooz vzeppen syn leven niet ghenoech is/en de korthejdt desselven moet blijven laten. Want die dinghen die vooz vallen syn ontalbaer/ende der konstmeesteren gemoet is vol van Beelderen/welcke noch ter tijt onbekent synde/niet alleen in menschliken/maer ooc ander dinghen afbeelding die de gene alle; nskens mochten vooz vzeppen. dewelcke een seer lanc leven en een goet verstant/nersticheit en deses konsts/langduerich gebryuk van God vercregen hadde. Want dooz Godlycke hulp vermoghen die Erbarene van dese en andere konsten seer veel. Gaer dewyl wy van de veranderinge veel gespracken en nochtans openbaer is/dat geen werck van Menschen ghemaect/zodanighe onberanderlycke ghelijckhejdt eens anderen wercks ofte dings behoude/dat het niet van sich selve eenighen onderscheyt hebbe/en dat oock niemant soo konstich leuet / die twee wercken zoo ghelijckelijck maecken can / datse onder sich niet souden conuen onderscheyden worden. Want niet van onse sake komt tot een zoo groote ghelijckhejth/hoe wel wy daernaer trachten. Ja wy sien/als wy een form op dit ende dan op een ander pampier opdruken ofte Mer in dat selve leem gieten / dat in den uytcomende dinghen tepckenen van onderscheyt zijn / waer doozse om veeler oozsaeken willen konuen onderscheyden werden. Als nu dit gebeurt in dese seeckerhejt wat sal in andere dinghen niet geschieden conuen. Gaer van sulck onderscheyt spzeeken wy in tegh. nwoordichejdt niet: Maer ik wil eni ge verstaen hebben/welcke iemant wt te drucken sich mochte voozgenomen hebben / want van dese zijn alle die voozgaende te verstaen: Zoo die wils iemant een werck in syn sin gevatet heeft/komen hem terstont vooz Beelden van onderscheydinghen/niet die on. ern ydellijc en noodich is / maer dooz de welke schoone en leelijcke dinghen onderscheyde worden / die me dooz die woorden der onderscheydingen te voozen verclaert te wegen bzingen can. Gaer als het werck volwt is/zoo volcht op het aenschouwen der oogen des gemoets ordel in twelck verscheydene Luyden meyningen verscheyden zijn.

Daerom wil ick in onse dinghen eenen jegelijcken toegelaten zijn / dat als het hen goet dunct/onse dinghen verandere en alle dinghen versoecke van welke wy haest na desen claerder spzeeken conuen. Op dese wijse moet men toesien / op dat het werck niet tot een alteser vzeemde en onnatuerliche wijse gebrocht worde/ten waer dat men Monsterdingen/en gelijcksaem der droomen/ geslacht uytbeelden wilde/alwaer aller dinghen naturen onder malcanderen vermengt worden. Gaer dat ick tot het aengestelde werck come/Laet mit begijn een beelt hestelt worden dooz syne dwarsch linie en ruynte vande hoochte onderscheyden synde / die dwarsch linie dan zijn in een seecker getal van ons begrepen/maer een jegelijck mach meerder ofte weyniger beschrijven. Merder te maerken dient wt tot seeckerhejt/dat eenen nerstigen konst Meester toestaet: Gaer die weyniger maecke/die den arbejt en moeyten verminderen maer hy sal tot een uytnemende sekerhejt niet comen conuen / Alhoewel nu

die wel

die wel geoeffent/ ooc gheene linie trecken/maer alleen puntenen onderschey-
dinge gebuycken/300 dit haren verstant genoegh zijn sal. Ende dit is een
veranderinge van linie/die ander namelijc om die linie dooz t'gehele lichaem
te veranderen/is gelyck met die ghene / die van ons te voozen in die verande-
ringe der hoofden aengewesen. Want op de selve maniere wordē die dwarsch-
linie des lichaems naerder te samen getrocken/ofte veerder van malsanderen
gefetter/vant welke dat kortere deelen/en langere veroorzaecken sal/ende het
gehele onderscheyt is van korte ende van langhde.

Maer men moet niet versuymen den onderscheyt van dichte en breyte / de
welcke oock selve dooz en binnen die dwarsch linie verandert. Want 300
ghy die dwarsch linie liet langer ghemaect te zijn / 300 is die breyte van vo-
ren/en die dichte op de hyde grooter/maer soo ghyse korter maect/wort bey-
de vermindert: Ende datselve sal ooc geschieden met de deelen binnen diesel-
ve/op datse grooter ofte kleynner worden. Maer ick vermaene hier noch eens/
ghy mocht daer wt die woorden van onderscheyt besien/op dat ghy die sake
niet te veel doet. Maer soo een verstandige Leser onse leering ghebruycken
sal/sal wonderbaere veranderinge van figuren maken. Ende wt die comen
breyde Schouderen/dunne wecken/smalle heupen/ofte darentegen. Ofte
een kort lichaem/ lange beenen ofte andersins. Item rechte lichamen met ar-
me ende beenen/ofte krom. Ja gantslic der menschen natuyr dooz die afme-
tinge/wort openbaer/waeruyt dan des forms en leelijckhepts reden genomen
wort/ op dat het werck lelijck ofte schoon gemaeckt wort. Daerom moet de
Const-meester eer hy de hant aen de tafel voeghet / hem voorghestelt hebben/
wat hy afschilderen wil/op dat/diewyl dooz het werck eer ghelocht wort/hy
die alderwt gelezenste en bequaemste daertoe gebuycke. Ende soo een Er-
barent Const-meester in 300 een gering werck betoont wat syn verstant can/
soo veel beter sal sulcks de konst betonen als een ander in een groot en subtil
werck. Wese dingen die andere ongewoonlijck en nieu zijn/sullen alleen die
Const-meesters die krachtich van verstant en hant zijn verstaen. Daerwt
komt dat die dingen die van een/ope e dach/van de pen opt pampier gebrocht
ofte met een mesken opt hout smijden / desen loflijcker syn als ee andere groot
werck van een geheel jaer. Welck een besonder geschenck Gods is. Want
menich heeft een goet verstant en een sodanige succes in t werck dat hy/noch
in syn/noch in veele navolgende tijden gene navolgende heeft / welc men ver-
staen can wt der ouden monumenten/van de welke noch stuckē wtgegraven
worden/in welke zo veel konst is/dat niets van onse dingen met die can ver-
geleken worden. Maer 300 yemant vraecht/welcke manier des schoonhepts
in den Beelde zijn/300 mochten misschien sommige seggen:Welcke der Men-
schen ozdelen vooz goet achten; Welck andere niet sullen toegeven: En hee
dunckt my niet wanneer onverstandige Menschen het oordeel toegelatē wort.
Maer wie sal een volmaecte erbarentheyt beschrijven? Want ick ben in die
meyninghe/dat niemandt leeft/die eens alderverachteften diers hoochste vol-
maectheyt met die gedachten van syn gemoet begrijpen can / hoe veel min-
der meyne ick/soude dat yemant aen eenen Menschē doen connen / derwelcke
Godt met een besonder raet en manier getinnert en ghewilt / dat hy boven

alle dieren herschen soude. Dit soude ick niet versaken dat een schooner Beelt van den eene als van den anderen dickmaels int gemoet gebattet en met der hant wtgedrukt wort/waerom dit alzoo zy / can niet vaste redenen bewesen worden. Maer daerom can men niet tot sodanige volmaecktheit comen/datmen niet wat beters soude maken connen: Want dese wort in des Menschen verstant niet begrepen/het Goddelicke verstant kan het alleen / die den Mensch met ghelijcker wetenschap begaven kan: Want dit is den reghel der waarheyt die form en mate is de alderschoonste/op dewelcke sich een ding ende niet vele schikken moeten. Maer de soeckende Menschen vallen vele en verscheydene dinghen vooz/ ende het ghebeurt dickmaels/ dat men schoone dinghen niet op een manier nae en volghet/ doch leelicke dinghen/ presenteren sich al omme meerder. Maer in dese onse dwalinghe vinde ick niet een volmaeckte schoonheyt/die ic betoonen kan: dewijl ic niet meerder begheer als plomphedde ende leelijckhedde van onse wercken af te snijden/300 zal ick nserstighlicken hier toe behulpich zijn.

Maer nu come ick wederom tot het oordeel van de Menschen/die nu dit/dan een ander Beelt vooz het alderschoonste achten / maer de konst-meester verdient lof/die na aller Menschen oordeel een schoon Beeldt maken kan tot het welke veel ghebzupcks ende erbaringhe gheepscht wort / de selve konde niet beters ghebeuren/als des waarheits maet in zijn sin begrepen te hebben/op dat hy de rechte ende tot zijn propoost bequame maet verlonde / dewelcke eenvoudich en slecht zijn moet.

Zoo dese jemant bekent te hebben/die zal de grootste sake doen/als hy het bewijzen zal/welc my in desen stucken ende dupsternissen niet dunckt/dat het gheschieden zal. Nochtans een jeghelijck werck/dat met Geometrische redenen verklaert ende bewesen is/dat heeft zoo veel sekerheits/ dat het niet kan berispet noch teghensproken werden. Ende eenen alfulcken Meester ghelijc een Godlijc Mensch/behooren alle luden te eeren/ende sulcke upt-legginge zijn seer ghenoechlijck te hooren / ende het werck is veel ghenoechlijcker aen te schouwen. Maer mocht jemant segghen/wat benerstighen wy ons dan op een sulcke wetenschap / daer aen zoo veel goede luden wanhopich gheweest zijn? Dit is onmenschelijck / men mach betere soecken als de goede ofte quade/die voozhanden zijn/hoewel die alderbeste dinghen/ ons gheweyghert zijn. Ende dat wy aenwijzen / wat in een jeghelijck Beelt beter zij moet men vooz alle dinghen toe zien / dat de maet van alle deelen seker en bequaem uptghelocht wort/als in haer ordeninghe ende manier ghestelt is/300 sullen alle deelen/300 wel de kleinste als de grootste/met grooter sozge fraey ghemaecte worden/ of wy by abontuer jetwes van schoonheyt vinden/ ende naerder tot het perck raken mochten. Maer dewijl/ ghelijck gheseyt is/het menschelijcke lichaem upt vele deelen te samen ghevoecht / waer van een jeghelijck zijn maet van rechtteyt heeft/ sullen wy daer na trachten/ dat wy verstaen/wat sulcke wyle tegenstaet/op dat men te beter vinden/en tot die Natuerlijcke constitutie opt naeste by komen mach / tot dewelcke wy niet allen krachten/recht toe gaen zullen/dat wy het werck van konst en fraeycheit aen zienlic maken / welke alle niet een middelmatighe sozge ende rechte aendacht

dacht eyschen. Want int begin moet een vlijtich Meester letten op de besondere beschrijvinghe des aensichts/in de voozgaende Capittelen verclaert/hy zal voozseker een wonderbaerlijcke subtylityt bevinden van kromme en rechte linien/ende van andere opmerckinge/die dooz seker trec van een linie ael niet konnen beschreven worden. Men moet vlijtich verstaen ende letten/op de rondicheden ende kromme treckinghen des voozhoofts/der wanghen/neus/ooghen/mont ende de kin/dat men niet van de allergheringhste stuckskens uyt late/dat niet met ghelijcker sozge der grootste ghetraecteert worde/ende men moet niet minder neersticheyt in den enckelen deelen uyt te schilderen/als in de gheheele tesamen-zettinghe aenwenden. Volcht nu den hals/die moet op t hooft accorderen/ende moet niet dooz kortheydt ofte lanckheyt/dicte ofte dunnicheyt/leelijc ghemaect worden. Alsoo consequentelijc moet men zien / dat alle dinghen in de linie-wercken der bozst/des buxer/rugghe/hillen/schenen/voeten/armen ende handen vlijtich uytghebeelt worden. Deswyl dan nu de gheringhste dinghen met grooter neersticheyt moeten gheabsolbeert worden/ zoo moet men die niet hooren/die zeggghen/ datse haestende niet langh op een werck plegghen te staen/het welcke/ten waer dat de begerende seer met het werck haesteden/niet sal toegelaten worden. Maer der haestinge mach men wat toe gheven/als de waerheyt behouden / ende de konst-wetenschap uyt het werck uyt schijnt/ Daerom moet een jeghelijcke ghedaente van een Beelt van t hooft tot den voetsolen over-een stemmen / op wat manieren het aenghefelt zy/het zy rouw ofte glat/ vleeschich ofte magher/ op dat niet dit deel vol vleesch/ende een ander magher zy/ als tot een exempel / dun van armen/ende dic van beenen/van voren alles vol / achter niet/ofte daer en tegghen/want wy aller leden te samen stemminghe/eyschen/ende datse niet lichtveerdelijc ende qualijc te samen ghestooten worden: Want dewelcke wel te samen staen / die plegghen als schoon aenghezien te worden. Ende men moet ooc op t oude achttinghe gheven: men en moet niet maken een hooft van een Jonghman / ende een bozst van een grijs Man / handen ende voeten eens Menschen van zijn volkomen ouderdom. Noch van vooz een Jonghman/van achteren oudt/ofte daer-en-tegghen/die sich niet naer de Natuyt en schicken/worzen vooz quaet ghehouden. Daerom moet in allen ouderdommen der deelen bequaemheyt onderhouden worden / in het Beelt eens Jonghelings/eens Ouden-mans/ eens volkomen Menschen/eens magheren/ eens betten/eens rouwen/eens glatten. Een jongh Beelt moet glat/ sappich ende effen zijn. Het oude moet rouw/ verstelt/oneffen ende magher zijn. Dese dinghen wel te verrichten is goet/eer dat sy met trecken ende linien uytghearbept worden/dat men se alle naer de maet beschrijve / op dat men bekennen kan/zoo jertwes aen de rechttheyt ontbreket. Die dit met neersticheyt waerneemt/dien zal zijns wercks niet lichtelijc berouwen / Hier in wordt van den konstmeester een volmaecte wetenschap der linietreckinghe ghebozdert/want dese doet tot de konst veel behulps: Ende alzo wel die ware afmetinghe afgheteerckent is/ zoo kan doch niet lichter gheschieden/ als dat een dingh de dozven wozt dooz een handt die des linietreckens onerbaren is / ende lichtveerdelijc dooz de hooghde/brede ende dicte eens Beelts dooz loopt: Maer

die dese dinghen erbaren/de sekere maet verkregghen heeft/ die zal ooc de zake in de form upt te drucken/beter maken. Op dat wy dan eenighe waerheyt des af-metens verkregghen/ende zoo veel moghelijc daer upt in onse wercken schoonheyde inboeren mogghen / daer toe achte ic niets beter te zijn/als vele Menschen levendighe lichamen vooz oogghen stellen/ en upt de schoone lichamen oordeel aller leden-maet vergaderen.

Die nu des konsts verstant heeft/die zal eenighe convenientie der deelen in een groote menichte der Menschen/lichtelijc upt soecken. Maer wie zal ooc eenen binden/in den welcken alle dinghen zoo volkomen zijn / dat niet in eenich deel jet zoude ghenuyt worden? Maer hier in moet ghy ghedencken/dat ghy des Natuyrs manieren niet vermenght/maer dat alle dinghen ac-corderen/ghelijc wy te voren gheseyt hebben. Tot de jonghe luyden beelden gebruyet der jeuchtelijcken lichamen opmerckinge / insghelijc der ouden tot den ouden/Ende dat selve moet men van het volmaecte ouder ooc verstaen/ghelijc ooc tot de mager e/bette/rouwe/glatte/stercke ende swacke / moet ghy ghelicke natuyren van de levendighe af-beelden. Het is gheen twijffel / of den ghenendie sich op dese wyse dooz alle deelen beneerstighen / zullen meerder dinghen vooz-vallen / alle ghesocht hebben ende upt-wercken connen. Want de schoonheyt der dinghen wordt nauwer van de const recht upt-ghedruyt/ic segghe niet die upt-nemende ende volmaecte / maer die van ons upt-ghesocht ende nochtans de crachten onses verstants bovengaende/ ende onser handen neersticheyt ontloopende.

De wijl dan nu / ghelijc wy gheseyt hebben/ op verschedene beelden/verschedene natuyren der levendighe lichamen moeten upt-ghesocht worden/ zoo vallen ooc vooz tweederley ghesachten van verschedenheyde: Namelijc de onse die Wit/ende der Hooren die Swart syn : Dese aensichten zijn onder haer onghelijc/ ende der Hooren aensichten zijn om aente zien so aenghenaem niet als de onse van wegghen de grooe nederdruckinge der neus/ende der lippen dickheyt/Item van wegghen der handen/knien/schennen/voeten/die van knoppicheyt leelijc ghemaect worden. Maer ic hebbe van dese Menschen lichamen gezien van een zoo groote gheschietheyt/ende dewelcke dooz zoo een groote neersticheyde der Natuyr upt-ghemaect waren/dat ic achtede/dat niets volmaecters conde ghemaect worden. Maer in syn gheslacht presenteren sich vele verschillinghe der ghestalten/nae der constitutie veranderlickheyt: Al zoo de stercke lichamen zijn groot/ maer de swacke syn dun/niet vleeschachtich/ghelijc als de andere/Daerom moet men by een beelt eens stercke Mensch niet met liniewercken van weckheyt / na by eens swacken van hertheyt voegghen/Al-hoe-wel men der magherheyt ende vleescheyde somwplen dienen moet/zoo moet men nochtans des herthepts en sterckhepts na eens jeghelijcken goetduncken maet houden. Dese dinghen sekerheyt wort in der Natuyr ende leven openbaer/op dewelcke als ghy ziet / sult ghy daer af tot u opinie niet afwijcken ghelijc oft ghy wat beters maken wilt/want het zal gheschieden/dat ghy bedrogghen wort. Want de konst is in de Natuyr inghedoopt/zoo ghy die daer upt zult ghetrocken hebben / zoo zult ghy vele dwalinghe in u werck vermydet hebben/welcks oprechticheyt ghy ten

ten meestendeel met Geomeetrischen redenen sult bewijzen können: maer waer henen die niet komen/dat moet het ghemeyne oordeel der Menschen gelaten worden/doch wy weten dat het gebzupt het meeste doen kan / als hoe naer u werc tot des levens ghelijckens zal ghekomen zijn/ hoe grooter lof van oprechticheyt ghy vinden sult. Daerom laet valscheyt van u verre zijn/dat ghy niet wilt beter maken/als Godt sijn werc van hem selve ghemaectt verleendt heeft/want uw pooginge daer toe aengestelt zynde / zullen sonder krachten gevonden worden. **Wt** welke dingen men schutten can/dat niemant upt zijn eygen zin en gedachten can een schoonheyt upt-drucken: maer dat het noodich zij/welcke schoonheyt hy upt sijn gemoet voortbrengen wil/dat de selve geheel te voren daer in bewaert geweest sy/door blyt en neerstige naevolginge/welc men voort sijn eygen niet houden moet/maer voort een meesterlijc voort blyt en neersticheyt verkregen/dat int gemoet ghelaeyt dese vruchten voort gebracht heeft: En van daer wort/die int gemoet verborghen schat/en die van binnen ontfangene gedaente/uptgebracht: **Om** welcher oorsaken willen de goeffende Meesters niet altijt van nooden hebben levendige exempelen voort oogen te stellen/na welken sy hare Beelden upt-drucken/want door een lang gebzupt en neersticheyt/is zoo veel in haer gemoet te samen ghevloeyt/datse al wat haer belieft/daer upt scheppen können/ maer alsulcken verstant isser wepnich/dan daer tegen zijn zeer vele/welcke door groote neersticheyt quade werken maken. **Daer** gelijc ic gesept hebbe/de wel-gedeffende Meesters ooc geen exempel aenschouwende/sullen een voortreffelick werc maken/hoe wel voorwaer dat aensien op't leven en natuer alle dinghen beter maect: **Daer** in den ongeleerden ende onerbaeren is sulcken succes niet te hoopen/want niets van desen comt by geval. **Daerom** können somwijlens eenen vinden/ die van hem selven ende alleen wt sijn ghemoets verstant/oy geen levendich exempel ziende/ nochtans voortreffelickere Beelden wedichtet / als andere/ hoe-wel ghestadich inde neerstich het leven ende natuer teghenwoordich aeusende/want de kennisse des constis ontbreect desen. **Daer** die lof begeert/ moet sich boornaemlick wachten/ op dat het werck niet met eenighe leelichheyt besmet worde. **Daerom** moet ghy die overbloedige dingen van die Beelden/ die wy willen schoon hebben/ af laten/want sy wordē daer door veronciert/dat moet ghy also verstaen/blintheyt/swackheyt/verdwijninge/kreupelheyt/te samen drapinge is leelick van wegen het ghebreck des natuerlicken gebzucks: **Het** sal oock niet minder leelick wesen/dat pmandt met drie oogen ofte met so veel handen ende voeten ghesten wordt/ niet om het ghebreck maer om overbloedichheyt willen. **Hoe** meerder ghy dan dese dingen vermijden sult/ ende voort deselve/noodighe/rechte/aensienlicke/gesonde dinghen/ die altemael aenghe-naem zijn ende voort goet ghehouden worden/ schildert/ hoe meerder lof ghy met u werck vercrijgen sult. **De** schoonheyt inde natuer verborghen zijnde turbeert ghemeenlic onse ordeelen. **Men** vint somwijlens twee menschen seer schoon ende frap/van welken een met den anderen niets gemeen heeft/ nocht van maet noch van constitatie/ende nochtans ist niet openbaer/welcker van beyden die schoonste soude gheseyt worden. **Sulcke** duysternissen zijn in onsen verstant/wie sal dan de waerheyt van des schoonheyt voortreffelickheyt

wtspreek

e zake
rheyt
rcken
s velet
licha-
elen in
al ooc
t in een-
ncken/
en ac-
eelden
ouden
staen/
et ghy
ffel / of
meer-
onnen.
t-ghe-
is upt-
de on-
en/ ver-
worden/
Name-
ten zijn
zo aen-
r neus/
n/ voe-
van de-
vele-
n dat ic
m ghe-
sticute
cke sijn
en beelt
s swac-
cheydt
kheyt
rheyt
alt ghy
n wilt/
is in de
oo zult
pt ghy
ten

wtspreecken? Maer hoe wel ons dat niet blickt/ soo ist nochtans ghelooftick/ dat die eben schoon zijn/ dat eene het ander in seecker deelen volmaecktheyde overtreffe.

Hier wt moet een verstandighe Meester hem wachten/ dat hy niet alrijt een geslacht in schilderpen nabolge/ maer dat hy in veelvoudige ende verschedene manieren geoeffent sy: Waer wt dit volghen sal/ dat hy menschen beelden van allerhand constitutie wtducken can. Als daer zijn der toornigen ende der blysienden ofte van allerhand andere meer / dewelcke alle in haer aert frap gemaect zijnde/ vooz goet ghehouden worden. Comt dan ymandt ende begeert een Beelt van een afgonstich en stuers mensch/ ofte liever een Amourensen ende lieflicken/ wat sal eenen geoefden lichtcr zijn/ als wt de voozgheschevenen leeringen een bequame ende waerachtige maet sulcken Beelden te vinden? ende die gebondene met een gheschickte form verlichten? Want aller menschen natueren kunnen also wtgebeeloet worden / als welcke syn vierich/ lochtich/ aerdisch/ wanneer des consts macht dat werck moderiert: Ende die erbarene Meester behoeven een loflick werck niet langh aen te zien/maer dat selve treckt terstont alle verstandighe tot ongheloofticke liefde van sich selve. Die in desen dinghen wel gheleert zijn/ dien is openbaer dat ick segghe ende dieselve hebben wetenschap van den waren gebruyck. Maer wetenschap omhelst alrijt die waerheyt/ nademael opinien dickwils daer af dwalen. Daer om sal hem niemant al te seer betrouwen / op dat hy in dit werck niet bedrogghen worde. Daerom sal een Student van d'eerste const een seer nutlick dunck doen/ so hy veeler gheprobierden Meesters wercken dickwils aengeshouwet ende nagevolcht/ ende van hare redenen die Meesters dickmaels d'sputerens de gehoozt sal hebben. Maer ick wil niet dat jemant meyne/ ghelijck of men in een loflick werck eenige dwalingen sose zijn/ niet afmercken soude/ welcke te bekennen ende verbeteren seer goet is.

Laet u niet bereden/ dat ghy u ghemoet tot eene aert van Beelden aenbindet/ welcks ghy onlancks verstaen dat een Meester ghedaen heeft. Maer die natuer lijdet/ dat dat beelt sodanich sy/ hoe danich het oordeel ende wijse des gemoets is. Maer ick beveele vele dinghen te beschouwen/ ende de besten daer wt verkiezen / want die valsheyt van opinien staet bycrans allen in den wech/ ende wie zoude dozven seggen/ dat een werck so volmaeckt/ dat een beters niet soude connen gemaect worden/ dewijl niemant seggen can/ hoe we een schoon mensch gesien/ dat een schooner niet soude moghen ghebonden worden. Maer den sekersten wech ingaen is het beste/ het sy wt ander lieden leeringe/ ofte wt syn epgghen soeckinge op een lebendich exempel. Maer die Meesters achte ick niet vooz goet/ welke bande const veel woorden te maecten ghewennet zijn/ maer selve geen loflick werck hebben vooz te brengen/ hoedanich ick sommighe ghesien hebbe: So ghy sulc nabolgen/ so zult ghy vallen/ welke de quaetheyt van haer wercken genoegh roept/ of ick nu stilwpghe/ want dit zijn verschedene dinghen/ vant werck veel spreekers/ ende dat niet doen. Nochtans en verbiede ick niet/ dat jemant der onerbaren onderwijsinghe toelaet/ want het gheschieden can/ dat ooc die Boeren een fant in u werck aenwijsen zullen/ hoe wel sy niet leeren kunnen/ op wat wijse ghy het verbeteren moet.

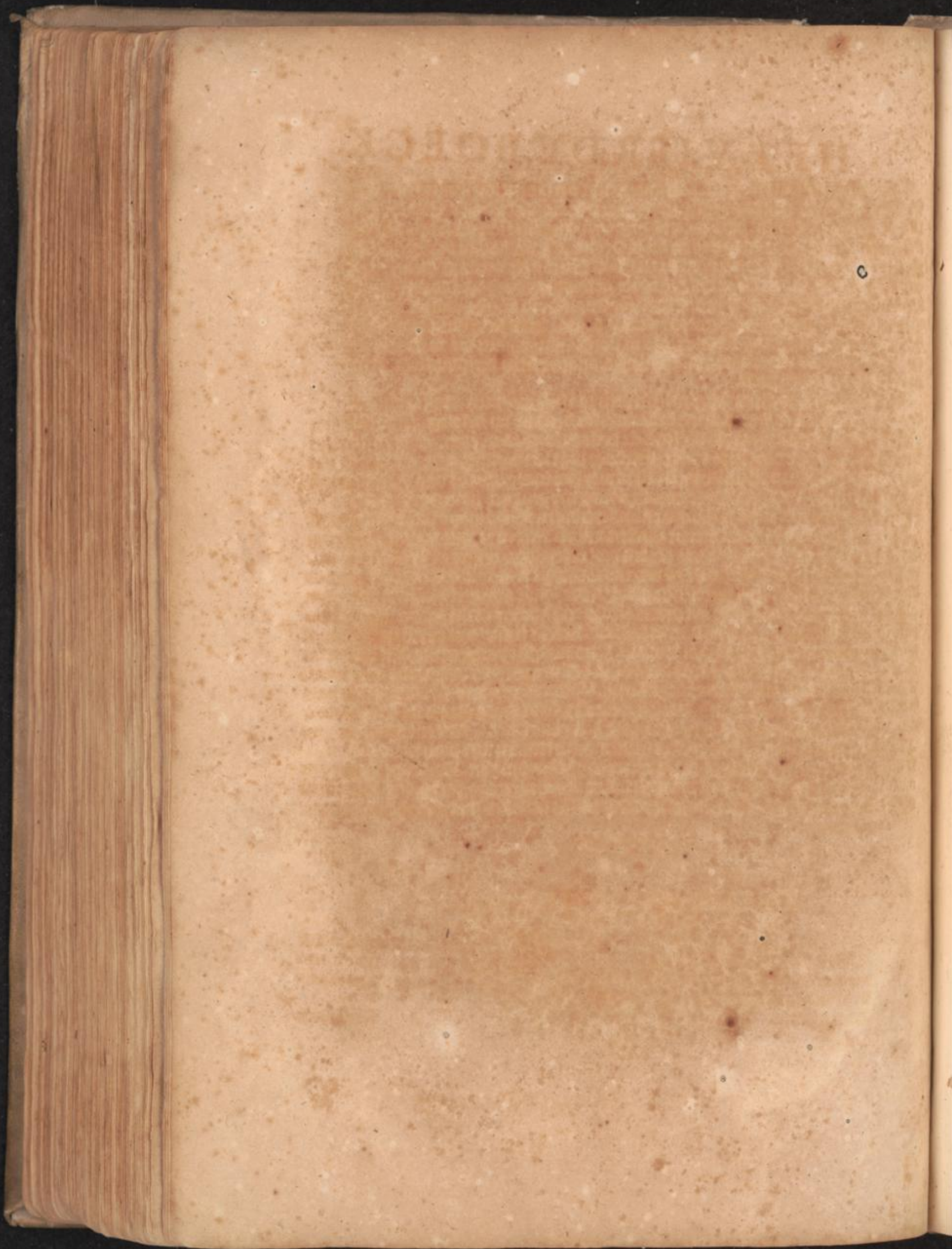
Op dese plaets wil ic dese konst d'onwetende vermaent hebben die van onse leeringe te leeren aengevangen hebben / datse dese dingen van ons voort ghebrachte vlijtich leeren/en haer int eerst weynich dingen te leeren en te doen verstellen/als dese begrypen/datse dan tot ander voortgaen. Want de wetenschap moet met het gebruyck wassen/op dat de hant den wil en verstant diene/waer upt eyndelijc des konst en gebruyck groote gewisheyt ontsaet / welke beyde moeten te samen ghevoecht zijn/en van malckanderen af-ghelondert/vermoghen niets/hoe-wel nu het gemeene peupel schijnt seer betere dingen van seer quaden te onderschepden konnen/300 ist nochtans niemant die waerachtelic oordeelen kan/als een ervaren konstmeeester/die ooc selve dickwils lof met spene werken bekomen heeft.

Maer eenighe mochten zeggghen/zal men zoo vele moeyten doen / ende zoo veel tijts aenwenden/dat men int besonder alle beelden op dese manier brenghen / maer in een kleynen tijt vallen vele beelden te maken voor. En wy gebieden dit niet/maer dit leere ic/dat men door vlijt en neersticheyt/eeninghe gewisheyt/die alleen in reden bestaet/sich te wegghen brenghen / en van den ghenen/die sulcke ghewisheyt met een onfeylbare vryheyt der hant verkregghen hebben/zal niemant aller lichamen en ander dingen af-metinge afvoorderen.

Ja de oogen van de konst bereypt zijnde/vangen aen een reghel te zijn/maer de hant is de konst gehoorlaem / die een vast betrouwen maect en de dwalinghe wech drijft/en de valscheyt des wercks wt-sluyt: En als dan ontbreecte die valscheyt niet/en van wetenschap vol zijnde / zult ghy niet vragghen wat ghy doen zult/noch lichtelijc een punct ofte getrocken linien versletten. Zoodanighe werken verdienen lof van de konst/dewelcke lieflic/vry en gheensins angstich/maer recht aenghezien worden. Zoodanighe dinghen worden van allen voor goet ghehouden/om datse in allen deelen goet zijn: Maer de onervaerne/ ende des konst onwetende zullen niets goets maken/al-hoe-welke der hant vryheyt verkregghen hebben/ Ja sulcke vryheyt mach men voor een gevanckene honden/dewijlse tot dwalinghen aenbindet. Dit en vermach dan niet sonder konst / en dese zonder ghebruyck vermach niet veel / maer dese beyde/gelijc ic geseyt hebbe/moeten te samen ghebonden zijn. Daer upt wort openbaer/dat den Studenten van dese saken der af-metinge gheleghentheyt moet bekent zijn/upt dewelcke wonderbaerlijcke successen nae-volghen.

F I N I S.

HET VIERDE BOECK.

223

Van de

Propoztie des Menschen/

Van

ALBRECHT DVRER.

Hoe men de voor-beschrevene Beelden
buyghen zal.

Zoo nu veel in de drie voorste Boecken beschreven is / hoe men de Beelden maect / verandert / en dooz menigherlepe onderscheydt verkeeren kan / Zoo is het van nooden dat men weet / hoemense in hare leden buyghen en wenden zal / zoo men dat hebben wil / en ooc lijdē kan.

Daerom moet ghy mercken / dat de voorstz Beelden naer der syden te zien / zijn te buyghen dooz den gantschen rug-graet / van den neck af tot de heupen toe / op alle dwerschlinien ende daer tusschen / Doch sy sp meer voorwaerts dan achterwaerts te buyghen / ende dese buyginghe wert ghebruyckt in het achterste vierdendeel des lichaems teghen den rugghe / op allen dwerschlinien ende daer tusschen / upt-ghenomen het bovenste been met syne lidmaten / werdt midden op de dwerschlinie der heupen ende gheboghen. De knie buyght ooc midden in syne dwerschlinie. Den voet buyght by de enckelen des scheenbeens. Ende de teenen in hare leden. Maer het beelt van voren te zien / is te buyghen op beyde syden upt den hals ende dooz den geheelen rug-graet. Om sulcks te beter te bemercken / hebbe ic in de voor-ghesette beelden / aen de voornaemste epnden daer sy te buygen zijn / klepne triangelen ende ringhskens gheset.

Daerom ist van nooden / dat men wel in acht neemt wat tot sulcken buygen behoort / dat men een dingh kan stellen eychelije oft vriendelijc / Ende voor al moett men dese na-volgende verscheyden woorden / int buygen wel betrachten.

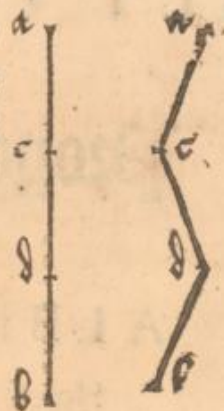
Dit zijn de onderscheyden woorden.
 { Gheboghen /
 { Ghekromt /
 { Ghekeert /
 { Ghewonden /
 { Ghestrekt / Ghekrumpen /
 { Ende Verschoven.

Dese boven-gemelde ses woorden / werden alle in eenen Menschē gethoont / meer oft minder / daer na hy sich beweeght / Ende dese ses derlepe onderscheyden / alzo ick se meyne / wil ick de selve dooz dese na-volghende linien te verstaen gheben.

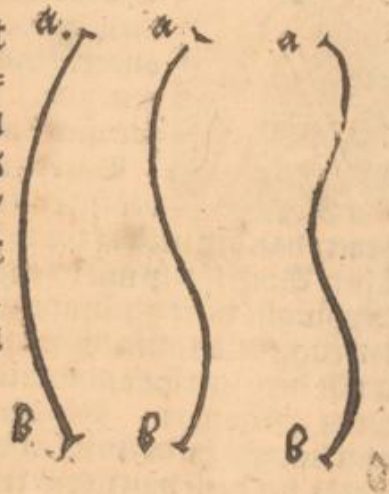
¶

Erstelijck

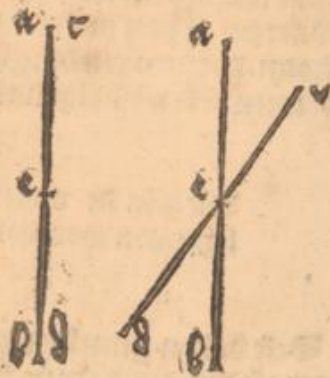
Erstelijck wil ick het gheboghen nemen /
 set een ghestreckte linie a. b. die heeft twee
 leden oft puncten c. a. In dese twee puncten
 c. d. buyghe de linie henen ende weder / zoo
 ghy wilt / Maer de lenghte tusschen a. c.
 ende c. d. ooc d. b. blyven alle wegghen ghe-
 streckt. Al-hier ziet ghy de figure af-ghe-
 teekent.

De tweede is de kromme genaemt / ic set
 weder een linie a. b. die machmen met ee-
 nen Passer trecken / ofte met de hant van
 boven tot onder toe / en onder voorwaerts
 ghekromt / ende dan boven / int midden /
 ende onder. In somma dese linie werdt
 krom ghetogghen naer jeders nootdrift.
 Dit wort u in dese bysyden drie linien aen
 ghewesen.

De derde is Wenden ghenaemt / zoo
 twee linien / de een is a. b. de ander c. d. op
 malckanderen ligghen / zoo gheven sy een
 linie. Daer na set midden een punct e. In
 dese punct e. went de een linie boven ofte
 onder / op wat syde ghy wilt. Ende hoe
 wel hare vier puncten a. c. ende b. d. van
 een ander komen / zoo blyven de twee li-
 nien in de puuct e. op een ander / zoo men
 dit hier neven in de figure zien kan.

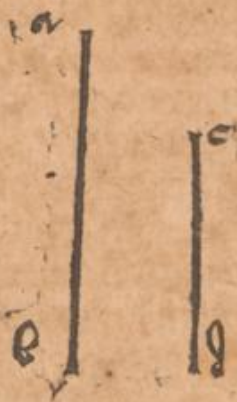

De

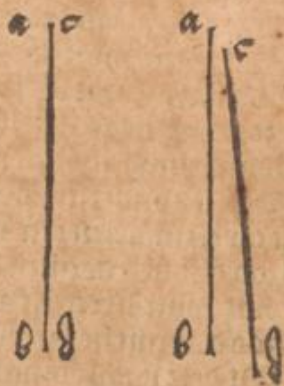
De vierde is Winden ghenaemt / zoo twee linien a. b. ende c. d. in schroebens wijs om malckanderen ghewonden werden / Ghelijc de figure hier neven te kennen gheeft.

De vijfde is ghenaemt Ghestreckt ende Ghekrompen / zoo een linie uyt een ander ghetoghen verlangert / oft in een ander ghekrompen / ende verkort wert / Dit en weet ic u niet anders te verstaen te gheven / dan dat ick hier ter syden / twee linien neven malckanderen ghestelt hebbe / de langhe a. b. ende de korte c. d.

De sesste is ghenaemt Verschoben / ende ghelijc ghy te voren weet / zoo de twee linien op malckanderen ligghen / zoo geven sy een linie / wanneer sy maer van malckanderen verschoben werden / ende niet aen een en roeren / als dan zijn het weder twee linien / ende mogen daer uyt effen linien ofte andere / die te samen loopen / ghetoghen werden / op ofte af gheschoben / Men setse ofte schickse hoenen wil / ghelijckse dan door twee linien a. b. en c. d. hier naest voor oogen staen.

¶ ij

Ghy

Ghy sult weten/eben ghelijck als dese boven-ghemelde dinghen toegaan in de linien/ alzo gaen zy ooc toe in een vlack dingh/En alzo sy gheschieden in vlacke dinghen/ zoo gheschieden sy oock in een jeder weeck lichaem dat breekt/dick en beweghelijck is/ Dan een alsulcke lichaem is te ghelijck te buygghen/krommen/weynden/winden/strecken/krumpen ende te verschuyden/als de linien Dan gheen lichaem en is aen linien/ daerom moghen alle boven-beschreven dinghen in een Corpus/als in de linien ghebruyct werden. Nu merck tot welcke dinghen dese ses boven-beschreven onderscheydelijckheden in de Mensch te ghebruycken zijn.

Eerstelijck wert dit woort Gheboghen ghebruyct in des Menschen gelederen/ en niet dat de beenen ghebogen werden/ want sy souden breken/ daerom hebbe ick hier vooz in spne figuer gheset/ dat de linien tusschen de punten ghelijck blyven zoudent.

Ten tweeden/ krommen is int Menschelijcke lichaem te ghebruycken/ in zenuwen ende vleesch/ dan zoo sich een Mensch op een syde achterwaert ofte voozwaert neycht/ zoo krommen sich de aderen en het vleesch/ in waert ofte wt-waert.

Ten derden/wozt het Weynden in de Menschelijcke geleden ghebruyct/ als wanneer een het hooft om-weynt/des ghelijcken het lijf/ de armen/schenckels/ende den meestendeel der leden/moghen alzo gheweynt werden.

Ten vierden/wozt Winden in het Menschelijcke lichaem ghebruyct/ int vleesch ende in aderen/dan zoo ghy hen vooz ghewent hadde zoo winden sich dan alle weecke dinghen van het een eynde tot het ander/ het sy in den hals/ int lijf/in armen oft in de schenckelen.

Ten vijfden/ merck dat Strecken ende krumpen veel is te ghebruycken/ in het Menschelijcke lichaem/strecken maect dun/maer krumpen dic/ dit neemt bepde in acht/Zoo ghy eenen arm wt stretch/ zoo vertoonen sich de aderen/ en stretcht het vleesch in de lenghte/zoo wert den arm dunner. Zoo ghy den arm maer buyght/zoo krumpt sich het vleesch over malckander/ en wert den arm dicker. Alzo is het ooc in de andere deelen des lichaems.

Ten sessten/wozt Schuyden in het lijf des Menschen ghebruyct/ jetwes in de lidmaten/ dat sich het een vooz oft achter oft neben het ander verschuyft/ oft zoo een ghelidt tot het ander gheboghen/ oft het lichaem ghekromt wert/ als dan schuyft sich het vleesch uyt oft in oft op een syde.

Dese ses onderscheydelijcke dinghen/ als hier boven staet/ moghen sich wel alle op eenmael in een Menschelijck lichaem/ uyt de beweginghe begheben/ Alzo dat sich de geleden buygghen/weynden en verschuyden/ en daer neben kromt/wint/stretch/krumpt sich het vleesch/en de andere dingen des lichaems. Alzo dringht het een het ander/ ghelijc dat in de natuere bevonden wert.

Wt dese voorsz dinghen mencht ghy uwe beelden een ghestalte maken zoo ghy wilt/daer toe het u dienstich mach zijn. Dan besonder is te mercken/dat een jeder dingh boven den noot staet niet wel/daerom en zal men van dese dinghen niet te veel noch te weynich toe doen/anders werdense te seer ontstelt/oft ten waer sake dat ghy eenige droomachtige of slaperige beelde wilde maken. Sulcks kont ghy ghebruycken/ in Mannen/ Vrouwen/ kinderen/ Deerden ende andere Creaturen.

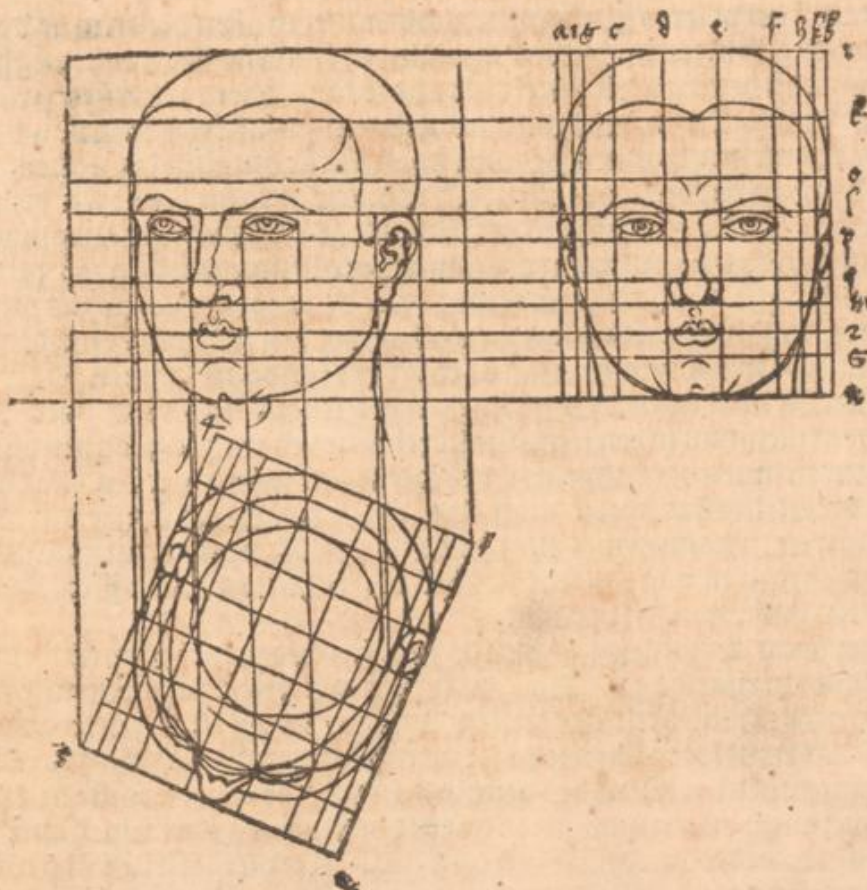
Oock is het te weten/ dat alle mijne vooz beschrebene beeldenissen/ alzo sy herwaert

herwaerts en derwaerts gheboghen worden/niet in allen deelen in de voozbeschreyene dicte en bzeete en blijven/aen allen de eynden / Dan de beweghelijcheyt neemt van het een af en gheeft het ander toe / daerom verkeeren sich de dinghen. Dat kan men alder bequaemst leeren/ int af-teekenen van veel levendighe Menschen/daer aen ziet men hoe sich alle dinghen beweghen.

Item hoe men een beelt buyghen wil/ is onder allen dit / ende seer dienstich vooz de Beelt-houweren/zoo men het beelt in't af-teekenen syne vooz naemste deelen/tusschen de dwerschlinien der gantscher ghelidmaten/in een viercant oft hoekachtighe corpus legt en verbat (Dit dient tot boetseren/zoo men het noemt) en ghelijc het hooft verbat wert/alzoo ooc den hals en het lichaem van stuc tot stuc/tot in het weecke/Dan daer tot het eynde der heupen Daer naer deschenckel tot in de knie/Des-ghelijcken het scheen-been en de voet. Alzoo ooc met de armen/dan in een jehelijc hoekachtighe corpus/moghen alle deelen/puncten en linien des lichaems seer lichtelic aen-gelept werden/dooz de oprechte en dwersche effen linien/waer elc te vinden is/ Daer sulcke viercanten en behoeven en en konnen niet alle recht viercant oft hoekachtighe zijn/sonder langhachtighe en nae gheschicktheyt des lichaems / met hare hoecken recht/tot een hulpe van het verstant.

Hier met wil ic aenwijzen/hoe men de vooz3 beelden buyghen en weynden zal / als vooz verhaeldt is / Zoo wil tot een onderrecht/vooz my nemen het eerste beschreye Hans beelt/des eersten Boecks / en wil eerst aen het hooft beginnen en dat recht laten blijven/maer op een l. de wenden/ doet alzoo: Neemt den nederghedrukten gront des aenghesichts en went het voozste deel tegen u/en een weynigh op een syde/ alzoo dat het viercants gront schier over cant staet. En als de neder-ghedructe viercant / aen hare vier hoecken met cifferen 1, 2, 3, 4. beteeckent is/moet ghy upt de vier puncten over haer varen met rechte linien/zoo wijt de noot vereyscht/ zoo bevint sich de viercant zoo bzeet/ als sy hier over cant gheworden is.

Daer nae slijt af dese vier rechte linien / met eene langhe dwerschlinie r. p. en set het rechte van voren ziende aenghesicht in zijne viercant/daer neven set den neder-ghedrukten gront/en vaert met den Ober-drager met alle dwerschlinien des van voren ziende aenghesichts / dooz de vier linien/ die daer upt de vier hoecken des neder-ghedrukten gronts over sich ghetoghen zijn Zoo vine ghy in dese nieuwe viercant/ dooz de teghenwoordige getogen dwerschlinien/ nae der lenghte van alle hoecken des voozhoofts / oogghbraen/oogghen/neuse/ooren/mondt en kinne. Daer nae vaert eerst upt het in-ghetoghen aengesicht des neder-ghedrukten gronts / upt alle hoecken en eynden der neuse/oogghen/mont/kinne/ooren/voozhoofst/hals/hooft en wat noodigh is/ met rechte heele linien over sich / in den bovensten gront tof de dwerschlinien/ daer by en daer tusschen elc dingh bevonden zal werden/waer dan die plaets en eynde eens jehelijcken dinghs ghetrocken wort daer in zal men dan de ghestalt linien des aengesichts trecken/zoo bevint sich de voozwendinge gantsch recht/Hier toe behoort een die vlijtigh is en die dit te recht gebuynt/ daerom hebbe ic een alsulcken aenghesicht af-gheteckent/en hier nae vooz oogghen ghestelt.

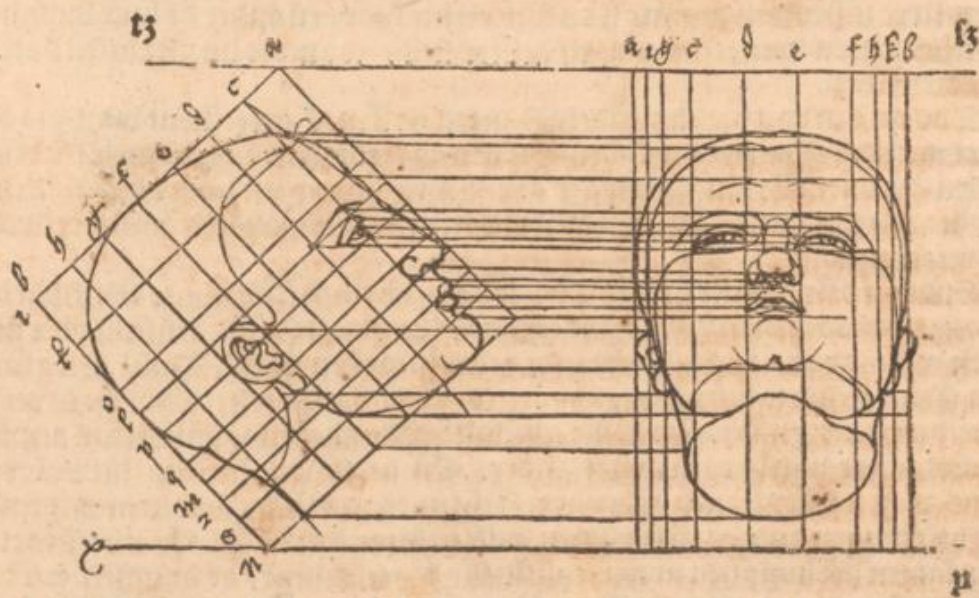
Gelijckerwijs als ic dese boven-ghemelde aenghelichten op een syde gewepnt hebbe/ alzo wil ickse teghenwoordigh na der syden met de kin over sich rechten/ en met het hooft achter sich nepghen/ en dan zien hoe het van voren aen te zien is/ dan moet ghy alzo doen: Neemt het viercant des van besyden ziende aengesichts / met allen haren in-hout/ ende stelt het op den ondersten hoek/ op de dwersschlinie r. p. en onder met den voorsten hoek by de kin recht over sich. Daer naer set op den bovensten hoek deses viercants een heele dwersche linie r. s. teghen de onderste r. p. tusschen de twee heele dwersche linien/ moeten boven ende onder de twee hoeken des van besyden ziende viercants/ over hoeks begrepen werden. Daer nae maect op de syden des van besyden ziende aengesichts/ tusschen de twee dwersschlinien/ het over sich ghewende aenghelicht/ van voren ziende in syne bzeete/ gelijc als voor beschreven is / doet dan ooc alzo: Set tusschen de twee dwersschlinien met twee rechte linien a. b. de bzeete des van voren ziende aenghelicht/ ende trec daer in de andere rechte linien c. d. e. f. g. h. i. k. als sy voor beschreven en daer tusschen na de bzeete alle dinghen ghedeelt zijn.

Daer na trec met den Overdragher / met het besyden ziende opgherechte aenghelicht / met heele dwersschlinien / alle dinghen daer over in het viercant des van voren ziende aenghelichts/ van de hooghte des hoofts/ stern/ ooghbzaen/ nose

neuse/dooren/mont/kinne/hals/ en al wat noodigh is. **W**e dese ghekruppte dooz-ghesneden linien/ wort ghy onderrecht/ waer dat ghy de ghestalt-linien aller dinghen in't aensicht/ anders als sy vooz zijn/ trecken sult/ Daerom besmerct wel in't in-trecken der ghestalte des aenghesichts/ waer alle dingen heenen vallen/ Ende ghelijckerwijs men dese dinghen ghebruyct in't af-gheteekende aensicht/ alzo ghebruyct men se ooc in't onder sich buyghen. **M**aer om sulcks te beter te verstaen/ hebbe ic tweederlepe aenghesichten op gherecht en neder ghedruct/af-gheteekent. **D**ock moghen dese twee/ van belyden ende van voren ziende aenghesichten/ des op-gherechten en neder-ghedructen / op een syde ghewent werden/ Dat gheeft in beyde een veranderinghe/ dat is in't af-teekenen vyeemt om zien / Daerom moeten maer de neder-ghedructen gronden tot beyde deelen dienen/ zoo sy teggenwoordigh van de opgherechte en nederghedructe aenghesichten vallen.

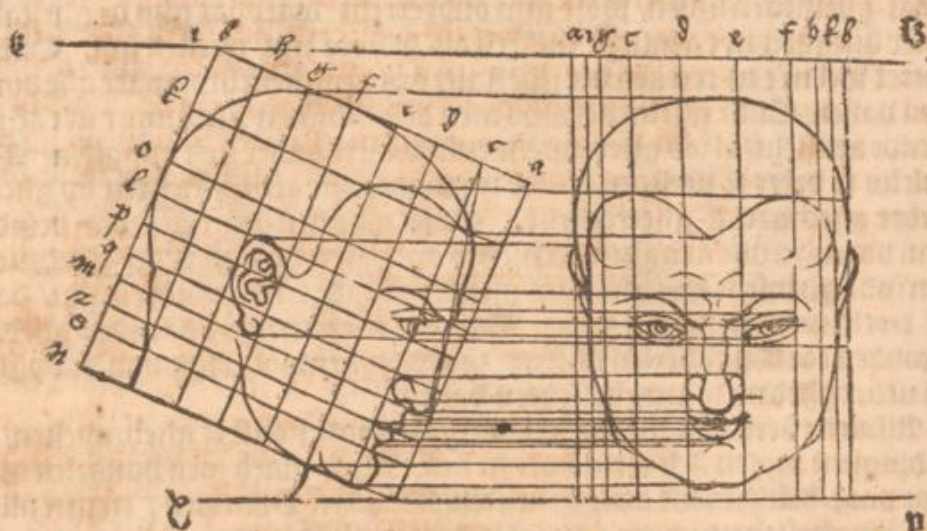
Alsulcke versettinghe der gronden/ is groote konst te ghebruycken/ dan dese dinghen wysen sich recht daer in aen. **A**lzo mach men handelen met allerlepe vooz-beschrevene aenghesichten/ **M**ans en **D**rouwen / en niet alleen met den aenghesichten/ maer ooc met het gheheele lichaem.

Ende ghelijckerwijs als men het hooft in een nederghedructen gront leyt/ alzo mach men ooc/ alst noot doet/ het gheheele lichaem in een nederghedructen gront legghen / maer eer men dat doet/ zal men het beelt buyghen en stellen/ zoo men dat hebben wil/ **D**an eerst van alle hoecken en eynden met rechte inde heele linien/henen af varen in den neder-ghedructen gront.

Ende op dat men te beter verstaen/ hoe de beelden ghebogghen werden/ ende hoe sy zien/ als men se alzo maect/ wil ic eerst den voorsz **M**an van seuen hoofden langh buygen/ aen de plaetsen daer hy te buyghen is/ **E**n neem het onder sich gebucte voorsz hooft/ en set het van belyden ziende op den van voren ziende **M**an/ zoo wert syn aensicht op syn sincke syde ghewent/ **M**aer het van voren ziende aensicht/ set ic op het van belyden ziende lijf/ dan den eenigen **M**an moet op tweederlep manieren af-geteekent werden. **D**aer naer
F iij
buyghe

e ge
e kin
n hoe
cant
et op
hoec
vier
n de
van
et op
nien/
e als
nien
ende
even
chtee
c des
aent/
waese

buyghe ic hem ober te helft vantt weecke/op syn sincke syde/zo wert de rechte schouder hooger dan de sincke. Ooc buyge ic den rug-graet op ettelycke dwerschlinien op dat het lijf niet met eene heele gestrecte linc gheneyghet werde/en strec hem synen sincken arm een wepnigh vooz het lijf/ Maer onder de helft vanden gozdel buyge ic hem syn heupe/een wepnigh op syn sincke syde/en laet hem met synen sincken voet onder syn hooft staen/ Maer syn rechte been/strec ic hem een wepnigh op syn rechte syde / en onder de knie buyghe ic hem het scheen-been een wepnigh achter sich / zoo moet hy met desen voet op den teen staen.

Zoo nu den van boren ziendens Man ten eersten af-geteekent wort/als dan trect men den Man na der syden/wyt den Overdrager/dooz de heele dwerschlinien/die daer alle dinghen klaer aen-wijzen/ waer een jeder dingh syn stede vindet/daer in mende ghestalte-linien van nieuw/ende anders dan vooz/weder in-trecken moet.

Ende op dese manier buyge ic ooc het lebende-hoofstslenghte Wijs/dat den vooz Man toebehoort/maer int tegendeel recht ic haer het aensicht over sich/doch wert het ooc op de sincke syde gewent/als den vooz Man/ En ghelijc den Man op syn sincke syde gebogen is/ alzo buyge ic het Wijs op de rechte syde/doch met een Vrouwelijcke ghestalte/ende ghebruyc my daer in met den Overdrager/van het een in het ander. En dese vooz beelden/ hebbe ic volgens af-geteekent/om u daer nae te rechten/en wijs daer mede aen/dat en jeder dese dinghen anders en na synen wille gebuycken mach. En merct ooc dat ghy samen het buyghen in een jeghelijcke dwerschlinie / de dinghen zoo veel sy lijden kunnen om wenden meucht/op welke syde ghy wilt/Dat moet ghy alzo verstaen: zoo den Man met syne sincke schouder neder teghen de heup gheboghen is/meucht ghy ooc de selve achter sich wenden / en de rechte vooz/ alzo dat het lijf daer tusschen niet gaet. Dit alles meucht ghy wyder ghebruycken als het hier beschreven is.

Zoo

Alzoo nu ten weynich aenghesept is/ de van voren-ziende beelden op beyde syden te buygen/als dan wil ic u de voozste na der syden voozwaert en achterwaerts leeren buyghen. Zoo moet het beelt eerstlijck na der syden te maken/ vooz-ghenomen werden/ Daerom als ic boven den dicken/ starcken Man en syn Wyf/die ic in t eerste Boeck ghebeydet hebbe/ alzo wil ic ooc des selven Boecks lesten Man en Wyf van 19. hoofden lenghten buyghen/ op dat men hem dooz te veel dicken en korten/ en hem te veel langhen ende dunnen/ de onderschept zien kan.

Ten eersten stel ic dese vooz 10. hoofden lenghte/ men strecke op synen rechten voet/maer den sincken trec ic achterwaert/ zoo gaet het een deel der billen met/ en buygh in de knie het scheenbeen achterwaert/ also dat hy met den selven voet op den teen moet staen. Daer nae hef ick aen met de dwerchlinie van den navel/ en buygh den rug-graet achterwaerts/ van punct tot punct/ ghelijck een boghe/ En by de hooghte des halskupls/komo ic weder vooz dat ic die oprechte linie daer aen men staet/te rugghe laet/en buygh dan den hals voozwaert/ en het hooft onder sich gheneyghet en wel voozwaert hanghende/ dan onder den sincken voet en den rechten arm/ die hem achterwaert gestrect zijn/maken dat het beelt in de waghe staet.

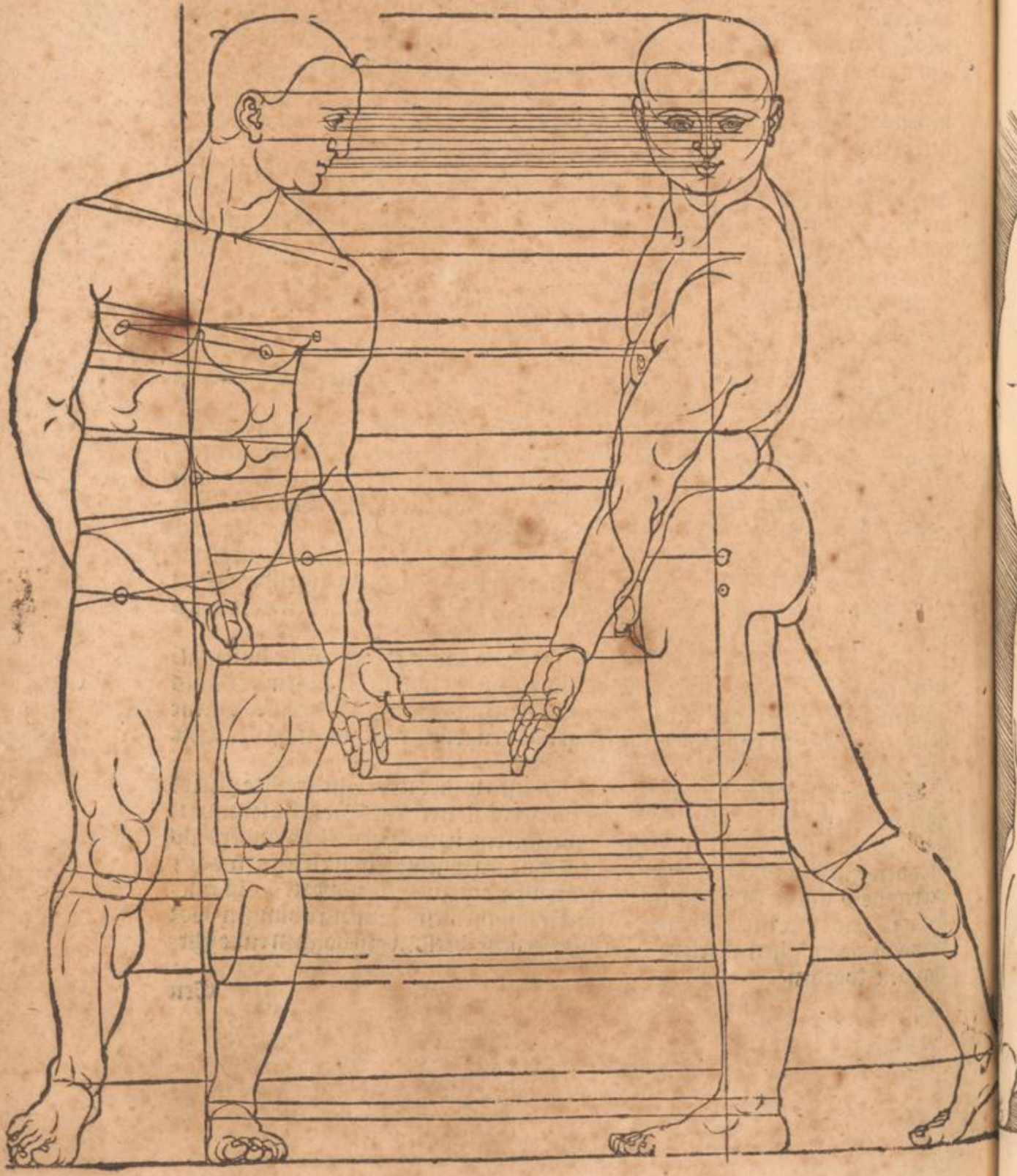
Daer het Wyf wil ic naest haren vooz 3. Man/ in ettelijcke dingen contrarie buyghen/namelijc alzo: Wt het weeteke ober sich buygh ic haer achterwaert/van eynt tot eynt/tot in het ghewzicht/en streck haer den rechten arm oock achterwaert. Daer nae wederom uyt het weeteke tot het eynde der heupen/buygh ic haer de billen achterwaert. Daer na uyt het ghelijc der heupen/set ic haer het bovenste van t rechte been met de knie/ vooz de rechte linie daer het beelt aen staet/ Daer onder de knie set ic het scheen-been achterwaert/ alzo staet het Wyf ooc in de waghe/dan ic trec haer den sincken voet voozwaert/dat sy daer met op den teen staet.

Daer na trec ic uyt den Oberdraghet/met de dwerse ghelijcke linien/alle hooghte en leeghte der veranderde dingen/ in het van besyden ziende Wijs lijf/ in het van voren ziende beelt/en maec dan alle bzeete des lichaems/ ghelijc sy vooz beschreven zijn/ende buygh haer de heupen een weynich op de rechte syde/zoo wert daer een ander ghestalte uyt.

Daer na trec ic de ghestalt-linien des Wijs weder in de ghestreckte ghetoghen verkeerde linien/alzo ghy hier na ziet af-geteckent. Dit alles schrybe ic u tot een by-voeghsel/zoo dat ghy de beelden na u wel-geballen/ anders als hier aen-ghesept is/buyghen meucht/Dan men machse setten en leggen/doch niet anders als de lewendighe toe en laten/en ooc ghebeydet wort. En ghelijc ic in dese twee beelden/ dicken/korten langhen en dunnen/te buygen vooz neme/alzo moghen allerlepe vooz-beschrevene beelden gheboghen ende ghehandelt worden.

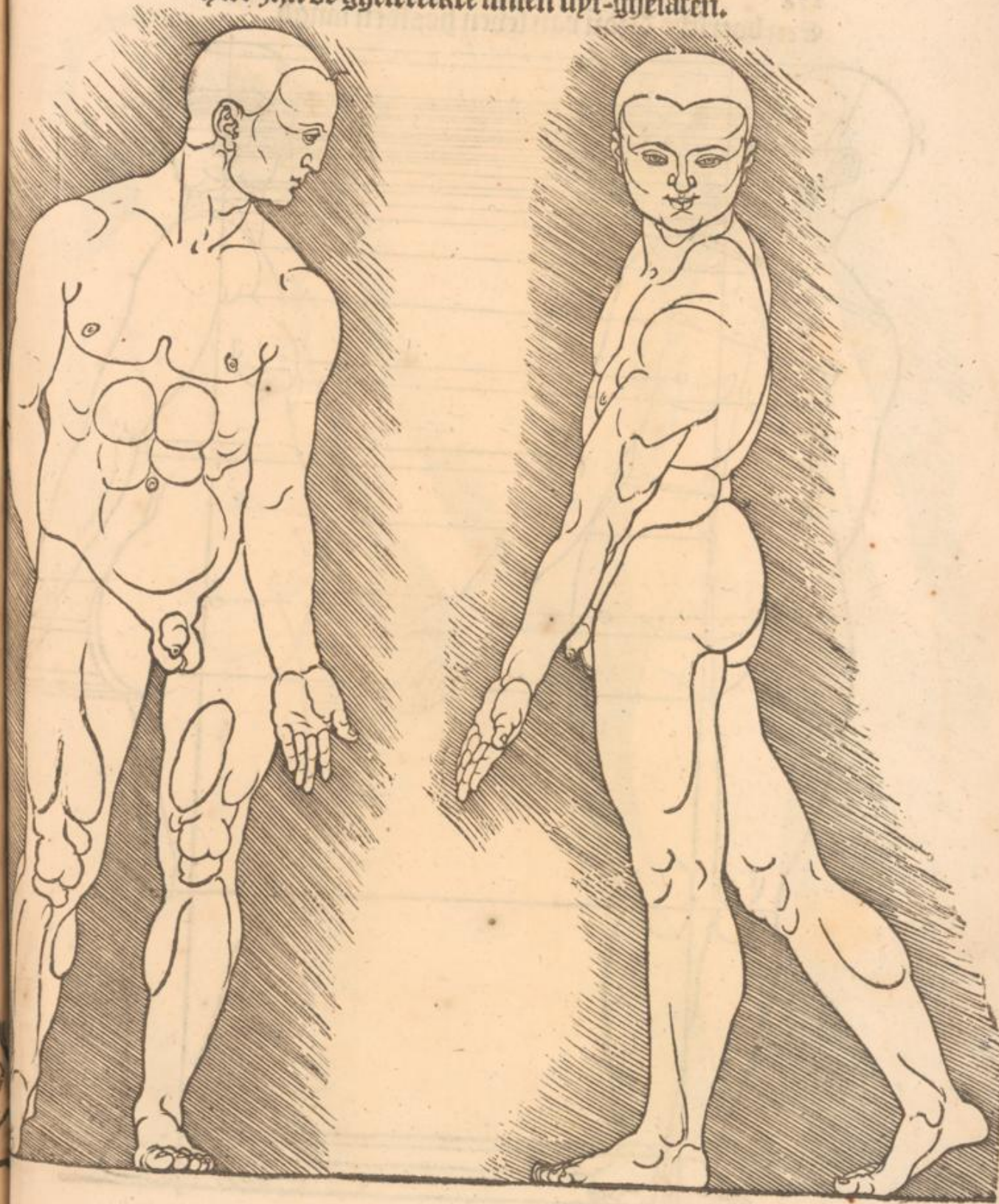
En

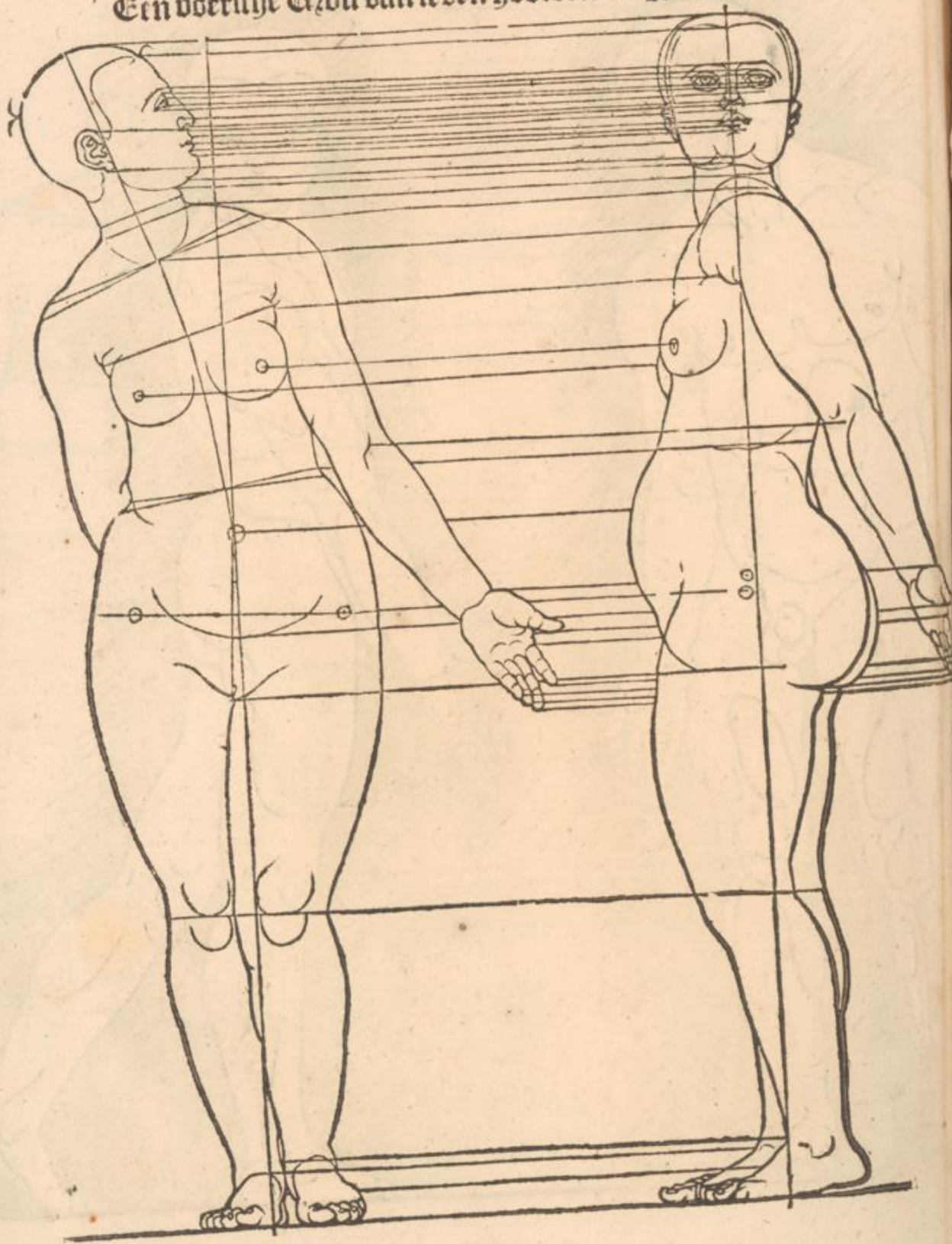
Eenen Boerschen Man van seven hoofden langh.

van de Proportie des Menschen.
Hier zijn de ghestreckte linien uyt-gelaten.

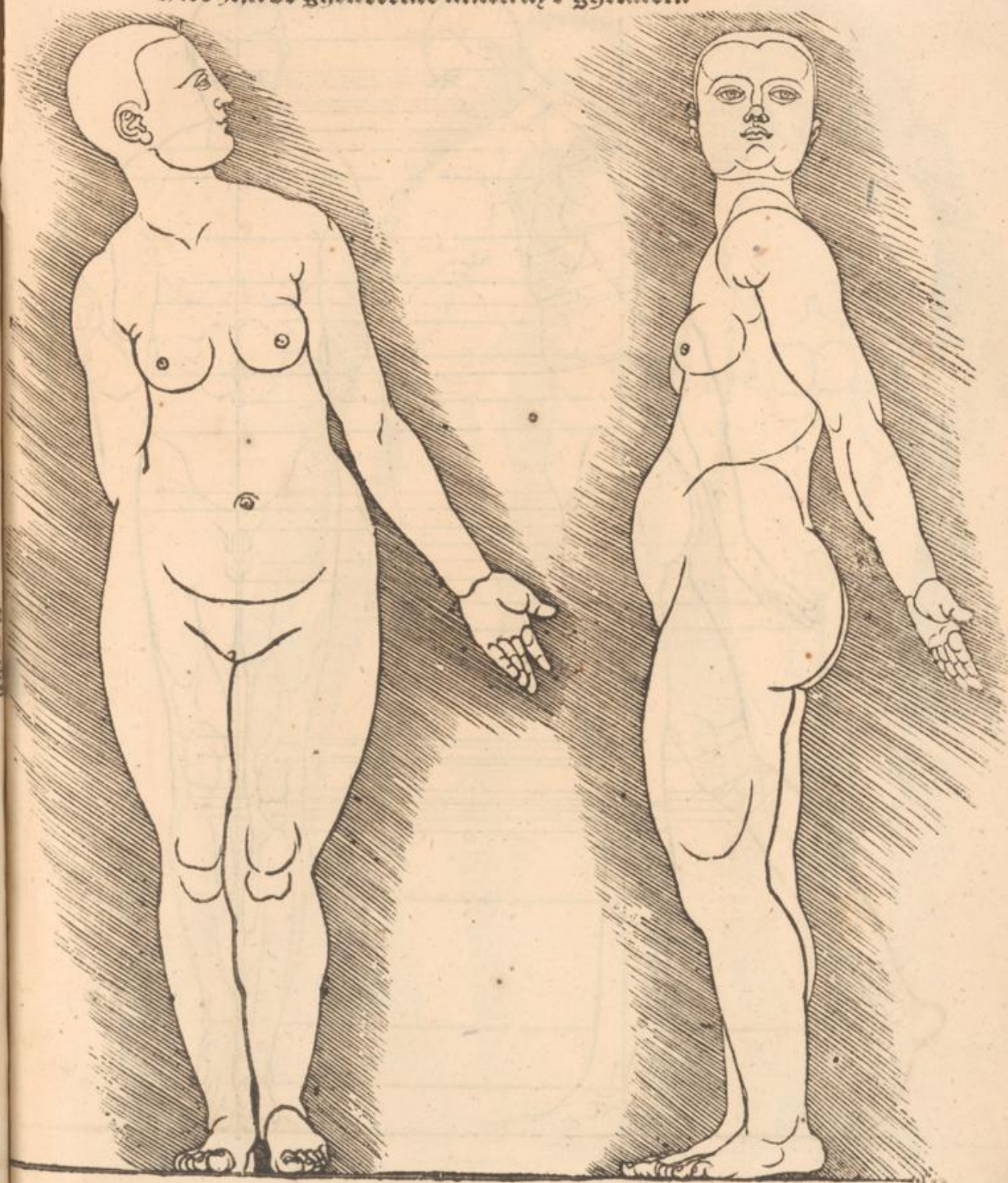
233

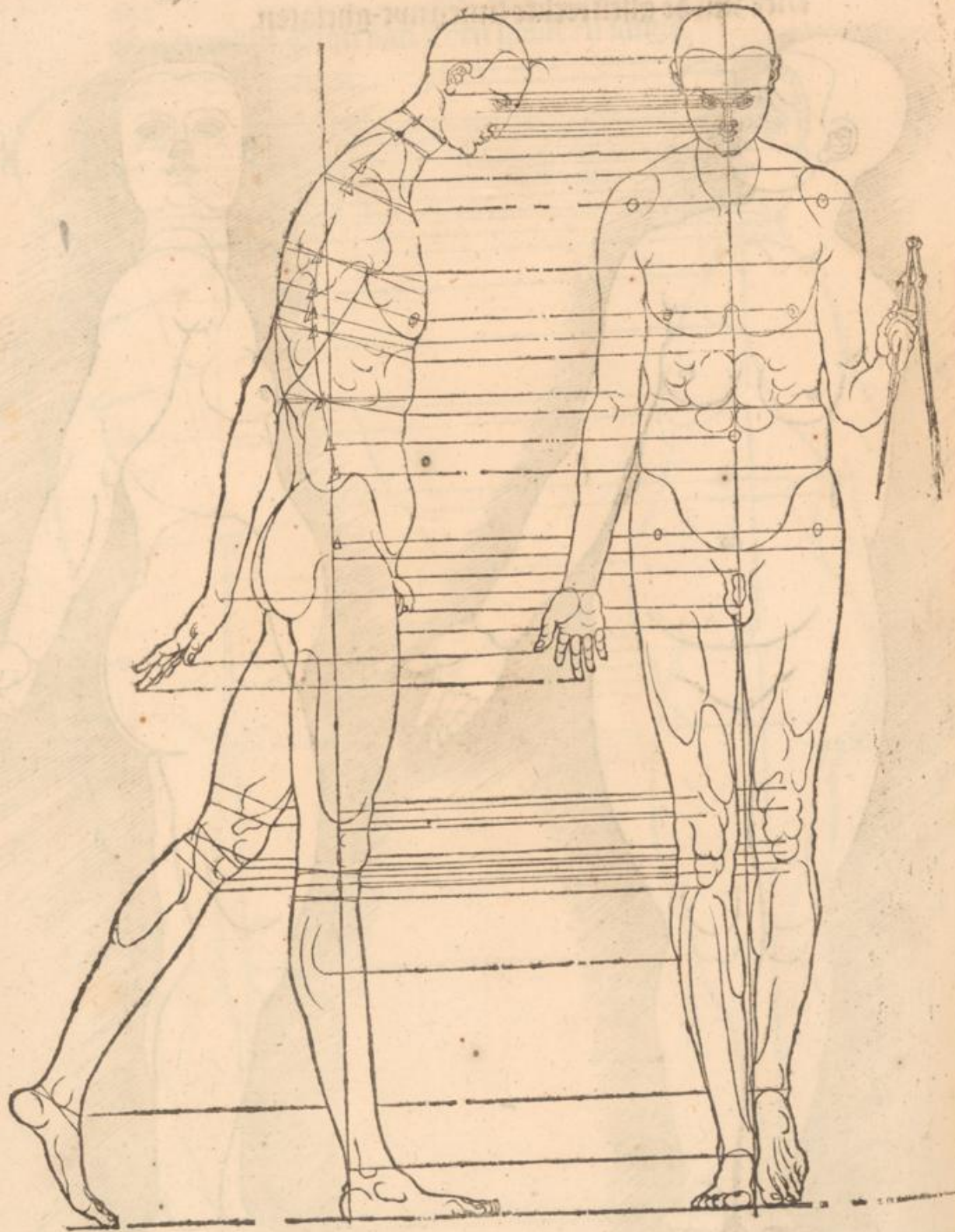

van de Proportie des Menschen.
Hier zijn de ghestreckte linien uyt-ghelaten.

235

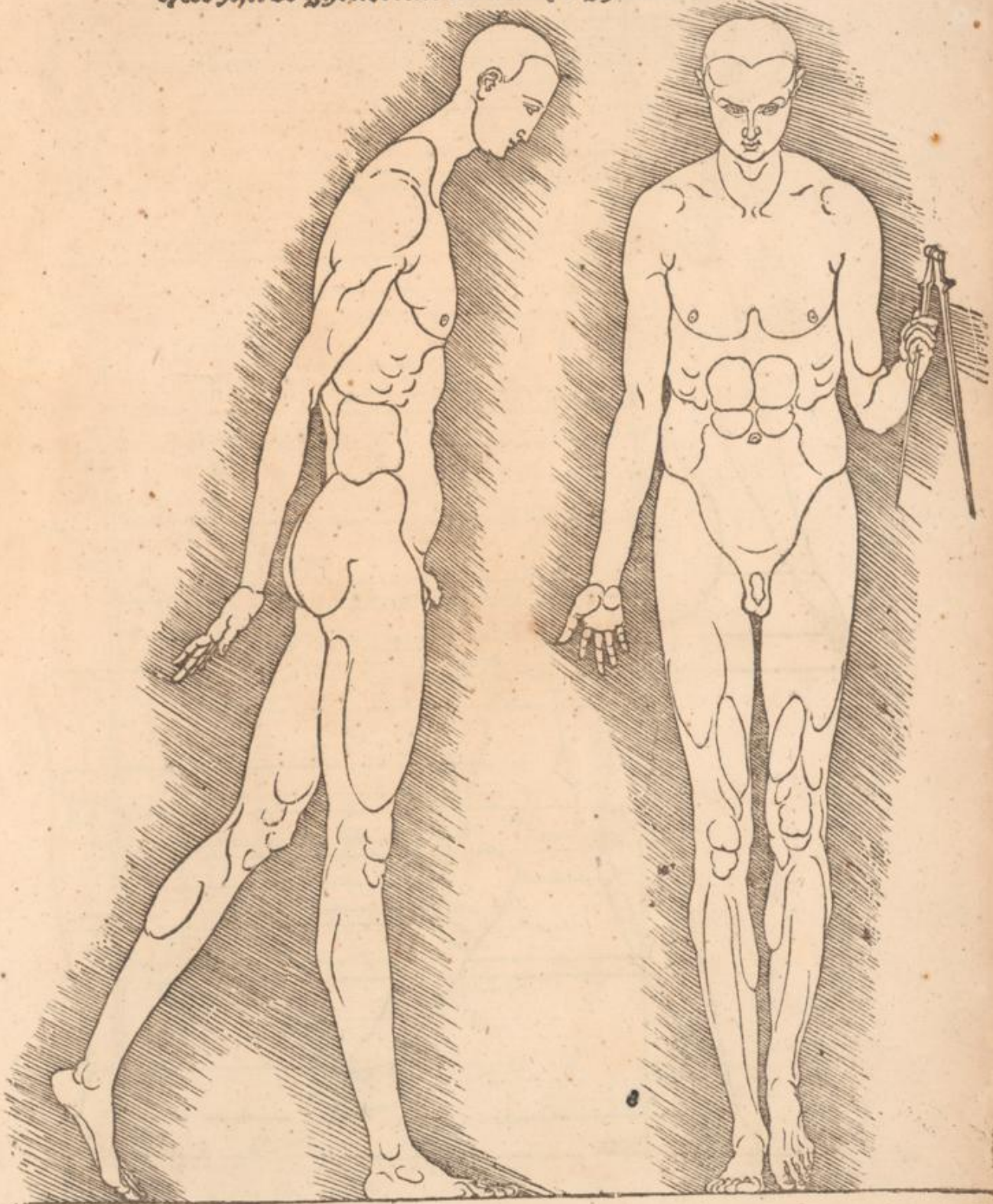

23

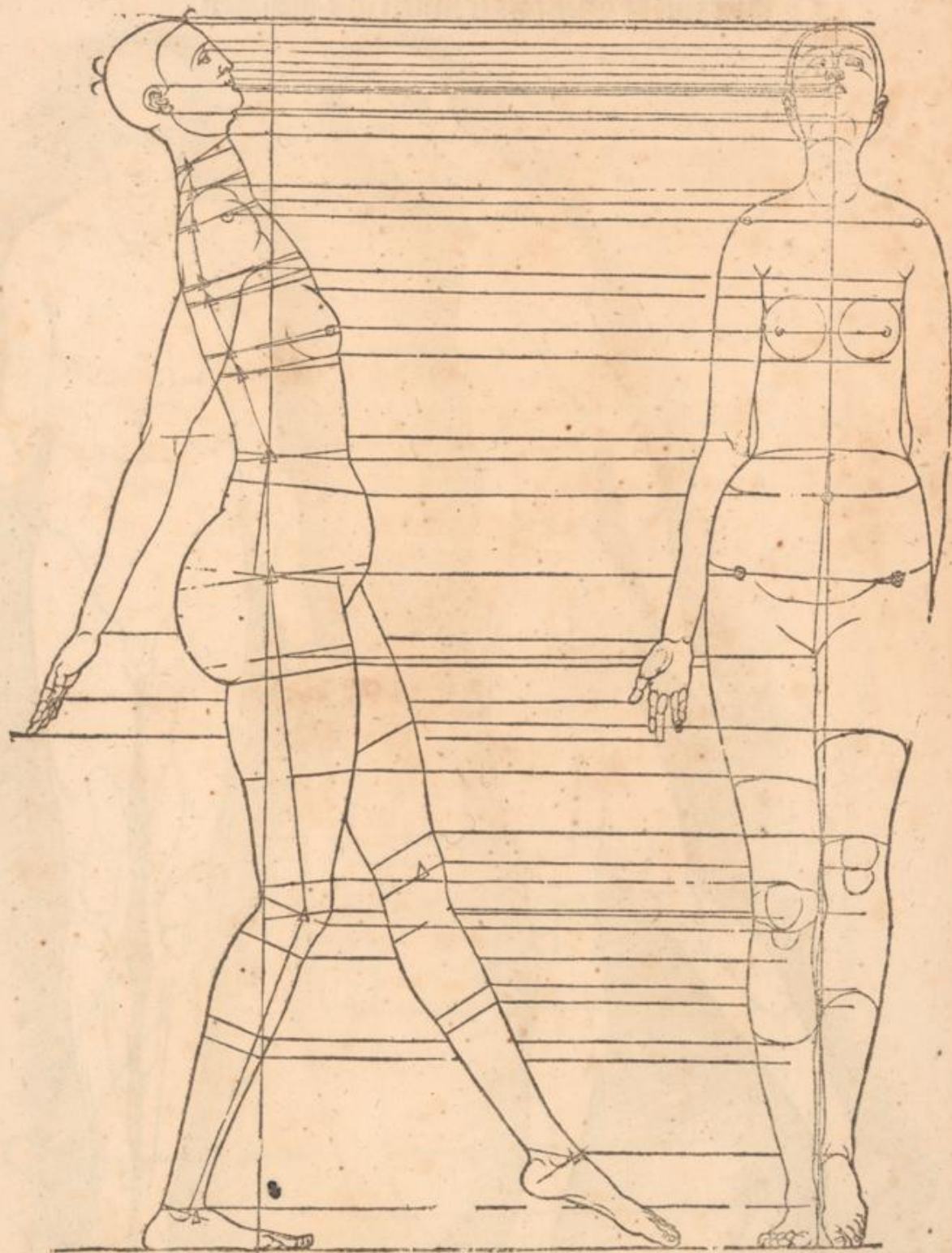

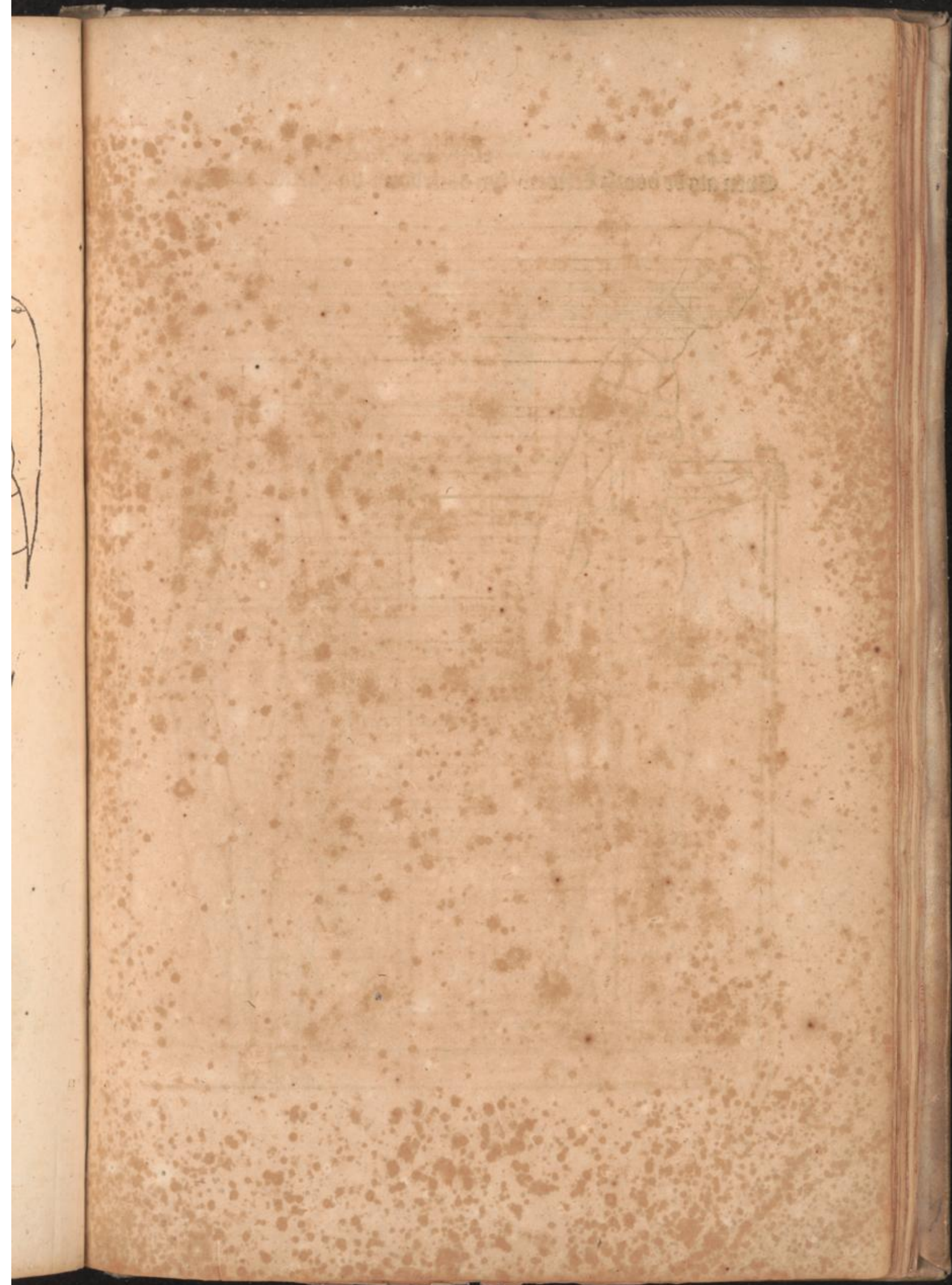
van de proportie des Menschen.
Hier zijn de ghestreckte linien uyt-ghelaten.

237

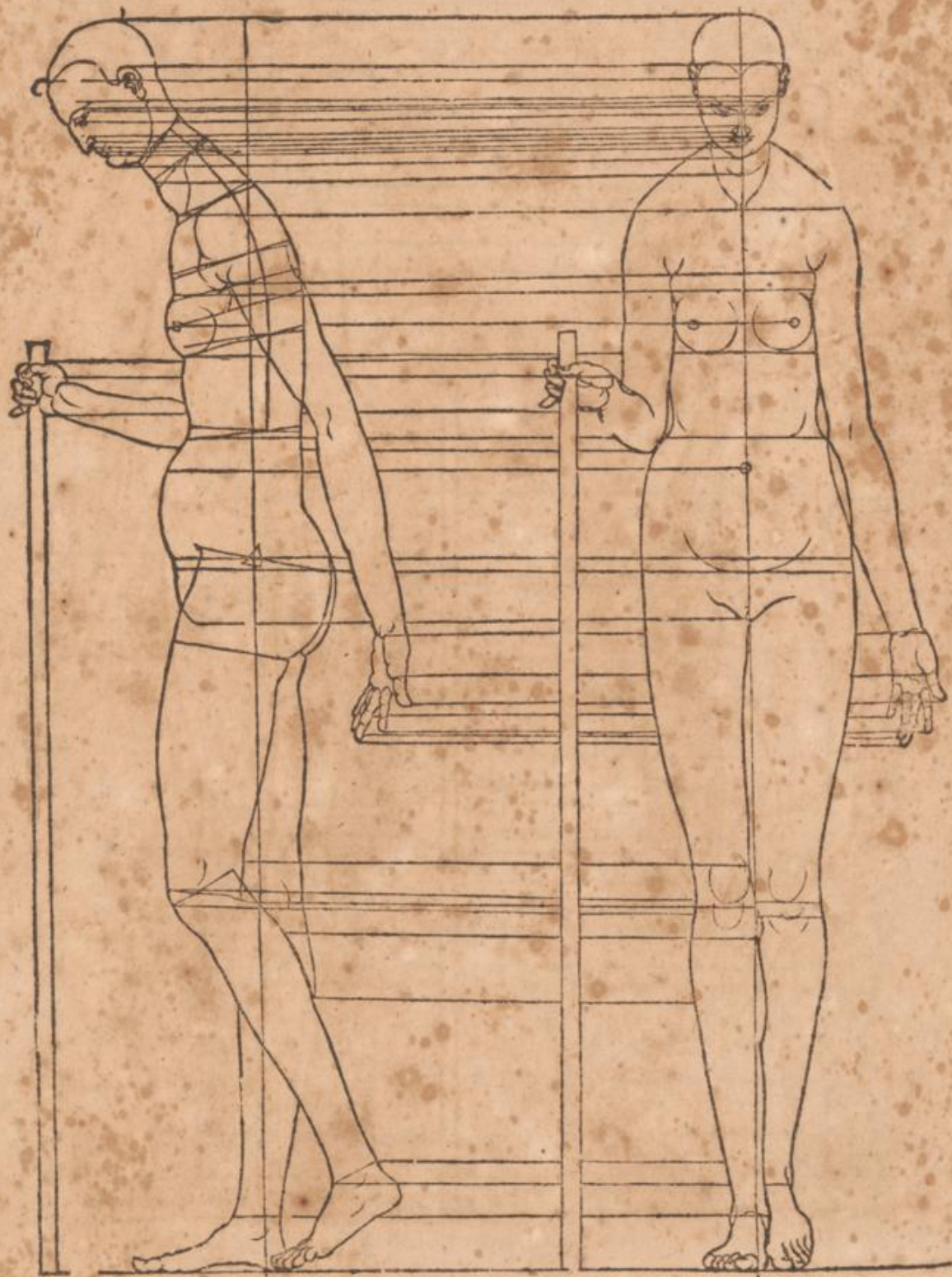

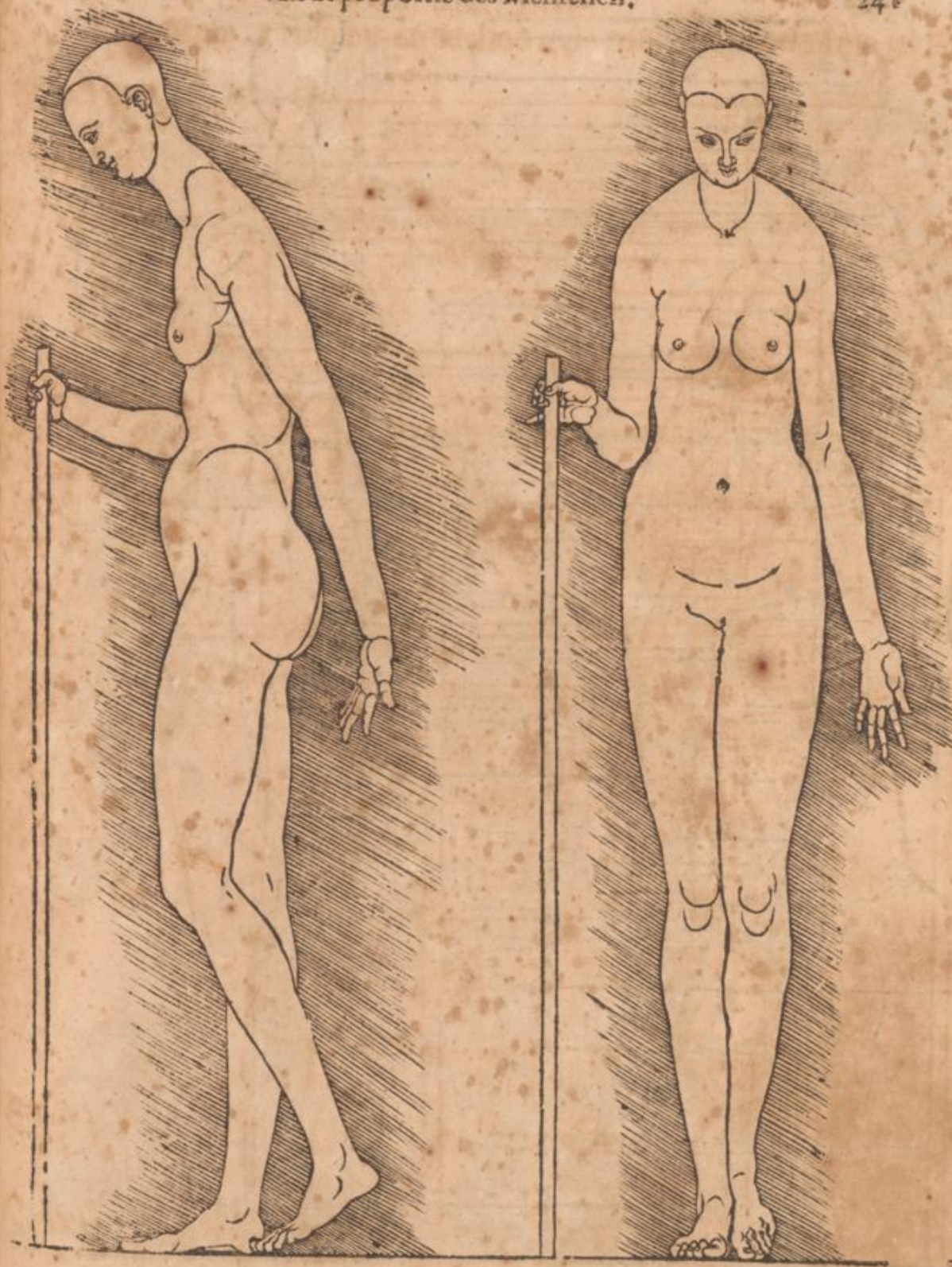
31

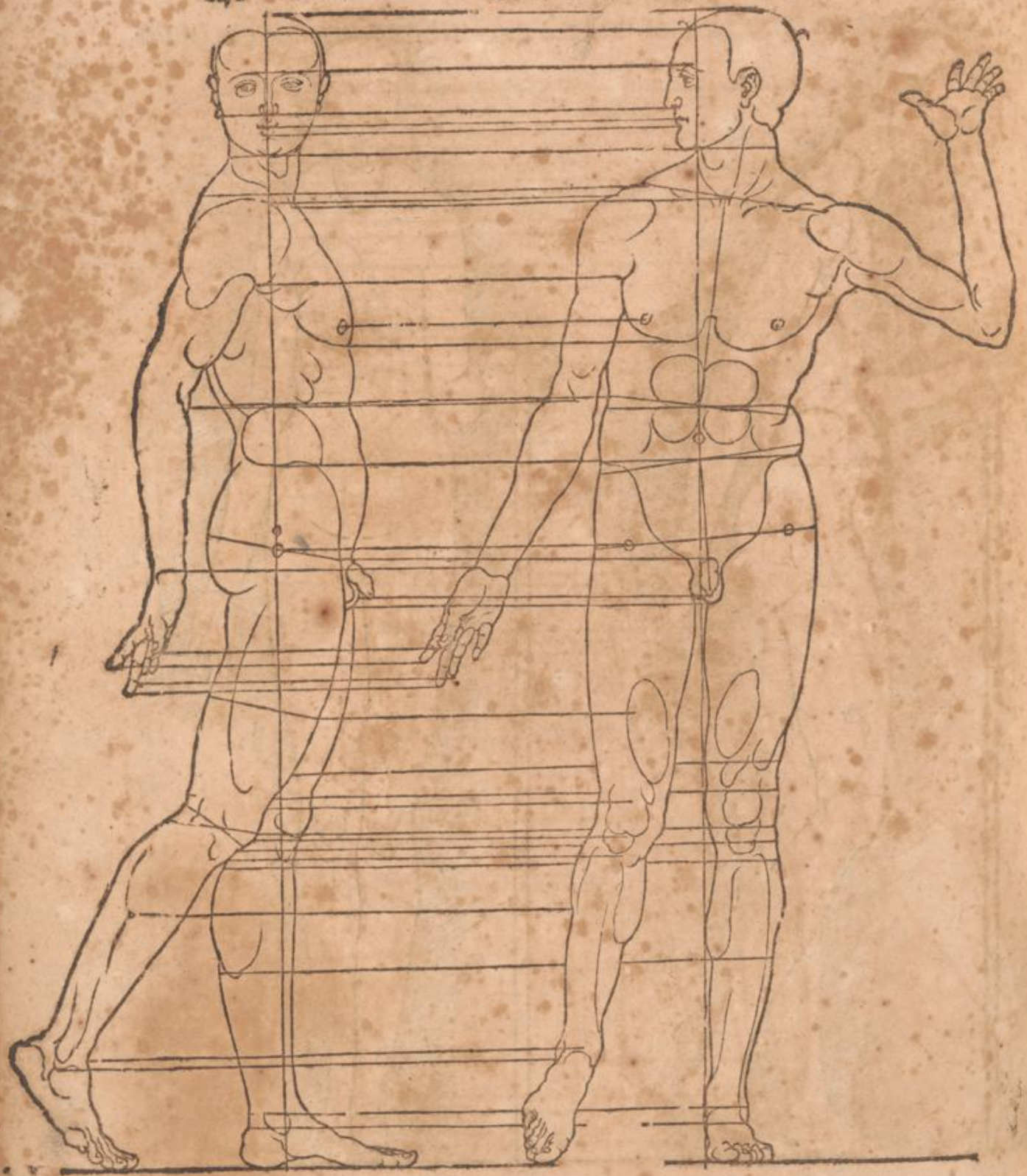

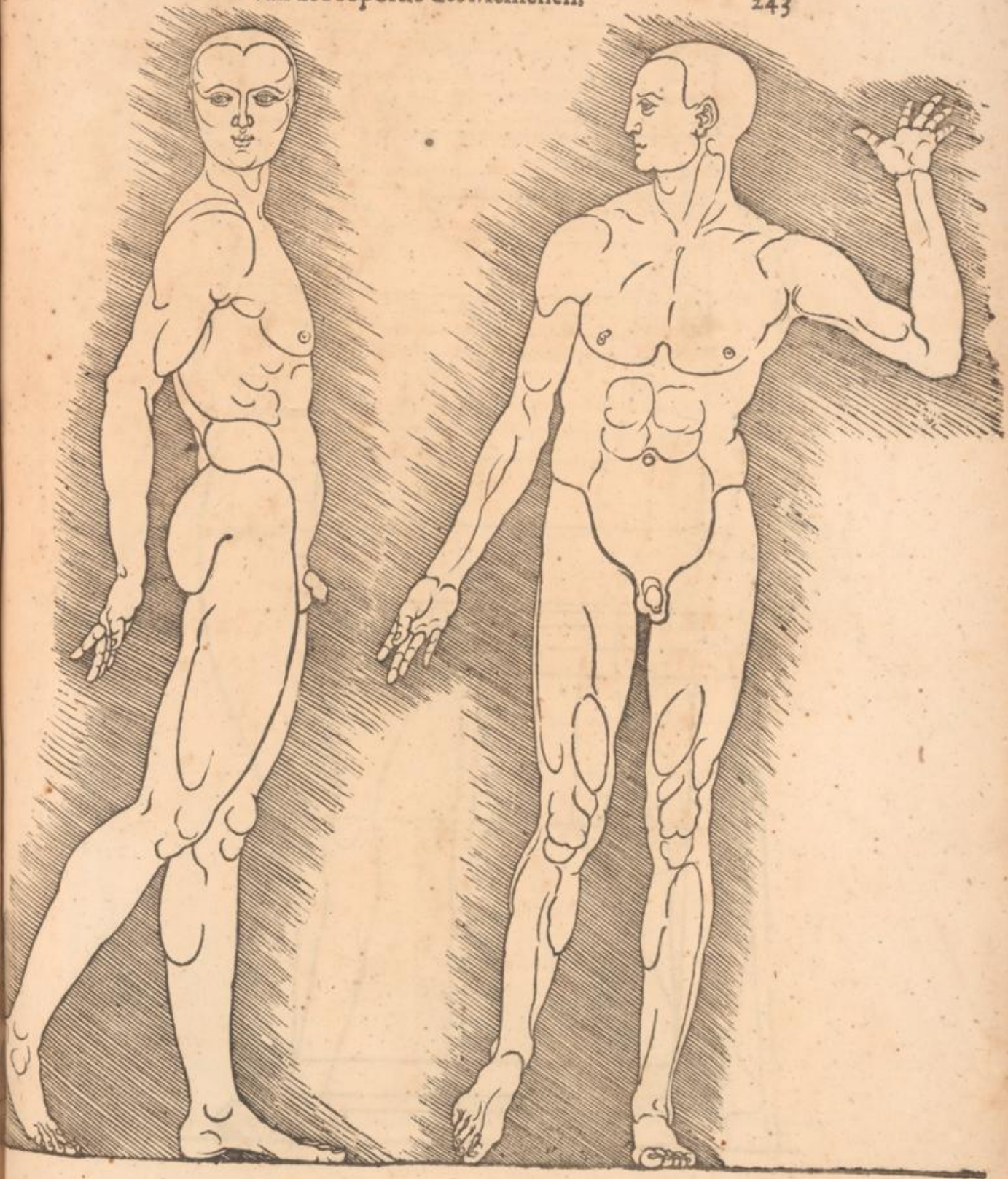
Even als de voorsz beelden / syn oock de na-volghende gheboghen.

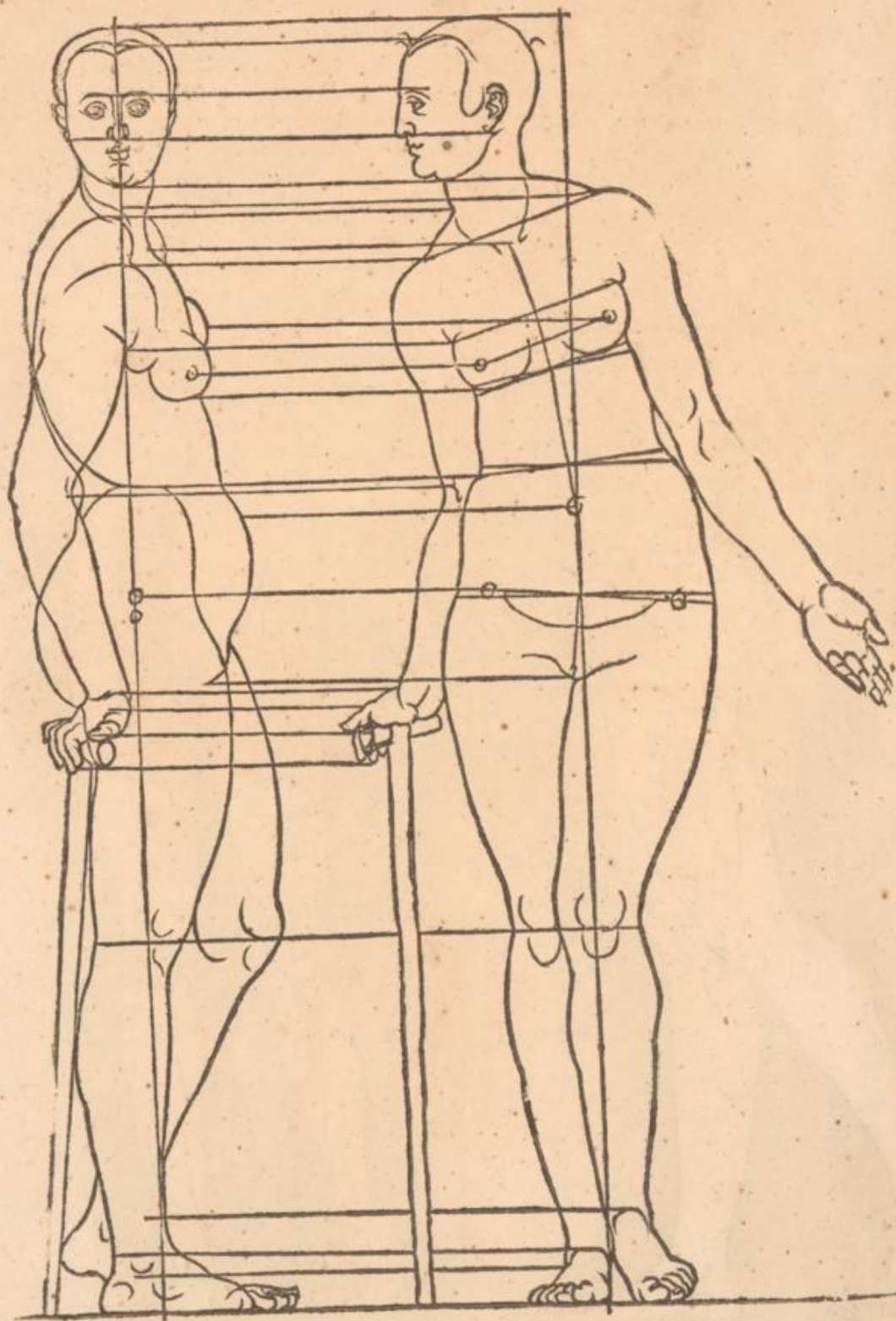

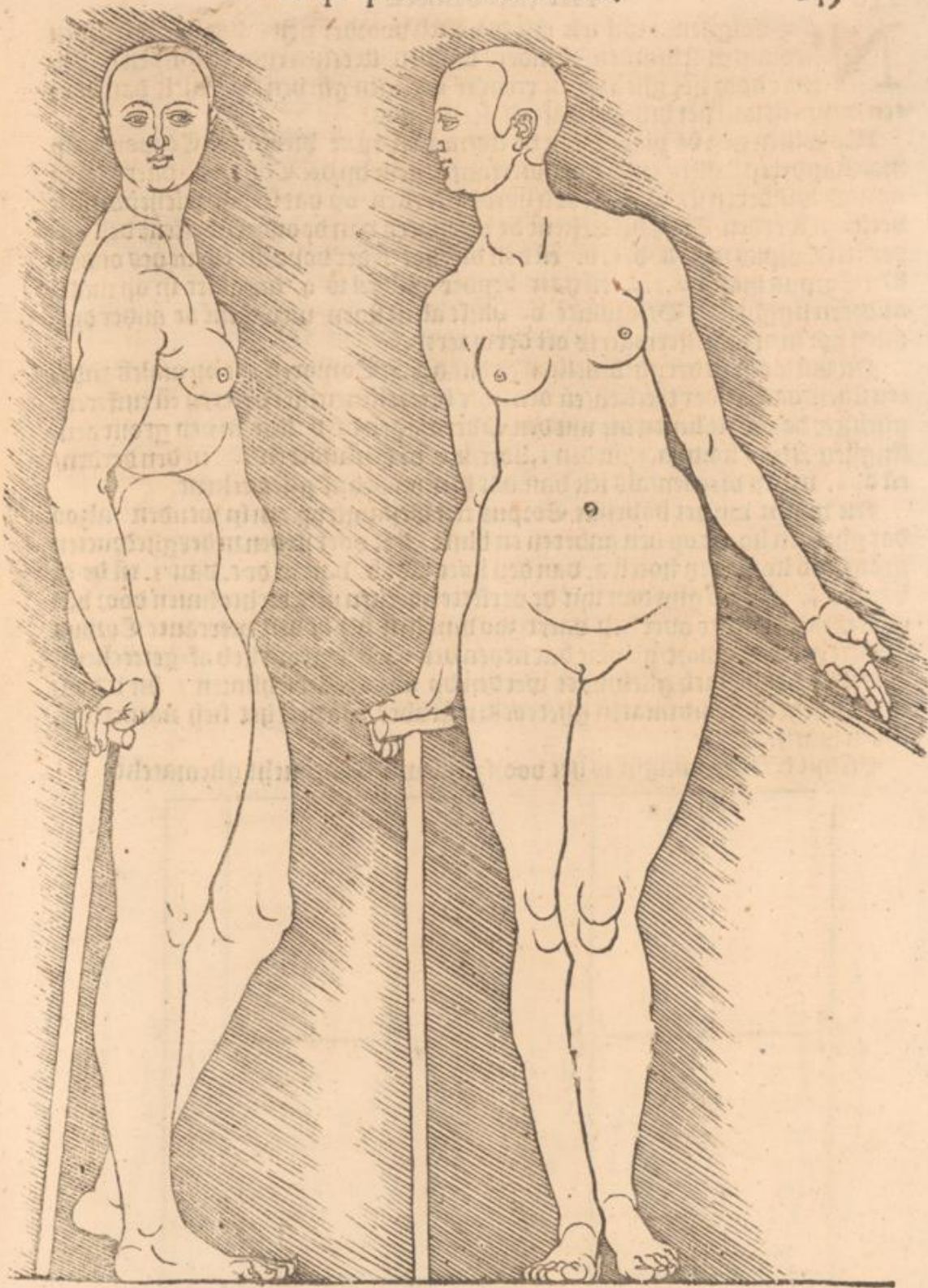

¶ iii

Ner-volghende wil ick een weynich voordr zien / hoe ick de beelden kronnen / schuyben / wenden / winden / strecken ende krumpen mach / ende door het ghebruyck recht te verstaen gheven / gheijck dan voor een weynich van het buyghen af-gheeteckent is.

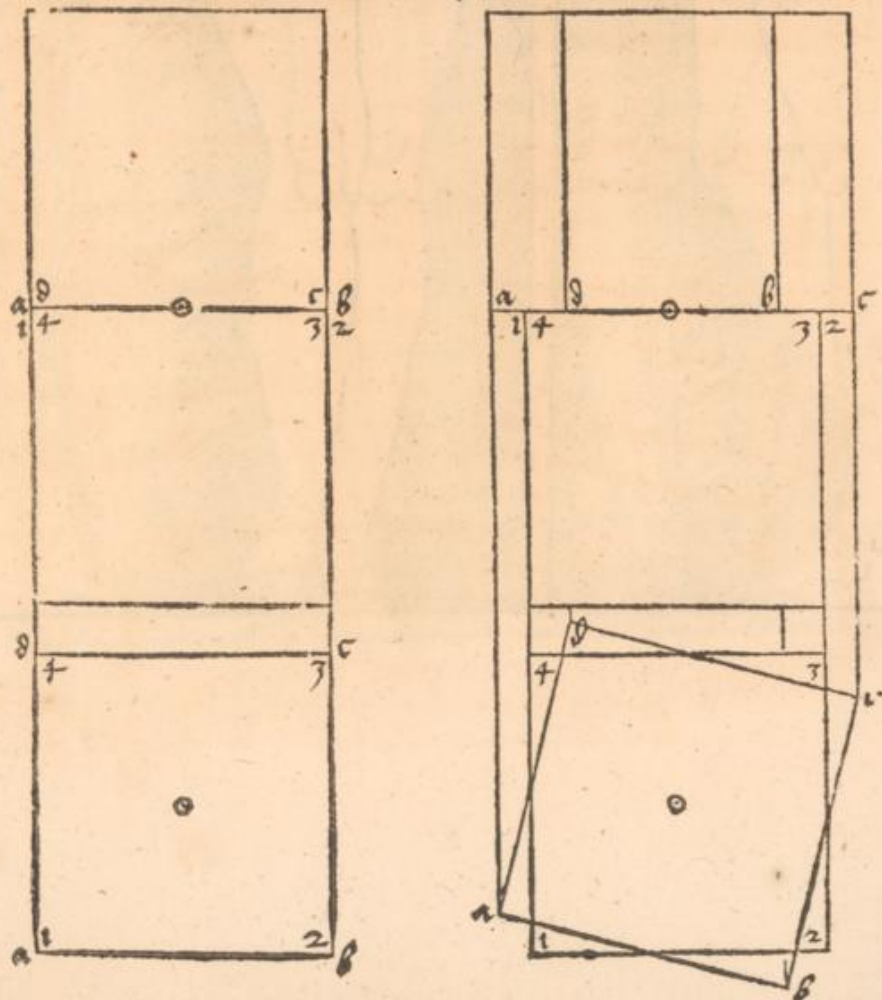
Wy willen aen de plaets van de lidmaten twee viereante Corporen op malckanderen stellen / ende twee viereante effene by de Corporen / daer met sy op malckanderen staen / en elcken hoec beteecken / op dat sy onderscheydentlic verstaen werden / Daer beteeckent de vierhoeck van de onderite effene des oppersten Corpus met a. b. c. d. en den vierhoeck der bovenste effene des ondersten Corpus met 1. 2. 3. 4. en haer beyder middel is o. daer met sy op malckanderen ligghen. Dese punct o. blijft altyt staen / men went de ander dinghen hoemen wilt / herwaerts oft derwaerts.

Nu wil ic een nederghedruycken gront der 2. Corporen die op malckanderen staen / daer onder trecken / en den hoec beteeckenen met letteren en cijfferen / ghelijck de rechte linien die uyt den Overdrager afvallen in den gront aenslijghen / Alsoo komt a. 1. in den 1. hoec / b. 2. in den anderen / c. 3. in den derden / en d. 4. in den vierden / als ick dan dat hier na heb af-gheeteckent.

Nu willen wy het bovenste Corpus een weynigh op een sy wenden / alsoo dat gheenen hoec op den anderen en blijft / dat doet in den nederghedruycken gront / zoo komt den hoec a. van den hoec 1. de b. van 2. de c. van 3. en de d. van de 4. Zoo ghy dan uyt de versette hoecken met rechte linien door den Overdrager weder over sich vaert / zoo vint sich het boven viereante Corpus zoo het ghewent wort / gelijc ic dat neven den naesten gront heb af-geteckent.

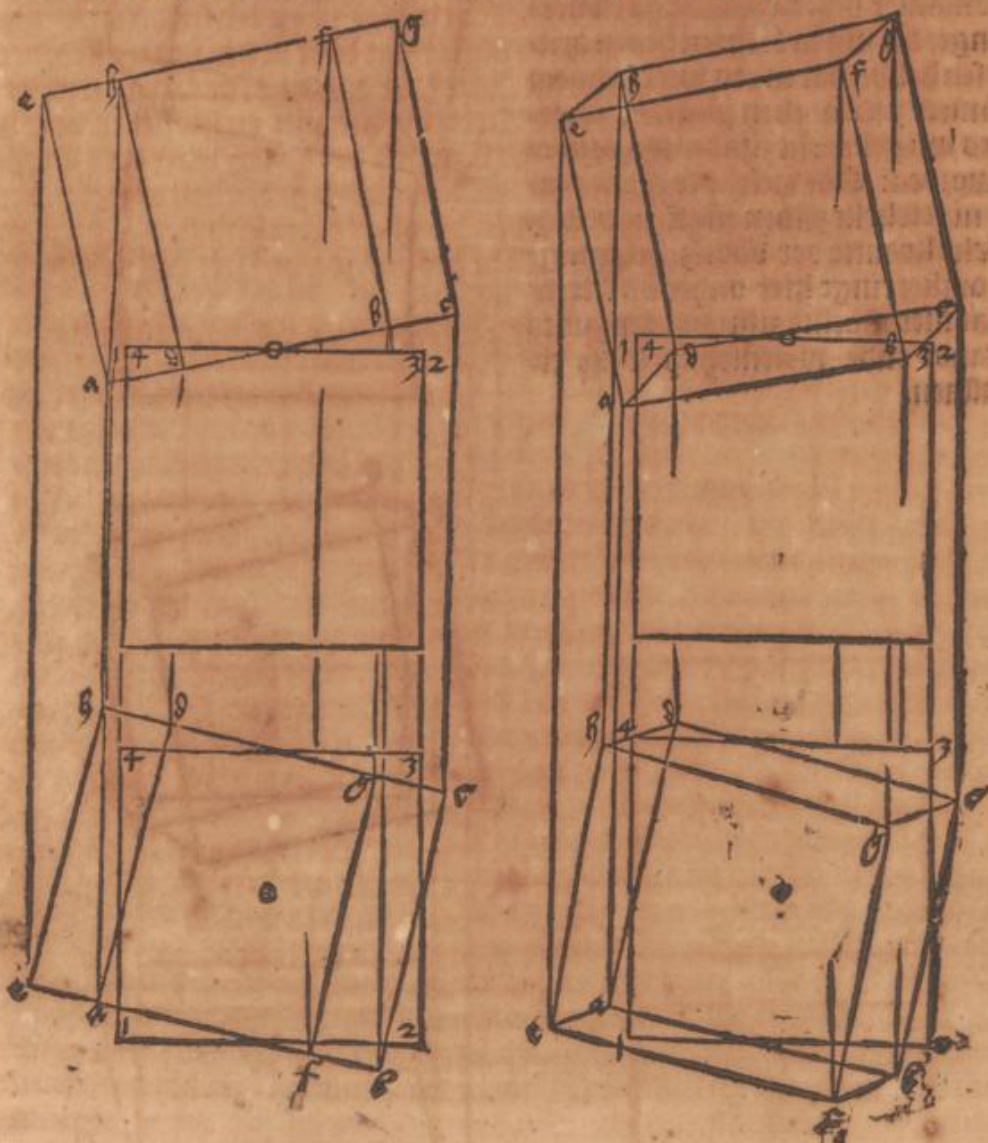
Het wenden mach ghebruyct werden by allen dwerschlinien / die ic door de Menschelijke lidmaten ghetrocken hebbe / zoo veel het sich natuerlijck lijden mach.

En uyt dese meyninghe is het voorsz ghewende aensicht ghemaect.

Als nu den vorigen quadraet omgewent is/ also dat de hoecken van malcs
 anderen gekeert zijn/ soo sal een Student van dese saken oock een buginghe
 versoeken/ dat de zijden gebogen worden/ en terstont in het ondergeworpene
 fundament ooc een afreckinghe versoeken. Maer op dat die hoecken in dese
 neder treckinge bekentlic syn/ so sullen op het opperste black velt vanden hoo-
 geren quadraet sommige letteren bygeset worden/ als e. f. g. h. derwijl des lege-
 ren sijn a. b. c. d. Welcke dingen so ghy niet voleynt hebt/ soo sal van allen een
 sodanige figu. r wtcomen/ als van ons hier onder gestelt is/ verclaert int fon-
 dament niet een veranderingh van rechte linien/ welke dooz behulp des over-
 dragers plegen also doozgetrocken te worden.

Als d'ar na den hoogere quadraet omgewent/ gelijc wy aenghewesen heb-
 ben/ en op tweederley manier op een zijde gebogen is/ so salment op de derde
 manier tegen het hooger quadraet boven opwenden/ doch also dat het punct o
 onbeweechlick blyft/ ten waer dat het eenich noodich ghebruyc beweechde.
 Also zal dat quadraet gewent en te gelijc gebogē worden/ als des fundamenta
 onderdruckinge/ dooz behulp des Over-dragers uyt gecomen is/ so sal het een
 sodanige figuer sijn/ als dit onder gestelt exempel begrijpt.

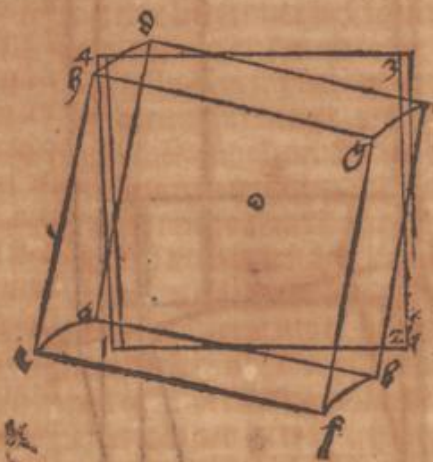
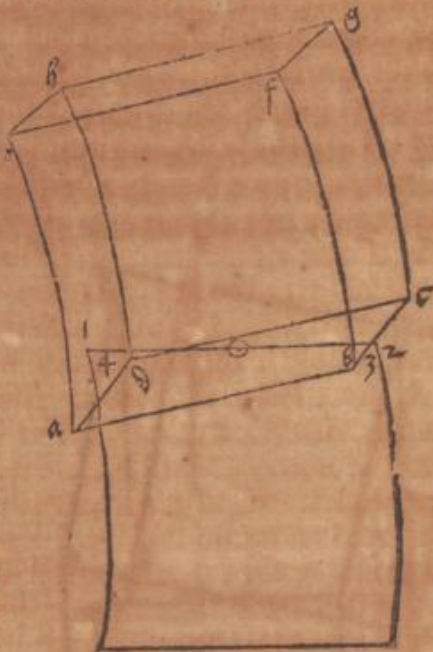

12

613

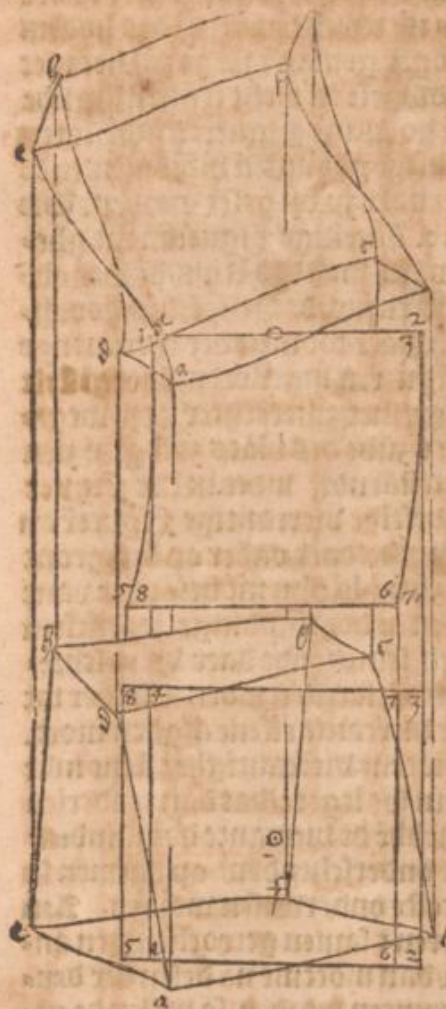
Gelijc dan uyt onse vorige leer/als twee quadraten op malcanderen gelet/
die wijse der omwepndinge en buygginge vooz ofte achterwaerts en op een sy-
de heeft connen verstaen worden also moet men weten dat des onderste qua-
dracts handeling moet gebuyckct worden. Ende als men eens can bewegen/
dat het ander stil blijft/also can men se beyde beweghen/nadien het ghebruyck
ende de sake eyscht. Maer zo nemant dese saken also beschreven heeft/alddan
wort gezien een wonderbaerlike dooz malcander loopinge der zijde/hoecken
effen velden inden staenden ende neder gedruckte lichamen/als men zien mach:
Want aen ettelicke plaetsen worden de lichamen op malcanderen geleyt/ aen
andere plaetsen schijnen sy van malcanderen geboert te worden: Welcke din-
gen alle in vele saken comen/ zo worden rechte ende krommen te samen be-
speuret/waer wt comt/ dat een deel af-
genomen/ een ander deel moet byghe-
daen wordē/ op dat de afscheyde deelen
weder verbult worden.

Boven dit moet men weten/dat even
sulcke manier van kromminge en ver-
keeringe/die wy in rechten linien aen-
gewesen hebbē/soe in een weec lichaem
met linien/zijden/ even plaetsen/ na je-
mants wil gebeucht zijnde/ can bruyck-
lick worden: Om welke te verclaren/
zal ic in ettelicke zijden en effene velden
ettelicke kromte der vooz. buygginge
ende omkeeringe hier onder by setten/
op dat niet mochte zijn/ dat ymandes
verstandt ende wetenschap koste te-
ghenstaen.

Als nu dese onderscheydingen van kromminge ende andere bewegingen verstaen zijn, so ist die omwindinghe noch ober/ wiens wetenschap te versumpen is. En dese omwindinge comt in der zijden linien/ van hoeck tot hoeck getrocken zijnde/ met welcken ooc te samen een effene zijde somwijls omghekeert wort/ welke manier niet bescheyden is van de voorste kromte boven aengewesen/ behalven dat de omwindinge de linien vermenghet/ die schuenswijse getrocken worden. Dese omwindinge meucht ghy brypcken also ghy wilt/ daer door geen dunck syn voorste gestalt schijnt te behouden. Desgelicks so ghy dese omgewonde saken nederlecht/ so schijnt veel een ander gront/ als men in dese ondergelette figueren zien can.

Want het is noodich/ dat des Figuers veranderinge eenen anderen gront veroorzaket/ alwaer men weten moet/ dat de dingen so omgekeert sullen worden/ inde nederreckinge moeten verkeert wordē/ waer af de figuer verhooght wort/ maer daer die ghebrypcht zullen worden/ die moeten gebrypcht worden. Waer wt sy in de nederdruckinge afgelaten worden.

Maer dat ick twee quadraet corpora in dese saecken aenwysingen ghebrypcke/ daerom zal niemant meynen/ dat het niet oock andere figueren ghebeurt. Want dese eysschen niet altyt ghevierde figueren/ maer somwijls ooc verhevene ofte lange/ en ooc van vele zijden/ na eylich des deels en figuers die afgheteyckent zal worden/ waer door het comt/ dat noch zijden/ noch effene/ noch hoecken/ haer gelykheyt ofte rechtcheyt behoudē/ noch yet wat van allen saecken zich zelve effen in een corpus schijne. So ymant dese dingen te tracteren zal voorzghenomen hebben/ die zal verstaen/ dat ick van dese saecken niet verloren mentie zal ghedaen hebben. Maer het is al eenderley manier die op alderhand veranderde figuerē te krommen/ en om te keeren met de ghene/ die wy vande quadraet corporibus wtgeleyt hebben. Het zoude ymant dese dinghen natrachtende/ dat heele menschelike lichaem in een hoeckighe figuer inslypten/ maer in de welc de hoochste ongelijcheyt sy. En deselve zoude het in vele ander saecken brypckē conuen. Want ghy cont alle natuerlike zaken in haren staet afgheteyckent nae 'twars-wijfers der deelen en leden wenden en bryngen/ op een zijde/ voorwaerts/ of achterwaerts. Ende de plaetsen met quadraet ofte hoecke figueren en de gebeerden eens staenden/ zittende ofte liggenden beelts nae uwen

wil afteyckent. Also meucht ghy inde voorstz. figuer alle deelen met quadraet afteyckenen/ en dan na u best duncken/ de cromte ende omkeeringe wtboeren. Also zullen de bove gedacate onderscheydinge der oprechtlinge/ te samentreckinge/ cromminge/ omwindinge gebonden worden/ waer wt des wercks manier geopent wordt/ daer door den Studenten deser const niets nutteliker is/ tot zekerheyt die Harmer-stenen wt te houwen/ ofte houten wt te snijden. Aan aengewesen worden.

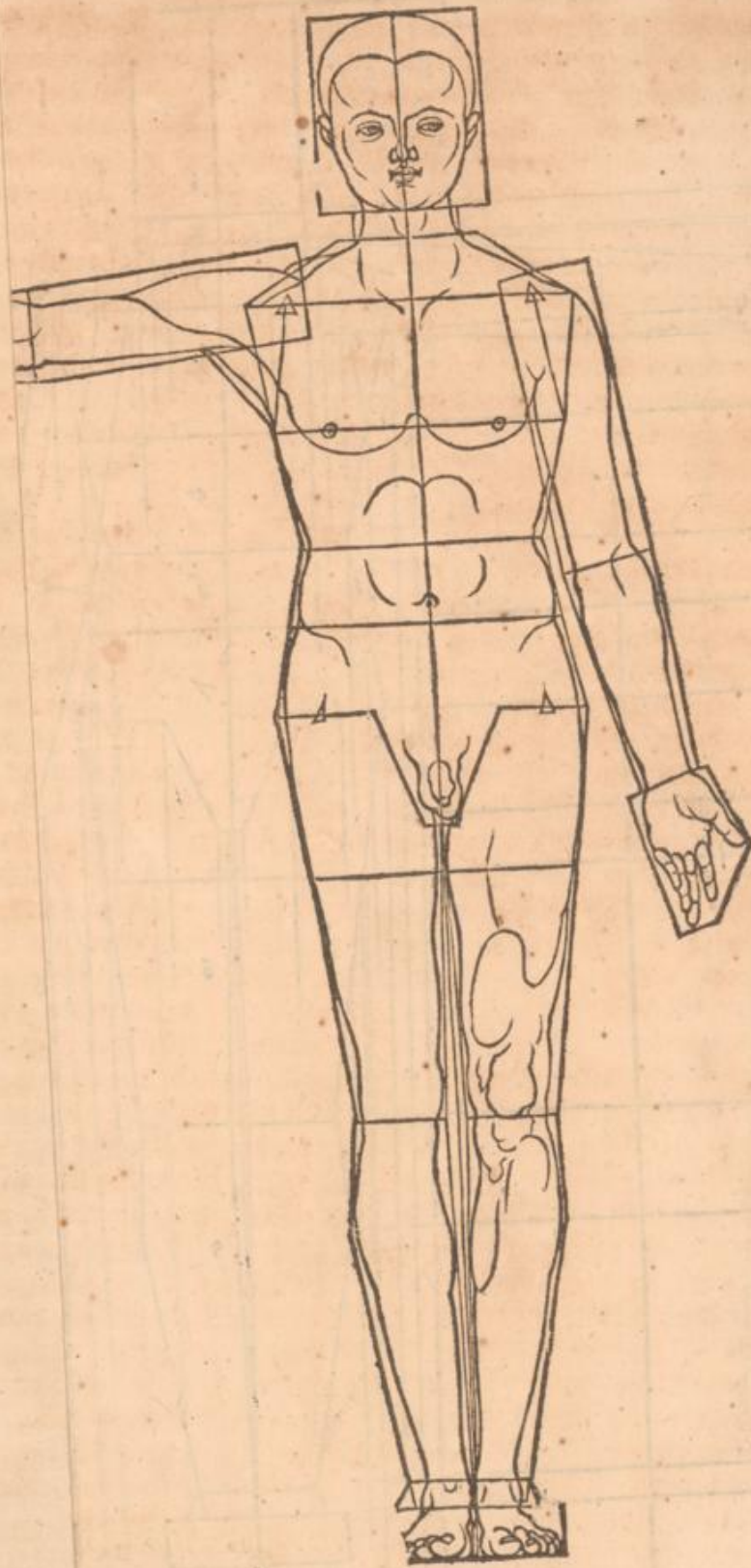
Z ij

Hier

Hier wt worden in yder *Figuer* die dinghen ghemercket / die afghefieden moeten werden / op dat niet te veel ofte te weynich gelaten worde. Maer met dese dingen / hebbe de eruaerne *Konst* meesters niet te doen / behalven in groote ende sonderlike wercken. En sy plegen in een vooz-gelchzeven *Beeldt* die bypginge met puncten te teykenen / ende terkont dit veranderde gestalt van niens af te beelden. Ick weet wel hoe swaer het is van dese dinghen reene leer te beschrijven / om des *Lesers* en *Discipels* verdziets wille / dat wt de puncten ende teckenmghge gestadicheyt / ende der woorden verhaelinge ontlaen can. Maer daer zijn vele *Compendia* / in welcken de *Lesers* niet zoo seer vermoedet worden / maer lichtelick het eynde raerken / sonder de welke *beser Konst* zwarcheyt onoverwinnelick schijnen zoude. Die zich dan met deser *saecten experientia* ende ghebyuyck oefenen wil / die moet alle daghen wat veerdichs ende lichts bevinden. Dooz welc werck niet beters zyn zal / als eenen goeden *Meester* / want diemen sonder wtlegger leeren moet / die plegge grooter arbeyp ende veel vondiger moeyten te byengen.

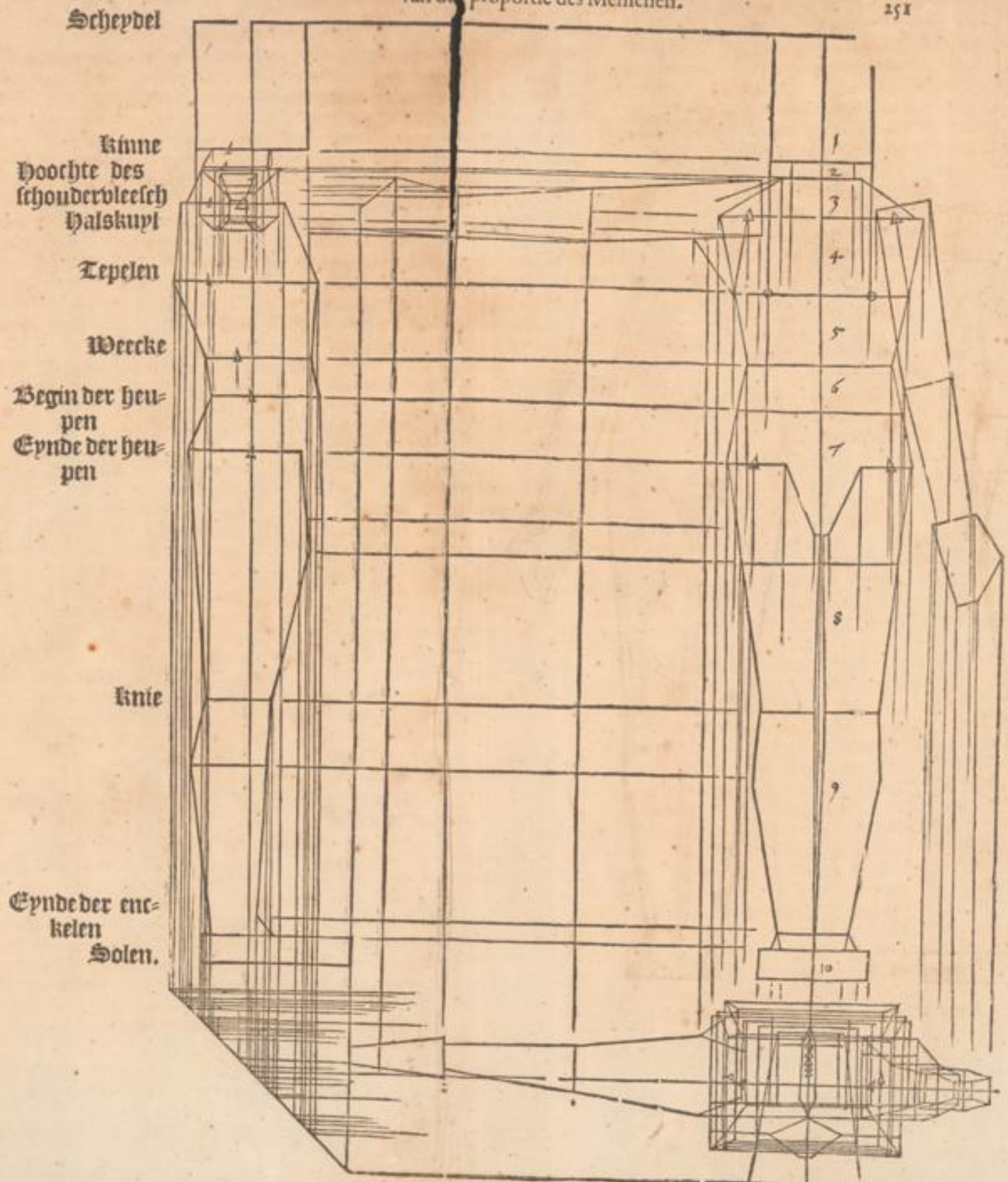
Dese voozsz. dinghen hebben wy in een *Hant-beelt* een exempel hier onder ghestelt / het welcke ooc int 2. Boeck gelchzeven is / welke hoochte des hoofts is van negen maten / maer als het hooft wat hooger gemaect is / zo zal het niet meer wt negen maten bestaen. Deses *Beelts* dwarsse en recht teghenstaende *fozm* / hebben wy aen alle deelen in viercante en hoekige *figueren* ingesloten dewelcke hooger ende leger wt de dwars ondersche *pdē* linien wt comen / ende worden ongelyc van wegen de *fozm* der deelen / daer zy by geset worden. Dit *Beelt* hebben wy met 9. doozsnijdinghen in 10. hoekige *figueren* wt ghe-deylt. Dese doozsnijdinge namen zijn dese / de dwars-linie des *Kins* / de *Schouder-blader* en de *Soz gelen* / de *Hemmen* / des *Weeckens* / de *Heupe* / des hoochsten *Beens* / de *kinne* / het leechste vande *Enckel*. Maer tot meerder verclaringe hebben wy een *faceon* alomme in viercantige *figueren* ingesloten / voozgelele dwars en recht staende oprecht sonder bypginge / met zyn rechter arm wtgerecte ende lincke hangende. Maer op de ander zijde des blats zult ghy zien alleen viercantige *liny* *figueren* op malcanderen staende / waer in der *Figuer* wtbeeldinge wtgelaten is. Daer na zult ghy deselve viercantige *Figuerē* op malcanderen gestelt / en dat beelt in zich begriypende / daer onder op den gront dooz behulp des overdzagers weder gedrukt zien als ghy int besonder vant hooft boven geschiet gezien hebt / daer na hebben de doozsnijdinge jegelicken rondicheyden op haer viercantige *figueren* zich schickende daer by gelchzeven / datmen int tegenstaende en dwarsse beelt wtsoecken moet. En hier wt blijkt / wat in een *pyghelicke* doozsnijdinge der viercante effene afgaen moet. Hier moetmen doock daer op mercken / als die eene viercantighe effene inde doozsnijdinge is in dat hooge *corpus* / de ander in die legere / dat dan tenderley omtreckinge van beelden verstaen wort. Wy hebbe de viercante doozsnijdinge besonder wtgelept met linien *tralspens* wijze onderscheyden / op datmen so wat verkeert is / behoorzlick van dese dinghen coste onderwesen worden. Aen etliche plaetsen comt het / dat de viercante *figueren* t'samen getrocken / aen andere plaetsen datse *ruyt* wijze gemaect worden / dan moetmē na desen der deelen *fozm* ront maken / maer als die viercantige *ruyten* worden / so vallen de getrocken linien na deselve *fozm* *tralsp* wijs / maer als yet byeets / eng geworden is / so gebuyct des veranders dienst / wiens gestalt wy int vorige boeck wtgedrukt hebbe. Daer na hebben wy alle dese doozsnijdinge op den gront t'samen vergaert / met wclaten der viercante *figueren* / op datmen zien can / hoe de selve t'samenballinge onder malcander sy / en hoe ver d'een d'ander overtreffe.

n de

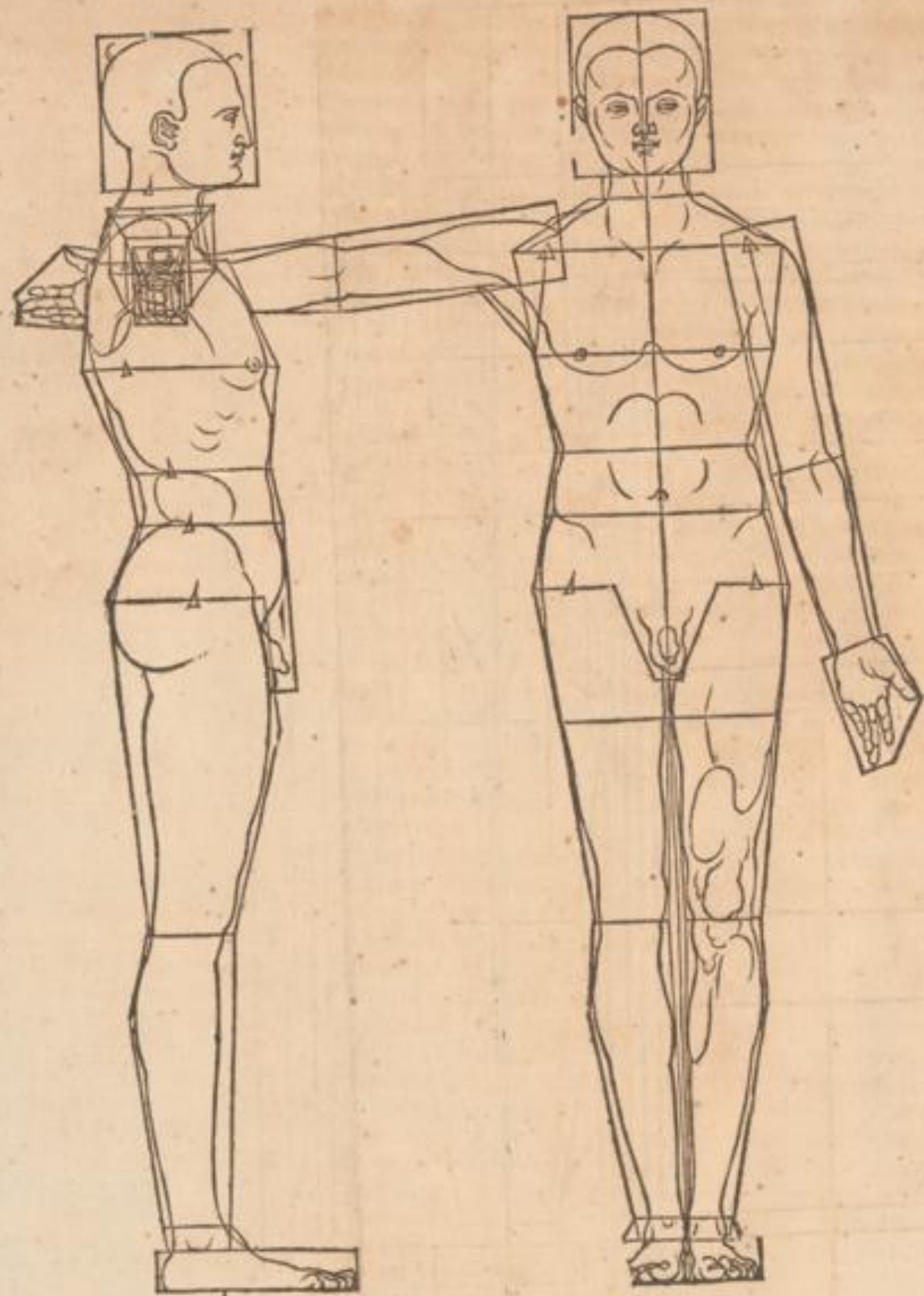

Hempen

Z ij

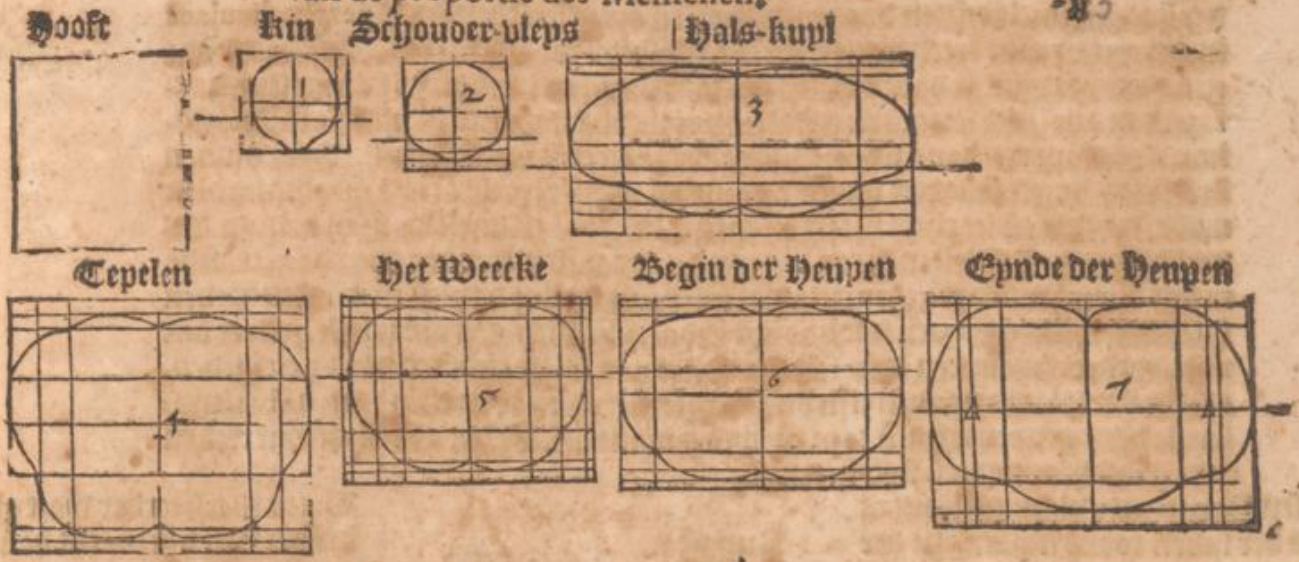
guel
sacn
woy
wccc
foym
afge
ste m
achte
letter
figu
t:ket
king
dit v
ste de
der d
kens
berat
ken v
is/en
alle le
linien
word
grw
t. pck

Hier v
moeten v
Dese ding
te ende s
bupging
meus af
te beschz
ende tee
Maer da
der word
zwaerhe
expericu
ende lich
Heester
ende bee

Dese
ghestelt/
is van n
meer wt
fozm/hel
dewelcke
worden e
Beelt he
depl. D
der-blad
sten Bee
hebben v
dwars e
re kt end
alleen vi
wtbeeld
malcand
doo: beh
hooft bo
rondiche
ven/dat
blijckt/
Hier m
doorspi
omt reck
ge beson
wat ver
etlicke p
dere pla
len fozm
getrock
den is/si
gedruce
men ver
selve r'sa

van de proportie des Menschen.

Hande/Onder de Encklen/Solen

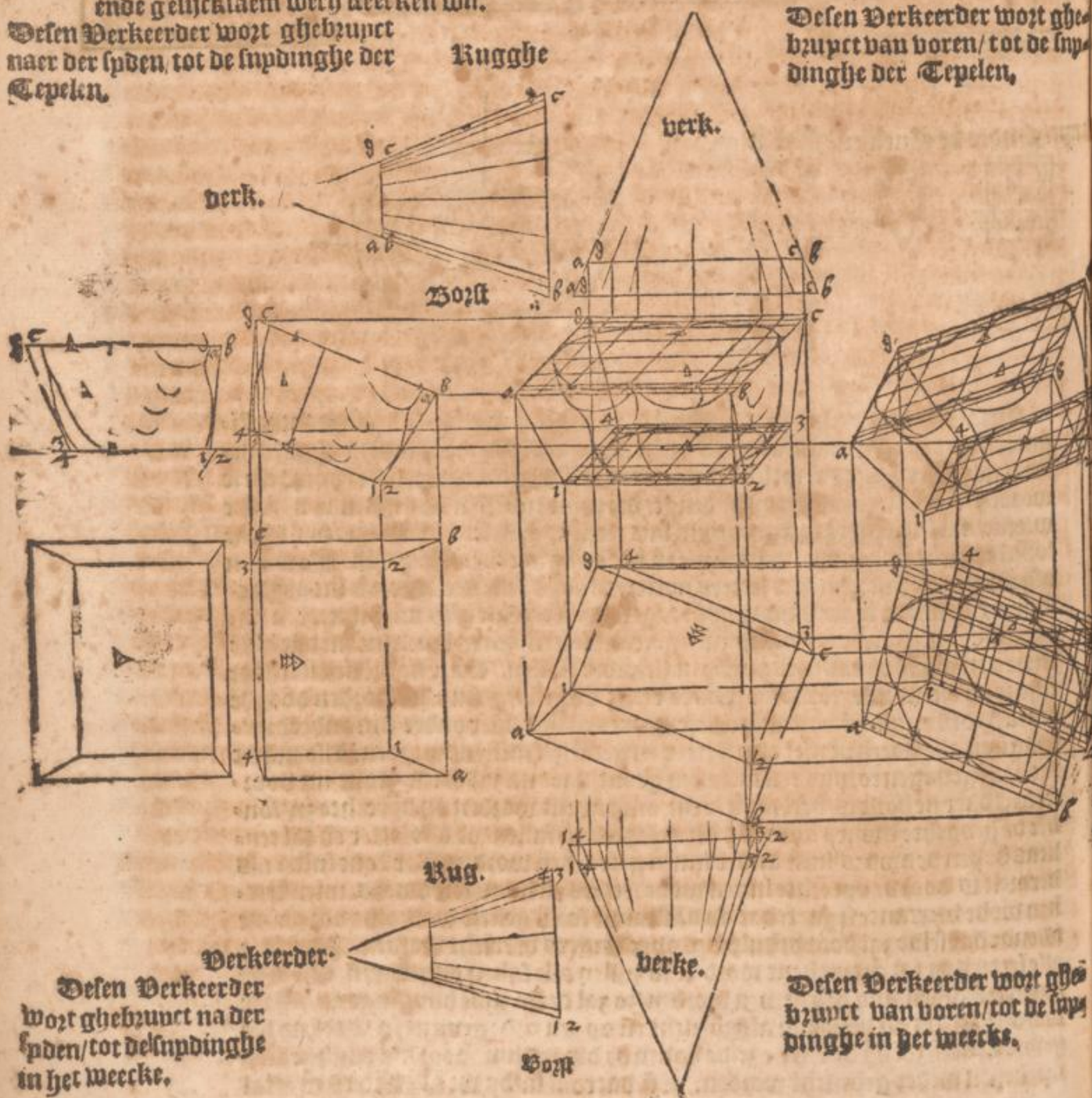

Du sal ic voort bezien/wat verschil der doorsnydinge p/so de viercante figueren niet recht op malcander blijven staen/maer door eer beweginge gelijc saem ge toten zijn: Om welke dingen te verclaren sal een erem el voorgefelt worden eens viercante doorsnydinge/ die comt tusschen den Heemmen en het weecke/datselbe viercantige corpus laet eerste gelyc gestelt worden op een slimme foym/de rechte tegen de dwars-linie en boven de hoeken/daer vād: Hemmen afgesneden is/sult ghy met letters notieren int voozste deel met a. b. int achterste met c. d. Daer waer vant weecke afgesneden is/ sult ghy vooz noteeren 1. 2. achter 3. 4. hier onder zult ghy zinnen gront setten/ ooc getepekent met deselbe letters en getal/dat alle dingen op malcander passen. Daer na sal de viercante figuer op een slimme foym int dwars recht opgeset/gebuycht worden door de tekenen des rugh-graets vooz nederwaerts en laet daer onder zyn onderdrukinge/en alle hoeken met zyn letters en getal getepekent worden. Also maect dit vooz gebogen corpus een nieuwen gront/daer na zal desen gront int voozste deel daer de bozt is/heel tot u recht omgewart worden op de rechte zyn/onder de gedachte dwars liny: Als dit geschiet/ zo sullen wt alle letter en tal tepekens boven de dwars-linie ander linien getrocken worden. Ter kont suldy als vermaelt is door de oprechte linien wt de letters en numeren dwars linien trecken wt de viercante figuer/dat op de slimme foym gestelt was als vooz gelept is/ende dat selve zal door behulpe des overdragers verricht worden. Daer laet alle letters en tal getepekent worden so zullen alle saken openbaren. En so de linien ter zijden/also bescheyven worden/zo zal de by zijde huyginge openbaer worden/ en als dit deel vooz afgebruycht en op een zijde gewent sy/daer na die gewende deel/zal op de rechte zijde boven de dwars liny door des rugh-graets tepekennen weder gebeuycht worden. En daerom suldy wt alle letters en getal der hoec

Der hoecken des rechten voo; geboogen en omgekeerden deels perpendiculaer
 linien op een zijde trecken/en door deselve suldy wt alle letters en tallen der om
 gekeerde verleginge door behulp des oberdraggers trecken/so salmen sien/dat
 se zich in alle hare letters en getallen doorsnyden/ in deselve plaetse suldy zijd
 linien rontom trecken/en dan sullen alle saken zich wel schicken. Maer binnen
 dese suldy de getralieden vande sinne en recht tegenstaende quadzangulen
 na de hoochte en leechte/ breete en dichte/ deelen/ en datselve door behulp des
 verkeerders. Ten lesten suldy des gedaentes welschildering door de getralide
 in dat oprechte neder gedrukte deel inschrijven/ hoe danich sy in gheschreven
 sal worden/ als ghy zien sult dat wy gedaen hebben. En als ic heb geleert dat
 men dit deel tracteeren can/ soo mach het van allen anderen doek geschieden.
 Maer het sal van nooden zijn dese dingen veerdich te hebben/ om de beeltnis
 sen in haer gedaente haest te maken/so jemant deselve het aenschijn ontrecken
 ende gelijcksaem wech skecken wil.

Dese Verkeerder wort ghebruyct
 naer der syden, tot de snydinghe der
 Tepelen.

Dese Verkeerder wort ghe
 bruyct van voren/ tot de sny
 dinghe der Tepelen,

Dese Verkeerder
 wort ghebruyct naer der
 syden/ tot desnydinghe
 in het weecke.

Dese Verkeerder wort ghe
 bruyct van voren/ tot de sny
 dinghe in het weecke,

gel
 ver
 als
 by
 sul
 ha
 wy
 van
 hel
 dee
 gel
 H
 we
 ick
 ster
 stel
 ove
 a. b.
 zien
 wa
 me
 not
 reel
 pun
 dw
 ken
 den
 de g
 dim
 rpt
 wa
 gen
 sta
 om
 ober
 gen
 dwe
 line
 men
 moe
 en g
 deel
 nede
 moe
 de le
 com
 gra

Maer na dien dese manier met een exempel eens groote van een menschlick deel voorge-
 gestelden deels aengewesen/ te weten tusschen de Heemmen en het Weer/ wt welke men
 verstaen can/ wat dooz alle deelen die recht op malcanderen gestelt zijn geschieden soude/
 als den staet vande rechte linie verandert wert. Dervoige dan voort desebe manier inde
 byuginge aller deelen die in haer vierantige figueren ingedoten sijn/ welcher staet wy
 sullen setten na ons goetduncken en veranderen/ latende yder vpph. yt doen alst hem be-
 haecht. En so musschien yet tot dese dingen nuttlyc dooz desen wtgelept is/ dat selve sullen
 wy nu ooc wederom hier by nemen/ anders/ als vooz verhaelt/ is in desen deel kloecheyt
 van doen/ dewyl alle deelen in haer quadzangulen verandert zynde/ veel een ander form
 hebben inde beschryvinge/ niet alleen de opstaende/ maer ooc de nedergedruete/ want een
 deel pleecht dan vooz/ ende achter gebuycht te worden/ daer na op een zijde gekeert ende
 gebuycht/ welke dingen tamen op dese maniere hebben/ pleg en wtgeboert te worden.
 Maer zo yet wat vande voozsz. saken inde volgende verhaelt gevonden wort/ zo salmen
 weten dat het dooz noot geschiet is/ op dat de volgende l. ser met de voozste over een come-
 ick heb gedacht met dit een exempel te vreden te zyn/ maer heb gezeest dat daer wt de res-
 terende saken niet wel zoude verstaen worden/ maer int begin zal ic des beelts eerste deel
 stellen/ dat is/ de vierhoeckige figuer des hoofts/ welke verhandelungh met de andere
 over een comt. Maer eerstlick worden de 4. bovenste hoecken geteyckent met de letteren
 a. b. c. d. de leege met 1. 2. 3. 4. also dat a. op 1. b. op 2. c. op 3. d. op 4. arcordeert. Daer nae
 ziende opt summe aenzicht/ buyge ic de voozgesteltelinie vande hoochde des beelts vooz-
 waerts/ dat het onder zich ziet/ en hier wt moetmen den gront maken/ waer wt men can
 mercken/ hoe veel de bovenste lengde de onderste overtreffe/ dese worden met de letter a.
 noteert. Daer na keer ic de verleginge recht tot wy/ dat het teghen gestelde aenzicht my
 recht aenziet/ en keer het een weynich op de rechte zijde/ ic verhebe ooc also linien wt alle
 punten der letters en getal des zijdelike corpus a. en trecke dooz behulp des overdragers
 dwars linie dooz de oprechte/ waer dan de letters en getallen doozsnijden/ werden hoec-
 ken geteekent boven inde letters en onder int getal. Als ic nu de teyckens met hare zij-
 den te samen heb geboecht/ so bevint zich dat neven zijdich vooz gebuckte en op een zij-
 de gekeerde aensicht/ recht aen te zien/ met sijn oprechte en nedergedrueten gront / dese
 dingen laet geteekent worden met de B. Nu moetmen ooc weten hoe dit deel B. int af-
 rypen in hooch en legen gront/ na de ziden oprecht en nedergedruet zich aenzien laet/ en
 wat het zijdich of vooz aen te sien vooz een gestalt krijghe. Nu mach dat deel B. int te-
 genstaende vooz gebogen en op een zijde gekeert also gecromt worden/ die recht teghen-
 staende nederdruckinge verhooge datse my recht aensie/ als ic geleyt hebbe / dese keert
 om datse zijdich wort/ en verhebe wt desen gront letters ende cyfferen die linien wt den
 overdrager/ en stelt dan dat voorich recht tegenstaende corpus/ als het gewent en gebo-
 gen is neven de opgetrocken linien/ en treckt dan wt alle punten der letteren en cyffers
 dwars linien met den overdrager wt den gront dooz de opgerechte linien. Waer dan de
 linien doozloopen/ daer set teekenen van letteren en cyfferen/ en trect dan de ziden te sa-
 men/ so sult ghy een nedergebuckte en opstaende form hebben/ daer by set de C. Hier wt
 moet ghy dat derde vinden/ zo dat het corpus vooz zich geneycht op een zijde ghewent/
 en gebeucht worde/ als vooz aengewesen/ maer nu zult ghyt zo maken/ dat opgerechte
 deel B. op de rechte zijde brengen/ als het vooz op de rechte zijde gewent is/ en so ghy sijn
 nedergedrueten gront gelaten hebt/ sult ghy deselve buyginge nut maken/ want het also
 moet verandert worden/ dat de hooge hoecken a. b. c. d. eben inde rechte zijde vallen/ en
 de leege 1. 2. 3. 4. dicht tamen getrocken/ als de hoochte a. b. c. d. Dat moet op dese wijze
 comen/ vanden overdrager suldy wt de hooge hoecken a. b. c. d. perpendicular linien inde
 gront trecken/ dan zal voozt de affsnypdinge der linien a. b. c. d. bliicken / want sy worden
 dooz

er wort ghe-
 1/ tot de luy-
 elen,

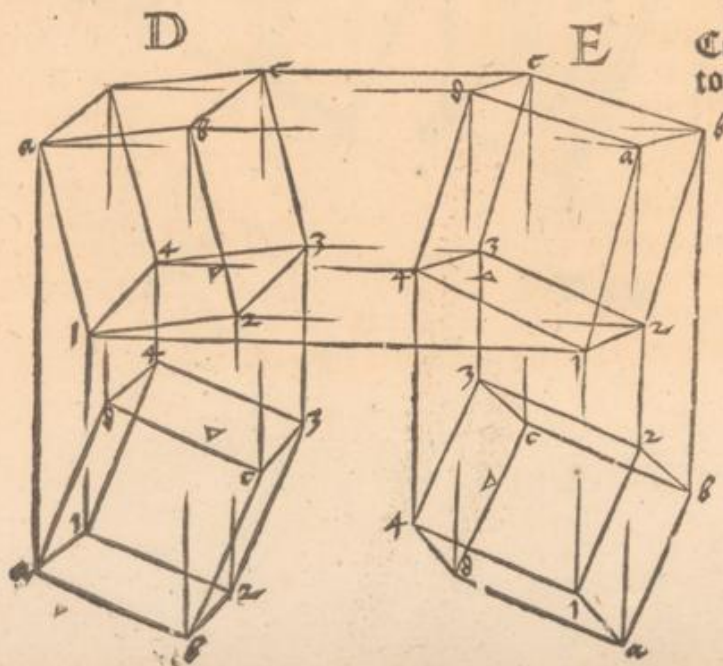
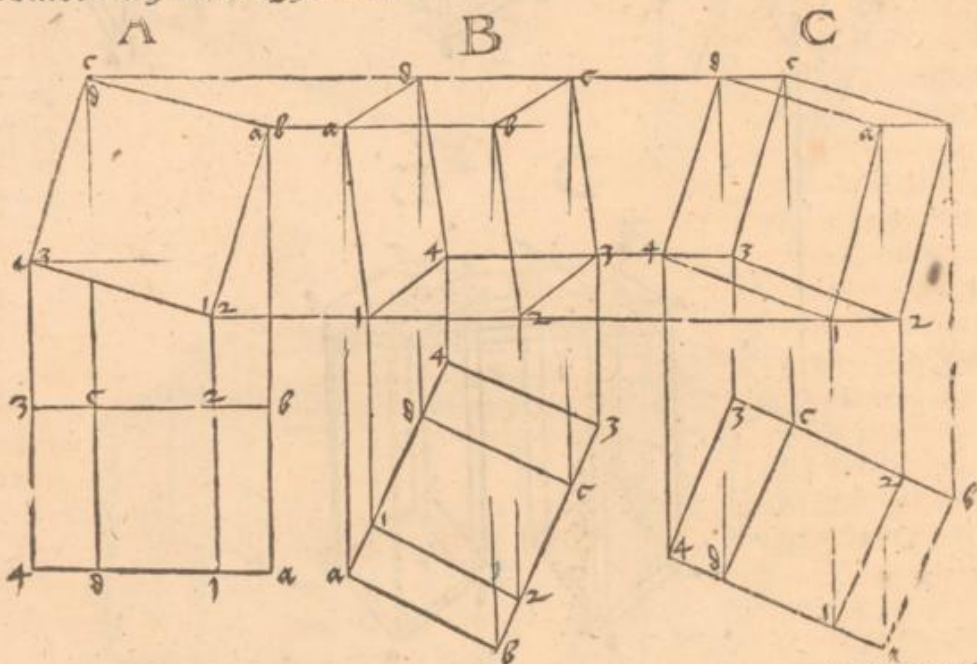
er wort ghe-
 1/ tot de luy-
 recks,

door de linien der letters van boven af inden gront verclaert. Also worden ooc de linien wt de puncten der cyffers afgelaten/ oock wort verclaert/ hoe veel de zijden 1. 2. 3. 4. in dese onderdrukinge dicht te samen comen als te voren. Ghy siet hoe veel het bovenste deel inde neerdrukinge sich op een zijde wtwerpt/ en dat deel beteyckent met D. men moet ooc weten/ wat gestalt dit op eenzijde winnet/ neemt dese neder gedruete gront D. en stelt die na der zijden aen te zien/ als vande B. vermeld is. Als dit comt/ soo verheft linien wt alle puncten der letteren en cyffers door den overdrager/ daer na treckt wt de D. dwars linien door de oprechte/ waer dan de linien doorsnijden daer set let: ers en cyffers by/ als de syde in maltander syn/ suldy sien wat de form over een syde vooz fatsoen heeft/ daer by set de E. also hebby de syde en recht tegenstaende gedaenten volepnt/ twelc int werc van noode is. Daer op set de viercantiige figuer des hals/ doet daer mede als met het hooft/ maer ghy moet het een weynich minder vooz sich op de syde en op de rechte buyggen/ en deselve hoecken met a. b. c. d. en 1. 2. 3. 4. teyckenen. Also sullen de gedaenten der verhevne en neder gedruete deelen blijcken/ besonder inde twee laetste deelen D. E. die daer sullen gebuyet worden. Dese saken zult ghy inde ander deelen des lichaems wel behouden/ en de leege deelen minder buyggen. Hier wt sal blijcken/ hoe het lichaem op een zijde vringt/ ende hoe het vooz sich geneyget ofte op een zijde ge went wordt.

Als ghy vooz gaet en comt tot het deel/ dat geteyckent wort met het doorsnyden des Heims en weecks/ dat laet oprecht staen/ keert het weynich op de rechte zijde ende maect hem syn noodigen gront/ die is/ maer tweederley van doen/ de zijdige om wil des eersten gronts/ diemen verkeerren en oprechten moet/ de derde inde welke de omkeeringe ghekromt wort. En dese gronden noert met c. d. e. f. vanget van a. niet aen/ op dat d. e. te samen copuleert worden. Dit suldy ooc weten als ghy den recht tegenstaenden gront om keeren wilt/ so kondy noyt falen/ so ghy eerst het deel dat ghy wenden wilt in een gelijkzidich recht hoekige figuer inslypt/ also dat ingesloten deel met het gelijkzidige omwendet. Oft so ghy soect een omwindinge na een recht perpendiculaer linie/ soo let of de hoecken stomp of spits op de hoecken wtloopen/ maer gebuyet zijdige figuren/ als tot de rechte dwars-linien. Het leste viercante corpus sal tusschen de doorsnydinge des weers en navels syn/ welc ghy inde doorsnydinge des navels sulc voozsetten/ en syn gront daer onder stellen/ en deselve met de E. teyckenen/ maer dat recht tegenstaende deel suldy teyckenen met de D. Maer dit wort alleen tweederley wtgedruet om dat het eenmael gebeuyt wort/ en inde tegenstaende/ alle wtgeboert is met rechte linien wt zijnen gront/ en door den overdragers dwarslinien doorsnyden so sullen alle saken claerlick blijcken.

So ymandt dese leer voornemt/ die zal eerst de Beelden int particulier met een rechte maer wtleggen/ ende met een bequame statuer afrijen/ dan sal hysse bequamlige buyggen/ ende een yder syn gront onderstellen/ ende van daer verheven met redenen wt de perspectiv genomen/ en soo een loflick were te maken bereyctigen. Die sal lichtelick mercken/ wat y of yts hier wt te hopen sy/ en ic twyfele niet dat de gene/ die dese dingen vercregen heeft/ niet beter na trachten sal. En ic weet wel/ dat dese dingen aen veel plaetsen swaer te ghebruycken schijnen/ maer desen sal neersticheyt ende vlyt te hulp comen. Want der schriften donckerheydt pl:echt door ghestadicheydt des Lesers ende door sozghen alreijdt overwonnen te worden. Ende hier heeft my behaecht van dese saecken mijne leerin: ghe te sluyten: So Godt mijnen arh:yt sal gonst ghegeven hebben/ so sal ick andere redenen des Schilders met mijnen Schriften na desen verclaren/ op dat onse Schilders niet alleen van der handen ghebruyck/ maer oock van waerachtighe leeringhen der konst wat te vermoghen aenghesien worden/ waerom ick meyne dat ick Godt niet: roemlickers noch de Menschen aengenamers doen can.

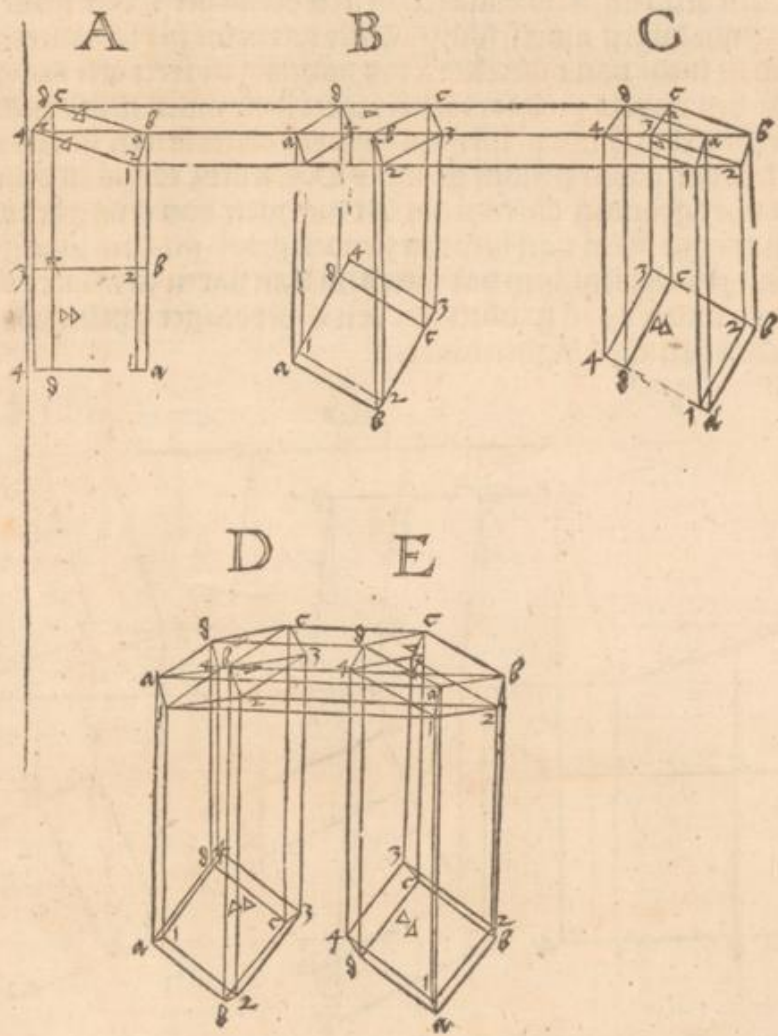
Oock betreeckene ic dese drie gronden met de letteren C. D. E. en hebbe niet onder de A. ghelijc boven / op dat in het navolgende ghebruyce altijd de Corpuren D. E. door het gantsche beeld op maklander komen. Item wanneer ghy eenen verkeerden / neder-gedrukten gront / die voorwaert staet / op een syde wilt wenden / Zoo om treckt het selvighe verkeerde dingh met een rechte viercant / en went dan het viercant met het dingh op een syde / zoo en feelt ghy niet / oft oock by een oprechte linie / op des dinghs syde by de ghemaecte linie een wijden ofte engen hoec maect / en stelt die na der s. den / gelijc voor het van voren ziende by een dwerschlinie. Daer na noemt het seste viercante Corpus / tusschen de snede van t wercke en des nabels / en treet ofte buyghet het onder de snede des nabels tot voor toe / en maect hem zinnen neder-gedrukten gront. Dese eerste gront soude de leste zyn / daerom betreeckene ic hem met de letter C. Daer den van voren zienden gront is D. En dit Corpus en behoeft niet meer dan die twee gronden / daerom dat het niet meer dan eens gheboghen werdt. Daer na noemt desen van besyden zienden neder-ghedrukten gront / met alle teekeningen en went hem dat men hem van voren ziet / daer na treet men desen gront weder op en handelt ynt den Overdrager ghelijc voor verhaelt is / zoo vinden sich alle dinghen klaer.

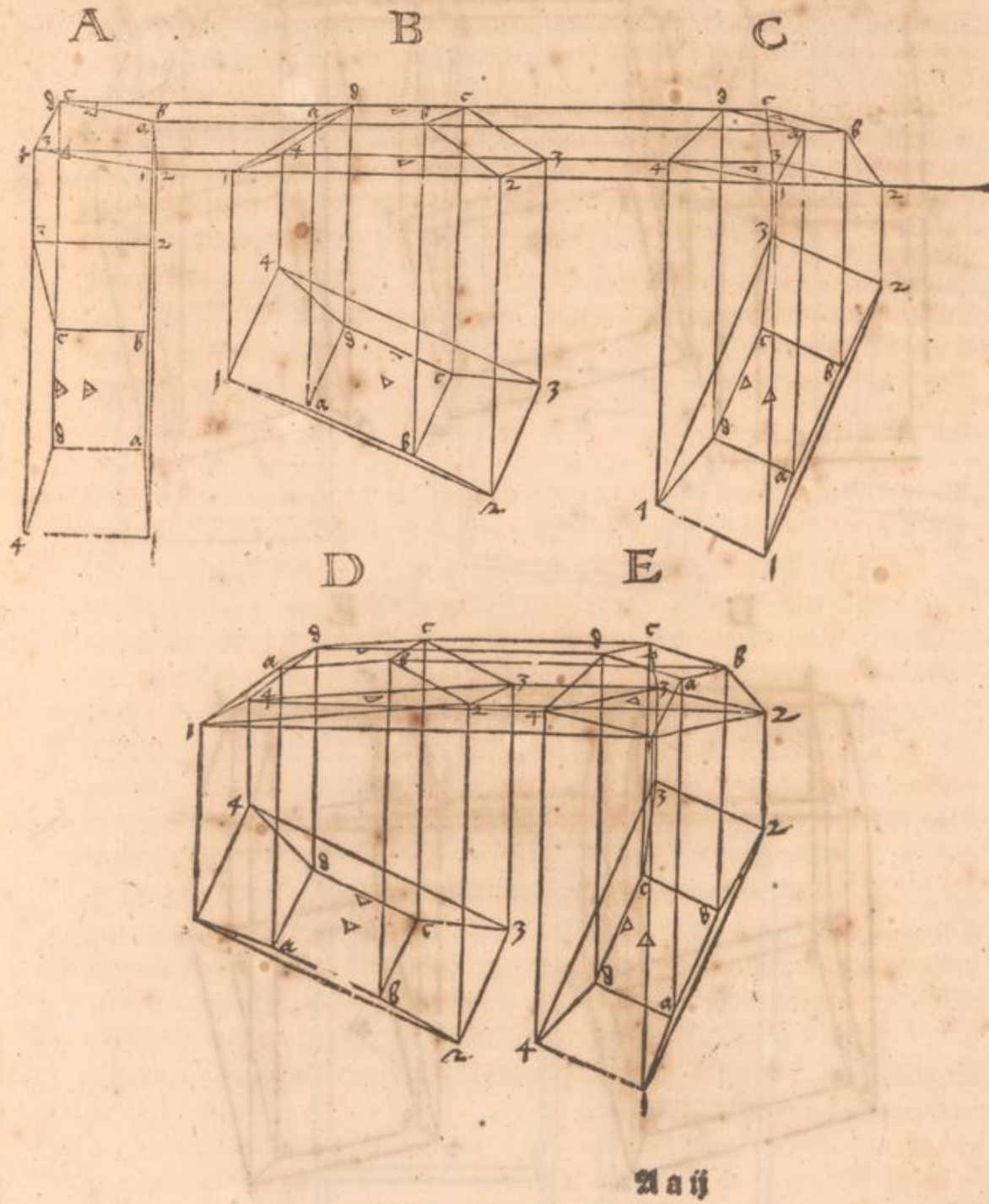
Dit viercante Corpus behoort tot het hooft.

De linien
in dese
denste deel
men moet
D. en stele
linien we
D. dwars
rs by / als
ft / daer by
ere van
het hooft /
yghen / en
verhevene
daer sullen
houden / en
de vringt /
nyden des
ende maect
Des eersten
eringe ghe
dat d. e. te
n gront om
een gelijck-
zijdige om-
soo let of de
eren / als tot
ge des weert
gront daer
uld by teyke-
nel gebeurte
ont / en door
ticken.
et een rechte
lijc buygen /
t de perspet-
ck mercken /
en vercregen
aetsen swaer
n. Want dre
orghe altijd
nijnz leerin-
ck andere re-
se Schilders
eringhen dre
k Godt mit

Dit vierrante Corpus behoort tot den hals.

Dit viercante Cozpus behoort tot de hooghte
des schouderbleefsch.

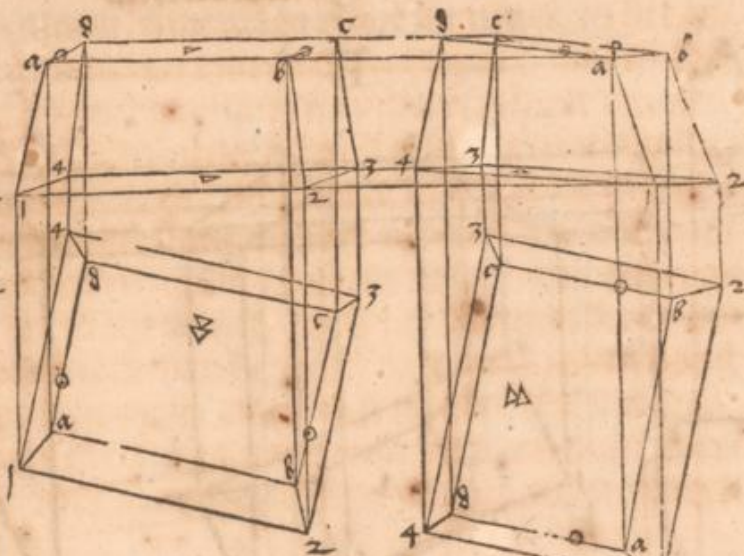
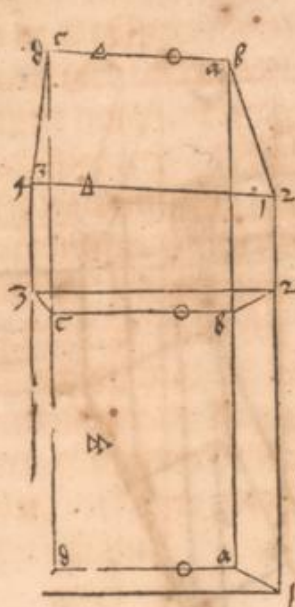
2 a ij

Dit vierrante Corpus behoort tot het bovendeel der borst.

A

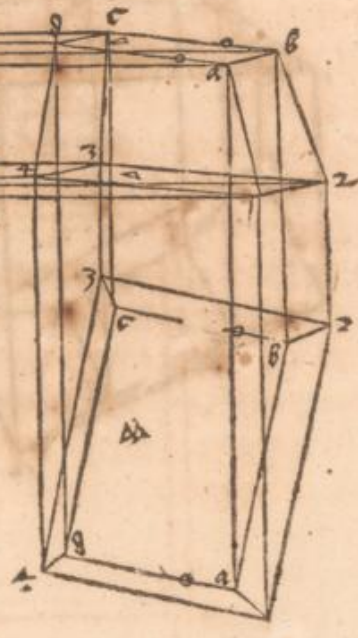
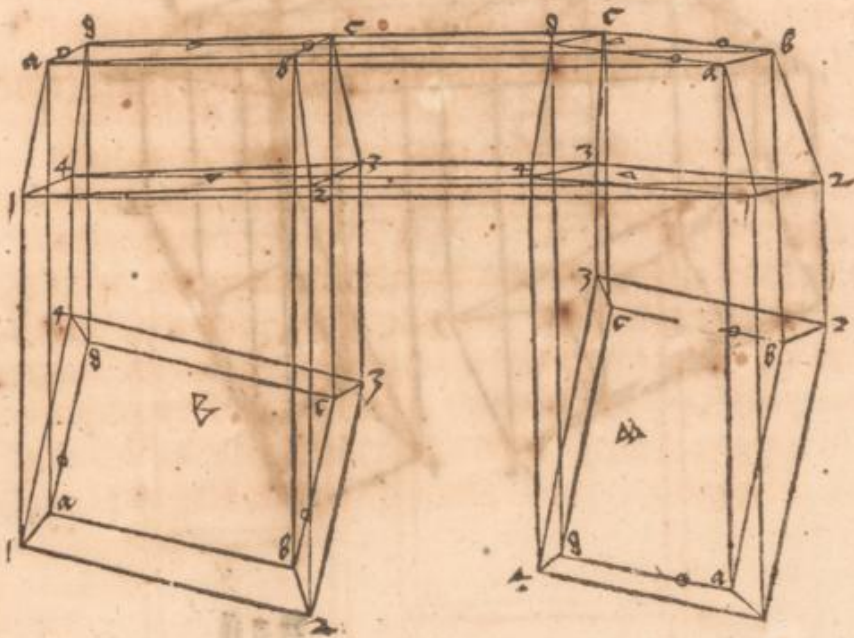
B

C

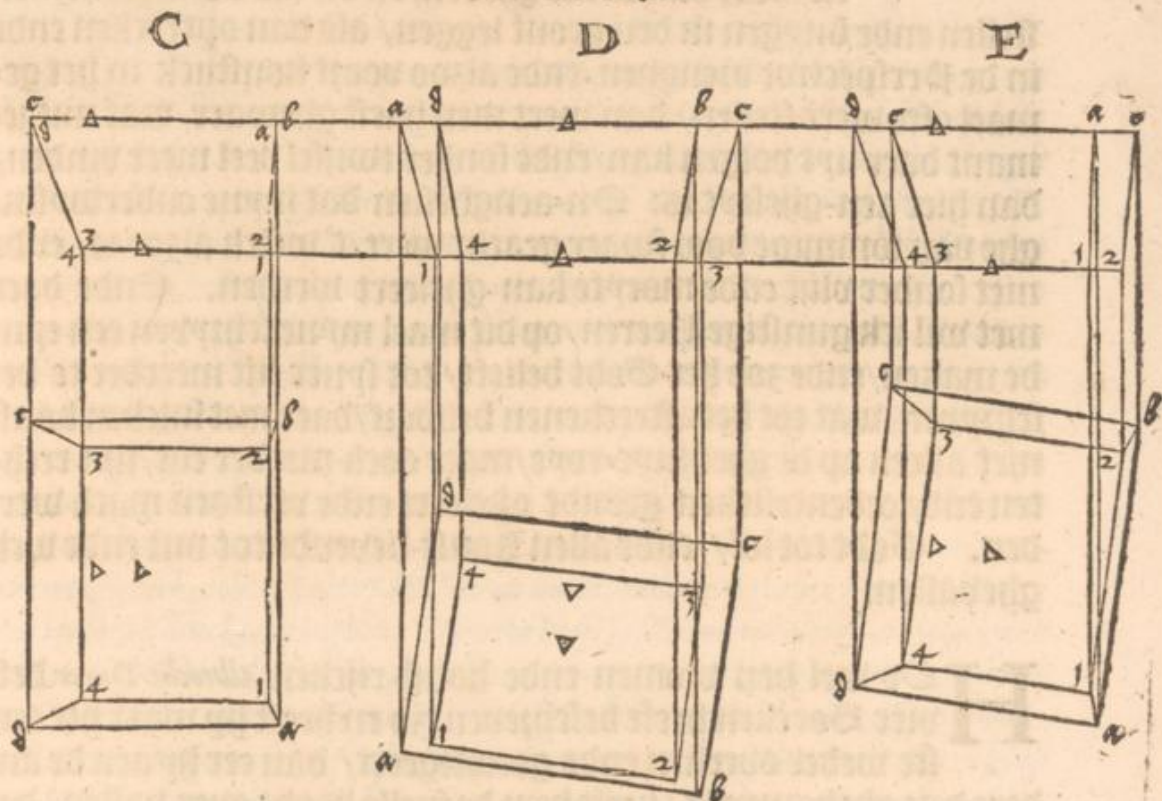

D

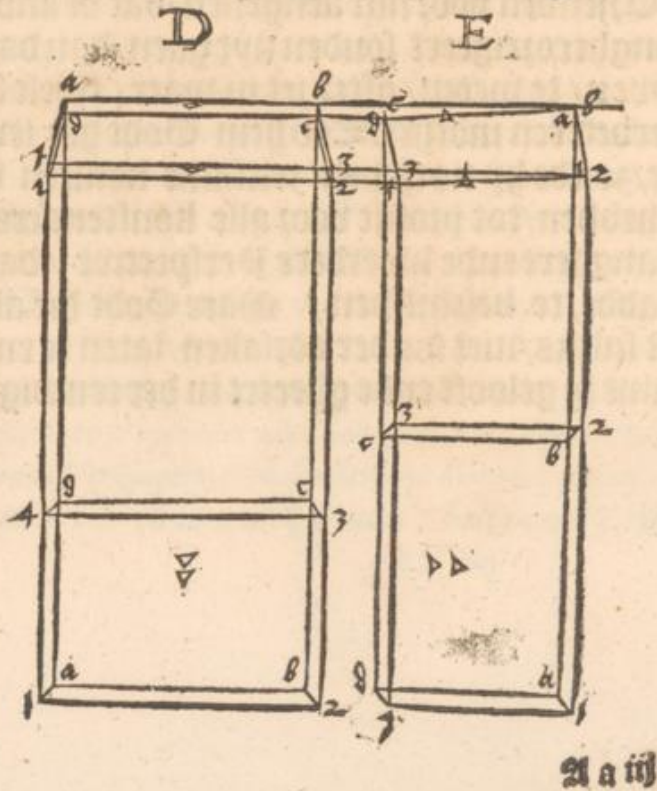
E

van de Proportie des Menschen.
 Dit viertante Corpus behoort tot het onderste
 deel der borst.

Dit viertante Corpus behoort onder het weecke.

21 a ij

VV Ie sich nu onderstaet / ende dese mijne onderwijfinge naer komt / om de beelden eerstelic een rechte proportie / doo de maet te gheven / en die als dan ordentelick stellen ende buygen in den gront leggen / als dan optreken ende in de Perspective brenghen / ende alzo voort konstlick in het gemael ofte werc stellen / dan wert men haest ghewaer / wat nut jemand daer uyt volgen kan / ende sonder twyfel veel meer vinden / dan hier aen-gheleyt is: On-aenghesien dat myne onderwijfinghe van sommige voor swaer geacht wert / t'welck alzo is / ende niet sonder vlijt ende moeyte kan gheleert werden. Ende daer met wil ick gunstige Heeren / op dit mael myne schryven een eynde maken / ende zoo het Godt beliest / tot syner tijt meerder te beschryven / wat tot het afteekenen behoort / daer met sulcken konst niet alleen op de ghebruyt-roye / maer oock met der tijt / uyt rechten ende ordentelicken grondt gheleert ende verstaen mach werden. Godt tot lof / ende allen konst-lievende tot nut ende welgheballen.

HDe-wel den vromen ende konst-rijcken *Albrecht Durer* dese vier Boecken heeft beschreven / zo en heeft hy maer het eerste weder oversien ende gecorrigiert / dan eer hy aen de andere drie ghekomen is / heeft hem de snelle doot over-vallen / dat hyse niet en heeft konnen over-zien / zoo 't mogelijk geweest waer dat hy tijt ghehadt hadde / hy mochte eenigh dingh veranderdt / vermeerdert ende vermindert hebben / niet teghenstaende hebben syn goede Vrienden voor nut aengesien / dat de andere drie Boecken oock onghecorrigiert souden uyt gaen / dan dat sy ongedruet souden blyven / te weten / ofter jet in waer (twelc sy niet achten) dat men verbeteren mochte. Zoo hem Godt het leven niet benomen hadde / zoude hy noch vele zeltfame konsten voor den dach ghebracht hebben / tot profijt voor alle konstenaers. Hadde ooc voor / een langhere ende klaerdere Perspective / dan hy te voren ghedaen hadde / te beschrijven / Maer Godt die alles ten besten keert / heeft sulcks / niet sonder oorzaken / laten te rugghe blyven / Synen name sy gelooft ende gheert in der ewigheyt. Amen.

WY KAREL den vijfden, van Godes ghenaden, verkoren Roomsche Keyser, tot allen tijden vermeerder des Rijcks &c. In Germanien, tot Hispangien, beyde Sicilien, Ierusalem, Hongarien, Dalmacien, Croacien &c. Koninck Ertshertogh in Oostenrijck, Hertogh in Burgundien &c. Grave tot Habsburgh, Flaenderen ende Tirol &c. Bekenne opentlick met desen Brief, ende doen cont eenen jeghelicken, Naer dien de eerbare onselieve aendachtighe Angnes, wyyle Albrecht Durers naer-ghelatene *V*Vedurve, onse Keyserlicken Regiment in't H. Rijck voor-ghebracht, als dat de voorsz Albrecht haren Man, ettelicke Boecken van de Menschelicke proportie, vut rechte konst naer de Perspectrve, zijns eygens inventie ende vindinghe, niet sonder groote moeyte te samen ghebracht, ende van vullens ghevveest, de selve Boecken in druck te verwoorderen, tot nut van allen Lief-hebberen, Maer alzo de selve Albrecht, eer de voorsz Boecken in druck zijn ghekomen, ghestorven is: Ende nu de *V*Vedurve, sulcken Boecken, ten deele de formen laten snyden, ende vullens is in druck te laten komen, Souden sich ettelicke onderstaen, de selve haers Mans ghevondene konst, ofte jet sulcker Menschelicker proportion ghelijck, achter haer op den selvem naem, ende niet ghelick Durers ghevonden konst, in druck te brenghen. Daer toe heeft sy sich ooc te besorghen (gelijck dan dickmael gheschiet, dat yet der ghelicken met moeyte en arbeyt ghevonden, in druck ghebracht vvert, tot nut en profijt, dat sulcks andere naer drucken, en haer voordeel met een anders arbeyt soecken te doen) zoo vvanneer sy dan haers Mans konst drucken laet, dat andere, zoo sy het niet voor en komt, de selve, tot hare groote schade, terstont naer drucken, Ende sy daer op demoedigh aen-roepe, haer hier in met ghenadighe voorzien ende hulpe te verschynen, Dat vvy daer mede alsulcken boven-ghemelde, Durers konst en vindinghe, niet achter en houden, ooc de voorsz *V*Vedurve niet verontrout ende tot schaden ghebracht en vverde, De selve *V*Vedurve dese naer-volghende vryheyt ghevende, Gheven haer die ooc hier mede van vveghen Roomschen Keyserlicken macht, vvesentlic in kracht deses Briefs, Alzo dat niemant, vvie hy is, ghemelte vvylent Albrecht Durers voorsz ghevondene konst en Boec, ofte yet daer wyt ghetrocken, van den selven in synen naem, als of hy't ghemaeft hadde, sonder toe-latinghe der ghedachter *V*Vedurve, in druc brenghen, ofte wyt-gaen late, noch verkoope, Dat ooc ghemelde Boecken, konst ende proportion der ghenaedde syner *V*Vedurve, zoo sy die in druck brenghen laet ofte ghebruyet hadde, in thien jaren naer wyt-gang deses drucks, niet naer drucken, noch alzo naer ghedruet te verkoopen. Ende ghebieden daerom allen ende een yderen onseren ende des Rijcks onderdanen, ende bysonder allen Schilders, Boec, Figuer ende Kunst-druckers, Handelaers ende Verkoopers, en in-sonderheyt die in het Roomsche Keyserlicke macht. Op de pene van thien marck Goudts, half in onse Keyserlick Camer,

ende de ander helpt tot behoef van de voorsz *V*eduwve, ooc by verliesinghe van de naer-ghedruete Boecken, Hier mede *v*illen *v*ry ernstelic, dat gheen bovenge- melde *v*ylen Albrecht Durers, ghevonden konst-boecken, oft jet daer uyt ghetroc- ken, als by hem ghemaect, in druc te brenghen oft uyt te laten gaen. Daer toe ooc de ghenoeide Boecken eñ const, die de gemelde *V*eduwve in druc ghebracht heeft, eñ noch doen soude, in bestemden tijt van thien jaren, niet naer te drucken, noch ghedruet te *v*ylen, mar eñ draghen noch verkoopen, in gheender manieren, op de boven-geseyde *p*ene, eñ sulcken druc ende na-druc te vermyden, *v*velcke druc ende naer-druc, de ghedachte *V*eduwve alzo, ofte die sy daer toe verordineren zal, aen allen plaetsen, in haer ghevvelt eñ handen zal moghen nemen eñ behouden, Daer toe haer een jehelicke *O*vericheyt, zoo het versocht *v*vert, behulpelic zal zijn. Dat meynen *v*ry ernstelic. Met oon cont deses Briefs beseghelt, met onsen Keyserlicken aen-hanghenden seghel. Ghegheven in onser eñ des Reycxstadt Spyer, den 14. Augusty, Naer Christi gheboorte, 1528. Onses Rijcx des Roomschen int neghende, eñ de andere alle in't derthiende jaer.

Ad mandatum domini Imperatoris
in Consilio imperiali.

*V*V. G. Z. Montfort des Keyserlicken
Stadt-houders-amts vervefer. ¶

ELEGIA BILIBALDI PIRCKEYMHERI

IN OBITUM ALBERTI DURERI.

Qui mihi tam multis fueras junctissimus annis
 Alberte, atque meæ maxima pars animæ,
 Quocum sermones poteram conferre suaves
 Tutus, & in fidum spargere verba sinum.
 Quur subito infelix mœrentem linquis amicum.
 Et celeri properas non rediture pede.
 Non caput optatum licuit, non tangere dextram,
 Ultima nec tristi dicere verba vale.
 Sed vix tradideras languentia membra grabato,
 Quum mors aecclerans te subito eripuit.
 Heu spes fallaces, & mens ignara malorum!
 Quam lapsu celeri cuncta repente cadunt.
 Omnia Durero dederat fortuna secunda
 Ingenium, formam, cum probitate fidem.
 Omnia sed rursus celeri motu abstulit ausu,
 Tollere sed laudes improba non valuit.
 Virtus namque manet Dureri, atque inclita fama,
 Splendebunt donec sidera clara polo.
 I decus, i nostræ non ultima gloria gentis,
 Ductore & CHRISTO regna superna pete.
 Illic non vano gaudebis semper honore,
 Pro meritis felix præmia digna ferens.
 Donec nos fragiles erramus mortis in umbra,
 Et miseri cymbalabimur instabili.
 At nos præservans aderit quum gratia CHRISTI
 Hoc duce felices ingrediemur iter.
 Interea mœsti lachrymas fundemus amico
 Nil quibus afflictis dulcius esse potest.
 Accedentque preces, summum placare tonantem
 Quæ possint, quicquam si pia vota valent.
 Et ne quid tumulo desit, spargemus odores,
 Narcissum, violas, lilia, ferra, rosas.
 Felix interea somno requiesce beato
 Dormit enim in CHRISTO, vir bonus, haud moritur.

Epitaphium ejusdem.

Albertus postquam pingendo ornaverat orbem,
Arteque tam lepida cuncta repleta forent.
Nunc restat cœlum, dixit, pingatur ut altum,
Mox terram relinquens sydera clara petit.

Aliud.

Ingenium, probitas, candor, prudentia, virtus,
Ars pietasque fides, hic tumultata jacent.

Aliud ab eodem.

Per lachrymas posset si vita Alberte reverti,
Non corpus vili hoc contegeretur humo.
Sed quia non lachrymis, nec flendo fata moventur,
Mœrendo tantum solvimus inferias.

M. Beatis S.

Memoriae Alberti Dureri, viri optimi, ac ætate sua pictoris ab-
solutissimi, qui non solum primus è Germanis picturam auxit,
illustravit, ac ad severiorem legem restrinxit, sed & literis poste-
ritati commendare cœpit, ob quam rem, præcipue vero mores
compositos, prudentiam ac modestiam singularem, Nurenber-
gensibus suis, imò exteris omnibus fuit charissimus, Divo vero
Maximiliano, ac nepoti ejus Carolo, Cæsaribus, nec non Ferdi-
nando Hungariæ ac Bohemiæ Regi, acceptissimus, qui illum an-
nuo largoque stipendio foverunt ac summo prosequuti sunt favo-
re. Obijt autem non sine magno amicorum desyderio. viij. idus
Aprilis. Anno M. D. XXviij. Ætatis vero suæ. lvij.

Bilbaldus Pirckeymberus
amico integerrimo. M.P.

